Bundel van de Commissie Bestuur en Sociaal van 3 september 2020

10.b Heropening

11 Voorstel bespreekstuk / Integraal huisvestingsplan 2020-2036 gemeente Berkelland
- Dossier 2384 voorblad
- Voorstel en besluit
- Integraal huisvestingsplan onderwijs gemeente Berkelland
- Bijlage 1a - Transitieatlas PO Achterhoek Managementsamenvatting
- Bijlage 1b - Transitieatlas PO Achterhoek rapport
- Bijlage 2a - Transitieatlas Beroepsonderwijs Managementsamenvatting
- Bijlage 2b - Transitieatlas Beroepsonderwijs rapport
- Bijlage 3 - Onderwijshuisvesting
- Bijlage 4 - Beslisbomen verduurzaming scholen
- Bijlage 5 - Duurzaamheid is meer dan energieneutraal
- Bijlage 6 - Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland
- Bijlage 7a - Rapportage Quickscan
- Bijlage 7b - Rapportage Quickscan
- Bijlage 8 - PO prognose
- Bijlage 9 - Overzicht capaciteit gebouwen
- Bijlage 10 - Voorbeeld uitwerking stappenplan en tijdpad onderwijshuisvesting
- Persbericht
- Antwoord op technische vragen
- Brief van college van BenW over Integraal huisvestingsplan
- Bijlagen 1 en 2 bij raadsbrief
- Bijlage 3 bij raadsbrief

12 Voorstel bespreekstuk / Deelname aan coöperatie De Marke
- Dossier 2374 voorblad
- Voorstel en besluit

13 Bespreken in commissie / Raadsbrief over Uitvoeringsvisie VMK
- Dossier 2410 voorblad
- Raadsbrief
- Bijlage 1

14 Bespreken in commissie / Raadsbrief over vaststelling Regionale Vrijetijdsagenda 2020-2030
- Dossier 2409 voorblad
- Raadsbrief
- Bijlage 1 - Vrijetijdsagenda 2020-2030
- Bijlage 2 - Verantwoording vrijetijdsagenda 2016-2019

15 Bespreken in commissie / Raadsbrief Resultaten 2019 Yunio jeugdgezondheidszorg
- Dossier 2333 voorblad
- Raadsbrief

16 Rondvraag

17 Sluiting

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer	2384
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 september 2020
Agendapunt	11
Omschrijving	Voorstel bespreekstuk / Integraal huisvestingsplan 2020-2036 gemeente Berkelland

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	3 september 2020

gemeente Berkelland

Zaaknummer	:	25739
Raadsvergadering	:	15 september 2020
Onderwerp	:	Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP onderwijs) 2020-2036 gemeente Berkelland
Collegevergadering	:	
Portefeuillehouder	:	H.J. Bosman
Steller	:	N. Loman-Geessink tel: : 06-86819556

Te nemen besluit:

1. De gemeenteraad voorstellen het Integraal Huisvestingsplan onderwijs met een looptijd van 2020 tot en met 2036 vaststellen.
2. Vrijvallende kapitaallasten van de onderwijshuisvestingsinvesteringen in de toekomst gebruiken voor de dekking van de lasten die uit het IHP onderwijs voortkomen.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

De leerlingendaling die in 2010 is ingezet, leidt tot leegstand in de schoolgebouwen en vraagt om herschikking van scholen. Daarnaast zijn de schoolgebouwen in Berkelland gemiddeld 50 jaar oud. De verantwoordelijkheid voor een adequate onderwijshuisvesting ligt bij de gemeente. De verantwoordelijkheid voor de inhoud en identiteit van het onderwijs ligt bij de schoolbesturen, zoals ook vastgelegd in de Grondwet. Samen met de schoolbesturen investeert de gemeente Berkelland in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Om dat te kunnen realiseren is samenwerking tussen alle professionals uit die verschillende sectoren noodzakelijk. Vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding & bereikbaarheid en passend onderwijs, is gekozen voor een integrale aanpak, die verwoord is in dit IHP onderwijs.

Naar verwachting wordt het in 2022 verplicht om een integraal huisvestingsplan op te stellen. Met het vaststellen van het integraal huisvestingsplan loopt de gemeente Berkelland op deze wetgeving vooruit.

Argumentatie:

1.1 De gemeenteraad stelt kaders voor nieuw beleid vast

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad om nieuw beleid, zoals opgenomen in het IHP onderwijs vast te stellen.

1.2 Gemeenten hebben zorgplicht

Gemeenten hebben een zorgplicht voor en regierol op de huisvesting van scholen in hun gemeente. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor het voorzien in adequate huisvesting en de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Met dit IHP onderwijs geeft de gemeente Berkelland invulling aan deze regierol.

1.3 Het IHP onderwijs is tot stand gekomen in samenwerking en overeenstemming tussen gemeente en schoolbestuur

Het IHP onderwijs is een document dat op basis van consensus is bereikt tussen gemeente en schoolbesturen. De tendens om consensus tussen gemeenten en

---

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen
0

schoolbesturen over de onderwijshuisvesting over meerdere jaren vast te leggen, heeft verschillende oorzaken. Voor de schoolbestuurders is het belangrijk dat er meer zekerheid ontstaat over te verwachten investeringsbeslissingen op korte en middellange termijn. Voor de gemeente is de consensus om dezelfde reden van belang.

1.4 Uitgangspunten IHP onderwijs
Het IHP onderwijs is opgesteld aan de hand van de al beschikbare rapportages (Transitieatlas), leerlingenprognoses, quickscan en visie van de gemeente Berkelland en schoolbesturen. Deze bouwstenen samen hebben tot een uitvoeringsagenda geleid waar zowel de gemeente Berkelland als schoolbesturen achter staan.

Na vaststelling van dit IHP onderwijs beschikt de gemeente Berkelland over een strategisch plan voor de onderwijshuisvesting. Daarin heeft de gemeente, in overleg met de schoolbesturen, het huisvestingsbeleid voor de komende 16 jaar uitgestippeld en het investeringsprogramma voor de komende 8 jaar gefaseerd.

1.5 Uitgangspunten duurzaamheid
Huisvesting wordt beschouwd in periodes van ten minste 40 jaar (vanwege de afschrijvingstermijn). Hiervan is de consequentie dat alle nieuwe schoolgebouwen uitgevoerd moeten worden volgens ENG. ENG is door de gemeenteraad op 19 maart 2019 als streven vastgesteld. Daarnaast is het streven om de bestaande gebouwenvoorraad voor 2036 aangepast te hebben volgens de principes van Frisse Scholen C dan wel Frisse Scholen B. Per project wordt bepaald hoe duurzaamheid in de brede zin van het woord het beste ingevuld kan worden.

2.1 Fasering
Om het IHP onderwijs uit te voeren binnen de beschikbare middelen is er gekozen om de schoolgebouwen in fases op te nemen. Hierdoor zijn ook de investeringen gefaseerd over meerdere jaren, zodat de kapitaallasten niet tegelijk komen. De fasering is mede afhankelijk van de staat van het schoolgebouw en de ontwikkelingen.

2.2 Door vrijvallende kapitaallasten te gebruiken voor de dekking van nieuwe investeringen ontstaat duidelijkheid
Zekerheid wordt geboden door de vrijvallende kapitaallasten van de onderwijshuisvestingsinvesteringen in de toekomst te gebruiken voor de dekking van de lasten die uit het IHP onderwijs voortkomen. Het IHP onderwijs geeft duidelijkheid aan de schoolbesturen en de gemeente. Het geeft ook de investeringen inzichtelijk. We staan dan niet meer voor een verrassing. Door de investeringen vooraf inzichtelijk te maken weet de gemeente welke investeringen eraan komen en kan hier rekening mee gehouden worden.

2.3 Perspectiefnota 2021
In de vastgestelde perspectiefnota 2021 is aangegeven dat de vrijvallende kapitaallasten vanuit oude onderwijshuisvestingen worden ingezet voor fase 1 van het IHP onderwijs. In 2021 valt € 28.000 vrij, waarna dit in 2024 oploopt tot een structurele vrijval van € 105.000. Deze vrijval maakt een investering van € 3,5 miljoen mogelijk. In het IHP onderwijs is rekening gehouden met een minimaal benodigd bedrag van € 3,5 miljoen voor fase 1. Dit houdt in dat de projecten die worden gestart en uitgevoerd in fase 1 zeer waarschijnlijk kunnen worden gefinancierd. De kapitaallasten hiervan kunnen worden gedekt met deze vrijval.

Kanttekeningen en risico's
Leerlingenaantallen
De prognoses van de leerlingenaantallen zijn een belangrijke factor bij het opstellen van dit IHP onderwijs. Op basis van de leerlingenaantallen is gekeken rond welke scholen als eerste actie ondernomen moet worden. Op die manier is de fasering bepaald. De leerlingenprognoses zijn voorspellingen, dus het is mogelijk dat scholen eerder leeglopen

of dat het leerlingenaantal toeneemt, anders dan verwacht. Het IHP onderwijs is een dynamisch document en wordt gedurende de looptijd geactualiseerd. Hierdoor kan rekening gehouden worden met nieuwe ontwikkelingen. Per project wordt bepaald voor hoeveel leerlingen er aanpassingen worden verricht / wordt nieuw gebouwd.

VNG vergoeding
Voor de daadwerkelijke realisatie van elk project wordt u een kredietaanvraag voorgelegd en wordt de daadwerkelijke vergoeding bepaald. Op 19 maart 2019 heeft u besloten de normvergoeding van de VNG te volgen. Op dit moment is er alleen een normvergoeding VNG Frisse Scholen B beschikbaar. Het is nog niet duidelijk wat de normvergoeding de komende jaren gaat doen. Wellicht komen er normvergoedingen BENG en ENG beschikbaar. Wat de werkelijke vergoedingen zullen worden is dus niet duidelijk.

Kinderopvang
Er is alleen sprake van eventuele investering in kinderopvang door de gemeente in het geval van de vorming van een integraal kindcentrum.
Om de risico's bij vertrek en/of faillissement van een kinderopvangorganisatie te beperken worden huurcontracten met het schoolbestuur gesloten met een looptijd van ten minste 10 jaar. Bij leegstand, door vertrek van de kinderopvang, gaat het schoolbestuur op zoek naar een nieuwe partner. Zonodig gaat de gemeente na een jaar in overleg met het schoolbestuur om de negatieve effecten van de leegstand te beperken.

Financiën
Vrijvallende kapitaallasten
In de vastgestelde perspectiefnota 2021 is aangegeven dat de vrijvallende kapitaallasten vanuit oude onderwijshuisvestingen worden ingezet voor fase 1 van het IHP onderwijs. In het IHP onderwijs is rekening gehouden met een minimaal benodigd bedrag van € 3,5 miljoen voor fase 1. Dit houdt in dat de projecten die worden gestart en uitgevoerd in fase 1 zeer waarschijnlijk kunnen worden gefinancierd. De kapitaallasten hiervan kunnen worden gedekt met deze vrijval.

Vanaf 2025 blijven we nieuwe vrijvallende kapitaallasten beschikbaar houden voor de onderwijshuisvestingsinvesteringen. De beschikbare vrijvallende kapitaallasten bepalen, in principe, het tempo van de investeringen. Als dat op enig moment schuurt dan kan via de dan eerstvolgende Perspectiefnota een heroverweging door de raad worden gemaakt.

Minimale en maximale investeringsbedragen
In het IHP onderwijs is er voor gekozen om te werken met de huidige normvergoeding van de VNG (Frisse Scholen B) als minimum investeringsbedrag. Als maximum investeringsbedrag hebben we de marktprijzen, bij het gewenste ambitieniveau per gebouw, van dit moment gehanteerd. Op deze manier hopen we u inzicht te geven in de range waarin eventuele kredietaanvragen kunnen vallen.

Krediet ten behoeve van nieuwbouw
De gemeente Berkelland verstrekt een krediet volgens de VNG-vergoeding voor nieuwbouw van een schoolgebouw. Voor de meest recente projecten is het krediet bepaald door hier een opslag voor BENG en ENG aan toe te voegen. In tabel 1 is de opbouw van het krediet weergegeven. Het krediet wordt per project bepaald.

Tabel 1 Opbouw vergoeding

Normvergoeding VNG t.b.v. onderwijs	Kosten Opslag Frisse Scholen B naar BENG	Kosten Opslag van BENG naar ENG	Gat tussen krediet en marktconforme prijs waarover de gemeente en schoolbesturen in overleg gaan
Marktconforme prijzen op basis van ENG			

De opslag kan verschillend zijn voor onderwijsgebouw ten opzichte van gebouw voor bewegingsonderwijs. Wanneer andere normvergoedingen bekend zijn worden deze gehanteerd.

Financiering kinderopvang
Vanuit de visie van VNG en ook aansluitend bij die van schoolbesturen en een aantal raadsfracties maakt kinderopvang onlosmakelijk deel uit van de visie op de begeleiding van kinderen tussen 0 en 12 jaar. Daar komt het hele IKC-gedachtengoed vandaan. Op grond daarvan heeft de gemeente Berkelland ervoor gekozen om de kinderopvang in een IKC voor te willen financieren.

Als de gemeente de initiële investering hiervoor doet, dan dienen de kosten hiervoor te worden vergoed vanuit de exploitatie van de kinderopvang. Dit houdt in dat de investering voor kinderopvang zich moet terugverdienen in een kostendekkende huur.

Reserve onderwijshuisvesting
De reserve is bedoeld om investeringen in onderwijshuisvesting, afboeking van boekwaarde van bestaande gebouwen en sloopkosten te dekken. Na vaststelling van de jaarrekening 2019 en de verwachte uitputting van deze reserve door het Simmelink en Staring is de beschikbare restantreserve € 1.241.000. Per investering kijken we naar de dekkingsmogelijkheden. Daarin kan deze reserve een rol spelen. Met de omvang van de huidige reserve is in ieder geval een buffer voor onderwijshuisvesting verzekerd.

Communicatie
De schoolbesturen worden in kennis gesteld van de vastgestelde besluit over het Integraal Huisvestingsplan 2020-2036 gemeente Berkelland.

Initiatief, participatie en rol gemeente
De schoolbesturen zijn meermalig betrokken bij het proces om te komen tot dit IHP onderwijs. De input van schoolbesturen is verwerkt. Dit levert veel draagvlak op. Daarnaast is er veel draagvlak doordat er veel ambtelijke afstemming is en zal zijn om tot uitvoering te komen van dit IHP onderwijs. Onderwijs is een middel om de wijk te verbinden.

Planning en evaluatie
Na vaststelling van dit IHP onderwijs, starten we met de uitvoering van fase 1 van het IHP onderwijs. In deze fase gaat het om de volgende scholen: de St. Jorisschool richting IKC-vorming met Avonturijn te Borculo; verhuizing van o.b.s. Noord naar (gerenoveerd) gebouw de Wereldboom te Borculo en passende jas voor St. Jozefschool te Rietmolen.

Stichting Keender, VCO en Stichting OPONOA willen vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid graag samenwerken en zoeken hierbij naar optimale mogelijkheden voor het onderwijs in Neede. Zo willen OPONOA en Keender de scholen Kardinaal Alferink en o.b.s. de Marke graag op 1 locatie huisvesten. Beide schoolbesturen willen in gezamenlijkheid met de gemeente de mogelijkheden onderzoeken.

OBS Kiezel en Kei wordt gecombineerd met OBS Heuvelschool.

OOGO
Jaarlijks vindt een op overeenstemming gericht overleg plaats tussen gemeente en schoolbesturen (OOGO) waarin wordt geëvalueerd hoe de huidige projecten lopen en anderzijds welke projecten het komende jaar wensen gestart te worden. Het IHP onderwijs wordt waar nodig bijgesteld, wanneer dit gebeurt is afhankelijk van de ontwikkelingen.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

gemeente Berkelland

Raadsvergadering : 15 september 2020

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 juli 2020;

b e s l u i t :

1. Het integraal huisvestingsplan met een looptijd van 2020 tot en met 2036 vaststellen.
2. Vrijvallende kapitaallasten van de onderwijshuisvestingsinvesteringen in de toekomst gebruiken voor de dekking van de lasten die uit het IHP onderwijs voortkomen. Zoals besloten in de perspectiefnota 2021.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 15 september 2020

de griffier, de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp **:** Integraal Huisvestingsplan

Procesoverzicht

Datum	Wat
12 maart 2019	Beleidskader gezet en is de raad akkoord gegaan met het beschikbaar stellen van een krediet voor het uitvoeren van een technisch onderzoek naar de kwaliteit en de functionaliteit van de schoolgebouwen binnen de gemeente.
2019	De herziening van de Verordening onderwijshuisvesting Berkelland is door de gemeenteraad vastgesteld.
februari 2019 – januari 2020	Aan HEVO, Advies en bouwmanagement in Vastgoed, is de opdracht verstrekt en op 19 december 2019 hebben zij de conceptrapportage uitgebracht. Bij de uitvoering zijn de schoolbesturen en de schooldirecteuren betrokken. Tussen februari 2019 en januari 2020 hebben de Quickscans (schouwen van de scholen) plaatsgevonden. Hierin is vastgesteld wat de status is van de huidige schoollocaties.
maart 2019	Met de schoolbesturen PO en VO is afgestemd over aanvullende voorwaarden bij het op te stellen IHP onderwijs. Onder andere financiering duurzaamheidsmaatregelen, renovatie/vervangende nieuwbouw. Besturen hebben overeenstemming. Belangrijkste VO/besturen hebben zich uitgesproken achter deze ontwikkeling te staan, inhoudelijke samenwerking is leidend
21 januari 2020	Op 21 januari heeft er een strategisch overleg plaatsgevonden. Daarbij is geïnventariseerd hoe de schoolbesturen en gemeente hun visie op de toekomstige onderwijslocaties zien en de consequenties daarvan voor de onderwijshuisvesting. (spreiding aanbod, samenhang met andere partners in dorp/wijk, enz.)
5 5ebruari 2020	Op 5 februari is de werkgroep onderwijshuisvesting bij een gekomen en hebben zij de fasering van de uitvoeringsscenario's vastgesteld. • De besturen hebben toegezegd dat zij de ontwikkeling van 10-14 onderwijs meenemen in hun visie-ontwikkeling per kern. • Huisvestingswensen van SOTOG worden in IHP onderwijs opgenomen.
maart 2020	Op 11 maart wordt in OOGO de concept uitvoeringsscenario's inclusief de financiële consequenties met de bestuurders besproken. Aan de hand hiervan wordt de fasering t.b.v. IHP onderwijs 2020-2035 vastgesteld.
april-mei 2020	Het IHP onderwijs wordt in concept geschreven
18 mei 2020	OOGO m.b.t. bijpraatsessie gemeenteraad op 9 juni
juni 2020	IHP onderwijs ter feedback naar bestuurders
9 juni 2020	Bijpraatsessie met gemeenteraad (19.30-20.30 uur) - Proces - Verantwoordelijkheden - Visies van schoolbesturen
15 juni 2020	OOGO waarin vragen van bestuurders zijn beantwoord.
1 en 2 juli 2020	OOGO waarin IHP onderwijs werd geaccordeerd.

Overzicht van memo's, brieven en voortgangsmeldingen

07-11-2019 Raadsbrief voortgang IHP onderwijs
21-11-2019 Vertrouwelijk memo visie per kern IHP onderwijs
22-01-2020 Memo uitkomsten strategisch overleg onderwijshuisvesting
15-01-2020 Voortgangsmelding Onderwijshuisvesting gemeente Berkelland aan college van B&W

09-03-2020	Voortgangsmelding Integraal onderwijshuisvesting plan gemeente Berkelland aan college van B&W
26-05-2020	Voortgangsmelding Integraal onderwijshuisvesting plan gemeente Berkelland aan college van B&W
28-05-2020	Uitnodiging bijpraatsessie Integraal Huisvestingsplan
29-07-2020	Memo wijzigingen IHP onderwijs n.a.v. collegevergadering

Vervolg proces
In september 2020 vindt er een OOGO plaats. Hierin deelt Staring College haar ervaringen. Daarnaast gaan we met de bestuurders in gesprek over de start van fase 1. Vragen die daarbij spelen zijn: Welke projecten starten als eerste? Op welke termijn wordt gewenst te starten met de voorbereiding? Welke personen moeten in het projectteam aanwezig zijn? Daarna worden er vervolgafspraken gepland om de projecten te starten.

Document en bijlagen
Het IHP onderwijs is te lezen in het document ‘2739 2020717 Definitief IHP onderwijs gemeente Berkelland’.

Bijlagen
Bijlage 1a: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 1b: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek rapport

Bijlage 2a: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 2b: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek rapport

Bijlage 3: Onderwijshuisvesting 2019
Op 5 februari 2019 heeft het college van b&w ingestemd met het raadsvoorstel onderwijshuisvesting 2019
Op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel aangenomen

Bijlage 4: Beslisbomen verduurzaming scholen

Bijlage 5: Duurzaamheid is meer dan energieneutraal

Bijlage 6: Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland
Op 30 juni 2015 heeft de gemeenteraad dit visiedocument vastgesteld

Bijlage 7: Rapportage Quickscan

Bijlage 8: PO prognoses

Bijlage 9: Overzicht capaciteit gebouwen

Bijlage 10: Voorbeeld uitwerking stappenplan en tijdpad onderwijshuisvesting

INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN ONDERWIJS

Gemeente Berkelland 2020-2036

H.J. Bosman	wethouder
N.A.B. Loman-Geessink	opdrachtgever onderwijs & vervoer
L. Hutten	opdrachtgever jeugd & passend onderwijs
H.J. Kok	Adviseur bij Retrain, bureau voor organisatieontwikkeling

Borculo, 29 juli 2020

Vastgesteld in de raadsvergadering van: 15 september 2020

Voorwoord

Kader
Voor u ligt het integraal huisvestingsplan (verder te noemen als IHP onderwijs). Dit is een strategisch meerjarig huisvestingsplan voor het onderwijs in de gemeente Berkelland. Het heeft betrekking op de periode 2020-2036. Dit IHP onderwijs onderwijs is samen met de schoolbesturen uit de gemeente Berkelland tot stand gekomen.

Het is een dynamisch document. Jaarlijks wordt tijdens OOGO[1] gesproken over de lopende projecten en de wensen voor het komende jaar zijn. Hierin kan de prioritering van de fasen worden aangegeven. Daarnaast kan er op deze manier worden geleerd van de verschillende projecten. Indien noodzakelijk wordt het IHP onderwijs bijgesteld.

Dank
Het IHP onderwijs is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen de gemeente Berkelland, de schoolbesturen binnen de gemeente Berkelland en de organisaties die ter voorbereiding uitvoerende werkzaamheden hebben verricht, zoals HEVO[2]. Een bijzonder woord van dank verdient de werkgroep onderwijshuisvesting, bestaande uit een afvaardiging van schoolbesturen, die kritisch en constructief heeft bijgedragen aan het ontwikkelproces.

Juni 2020
Wethouder A. Bosman, N.A.B. Loman-Geessink, L. Hutten en H.J. Kok

[1] In een overeenstemming gericht overleg (OOGO) stemmen gemeenten en samenwerkingsverbanden hun plannen af
[2] HEVO is een adviesbureau, expert in huisvesting en vastgoed

Inhoudsopgave

Voorwoord 2
Samenvatting 5
1. Inleiding; realisatie onderwijshuisvesting op maat 6
1.1 Aanleiding 6
1.2 Doel van het IHP onderwijs 7
1.3 Structuurbeschrijving 7
2. Regelgeving, visie en kaders 9
2.1. Wettelijke zorgplicht 9
2.2. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting 9
2.4. Financieringsstelsel 10
2.5. Duurzaamheid 12
2.6. Integraal onderwijs 14
3. Samenwerking 18
3.1. Rolverdeling/regie 18
3.2. IKC's en 10-14 onderwijs in gemeente Berkelland 18
3.3. Inhoud gaat voor bouw 18
3.4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (IHP onderwijs) 19
3.5. Eerste stappen in de kernen 20
4. Onderzoek 21
4.1. Kaders 21
4.2. QuickScan 22
4.3. Leerlingenprognoses 25
4.3.1 Prognose PO 25
4.3.2. Prognose VO 25
4.4. Ruimtebehoefte PO en VO 26
5. Uitvoeringsagenda 29
5.1. Afwegingsfactoren 29
5.2. Fasering 30
5.2.1. Fase 0: <2020 31
5.2.2. Fase 1: 2020 – 2023 31
5.2.3. Fase 2: 2024 - 2029 33
5.2.4. Fase 3: 2030 - 2036 34
5.2.6. Fase 4: 2036 en verder 35
5.3. Financiële consequenties 36
5.3.1. Uitgangspunten 36

5.3.2. Fase 0: <2020 ... 38
5.3.3. Fase 1: 2020 – 2023 ... 39
5.3.4. Fase 2: 2024 - 2027 ... 40
6.2.4. Fase 3 en fase 4 ... 41
6. Financiële en juridische borging ... 42
6.1. Investeren in scholen ... 42
6.2. Investeren in IKC ... 44
6.3. Andere investeringsvormen ... 45
6.4. Subsidies ... 46
7. Uitvoering van IHP onderwijs ... 47
7.1 Start project ... 47
7.2 Proces ... 47
7.3 Integrale aanpak ... 48
7.4 Bouwheer ... 48
7.5 Evaluatie en besluitvorming ... 49
Bijlagen ... 50

Samenvatting

Aanleiding
De leerlingendaling die in 2010 is ingezet, leidt tot leegstand in de schoolgebouwen en vraagt om herschikking van scholen. Daarnaast zijn de schoolgebouwen in Berkelland gemiddeld 50 jaar oud. De verantwoordelijkheid voor een adequate onderwijshuisvesting ligt bij de gemeente. De verantwoordelijkheid voor de inhoud en identiteit van het onderwijs ligt bij de schoolbesturen, zoals ook vastgelegd in de Grondwet. Samen met de schoolbesturen investeert de gemeente Berkelland in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Om dat te kunnen realiseren is samenwerking tussen alle professionals uit die verschillende sectoren noodzakelijk. Vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding & bereikbaarheid en passend onderwijs, is gekozen voor een integrale aanpak, die verwoord is in dit IHP onderwijs. Gemeente Berkelland loopt op de wetgeving vooruit door nu het integraal huisvestingsplan voor het onderwijs op te stellen.

Proces
Om inzicht te krijgen in de technische staat van de onderwijsgebouwen, hebben deskundigen van HEVO onderzoek uitgevoerd (de zogenaamde QuickScan). De werkgroep onderwijshuisvesting, bestaande uit een afvaardiging van de schoolbesturen, heeft input en feedback geleverd op de tussentijdse resultaten. De gesprekken over de toekomst van het onderwijs met schoolbesturen vonden veelal per kern plaats, vanwege de wisselende verdeling van schoolbesturen over de kernen.

Fasering
In dit IHP onderwijs staan de plannen beschreven voor de komende 16 jaar (2020-2036). Die periode is verdeeld over 5 fases. De gebouwen behoeven nieuwbouw of een combinatie van een passende jas en duurzaamheidsmaatregelen. Fase 0 omvat projecten die uitgevoerd zijn of worden uitgevoerd tijdens het schrijven van dit IHP onderwijs (voor september 2020). In fase 1 (2020-2023) komen schoolgebouwen in Neede, Borculo en Rietmolen aan de orde. In fase 2 (2024-2029) wordt een vervolg gegeven aan de ingezette herschikking van de gebouwen in Neede en Geesteren. In fase 3 (2030-2036) staan vooral scholen genoemd die in de kleine kernen staan. De komende jaren wordt duidelijk welke van deze scholen toekomstbestendig zijn, vooralsnog zijn daar geen investeringen voor opgenomen. In de aanloopperiode naar fase 4 (2036 en verder) wordt opnieuw naar alle schoolgebouwen gekeken om te beoordelen welke maatregelen getroffen moeten worden.

Financiële consequenties
Bij de financiële consequenties zijn de bedragen opgenomen die volgens de VNG-normen van toepassing zijn, daarnaast zijn er marktconforme bedragen opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de Bouwkostengenerator van HEVO. De investeringsbedragen die zijn opgenomen voor de te treffen duurzaamheidsmaatregelen zijn gebaseerd op de Beslisbomen verduurzaming scholen.

In de uitvoering wordt ieder uitvoeringsbesluit afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag. Concluderend staat de gemeente Berkelland voor een enorme opgave die de komende jaren een fors beroep doet op de financiële slagkracht van de gemeente.

1. Inleiding; realisatie onderwijshuisvesting op maat

1.1 Aanleiding

Regierol gemeente

Gemeenten hebben een regierol op de huisvesting van scholen in hun gemeenten. Daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voorzien van adequate huisvesting en de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Met dit IHP onderwijs geeft de gemeente Berkelland invulling aan deze regierol. In hoofdstuk 2 en 3 wordt hier verder op ingegaan.

Ontwikkeling van kinderen

Adequate huisvesting is steeds belangrijker voor de ontwikkeling van kinderen van 0 tot 18 jaar en de onderwijskwalificatie. Gemeente Berkelland, de schoolbesturen en de partners vanuit de kinderopvang voelen samen de verantwoordelijkheid om dit te faciliteren. Hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 3.2.

Transitieatlas

In de periode van 2013 tot en met 2016 is de transitieatlas tot stand gekomen, voor zowel Primair onderwijs als voor Beroepsonderwijs. Dit werd mogelijk door subsidies vanuit het Regiocontract en later van het ministerie van OCW. De Transitieatlas voor Primair Onderwijs in de Achterhoek is als bijlage 1 opgenomen. De Transitieatlas voor Beroepsonderwijs in de Achterhoek is als bijlage 2 opgenomen.

Opgave voor gemeente Berkelland

Uit de rapportages van de Transitieatlas blijkt dat de gemeente Berkelland een stevige opgave kent qua leerlingendaling. In de periode van 2013 tot 2033 wordt in het basisonderwijs een leerlingendaling van 24,5% verwacht. Het grootste deel van deze daling is inmiddels achter de rug. In de periode 2020 tot 2033 bedraagt de daling nog maar 2,69%. De voorspellingen zoals gedaan in de Transitieatlas zijn uitgekomen. Bij het opstellen van dit IHP onderwijs is rekening gehouden met de al ingezette en nog te verwachten verdere daling.

Als gevolg van de leerlingendaling ligt er een flinke uitdaging in het gebouwenvolume voor wat betreft de verhouding tussen beschikbare ruimte en ruimtebehoefte. Ook heeft een aantal schoolgebouwen in het basisonderwijs een hoge leeftijd en is verouderd. Daarnaast zijn er veranderende opvattingen over de wijze waarop het onderwijs in de praktijk vorm wordt gegeven. Dit zijn aspecten waarmee rekening gehouden is in dit IHP onderwijs.

Integrale aanpak

De gemeente Berkelland realiseert zich dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud en de identiteit van het onderwijs te allen tijde ligt bij de schoolbesturen, zoals ook vastgelegd in de Grondwet. Investeringen in kwalitatieve, functionele en eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen zijn nodig. Om dat te realiseren is samenwerking tussen de gemeente Berkelland en professionals vanuit scholen en kinderopvang organisaties noodzakelijk. De integrale aanpak draagt bij aan de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs. Daarom is dit IHP onderwijs tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen gemeente Berkelland en de schoolbesturen.

Betrokkenen bij het IHP onderwijs
Vanuit de stichtingen zijn de schoolbestuurders betrokken en eventueel de gebouwspecialist zoals een facilitairmanager.

Vanuit de gemeente Berkelland zijn de volgende functies betrokken: portefeuillehouder, programmamanager, opdrachtgever onderwijs, jurist, financieel adviseur, projectmanager duurzaamheid en leden van het gebiedsteam (strategisch adviseur en gebiedscontactpersonen).

Een externe adviseur is betrokken om het proces te begeleiden en te helpen bij het schrijven van dit IHP onderwijs.

1.2 Doel van het IHP onderwijs

Het doel van dit IHP onderwijs is om als schoolbesturen en gemeente samen een plan voor de toekomst te hebben over hoe we om willen gaan met de huisvesting voor onderwijs. Doordat het IHP onderwijs wordt opgenomen in de Wet op het Primair Onderwijs ontstaat een verplichting voor gemeenten om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs voor tenminste 15 jaar op te stellen. Dit IHP onderwijs is in combinatie met de Meerjaren Onderhoudsplanning (MOP) de basis voor een langjarige planning van investeringen in onderhoud, renovatie en nieuwbouw, maar ook sluiting en sloop, met de diversiteit van het onderwijs en de demografische ontwikkelingen als uitgangspunt.

Na vaststelling van dit IHP onderwijs beschikt de gemeente Berkelland over een strategisch plan voor de onderwijshuisvesting. Daarin heeft de gemeente, in overleg met de schoolbesturen, het huisvestingsbeleid voor de komende 16 jaar bepaald en het investeringsprogramma voor de komende 8 jaar vastgelegd. Het investeringsprogramma vaststellen voor de laatste 8 jaar is lastig doordat niet voor alle scholen duidelijk is wat de wensen zijn. Daarnaast is het mogelijk dat bedragen en eisen dan anders zijn. In de uitvoering wordt ieder uitvoeringsbesluit afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag. In hoofdstuk 7 is beschreven hierover meer beschreven.

Het IHP onderwijs is een document dat op basis van consensus is bereikt tussen gemeente en schoolbesturen. De tendens om consensus tussen gemeenten en schoolbesturen over de onderwijshuisvesting over meerdere jaren vast te leggen, heeft verschillende oorzaken. Voor de schoolbestuurders is het belangrijk dat er meer zekerheid ontstaat over te verwachten investeringsbeslissingen op korte en middellange termijn. Voor de gemeente is de consensus om dezelfde reden van belang.

1.3 Structuurbeschrijving

In hoofdstuk 1 wordt de aanleiding tot het opstellen van een IHP onderwijs beschreven. Vervolgens geeft dit IHP onderwijs de lezer in hoofdstuk 2 beknopt inzage in de geldende wet- en regelgeving die van toepassing is op onderwijshuisvesting en de recente ontwikkelingen. Deze weergave is relevant omdat onderwijshuisvesting inmiddels een veel bredere functionaliteit heeft dan het faciliteren van het onderwijs zelf. Dat heeft te maken met de veranderende visie op het onderwijs als vindplaats van kinderen waarbinnen veel maatschappelijke organisaties intensief met elkaar samenwerken. De gemeente Berkelland heeft aan die ontwikkeling een voor de gemeente specifieke invulling gegeven, dat wordt in hoofdstuk 3 beschreven.

Om zicht te krijgen op de bouwkundige staat van de gebouwen en de onderwijskundige functionaliteit, heeft HEVO in opdracht van de gemeente alle schoolgebouwen ‘geschouwd’. De resultaten worden weergegeven in de rapportage van de QuickScan. In hoofdstuk 4 wordt de samenvatting weergegeven, samen met de leerlingenprognoses en een overzicht van de capaciteit van de afzonderlijke gebouwen.

In hoofdstuk 5 staan de scenario’s beschreven voor de planperiode van 16 jaar, inclusief de uitvoeringsagenda. Ook worden de financiële consequenties daarvan in dit hoofdstuk zichtbaar.

In hoofdstuk 6 is beschreven hoe de uitvoering van dit IHP onderwijs wordt geborgd, zowel financieel als juridisch. Ten slot wordt in hoofdstuk 7 beschreven hoe de uitvoering van het IHP onderwijs er mogelijk uit ziet.

2. Regelgeving, visie en kaders

In dit tweede hoofdstuk zijn de visies en regelgeving voor onderwijshuisvesting beschreven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op hoe dit voor gemeente Berkelland leidt tot een IHP onderwijs. Tot 2022 heeft het IHP onderwijs de status van een bestuurlijke afspraak, omdat er nog geen wettelijke verplichting is voor het vaststellen van een IHP onderwijs. Als het IHP onderwijs, naar verwachting in 2022, een wettelijk verplicht document wordt, zal ook de status veranderen. Het IHP onderwijs wordt aan die verwachtingen bijgesteld, zoals dat bijvoorbeeld gebeurt met de onderwijshuisvestingsverordening.

2.1. Wettelijke zorgplicht

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft wettelijke zorgplicht op het gebied van onderwijshuisvesting. De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente moet voorzien in adequate huisvesting voor het Primair Onderwijs, (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. De voorzieningen in de huisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn vastgelegd in de wetgeving. Zo is de gemeente onder andere verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. Het onderhoud van de gebouwen, zowel binnen- als buitenkant, en de exploitatie van het gebouw is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Vooralsnog is niet wettelijk geregeld wie verantwoordelijk is voor de renovatie van schoolgebouwen.

Kinderopvang

De gemeente heeft geen zorgplicht voor de voorzieningen voor kinderopvang. De visie van gemeente Berkelland op Integrale Kindcentra (verder te noemen als IKC) is beschreven in paragraaf 2.6.

2.2. Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting

Voor de uitvoering van de wettelijke zorgplicht is de gemeentelijke verordening ‘verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2019’ van kracht (verder te noemen als verordening). Vanuit de VNG wordt regelmatig een modelverordening opgesteld, die de gemeente Berkelland nagenoeg volledig overneemt vanwege de uniformiteit. Gemeente Berkelland heeft de verordening vastgesteld op 21 mei 2019. Hier is de verordening online te vinden. Deze verordening regelt het onderwijshuisvestingsbeleid. Het geeft onder andere uitgangspunten voor voorzieningen die schoolbesturen jaarlijks kunnen aanvragen bij de gemeente. De gemeente gebruikt de opgenomen criteria om te toetsen of een aangevraagde voorziening voor vergoeding in aanmerking komt.

Eigendom schoolgebouwen

Over het algemeen hebben schoolbesturen het juridisch eigendom van schoolgebouwen. Er zijn enkele uitzonderingen; geplande nieuwbouw van ’t Simmelink (stichting IKC ’t Simmelink), de Willibrordusschool in Ruurlo en VSO De Triviant (maken beiden gebruik van een huurpand). Ook het Zone-College is in dit kader een uitzondering (het viel tot 2017 onder het ministerie van Economische Zaken en valt nu onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap).

Medegebruik

De praktijk wijst uit dat schoolbesturen leegstaande lokalen in een schoolgebouw in medegebruik geven (aan onderwijs of maatschappelijke partij) of verhuren (aan commerciële

partij). De gemeente moet hiervoor, op grond van de verordening, toestemming geven bij structurele verhuur.

Terugname
Op het moment dat het schoolgebouw niet meer gebruikt wordt voor het onderwijs, kan een schoolbestuur de gemeente verzoeken het gebouw terug te nemen. De gemeente wordt dan weer eigenaar van het gebouw en de terreinen. Dit laatste heet het vorderingsrecht. In de verordening is het terugnameproces beschreven.

Doordecentralisatie
De gemeente kan er, in samenspraak met één of meerdere schoolbesturen, voor kiezen dat schoolbesturen zelf geheel verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting met inbegrip van onder andere nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag van de gemeente. We spreken hier dan over doordecentralisatie. De gemeente behoudt dan echter wel haar zorgplicht, wat betekent dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van adequate onderwijshuisvesting bij de gemeente blijft liggen. De schoolbesturen zijn echter verantwoordelijk voor de uitvoering. Gemeente en schoolbesturen maken afspraken over de monitoring en de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd.

Het college van B&W van de gemeente Berkelland heeft ten aanzien van doordecentralisatie het standpunt ingenomen dat hieraan geen medewerking verleend wordt. Juist in deze tijd is een integrale aanpak in de wijk of kern gewenst. De gemeente wil de vrijheid op hier op te kunnen sturen behouden.

2.4. Financieringsstelsel

Wetsvoorstel weeffouten in het huidige financieringsstelsel
Hoewel de huidige rolverdeling tussen gemeente en schoolbesturen op papier helder is, vertoont de rolverdeling in de praktijk enige gebreken. Deze richten zich met name op het financiële vlak doordat beide partijen de mogelijkheid hebben de uitgaven te beperken. Enerzijds kan de gemeente de uitgaven beperken door relatief goedkope of niet duurzame gebouwen te realiseren ten koste van hoge onderhouds- en exploitatiekosten. Anderzijds kunnen schoolbesturen de eigen uitgaven beperken door te weinig te investeren in onderhoud en op die manier eerder voor (vervangende) nieuwbouw in aanmerking te komen. Kortom de onderwijshuisvesting is en blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit IHP onderwijs draagt bij aan duidelijke verwachtingen naar alle partijen. In hoofdstuk 6 is de financiële en juridische borging van het IHP onderwijs beschreven.

Financieringsstelsel
De financiering van het onderwijs is complex. Samengevat heeft het onderwijs te maken met twee partijen:

- Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; de gemeente ontvangt gelden via het gemeentefonds.

Daarnaast voorziet de Rijksoverheid via diverse kanalen scholen en gemeenten van specifieke doelsubsidies. Deze richten zich de laatste tijd vooral op duurzaamheids- en energiemaatregelen. In figuur 1 is hiervan een schema weergegeven.

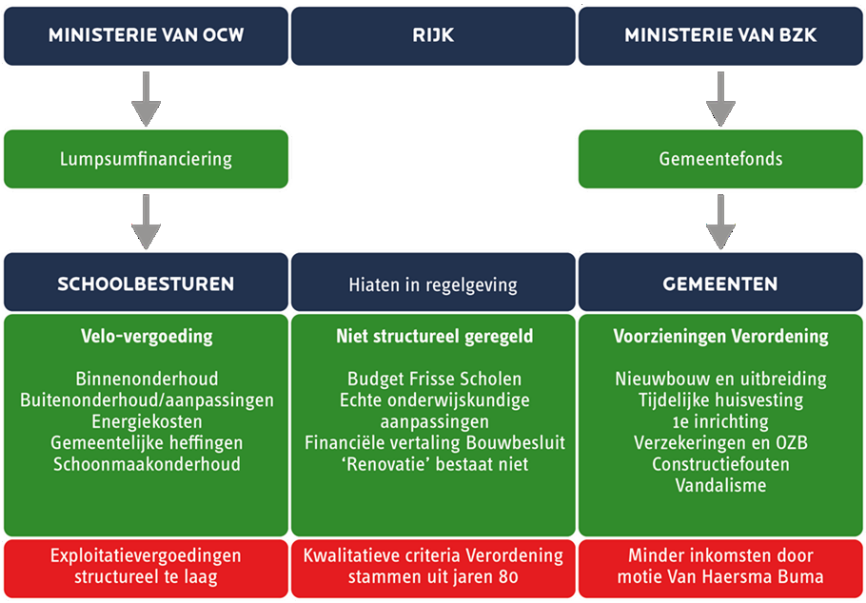

Figuur 1 Doelsubsidies (bron HEVO)

Tekortkomingen opheffen

Daarnaast zijn er tussen deze twee geldstromen nog diverse aspecten die niet geregeld zijn (zie: hiaten in regelgeving). Dit is voor de PO-Raad, VO-Raad en de VNG aanleiding geweest om gezamenlijk een voorstel te sturen naar de staatssecretaris van onderwijs om de tekortkomingen in het huidige stelsel voor de onderwijshuisvesting op te lossen. Het voorstel heft een aantal geconstateerde tekortkomingen op en brengt de gemeente en schoolbesturen in een min of meer gelijkwaardige positie van elkaar.

Wetsvoorstel

Enkele belangrijke elementen uit het wetsvoorstel zijn:

- De in de verordening beschreven jaarcyclus voor aanvragen voor de onderwijshuisvesting wordt vervangen door een langere periode, waarin de gemeente na overleg met de schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastlegt in een integraal huisvestingsplan (IHP onderwijs), met een doorkijk tot het 16e jaar.
- De mogelijkheid om renovatie als een volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten. Renovatie zou daarom moeten worden opgenomen als een voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie/startconditie die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op een levensduurverlenging van het gebouw van ten minste 25 jaar.
- Het investeringsverbod voor het PO en SO wordt zodanig aangepast dat het overeenkomt met de huidige bepalingen zoals die gelden voor het VO. PO en SO krijgen dan de mogelijkheid te investeren in de huisvesting. De huidige financieringsstromen blijven gehandhaafd, maar de versoepeling van het investeringsverbod kan leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten of versnellen.

IHP onderwijs verplicht per 1 augustus 2022

Het wetsvoorstel ligt inmiddels bij de Tweede Kamer. Naar verwachting ligt de ingangsdatum van deze wetwijzigingen op 1 augustus 2022. De start van het project bepaalt onder welke voorwaarden van de wet het project valt. Met de opstelling van dit IHP onderwijs worden

bovenstaande elementen waar mogelijk meegenomen en lopen we binnen de kaders van de geldende wetgeving op het genoemde wetsvoorstel vooruit.

Normering kosten onderwijshuisvesting
De VNG heeft de gemeenten in 2018 geadviseerd om de normbedragen voor nieuwbouw enzovoort met 40% te verhogen. De reden is dat de jaarlijkse indexering van de normbedragen over de afgelopen jaren de werkelijke prijsontwikkelingen niet goed blijkt te hebben gevolgd.
Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente geen verhoging van de inkomsten hiervoor. Aanpassing van de normbedragen aan de actuele ontwikkelingen in de markt is echter noodzakelijk. In maart 2019 heeft de gemeenteraad besloten om het advies van de VNG ten aanzien van de eenmalige verhoging en indexering over te nemen. De verordening is op dit punt aangepast. In de financiële uitwerking binnen dit IHP onderwijs is met geactualiseerde normbedragen gerekend. Het raadsvoorstel van maart 2019 is opgenomen in bijlage 3 Onderwijshuisvesting 2019.

2.5. Duurzaamheid

Klimaatakkoord
Eind juni 2019 presenteerde het kabinet het klimaatakkoord. De aangekondigde maatregelen moeten ervoor zorgen dat de CO_2-uitstoot in 2030 met 49% is gedaald ten opzichte van 1990. Zie in figuur 2 de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

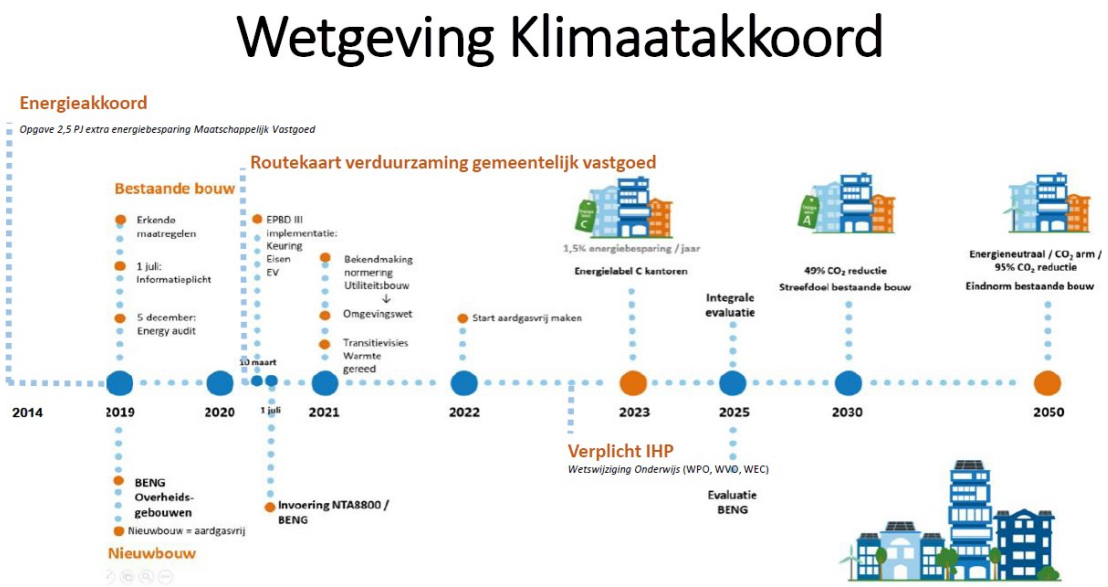

Figuur 2 Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Duurzaamheidsambitie gemeente Berkelland
Bij het aantreden van het huidige college van B&W in 2018 is de volgende ambitie voor energie en duurzaamheid geformuleerd:

> *"Om de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 te halen, moeten er nog veel (extra) stappen worden gezet. Ook op het gebied van duurzaamheid: de manier waarop we in de toekomst willen wonen, leven en werken met zorg voor onze aarde.*
>
> *Gemeente als voorbeeld*
> *Dit betekent voor ons als gemeente een actievere rol; nog meer aanjagen en stimuleren dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties investeren in duurzaamheid en energie. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen met de energietransitie. En natuurlijk moeten we zelf het goede voorbeeld geven.*
>
> *Klimaatakkoord als aanjager*
> *We worden bij deze opgave geholpen door de afspraken die gemaakt zijn (en nog worden gemaakt) in het kader van het Nationaal Klimaat Akkoord en de Regionale Energie-strategie.*

Huisvesting wordt beschouwd in periodes van ten minste 40 jaar (vanwege de afschrijvingstermijn). Hiervan is de consequentie dat alle nieuwe schoolgebouwen uitgevoerd moeten worden volgens ENG. Het streven is erop gericht om de bestaande gebouwenvoorraad voor 2036 aangepast te hebben volgens de principes van Frisse Scholen C dan wel Frisse Scholen B[3]. Frisse Scholen is tot stand gekomen op basis van het bouwbesluit. Voor 2012 was de ambitie voor nieuwe schoolgebouwen Frisse Scholen C. Bouwbesluit 2015 eist voor nieuwe schoolgebouwen Frisse Scholen B. In bijlage 4 zijn de beslisbomen verduurzaming scholen weergegeven. Bij aanpassingen van het gebouw wordt bepaald wat de huidige status en leeftijd is en anderzijds wat de gewenste levensduur is. Daarbij wordt ook gekeken of de onderwijskundige wensen in het bestaande gebouw toegepast kunnen worden. Voor deze gebouwen geldt geen verplichte Frisse Scholen klasse, immers wordt bij het bouwen van het gebouw het bouwbesluit of een hogere ambitie gevolgd.

Sectorale routekaart
De VO-raad en PO-Raad hebben de plannen uit het klimaatakkoord verwerkt in een sectorale routekaart met daarin een plan hoe alle schoolgebouwen in 2050 CO_2-arm kunnen worden. Er moet een flinke versnelling van de verduurzamingsmaatregelen plaatsvinden om de doelen te bereiken. De verduurzaming moet samen gaan met het verbeteren van de functionele kwaliteit van gebouwen en verbetering van het binnenmilieu.

Nog geen beleid
Op het thema duurzaamheid is in juli 2020 nog geen beleid geformuleerd ten behoeve van onderwijs, met uitzondering van het streven naar ENG voor nieuwbouw. Bij aanpassingen aan het gebouw wordt gestreefd naar Frisse Scholen C of B. Tijdens projecten wordt bekeken hoe dit thema kan worden geborgd. Ervaringen kunnen mogelijk worden gebruikt voor nieuwe projecten. In bijlage 5 is beschreven hoe duurzaamheid in de aanbesteding geborgd kan worden.

[3] Frisse school is een schoolgebouw (basis- of voortgezet onderwijs) met een laag energiegebruik en een gezond binnenmilieu als het gaat om luchtkwaliteit, temperatuur, comfort, licht en geluid.

2.6. Integraal onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de resultaten van het sociaal domein. In de praktijk betekent dit dat de gemeente regie en beleid moet voeren gericht op het aanbod voor alle kinderen.

Integraal Kindcentrum (IKC)

Een IKC is een centrum waar in ieder geval basisonderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaal integraal en als een logisch geheel zijn samengebracht. Als ware het één organisatie. Deze kernpartners werken op een IKC onder één aansturing structureel samen aan onderwijs, opvang, opvoeding, ontmoeting, ontwikkeling en ontspanning. Hierbij wordt vaak samengewerkt met zorg- en ondersteuningsinstellingen en welzijnsorganisatie(s). Soms wordt ook het VO bij de samenwerking betrokken, of is het VO zelf initiatiefnemer voor een samenwerking. Hierbij kan gedacht worden aan 10-14 onderwijs, zie aan het einde van deze paragraaf.

Een IKC kenmerkt zich door:

- Eén visie, pedagogisch en educatief.
- Eén plan en aanpak, pedagogisch, educatief en op het gebied van ondersteuning/zorg en welzijn.
- Eén organisatie (in de zin van frontoffice) voor kinderen van 0-12 jaar.
- Een afgestemd dagarrangement op het gebied van tijd en aanbod.
- Eén met de omgeving, waarin grote ouder- en buurtbetrokkenheid aanwezig is.
- Eén gebouw of campus-model.
- Formeel en bestuurlijk vastgelegde afspraken.

Gemeente Berkelland
In de gemeente Berkelland is ervoor gekozen om te streven naar de vorming van IKC's. Een reeks snelle maatschappelijke ontwikkelingen onderstreept die keuze om aan de slag te gaan met samenwerking. De ontgroening, die vooral in plattelandsgemeenten het voortbestaan van scholen en kinderopvang-voorzieningen bedreigt, is een belangrijk motief voor samenwerking.

Kind centrum-concept
Er bestaat politiek en maatschappelijk brede overeenstemming dat kinderopvang-voorzieningen niet alleen bedoeld zijn voor het combineren van arbeid en zorg door ouders, maar ook een belangrijke rol vervullen bij de ontwikkeling van kinderen. Het kind centrum-concept betekent dat kinderen binnen de reguliere voorzieningen die ondersteuning (talenten, zorg, taal etc.) krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het kind centraal dus. Vanuit het perspectief van het sociaal domein komt zo ook het uitgangspunt van de gemeentelijke jeugdzorg: zicht op kind en gezin in beeld. Dat geeft de mogelijkheid dat meer preventief en sneller en gerichter actie kan worden ondernomen. Meer inzet op preventie zorgt voor snellere regulering van de problemen. Dit heeft positieve financiële voordelen (zorgbudgetten). Ook heeft dit positieve invloed op een stabiele ontwikkeling van kinderen.

In die zin kan het concept gezinnen ook ontzorgen. Ouders kunnen zich gesteund voelen doordat sprake is van pedagogisch partnerschap. Ouders staan er niet alleen voor, maar voelen de steun van de mede-opvoeders. Het gaat in de kindcentra uiteraard niet alleen om zorgproblematiek, ook het accent op individuele talentontwikkeling wordt verhoogd. En dit heeft een positieve invloed op de toekomstige arbeidsmarkt en dus op de economische ontwikkeling van een gebied. In figuur 3 is weergegeven hoe IKC in het gemeentelijk sociaal domein bestaat.

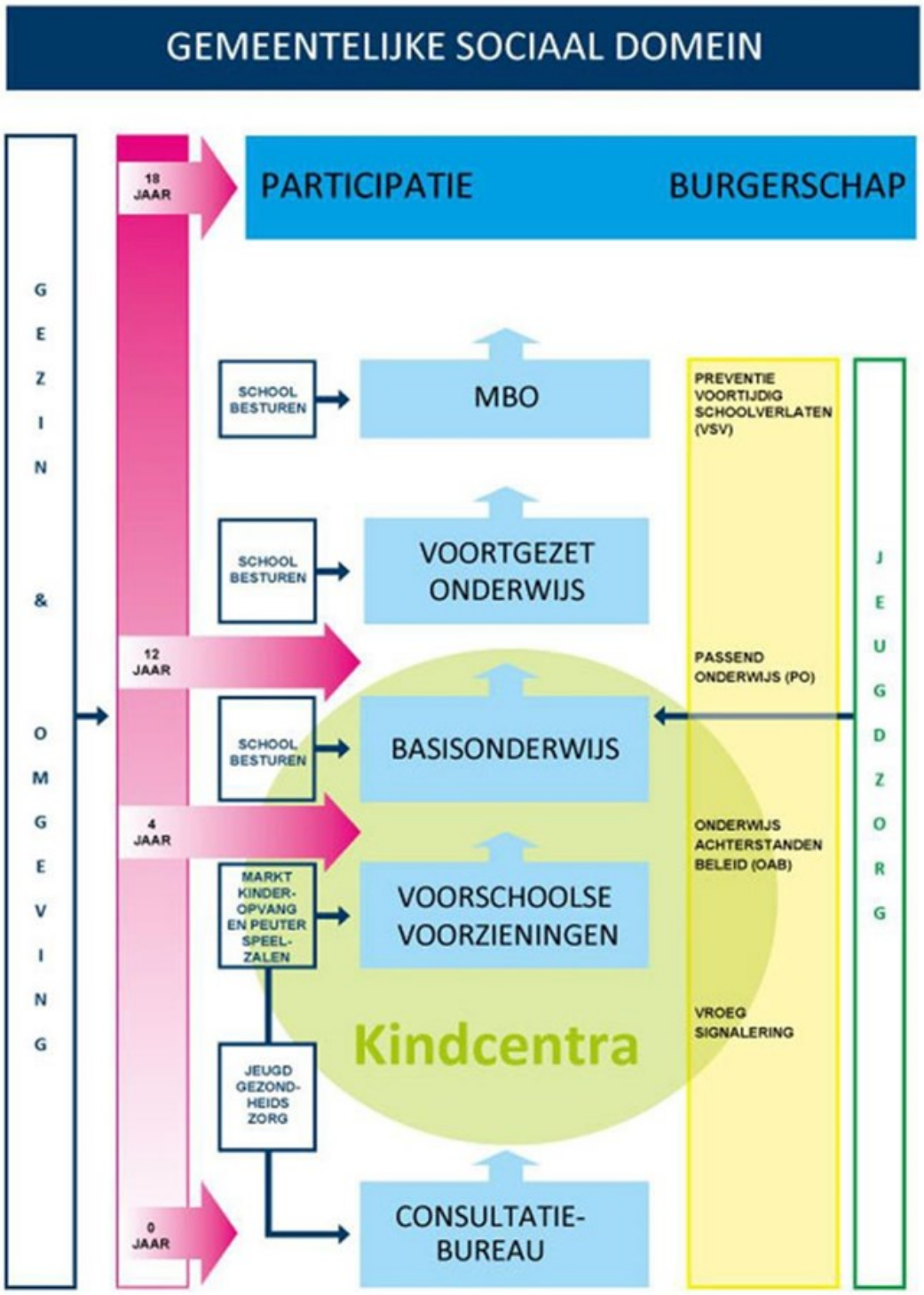

Figuur 3 Gemeentelijk Sociaal Domein (Bron: VNG)

10-14 onderwijs

Naast de ontwikkeling rondom het jonge kind, zijn er ook initiatieven om de kloof tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs te dichten. Dit krijgt vorm in het zogenaamde 10-14 onderwijs. In gemeente Berkelland vindt afstemming van het onderwijs tussen de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs programmatisch plaats. Ook hier wordt een doorgaande ontwikkelingslijn gecreëerd. De gemeente vindt dit ook belangrijk en blijft hierover in gesprek met de schoolbesturen.

Geïntegreerde organisatie
Er zijn verschillende SO/SBO scholen in de gemeente Berkelland. Er zijn gesprekken over een eventuele samenwerking tussen de scholen.

De samenwerking tussen stichting OPONOA (SBO Diekmaat) en stichting SOTOG (SO en VSO) is afhankelijk van de evaluatie passend onderwijs die in het najaar van 2020 gevoerd wordt binnen SWV IJssel/Berkel. Dit leidt uiteindelijk tot een nieuw ondersteuningsplan 2021 – 2025. Hieruit blijkt wat de richting van SBO Diekmaat gaat worden. Daaruit moet blijken of een combinatie van verschillende onderwijssoorten met betrekking tot speciaal onderwijs in een geïntegreerde organisatie mogelijk is.

3. Samenwerking

In dit hoofdstuk is beschreven hoe gemeente Berkelland kan samenwerken met de schoolbesturen en kinderopvang organisaties in haar gemeente.

3.1. Rolverdeling/regie

De gemeente en de schoolbesturen voeren samen de regie op schoolgebouwen. De gemeente is verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreidingen. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en de exploitatie van de schoolgebouwen. De schoolbesturen voeren de regie op het onderwijsaanbod en de diversiteit daarvan. De wijze van samenwerking kan in de toekomst uitmonden in een convenant of overeenkomst. De samenwerking die rondom dit IHP onderwijs tot stand is gekomen overstijgt de samenwerking zoals deze is geregeld in de verordening. De verordening geldt als vangnet, het onderwijshuisvestingsbeleid is in eerste instantie leidend voor alle betrokken partijen. De verordening geldt als vangnet als partijen niet tot overeenstemming kunnen komen. Dan kunnen ze zich beroepen op rechten, plichten en regelingen zoals deze staan beschreven in de geldende verordening.

3.2. IKC's en 10-14 onderwijs in gemeente Berkelland

De gemeente Berkelland heeft er in 2015 voor gekozen om te streven naar het realiseren van Integrale kindcentra (IKC's). In bijlage 6 is het visiedocument "Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland" opgenomen. Deze is op 30 juni 2015 door de gemeenteraad van Berkelland vastgesteld. In de plannen die sindsdien zijn ontwikkeld is daar in de praktijk op een verschillende manier invulling aan gegeven:

- Voor de gemeente betekent dit rekening houden met de lokale situatie (lees: maatwerk per kern), het verbinden van (maatschappelijke) partijen op inhoud en het faciliteren van het proces.
- Schoolbesturen voor primair onderwijs en voor voortgezet onderwijs spreken over mogelijke initiatieven om deze doorgaande lijnen ook in de gemeente Berkelland vorm te gaan geven. De scholen in Neede en Eibergen gaan de beoogde samenwerking uitwerken met het Assink Lyceum. De scholen in Borculo en Ruurlo werken dit uit met het Staring College.

Met het raadsbesluit op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad van de gemeente Berkelland de ambitie uitgesproken om de vorming van IKC's mogelijk te maken. Het is aan de schoolbesturen om te bepalen met welke partner zij het IKC vormen, de gemeente heeft daar geen leidende rol in. Vaak werken scholen en kinderopvang al op inhoud samen. Bij nieuwbouw is het streven erop gericht om gezamenlijk gehuisvest te worden. Deze ontwikkeling is gaande. In de komende jaren worden meerdere IKC's gerealiseerd.
In paragraaf 6.2 is beschreven hoe IKC's kunnen worden gerealiseerd.

3.3. Inhoud gaat voor bouw

De huisvestingssituatie is per kern erg verschillend. In veel kernen is sprake van daling van het aantal leerlingen, zie paragraaf 1.1. Ook speelt de grootte van de kern en de diversiteit aan voorzieningen binnen kernen een rol. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden om een zo optimaal mogelijk (onderwijs-)voorzieningenniveau te bereiken. Daarbij is een goede (inhoudelijke) samenwerking tussen betrokken partijen een vereiste. Voorzieningen onder

één dak is niet in alle kernen mogelijk en is geen voorwaarde om een optimaal voorzieningenniveau te bereiken. In dit IHP onderwijs wordt per kern inzichtelijk gemaakt hoe een zo goed mogelijk voorzieningenniveau kan worden behaald in samenwerking met betrokken partijen.

3.4. Opstellen strategisch meerjarig huisvestingsplan onderwijs (IHP onderwijs)

De gemeente stelt in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs op in de lijn van het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG. Het IHP onderwijs bestrijkt een periode van 16 jaar. Wanneer de lokale en/of landelijke ontwikkelingen het nodig achtend wordt het IHP onderwijs geactualiseerd. Het IHP onderwijs geeft schoolbesturen meer duidelijkheid over de vervangingstermijn van de schoolgebouwen, zodat schoolbesturen ook de reservering voor onderhoud kunnen afstemmen op de geplande investering.

Werkgroep onderwijshuisvesting
In het proces voorafgaand aan het opstellen van het IHP onderwijs zijn er gesprekken gevoerd met de schoolbesturen. Deze gesprekken zijn uitgewerkt in een aantal scenario's. De werkgroep onderwijshuisvesting is samengekomen om hun input te leveren op de tussentijdse resultaten. De werkgroep bestaat uit een afvaardiging van de schoolbesturen: VCO Oost-Nederland, Achterhoek VO, Assink Lyceum, OPONOA, Keender, Gelderveste en St. Jorisschool. Deze werkgroep is ambtelijk begeleid door de gemeente Berkelland en een procesbegeleider.

Schouw onderwijsgebouwen
Om inzicht te krijgen in de technische staat van de onderwijsgebouwen, heeft HEVO onderzoekende werkzaamheden uitgevoerd (zie hoofdstuk 4). HEVO heeft 27 gebouwen onderzocht die in gebruik zijn door (speciaal) basisonderwijs en 14 gebouwen die in gebruik zijn door het voortgezet (speciaal-) onderwijs. Daarnaast zijn de directeuren bevraagd op hun oordeel over de onderwijskundige kwaliteit van de gebouwen. Per kern is gekeken naar de toekomstige behoefte in relatie tot de bestaande voorziening(en). De beoordeling van de directeuren en technische beoordeling van de gebouwen zijn vertaald in een gewogen totaalscore, die leidend is bij het uitgebrachte advies over het gebouw. De resultaten van de QuickScans van de schoolgebouwen (zie paragraaf 4.2) zijn medebepalend voor de prioritering van de huisvestingvragen en zijn gebruikt bij de ordening van de aanpak van de verschillende gebouwen over de looptijd van het IHP onderwijs. Dit is weergegeven in paragraaf 5.2.

Sessies in de kernen
Daarnaast zijn er sessies georganiseerd in verschillende kernen waarin de te verwachten ontwikkelingen zijn voorgelegd aan ouders en professionals. Daarin is hen ook gevraagd naar hun opvattingen over bijvoorbeeld IKC-vorming en clustering van schoolgebouwen. De conclusies en de eventuele consequenties zijn verwerkt in dit IHP onderwijs.

Betrokkenheid
Tijdens op overeenstemming gerichte overleggen (OOGO's) zijn alle schoolbesturen in de gelegenheid gesteld om input te leveren voor het proces en in de stukken. In het geval dat ze niet aanwezig konden zijn, zijn zij op een ander moment bijgepraat. Het college van B&W is via voortgangsmeldingen op de hoogte gehouden. Op 9 juni 2020 is de gemeenteraad bijgepraat tijdens een virtuele bijeenkomst.

3.5. Eerste stappen in de kernen

Eibergen

De eerste stap om het basisonderwijs toekomstbestendig te maken was het concretiseren van het aanbod voor basisonderwijs in Eibergen. Dit heeft er inmiddels toe geleid dat IKC Het Sterrenpalet hun nieuwe schoolgebouw in gebruik heeft kunnen nemen. Het project nieuwbouw van IKC ’t Simmelink Eibergen is in volle gang.

Borculo

Voor het voortgezet onderwijs heeft de gemeenteraad op 7 juli besloten dat nieuwbouw voor Staring College (Herenlaan en Beukenlaan) kan plaatsvinden op De Wildbaan.

Vervolg stappen in de kernen

Om toekomstbestendig onderwijs in gemeente Berkelland te creëren worden ontwikkelingen rond alle kernen in dit IHP onderwijs opgenomen. Met het vaststellen van het IHP onderwijs wordt het proces dat tot nu toe gelopen is afgerond.

4. Onderzoek

Om een kwalitatieve vergelijking van de bestaande schoolgebouwen in de gemeente Berkelland te kunnen maken is HEVO ingeschakeld. HEVO, expert in huisvesting en vastgoed, heeft een zogenaamde QuickScan uitgevoerd.

4.1. Kaders

Om de schouw zoveel mogelijk geobjectiveerd te kunnen uitvoeren maakt HEVO gebruik van het Kwaliteitskader Huisvesting zoals dat door Ruimte OK[4] is opgesteld. Het omvat de volgende onderwerpen: uitstraling, bouwkundige kwaliteit, veiligheid, binnenklimaat en exploitatie.

Kwaliteitskader

Het Kwaliteitskader werkt uit wat gezamenlijk wordt verstaan onder de basiskwaliteit van gebouwen voor primair onderwijs. Het is een werkdocument met een reeks eenduidige, herkenbare en praktisch toepasbare kwaliteitscriteria ten aanzien van de beleving, gebruik en techniek van een onderwijsgebouw. Het laat ook zien waar deze basiskwaliteit uitstijgt boven de wettelijke minimumeisen uit het Bouwbesluit. Het Kwaliteitskader vertrekt vanuit de overtuiging dat een goed onderwijsgebouw een positief effect heeft op het gedrag, welbevinden en leerproces van de leerlingen en leerkrachten die het gebouw dagelijks gebruiken.

De kwaliteitscriteria moeten worden opgevat als richtinggevend en niet als norm. Ze vloeien voort uit praktijkervaringen en vragen aandacht voor zaken die niet door wetgeving worden ondervangen, maar die mede de kwaliteit en instandhouding van de huisvesting gedurende de gehele levensduur bepalen. Het kader kijkt dus verder dan de minimum Bouwbesluit-eisen, maar ook breder dan de technische eisen ten aanzien van binnenmilieu en energieverbruik die zijn geformuleerd in het Programma van Eisen Frisse Scholen en de duurzaamheidsscore van GPR[5]. GPR is een methodiek om te kunnen sturen op duurzaamheid (met de modules Energie, Milieu, Gezondheid, Gebruikskwaliteit en Toekomstwaarde).

Onderwijskwaliteit

De beoordeling van de onderwijskundige kwaliteit van het gebouw is gebaseerd op de onderwijskundige visie van de school, al dan niet bijgesteld door het bestuur. Het gaat dan om de vraag of de organisatorische consequenties van de onderwijskundige visie in het gebouw goed uitvoerbaar zijn. Dat leidt tot een waardering.

Duurzaamheid en flexibiliteit

De kwaliteit van de schoolgebouwen in Nederland is qua duurzaamheid gemiddeld onder de maat. Bij duurzaamheid moet overigens niet alleen gekeken worden naar energie en circulariteit, maar ook naar de flexibiliteit van een gebouw. De manier waarop onderwijs gegeven wordt is onderhevig aan verandering. Een flexibel schoolgebouw kan de verandering doorstaan.

[4] Ruimte OK is het kennisplatform huisvesting van VNG, PO-Raad en VO-Raad. Partners van Ruimte OK zijn: VNG, PO- en VO-Raad en Brancheorganisatie Kinderopvang

[5] De afkorting GPR staat voor Gemeentelijke Praktijk Richtlijn. De methode is in 1995 ontwikkeld door de Gemeente Tilburg, in samenwerking met W/E adviseurs. (Bron: GPR Software)

In het kader van dit IHP onderwijs is ervoor gekozen om de duurzaamheidsopgave voor de gemeente voor de onderwijsgebouwen in beeld te brengen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd (de genoemde kleur verwijst naar kleuren uit het HEVO-rapport):

- Rood: Realiseren vervangende nieuwbouw tussen nu en 5 jaar.
- Geel en Lichtgroen: Opwaarderen tot Frisse scholen klasse C met een afschrijvingstermijn van 15 jaar.
- Donkergroen: Opwaarderen tot Frisse scholen klasse B met een afschrijvingstermijn van 25 jaar.

In bijlage 4 zijn de beslisbomen verduurzaming scholen weergegeven.

Binnenklimaat
Op dit moment zijn er geen CO_2-metingen gedaan voor een gezond binnenklimaat. Dit is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

4.2. QuickScan

De uitkomsten van deze QuickScan zijn opgenomen in een eindrapport, zie bijlage 7. Het rapport biedt inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve situatie van de schoolgebouwen voor de korte, middellange en lange termijn, inclusief de noodzakelijke investeringen die daarmee gepaard gaan. In het rapport zijn de volgende zaken zichtbaar gemaakt:

- Functionaliteit en onderwijskundige staat van het schoolgebouw.
- Binnenmilieu, exploitatie, bereikbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en uitstraling van het schoolgebouw.
- Welke maatregelen nodig zijn om het schoolgebouw BENG te maken en te laten voldoen aan frisse scholen klasse B.
- Welke investeringen noodzakelijk zijn voor de komende 20 jaar, gesplitst naar schoolbestuur en gemeente.

Schooldirecteuren en hun bestuurders hebben op de conceptrapportage kunnen reageren. Dit heeft tot een eindrapportage geleid die door alle betrokken partijen geaccordeerd is. In figuur 4 is het advies met kleuren weergegeven. De bevindingen zijn samengevat in tabel 2 voor het PO. In tabel 3 zijn de bevindingen voor VO en SO samengevat.

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Figuur 4 Advies (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019)

In hoofdstuk 5 wordt uitgelegd hoe bovenstaande resultaten geleid hebben tot de fasering.

Tabel 1 Matrix Quickscan PO (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019.)

Primair Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
Schoolbestuur	**Kern**	**Bouwjr.**	**Leeftijd**	**Schoolnaam**	**1**	**3**	**1**	**2**	**2**	**3**	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1975	44	Kiezel en Kei	5,5	4	6	5,5	4	4	54,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1976/2002	43	Noord	5,5	4	6	5,5	4	4,5	56
Stichting Keender	Rietmolen	1970/1980	49	Sint Jozef	6	4	5,5	4	4	5,5	56
Stichting Keender	Neede	1954/2004	65	Dr. Ariëns Daltonschool	5,5	4,5	6	4	5	5	58
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973/2005	46	De Hofmaat	5,5	4	5,5	5	5	5	58
Gelderveste	Ruurlo	1912	107	CBS WonderWijs	6	4,5	6	4	5	5,5	60
Stichting Keender	Neede	1975/2004	44	Kardinaal Alfrink	6	4	6	5	5	5,5	60,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1954/2000/ 2003	65	H.W. Heuvelschool	5,5	4,5	6	5	4	6	61
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1952	67	De Marke	6	4	6	4	4	7	61
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1992	27	De Marke	6	5,5	6	4	4	6	62,5
	Borculo	1958	61	De Wereldboom	6	5	6	5,5	5	5	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1982	37	Menno ter Braakschool	6	4	6	5	5,5	6	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	1912	107	G.A. van der Lught	6	5	6	5	4	6	63
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1975	44	B Tormijnschool	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1954	65	K Zwartschool	6,5	5	6	6	5,5	5	65,5
Stichting Keender	Rietmolen	2005	14	Sint Jozef	6	7	6	4	4	5,5	65,5
Stichting VCO Oost Nederland	Neede	1991	28	Kisveld	6	5	6	5	4	7	66
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1990	29	K Zwartschool	6,5	6	6	5	5,5	5	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Haarlo	1989	30	De Voshaar	6	5,5	6	5	5	6	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1924/2000	95	De Driesprong	6,5	6	6	5	5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Geesteren	1991/2004	28	De Keikamp	6	5,5	6	5,5	5,5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1953/2008	66	Op d'n Esch	6	5,5	6	5	7	5,5	69
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	2005	14	G.A. van der Lught	7	7	6	5	4	6	70
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Borculo	1971	48	St. Joris	6	6	6	7	6	5,5	72,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Rekken	2004	15	De Berkel	7	7	6	6	4	7	75
Stichting Katholiek Basisonderwijs Gelderland	Ruurlo	2015	4	Willibrordus	7	8	7	5,5	4	8	81
Stichting Keender	Beltrum	1960	59	De Sterrenboog	6	8	6	5,5	6	8	83
Stichting VCO Oost Nederland	Eibergen	1952	67	IKC Het Sterrenpalet	7	7	6	7	6	8	84

Tabel 2 Matrix Quickscan VO & SO (HEVO-Eindrapport QuickScan Berkelland 2019)

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs					Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie
Schoolbestuur		**Bouwjr.**	**Leeftijd**	**Schoolnaam**	**1**	**3**	**1**	**2**	**2**
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2004	15	VSO Korte Dreef	6	4	6	4	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	SO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	1982	37	SO De Leeuwerik	6	4,5	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1920	99	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1990	29	SO Klein Borculo	5,5	5,5	6	5,5	5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973	46	SBO Diekmaat	6	5	6	5	5
Het Assink Lyceum	Eibergen	1959	60	Het Assink lyceum - Rekkenseweg	7	4	6	4	7
Het Assink Lyceum	Neede	1962	57	Het Assink lyceum - Julianastraat	6	7	6	5,5	7
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2003	16	VSO Klein Borculo	6	7	6	5,5	5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	2009	10	VSO Triviant	7	7	6	5,5	7
Stichting Achterhoek VO	Neede	2001	18	VO MaxX	6	8	6	6	7
Het Assink Lyceum	Neede	2001	18	Het Assink lyceum - Parallelweg	7	8	6	7	6,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2013	6	VSO Korte Dreef	7	8	6	7	7

4.3. Leerlingenprognoses

DUO en MOOZ

Door OCW zijn criteria opgesteld voor prognose systematieken. Er zijn 7 bureaus die daaraan voldoen. Sinds 2012 worden in de regio Achterhoek de prognoses voor het Primair Onderwijs opgesteld door onderzoeksbureau MOOZ. Ook het Voortgezet Onderwijs laat prognoses maken, zij hanteren daarvoor verschillende bronnen zoals DUO en MOOZ. Alle schoolbesturen erkennen de MOOZ prognoses als leidend. Het maken van prognoses is noodzakelijk om de ontwikkelingen en leerlingenstromen actueel te houden.

Ruimtetekort

Wanneer het leerlingenaantal op een school sterk stijgt door bijvoorbeeld het onderwijsconcept, kan er ruimtetekort ontstaan. In eerste instantie wordt er door verwezen naar leegstand in een ander onderwijsgebouw binnen een straal van 2 kilometer. Is die niet beschikbaar, dan moet er een tijdelijke voorziening worden gerealiseerd. Duurt het ruimtetekort op basis van prognoses langer dan 15 jaar, dan heeft de school recht op nieuwbouw of uitbreiding van de bestaande school (dit is opgenomen in de verordening).

4.3.1 Prognose PO

Voor het IHP onderwijs van de gemeente Berkelland is een prognose opgesteld van leerlingenaantallen voor het primair onderwijs in de periode 2019 tot en met 2032.
Bij het opstellen van de prognoses is rekening gehouden met de volgende twee ontwikkelingen:

1. De trends in de omvang van de basisgeneratie in de afzonderlijke gebieden van de gemeente Berkelland.
2. De schoolkeuze. Bij de opzet van de prognoses zijn cijfers verwerkt met een uitsplitsing van leerlingen naar herkomstgebied.

In bijlage 8 zijn de PO prognoses opgenomen, dit is een samenvatting van de leerlingenaantallen per school. De aantallen behorende bij 2015 t/m 2019 zijn feitelijke leerlingenaantallen, op de peildatum van het jaar daarvoor. Zo zijn onder 2019 de feitelijke leerlingenaantallen op de peildatum van 1 oktober 2018 weergegeven. De leerlingenaantallen van 2020 en verder zijn prognoses.

Daling aantal leerlingen

Tijdens de 1 oktober-telling van 2018, volgden er 3010 leerlingen basisonderwijs in de gemeente Berkelland. De prognose laat zien dat de belangrijkste leerlingendaling in het primair onderwijs in Berkelland achter de rug is. Mogelijk daalt het leerlingenaantal in de periode 2020-2032 nog wat verder (2,69%), maar die daling is, in vergelijking met de daling in periode 2013-2020, beperkt (22,5 %). Dit percentage kan per school afwijkend zijn.

4.3.2. Prognose VO

Leerlingenstromen in het Voortgezet Onderwijs bewegen zich over gemeentegrenzen heen. Per school/scholengemeenschap zijn er ook verschillen tussen de profielen. In hoofdlijnen zien we dat de leerlingendaling die in het Primair Onderwijs zichtbaar is, zich nu nadrukkelijk manifesteert in het Voortgezet Onderwijs.

Daling
Achterhoek VO, een schoolbestuur voor het voortgezet onderwijs, heeft tabel 4 eind 2019 voor hun eigen scenario-ontwikkeling gepubliceerd. De gegevens zijn gebaseerd op openbare data van DUO, CBS en VOION (arbeidsmarktfonds van het VO). Hierin wordt zichtbaar dat het aantal 0 – 18 jarigen in de gemeente Berkelland komende jaren met ruim 42% zal dalen. Ook wordt zichtbaar dat de daling van de afgelopen jaren afzwakt.

Tabel 3 Prognoses VO ("In beeld: Leerlingendaling in het voortgezet onderwijs" door Achterhoek VO)

Aantallen 0- tot en met 18-jarigen per 1-1-2019 in de COROP-regio Achterhoek

Leeftijd	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	% 0 tov 15
Achterhoek	**3.108**	**3.239**	**3.265**	**3.431**	**3.489**	**3.536**	**3.645**	**3.770**	**4.033**	**4.140**	**4.299**	**4.442**	**4.631**	**4.678**	**5.080**	**5.261**	**5.388**	**5.385**	**5.304**	**-40,9%**
Aalten	219	223	249	256	250	250	274	265	294	332	327	341	352	302	360	338	341	332	344	-35,2%
Berkelland	325	317	356	363	340	350	381	424	441	473	496	481	520	547	572	564	584	603	566	-42,4%
Bronckhorst	253	233	240	261	274	284	300	315	337	372	356	378	423	439	476	478	551	480	501	-47,1%
Brummen	144	166	166	170	162	174	184	153	186	221	196	211	235	212	227	256	253	245	266	-43,8%
Doetinchem	509	550	534	550	651	517	561	607	618	563	616	636	663	651	701	761	719	721	783	-33,1%
Lochem	229	227	240	296	267	305	310	275	318	317	360	386	389	408	399	440	476	449	414	-48,0%
Montferland	273	316	290	306	283	301	298	324	306	325	351	352	366	376	439	457	471	484	468	-40,3%
Oost Gelre	259	276	253	272	247	295	266	293	290	303	316	330	361	338	407	414	422	488	398	-37,4%
Oude IJsselstreek	284	301	315	318	370	358	366	373	407	374	453	431	425	440	502	473	576	552	532	-40,0%
Winterswijk	247	232	247	212	250	273	247	251	308	320	288	328	322	357	365	414	364	382	354	-40,3%
Zutphen	366	398	375	427	395	429	458	490	528	540	540	568	575	608	632	666	631	649	678	-45,0%

Clustering
Vanwege de grote daling in leerlingenaantallen, moet het voortgezet onderwijs in Berkelland de komende jaren schoolgebouwen afstoten om het onderwijs toekomstbestendig te houden.

Inmiddels is een clustering van het voortgezet onderwijs rond het Staring College binnen Borculo in voorbereiding. De continuïteit van de vestiging van het Assink Lyceum in Neede komt in de toekomst verder onder druk te staan, als gevolg van de leerlingendaling.

4.4. Ruimtebehoefte PO en VO
De uitkomsten van de leerlingenprognose (paragraaf 4.3) wegen beleidsmatig mee bij de beoordeling van huisvestingsvraagstukken. Met de leerlingenprognoses ontstaat inzicht in de ontwikkelingen van het leerlingenaantal en de daaraan gekoppelde ruimtebehoefte. In de berekeningen is gewerkt met het leerlingenaantal vanuit de MOOZ-prognose op 1-10-2023.

Onbalans
In de gemeente Berkelland is sprake van onbalans in de verhouding tussen beschikbare vierkante meters onderwijshuisvesting en benodigde vierkante meters. Vooral in het basisonderwijs zijn er enkele schoolgebouwen die een relatief groot volume aan leegstand hebben. In een enkel schoolgebouw is sprake van ruimtetekort, maar naar verwachting is dit van tijdelijke aard. Zie tabel 5 ruimtebehoefte versus beschikbare BVO.

Leegstand is kostbaar
Leegstand in gebouwen is op verschillende manieren kostbaar voor de scholen:

a. Scholen ontvangen een exploitatievergoeding (bv. energie) per leerling en niet per m², en;
b. Vergoeding voor onderhoud is gebaseerd op een volume m² dat is gebaseerd op het leerlingenaantal.

De schoolbesturen moeten de kosten maken. Dit leidt er vaak toe dat ze moeten kiezen tussen:

- bezuinigen op onderwijsmiddelen, dat ten koste gaat van de leerlingen, of
- uitstellen van planmatig onderhoud, dat ten koste gaat van de kwaliteit van het gebouw.

Opvullen leegstand
Er zijn veel schoolbesturen die de leegstand opvullen met medegebruik door kinderopvang of peuterspeelzalen. Daarmee nemen de financiële gevolgen voor de schoolbesturen van de leegstand af. Toch moet er in de toekomst gestreefd worden naar passende huisvesting. Zoals uit het capaciteitsoverzicht van bijlage 9 blijkt, neemt het probleem van de leegstand in de toekomst toe. In z'n algemeenheid is het voor de exploitatie en het beheer van de scholen het meest gunstig wanneer de ruimtebehoefte (BVO = Bruto Vloer Oppervlak) overeenkomt met de beschikbare hoeveelheid ruimte. Met name bij de scholen in de buurtschappen dreigt deze verhouding door de krimp steeds verder uit de pas te raken.

Oplossingen voor ruimteoverschot
Zoals hierboven beschreven ontvangen scholen vergoedingen voor exploitatie en beheer op basis van het aantal ingeschreven leerlingen. Hoe groter de school en hoe minder leerlingen, hoe groter het tekort. Dit tekort kan beïnvloed worden door:

a. De niet meer in gebruik zijnde vierkante meters onttrekken aan de onderwijsbestemming en in beheer overdragen aan een andere partij, zoals een dorpshuis.
b. Het gebouw zodanig verkleinen dat de verhouding tussen gebouw en aantal leerlingen weer passend is (verder te noemen als passende jas).
c. In grotere kernen bestaat de mogelijkheid om scholen samen te huisvesten in één gebouw, een school te verhuizen naar een, beter passend, leegstaand schoolgebouw of een gebouwenruil tussen scholen te doen. Ook het fuseren van kleine scholen tot één grotere, die vervolgens passend wordt gehuisvest, behoort tot de mogelijkheden.

Herschikking
Het fuseren van scholen tot één grotere school is in Eibergen al gebeurd. In paragraaf 5.1 komt naar voren dat er de komende tijd ook herschikkingen in de onderwijshuisvesting volgen in de kernen Borculo en Neede.

Capaciteit
In tabel 5 is weergegeven wat de totale capaciteit in de grote kernen is, over de jaren 2019 tot en met 2033. Daarin is te zien dat alle kernen een ruimteoverschot hebben.

Tabel 4 Overzicht ruimtebehoefte/-overschot PO

Overzicht ruimtebehoefte/overschot 4 hoofdkernen Primair Onderwijs:								
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2029**	**2033**
Borculo *) incl. Wereldboom								
Tekort-Overschot	1650	1718	1871	2065	2162	2215	2180	2042
Eibergen								
Tekort-Overschot *)	1570	1712	1788	1851	1872	1845	1731	
***) Oorspronkelijk VO-gebouw, daardoor extra m2s**								
Neede excl. Noordijk								
Tekort-Overschot	1104	1198	1266	1438	1495	1593	1635	1472
***) In de kern van Neede kan herschikking plaatsvinden, Noordijk kan daarbij niet betrokken worden.**								
Ruurlo incl. Driesprong								
Tekort-Overschot	400	537	691	758	808	848	801	726

Tabel 6 laat zien dat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs daalt. De consequenties van deze leerlingendaling op de ruimtebehoefte en beschikbare ruimte zijn weergegeven in de tabel, in de regel 'tekort-overschot'. Staring College is in deze tabel niet opgenomen omdat dit project naast het IHP onderwijs wordt uitgevoerd.

Tabel 5 Overzicht ruimtebehoefte/-overschot VO

Assink Lyceum								
Eibergen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Aantal lln	279	271	263	257	247	242	238	216
Behoefte	2.258	2.211	2.159	2.121	2.064	2.032	2.006	1.872
BVO	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426
Tekort-Overschot	1.168	1.215	1.267	1.305	1.362	1.394	1.420	1.554
Assink Lyceum								
Neede Julianastraat	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Aantal lln	249	242	235	229	221	216	212	203
Behoefte	2.076	2.034	1.987	1.954	1.902	1.874	1.851	1.795
BVO	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787
Tekort-Overschot	711	753	800	833	885	913	936	992

MAX Praktijkonderwijs								
Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2029**	**2033**
Aantal lln	198	196	188	181	178	179	167	161
Behoefte	3.688	3.659	3.571	3.482	3.450	3.461	3.316	3.238
BVO	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
Tekort-Overschot	-207	-178	-90	-1	31	20	165	243
Assink Lyceum								
Neede Parallelweg	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2029**	**2033**
Aantal lln	508	494	479	467	450	441	433	415
Behoefte	6.101	6.101	5.967	5.818	5.711	5.546	5.206	4.995
BVO	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768
Tekot-Overschot	-333	-333	-199	-50	57	222	562	773

5. Uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda is opgesteld aan de hand van de al beschikbare rapportages (Transitieatlas), leerlingenprognoses, quickscan en visie van de gemeente Berkelland en schoolbesturen. Deze bouwstenen samen hebben tot een uitvoeringsagenda geleid waar zowel de gemeente Berkelland als schoolbesturen achter staan.

De uitvoeringsagenda wordt verdeeld in vijf fases. In paragraaf 5.1 wordt beschreven wat de afwegingfactoren zijn. In paragraaf 5.2 wordt weergegeven welke scholen in welke fase aan de beurt zijn. Hieraan zijn vervolgens financiële consequenties verbonden, zie paragraaf 5.3.

Aanbod

Het is niet wettelijk vastgesteld dat elke woonkern over onderwijs moet beschikken. In de wet staat dat openbaar onderwijs binnen een straal van 10 kilometer beschikbaar moet zijn. In het geval dat een schoolbestuur geen gebruik maakt van de regeling 'Gemiddelde Schoolgrootte' (art. 157 WPO) zal de school wanneer deze na drie achtereenvolgende jaren jaar onder de lokale opheffingsnorm blijft, van rechtswege worden gesloten. Tenzij het de laatste school voor openbaar onderwijs is binnen een straal van 10 km.

Bewegingsonderwijs

Voor de gemeente ligt er een wettelijke taak in het faciliteren van kwalitatief goede binnensportvoorzieningen voor het bewegingsonderwijs.

Bewegingsonderwijs kan een knelpunt gaan worden als de norm van 1,5 uur opgetrokken wordt naar 3 uur. Landelijk gezien is er in de uitvoeringspraktijk kritiek op dat akkoord. De andere vakgebieden komen dan zeer in het gedrang. Veel scholen in Berkelland werken samen met Sport Federatie Berkelland of Beweegwijs en doen extra activiteiten.

In het lokaal sportakkoord gaan we ook scholen betrekken zodat zij ook de verantwoordelijkheid voelen en uitspreken voor bewegen en een gezonde leefstijl, zodat er een gezonde generatie kan opgroeien.

Realiseren van toekomstbestendige sportinfrastructuur

Het speerpunt van de gemeente is 'realiseren van een toekomstbestendige sportinfrastructuur'. Wanneer een schoolgebouw met een binnensportvoorziening een project wordt, wordt ook deze voorzieningen meegenomen in de investering. We voeren haalbaarheidsonderzoeken uit op kernniveau om de toekomstige capaciteitsbehoefte en functionaliteit van binnensportvoorzieningen te bepalen. Het onderwijs is hierin één van de belangrijkste stakeholders. Uitgangspunt is zoveel mogelijk clustering van voorzieningen en daar waar mogelijk lokalen bewegingsonderwijs afstoten. Gemeente Berkelland wil versneld investeren en slopen.

5.1. Afwegingsfactoren

In dit IHP onderwijs is een gefaseerde aanpak van de verschillende schoolgebouwen opgenomen. Deze fasering is in overleg met de schoolbesturen tot stand gekomen. Hiervoor is uitgebreid beschreven welke factoren allemaal meegenomen zijn in de afweging. Kort samengevat gaat het om de volgende afwegingsfactoren:

- technische staat van de gebouwen conform de quickscan van HEVO;
- scenario-besprekingen met de verschillende schoolbesturen voor wat betreft samenwerking op schoolniveau;

- leerlingenprognoses van MOOZ;
- verwachtingen van de schoolbesturen ten aanzien van instandhouding;
- bestuurlijke wensen ten aanzien van specifieke scholen en
- uitgangspunten van de gemeente Berkelland.

Voor de keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van de voorgestelde duurzaamheidsmaatregelen is een aantal uitgangspunten van belang:

A. In het bouwbesluit zijn minimumeisen opgenomen voor de energiezuinigheid van bouw- en installatiedelen.
B. Het ambitieniveau van de beoogde ingreep:
    1. Wettelijk minimum: dit betreft energiebesparende maatregelen vastgesteld vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer 2019. Het Activiteitenbesluit is wettelijk verplicht voor gebouwen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of meer dan 25.000 m3 gas (of een vergelijkbare energiebron) verbruiken. De maatregelen hebben een terugverdientijd van maximaal 5 jaar.
    2. Frisse Scholen klasse C: maatregelen worden genomen om het energieverbruik te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu te verbeteren. De maatregelen hebben (overwegend) een maximale terugverdientijd van 15 jaar.
    3. Frisse Scholen klasse B & (bijna) aardgasvrij: maatregelen worden genomen om het energieverbruik fors te verlagen en de kwaliteit van het binnenmilieu sterk te verbeteren. De terugverdientijd is langer dan 25 jaar.

Aandacht voor duurzaamheid geeft mooie kansen en investeren in duurzaamheid loont. Door energiebesparende maatregelen gaat de energierekening omlaag. Daardoor komt meer geld voor onderwijs beschikbaar. Een gezond en fris gebouw zorgt ervoor dat leerlingen en docenten weer optimaal kunnen leren en werken.

5.2. Fasering

In deze paragraaf zijn de consequenties van de analyses zoals beschreven in hoofdstuk 4 en de afwegingsfactoren (paragraaf 5.1) weergegeven.

- Fase 0 betreft de gebouwen die reeds zijn gerealiseerd of in ontwikkeling zijn (voor besluitvorming over IHP onderwijs in september 2020).
- In fase 1 worden de gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2020 en 2023 verwachten.
- In fase 2 zijn gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2024 en 2029 verwachten.
- In fase 3 zijn gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2030 en 2036 verwachten.
- Fase 4 geeft de verwachtingen weer na 2036.

Deze fasering komt overeen met de fasering die HEVO heeft gehanteerd bij de schouw van de gebouwen.

In fase 1 worden de gebouwen beschreven die een aanpassing tussen 2020 en 2023 verwachten. Daarnaast wordt een aantal projecten in de fase gestart en aan het begin van fase 2 uitgevoerd. De doorlooptijd van projecten is al zo 4 jaar, zie in bijlage 10 een voorbeeld uitwerking stappenplan en tijdplan onderwijshuisvesting. Dit betekent dus dat ook projecten in fase 2 kunnen worden voorbereid en in fase 3 worden uitgevoerd, enzovoort.

5.2.1. Fase 0: <2020

In tabel 7 staan de projecten die voordat het IHP onderwijs is vastgesteld een start hebben gemaakt of al afgerond zijn. Het medegebruik van Partou in Kiezel en Kei is opgenomen omdat deze verandering in 2020 plaatsvindt. Er werken meer scholen en kinderopvangorganisaties al langer samen.

Tabel 6 Fase 0

Kern	School	Bestuur	Wat?
Eibergen	Sterrenpalet	VCO Oost-Nederland	Gerenoveerd en opgeleverd in 2018
Eibergen	't Simmelink	Stichting Delta	In aanbouw, oplevering 2021
Borculo	Nevenlocatie	Staring College	Aanvraag tot nieuwbouw ingediend, besluitvorming 2020.
Borculo	Kiezel en Kei	OPONOA	Medegebruik van drie lokalen door Partou Kinderopvang 2020

5.2.2. Fase 1: 2020 – 2023

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 1 (2020-2023) starten. In hoofdstuk 7 is beschreven hoe projecten starten en het team wordt samengesteld.

Kerngerichte keuzes

Neede

In de komende 10 jaar zijn 4 van de 5 basisschoolgebouwen toe aan renovatie, dan wel nieuwbouw. In het overleg met de schoolbesturen is door de gemeente aangegeven dat de investeringen verdeeld moeten worden over twee fases. Naar aanleiding hiervan is ervoor gekozen om OBS de Marke en de Kardinaal Alfrinkschool in fase 1 samen in één gebouw te huisvesten. In fase 1 start dit project met planvorming, in fase 2 wordt het uitgevoerd. In Neede wordt gekeken naar hoe het onderwijs meer verbonden kan worden met de wijken. Tegen de tijd dat het project in Neede wordt opgestart worden de kernprojectmanager en gebiedscontactpersoon nauw betrokken. Het streefpunt is een optimaal aanbod voor onderwijs, sport en cultuur.

Borculo

De schoolgebouwen van stichting OPONOA in Borculo zijn alle drie aan vervanging toe. Gezien het dalend aantal leerlingen heeft de gemeente het bestuur kenbaar gemaakt dat ze de drie scholen wil onderbrengen in twee gebouwen. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan een keuze gemaakt.

Het schoolgebouw waarin de Wereldboom gehuisvest was, is sinds 2019 niet meer als school in gebruik. Dit gebouw wordt nog gebruikt door de kinderopvang. Het gebouw verkeert in redelijke staat en kan met een beperkte renovatie geschikt gemaakt worden voor de komende 20 jaar. Stichting OPONOA heeft de wens uitgesproken dat OBS Noord daarin gehuisvest gaat worden. Voor Kiezel en Kei en de Heuvelschool is nieuwbouw voor een IKC gepland in fase 2 (start project met planvorming fase 1, uitvoering fase 2).

De St. Jorisschool is qua gebouw aan de beurt in fase 4. Vanwege de wens om een IKC te vormen met Avonturijn, is een beperkte aanpassing aan het gebouw opgenomen in fase 1.

Rietmolen
De St. Jozefschool in Rietmolen is technisch toe aan renovatie. In fase 1 wordt dit gecombineerd met het verkleinen van het gebouw. Dit leidt in de toekomst tot een sluitende exploitatie, hetgeen bijdraagt aan de instandhouding van deze school (leegstand is kostbaar). Gezien het leerlingenaantal heeft de school bestaansrecht in relatie tot de investering.

Fasering en prioritering
In tabel 8 en 9 worden de resultaat van de schouw van de gebouwen aangegeven en wordt aangegeven wat aandachtspunten of overwegingen zijn. Tabel 8 omvat projecten die in fase 1 worden gestart en in dezelfde fase worden uitgevoerd. Tabel 9 omvat projecten die in fase 1 worden gestart en in fase 2 worden uitgevoerd.

Tabel 7 Fase 1 planvorming en uitvoering in fase 1

School	Bestuur	Resultaat HEVO	Opmerking
Borculo			
St. Jorisschool	SKB		IKC-vorming met Avonturijn
OBS School Noord	St. OPONOA	Rood	Verhuist naar de Wereldboom. De Wereldboom moet opgeknapt worden (deels onderwijskundig, deels duurzaamheid/luchtkwaliteit (Frisse Scholen B of C). Uit de schouw van HEVO blijkt dat de staat van dit gebouw redelijk (lichtgroen) is.
Rietmolen			
St. Jozefschool	St. Keender	Rood en Lichtgroen	School heeft behoefte aan passende jas, er zijn nu lokalen over. Deze lokalen mogen eraf gesloopt worden. De rest van het gebouw dient aangepast te worden qua duurzaamheid/luchtkwaliteit naar Frisse Scholen B of C.

Tabel 8 Planvorming fase 1, uitvoering fase 2

School	Bestuur	Resultaat HEVO	Opmerking
Neede			
Kardinaal Alfrinkschool	St. Keender	Geel	Samen met de Marke in één gebouw. Er wordt onderzocht met welke partij IKC vorming mogelijk is.
OBS de Marke	St. OPONOA	Geel (2x)	Samen met Kardinaal Alfrink in één gebouw. Er wordt onderzocht met welke partij IKC vorming mogelijk is.
Borculo			
OBS Kiezel en Kei	St.OPONOA	Rood	Fuseert in de toekomst mogelijk met de Heuvelschool. Wordt dan op één locatie gehuisvest. Streeft naar IKC vorming met Partou Kinderopvang.
OBS Heuvelschool	St. OPONOA	geel	Fuseert in de toekomst mogelijk met OBS Kiezel en Kei. Planvorming hiervoor moet in fase 1 plaatsvinden, uitvoering ervan in fase 2. Streeft naar IKC vorming met Partou Kinderopvang.

5.2.3. Fase 2: 2024 - 2029

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 2 (2024-2027) starten.

Kerngerichte keuzes

Neede

Zoals al gemeld bij de motivatie van fase 1, start in fase 2 het project om de andere scholen voor basisonderwijs in Neede te huisvesten in nieuwbouw. Het gaat hier om het onderbrengen van de Dr. Ariënsschool, OBS de Hofmaat en het Kisveld in één gebouw.

Borculo

VSO Korte Dreef is gehuisvest in noodlokalen die in aanmerking komen voor nieuwbouw. Gezien de leeftijd en technische staat is deze school opgenomen in de tweede fase. Deze school is niet geschouwd omdat het schoolbestuur de noodzakelijke technische gegevens niet op tijd kon aanleveren en het voor noodlokalen ook niet relevant is. De grond waarop deze noodlokalen staan, is niet in bezit van de gemeente Berkelland.

Eibergen

In Eibergen is in de afgelopen jaren de leerlingendaling opgevangen door de samenvoeging van de bijzondere scholen. In deze fase is de samenvoeging van de openbare scholen naar verwachting aan de orde, dit is afhankelijk van hoe de leerlingenaantallen zich ontwikkelen. Nader overleg met het schoolbestuur moet uitwijzen hoe deze samenvoeging daadwerkelijk vorm krijgt. Het betreft de laatste fase in de uitvoering van een plan dat al eerder in overleg tussen schoolbesturen en gemeente tot stand is gekomen.

Geesteren

Voor de Keikamp in Geesteren is voorzien dat in fase 2 het gebouw wordt aangepast aan de werkelijke ruimtebehoefte (leegstand is kostbaar). Gezien het leerlingenaantal heeft de school bestaansrecht in relatie tot de investering.

Fasering en prioritering

In tabel 10 wordt het resultaat van de schouw van de gebouwen aangegeven en wordt aangegeven wat aandachtspunten of overwegingen zijn. Tijdens jaarlijkse OOGO's wordt de prioritering bepaald. Dit houdt in dat ook in fase 2 projecten kunnen worden gestart en uitgevoerd en dat projecten worden gestart in fase 2 en in fase 3 worden uitgevoerd. De projecten die in fase 1 zijn voorbereid worden als eerste in fase 2 uitgevoerd.

Tabel 9 Fase 2

School	***Bestuur***	***Resultaat HEVO***	***Opmerking***
Eibergen			
OBS Menno ter Braak	St. OPONOA	Licht groen	Eventueel in de toekomst combineren met Op d'n Esch, als de leerlingenaantallen dit toelaten.
OBS Op d'n Esch	St. OPONOA	Donker-groen	Eventueel in de toekomst combineren met Menno ter Braak school, als de leerlingenaantallen dit toelaten.
Neede			
Dr. Ariënsschool	St. Keender	Geel	Samen met de Hofmaat en Kisveld in één gebouw. Er wordt onderzocht met welke partij IKC vorming mogelijk is.

OBS de Hofmaat	St. OPONOA	Geel	Samen met de Ariënsschool en Kisveld in één gebouw. Er wordt onderzocht met welke partij IKC vorming mogelijk is.
Kisveld	VCO Oost-Nederland	Lichtgroen	Samen met de Hofmaat en Ariënsschool in één gebouw. Er wordt onderzocht met welke partij IKC vorming mogelijk is.
SBO de Diekmaat	St. OPONOA	Lichtgroen	Het schoolbestuur heeft aangegeven dat ze meer duidelijkheid nodig heeft over de toekomst van het speciaal basisonderwijs. In het huidige gebouw is verbetering van het binnenmilieu nodig (naar Frisse Scholen B of C).
Borculo			
VSO Korte Dreef	St. SOTOG		Gebouw is niet geschouwd, basisgegevens niet beschikbaar. Slopen van de noodlokalen. Voor de onderbouw is er behoefte aan nieuwbouw.
Ruurlo			
Wonderwijs	Gelderveste	Geel	Wanneer passend qua leerlingenaantal kan dit gecombineerd worden met de Willibrordusschool in Ruurlo. In principe leidt dit niet tot extra investeringen.
Geesteren			
OBS De Keikamp	Stichting OPONOA	Lichtgroen	De Keikamp heeft aangegeven dat de grootte van de school niet past bij het leerlingenaantal. Zij hebben aangegeven in fase twee behoefte te hebben aan een passende jas.

5.2.4. Fase 3: 2030 - 2036

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 3 (2030-2036) starten.

Kerngerichte keuzes

De schoolgebouwen die genoemd staan in fase drie zijn daarin opgenomen vanwege de technische beoordelingen. Voor de Tormijnschool, De Driesprong en De Voshaar is het voortbestaan (nog) onzeker. Pas wanneer duidelijk is dat een omvangrijke investering verantwoord is in relatie tot het voortbestaan, worden nadere plannen ontwikkeld. Deze keuze is afgestemd met het schoolbestuur.

Fasering en prioritering

In tabel 11 wordt het resultaat van de schouw van de gebouwen aangegeven en wordt aangegeven wat aandachtspunten of overwegingen zijn. Tijdens jaarlijkse OOGO's wordt de prioritering bepaald. Dit houdt in dat ook in fase 3 projecten kunnen worden gestart en uitgevoerd en dat projecten worden gestart in fase 3 en in fase 4 worden uitgevoerd. De projecten die in fase 2 zijn voorbereid worden als eerste in fase 3 uitgevoerd.

Tabel 10 Fase 3

School	**Bestuur**	**Resultaat HEVO**	**Opmerking**
Neede			
OBS Tormijnschool	St. OPONOA	lichtgroen	Het voortbestaan van deze school komt mogelijk onder druk te staan.
Ruurlo			
Kerst Zwartschool	St. Oponoa	Lichtgroen (2x)	OPONOA heeft nu geen wensen die relevant zijn voor het IHP onderwijs.

De Driesprong	St. OPONOA	lichtgroen	Het voortbestaan van deze school komt mogelijk onder druk te staan.
Haarlo			
De Voshaar	St. OPONOA	lichtgroen	Het voortbestaan van deze school komt mogelijk onder druk te staan.
Gelselaar			
G.A. van der Lugt	St. OPONOA	Licht- en donkergroen	In fase 3 past de grootte van de school mogelijk niet meer bij het leerlingenaantal. Er ontstaat dan mogelijk behoefte aan een passende jas.

5.2.6. Fase 4: 2036 en verder

Aan de hand van de uitgangspunten (zie 5.1) is bepaald dat de ontwikkelingen rond de volgende scholen in fase 4 (na 2036) waarschijnlijk starten.

Kerngerichte keuzes

De schoolgebouwen die genoemd staan in fase 4 zijn daarin opgenomen vanwege de technische beoordelingen. De Willibrordusschool wordt gehuurd en valt qua investering niet onder de gemeentelijke zorgplicht. Op dit moment verkeert deze in goede staat. De St. Jorisschool verkeert technisch in goede staat en wordt intern aangepast in het kader van IKC-vorming, tijdens fase 1.

Fasering en prioritering

In tabel 12 wordt het resultaat van de schouw van de gebouwen aangegeven en wordt aangegeven wat aandachtspunten of overwegingen zijn. Tijdens jaarlijkse OOGO's wordt de prioritering bepaald van fase 4.

Tabel 11 Fase 4

School	Bestuur	Resultaat HEVO	Opmerking
Borculo			
Sint Jorisschool	SKB - Borculo	Donker-groen	Tijdens fase 0 hebben zij een interne aanpassing gedaan om een IKC te vormen met Avonturijn. Tijdens fase 4 mogelijke nieuwbouw of grondige renovatie, het gebouw is dan technisch aan z'n eind.
Ruurlo			
Willibrordus-school	SKBG	Donker-groen	Wanneer passend qua leerlingenaantal kan dit gecombineerd worden met Wonderwijs in Ruurlo. In principe leidt dit niet tot extra investeringen. Binnenklimaat wordt in fase 1 aangepast (huurpand)
Rekken			
OBS de Berkel	St. OPONOA	Donker-groen	Aanpassen van het binnenklimaat is nodig. Wanneer dit gebeurt is nog niet bepaald.
Beltrum			
De Sterrenboog	St. Keender	Donker-groen	Aanpassen van het binnenklimaat is nodig. Wanneer dit gebeurt is nog niet bepaald.

5.3. Financiële consequenties

In deze paragraaf worden de financiële consequenties gekoppeld aan de fases uit paragraaf 5.2.

5.3.1. Uitgangspunten

De financiële consequenties die in dit IHP onderwijs opgenomen zijn, zijn puur de kosten voor het aanpassen/nieuwbouw van een nieuwe voorziening. Hierbij is geen rekening gehouden met tijdelijke huisvesting, sloopkosten, infrastructurele maatregelen, parkeerplaatsen en resterende boekwaarden. Ook is er geen rekening gehouden met eventuele opbrengsten uit verkoop van vrijkomende locaties. Het daadwerkelijk benodigde krediet wordt per project bepaald. Om inzicht te krijgen in de financiële consequenties wordt er een aantal uitgangspunten aangehouden.

Bedragen

In paragraaf 5.3 zijn investeringsbedragen opgenomen die zijn gebaseerd op:

Soort investeringsbedrag:	**Verwijzingslink:**
Bedragen duurzaamheid zijn gebaseerd op 'Beslisboomverduurzamingscholen' van Ruimte OK en Arcadis	www.verduurzamingscholen.nl
Normbedragen nieuwbouw zijn gebaseerd op normbedragen VNG	https://vng.nl/nieuws/indexering-normbedragen-onderwijshuisvesting
Marktconforme bedragen nieuwbouw niveau ENG zijn gebaseerd op Bouwkostengenerator HEVO 2020	www.hevo.nl/actueel/nieuwbouwkostenconfigurator-2020

- In de geraamde kosten verduurzaming zijn geen bedragen opgenomen voor regulier onderhoud, bouwkundige renovatie c.q. onderwijskundige aanpassingen;
- bedragen zijn inclusief BTW;
- per project dient vóór uitvoering overeenstemming bereikt te worden tussen de gemeente en de schoolbesturen over de verdeling van de te investeren bedragen.

De bouwkostengenerator van HEVO is gebaseerd op de feitelijke marktconforme kosten waarin alle projectkosten voor nieuwbouw zijn opgenomen op basis waarvan de m^2-prijs tot stand komt.

Passende jas

De kosten voor het verkleinen van de schoolgebouwen (passende jas) zijn alleen doorberekend voor het gebouw uit fase 1. Dat is een bewuste keuze, ook gezien de kosten die dat berekenen met zich mee brengt (+/- €20.000 per gebouw) en de betrekkelijke meerwaarde gezien het ontbreken van concrete plannen. Op het moment dat een gebouw aangepast moet worden, wordt een plan ontwikkeld op basis van de criteria die op dat moment gelden. Dit rechtvaardigt de investering in plaats van dat nu al te doen.

Uitgangspunt nieuwbouw

Leerlingenaantallen

Bij het bepalen van het benodigde aantal vierkante meters (bruto vloeroppervlak (BVO) wordt er gerekend met de leerlingenaantallen in 2023. Er is voor gekozen om deze leerlingenaantallen in 2023 aan te houden omdat de 0-jarigen van 2019 in dat jaar naar

school gaan. Met andere woorden, de laatst beschikbare 'harde' aantallen. Ieder jaar worden er weer nieuwe prognoses opgesteld en op het moment dat een aanvraag wordt ingediend voor aanpassingen in het gebouw wordt de meest actuele leerlingenaantal als onderlegger voor het volume vierkante meters gehanteerd.

Prijs per m² en vaste voet
De financiële consequenties van nieuwbouwplannen zijn gebaseerd op het aantal vierkante meters die op basis van de prognoses in dat jaar normatief nodig zijn.

In dit IHP onderwijs wordt gerekend met een marktconforme prijs van € 2.983,- per m² (incl. BTW), prijspeil 1-1-2020. Dit bedrag is gebaseed om een gemiddelde prijs van een gebouw voor 100 leerlingen. Hoe groter het gebouw, des te lager is de doorbelasting van de vaste voet in het totale volume. Dit komt doordat een bedrag opgebouwd is uit de vaste voet (voor ruimtes die altijd in een school aanwezig zijn zoals entree, lerarenkamer, aula etc.) en een vast bedrag per vierkante meter. Een gebouw voor 300 leerlingen kost € 2.393 per m² (incl. BTW).

Fusie
Bij de financiële consequenties is uitgegaan van de kosten per school. Wanneer twee scholen in één voorziening worden gebouwd, levert dat geen voordeel op qua investering, wel in gebruik. Beide scholen houden recht op de vaste voet. Als twee scholen daadwerkelijk fuseren tot één school, levert dit een voordeel op qua investering. In dat geval komt één vaste voet (200 m^2) te vervallen, die wordt namelijk per zelfstandige school toegekend (per Brinnummer[6]).

Aanvragen voor nieuwbouw worden in de toekomst beoordeeld aan de hand van de feitelijke situatie.

Energie neutraal gebouw
De gemeenteraad heeft op 19 maart 2019 aangegeven er naar te willen streven om schoolgebouwen, waar mogelijk, zo energie neutraal mogelijk te maken. Dit sluit aan bij de ambitie van een energieneutraal Berkelland in 2030. In de financiële doorrekening wordt dan ook opgenomen wat de kosten zijn als nieuwbouw volgens de ENG-normen gebouwd worden.

Financiële consequenties
In de vorige paragraaf is te lezen welke uitgangspunten er gehanteerd zijn om tot overeenstemming te komen over welke ontwikkelingen rond scholen in fase 1 (2020-2023) in gang gezet worden. In onderstaande overzichten is per fase te zien welke financiële consequentie hieraan is gekoppeld, voor zowel de normbedragen VNG (Frisse scholen B) als de marktconforme bedragen (prijspeil 1-1-2020) voor een nieuw schoolgebouw conform ENG-eisen. Per project wordt bepaald wat de daadwerkelijke vergoeding zal zijn. Zie hoofdstuk 6.

[6] Basisregistratie Instellingen (BRIN) is een register dat door het Nederlandse Ministerie van OCW wordt uitgegeven en alle scholen en aanverwante instellingen bevat. Elke onderwijsinstelling wordt hierin geïdentificeerd aan de hand van het nummer in het register, meestal BRIN-nummer genoemd, een vier tekens lange alfanumerieke code.

VNG normvergoeding
De gemeenteraad van de gemeente Berkelland heeft op 19 maart 2019 besloten om de VNG-normvergoedingen te hanteren. Het raadsvoorstel is in bijlage 3 opgenomen. De financiële consequenties van de scenario's zijn gebaseerd op de VNG-normbedragen van 2020. Deze geven dus een schatting van kosten die met de uitvoeringsagenda gepaard gaan. Op het moment dat een project rond aanpassing van een onderwijsgebouw daadwerkelijk tot uitvoer komt, moet er een kredietaanvraag volgen, waarbij rekening gehouden wordt met de op dat moment geldende prijspeilen. De in dit IHP onderwijs genoemde bedragen zijn dus schattingen. De normvergoeding van de VNG, voor een gebouw dat aan de eisen van Frisse Scholen B voldoet, bedraagt gemiddeld € 2.107,54 per m² (incl. BTW, prijspeil 1 januari 2020).

Bij de daadwerkelijke uitvoering van de projecten wordt er gerekend met de VNG-normvergoedingen. Als er een VNG-normvergoeding voor BENG of ENG bekend is, wordt die gebruikt. Als deze niet bekend is, kan de VNG normvergoeding Frisse Scholen B opgehoogd worden met een opslag voor BENG en ENG.

Kinderopvang
De investeringen voor de kinderopvang zijn niet opgenomen. De kinderopvangorganisatie bepaalt de ruimtebehoefte. Hoe de gemeente financieel bij kan dragen aan IKC-vorming is beschreven in paragraaf 6.2.

5.3.2. Fase 0: <2020
In tabel 13 zijn de financiële consequenties van fase 0 weergegeven.
Tabel 12 Fase 0

Kern	School	Bestuur	Wat	Kosten
Eibergen	Sterrenpalet	VCO Oost-Nederland	Gerenoveerd en opgeleverd in 2018	
Eibergen	't Simmelink	Stichting Delta	In aanbouw, oplevering 2021	
Borculo	Nevenlocatie	Staring College	Aanvraag tot nieuwbouw ingediend, besluitvorming 2021.	Stichtingskosten van € 12.043.235
Borculo	Kiezel en Kei	OPONOA	Medegebruik van drie lokalen door Partou Kinderopvang	Kosten: € 0,-

5.3.3. Fase 1: 2020 – 2023

In tabel 14 zijn de financiële consequenties van fase 1 weergegeven. Dit betreft scholen die tussen 2020 en 2023 zowel worden voorbereid als worden uitgevoerd.

Tabel 13 Fase 1

School	Aantal m² BVO op basis van prognose leerlingenaantal in 2023.	VNG vergoeding (Frisse Scholen B)	Marktconforme kosten nieuwbouw (ENG)
St. Jorisschool	IKC-vorming met Avonturijn (Duurzaamheidsmaatregelen zijn al door bestuur getroffen)		Kosten renovatie: € 125.000,- Financiering IKC: € 720.860
Gebouw Wereldboom	Aanpassing voor OPONOA (1177 m²) t.b.v. verhuizing OBS Noord naar gebouw Wereldboom Contra-schouw in opdracht gemeente moet nog plaats vinden.	€0,-	Offertes van Thero: BENG: € 2.271.084,62 FSB: € 1.142.293,65
St. Jozefschool	Naar verwachting 564 m² BVO nodig.		€ 1.190.000,-

Planvorming fase 1, uitvoering fase 2

In tabel 15 zijn de projecten opgenomen waarbij de planvorming start in fase 1 en de uitvoering in fase 2. De kapitaallasten komen dus niet voor 2024 ten laste van de gemeente.

Tabel 14 Planvorming fase 1, uitvoering fase 2

School	Aantal m² BVO op basis van prognose leerlingenaantal in 2023	VNG vergoeding (Frisse Scholen B)	Marktconforme kosten nieuwbouw (ENG)
Kardinaal Alfrinkschool	Naar verwachting 904 m² BVO nodig.	€ 1.905.216,-	€ 2.696.632,-
OBS de Marke	Naar verwachting 899 m² BVO nodig.	€ 1.894.678,-	€ 2.681.717,-
OBS Heuvelschool	Combineren met Kiezel en Kei Naar verwachting voor combi van beide scholen 1360 m² BVO nodig.	€ 2.866.254,-	€ 3.693.760,-
OBS Kiezel en Kei	In 2023 onderdeel van Heuvelschool. Meegenomen in berekening Heuvelschool.	N.v.t.	N.v.t.

Stichting Keender en Stichting OPONOA willen de scholen Kardinaal Alferink en OBS de Marke graag op 1 locatie huisvesten. Beide schoolbesturen willen in gezamenlijkheid met de gemeente de mogelijkheden onderzoeken. Als de financiën het toelaten wordt dit in fase 1 gerealiseerd.

OBS Kiezel en Kei wordt gecombineerd met OBS Heuvelschool. Dit is mogelijk wanneer het aantal leerlingen in het gebouw van OBS Heuvelschool passen.

5.3.4. Fase 2: 2024 - 2027

In tabel 16 zijn de financiële consequenties van fase 2 weergegeven.

Tabel 15 Fase 2

School	Aantal m² BVO op basis van prognose leerlingenaantal in 2023	VNG vergoeding (Frisse Scholen B	Marktconforme kosten nieuwbouw (ENG)
OBS Menno ter Braak school	Naar verwachting 1.013 m² BVO nodig.	€ 2.134.938,-	€ 3.021.779,-
OBS Op d'n Esch	Naar verwachting 1.251 m² BVO nodig.	*€ 2.636.532,-*	*€ 3.397.716,-*
Dr. Ariënsschool	Naar verwachting 617 m² BVO nodig.	€ 1.300.352,-	€ 1.840.511,-
De Hofmaat	Naar verwachting 844 m² BVO nodig.	€ 1.778.763,-	€ 2.517.652,-
Kisveld	Naar verwachting 474 m² BVO nodig.	€ 998.973,-	€ 1.546.188,-
VSO Korte Dreef	Naar verwachting 2172 BVO nodig (Is nevenvestiging maar wordt beschouwd als hoofdvestiging)	€ 4.577.572,-	€ 5.981.688,-
SBO de Diekmaat	Naar verwachting 1.147 m² BVO nodig.	Geen plan van aanpak beschikbaar	€ 345.045,- Zie toelichting onder deze tabel
Wonderwijs	In principe geen investeringen; gaat bij Willibrordus in	Gemeente is geen eigenaar van gebouw Willibrordus	N.v.t.
De Keikamp	Naar verwachting 527 m² BVO nodig.	Geen plan van aanpak beschikbaar	€ 119.033,- Zie toelichting onder deze tabel

De nieuwbouwplannen in Neede bedragen naar verwachting € 12.323.846,-. Dit betreft alleen de bouwkosten. Aanvullende kosten zoals sloopkosten en dergelijke zijn niet meegenomen, ook is de financiering van eventuele aanvullende vierkante meters voor IKC-vorming niet meegenomen.

De aanpassing naar niveau Frisse scholen C van De Diekmaat vraagt op basis van kengetallen een investering van € 345.045,-, hier staat geen vergoeding van rijkswege tegenover.

Voor De Keikamp zijn nog geen plannen ontwikkeld voor een passende jas. Aanpassingen naar Frisse scholen C vraagt op basis van kengetallen en op basis van bestaande vierkante meters een investering van € 119.033,-.

Er is gekozen voor Frisse Scholen C in verband met de levensduurverwachting van het gebouw. Een duurzame investering vraagt ook om slim te investeren, onder andere gelet op de levensduurverlenging.

6.2.4. Fase 3 en fase 4

Fase 3 en 4 starten in 2030. Op dit moment, in 2020, is nog niet duidelijk wat er op deze termijn met deze scholen gaat gebeuren. In tabel 17 zijn ruwe verwachtingen opgenomen.

Tabel 16 Fase 3,4 en binnenklimaat

School	**Aantal m² BVO op basis van prognose leerlingenaantal in 2023 en beschikbare kengetallen prijspeil 1-1-2020.**	**Frisse Scholen C**	**Frisse scholen B**
Willibrordus Ruurlo	Duurzaamheid op basis van normatieve ruimtebehoefte van naar verwachting 1110 m² Binnenklimaat 1e fase (eigendomssituatie)	€ 112.198,80	€ 539.260,20
De Berkel Rekken	1189 m2 - bouwjaar 2004 Duurzaamheid op basis van normatieve ruimtebehoefte (excl. passende jas): 575 m² Aanpassen van het binnenklimaat is nodig. Wanneer dit gebeurt is nog niet bepaald.	€ 59.846,00	€ 279.346,50
De Sterrenboog Beltrum	1531 m2 – bouwjaar 1960, renovatie 2019. Duurzaamheid op basis van normatieve ruimtebehoefte (excl. passende jas): 838 m² Aanpassen van het binnenklimaat is nodig. Wanneer dit gebeurt is nog niet bepaald.	€ 36.528,42	€ 142.744,92

6. Financiële en juridische borging

In dit hoofdstuk is beschreven welke financiële en juridische mogelijkheden er zijn om het IHP onderwijs tot uitvoering te brengen.

6.1. Investeren in scholen

Gezamenlijke investering

Voor het realiseren van de plannen zijn forse financiële investeringen noodzakelijk. Dat vraagt een grote inspanning van de gemeente en de schoolbesturen. Het verzorgen van adequate huisvesting voor het onderwijs behoort tot de wettelijke zorgplicht van de gemeenten conform de Huisvestingsverordening Onderwijs. In principe is de gemeente verantwoordelijk voor de realisatie van een schoolgebouw dat sober en doelmatig is.

Renovatie

Renovatie is niet wettelijk geregeld, dat is dus onderwerp van overleg tussen besturen en gemeente op het moment dat een gebouw toe is aan ingrijpende vernieuwing. De daarmee gepaard gaande kosten kunnen deels vergoed worden uit middelen die het schoolbetuur heeft ontvangen voor groot onderhoud, het andere deel wordt door de gemeente krediet voor verstrekt.

Duurzaamheid

Ten aanzien van de investeringen in duurzaamheid komt de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de hoek kijken. Gemeente Berkelland draagt bij om ENG mogelijk te maken. Aanpassingen van het binnenklimaat komen voor rekening van het schoolbestuur. De schoolbesturen kunnen een deel financieren op basis van Total Cost of Ownership[7] in een nieuwbouw of renovatie (dit is een advies). De bijdrage kan een gunstig effect hebben op de duurzaamheid van het gebouw voor het onderhoud en de exploitatie. De schoolbesturen zetten hiervoor de materiële instandhouding (MI) vergoeding van het rijk in, voor zover dit verantwoord is binnen het geldende investeringsverbod en de totale schoolexploitatie. De scholen besparen in de aanloop naar de investering op groot onderhoud. Deze besparing investeren zij in de nieuwbouw. Na realisatie wordt bespaard op energie- en onderhoudslasten. Belangrijke voorwaarde is dat het schoolgebouw voldoet aan de eisen duurzaamheid en kwaliteit, zoals benoemd in paragraaf 4.1 en 5.1. Hoe exact invulling wordt gegeven aan duurzaamheid kan in de aanbesteding van het project worden opgenomen. Dit is een nader bespreekpunt tussen de gemeente en het schoolbestuur.

PO investeren in gebouw

In paragraaf 2.4 is beschreven dat op dit moment voor het Primair Onderwijs nog sprake is van het zogenaamde investeringsverbod. Echter, een schoolbestuur PO mag MI-gelden investeren in het gebouw om bijvoorbeeld een lager energieverbruik of beter binnenklimaat te realiseren. Voorwaarden zijn:

- Goede onderbouwing
- Investeringen verhouden zich redelijkerwijs tot het eigen vermogen van het schoolbestuur en de tijd waarin de investering zichzelf terugverdient.

[7] Total Cost of Ownership (TCO) is een benaderingswijze waarbij, naast de stichtingskosten, ook gekeken wordt naar de financiële gevolgen van andere gemaakte keuzes in de ontwerpfase van gebouwen. TCO brengt de totale kosten op korte en langere termijn in beeld om een beoogde prestatie te kunnen realiseren.

In het wetgevingsvoorstel van de PO-Raad, VO-raad en VNG staat een terugverdientijd van maximaal twintig jaar. Dit is door het ministerie van OCW, anno juli 2020, nog niet vastgelegd. Samenwerking tussen schoolbesturen en gemeente kan belangrijke voordelen opleveren:

a. Kostenbesparing door beide geldstromen te bundelen, of
b. Hogere ambities door samen slim te investeren.

VO investeren in gebouw
De investeringsmogelijkheden voor het Voortgezet Onderwijs zijn ruimer dan die voor het Primair Onderwijs. In de eerste plaats omdat de overheveling van de vergoedingen groot onderhoud al vanaf 2005 richting schoolbestuur zijn gegaan, maar ook omdat het zogenaamde investeringsverbod niet van toepassing is op het Voorgezet Onderwijs.

Investering per schoolgebouw
Iedere investering moet per schoolgebouw bekeken worden. Per gebouw wordt, bij uitvoering van het IHP onderwijs, een overeenkomst opgesteld tussen gemeente en schoolbestuur waarin geregeld wordt wat de respectievelijke bijdragen voor duurzaamheid zijn. Gezien de diversiteit van de verschillende gebouwen (verschillende bouwperiodes met verschillende technische kwaliteiten) is dat altijd maatwerk. In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam en CO_2-neutraal zijn. De consequenties daarvan in financiële zin zijn in de uitvoeringsagenda niet verwerkt, zie paragraaf 6.2.

Schoolplein
Herinrichting van een schoolplein is een zaak die qua financiering bij het schoolbestuur c.q. schooldirectie ligt. De gemeente heeft daar geen financiële rol in te vervullen.

Bespaarde middelen inzetten voor nieuwbouw
Wanneer een schoolbestuur een pand aantoonbaar slecht heeft onderhouden en dat wordt objectief aangetoond, kan een gemeente het door het bestuur ontvangen bedrag voor de materiële instandhouding (MI) met terugwerkende kracht van 5 jaar verrekenen met het nieuwbouwkrediet. Het IHP onderwijs biedt voor gemeente en schoolbestuur de mogelijkheid om grote investeringen uit te stellen. De bespaarde middelen kunnen dan ingezet worden voor de nieuwbouw. Dat is wettelijk toegestaan. Uitwerking per project is mogelijk in overleg tussen gemeente en schoolbestuur.

Krediet ten behoeve van nieuwbouw
De gemeente Berkelland verstrekt een krediet volgens de VNG-vergoeding voor nieuwbouw van een schoolgebouw. In tabel 18 is de opbouw van het krediet weergegeven. Deze vergoeding wordt per project bepaald.

Tabel 17 Opbouw vergoeding

Normvergoeding VNG t.b.v. onderwijs	Kosten Opslag Frisse Scholen B naar BENG	Kosten Opslag van BENG naar ENG	Gat tussen krediet en marktconforme prijs waarover de gemeente en schoolbesturen in overleg gaan
Marktconforme prijzen op basis van ENG			

Voor de projecten in fase 0 is uit gegaan van de normvergoeding VNG + opslag Frisse Scholen B naar BENG + opslag BENG naar ENG. De opslag kan verschillend zijn voor onderwijsgebouw ten opzichte van gebouw voor bewegingsonderwijs. Wanneer andere normvergoedingen bekend zijn worden deze gehanteerd.

Vrijkomende gelden
Voor de lasten die in fase 0 vallen zijn eerdere kredietaanvragen gedaan en afgegeven.

In de Perspectiefnota 2021 is voorgesteld om vanaf 2021 vrijvallende kapitaallasten opzij te zetten voor nieuwe investeringen die zich vanuit dit IHP onderwijs aandienen. In 2021 valt € 28.000 vrij, waarna dit in 2024 oploopt tot een structurele vrijval van € 105.000. Deze ruimte maakt een investering van € 3.500.000 mogelijk. Dit houdt in dat de projecten die worden gestart en uitgevoerd in fase 1 (IKC vorming St. Jorisschool met Avonturijn, verhuizing van OBS Noord naar het gebouw van de voormalige school Wereldboom en de passende jas voor St. Jozefschool) zeer waarschijnlijk uit de eerste vrijvallende kapitaallasten kunnen worden gefinancierd.

Vanaf 2025 blijft gemeente Berkelland nieuwe vrijvallende kapitaallasten beschikbaar houden voor de onderwijshuisvestingsinvesteringen. De beschikbare vrijvallende kapitaallasten bepalen, in principe, het tempo van de investeringen. Als dat op enig moment schuurt dan kan via de dan eerstvolgende Perspectiefnota een heroverweging door de raad worden gemaakt.

6.2. Investeren in IKC

Kernpartners
De kinderopvang organisatie en het schoolbestuur vormen samen de kernpartners in het integraal kindcentrum. Een kernpartner heeft een plaats in dat IKC vanuit de zorgplicht van de gemeente of men heeft een langjarig (ten minste 10 jaar) intentie/huurcontract afgesloten met het schoolbestuur, dan wel met de gemeente. In dergelijke gevallen is er sprake van gebruik van lege lokalen door de kinderopvang of sprake van specifiek voor de kinderopvang gerealiseerde vierkante meters. In de eerste situatie wordt een huurovereenkomst gesloten met het schoolbestuur, in de tweede situatie kan dat ook het schoolbestuur zijn, maar ook de gemeente. Dit hangt van de specifieke situatie af. Uitgangspunt is dat in de IKC's de scholen en daarmee de schoolbesturen, als eerstverantwoordelijken worden beschouwd. Kort gezegd: "De scholen zijn in de lead."

Ketenpartners
Andere organisaties waarmee de kernpartners een geformaliseerde samenwerking afsluiten, en die een aanvullende of ondersteunende rol vervullen in de richting van de kernpartners, noemen we ketenpartners. Wanneer zij structureel gebruik maken van bestaande ruimte (al dan niet via een huurovereenkomst) in het betreffende IKC, verloopt dat in principe via medegebruik die gemeld moet worden aan de gemeente. Ander (incidenteel) gebruik wordt ook gezien als medegebruik, maar hoeft niet gemeld te worden aan de gemeente.

Voor de kernpartners geldt dat de gemeente bij een eventueel ruimtetekort geen gebruik maakt van haar vorderingsrecht[8]. Voor alle andere vormen van verhuur of medegebruik blijft

[8] Artikel 107 en 108 van de Wpo

het vorderingsrecht zoals vastgelegd in de Gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting van toepassing.

Constructie beheer en exploitatie IKC
Het beheer en de exploitatie van integrale kindcentra vraagt, zeker wanneer er ook sprake is van bijvoorbeeld een extra lokaal voor bewegingsonderwijs, een andere juridische vorm. Dit vraagt in voorkomende gevallen maatwerk, waarbij, met inachtneming van de onderscheidende taken en verantwoordelijkheden, de gekozen vorm de beoogde integratie faciliteert en niet in de weg gaat staan. Binnen de gemeente Berkelland is de 'Stichting IKC Het Simmelink' daar een goed voorbeeld van.

Financiering kinderopvang
Vanuit de visie van VNG en ook aansluitend bij die van schoolbesturen en een aantal raadsfracties maakt kinderopvang onlosmakelijk deel uit van de visie op de begeleiding van kinderen tussen 0 en 12 jaar. Daar komt het hele IKC-gedachtengoed vandaan. Op grond daarvan heeft de gemeente Berkelland ervoor gekozen om de kinderopvang in een IKC voor te willen financieren.

Als de gemeente de initiële investering hiervoor doet, dan dienen de kosten hiervoor te worden vergoed vanuit de exploitatie van de kinderopvang. Dit houdt in dat de investering voor kinderopvang zich moet terugverdienen in een kostendekkende huur.

Voorfinanciering door gemeente Berkelland
Voor de gemeente houdt dit in dat de gemeente Berkelland de investering die ze voor de kinderopvang gedaan heeft terugkrijgt. Er is alleen sprake van eventuele investering in kinderopvang door de gemeente in het geval van de vorming van een integraal kindcentrum. Om de risico's bij vertrek en/of faillissement van een kinderopvangorganisatie te beperken worden huurcontracten met het schoolbestuur gesloten met een looptijd van ten minste 10 jaar. Bij leegstand, door vertrek van de kinderopvang, gaat het schoolbestuur op zoek naar een nieuwe partner. Eventueel gaat de gemeente na een jaar in overleg met het schoolbestuur om de negatieve effecten van de leegstand te beperken.

6.3. Andere investeringsvormen
Schoolbesturen en gemeenten hebben bij nieuwbouw of verbetering van scholen te maken met krappe budgetten, onvoldoende geïndexeerde exploitatievergoedingen en krappe normvergoedingen voor onderhoud en gas- en elektriciteitsverbruik. Toch lukt het veel schoolbesturen en gemeenten om, vaak samen, een energiezuinige en frisse school te financieren. Hiervoor zijn de volgende mogelijkheden beschikbaar:

- Eigen middelen: Betaling ineens, budgetten naar voren halen of gespreide betaling.
- Geld lenen: Via gemeente, BNG of leveranciers.
- Geld van derden: Subsidies overheid, sponsoring.
- Nieuwe contractvormen: levensduurbenadering TCO, innovatief aanbesteden en geïntegreerde contracten. (dit zijn ambities, geen eisen van gemeente Berkelland)

Huren van gebouwen gebeurt op dit moment bij Willibrordus in Ruurlo. Ook kunnen huur-koop constructies gevormd worden met externe partners, zoals bijvoorbeeld de Stichting Maatschappelijk Vastgoed. Zij hebben bijvoorbeeld De Vliert in Twello gebouwd en gaan De Passie in Wierden bouwen.

6.4. Subsidies

Hieronder zijn subsidies genoemd die in 2020 te verkrijgen waren. In de loop van de tijd kunnen deze wegvallen en kunnen er andere subsidies bijkomen. Per project wordt door de gemeente en het schoolbestuur bekeken welke subsidies mogelijk zijn.

Groene schoolpleinen

Er iseen subsidie voor groene schoolpleinen die beschikbaar wordt gesteld door de provincie Gelderland tot een maximum van € 17.500[9]. Deze subsidie moet door het schoolbestuur aangevraagd worden.

Subsidieregeling voor Energie Innovaties

Schoolbesturen en gemeenten die op het punt staan te gaan investeren in innovatie voor aardgasloze renovatie van schoolgebouwen kunnen naast de bekende Subsidie voor duurzame Energieopwekking (SDE+) regeling ook subsidie aanvragen via de Demonstratie Energie Innovatie (DEI+) regeling. Doel van deze subsidieregeling is om de overstap voor bestaande gebouwen naar een aardgasvrije warmtevoorziening op korte termijn aantrekkelijker en goedkoper te maken. Per deelnemer is maximaal € 125.000 beschikbaar.

Programma scholen besparen energie

Het programma ondersteunt basisscholen en middelbare scholen actief en onafhankelijk bij het nemen van eenvoudige maatregelen om energie te besparen. Daarbij ligt de focus op kleine energiebesparende ingrepen die weinig kosten, en waarmee schoolbesturen relatief veel geld kunnen besparen. Denk bijvoorbeeld aan het inzichtelijk maken van het energieverbruik, het minimaliseren van sluimerverbruik en het energiezuinig inregelen van de verwarming. Ook aan de slag gaan met energiebesparend gedrag samen met leerlingen en leerkrachten hoort daarbij. Met al dat laaghangend fruit kan snel zo'n 10% energiebesparing worden bereikt, blijkt uit de praktijk.

[9] Zie: https://www.gelderland.nl/Subsidies/groene-schoolpleinen

7. Uitvoering van IHP onderwijs

Wanneer dit IHP onderwijs op 15 september is vastgesteld wordt gestart met de uitvoering, te starten bij fase 1. In dit hoofdstuk is beschreven hoe dit er uit kan zien. Dit is maatwerk per project en afhankelijk van de kennis van het schoolbestuur.

7.1 Start project

1. Het project start door een huisvestingsaanvraag door het schoolbestuur.
2. De gemeente neemt deze in behandeling.
3. Na een positef besluit wordt de werkgroep samengesteld door betrokkenen van het schoolbestuur en van de gemeente. Deze samenstelling is projectafhankelijk
   - De betrokkenen van de gemeente zijn voornamelijk de opdrachtgever onderwijs, medewerkers uit het gebiedsteam, projectmanager duurzaamheid, financieel adviseur, jurist, en de programmamanager Fijn Leven. Vanuit de gemeente wordt dus vanuit alle invalshoeken gekeken naar het project, zodat een optimaal aanbod voor onderwijs, sport en cultuur gerealiseerd kan worden. Daarnaast resulteert dit in slimme investeringen. De personen worden op de juiste momenten betrokken.
   - De betrokkenen van de school zijn: schoolbestuur, directeur/locatiecoördinator, specialist gebouwenbeheer zoals een facilitair manager.
   - De benoeming van een project-procesbegeleider is een traject waar gemeente en besturen samen komen tot een gedragen benoeming.
4. Ieder uitvoeringsbesluit wordt afzonderlijk ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief een uitgewerkt plan en de bijbehorende kredietaanvraag.
   De normen en criteria vanuit de huisvestingsverordening zijn leidend, daar zijn de berekeningen en budgetten op gebaseerd: VNG-normvergoeding. Zie paragraaf 6.1 hoe het krediet tot stand komt.

7.2 Proces

Hieronder is een voorbeeld uitwerking stappenlan en tijdpad onderwijshuisvesting weergegeven. De gedetailleerde uitwerking is weergegeven in bijlage 10.

Jaar 1

- Initiatieffase
  - Interatief proces wijk
  - Scenario's ontwikkelen, locatieverkenning, tijdelijke huisvesting e.d.
  - Voortgangsmelding college en raad (evt. voorbereidingskrediet)

  Op te leveren document: haalbaarheidsonderzoek

- Definitiefase
  - Planvorming: locatieonderzoek kwalitatief en kwanitatief, infra, RO, stedenbouwkundig, groen, e.d.
  - Rapportage beschikbaar en voorbereiding aanvraag krediet
  - Kredietaanvraag en -besluit

  Op te leveren documenten: locatiebeschrijving, programma van eisen (technisch, ruimtelijk, functioneel) en organisatie voor de volgende fasen (architect, adviseurs)

Jaar 2:

- Ontwerpfase
  - Bestek en aanbesteding

  Op te leveren documenten: voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en realisatiecontract
- Realisatiefase
  - Bouwtijd

  Op te leveren: gebouw en proces verbaal van de oplevering

Jaar 4: Opening

Afhankelijk van de omvang van het project duurt dit proces langer of korter. Omvang wordt bepaald passende jas of nieuwbouw, zelfde locatie of nieuwe locatie, 1 school of meerdere scholen van 1 of meerdere besturen. Daarnaast worden de projecten integraal aangepakt, zie paragraaf 7.3.

7.3 Integrale aanpak

Het schoolbestuur bepaalt haar wensen met betrekking tot het onderwijsgebouw en gymgebouw. Vanuit gemeente Berkelland wordt integraal gekeken naar de ontwikkelingen. De kernprojectmanager en de gebiedscontactpersonen zijn verantwoordelijk voor de integrale ontwikkeling van een kern of gebied. Zij zijn op de hoogte van welke zaken er in een kern spelen. Omdat zij de contactpersonen kennen, kunnen zij snel verbinding leggen met andere mogelijke partijen die bij kunnen dragen aan een bredere gebouwelijke voorziening in een kern. In overleg tussen schoolbestuur en de gemeente Berkelland wordt gezocht naar meerwaarde.

Duurzaamheid

Op het thema duurzaamheid is in juli 2020 nog geen beleid geformuleerd. Tijdens projecten wordt bekeken hoe dit thema kan worden geborgd. Van ervaringen kan geleerd worden. In bijlage 5 is beschreven hoe duurzaamheid in de aanbesteding geborgd mogelijk kan worden.

7.4 Bouwheer

Wettelijk is het schoolbestuur bouwheer, tenzij anders wordt overeen gekomen. De gemeente en de schoolbesturen hebben onderscheidende verantwoordelijkheden. Omdat het in de toekomst waarschijnlijk om bredere voorzieningen gaat dan alleen een school (kinderopvang, wijkfuncie/dorpsfunctie) komen er meer belangen samen. Dit betekent dat er financiële risico’s aan dergelijke projecten zitten die de verantwoordelijkheid van een schoolbestuur te boven gaan. Daarom wil de gemeente ten minste de regie houden tot het moment van aanbesteden.
Wanneer een schoolbestuur vast wil houden aan de wettelijke rol van bouwheer kan dat natuurlijk, maar de consequentie: alle risico’s van aanbesteding en realisatie komen dan bij het schoolbestuur te liggen.
Het samen optrekken is een mogelijkheid dat per project wort bepaald.

7.5 Evaluatie en besluitvorming

Jaarlijks
Tijdens het jaarlijkse OOGO (rond september) staat onder andere op de agenda:

- Hoe verlopen de projecten?
- Welke projecten wensen prioriteit in het komende jaar?

Doordat projecten worden geëvalueerd en ervaringen met elkaar worden gedeeld kan er geleerd worden. Bijsturing in het project en in de fase kan daardoor plaatsvinden.

Acutalisatie
De gemeente stelt in samenspraak met de schoolbesturen een IHP onderwijs op in de lijn van het voorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG. Het IHP onderwijs bestrijkt een periode van 16 jaar. Wanneer de lokale en/of landelijke ontwikkelingen het nodig achtend wordt het IHP onderwijs geactualiseerd.

Snelheid van uitvoeren
De vrijval van kapitaallasten bepaald onder andere de snelheid van het uitvoeren van het IHP onderwijs. De raad beslist om een een project te kunnen uitvoeren. Door het IHP onderwijs in samenwerking met schoolbestuurders en gemeente op te stellen voor de komende 16 jaar wordt geborgd dat wisseling van schoolbestuurders, wethouders en raadsleden zo min mogelijk invloed heeft. Daarnaast geeft het bestuurders zekerheid over tot wanneer zij slim kunnen investeren en wanneer zij kunnen sparen voor de verbouwing/nieuwbouw. Immers er is door alle partijen besloten dat er in de komende jaren geïnvesteerd gaat worden. Schoolbesturen en gemeente Berkelland blijven in gesprek over de ontwikkelingen.

Bijlagen

Bijlage 1a: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 1b: Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek rapport

Bijlage 2a: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek managementsamenvatting
Bijlage 2b: Transitieatlas Beroepsonderwijs in de Achterhoek rapport

Bijlage 3: Onderwijshuisvesting 2019
Op 5 februari 2019 heeft het college van b&w ingestemd met het raadsvoorstel onderwijshuisvesting 2019
Op 19 maart 2019 heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel aangenomen

Bijlage 4: Beslisbomen verduurzaming scholen

Bijlage 5: Duurzaamheid is meer dan energieneutraal

Bijlage 6: Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland
Op 30 juni 2015 heeft de gemeenteraad dit visiedocument vastgesteld

Bijlage 7: Rapportage Quickscan

Bijlage 8: PO prognoses

Bijlage 9: Overzicht capaciteit gebouwen

Bijlage 10: Voorbeeld uitwerking stappenplan en tijdpad onderwijshuisvesting

Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek

Managementsamenvatting

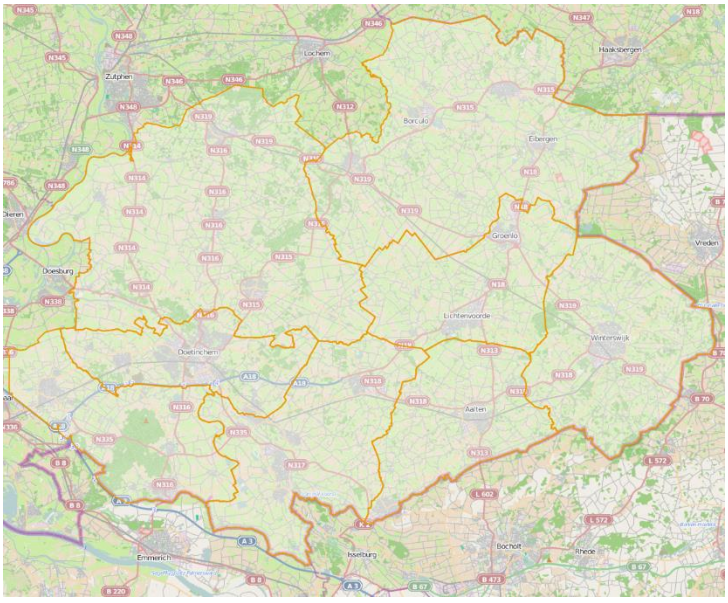

Versie: 10 oktober 2014
In opdracht van regio Achterhoek en het ministerie van BZK
Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl

Opdrachtnummer: SACHT13
©Copyright Public Result 2014. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

MANAGEMENTSAMENVATTING

Voor u ligt de managementsamenvatting van het rapport 'hoofdscenario's Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek'. In de managementsamenvatting worden de resultaten van het project op hoofdlijnen weergegeven. In de hoofdrapportage wordt dieper ingegaan op de context, achtergrond en opzet van het project. Tevens wordt daar een beeld geschetst van de afzonderlijke interactieve bijeenkomsten die in de regio plaats hebben gevonden en wordt uitgebreider stilgestaan bij de hoofdscenario's die zijn opgesteld.

Met de transitieatlas po Achterhoek zijn op basis van de verwachte leerlingendaling scenario's voor het primair onderwijs ontwikkeld. De scenario's laten zien welke scholen in aanmerking zouden komen voor sluiting en brengen ook herverdeling in kaart: naar welke school zouden de leerlingen bij sluiting toegaan? Dit wordt bepaald door het hanteren van afstands- en kwaliteitscriteria (zoals denominatie en CITO-score). Vervolgens zijn tijdens zeven interactieve bijeenkomsten stellingen en vragen aan een gemêleerd gezelschap (vertegenwoordigers van schoolbesturen, medezeggenschapsraden, raadsleden, wethouders, dorpsraden en ambtenaren) voorgelegd en beantwoord met stemtablets. De voorkeuren van de aanwezigen zijn gekoppeld aan de scenario's, waarmee inzichtelijk is gemaakt wat de consequenties van bepaalde keuzes zijn. Er zijn dus veel vertegenwoordigers uit de regio betrokken geweest, maar het blijft een beperkte steekproef. Wel is met het interactieve traject gevoel verkregen voor wat er in de regio speelt en hoe de meningsvorming zich ontwikkelt.

Het doel van de transitieatlas is bewustwording creëren, dialoog tussen betrokken partijen te stimuleren en uiteindelijk handvatten voor programmering aan de regio te kunnen bieden. In de transitieatlas gaat het niet om individuele scholen die al dan niet behouden moeten blijven of gesloten zouden moeten worden. Hiervoor zou een bredere consultatieronde nodig zijn evenals het bezoeken van de vele individuele accommodaties. Dat is iets waar de betrokken organisaties en gemeenten uit de regio veel beter zicht op hebben en zij zullen uiteindelijk ook de keuzes moeten maken. De transitieatlas biedt daarbij kaders en uitgangspunten die de belanghebbenden in de regio gezamenlijk geformuleerd hebben. Deze kaders kunnen de schoolbesturen en gemeenten helpen bij het op- of bijstellen van hun (gezamenlijke) accommodatiebeleid en vlekkenplannen voor spreiding en huisvesting.

Forse leerlingendaling in de Achterhoek

Scholen in de Achterhoek hebben te maken met een stevige leerlingendaling, in eerste instantie in het primair onderwijs en vervolgens ook in het voortgezet onderwijs. In de periode 2010-2025 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek met ruim 33% De meest substantiële daling vindt de komende jaren plaats van 26.600 in 2013 naar ongeveer 21.000 in 2020; een afname van 21%. In de gemeenten met de grootste stedelijke kernen (Doetinchem en Winterswijk) is de verwachte daling met ca. 22% over de periode 2010-2025 nog relatief laag. In de gemeenten Bronckhorst en Montferland

wordt in dezelfde periode liefst een halvering van het aantal leerlingen verwacht. Door leerlingendaling komen de kwaliteit en betaalbaarheid van het onderwijs onder druk te staan, de behoefte aan onderwijsvastgoed neemt af (in de Achterhoek in vijftien jaar tijd met ca. 40.000 m²; zo'n 8 voetbalvelden) en de vraag naar onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel zal flink dalen. De schoolbesturen en gemeenten in de Achterhoek staan dus voor een stevige opgave.

De regio staat dan ook niet stil: de afgelopen jaren zijn 14 scholen samengegaan met andere scholen en er worden vlekkenplannen ontwikkeld voor spreiding en huisvesting van onderwijsvoorzieningen. Ook is er een 'procesbegeleider krimp basisonderwijs' aangesteld en worden kernenfoto's opgesteld. Met de Transitieatlas wordt ingespeeld op deze ontwikkelingen en worden deze waar mogelijk ondersteund of versneld, daarom worden geen reeds genomen beslissingen ter discussie gesteld. Met de opbrengsten van de transitieatlas kunnen de procesbegeleider krimp, onderwijsbesturen en gemeenten samen aan de slag om te komen tot een wenselijk spreidingsbeeld van het primair onderwijs in de regio. De transitieatlas is ook een van de bronnen die benut wordt door het project kernenfoto's.

Niets doen is geen optie

Dat het komt tot sluiting van meer schoolgebouwen in de Achterhoek lijkt onvermijdelijk. Op basis van de transitieatlas is de inschatting dat bij het hanteren van de lokale opheffingsnorm[1] in de Achterhoek het om minimaal 40 scholen zou gaan tot en met 2020 (bijna een kwart van het huidige aantal scholen). Het behoeft geen betoog dat dit saneringsproces gezamenlijk en gecoördineerd plaats zal moeten vinden om de kwaliteit, de betaalbaarheid en de bereikbaarheid ook in de toekomst te waarborgen.

In het vraagstuk rond kleine scholen speelt altijd de discussie over kwaliteit van het onderwijs. Het staat niet onomstotelijk vast dat kleine scholen minder goed presteren dan scholen van gemiddelde of grote omvang en er zijn voldoende voorbeelden van kleine scholen die zeer goed onderwijs bieden. Wel zijn veel mensen het erover eens dat kleine scholen kwetsbaarder zijn. De kans dat de kwaliteit van het onderwijs minder goed is, is groter op een kleine school, blijkt bijvoorbeeld ook uit rapportages van de onderwijsinspectie. Dit geldt vooral voor scholen die geconfronteerd worden met een constante krimp van het aantal leerlingen. Ieder jaar worden groepen kleiner tot ze op een gegeven moment samengevoegd moeten worden, het team wordt steeds kleiner (met alle gevolgen van dien voor de continuïteit) en leerkrachten krijgen er telkens meer taken en verantwoordelijkheden bij. Ook is er de onzekerheid over het voortbestaan van de school die leerkrachten, maar ook ouders en kinderen, parten speelt. Vragen als: heb ik volgend jaar nog een baan? Of: staat juf X of meester Y volgend jaar nog voor de groep? dragen niet bij aan een klimaat waarin optimaal aandacht kan worden besteed

[1] De lokale opheffingsnorm wordt door OCW per gemeente vastgesteld en is afhankelijk van het aantal leerlingen per km². Scholen die minder leerlingen hebben dan de lokale opheffingsnorm krijgen 3 jaar de tijd om weer boven de opheffingsnorm uit te komen. Gebeurt dit niet dan wordt de financiering stopgezet, tenzij een van de uitzonderingsbepalingen van toepassing is.

aan het geven van goed onderwijs. Daar staat tegenover dat op veel scholen in Nederland gewerkt wordt aan- en met nieuwe onderwijsconcepten, waarin leerlingen bijvoorbeeld niet langer worden ingedeeld aan de hand van hun leeftijd in jaargroepen. Bij dergelijke methoden is ook vaak een rol weggelegd voor oudere kinderen, die de leerkracht voor een deel ontlasten door jongere kinderen uitleg te geven waar mogelijk. Innovatieve concepten zouden er voor kunnen zorgen dat ook op een kleine school de kwaliteit gewaarborgd wordt, maar hier zijn wel geschikte leerkrachten voor nodig.

Scholen zullen moeten sluiten omdat een kleine school duurder in de exploitatie is dan een school van gemiddelde omvang. Een kleine school heeft gemiddeld meer FTE per kind in dienst en ook de gebouwelijke lasten liggen gemiddeld hoger. Daar tegenover staat dat de inkomsten afnemen, omdat de bekostiging van het onderwijs grotendeels afhankelijk is van het leerlingenaantal. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de kleinescholentoeslag voor scholen die minder dan 145 leerlingen hebben, maar dat laat onverlet dat veel schoolbesturen met kleine scholen zich in een precaire financiële situatie bevinden en dat zij de afgelopen jaren hun reserves hebben moeten aanwenden om de exploitatie rond te krijgen.

Uiteindelijk wordt door de verantwoordelijke schoolbesturen de afweging gemaakt een school open te houden of niet. Wanneer dit gebeurt zonder een achterliggende gezamenlijke aanpak, kan dit betekenen dat scholen lukraak zullen sluiten. Schoolbesturen houden hun scholen zolang mogelijk open en raken verwikkeld in een concurrentiestrijd. Gevolg hiervan kan zijn dat een dorp waar nu nog twee kleine scholen staan over een paar jaar geen school meer heeft, omdat ze zijn blijven concurreren in plaats van de samenwerking te hebben gezocht. Sommigen zien dat als onwenselijk vanuit het oogpunt van spreiding van onderwijsvoorzieningen, anderen zullen dit zien als een natuurlijk onderdeel van marktwerking. Ook kan de kwaliteit van het onderwijs lijden onder deze concurrentie aldus sommigen. De concurrentiestrijd leidt tot een uitputtingsslag en brengt de nodige onzekerheid met zich mee (voor leraren, ouders en kinderen). Wanneer schoolbesturen en gemeenten samen optrekken om een plan voor spreiding en huisvesting te ontwikkelen, kunnen daarin keuzes worden gemaakt voor het behoud van bepaalde scholen door een gezamenlijke inspanning van de betrokken partijen. Voor velen zijn dit redenen om te zeggen dat niets doen geen optie is. Vanuit deze basis en het gevoel van urgentie is in de Achterhoek discussie gevoerd, tijdens zeven interactieve bijeenkomsten, over de toekomst van het primair onderwijs in de regio.

Zeven interactieve sessies: keuzes maken over bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering
Ruim 200 mensen hebben deelgenomen aan deze sessies, waarvan 74 uit het primair onderwijs, 33 uit medezeggenschapsraden, 38 uit gemeenteraden en 64 uit andere gremia afkomstig waren (o.a. vertegenwoordigers van dorpsraden en beleidsambtenaren van gemeenten, regio, provincie en Rijk). De normen, waarden en criteria die tijdens de verschillende sessies zijn opgehaald (zowel door de stemresultaten als door de dialoog die aan de hand van de vragen, resultaten en kaartbeelden gevoerd is), zijn gebruikt om een voorkeursscenario te ontwikkelen. De zeven bijeenkomsten hebben

mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio. Tijdens de dialoog ging het niet alleen over getallen, maar juist ook over o.a. kwaliteit van het personeel, innovatieve onderwijskundige concepten en de relatie tussen leefbaarheid in een dorp en basisscholen. De belangrijkste discussie die telkens gevoerd werd, is de afweging tussen bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering die gemaakt dient te worden. Voor iedere school, gemeente, kern en regio zal het ideaalplaatje zijn: een school die kwalitatief goed onderwijs biedt, die financieel gezond is en op loopafstand is voor ouder en kind. In dunbevolkte gebieden zal het niet altijd mogelijk zijn hieraan te voldoen. De vraag is daarom wat het leidende uitgangspunt of wat de leidende uitgangspunten zouden moeten zijn bij de herstructurering van het onderwijsaanbod gegeven de leerlingendaling in de Achterhoek.

Bereikbaarheid gaat over de leefbaarheid van een dorp of wijk, over maximaal af te leggen afstanden, de tijd die dit kost en over het veilig af kunnen leggen van deze afstanden. Uit de stemresultaten en uit de discussies komt het beeld naar voren dat de meeste mensen het liefst een school in het eigen dorp hebben, maar uiteindelijk geeft een kleine meerderheid (53,6%) aan dat een school niet noodzakelijk is voor de leefbaarheid. Scholen staan ook niet op zichzelf, in de relatie met de leefbaarheid in een kern zal ook naar de samenhang met andere voorzieningen gekeken moeten worden. Aanwezigen hebben gestemd op de vraag waarmee het primair onderwijs als eerste afgestemd zou moeten worden. 29% gaf hierbij de voorkeur aan het voortgezet onderwijs en 24% aan ontmoetingsvoorzieningen. Tijdens de bijeenkomsten is deze samenhang getoond, waarbij in sommige scenario's scholen sluiten waar nog andere voorzieningen blijven staan. Ook het tegenovergestelde kan voorkomen, dat in een scenario een school behouden blijft terwijl er voornemens zijn de sportzaal te sluiten. Door een aantal deelnemers is dan ook aangegeven dat deze samenhang nader zou moeten worden onderzocht met de transitieatlas. Als het aan zou komen op de keuze tussen kwaliteit en bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school ook wel in het buurdorp staan volgens de meeste deelnemers. Wel is de vraag wat dan nog een acceptabele afstand is naar de dichtstbijzijnde school: 2 tot 4 km is volgens 42% van de deelnemers een aanvaardbare afstand, terwijl 36% van de deelnemers 4 tot 6 km heeft gestemd. Aanwezigen vinden in meerderheid (51%) dat de afstand het beste overbrugd kan worden door (veilig) fietsen te stimuleren. Uit de dialoog bleek dat deelnemers dit vooral zien als taak van de ouders. Gecombineerd met het antwoord dat daarna het vaakst gekozen is (ouders blijven zelf verantwoordelijk) betekent dit dat 78% hierin een belangrijke taak voor de ouders ziet. Geconcludeerd kan worden dat hoewel bereikbaarheid belangrijk is in de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs, dit door de meeste deelnemers aan de interactieve bijeenkomsten niet als leidend uitgangspunt wordt beschouwd.

Voor het bepalen van een ondergrens voor een basisschool koos een grote meerderheid van de deelnemers voor kwaliteit als meest doorslaggevende factor (ca. 70%, 145 van de 209 deelnemers).

Maximale kwaliteit bieden heeft gevolgen voor de financiën. Hoogwaardige leerkrachten en veel individuele aandacht voor leerlingen betekenen hogere personeelslasten of meer fte. Vervolgens is de vraag gesteld hoe de kwaliteit van scholen het best geborgd kan worden. 44% vindt dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden (bijvoorbeeld in identiteit en onderwijsmethoden), 23% denkt dat dit kan door alleen maar hooggeschoolde docenten (waarbij deelnemers regelmatig aangaven dat zij met hooggeschoold vooral vakmanschap bedoelen) en 13% ziet het instellen van een minimum schaalgrootte als oplossing. In de discussie die volgde werd veelal geconcludeerd dat het bieden en borgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs altijd een combinatie is van meerdere aspecten.

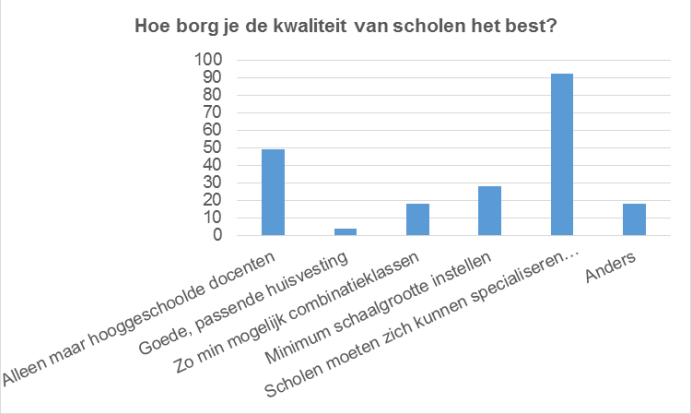

De opvatting dat financiën nooit leidend zouden moeten zijn bij een afweging over het open houden van een school, wordt breed gedeeld in de regio. Financiën moeten vooral in samenhang worden bezien met de kwaliteit. De reden dat niet gekozen wordt voor financiën als leidend uitgangspunt is dat voor een gezonde bedrijfsvoering een bepaalde massa aan leerlingen nodig is. Dit zou opschaling betekenen en daarmee worden afstanden groter. Ook beargumenteren sommigen dat door schaalvergroting de kwaliteit van scholen juist achteruit gaat en dat leerlingen dan niet meer zouden zijn dan ‘een nummer’. Daar wordt tegenin gebracht dat wanneer scholen gemiddeld meer leerlingen hebben, dit juist mogelijkheden geeft om maatwerk te bieden voor verschillende typen leerlingen. Zeker in het kader van de invoering van passend onderwijs is dit voor de toekomstige kwaliteit van het onderwijs erg belangrijk. Een ander voordeel van een wat grotere school is volgens sommigen dat door een groter aantal leerlingen het draagvlak voor andere voorzieningen in de omgeving wordt vergroot. Dit maakt multifunctioneel gebruik van een accommodatie en wellicht de vorming van integrale kindcentra (IKC) kansrijker.

Omdat IKC’s vaak als oplossing worden aangedragen in gebieden die met leerlingendaling geconfronteerd worden, zijn hier twee vragen over gesteld tijdens de bijeenkomsten. Voor een minimale omvang van een IKC kozen de meeste aanwezigen voor 150 kinderen (26%), maar 225 en 300 kinderen kregen een bijna even groot aandeel van de stemmen (ieder 22%). Hieruit kan worden opgemaakt dat in ieder geval een meerderheid voorstander is van het vormen van IKC’s. De wijze waarop ze vormgegeven worden, blijft de vraag. Bij een omvang van 150 kinderen is een zeer sobere variant van een IKC mogelijk, maar dan nog is de exploitatie zeer lastig. Een dergelijke sobere variant komt ook niet overeen met de resultaten uit de tweede vraag die over IKC’s gesteld is, namelijk welke functies hierin ondergebracht zouden moeten worden. Een kleine meerderheid (51%) geeft de

voorkeur aan een zo breed mogelijk IKC (met kinderopvang, sport, cultuur en een inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin) en nog eens 29% spreekt zich uit voor een breed IKC zonder inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin.

Voor gemeenten is van belang wat er gebeurt met de schoolgebouwen die leeg komen te staan, mocht het onverhoopt komen tot sluiting van een school. Aan de aanwezigen is gevraagd wat de meest kansrijke optie voor herbestemming is. 48% koos voor een bestemming als dorpshuis of multifunctioneel centrum, vaak vanuit de gedachte dat een basisschool de laatste voorziening met ontmoetingsfunctie in een dorp is. In de dialoog over de antwoorden werd dit beeld vervolgens wel genuanceerd: van locatie tot locatie moet bekeken worden wat de meest kansrijke manier is om een gebouw te herbestemmen. Als er inderdaad niets anders in een kern is, dan kan het een dorpshuis worden. Voor een monumentaal pand zijn weer andere opties mogelijk. Uit de stemresultaten blijkt niet dat aanwezigen op voorhand voor de sloop van gebouwen zijn. Wel is telkens tijdens de discussie benoemd dat er de komende jaren zo veel maatschappelijk vastgoed leeg komt te staan dat sloop uiteindelijk de enige optie is voor veel gebouwen.

Dit overziend, volgt dat de keuze in de regio nooit zo zwart-wit zijn. Volledig gaan voor bereikbaarheid, kwaliteit of financiële haalbaarheid zal in sommige gevallen voorbijgaan aan de specifieke ‘couleur locale’. Zo vond in de sessie in Berkelland 70% van de deelnemers de basisschool noodzakelijk voor de leefbaarheid in een kern, terwijl dit in Aalten minder dan 30% was. In Winterswijk kozen relatief veel deelnemers voor 24-50 leerlingen als een acceptabele opheffingsnorm voor een basisschool en in Montferland en Oost Gelre koos een groot aandeel juist voor 80-100 leerlingen. Het is daarom uiteraard mogelijk per situatie een andere keuze te maken. Daarbij kan gedacht worden aan situaties waarin afstanden erg groot worden of routes erg gevaarlijk voor kinderen. Schoolbesturen in de regio kunnen (het liefst in gezamenlijkheid) er dan voor kiezen om bepaalde scholen open te houden die niet een bepaalde schaalgrootte hebben. Dit is kortom lokaal maatwerk en het zal bij de uiteindelijke uitwerking van een regionaal spreidingsplan van school tot school (of van kern tot kern) bekeken moeten worden, ook in samenhang met overige voorzieningen.

Van uitgangspunten naar scenario’s

De uitkomsten van de dialoog en de stemresultaten over bereikbaarheids-, kwaliteits- en bekostigingscriteria zijn gebruikt om een voorkeursscenario te bepalen. Naast het voorkeursscenario zijn twee alternatieve hoofdscenario’s opgesteld die als verdere optimalisaties gezien kunnen worden. Scenario 2 is een vingeroefening waarin in twee stappen de minimumschaalgrootte van scholen in de Achterhoek verhoogd wordt. In de vingeroefening in scenario 3 wordt een gedifferentieerde ondergrens gehanteerd voor scholen in grotere en kleinere kernen. De scenario’s en de uitgangspunten zijn getoetst tijdens de zeven interactieve bijeenkomsten.

Scenario 1: Voorkeursscenario
In het voorkeursscenario wordt uitgegaan van scholen met minimaal 75 leerlingen in 2020. Het leidt tot een scenario dat herkenbaar zou moeten zijn voor de deelnemers aan de verschillende interactieve bijeenkomsten. In het voorkeursscenario zouden 46 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Dit zijn de gemeenten waar het gemiddelde aantal leerlingen per vierkante kilometer het laagst is en waar de scholen gemiddeld het minste aantal leerlingen hebben. Afstanden in dit scenario zullen vooral groot worden voor leerlingen in deze gemeenten, in het buitengebied van Winterswijk en in bepaalde gebieden in de gemeente Oude IJsselstreek. Met de vlekkenplannen die zijn opgesteld in een aantal gemeenten wordt een belangrijke eerste stap gezet richting optimalisatie van het onderwijsaanbod. Voor de scholen die in de plannen zijn opgenomen komt het voorkeursscenario op hoofdlijnen overeen. Voor een aantal scholen gaat het voorkeursscenario verder, terwijl in de plannen nog een nadere afweging gemaakt dient te worden.

Scenario 2: Optimalisering: van 75 (2020) naar 110 (2025)
Omdat de leerlingendaling na 2020 naar verwachting verder doorzet in de Achterhoek en omdat een grotere omvang van scholen een aantal voordelen kent, is ook een alternatief scenario opgenomen waarin tussen 2020 en 2025 wordt opgeschaald van een minimum van 75 naar een minimum van 110 leerlingen. Dit aantal is gekozen op basis van reacties tijdens de bijeenkomsten (waar een scenario van 75 naar 150 is getoond, dit werd beschouwd als te hoog). Door samenvoegingen zou in dit scenario de gemiddelde schoolgrootte in de Achterhoek in 2020 uitkomen op 218 leerlingen, dat is ongeveer gelijk aan het huidige landelijke gemiddelde van 217 leerlingen per school. Dit is interessant, omdat in de normbekostiging van het Rijk uitgegaan wordt van scholen met een omvang van 225 leerlingen. In het scenario zouden 27 van de 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van de 89 resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem. Ten opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. In Berkelland wordt na 2020 nog de sterkste leerlingendaling verwacht. In Bronckhorst en Oude IJsselstreek bleven er na het scenario van 75 leerlingen nog veel scholen over die net boven deze minimumnorm zaten. In de volgende stap van de optimalisatie, naar een schaalgrootte van 110, worden deze scholen alsnog samengevoegd met een ander. In de gemeente Winterswijk zijn de minste veranderingen zichtbaar, opvallend is dat in deze gemeente (als enige in de Achterhoek) ook een lichte groei van het aantal leerlingen te zien is in de periode 2020-2025.

Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied
In een aantal bijeenkomsten is gesteld dat het onmogelijk is één norm voor de hele regio te hanteren. Dit komt omdat een norm voor alle scholen veel zwaardere consequenties heeft voor het buitengebied dan voor de grotere kernen. Daarom is in de Transitieatlas ook een scenario opgenomen waarin voor de scholen in kleinere kernen een lagere norm (minimaal 75 leerlingen) wordt gehanteerd in 2020 dan

voor scholen in de grotere kernen en steden (minimaal 150 leerlingen). In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 hun deuren sluiten en moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen overblijven. 52 daarvan staan in kleine kernen en 43 daarvan in grote kernen.

Consequenties voor de bedrijfsvoering

Schoolbesturen en gemeenten hebben beiden een rol in de spreiding en huisvesting van het onderwijs. Schoolbesturen zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor het verzorgen van het onderwijs en borgen de kwaliteit. De besturen betalen het personeel op de scholen, evenals het lesmateriaal en het binnenonderhoud van de schoolgebouwen. Momenteel is het nog zo dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het buitenonderhoud van de gebouwen, maar dat zal per 1 januari 2015 veranderen. Gemeenten blijven, zoals ze nu ook zijn, verantwoordelijk voor nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen.

Uit normberekeningen blijkt dat momenteel ca. € 127 mln. wordt uitgegeven aan het primair onderwijs in de Achterhoek (€ 4.780 per leerling) door de schoolbesturen. Wanneer er niets wordt gedaan, en daarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd in de transitieatlas, zullen de totale lasten voor de schoolbesturen dalen tot ruim € 99 mln. (€ 4.750 per leerling). In het voorkeursscenario voor 2020 zou dit bedrag verder afnemen naar € 97,5 mln. (€ 4.650 per leerling). Dankzij de kleinescholentoeslag worden de hogere gemiddelde lasten per leerling op kleine scholen gecompenseerd, dus de besparing die het voorkeursscenario oplevert ten opzichte van niets doen, vloeit terug naar het ministerie van OCW. Echter, dankzij de recente maatregel die door staatssecretaris Dekker genomen is om samenwerking te belonen (scholen die per 1 augustus 2014 zijn gefuseerd behouden zes jaar lang de kleinescholentoeslag als zij die ontvingen), zullen uiteindelijk ook de schoolbesturen profiteren van de optimalisering van de voorzieningenstructuur. Ten opzichte van niets doen (scenario lokale opheffingsnorm), kan dit de schoolbesturen cumulatief tot en met 2020 € 5,5 mln. opleveren (afname normtekort ca. 50%). In scenario 2, de optimalisering van 75 in 2020 naar 110 in 2025, zou additioneel nog € 4 mln. bespaard kunnen worden tussen 2020 en 2025. Tussen 2013 en 2025 gaat het dus om een bedrag van ca. € 9,5 mln. Scenario 3, de gedifferentieerde norm voor stedelijk en landelijk gebied, zou cumulatief ca. 7,3 mln. op kunnen brengen (afname normtekort ca. 60%). Om gevoel te krijgen voor de bandbreedte van de afname van het normtekort bij optimalisering zijn nog twee scenario's weergegeven: een scenario met 23 leerlingen (absolute ondergrens van het ministerie) en een scenario met 150 leerlingen (geen scholen meer die kleinescholentoeslag ontvangen) als ondergrens. Bij het hanteren van de absolute ondergrens zou het normtekort cumulatief met ca. € 9 mln. toenemen volgens de normberekening. Het scenario met minimaal 150 leerlingen zou ca. € 14,1 mln. op kunnen leveren (afname normtekort meer dan 100%). Bij alle scenario's dient in acht genomen te worden dat de berekeningen puur gebaseerd zijn op de normkosten en –uitgaven en dat deze in werkelijkheid anders kunnen liggen voor de schoolbesturen.

Wanneer we kijken naar de bedrijfsvoering aan de kant van de gemeenten zien we eigenlijk het tegenovergestelde. Naarmate de ondergrens hoger wordt gelegd, wordt dit financieel minder aantrekkelijk voor de gemeenten in de regio. Dit komt doordat het samenvoegen van scholen leidt tot een grotere huisvestingsbehoefte op locaties waar een concentratie van leerlingen ontstaat. Om al die leerlingen op te vangen is het nodig scholen nieuw te bouwen of (al dan niet tijdelijk) uit te breiden. Daarnaast zijn er nog sloopkosten voor de oude schoolgebouwen (wanneer een schoolgebouw verkocht kan worden, leidt dit uiteraard tot een gunstiger resultaat) en zal de behoefte aan leerlingenvervoer[2] toenemen omdat de te overbruggen afstanden groter worden. Aan de andere kant bespaart de gemeente uiteindelijk wel op onderhoudslasten wanneer er minder schoolgebouwen zijn. De kosten gaan hierbij wel voor de baat uit: er dient eerst geïnvesteerd te worden in herstructurering voordat inverdiend kan worden op de exploitatie. Dat leidt er toe dat er in de periode tot en met 2020 nog geen sprake is van een positief saldo voor de verschillende scenario's blijkt uit berekeningen uitgevoerd door PAS b.v.[3] Door de structurele inverdieneffecten zou er in 2030 wel sprake zijn van een positief saldo in het voorkeursscenario (ca. 5,5 mln.) en scenario 3 dat onderscheid maakt tussen stad en landelijk gebied (ca. € 4.6 mln.). Doordat scenario 2 (van 75 in 2020 naar 110 in 2025) een getrapt scenario is, worden de investeringen uitgesmeerd. Dat betekent tegelijkertijd dat pas later sprake zal zijn van een inverdieneffect waardoor pas na 2030 sprake zal zijn van een positief saldo (cumulatief). Belangrijk om te vermelden is dat bij deze bedragen geen rekening is gehouden met de overheveling van het buitenonderhoud naar de schoolbesturen, omdat op moment van schrijven nog onvoldoende bekend is over de precieze financiële uitwerking van de maatregel. De mogelijke besparing zou daarmee voor een groot deel niet bij de gemeenten terechtkomen. Vooralsnog is daar in deze berekening geen rekening mee gehouden

Er zijn ook gevolgen voor de benodigde hoeveelheid leraren en onderwijshuisvesting. Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Bij een gelijkblijvend aantal leraren per leerling zal in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig zijn in de regio. Een mogelijkheid is wel dat vergrijzing van het personeelsbestand deze gevolgen deels ondervangt. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder, wanneer uitgegaan wordt van een geleidelijke uitstroom dan heffen leerlingendaling en vergrijzing elkaar in 2025 op: de leerlingendaling gaat dus harder dan de vergrijzing. Voor het onderwijsvastgoed geldt dat vaak reeds sprake is van een overschot aan vierkante meters ten opzichte van wat er normatief benodigd is, er zijn dus leegstaande lokalen. Deze leegstand kan in sommige gevallen worden opgevuld met medegebruik door andere partijen of door het combineren van voorzieningen. Echter is het door wet- en regelgeving niet altijd eenvoudig om hier oplossingen voor te vinden. De 162 basisscholen in de Achterhoek zijn samen goed voor ongeveer 190.000 m² onderwijsvastgoed.

[2] In de kostenberekening wordt uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.
[3] Uitgevoerd in opdracht van het ministerie van BZK in samenwerking met de regio.

Volgens de normberekening hebben zij echter maar ca. 160.000 m² nodig op dit moment. In het voorkeursscenario zou volgens de normen 120.000 m² vastgoed nodig zijn.

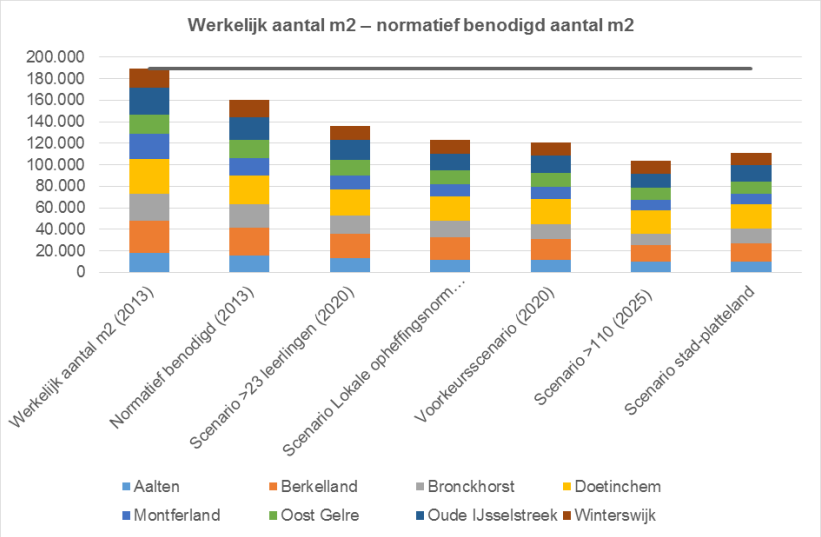

Onderzoeksmatige conclusies

- In de periode 2013-2020 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek van 26.600 met 5.600 naar ongeveer 21.000 (- 21%).
- Om te komen tot een optimalisering van het onderwijsaanbod in de regio is telkens sprake van maatwerk en wordt een afweging gemaakt tussen drie aspecten:
    - *Kwaliteit*: dit is voor de meerderheid het belangrijkste uitgangspunt voor het toekomstige onderwijsaanbod in de regio. Kleine scholen zijn kwetsbaarder dan grotere scholen als het gaat om bieden van kwaliteit, zeker wanneer het zgn. éénpitters betreft.
    - *Bereikbaarheid*: het merendeel is bereid naar een school in het buurdorp te gaan, als deze kwalitatief beter is. Bereikbaarheid door veilige fietsroutes is dan wel een randvoorwaarde. Ook is samenhang met andere voorzieningen een aspect om rekening mee te houden.
    - *Financiën*: zijn belangrijk, maar mogen nooit doorslaggevend zijn in de afweging over het al dan niet openhouden van een school.
- Integrale kindcentra kunnen als concept op veel bijval rekenen in de Achterhoek, maar duidelijk is ook dat nog niet voor iedereen duidelijk is hoe de samenhang tussen de aangeboden voorzieningen in een IKC en de bedrijfsvoering in elkaar steekt.
- De opbrengst van de zeven sessies hebben het mogelijk gemaakt om samen met de regio drie hoofdscenario's te ontwikkelen:
    - In het voorkeursscenario wordt uitgegaan van minimaal 75 leerlingen per school in 2020. De consequenties van dit scenario zijn dat 46 van de 162 scholen tussen nu en 2020 zouden moeten sluiten en samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. In het voorkeursscenario zullen de normuitgaven van de schoolbesturen dalen van ca. € 127 miljoen nu naar € 97,5 mln. Doordat de kleinescholentoeslag nog 6 jaar blijft behouden voor gefuseerde scholen zal het gezamenlijke normtekort van de schoolbesturen met ongeveer 50% afnemen ten opzichte van het scenario niets doen. De behoefte aan vastgoed zal dalen naar 120.000 m² in dit scenario, 70.000 m² minder dan nu in gebruik is.
    - Het tweede scenario is een optimaliseringsscenario, waarbij na 2020 het voorkeursscenario wordt opgeschaald naar scholen van minimaal 110 leerlingen in 2025. In dit scenario zouden 27 van de nog overgebleven 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten samengaan met een andere school. In 2025 zouden dan nog 89 scholen in de Achterhoek open zijn. De meeste resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem, ten opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. De financiële consequenties zijn tot 2020 gelijk aan het voorkeursscenario. In dit scenario is nog slechts 100.000 m^2 vastgoed nodig, dat is iets meer dan de helft van de nu aanwezige vierkante meters.
    - In het derde scenario wordt een onderscheid gemaakt tussen de stad en het landelijk gebied in de regio. Kernen van meer dan 7.500 inwoners zullen in dit scenario scholen

hebben van minimaal 150 leerlingen; in kleinere kernen ligt de ondergrens op minimaal 75 leerlingen. In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen zullen blijven bestaan. 52 daarvan staan in kernen groter dan 7.500 inwoners (-40%) en 43 daarvan in kernen met minder dan 7.500 inwoners (-43%). Het normtekort van schoolbesturen zou in dit scenario met ca. 60% afnemen. Qua vastgoed zou 115.000 m^2 in dit scenario afdoende zijn.

- Aandachtspunt in de financiering is dat daar waar de schoolgrootte toeneemt, de exploitatie door schoolbesturen erop vooruitgaat terwijl gemeenten juist moeten investeren aan de vastgoedkant.
- Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Bij een gelijkblijvend aantal leraren per leerling zal in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig zijn in de regio. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder, wanneer uitgegaan wordt van een geleidelijke uitstroom dan heffen leerlingendaling en vergrijzing elkaar in 2025 op: de leerlingendaling gaat dus harder dan de vergrijzing.
- De zeven bijeenkomsten hebben mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio.
- Schoolbesturen, gemeenten, medezeggenschapsraden en andere partijen zijn zich bewust van de leerlingendaling en realiseren zich dat een regionale aanpak om daarmee om te gaan nodig is.
- De scenario's zijn denkrichtingen, maar de regio is aan zet om het proces in te vullen. De procesbegeleider, de schoolbesturen moeten hiervoor gezamenlijk aan de slag. De Transitieatlas kan hierbij als hulpmiddel dienen.

Transitieatlas primair onderwijs Achterhoek

Hoofdrapport

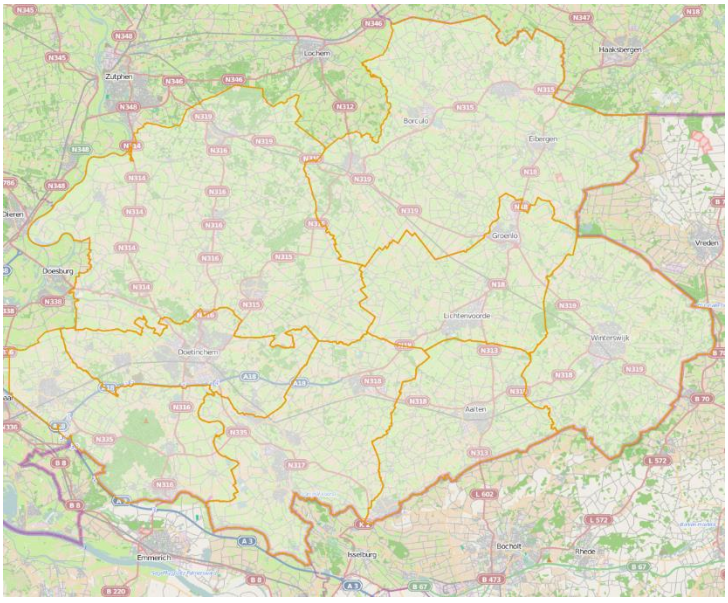

Versie: 10 oktober 2014
In opdracht van regio Achterhoek en het ministerie van BZK
Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl

Opdrachtnummer: SACHT13

©Copyright Public Result 2014. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INLEIDING

De Achterhoek heeft te maken met een ingrijpende bevolkingstransitie. Een gevolg van de demografische transitie is dat er verschillende 'mismatches' ontstaan tussen de vraag naar en het aanbod van woningen, bedrijventerreinen en voorzieningen. Op het gebied van onderwijs ontstaat er een mismatch door een dalend aantal leerlingen. In de periode 2013-2020 daalt het aantal basisschoolleerlingen in de Achterhoek van van 26.600 met 5.600 naar ongeveer 21.000 (- 21%). Van de 162 basisscholen zijn er nu al 47 die minder dan 100 leerlingen hebben. De leerlingendaling in het primair onderwijs kent enkele jaren later ook zijn doorwerking in het voortgezet onderwijs.

De leerlingendaling heeft gevolgen voor de kwaliteit en betaalbaarheid van het onderwijs, het aantal arbeidsplaatsen in het onderwijs en het vastgoed. Zo krimpt de behoefte aan bruto vloeroppervlak in de Achterhoek in vijftien jaar tijd met ca. 40.000m^2 (dat zijn 16 voetbalvelden) en zal het aantal benodigde fte (zowel onderwijsgevend als onderwijsondersteunend personeel) flink dalen. De schoolbesturen en gemeenten in de Achterhoek staan dus voor een stevige opgave.

De Transitieatlas
De transitieatlas is een inhoudelijk hulpmiddel om criteria te ontwikkelen waarmee mismatches, zoals bovenstaande, kunnen worden aangepakt. Het instrument kan daarnaast ook dienen als communicatie- en agenderingsinstrument voor de verschillende partijen in de regio. Tijdens interactieve sessies in de regio worden de normen, waarden en criteria geïnventariseerd via een stemmodule (waarmee aanwezigen kunnen stemmen op vragen; de uitslag wordt direct getoond) en dialoog.

De regio staat niet stil, de afgelopen jaren hebben al veertien scholen hun deuren gesloten en zijn samengegaan met andere scholen. Daarnaast werken scholen en gemeentebesturen samen aan vlekkenplannen, waarin de uitgangspunten voor spreiding en huisvesting per gemeente worden benoemd en de eerste consequenties daarvan worden verkend. Ook is sinds 1 januari 2013 een 'procesbegeleider krimp basisonderwijs' aangesteld in de Achterhoek. De procesbegeleider heeft als taak de onderwijsbesturen en gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid, instrumenten en kwaliteit van het onderwijs in het licht van de demografische ontwikkelingen. Tot slot wordt in de regio gewerkt aan kernenfoto's voor 21 Achterhoekse kernen. In dit project wordt de woningvoorraad (en behoefte) onder de loep genomen, samen met aanverwante terreinen als voorzieningen en leefbaarheid. Dit gebeurt door het bundelen van feiten en cijfers gebundeld aangevuld met kennis en inzichten van inwoners van de kernen. Uiteindelijk zijn de kernenfoto's bedoeld als bouwstenen voor de Woonagenda 2015-2025.

Vanaf de start van het traject is het nadrukkelijk de bedoeling geweest om met de transitieatlas in te spelen op deze ontwikkelingen en ze waar mogelijk te ondersteunen en te versnellen. Om die reden worden in de transitieatlas geen beslissingen die al genomen zijn (bijvoorbeeld in de vlekkenplannen) ter discussie gesteld. Met de opbrengsten van de transitieatlas kunnen de procesbegeleider krimp,

onderwijsbesturen en gemeenten samen aan de slag om te komen tot een wenselijk spreidingsbeeld van het primair onderwijs in de regio en is de transitieatlas een van de bronnen die benut wordt door het project kernenfoto's.

Tijdens het interactief traject hebben zeven bijeenkomsten plaatsgevonden (zes gemeentelijke sessies en één regionale startbijeenkomst) waar in totaal 209 stemmende deelnemers hebben geparticipeerd. Tijdens de bijeenkomst is telkens gevraagd wie de deelnemers vertegenwoordigen, in onderstaande tabel is hier een overzicht van gemaakt. In de tabel zijn de gemeentelijke sessies in alfabetische volgorde weergegeven, de regionale startbijeenkomst in Doetinchem is weergegeven als 'regio'.

Sessie	Primair onderwijs	(G)MR	Gemeente	Gemeenteraad	Regio	Provincie	Rijk	Anders	Totaal
Aalten	8	3	4	2				1	**18**
Berkelland	8	4	1	4				3	**20**
Montferland	15	4		9	2			7	**37**
Oost Gelre	12	2	2	3	2			7	**28**
Oude IJsselstreek	17	8	3	13				5	**46**
Winterswijk	11	11	4	6	1			3	**36**
Regio	3	1	3	1	9	4	1	2	**24**
Totaal	**74**	**33**	**17**	**38**	**14**	**4**	**1**	**28**	**209**

De grootste groep die aan de interactieve bijeenkomsten heeft deelgenomen zijn de vertegenwoordigers van het primair onderwijs, 74 van de 209 deelnemers hebben aangegeven het primair onderwijs te vertegenwoordigen. Deze groep bestaat uit bestuurders van onderwijsstichtingen en locatiedirecteuren van scholen. Gemeenteraadsleden zijn de op een na best vertegenwoordigde groep met 38 stemmende deelnemers. 33 deelnemers hebben aangegeven de (Gemeenschappelijke) Medezeggenschapsraad te vertegenwoordigen, deze groep bestaat uit ouders en leerkrachten. Per bijeenkomst was er nog een aantal deelnemers die 'Anders' hebben gestemd, in totaal 28. Navraag tijdens de sessie leerde dat dit o.a. vertegenwoordigers uit het voortgezet onderwijs en vertegenwoordigers van kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang waren. Tot slot hebben vertegenwoordigers vanuit de gemeenten (wethouders en ambtenaren), de regio Achterhoek, de provincie Gelderland en het Rijk deelgenomen aan de bijeenkomsten. De zeven bijeenkomsten hebben mede door hun interactieve karakter geleid tot een sterke bewustwording van de problematiek in de regio bij de aanwezigen; hebben tot creatieve nieuwe oplossingen geleid om met de leerlingendaling om te gaan en voor draagvlak gezorgd om gezamenlijk de problematiek aan te pakken in de regio. De normen, waarden en criteria die tijdens de verschillende sessies zijn opgehaald

(zowel door de stemresultaten als door de dialoog die aan de hand van de vragen, resultaten en kaartbeelden gevoerd is), worden in voorliggende rapportage gepresenteerd evenals de scenario's met kaartbeelden die aan de hand hiervan zijn opgesteld.

Leeswijzer

Dat tijdens het traject in de Achterhoek veel is opgehaald, maakt dat deze rapportage een spiegel is voor de regio. Dat is ook de manier waarop het stuk is opgebouwd. In paragraaf 2 van deze rapportage zal dieper in worden gegaan op de regionale context in de Achterhoek. Er zal een beeld worden gegeven van de leerlingendaling tot nu toe, de maatregelen die genomen zijn in de regio en de visies en plannen die er voor de toekomst liggen. Vervolgens zal in paragraaf 3 uiteen worden gezet wat er zou gebeuren wanneer er niets wordt gedaan in de regio. Paragraaf 4 is een weergave van de discussies die gevoerd zijn tijdens de interactieve bijeenkomsten in de Achterhoek. Deze discussie is per gemeente beschreven en wordt afgesloten met een overkoepelend beeld. Met het overkoepelend beeld wordt een afwegingskader aan de regio teruggeven waarmee keuzes kunnen worden gemaakt. Aan de hand hiervan wordt in paragraaf 5 een aantal hoofdscenario's gepresenteerd. Deze scenario's zijn niet bedoeld als blauwdrukken, maar dienen als startpunt voor een verdere uitwerking van plannen in de regio. Het zijn voorbeelden die inzichtelijk maken welke consequenties aan bepaalde keuzes verbonden zijn. Deze rapportage wordt afgesloten met een paragraaf over de bedrijfsvoering, dit betreft zowel de bedrijfsvoering van gemeenten (gevolgen voor vastgoed, kosten en opbrengsten) als die van schoolbesturen (gevolgen voor personeel, kosten en opbrengsten).

2. REGIONALE CONTEXT

De Achterhoek heeft te maken met een forse leerlingendaling. Van daling van het aantal leerlingen is al sprake sinds 2009: in deze afgelopen vier jaar is het aantal leerlingen reeds met 3.100 afgenomen (daling van 10,5%). Het aantal scholen neemt ook af: in dezelfde periode is het aantal scholen (netto) met 14 afgenomen van 176 in 2009 tot 162 in het schooljaar 2013/2014. In dezelfde periode nam het totaal aantal leerlingen in heel Nederland af, net als het aantal scholen. De daling is in de Achterhoek (zowel leerlingen als scholen) echter een stuk sterker dan het Nederlands gemiddelde. Onderstaande grafiek geeft die verhoudingen aan.

Het aantal leerlingen in de Achterhoek daalt in de volledige periode 2010-2025 met ca 33%. Dat betekent dat er in 2025 naar verwachting bijna 9.000 minder basisschoolleerlingen zijn. In de twee meer stedelijke gemeenten Doetinchem en Winterswijk is de verwachte daling het laagst met ca 22%; in de gemeenten Bronckhorst en Montferland ligt de daling met bijna 50% een stuk hoger.

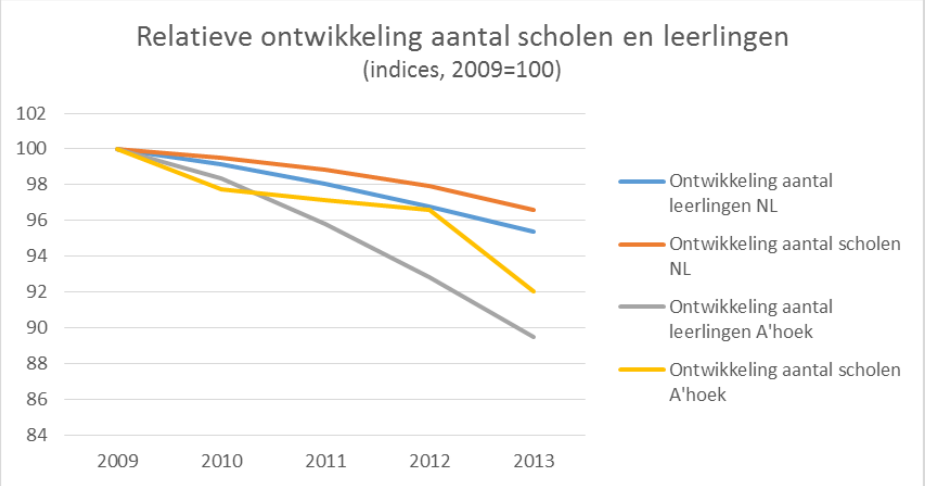

Niet alleen de leerlingendaling verschilt per gemeente, ook het aantal leerlingen per vierkante meter. Dit resulteert in verschillende lokale opheffingsnormen en dat is waarschijnlijk ook de oorzaak van een veel lagere gemiddelde schoolgrootte in bijvoorbeeld Bronckhorst ten opzichte van Doetinchem.

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Lokale opheffingsnorm	Aantal ll. per km²	Ontwikkeling aantal ll. 2010-2025
Aalten	15	2.605	174	75	27	-29,9%
Berkelland	29	3.884	134	53	14	-35,8%
Bronckhorst	26	3.312	127	43	12	-49,7%
Doetinchem	22	4.931	224	123	62	-21,2%
Montferland	16	2.906	182	82	27	-47,4%
Oost Gelre	17	2.797	165	75	25	-34,4%
Oude IJsselstreek	21	3.496	166	76	25	-29,7%
Winterswijk	16	2.663	166	61	19	-23,5%

Totaal Achterhoek	**162**	**26.594**	**164**	**21**	**-33,5%**

Ter vergelijking, het totaal voor Nederland:

Nederland	**6.807**	**1.476.517**	**217**	**40**	**-9,4%**

Het huidige scholenaanbod voor het primair onderwijs in de Achterhoek ziet er als volgt uit:

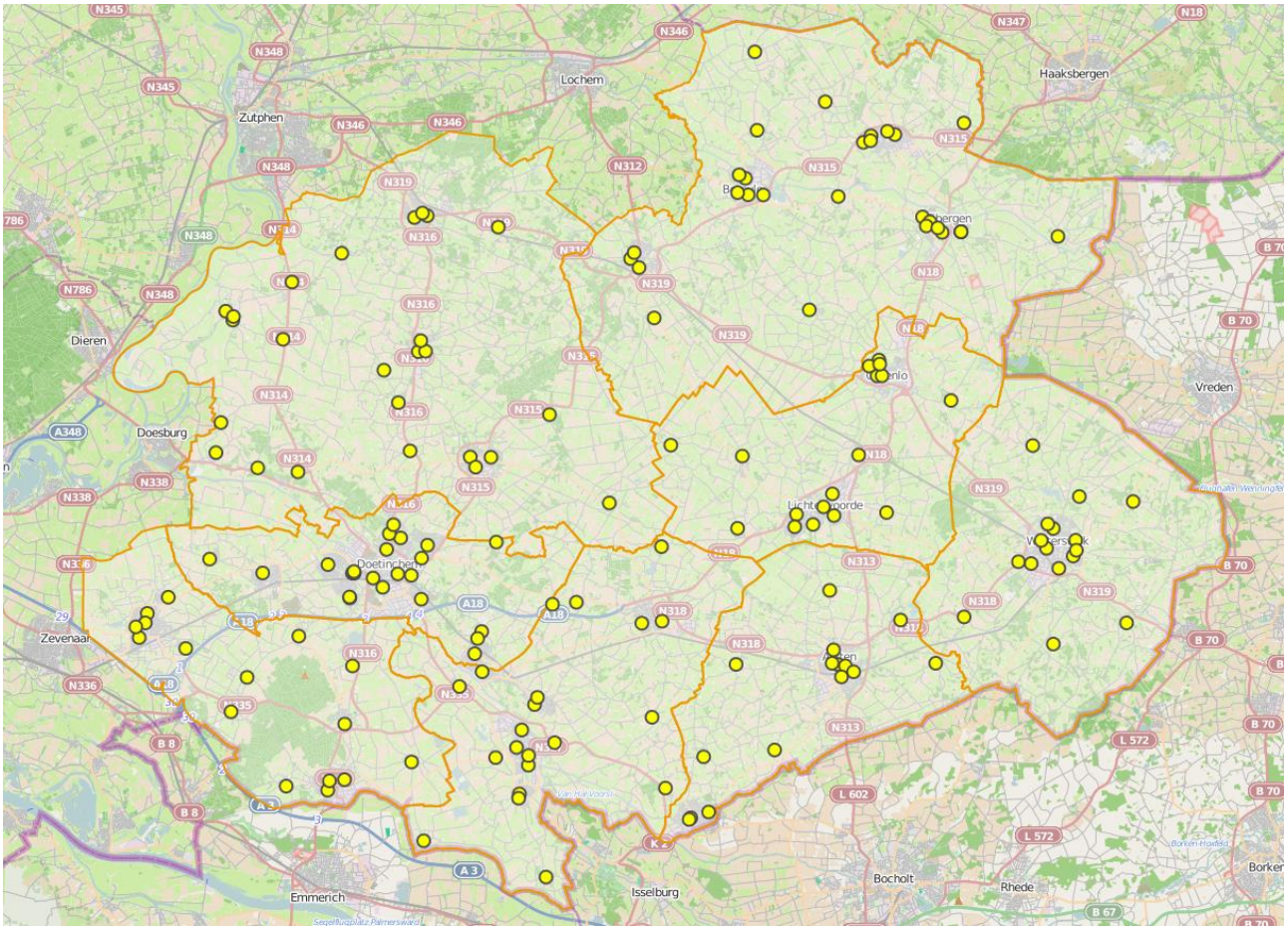

Vlekkenplannen

Schoolbesturen en gemeenten in de regio zijn zich uiteraard bewust van de leerlingendaling die al enkele jaren in gang is. Zij zitten dan ook niet stil. In een aantal gemeenten in de Achterhoek zijn zogenaamde vlekkenplannen (die de basis vormen voor integrale huisvestingsplannen voor PO) opgesteld waarin reeds afwegingen worden gemaakt over spreiding en huisvesting van scholen. Daaruit zijn op hoofdlijnen voor enkele scholen een viertal conclusies te extraheren. Er wordt aangegeven:

- of een afzonderlijke school toekomstbestendig is
- of twee (of meer) scholen zullen fuseren,
- of een school zal sluiten
- of duidelijk is dat er binnen een gebied (met 2, 3 of 4 scholen) íets gedaan moet worden, maar dat de precieze uitwerking (welke school open, welke dicht) nog onbekend is.

De vlekkenplannen voor de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem en Oude IJsselstreek zijn verwerkt in deze opdracht. Op onderstaand kaartbeeld zijn deze plannen weergegeven:

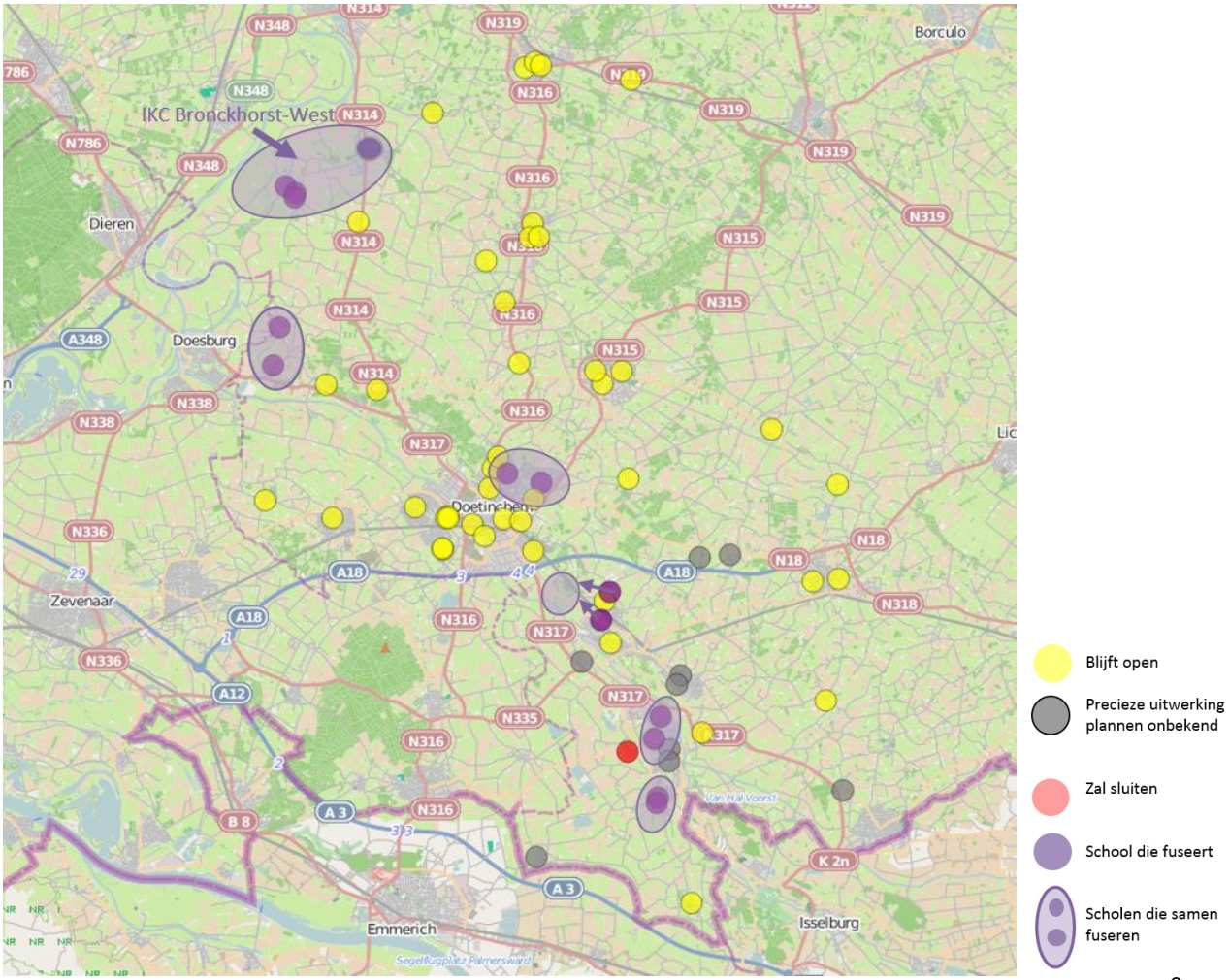

Indien de vlekkenplannen worden uitgevoerd zoals aangegeven, zullen er uiteindelijk 14 scholen zijn die gaan fuseren of samen met één of meerdere scholen een gebouw betrekken. Het zal betekenen dat er 9 scholen minder zijn. Eén school gaat sluiten (Pius X in Varsselder, gemeente Oude IJsselstreek).

3. WAT GEBEURT ER ALS WE NIETS DOEN

In deze paragraaf wordt uiteengezet wat er zou kunnen gebeuren wanneer er niets wordt gedaan. Dat wil zeggen: wanneer niet gekozen wordt voor een gezamenlijke aanpak, de regio de leerlingendaling zijn werk laat doen en schoolbesturen en gemeenten individueel met de gevolgen ervan aan de slag gaan. Het moge duidelijk zijn dat een gezamenlijke aanpak er niet toe leidt dat de leerlingendaling minder wordt, maar wel kan er voor gezorgd worden dat deze in goede banen geleid wordt en dat het aantal scholen in de regio op gecontroleerde wijze wordt afgebouwd.

Dat het komt tot sluiting van meer schoolgebouwen in de Achterhoek lijkt onvermijdelijk. Een kleine school is nu eenmaal duurder in de exploitatie dan een school van gemiddelde omvang (momenteel is dat 217 leerlingen in Nederland), omdat een kleine school gemiddeld meer FTE per kind in dienst heeft en ook de gebouwelijke lasten gemiddeld hoger liggen. Daar tegenover staat dat de inkomsten afnemen, omdat de bekostiging van het onderwijs grotendeels afhankelijk is van het leerlingenaantal. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de kleinescholentoeslag voor scholen die minder dan 145 leerlingen hebben, maar dat laat onverlet dat veel schoolbesturen met kleine scholen zich in een precaire financiële situatie bevinden en dat zij de afgelopen jaren hun reserves hebben moeten aanwenden om de exploitatie rond te krijgen.

Als het gaat over kleine scholen, dan speelt naast de financiële situatie van de schoolbesturen ook nog de discussie over kwaliteit van het onderwijs. Het staat niet onomstotelijk vast dat kleine scholen minder goed presteren dan scholen van gemiddelde of grote omvang en er zijn voldoende voorbeelden van kleine scholen die zeer goed onderwijs bieden. Wel zijn veel mensen het erover eens dat kleine scholen kwetsbaarder zijn. De kans dat de kwaliteit van het onderwijs minder goed is, is groter op een kleine school, blijkt bijvoorbeeld ook uit rapportages van de onderwijsinspectie. Dit geldt met name voor scholen die geconfronteerd worden met een constante krimp van het aantal leerlingen. Ieder jaar worden groepen kleiner tot ze op een gegeven moment samengevoegd moeten worden, het team wordt steeds kleiner (met alle gevolgen van dien voor de continuïteit) en leerkrachten krijgen er telkens meer taken en verantwoordelijkheden bij. Tot slot is er de onzekerheid over het voortbestaan van de school die leerkrachten, maar ook ouders en kinderen, parten speelt. Vragen als: heb ik volgend jaar nog een baan? Of: staat juf X of meester Y volgend jaar nog voor de groep? dragen niet bij aan een klimaat waarin optimaal aandacht kan worden besteed aan het geven van goed onderwijs. Daar staat tegenover dat op veel scholen in Nederland gewerkt wordt aan- en met nieuwe onderwijsconcepten, waarin leerlingen bijvoorbeeld niet langer worden ingedeeld aan de hand van hun leeftijd in jaargroepen. Bij dergelijke methoden is ook vaak een rol weggelegd voor oudere kinderen, die de leerkracht voor een deel ontlasten door jongere kinderen uitleg te geven waar mogelijk. Dergelijke concepten zouden er voor kunnen zorgen dat ook op een kleine school de kwaliteit gewaarborgd wordt, maar hier zijn wel geschikte leerkrachten voor nodig.

Uiteindelijk wordt door de verantwoordelijke schoolbesturen de afweging gemaakt een school open te houden of niet. Wanneer dit gebeurt zonder een achterliggende gezamenlijke aanpak, kan dit betekenen dat scholen lukraak zullen sluiten. Schoolbesturen houden hun scholen zolang mogelijk open en raken verwikkeld in een concurrentiestrijd. Gevolg hiervan kan zijn dat een dorp waar nu nog twee kleine scholen staan over een paar jaar geen school meer heeft, omdat ze zijn blijven concurreren in plaats van de samenwerking te hebben gezocht. Sommigen zien dat als onwenselijk vanuit het oogpunt van spreiding van onderwijsvoorzieningen, anderen zullen dit zien als een natuurlijk onderdeel van marktwerking. Ook kan de kwaliteit van het onderwijs lijden onder deze concurrentie aldus sommigen. De concurrentiestrijd leidt tot een uitputtingsslag en brengt de nodige onzekerheid met zich mee (voor leraren, ouders en kinderen). Wanneer schoolbesturen en gemeenten samen optrekken om een plan voor spreiding en huisvesting te ontwikkelen, kunnen daarin keuzes worden gemaakt voor het behoud van bepaalde scholen door een gezamenlijke inspanning van de betrokken partijen.

Onderstaand staan twee kaartbeelden die weergeven wat er zou kunnen gebeuren wanneer er niets wordt gedaan. Hierbij dient aangetekend te worden dat geen rekening gehouden is met de financiële positie van schoolbesturen en dat puur gekeken is naar leerlingenaantallen. Het kaartbeeld links geeft een scenario weer waarbij de absolute ondergrens van 23 leerlingen in 2020 is gehanteerd als minimum. Het kaartbeeld rechts geeft een scenario weer waarbij de lokale opheffingsnorm (die wordt vastgesteld per gemeente)[1] als minimum is gehanteerd in 2020.

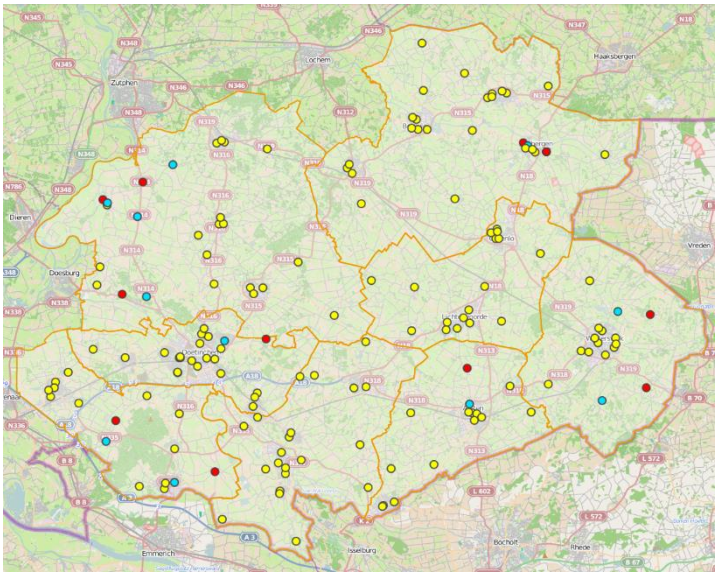

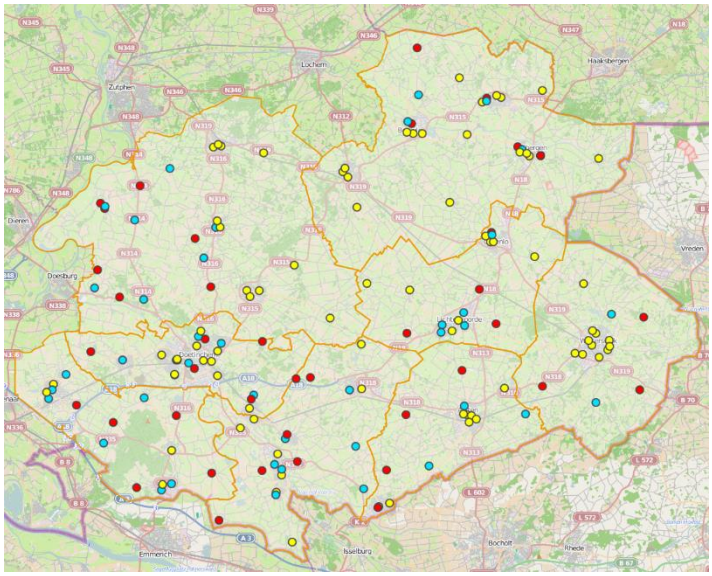

[1] De lokale opheffingsnorm wordt door OCW per gemeente vastgesteld en is afhankelijk van het aantal leerlingen per km2. Scholen die minder leerlingen hebben dan de lokale opheffingsnorm krijgen 3 jaar de tijd om weer boven de opheffingsnorm uit te komen. Gebeurt dit niet dan wordt de financiering stopgezet, tenzij een van de uitzonderingsbepalingen van toepassing is.

Gele stippen op de kaartbeelden zijn scholen waar niets aan verandert, rode stippen zijn locaties die zouden sluiten in het scenario en blauwe stippen zijn scholen waar leerlingen van gesloten locaties bij zouden komen.

Absolute ondergrens (2020)

Voor het scenario waarbij de absolute ondergrens van 23 wordt gehanteerd heeft dat de volgende gevolgen (tabel op de volgende pagina):

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer[2]
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	14	2.173	155	-1	-432	3
Berkelland	27	3.147	117	-2	-737	0
Bronckhorst	23	2.085	91	-3	-1.227	4
Doetinchem	22	4.422	201	0	-509	11
Montferland	15	1.983	132	-1	-923	0
Oost Gelre	17	2.221	131	0	-576	0
Oude IJsselstreek	21	2.815	134	0	-681	0
Winterswijk	14	2.141	153	-2	-522	15
Totaal Achterhoek	**153**	**20.987**	**137**	**-9**	**-5.607**	**33**

In dit scenario zouden 9 van de huidige 162 scholen hun deuren sluiten en samen moeten gaan met andere scholen. 3 van de 11 scholen bevinden zich in de gemeente Bronckhorst en in Berkelland en Montferland zou het aantal scholen met 2 afnemen. Het gemiddeld aantal leerlingen per school zou zakken tot 137, terwijl dit nu 164 is in de Achterhoek. Dit zegt iets over de betaalbaarheid van het onderwijs, omdat het ministerie van OCW voor de bekostiging uitgaat van een schoolgrootte van ongeveer 225. 90 van de 153 scholen zouden in dit scenario nog in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag, ca. 59% van de scholen zou in 2020 dus minder dan 145 leerlingen hebben.

[2] In de scenario's wordt telkens uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.

Lokale opheffingsnorm (2020)
Het scenario waarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd heeft de volgende gevolgen:

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	11	2.126	193	-4	-479	31
Berkelland	23	3.147	137	-6	-737	8
Bronckhorst	19	2.085	110	-7	-1.227	18
Doetinchem	18	4.436	246	-4	-495	16
Montferland	11	2.018	183	-5	-888	46
Oost Gelre	13	2.221	171	-4	-576	31
Oude IJsselstreek	14	2.838	203	-7	-658	38
Winterswijk	13	2.116	163	-3	-547	15
Totaal Achterhoek	**122**	**20.987**	**172**	**-40**	**-5.607**	**203**

In dit scenario zouden 40 van de huidige 162 scholen hun deuren sluiten en samen moeten gaan met andere scholen. In Bronckhorst en de Oude IJsselstreek zakken de meeste scholen onder de lokale opheffingsnorm, namelijk 7. In Berkelland zou het aantal scholen met 6 en in Montferland met 5 afnemen. De gemiddelde schoolgrootte zou in dit scenario met 172 iets hoger komen te liggen dan de huidige gemiddelde schoolgrootte van 164. Op het niveau van de gemeenten is er wel sprake van een verschil tussen nu en 2020 (in het scenario). 55 van de 122 scholen zouden in dit scenario nog in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag, dat is ca. 45% en dat is iets lager dan het huidige percentage (momenteel ontvangen 77 van de 162 scholen kleinescholentoeslag, 47,5%). Aangezien de uitkomsten van dit scenario een klein verschil betekenen ten opzichte van de huidige situatie (de gemiddelde schoolgrootte en het aandeel scholen dat in aanmerking komt voor kleinescholentoeslag) is aannemelijk dat dit scenario een minimale verbetering betekent voor de financiële situatie van de schoolbesturen.

Voor velen zijn dit redenen om te zeggen dat niets doen geen optie is. Vanuit deze basis en het gevoel van urgentie is in de Achterhoek discussie gevoerd, tijdens zeven interactieve bijeenkomsten, over de toekomst van het primair onderwijs in de regio.

4. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

Hieronder volgt een verslag van het interactief traject in de Achterhoek. Per bijeenkomst worden de belangrijkste discussiepunten aangegeven en ingekleurd met de 'couleur locale' zoals die naar voren is gekomen. Het gaat om zes gemeentelijke bijeenkomsten in Aalten, Berkelland, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland en Winterswijk. Tijdens deze bijeenkomsten is naast het regionale beeld ook ingezoomd op de specifieke problematiek in de gemeenten. In Doetinchem heeft alleen een regionale sessie plaatsgevonden. Er is voor gekozen geen bijeenkomst alleen voor de gemeente Doetinchem te organiseren omdat de plannen die er in Doetinchem zijn grotendeels sporen met de opgaven die uit de transitieatlas naar voren komen. Een dergelijke bijeenkomst zou daarom weinig toegevoegde waarde hebben. Uiteraard is de gemeente Bronckhorst ook benaderd voor een sessie. Gegeven de planvorming heeft de gemeente de wens uitgesproken hier aparte afspraken over te maken. Dit deel van de rapportage wordt afgesloten met een overkoepelend beeld voor de regio Achterhoek.

4.1 Aalten

De sessie in Aalten vond plaats op 24 april 2014. Ondanks het relatief kleine gezelschap (18 deelnemers) was er een levendige discussie, met name tussen bestuurders van gemeenten en van onderwijsinstellingen. Andere aanwezigen waren leden van de (G)MR, schoolleiders, raadsleden, en een ambtelijke vertegenwoordiging.

Aalten

- 2.605 leerlingen op 15 scholen (1 oktober 2013)
- 27 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 29,9% af. Dat percentage ligt iets onder het Achterhoeks gemiddelde van 33,5% leerlingendaling.

Bereikbaarheid van het onderwijs

In de discussie over bereikbaarheid van het onderwijs is in Aalten onderscheid gemaakt tussen ouders die hun kinderen met de auto naar school brengen) en kinderen die zelf naar school fietsen. Logischerwijs is wanneer zij per auto worden gebracht 10 kilometer van huis naar school wel te doen voor basisschoolleerlingen, maar wanneer zij moeten fietsen zou 4 kilometer (al dan niet onder begeleiding) nog net acceptabel zijn volgens een deelnemer. Fietsen heeft de voorkeur omdat kinderen dan ook nog een verkeersopvoeding krijgen.

"de buurtschappen in onze gemeente liggen maximaal vier kilometer uit elkaar dus dat is binnen de door ons gekozen maximale reisafstand voor PO-onderwijs."

Een school in het dorp is wenselijk volgens de aanwezigen, maar niet noodzakelijk. Een school in een buurdorp voldoet. Het kan uiteraard invloed hebben op de leefbaarheid, maar dat is niet cruciaal, omdat nabuurschap in Aalten zo sterk is dat deze ook zonder school overleeft.

Kwaliteit van het onderwijs
Kwaliteit is niet direct te relateren aan een leerlingenaantal, maar kleine scholen brengen risico's met zich mee, werd in Aalten geconstateerd. Het combineren van klassen levert een zwaardere belasting op voor docenten. Om toch de kwaliteit te waarborgen op kleinere scholen zijn andere onderwijskundige concepten nodig, waar niet iedere docent voor geschikt is, zo pleit een andere deelnemer. Dit pleidooi past ook in de keuze die aanwezigen maken bij de vraag hoe kwaliteit te borgen: door ruimte voor scholen te bieden om zich te kunnen specialiseren en onderscheiden. Dat kan met een ander concept.

Kleine scholen zullen onderling ook samenwerking moeten zoeken, zoals teamleren en samenwerkend leren tussen docenten onderling (intervisie) om kwaliteit docenten te verbeteren. Op grotere scholen gebeurt dit binnen 1 team, maar kleine scholen kunnen elkaar hiervoor opzoeken.

Tot slot was men het niet eens over of het combineren van leerjaren in een groep nu goed is voor de sociale ontwikkeling van kinderen of juist niet. Een pré is het omgaan met kinderen van verschillende leeftijden, anderzijds heeft een kind juist behoefte aan een groep leeftijdsgenoten.

Bedrijfsvoering
Kleine scholen vormen een financieel risico gezien de ontwikkelingen rond de kleinescholentoeslag, die nu aan 6 van de 15 scholen in Aalten toe komt. Hoewel kwaliteit wordt gezien als het belangrijkste argument om een ondergrens te bepalen, geeft wel een deelnemer aan dat financiële gezondheid van een onderwijsinstelling ook van belang is. Het gaat uiteindelijk om de balans tussen kwaliteit, personeel, financiën en innovatie. Een schoolbestuur geeft aan dat zij dat kwadrant gebruikt bij het nemen van beslissingen.

> *"Ik denk dat we creatief moeten gaan denken en creatief met geld moeten omgaan. Zo denk ik aan scholen die meebetalen of helemaal verantwoordelijk zijn voor het leerlingenvervoer."*
>
> Een schoolbestuurder

Over de huidige bestuurlijke indeling wordt gezegd dat een aantal eenpitters over de Achterhoek verspreid is en samen een eenpittersoverleg vormen. De vrijheid van onderwijs maakt dat eenpitters kunnen bestaan en dit draagt bij aan de diversiteit.

4.2 Berkelland

Op 17 april in Borculo kwam een twintigtal deelnemers bij elkaar in het gemeentehuis van Berkelland. De groep bestond uit schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, ambtelijke vertegenwoordiging en leden van dorpsbelang. De flinke opgave die er ligt in Berkelland, met een sterke leerlingendaling, een lage bevolkingsdichtheid en kleine scholen, leidde tot een hevige discussie over de scenario's.

Berkelland

- 3.884 leerlingen op 29 scholen (1 oktober 2013)
- 14 leerlingen per km^2, dat is ver onder het Achterhoeks gemiddelde van 21 per $km2^2$
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 35,8% af. Dat is een sterkere leerlingendaling dan gemiddeld in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

De relatie tussen de aanwezigheid van een school en leefbaarheid van een dorp zit ook in het feit dat kinderen hun klasgenoten volgen in de verenigingen waar ze bij gaan e.d. Als een school dan uit een kern verdwijnt, krijgen ook verenigingen het moeilijk. De relatie tussen een school en andere voorzieningen is daarmee sterk.

"Kinderen zoeken hun vriendjes op die dicht bij school wonen en gaan daar ook bij verenigingen. Daardoor ontstaat een uitstroom in de eigen kern en wordt het verenigingsleven bedreigd, wat ten koste gaat van de leefbaarheid"

Schooldirecteur

Kwaliteit van het onderwijs

Een schoolbestuurder geeft aan dat onderzoek onder ouders van de leerlingen aangaf dat ouders eerder op basis van nabijheid en kwaliteit een school kiezen dan op basis van pedagogische of onderwijskundige identiteit. Als er meer onderscheidende scholen in de regio zouden zijn, dan kan dit wellicht meer een rol (gaan) spelen.

Bedrijfsvoering

Leegstand in het vastgoed lijkt in Berkelland moeilijk te herbestemmen of te verkopen. Dat geldt niet alleen voor eventuele leegstaand onderwijsvastgoed, maar bijvoorbeeld ook voor detailhandel. Voor wat betreft het personeel wordt aangegeven door enkele besturen en scholen dat van een overschot aan personeel bij hen geen sprake is. Dat komt o.a. dat zij de verminderde vraag al zagen aankomen en er al op is geanticipeerd.

"Ik doe een oproep aan de gemeente en de wethouder om schoolbesturen bijeen te brengen in een gezamenlijk overleg. De scenario's die we vandaag gepresenteerd zien, kunnen daarbij helpen om de discussie te starten"

Schoolbestuurder

Tot slot ging een deel van de discussie in Berkelland over samenwerking. Besturen in de gemeente staan niet op 0: ze zijn al begonnen met het anticiperen op de leerlingendaling. In eerste instantie binnen de eigen organisatie. Nu is het moment aangebroken in overleg te treden met andere besturen en met gemeenten.

4.3 Montferland

De bijeenkomst in Montferland vond plaats op 21 mei in 's Heerenberg. Onder de 37 deelnemers waren schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, twee wethouders, ambtelijke vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van dorpsbelang. De discussie over de toekomst van het PO leeft al een tijd in de gemeente en gaat met name om de relatie tussen leefbaarheid in kleine kernen en de aanwezigheid van een basisschool.

Montferland

- 2.906 leerlingen op 16 scholen (1 oktober 2013)
- 27 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 47,4% af. Dat is na Bronckhorst de relatief grootste leerlingendaling in de Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

De aanwezige dorpsraden bij deze bijeenkomst gaven aan dat de leefbaarheid wordt aangetast wanneer uit een kern de school verdwijnt. Het sluiten van een school in een kern waar de dichtstbijzijnde school op grote afstand ligt, zal relatief meer problemen opleveren. Het is veel ingrijpender voor leerlingen om van een dorpsschool naar een school in de stad te moeten dan van een dorpsschool naar een andere dorpsschool. De voorgestelde optie om kleine locaties dependances te laten zijn van grote scholen zal, volgens de aanwezige schoolbesturen, de problematiek op gebied van financiën en bedrijfsvoering nauwelijks oplossen.

Er is wel een verschil in noodzakelijkheid en wenselijkheid van de aanwezigheid van een school in een kern. Het is volgens veel aanwezigen niet noodzakelijk voor de leefbaarheid, maar wel wenselijk, ook omdat een school de basis is voor veel andere activiteiten waardoor mensen elkaar ontmoeten.

"Natuurlijk is een school in een kern wenselijk, heel wenselijk zelfs. Maar die wens moet je naast kwaliteit leggen. Als je onder de ondergrens komt, is het de vraag of je de juiste kwaliteit nog kunt aanbieden"

De relatie met andere voorzieningen in een dorp wordt ook gezocht: wanneer een school verdwijnt zullen er minder mensen willen wonen, er minder woningen worden verkocht, en zal er minder draagvlak zijn voor overige voorzieningen. Het heeft dus een

doorwerking. Voor het (over)aanbod aan maatschappelijk vastgoed in een kern kan dat grote gevolgen hebben.

Kwaliteit van het onderwijs

Verder praatten de aanwezigen in Montferland o.a. over de verschillende elementen die bij het begrip 'kwaliteit' komen kijken: het gaat er bijvoorbeeld om dat leerlingen genoeg leeftijdsgenoten hebben om mee te spelen, maar heeft ook te maken met exploitatie, personeel en financiën.

"Kwaliteit van het onderwijs is ook dat kinderen met elkaar kunnen spelen en delen."

Bedrijfsvoering

Waar het gaat om bedrijfsvoering werd geconstateerd door een genodigde dat het niet uitmaakt of de lusten en lasten evenredig zijn verdeeld tussen de gemeente en schoolbesturen. De opgave ligt er en die komt op een bepaalde manier – linksom of rechtsom - bij de maatschappij terecht.

Tijdens de bijeenkomst bleek ook dat binnen de gemeente er verschillen aanwezig zijn: met name in de zuidoosthoek van Montferland liggen problemen, die verder reiken dan alleen een dalend aantal leerlingen. Ook rond samenwerking kan daar nog het nodige bereikt worden, bijvoorbeeld met de scholen aan de rand van de gemeente Oude IJsselstreek.

Tot slot geeft een deelnemer nog aan dat aspecten als economische voor- of tegenspoed nog invloed kunnen uitoefenen in de toekomst: dit is niet in een model te vatten. Wel laat het model goed zien op regionaal niveau dat de opgaven niet alleen bij bepaalde gemeenten of bepaalde kernen liggen: iedereen krijgt er rechts- of linksom mee te maken.

4.4 Oost Gelre

Op 10 april kwamen 28 schoolbestuurders, GMR's, schoolleiders, raadsleden, ambtenaren, leden van dorpsbelang en vertegenwoordigers van kinderdagverblijven bij elkaar in Lichtenvoorde.

Oost Gelre

- 2.797 leerlingen op 17 scholen (1 oktober 2013)
- 25 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 34,4% af. De leerlingendaling is dus net iets sterker dan gemiddeld in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

Een locatiedirecteur merkt op dat bereikbaarheid, in elk geval in termen van nabijheid, voor ouders steeds minder belangrijk wordt. Hij merkt dat aan het feit dat op de open dagen van scholen ouders van steeds grotere afstand komen kijken. Toch is volgens de meeste aanwezigen het organiseren van vervoer nodig indien leerlingen naar een naburige kern zullen moeten voor hun basisschool. Vanaf groep 8 zouden ze wel verder kunnen fietsen. Een aanwezige oppert de vraag of het mogelijk is juist in de grotere kernen onderwijslocaties te saneren, zodat deze in de kleinere kernen behouden kunnen blijven.

Kwaliteit van het onderwijs

Een opmerking van een aanwezige over het behoud van kwaliteit door specialisatie, wordt door een andere deelnemer gekeerd: gebieden waar het aanbod aan basisonderwijs niet onder druk staat kan specialisatie gewenst zijn, maar in een regio als de Achterhoek wordt het onrealistisch geacht. Het zou eerder leiden tot een vergroting van de gemiddelde afstand tot het onderwijs naar keuze.

"Je kan ook zeggen dat in die kernen waar meerdere scholen gevestigd zijn er een keuze moet zijn voor ouders en kinderen. Dat wil zeggen dat als er twee scholen zijn, dat zij verschillen in denominatie of onderwijskundige identiteit"

Aanwezigen die overtuigd zijn dat grotere scholen een hogere kwaliteit onderwijs opleveren, geven aan dat het moeilijk is een keuze te maken tussen wat het beste is voor het kind en wat het beste is voor het dorp. Vanuit het kind geredeneerd zou volgens hen een kwalitatief goede (dus grotere) school belangrijk zijn, terwijl het niet goed is voor een dorp als de school verdwijnt.

Bedrijfsvoering

IKC's waarbij alle kinderen 5 dagen per week van half negen 's ochtends tot zes uur 's avonds naartoe worden gebracht, passen volgens de aanwezigen niet in de Achterhoekse cultuur. Toch wordt het nut van een eventuele IKC wel degelijk erkend, zonder dat het een 'dumpplaats' voor kinderen wordt.

Besturen die bestaan uit slechts één vestiging (éénpitters) kennen volgens een aanwezige het risico dat wanneer personeel uitvalt, dit veel moeilijker is op te vangen. Wellicht verklaart dat ook het feit dat er in Oost Gelre geen éénpitters zijn gevestigd.

De verdeling van de lusten en lasten tussen schoolbesturen en gemeenten liggen nu andersom dan enkele jaren geleden: de schoolbesturen dragen meer de lusten en de gemeenten de lasten. Ondanks de suggestie van de gemeente, lijken schoolbesturen op dit moment niet geneigd een deel van de gemeentelijke lasten voor hun rekening te nemen, omdat gemeenten de schoolbesturen nauwelijks financieel hebben ondersteund toen de situatie omgekeerd was.

"De kosten en baten moeten beter verdeeld worden. De schoolbesturen hebben daarbinnen een verantwoordelijkheid om het voortouw te nemen"

Naast het vergrijsde personeelsbestand, de leerlingendaling en de verhoging van de pensioenleeftijd is er een ander aspect waardoor het moeilijk is jonge leraren vast te houden: bijna de helft van de jonge leraren wil stoppen met hun werk, zo is onlangs uit onderzoek gebleken.[3]

[3] Onderzoek uitgevoerd door CNV Onderwijs in samenwerking met het Algemeen Dagblad onder ruim 600 leraren tot en met 35 jaar.

4.5 Oude IJsselstreek

De Openbare basisschool Op Koers in Varsseveld was op 7 april 2014 het podium voor de sessie Transitieatlas primair onderwijs in de gemeente Oude IJsselstreek. Onder de 46 deelnemers waren schoolbesturen, (G)MR's, schoolleiders, raadsleden, wethouders, ambtenaren, leden van het dorpsbelang, medewerkers van kinderdagverblijven / BSO en vertegenwoordigers van het voortgezet onderwijs.

Oude IJsselstreek

- 3.496 leerlingen op 21 scholen
- 25 leerlingen per km^2, dat is boven het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2^2
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 29,7 % af. De leerlingendaling is daarmee minder groot dan in de totale Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

Vanuit de deelnemers wordt aangegeven dat in een kern gevestigde ouders, eerder geneigd zijn te verhuizen wanneer de school verdwijnt. Het verdwijnen van een school zou volgens hen echter geen invloed hebben op het aantal mensen dat zich vestigt in een kern. Hiermee verschillen deze deelnemers van mening met enkele andere aanwezigen en met de aanwezigen tijdens andere sessies.

Kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs hangt niet per se direct samen met het aantal leerlingen: de beste school in de Achterhoek is een zeer kleine school, zo geeft een aanwezige aan. Deelnemers in Varsseveld zagen specialisatie als de belangrijkste mogelijkheid om kwaliteit van scholen te waarborgen. De kwaliteit van het onderwijs stijgt volgens hen door specialisatie. Deze specialisatie kan ook betekenen diversiteit in schoolgrootte.

"Over het algemeen stijgt de kwaliteit door specialisatie, dus kan door specialisatie de onderwijskwaliteit worden gestimuleerd."

Een schoolbestuurder geeft het voorbeeld van een gemeente waar er voor is gekozen verschillende onderwijsconcepten te hanteren (om de diversiteit te bevorderen) wanneer twee scholen dichtbij elkaar liggen.

Bedrijfsvoering

Leegstaande gebouwen hebben volgens de aanwezigen geen mogelijkheden om te herbestemmen, omdat er al veel leegstaat in de gemeente. Op basis van wat normatief benodigd zou zijn voor de scholen werd in de sessie duidelijk dat in de Oude IJsselstreek nu al een overschot is van ruim 4.000 m^2 vastgoed.

Tot slot werd vermeld dat in de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen soms meespeelt dat gemeenten een moeilijke onderhandelingspositie hebben vanwege hun financiële situatie.

4.6 Winterswijk

De laatste bijeenkomst vond op 28 mei plaats in Winterswijk, waar 36 deelnemers bestaande uit schoolbesturen, (G)MR, schoolleiders, een wethouder, raadsleden, leerkrachten, een rector voortgezet onderwijs, leden van dorpsraden, een welzijnsstichting en een enkele ouder samenkwamen in het gemeentehuis.

Winterswijk

- In Winterswijk gaan 2.663 leerlingen op 16 scholen naar school.
- 19 leerlingen per km^2, dat is onder het Achterhoeks gemiddelde van 21 per km2[2]
- Tussen 2010 en 2025 neemt het aantal leerlingen volgens de prognoses met 23,5 % af. Dat is na Doetinchem de relatief kleinste leerlingendaling in de Achterhoek

Bereikbaarheid van het onderwijs

De relatie tussen leefbaarheid en de aanwezigheid van een basisschool werd door de vertegenwoordigers van PO (MR en besturen) gezien als sterk: een school is een noodzakelijk element voor de leefbaarheid in een dorp, omdat dit het naoberschap versterkt.
Dat de leerlingendaling een regionale opgave is, is duidelijk. Ook voor Winterswijk geldt echter dat een lokale uitwerking onontbeerlijk is. Leerlingenstromen tussen kernen liggen in het buitengebied van Winterswijk niet altijd zoals men in eerste instantie zou denken. In de discussie is duidelijk naar voren gekomen dat op bepaalde plekken wordt verwacht dat leerlingen eerder binnen de gemeente Winterswijk naar school zouden (blijven) gaan dan naar een (dichterbij gelegen) school in een buurgemeente zoals Aalten.

Kwaliteit van het onderwijs

Opvallend in Winterswijk was verder dat de diversiteit van het onderwijs van vrij groot belang werd geacht en dan met name de pedagogische identeit. In Winterswijk bevindt zich dan ook één van de twee vrije scholen in de regio.

Op de vraag wat het maximum aan gecombineerde leerjaren per groep zou moeten zijn, stemden de vele aanwezige gemeenteraadsleden weliswaar voor maximaal 2, maar gaven ook aan dat vooral vanuit het onderwijs moet komen wat zij nodig hebben om een goede kwaliteit onderwijs te bieden.

"Je kunt als gemeenteraad wel wensen hebben, maar het onderwijs moet aangeven wat kwaliteit geeft. Daar moet de gemeenteraad naar luisteren."

Raadslid

In Winterswijk wordt de vorming van een IKC – onafhankelijk van het aantal kinderen wat er naartoe kan - door een aantal mensen gezien als een kwaliteitsimpuls. Voorzieningen worden

gebundeld en kunnen daardoor meer samenwerken, maar ook ouderbetrokkenheid zou gestimuleerd worden door de vorming van IKC's. Kinderen zijn gebaat bij een grote ouderbetrokkenheid. Vanuit welk oogpunt ook naar een IKC gekeken wordt: volgens een aanwezige is het positief als een kind een groot deel van de dag op dezelfde plek kan blijven. De peuterspeelzalen zoeken in Winterswijk dan ook samenwerking met de scholen.

In Winterswijk kwam ook het onderwerp passend onderwijs aan bod. In de zaal bestonden verschillende visies op de samenhang met leerlingendaling. Het zou twee dingen kunnen betekenen: ouders kiezen eerder een grote school omdat die alles wat er bij passend onderwijs komt kijken kan aanbieden óf ouders kiezen eerder voor een kleine school waar persoonlijker aandacht is.

Bedrijfsvoering

Hoewel veel schoolbesturen in de Achterhoek bovengemeentelijk werken, zou een enkele aanwezige het wenselijk vinden indien alle scholen voor primair onderwijs in Winterswijk onder één bestuur zouden vallen.

Tot slot werd vermeld dat nieuwe aanwas van onderwijsgevend personeel er wel is in de regio, maar dat het door de leerlingendaling lastig is hen een kans te geven.

"Per buurtschap is het verschillend of er behoefte is aan extra buurthuizen. Herbestemming van vastgoed is dus maatwerk."

4.7 Keuzes maken: bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering

De discussie per gemeente geeft goed weer wat in paragraaf 3 van dit rapport ook al werd gesteld, dat niets doen voor velen geen optie is. Tijdens de interactieve bijeenkomsten is veel gesproken over wat er dan wél gedaan zou moeten worden. Niet over elk issue bestaat consensus, maar uit de afzonderlijke discussies is wel een regionaal beeld te destilleren dat richtinggevend is. Het overkoepelende beeld over hoe om te gaan met leerlingendaling wordt op dezelfde wijze gestructureerd als het beeld per gemeente, naar bereikbaarheid van het onderwijs, kwaliteit van het onderwijs en financiën. Aan het einde wordt nog ingegaan op een aantal opvallende accentverschillen per gemeente.

Voor iedere school, gemeente, kern en regio zal het ideaalplaatje zijn: een school die kwalitatief goed onderwijs biedt, die financieel gezond is en op loopafstand is voor ouder en kind. In dunbevolkte gebieden zal, zeker wanneer er sprake is van een sterke leerlingendaling, het niet altijd mogelijk zijn aan dit ideaalplaatje te voldoen. De vraag is daarom wat het leidende uitgangspunt of wat de leidende uitgangspunten zouden moeten zijn bij de herstructurering van het onderwijsaanbod gegeven de leerlingendaling in de Achterhoek.

Bereikbaarheid van het onderwijs

Zoals duidelijk blijkt uit de verslagen per gemeente kent de discussie over bereikbaarheid van het onderwijs vele dimensies. Het gaat over de leefbaarheid van een dorp, kern of wijk, over maximaal af te leggen afstanden, de tijd die dit kost en over het veilig af kunnen leggen van deze afstanden. Uit de stemresultaten en uit de discussies komt het beeld naar voren dat de meeste mensen het liefst een school in het eigen dorp hebben, maar uiteindelijk geeft een kleine meerderheid (53,6%) aan dat een school niet noodzakelijk is voor de leefbaarheid. Scholen staan ook niet op zichzelf, in de relatie met de leefbaarheid in een kern zal ook naar de samenhang met andere voorzieningen gekeken moeten worden. Aanwezigen hebben gestemd op de vraag waarmee het primair onderwijs als eerste afgestemd zou moeten worden. 29% gaf hierbij de voorkeur aan het voortgezet onderwijs en 24% aan

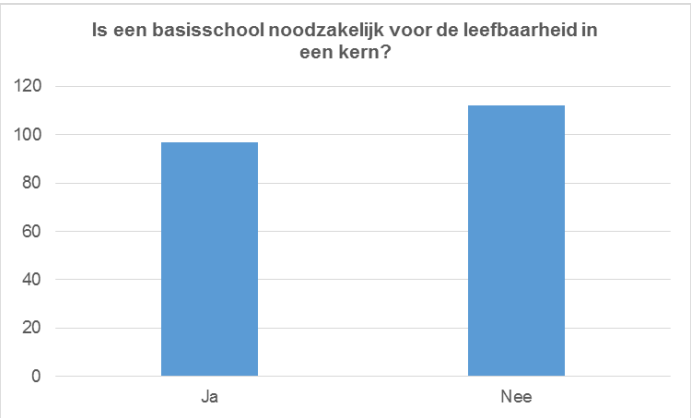

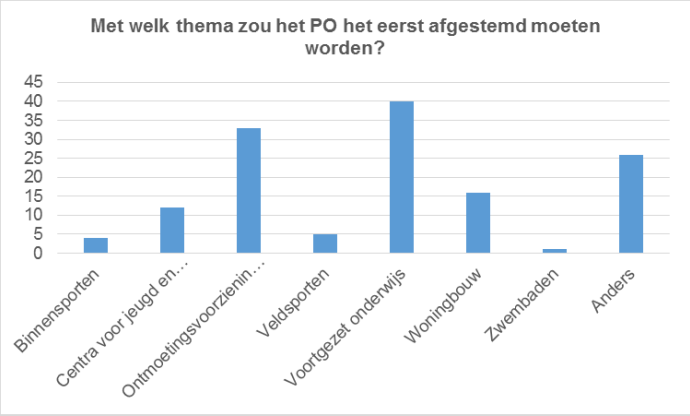

ontmoetingsvoorzieningen. Tijdens de bijeenkomsten is deze samenhang getoond, waarbij in sommige scenario's scholen sluiten waar nog andere voorzieningen blijven staan. Ook het tegenovergestelde kan voorkomen, dat in een scenario een school behouden blijft terwijl er voornemens zijn de sportzaal te sluiten. Door een aantal deelnemers is dan ook aangegeven dat deze samenhang nader zou moeten worden onderzocht met de transitieatlas. Als het aan zou komen op de keuze tussen kwaliteit en bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school ook wel in het buurdorp staan volgens de meeste deelnemers. Als het aankomt op de keuze tussen kwaliteit en de

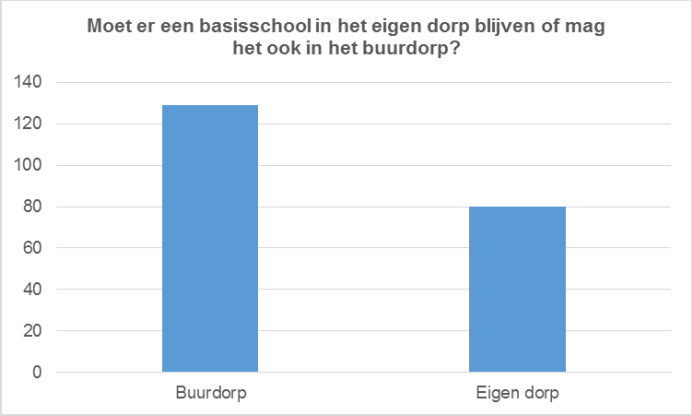

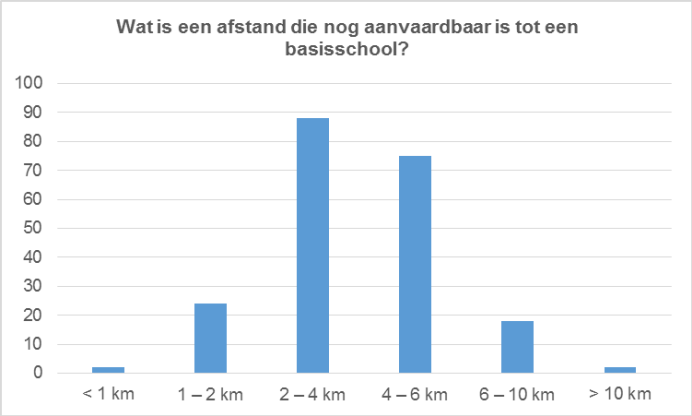

bereikbaarheid dan mag een kwalitatief betere school eventueel ook wel in het buurdorp staan. Wel bestaat er discussie over wat dan nog een acceptabele afstand is naar de dichtstbijzijnde school: 2 tot 4 km is volgens 42% van de deelnemers een aanvaardbare afstand tot een basisschool, terwijl 36% van de deelnemers 4 tot 6 km heeft gestemd. De resterende 22% heeft gekozen voor een afstand die lager dan wel hoger is dan de bandbreedte van 2 tot 6 km. Over de vraag hoe de afstand het beste overbrugd kan worden zijn de aanwezigen duidelijk: dat kan vooral door (veilig) fietsen te stimuleren. Uit de dialoog bleek dat deelnemers dit vooral zien als taak van de ouders. Gecombineerd met het antwoord dat vervolgens het vaakst gekozen is (ouders blijven zelf verantwoordelijk) betekent dit dat 78% hierin een belangrijke taak voor de ouders ziet. Geconcludeerd kan worden dat hoewel bereikbaarheid belangrijk is in de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs, maar door de meeste deelnemers aan de interactieve bijeenkomsten wordt het niet als leidend uitgangspunt beschouwd.

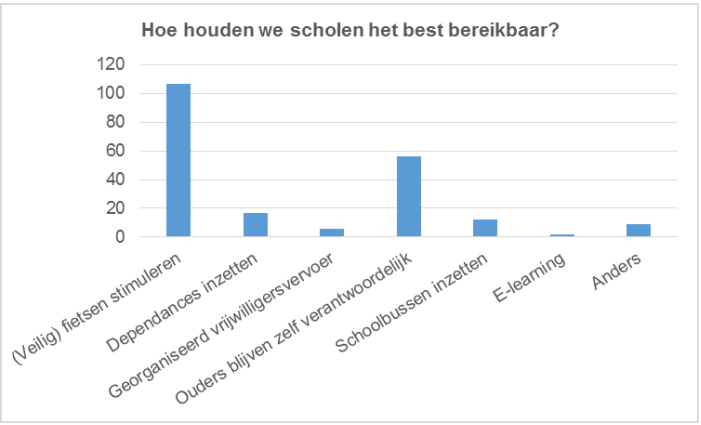

Kwaliteit van het onderwijs

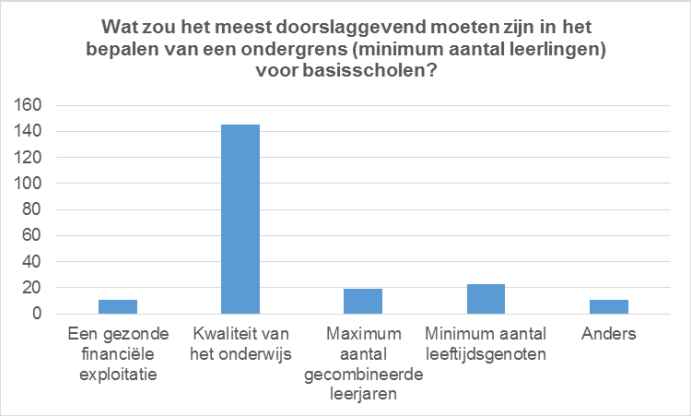

Tijdens de interactieve bijeenkomsten is specifiek gevraagd wat het meest doorslaggevend zou moeten zijn bij het bepalen van een ondergrens voor een basisschool. Een grote meerderheid heeft hierbij voor kwaliteit gekozen (69,4%, 145 van de 209 deelnemers). Slechts 11 deelnemers kozen voor een gezonde financiële exploitatie. Maximale kwaliteit bieden heeft gevolgen voor de financiën. Hoogwaardige leerkrachten en veel individuele aandacht voor leerlingen betekenen hogere personeelskosten of meer fte. Vervolgens is de vraag gesteld hoe de kwaliteit van scholen het best geborgd kan worden. 44% vindt dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden (bijvoorbeeld in identiteit en onderwijsmethoden), 23% denkt dat dit kan door alleen maar hooggeschoolde docenten (waarbij deelnemers regelmatig aangaven dat zij met hooggeschoold vooral vakmanschap bedoelen) en 13% ziet het instellen van een minimum schaalgrootte als oplossing. In de discussie die volgde werd meestal geconcludeerd dat het bieden en borgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs altijd een combinatie is van meerdere aspecten.

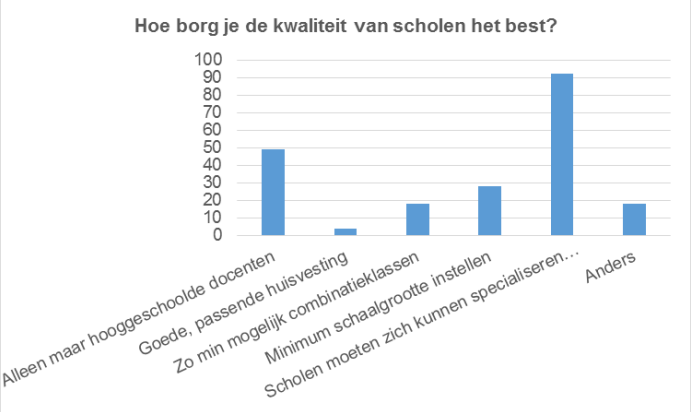

Financiën

Ondanks dat niet veel deelnemers kozen voor een gezonde bedrijfsvoering als doorslaggevend voor het bepalen van een ondergrens, wordt wel door iedereen erkend dat de financiën van belang zijn. Uit de discussies komt sterk het beeld naar voren dat financiën nooit leidend zouden moeten zijn bij een afweging over het open houden van een school, maar dat het in samenhang moet worden bezien met vooral de kwaliteit. De reden dat de voorkeur niet uitgaat naar financiën als leidend uitgangspunt is dat voor een gezonde bedrijfsvoering een bepaalde massa aan leerlingen nodig is. Dit zou opschaling betekenen en dat heeft consequenties voor de bereikbaarheid (afstanden worden groter) en ook beargumenteren sommigen dat door schaalvergroting de kwaliteit van scholen juist achteruit gaat en dat leerlingen daar niet meer zijn dan ‘een nummer’. Daar wordt tegenin gebracht dat wanneer scholen gemiddeld meer leerlingen hebben, dit juist meer mogelijkheden geeft om maatwerk te bieden voor verschillende typen leerlingen. Zeker in het kader van de invoering van passend onderwijs is dit

voor de kwaliteit van het onderwijs in de toekomst erg belangrijk. Een ander voordeel van een wat grotere school is volgens sommigen dat door een groter aantal leerlingen mogelijk draagvlak voor andere voorzieningen in de omgeving wordt vergroot. Dit maakt multifunctioneel gebruik van een accommodatie en wellicht de vorming van integrale kindcentra kansrijk.

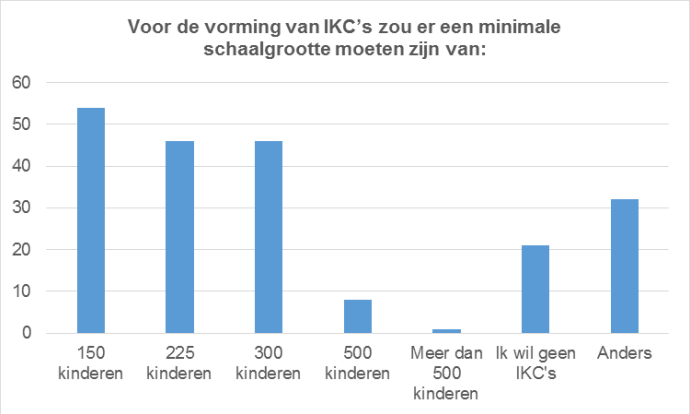

Omdat integrale kindcentra vaak als oplossing worden aangedragen in gebieden die met leerlingendaling geconfronteerd worden, zijn hier twee vragen over gesteld tijdens de interactieve bijeenkomsten. De eerste vraag had betrekking op de minimale omvang van een IKC. De meeste deelnemers kozen hierbij voor 150 kinderen (26%), maar 225 en 300 kinderen kregen een bijna even groot aandeel van de stemmen (ieder 22%). Hieruit kan worden opgemaakt dat in ieder geval een meerderheid voorstander is van het vormen van IKC's. De wijze waarop deze voorzieningen vormgegeven worden is echter nog een vraagteken. Bij een omvang van 150 kinderen is het namelijk zo dat een zeer sobere variant van een IKC mogelijk is, maar dat dan nog de exploitatie zeer lastig zal worden. Een dergelijke sobere variant komt ook niet overeen met de resultaten uit de tweede vraag die over IKC's gesteld is, namelijk welke functies hierin ondergebracht zouden moeten worden. Een kleine meerderheid (51%) geeft de voorkeur aan een zo breed mogelijk IKC en nog eens 29% spreekt zich uit voor een breed IKC zonder inlooppunt voor het centrum voor jeugd en gezin.

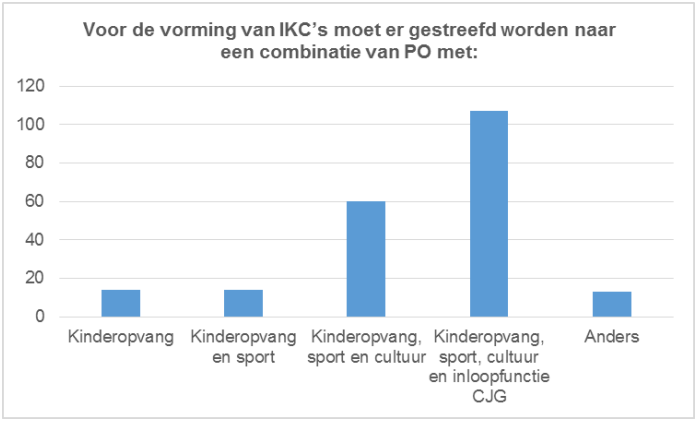

Voor de bedrijfsvoering van gemeenten is het van belang wat er gebeurt met de schoolgebouwen die leeg komen te staan, mocht het onverhoopt komen tot de sluiting van een school. Aan de aanwezigen is gevraagd wat de meest kansrijke optie voor herbestemming is. 48% van hen kiest voor een bestemming als dorpshuis of multifunctioneel centrum. Deze keuze is veelal gemaakt vanuit de gedachte dat een basisschool de laatste voorziening met ontmoetingsfunctie in een dorp is. In de dialoog over de antwoorden werd dit beeld vervolgens wel genuanceerd: van locatie tot locatie moet

bekeken worden wat de meest kansrijke manier is om een gebouw te herbestemmen. Als er inderdaad niets anders in een kern is, dan kan het een dorpshuis worden. Met een monumentaal pand zijn weer andere opties denkbaar. Hoewel uit de stemresultaten niet blijkt dat aanwezigen bij de sessies op voorhand voor sloop van gebouwen zijn, is telkens wel aangegeven tijdens de discussie dat er de komende jaren zo veel maatschappelijk vastgoed leeg komt te staan dat teruggeven aan de natuur uiteindelijk voor veel gebouwen de enige optie is.

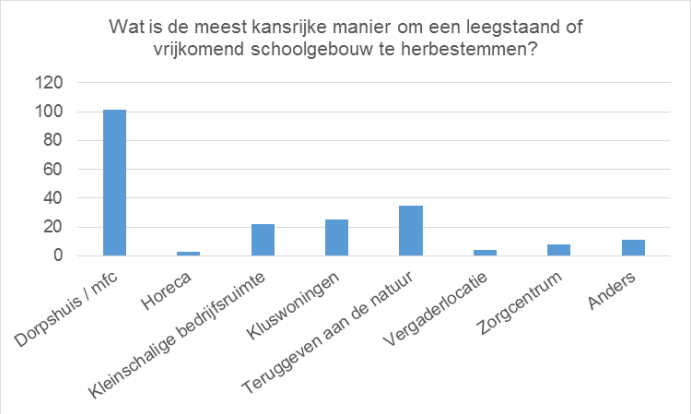

Accentverschillen per gemeente

Wanneer deze resultaten op het regioniveau nader worden bekeken dan valt op dat de resultaten in grote lijnen overeenkomen met de resultaten van de individuele sessies. Toch is ook een aantal accentverschillen per gemeente te ontwaren, vooral bij vragen die raken aan de bereikbaarheid en kwaliteit. Op de vraag welke afstand tot een basisschool nog acceptabel is, wijken de deelnemers aan de sessies in de gemeenten Aalten en Oude IJsselstreek het meest af. Het antwoord 2-4 kilometer is in bijna alle gemeenten het vaakst gegeven, gevolgd door 4-6 kilometer. In de Oude IJsselstreek is dat precies andersom. Het antwoord dat daarna het vaakst gegeven wordt (1-2 kilometer) is in de gemeente Aalten helemaal niet gekozen. Over de noodzaak van een school voor de leefbaarheid in een kern zijn de meningen verdeeld. Tijdens de sessies in Berkelland, Montferland en Winterswijk heeft een meerderheid van de aanwezig voor ‘ja’ gekozen, in de andere vier sessies koos de meerderheid voor ‘nee’.

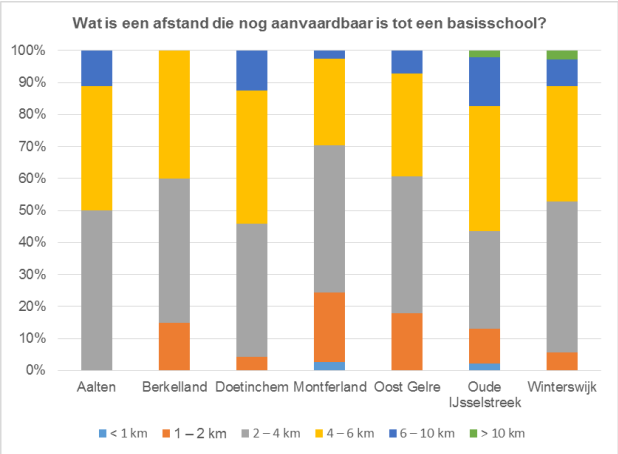

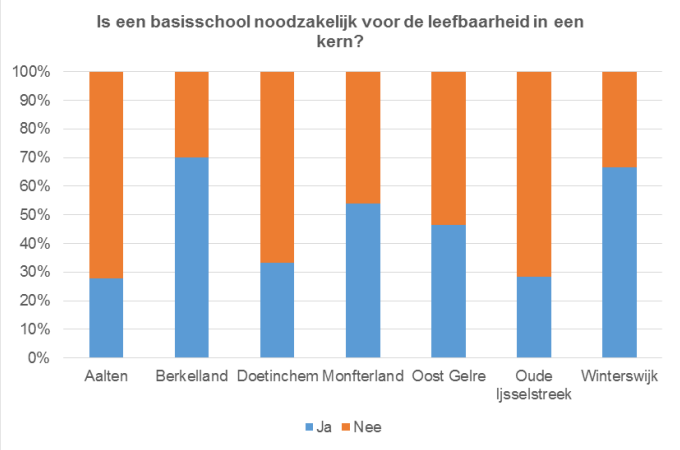

In bijna alle gemeentelijke bijeenkomsten is door aanwezigen het vaakst geantwoord dat scholen zich moeten kunnen specialiseren en onderscheiden op de vraag hoe de kwaliteit het best kan worden geborgd. Opvallend is wel dat in de Oude IJsselstreek en de regionale bijeenkomst in Doetinchem relatief meer deelnemers kozen voor hoogopgeleide docenten, in Aalten, Oost-Gelre en Winterswijk was het aantal aanwezigen dat op 'anders' stemde juist relatief hoog. Bij iedere sessie was wel iemand aanwezig die koos voor het instellen van een minimum schaalgrootte.

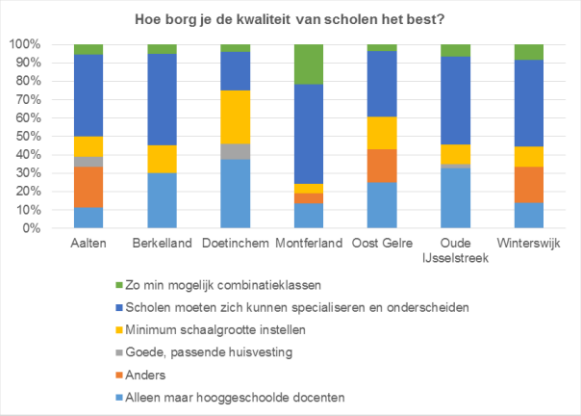

Tijdens de regiobijeenkomst waren dat er relatief meer en in Montferland juist minder. Op de vraag wat een acceptabele opheffingsnorm zou zijn, werd het vaakst 50-80 leerlingen geantwoord, opvallend is dat in Winterswijk relatief veel is gestemd op 24-50 leerlingen. Een andere manier om een dergelijke ondergrens te bepalen is door te vragen naar de gewenste maximum hoeveelheid gecombineerde groepen (of leerjaren) per klas. In alle sessies koos een meerderheid voor 2, dat zou inhouden een 4-klassige basisschool als minimum en dat vergt ongeveer een minimale schoolomvang van 80 leerlingen. Bij maximaal drie groepen gecombineerd in een klas is een omvang van 50 benodigd, dus het beeld is vrij consistent dat onder de aanwezigen bij de sessies er vrij veel draagvlak is voor een minimumomvang van tussen de 50 en 80 leerlingen.

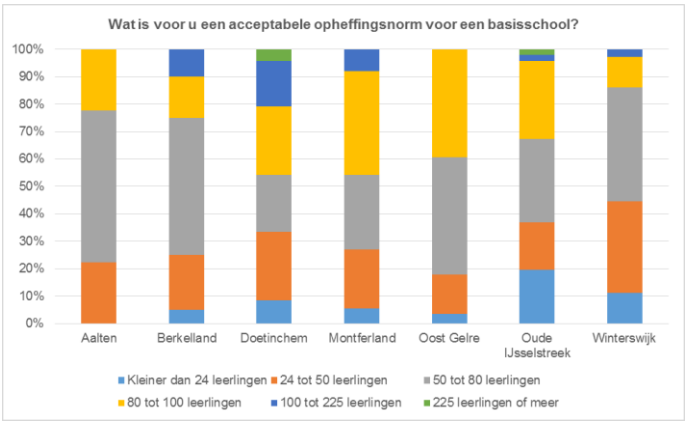

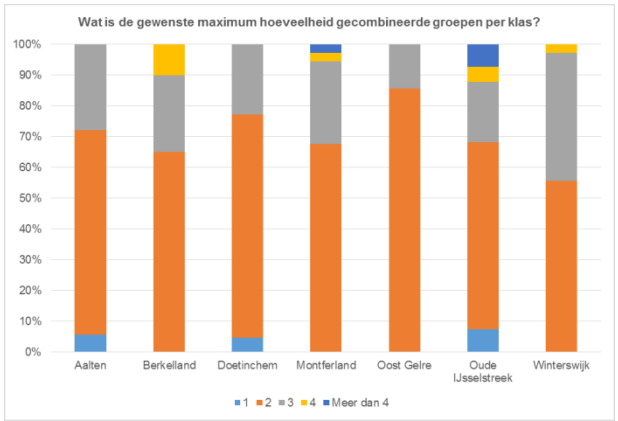

Wanneer we het regionale beeld en de accentverschillen per gemeente overzien, volgt dat de keuze tussen bereikbaarheid, kwaliteit en bedrijfsvoering nooit zo zwart-wit zijn als hier wordt voorgesteld. Volledig gaan voor het een of voor het ander zal in sommige gevallen voorbijgaan aan de specifieke 'couleur locale'. Het is uiteraard mogelijk per situatie een andere keuze te maken. Daarbij kan gedacht

worden aan situaties waarin afstanden erg groot worden of routes erg gevaarlijk voor kinderen. Schoolbesturen in de regio kunnen (het liefst in gezamenlijkheid) er dan voor kiezen om bepaalde scholen open te houden die niet een bepaalde schaalgrootte hebben. Dit is kortom lokaal maatwerk en het zal bij de uiteindelijke uitwerking van een regionaal spreidingsplan van school tot school (of van kern tot kern) bekeken moeten worden, ook in samenhang met overige voorzieningen.

Met het regionale beeld zoals dat hiervoor uiteengezet is, zal in het vervolg van de rapportage een voorkeursscenario worden uitgewerkt.

5. HOOFDSCENARIO'S

Het doel van de transitieatlas is om aan de hand van scenario's inzicht te geven in de consequenties van bepaalde keuzen of het hanteren van bepaalde uitgangspunten voor de optimalisering van het onderwijsaanbod in de Achterhoek. In deze paragraaf worden drie hoofdscenario's gepresenteerd. Het is belangrijk te vermelden dat de scenario's geen blauwdruk of beleidsopties voor de toekomst zijn, maar de scenario's geven een bandbreedte weer waarbinnen de discussie over de spreiding en huisvesting van het onderwijs gevoerd kan worden. Er spelen altijd lokale factoren mee die bij het hanteren van objectieve normen en regels niet kunnen worden meegewogen. De uiteindelijke keuze voor de wijze waarop met de onderwijsvoorzieningen in de regio wordt omgegaan is aan de onderwijsbesturen in samenspraak met belanghebbenden zoals ouders, medezeggenschapsraden en gemeenten. Uitwerking van de keuzes die samen gemaakt worden, blijft altijd lokaal maatwerk. Het adviesbureau dat verantwoordelijk is voor uitvoering van de transitieatlas heeft dan ook geen voorkeur voor een van de scenario's.

Aan de hand van de uitgangspunten zoals die in de vorige paragraaf benoemd zijn, is een drietal scenario's opgesteld. De uitgangspunten van de scenario's en de scenario's zelf zijn getoetst tijdens de zeven interactieve bijeenkomsten die in de regio Achterhoek gehouden zijn. De uitkomsten van de dialoog en de stemresultaten over bereikbaarheids-, kwaliteits- en bekostigingscriteria zijn gebruikt om een voorkeursscenario te bepalen. Naast het voorkeursscenario zijn twee scenario's opgenomen die als optimalisaties van het voorkeursscenario gezien kunnen worden. Er wordt een vingeroefening gedaan waarbij in twee stappen de minimumschaalgrootte van scholen in de Achterhoek wordt verhoogd, dit is scenario 2. In het derde scenario wordt onderscheid gemaakt tussen scholen in kernen met meer en minder dan 7.500 inwoners, voor de kleinere kernen wordt een lagere ondergrens gehanteerd dan voor de grotere kernen.

Per scenario worden onderstaand de uitgangspunten weergegeven in een tekstvak, ook wordt aangegeven welke relevante stemresultaten uit de bijeenkomsten zijn meegenomen in de uitgangspunten per scenario. Vervolgens wordt het kaartbeeld getoond dat bij het scenario hoort en worden de consequenties beschreven. Tot slot volgt een tabel met een cijfermatige uitwerking per gemeente.

SCENARIO 1: VOORKEURSSCENARIO

Het voorkeursscenario is bepaald door de stemresultaten van alle sessies bij elkaar op te tellen en criteria op het gebied van afstand en schaalgrootte te nemen waar de meeste deelnemers voor hebben gekozen. Vervolgens is het beeld dat hieruit voortkomt, een minimale schaalgrootte van 75 leerlingen in het jaar 2020, getoetst aan de dialoog die per sessie gevoerd is. Alles bij elkaar genomen zou dit een herkenbaar scenario moeten zijn voor de deelnemers aan de verschillende interactieve bijeenkomsten.

Uitgangspunten scenario

- Minimaal 75 leerlingen in het jaar 2020
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Afstand

- 88 van de 209 stemmende deelnemers (42,1%) kozen voor 2 – 4 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- 129 van de 209 stemmende deelnemers (61,7%) vinden dat een basisschool niet per se in het eigen dorp moet blijven; het mag ook in het buurdorp.

Schaalgrootte

- 36,4% van de stemmende deelnemers (76 van de 209) vindt een opheffingsnorm van tussen de 50 en 80 leerlingen acceptabel.
- Dat aantal spoort ook met het maximum aantal gecombineerde groepen (leerjaren) per klas dat het merendeel van de stemmende deelnemers (135 van de 202, 66,8%) wenselijk vindt, namelijk 2 (8 groepen / 2 * 20 leerlingen per klas is 80 leerlingen).

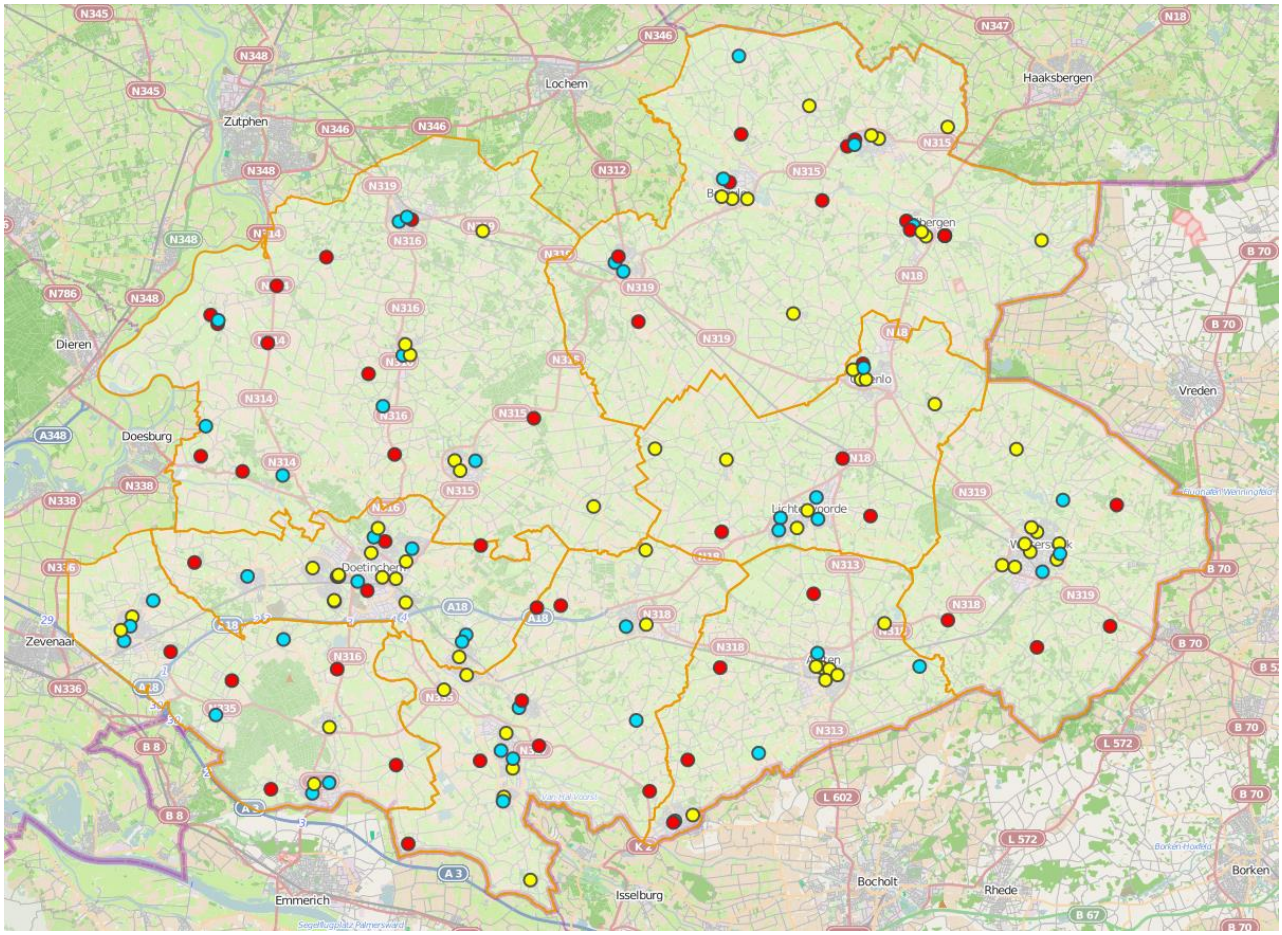

Consequenties

In dit scenario zouden 50 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. De meeste van deze scholen staan in de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Dit zijn de gemeenten waar het gemiddelde aantal leerlingen per vierkante kilometer het laagst is en waar op dit moment ook al gemiddeld het minst aantal leerlingen per school is.

Afstanden zullen vooral groot worden voor leerlingen:

- In het gebied tussen kernen Baak, Wichmond, Toldijk en Bekveld in Bronckhorst.
- In de kleinere kernen in de gemeente Winterswijk
- In het gebied tussen Zelhem (Bronckhorst) en Ruurlo (Berkelland)
- In de buurt van Netterden en in de buurt van Westendorp (beiden Oude IJsselstreek)

Onderstaand zijn de consequenties per gemeente weergegeven

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	11	2.126	193	-4	-479	31
Berkelland	20	3.147	157	-9	-737	41
Bronckhorst	15	2.085	139	-11	-1.227	93
Doetinchem	20	4.436	222	-2	-495	29
Montferland	11	2.018	183	-5	-888	42
Oost Gelre	13	2.221	171	-4	-576	31
Oude IJsselstreek	14	2.838	203	-7	-658	38
Winterswijk	12	2.116	176	-4	-547	41
Totaal Achterhoek	**116**	**20.987**	**181**	**-46**	**-5.607**	**346**

Relevant om te vermelden bij het voorkeursscenario is dat met de vlekkenplannen die zijn opgesteld in een aantal gemeenten een belangrijke eerste stap gezet wordt richting optimalisatie van het onderwijsaanbod. Voor de scholen die in de plannen zijn opgenomen komt het voorkeursscenario op hoofdlijnen overeen. Voor een aantal scholen gaat het voorkeursscenario verder, daar waar in de vlekkenplannen nog een nadere afweging gemaakt dient te worden.

SCENARIO 2: OPTIMALISERING: VAN 75 (2020) NAAR 110 (2025)

Bij wijze van vingeroefening is tijdens de interactieve bijeenkomsten een scenario getoond waarbij de output van een scenario met 80 leerlingen als ondergrens in 2020 is gebruikt om vervolgens op te schalen naar 150 leerlingen in 2025. Het idee van dit scenario is dat een dergelijke stap naar een ondergrens van 150 niet in de periode tot en met 2020 te realiseren. Daarnaast kan met een dergelijke tweetrapsraket inzichtelijk worden gemaakt welke locaties robuust zijn in het licht van een verdere leerlingendaling. Tijdens de interactieve bijeenkomsten is gebleken dat opschalen naar een minimumschaalgrootte van 150 leerlingen niet realistisch is voor een regio met veel relatief dunbevolkte gemeenten.

Omdat de leerlingendaling verder doorzet in de Achterhoek en omdat een grotere omvang van scholen wel een aantal voordelen kent, is in deze rapportage een scenario opgenomen waarin tussen 2020 en 2025 wordt opgeschaald van een minimum van 75 naar een minimum van 110. Dit aantal is gekozen vanwege de bezwaren die gemaakt werden tijdens de interactieve bijeenkomsten op het scenario waarin naar 150 opgeschaald werd. Door samenvoegingen zou in dit scenario de gemiddelde schoolgrootte in de Achterhoek in 2020 uitkomen op 218 leerlingen, dat is ongeveer gelijk aan het huidige landelijke gemiddelde van 217 leerlingen per school. Dit is interessant, omdat in de normbekostiging van het Rijk uitgegaan wordt van scholen met een omvang van 225 leerlingen.

Uitgangspunten scenario

- Minimaal 110 leerlingen in het jaar 2025
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Afstand

- 75 van de 209 stemmende deelnemers (35,9%) kozen voor 4 – 6 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- Nog eens 18 deelnemers kozen voor een afstand van 6 – 10 km, en 2 aanwezigen vonden zelfs dat meer dan 10 km acceptabel is.
- Tezamen vormt de groep deelnemers die op de wat langere afstanden gestemd heeft net geen meerderheid (45,5%), maar het geeft wel aan dat een aanzienlijk deel van de aanwezigen bereid is een grotere afstand af te leggen naar een basisschool of het in ieder geval acceptabel vindt dat het nodig is.

Schaalgrootte

- De gekozen schaalgrootte in dit scenario is eigenlijk iets te hoog voor de Achterhoek. Slechts 11 deelnemers kozen voor een acceptabele opheffingsnorm van tussen de 100 en 225 leerlingen, 2 deelnemers kozen voor 225 of meer.
- Wel bleek telkens tijdens de discussies aan de hand van de vragen en scenario's dat een zekere omvang wel wenselijk is, maar dat dit uitgangspunt niet mag prevaleren boven alles.

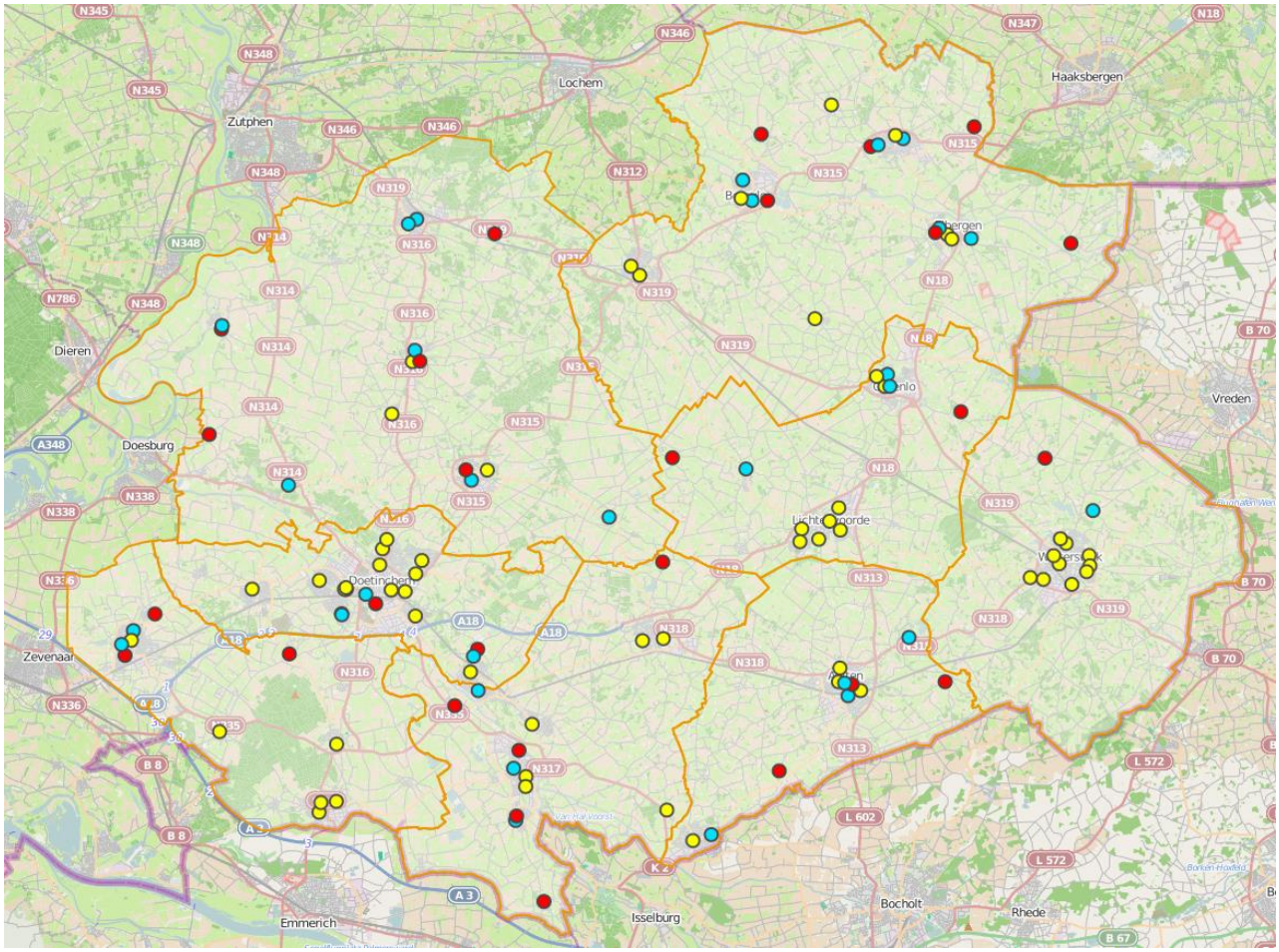

Consequenties

In dit scenario zouden 27 van de 116 scholen tussen 2020 en 2025 moeten samengaan met een andere school. In 2025 zouden dan nog 89 in de Achterhoek open zijn. De meeste resterende scholen staan in de gemeente Doetinchem, dit komt omdat de lokale opheffingsnorm hier hoger ligt dan de 110 leerlingen per school die als minimum is ingesteld. Daardoor staan er in de gemeente al veel relatief grote scholen en is het effect van het scenario minder drastisch dan in andere gemeenten. Ten

opzichte van het scenario met 75 leerlingen als ondergrens in 2020 verandert er het meest in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek. In deze gemeenten zullen respectievelijk nog 6, 5 en 5 scholen samengaan met een andere school in dit scenario. Dit is voor de gemeente Berkelland te verklaren omdat de leerlingendaling daar nog het hardst door lijkt te gaan. In Bronckhorst en Oude IJsselstreek zou het zo kunnen zijn dat na het instellen van de minimumnorm op 75 er nog relatief veel scholen waren die daar net boven zaten. In de volgende stap van de optimalisatie, naar een schaalgrootte van 110, worden deze scholen alsnog samengevoegd met een ander. In de gemeente Winterswijk zijn de minste veranderingen zichtbaar, opvallend is dat in deze gemeente (als enige in de Achterhoek) ook een lichte groei van het aantal leerlingen te zien is ten opzichte van 2020.

In het voorkeursscenario waren de gemiddelde afstanden al groter geworden voor ouders en leerlingen, logischerwijs vooral in het landelijke gebied. De gemiddelde afstanden nemen in dit scenario verder toe, waarbij de situatie vooral precair wordt:

- Aan de grens met Duitsland in vrijwel de gehele regio.
- Aan de rand van de gemeenten Montferland en Doetinchem
- In het midden van de regio waar Bronckhorst, Berkelland, Oost Gelre en Oude IJsselstreek aan elkaar grenzen.
- Voor de kleine kernen in Winterswijk.

Onderstaand zijn de consequenties van het scenario per gemeente weergegeven:

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2020		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	8	1.890	236	-3	-236	81
Berkelland	14	2.739	196	-6	-408	91
Bronckhorst	10	1.883	188	-5	-202	93
Doetinchem	18	4.369	243	-2	-67	49
Montferland	8	1.737	217	-3	-281	6
Oost Gelre	11	2.025	184	-2	-196	91
Oude IJsselstreek	9	2.610	290	-5	-228	46
Winterswijk	11	2.183	198	-1	67	26
Totaal Achterhoek	**89**	**19.436**	**218**	**-27**	**-1.551**	**483**

SCENARIO 3: ONDERSCHEID STAD EN LANDELIJK GEBIED

In een aantal bijeenkomsten vermeldden aanwezigen dat het onmogelijk zou zijn met één norm voor de hele regio te werken. De in de scenario's gehanteerde normen kunnen voor het buitengebied veel zwaardere consequenties hebben dan voor de grotere kernen. Daarom is een scenario opgenomen waarin voor de scholen in kleinere kernen een lagere norm wordt gehanteerd dan voor scholen in de grotere kernen en steden.

Input: normen, waarden en criteria (stemresultaten)

Afstand

- 88 van de 209 stemmende deelnemers (42,1%) kozen voor 2 – 4 km als een afstand die nog aanvaardbaar is tot een basisschool.
- 129 van de 209 stemmende deelnemers (61,7%) vinden dat een basisschool niet per se in het eigen dorp moet blijven; het mag ook in het buurdorp.

Uitgangspunten scenario

- In kernen van 7.500 inwoners of meer hebben de scholen minimaal 150 leerlingen
- In kleinere kernen minimaal 75 leerlingen
- 76 scholen zijn gevestigd in 'kleine' kernen; 86 scholen in de grote kernen
- Afstand: dichtstbijzijnde school + een straal van 10%
- Denominatie als eerste prioriteit, daarna cito

Schaalgrootte

- 36,4% van de stemmende deelnemers (76 van de 209) vindt een opheffingsnorm van tussen de 50 en 80 leerlingen acceptabel.

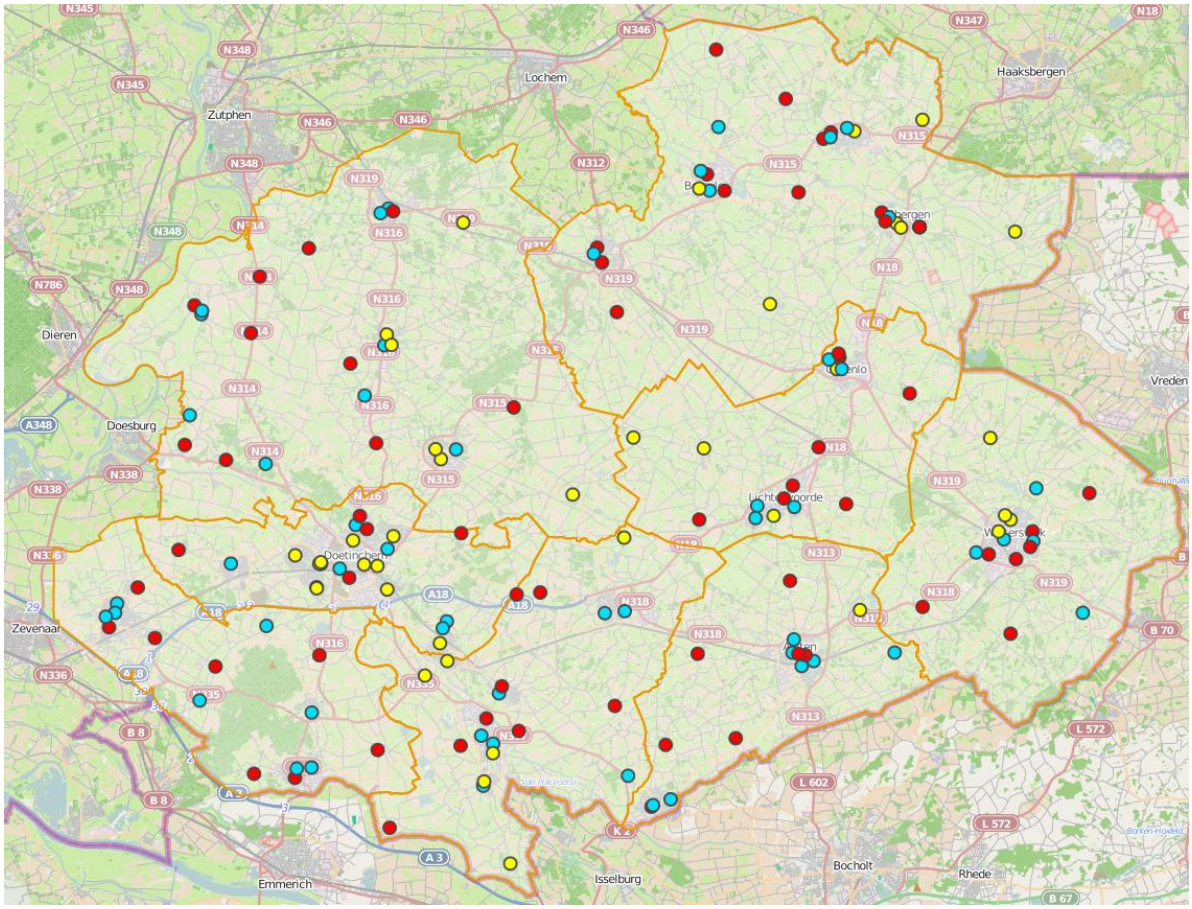

Consequenties

In dit scenario zouden 67 van de 162 scholen tussen nu en 2020 moeten samengaan met een andere school. Het betekent dat er in dit scenario 95 scholen zullen blijven bestaan. 52 daarvan staan in kernen > 7.500 inwoners (-40%) en 43 daarvan in kernen met minder dan 7.500 inwoners (-43%).

Van de 67 scholen die zullen moeten samengaan met een andere school staan er 14 in Berkelland (waarvan 11 in grote kernen), 11 in de gemeente Bronckhorst en elk 8 in de gemeenten Oude IJsselstreek, Oost Gelre en Montferland. Afstanden zullen vooral groot worden voor leerlingen:

- In het gebied tussen kernen Baak, Wichmond, Toldijk en Bekveld in Bronckhorst.
- In de kleinere kernen in de gemeente Winterswijk
- In het gebied tussen Zelhem (Bronckhorst) en Ruurlo (Berkelland)
- Tussen Ulft, Varsseveld en Dinxperlo (Oude IJsselstreek en Aalten)

Onderstaand zijn de consequenties per gemeente weergegeven voor dit scenario (2020):

Gemeente	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Gemiddeld aantal ll. per school	Verschil t.o.v. 2013		Extra ll. vervoer
				Scholen	Leerlingen	
Aalten	8	2.099	262	-7	-506	41
Berkelland	15	3.147	210	-14	-737	16
Bronckhorst	15	2.085	139	-11	-1.227	84
Doetinchem	18	4.450	247	-4	-481	33
Montferland	8	1.999	250	-8	-907	34
Oost Gelre	9	2.221	247	-8	-576	104
Oude IJsselstreek	13	2.870	221	-8	-626	54
Winterswijk	9	2.116	235	-7	-547	44
Totaal Achterhoek	**95**	**20.987**	**221**	**-67**	**-5.607**	**410**

6. BEDRIJFSVOERING

Uiteraard hebben de scenario's niet alleen consequenties voor het spreidingsbeeld van de scholen in de regio Achterhoek, maar ook voor de bedrijfsvoering van schoolbesturen en de regiogemeenten. Onderstaand zal eerst kort iets worden geschreven over de verantwoordelijkheden en financiering van schoolbesturen en gemeenten. Vervolgens zullen de resultaten per scenario worden samengevat.

Wet- en regelgeving

Schoolbesturen en gemeenten hebben beiden een rol in de spreiding en huisvesting van het onderwijs. Schoolbesturen zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor het verzorgen van het onderwijs en borgen de kwaliteit. De besturen betalen het personeel op de scholen, evenals het lesmateriaal en het binnenonderhoud van de schoolgebouwen. Momenteel is het nog zo dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het buitenonderhoud van de gebouwen, maar dat zal per 1 januari 2015 veranderen. Gemeenten blijven, zoals ze nu ook zijn, verantwoordelijk voor nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen. De rol van de gemeente zit dus met name aan de vastgoedkant. Zowel gemeenten als schoolbesturen zijn in belangrijke mate voor hun financiering afhankelijk van het Rijk. Gemeenten ontvangen geld voor de schoolgebouwen als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit betekent in principe dat gemeenten zelf mogen bepalen waar ze dit geld aan uitgeven. Dit deel uit het gemeentefonds zal worden overgeheveld naar de schoolbesturen als onderdeel van de lumpsumbekostiging die schoolbesturen nu ontvangen. Deze bestaat uit personele bekostiging en materiële instandhouding en is gebaseerd op normkosten die passen bij het aantal leerlingen dat een school heeft.[4] De personele bekostiging wordt per schooljaar uitgekeerd, de materiële instandhouding per kalenderjaar.

Financiële gevolgen scenario's

Uit normberekeningen blijkt dat momenteel ca. € 127 mln. wordt uitgegeven aan het primair onderwijs in de Achterhoek (€ 4.780 per leerling). Wanneer er niets wordt gedaan, en daarbij de lokale opheffingsnorm wordt gehanteerd in de transitieatlas, zullen de totale kosten voor het primair onderwijs dalen tot ruim € 99 mln. (€ 4.750 per leerling). In het voorkeursscenario voor 2020 zou dit bedrag nog verder afnemen naar € 97,5 mln. (€ 4.650 per leerling). Dankzij de kleinescholentoeslag worden de hogere gemiddelde lasten per leerling op kleine scholen gecompenseerd, dus de besparing die het voorkeursscenario oplevert ten opzichte van niets doen, vloeit terug naar het ministerie van OCW. Echter, dankzij de recente maatregel die door staatssecretaris Dekker genomen is om samenwerking te belonen (scholen die per 1 augustus 2014 zijn gefuseerd behouden zes jaar lang de kleinescholentoeslag als zij die ontvingen), profiteren ook de schoolbesturen van de optimalisering van de voorzieningenstructuur. Ten opzichte van niets doen, kan dit de schoolbesturen cumulatief tot en met 2020 € 5,5 mln. opleveren. Daarmee zou het gezamenlijke normtekort van de schoolbesturen met

[4] Naast het leerlingenaantal speelt ook nog de verdeling tussen onder- en bovenbouwleerlingen en de hoeveelheid gewichtenleerlingen een rol in de bekostiging.

ongeveer 50% afnemen ten opzichte van niets doen. In scenario 2, de optimalisering van 75 in 2020 naar 110 in 2025, zou additioneel nog € 4 mln. bespaard kunnen worden tussen 2020 en 2025. Cumulatief gaat het tussen 2013 en 2025 dus om een bedrag van ca. € 9,5 mln.

In scenario 3, waarbij een gedifferentieerde norm is gehanteerd voor stedelijk en landelijk gebied, zou de afname van het normtekort ca. 60% zijn. Om gevoel te krijgen voor de bandbreedte van de afname van het normtekort bij optimalisering zijn nog twee scenario's weergegeven: een scenario met 23 leerlingen en een scenario met 150 leerlingen als ondergrens. Hiervoor is gekozen omdat dit respectievelijk de absolute ondergrens voor het ministerie is en omdat er bij scholen met minimaal 150 leerlingen geen scholen meer zouden zijn die in aanmerking komen voor kleinescholentoeslag. Bij het hanteren van de absolute ondergrens zou het normtekort toenemen, cumulatief met ca. € 9 mln. volgens de normberekening. In het scenario met minimaal 150 leerlingen zou het normtekort van de schoolbesturen met meer dan 100% af kunnen nemen. Bij alle scenario's dient in acht genomen te worden dat de berekeningen puur gebaseerd zijn op de normkosten en –uitgaven en dat deze in werkelijkheid anders kunnen liggen voor de schoolbesturen. In onderstaande tabel is per scenario opgenomen wat de cumulatieve "opbrengst" (over de periode 2013-2020) zou zijn ten opzichte van niets doen (hiervoor is het scenario lokale opheffingsnorm gehanteerd):

Scenario	"opbrengst" t.o.v. niets doen (2013-2020)
Scenario 1: Voorkeursscenario	€ 5.500.000
Scenario 2: Optimalisering van 75 (2020) naar 110 (2025)[5]	€ 9.500.000
Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied	€ 7.300.000

Absolute ondergrens (minimaal 23 leerlingen)	- € 9.100.000
Minimaal 150 leerlingen	€ 14.100.000

Het gaat dus om aanzienlijke bedragen die ten goede kunnen komen aan de kwaliteit van het onderwijs. Tevens wordt uit bovenstaand overzicht duidelijk dat het voor schoolbesturen financieel aantrekkelijk is om te werken met een hoge minimumnorm als het gaat om het aantal leerlingen, maar het moge duidelijk zijn dat dit nooit het leidende motief is voor een schoolbestuur om scholen te sluiten.

Wanneer we kijken naar de bedrijfsvoering aan de kant van de gemeenten zien we eigenlijk het tegenovergestelde. Naarmate de ondergrens hoger wordt gelegd, wordt dit financieel minder aantrekkelijk voor de gemeenten in de regio. Dit komt doordat het samenvoegen van scholen leidt tot

[5] Voor dit scenario cumulatief tot en met 2025, tot en met 2020 is gelijk aan het voorkeursscenario omdat het een optimalisering van dit scenario betreft.

een grotere huisvestingsbehoefte op locaties waar een concentratie van leerlingen ontstaat. Om al die leerlingen op te vangen is het nodig scholen nieuw te bouwen of (al dan niet tijdelijk) uit te breiden. Daarnaast zijn er nog sloopkosten voor de oude schoolgebouwen (wanneer een schoolgebouw verkocht kan worden, leidt dit uiteraard tot een gunstiger resultaat) en zal de behoefte aan leerlingenvervoer[6] toenemen omdat de te overbruggen afstanden groter worden. Aan de andere kant bespaart de gemeente uiteindelijk wel op onderhoudslasten wanneer er minder schoolgebouwen zijn. Zoals te zien is in onderstaande tabel gaan de kosten wel voor de baat uit, gegeven de benodigde initiële investeringen. Dat leidt er toe dat er in de periode tot en met 2020 nog geen sprake is van een positief saldo voor de verschillende scenario's. Door de structurele inverdieneffecten zou er in 2030 wel sprake zijn van een positief saldo in de scenario's.

Scenario	Cumulatief saldo t/m 2020	Cumulatief saldo t/m 2030
Scenario 1: Voorkeursscenario	- 8,6 mln.	€ 5,5 mln.
Scenario 2: Optimalisering van 75 (2020) naar 110 (2025)	(Omdat dit een getrapt scenario betreft, is het niet mogelijk de vergelijking met de andere scenario's te maken op deze onderdelen.)	
Scenario 3: Onderscheid stad en landelijk gebied[7]	Min: - € 21,6 mln. Max: - € 20,8 mln.	Min: € 4,6 mln. Max: € 4,7 mln.
Absolute ondergrens (minimaal 23 leerlingen)	- € 0,2 mln.	€ - mln.
Minimaal 150 leerlingen	- € 33,2 mln.	€ 3,9 mln.

(bron: PAS b.v. in opdracht van het ministerie van BZK in samenwerking met de regio)

Belangrijk om te vermelden is dat bij deze aantallen geen rekening is gehouden met de overheveling van het buitenonderhoud naar de schoolbesturen, omdat op moment van schrijven nog onvoldoende bekend is over de precieze financiële uitwerking van de maatregel. De mogelijke besparing zou dus voor een groot deel niet bij de gemeenten terechtkomen. Vooralsnog is daar in deze berekening geen rekening mee gehouden.

Gevolgen voor benodigd personeel en vierkante meters vastgoed

Leerlingendaling en de optimalisering van de onderwijsvoorzieningen in de regio hebben naast financiële consequenties ook gevolgen voor de benodigde hoeveelheid leraren en vloeroppervlak. De behoefte hieraan neemt sowieso af doordat het aantal leerlingen minder wordt, maar door een ondergrens voor het aantal leerlingen in te stellen verandert de normbehoefte ook. Een school van

[6] In de kostenberekening wordt uitgegaan van leerlingenvervoer over afstanden van 6 km of meer. Gemeenten zijn niet verplicht het leerlingenvervoer boven deze afstand te bekostigen, maar dit wordt wel aangeraden door de VNG. De meeste gemeenten doen dit dan ook.

[7] Wegens het hanteren van een gedifferentieerde norm is in dit scenario sprake van een bandbreedte.

gemiddelde omvang heeft minder FTE onderwijsgevend personeel per leerling nodig en ook het aantal m^2 kan efficiënter benut worden.

De personeelskant wordt niet alleen beïnvloed door de leerlingendaling, maar ook door de vergrijzing. Het onderwijs is, in vergelijking met andere sectoren, een vergrijsde sector en de verwachting is dat de komende jaren veel personeel uitstroomt. Een lerarentekort ligt dus op de loer. In een regio als de Achterhoek is het dus de vraag of leerlingendaling en vergrijzing elkaar uitbalanceren of dat er sprake zal zijn van een overschot of een tekort. Momenteel hebben de scholen in de Achterhoek gezamenlijk ca. 1.400 FTE onderwijsgevend personeel in dienst. Daarmee ligt het aantal ongeveer op het landelijk gemiddelde wanneer gekeken wordt naar het aantal leerlingen per FTE, dat is momenteel ca. 19. Als we dit gemiddelde als norm aanhouden ten opzichte van de ontwikkeling van het aantal leerlingen dan betekent dat, dat in 2025 nog ca. 1.000 FTE onderwijsgevend personeel nodig is in de regio. De rode lijn in de grafiek hiernaast geeft het natuurlijk verloop weer. Op dit moment is ca. 25% van de leraren 55 jaar of ouder. Voor de berekening van het natuurlijk verloop is uitgegaan van een geleidelijke uitstroom van deze groep over een periode van 12 jaar, dit is dus gebaseerd op een pensioengerechtigde leeftijd van 67 jaar. Uit de grafiek wordt duidelijk dat leerlingendaling en vergrijzing elkaar dus pas in 2025 opheffen. Uiteraard spelen onderwijsbesturen reeds op deze ontwikkelingen in met hun personeelsbeleid en worden beleidsmaatregelen getroffen door het Rijk waardoor er alsnog mogelijkheden blijven, zij het beperkt, om jonge leerkrachten aan te nemen. Kijken we naar de verschillende scenario's dan is het zo dat bij het hanteren van de 23 leerlingen als ondergrens voor een school dat er in 2020 een behoefte is aan 1.156 FTE onderwijsgevend personeel. In het voorkeursscenario is dat 1.115 FTE en in het scenario waarbij een gedifferentieerde norm is aangehouden voor grotere kernen en platteland is dat 1.100 FTE.

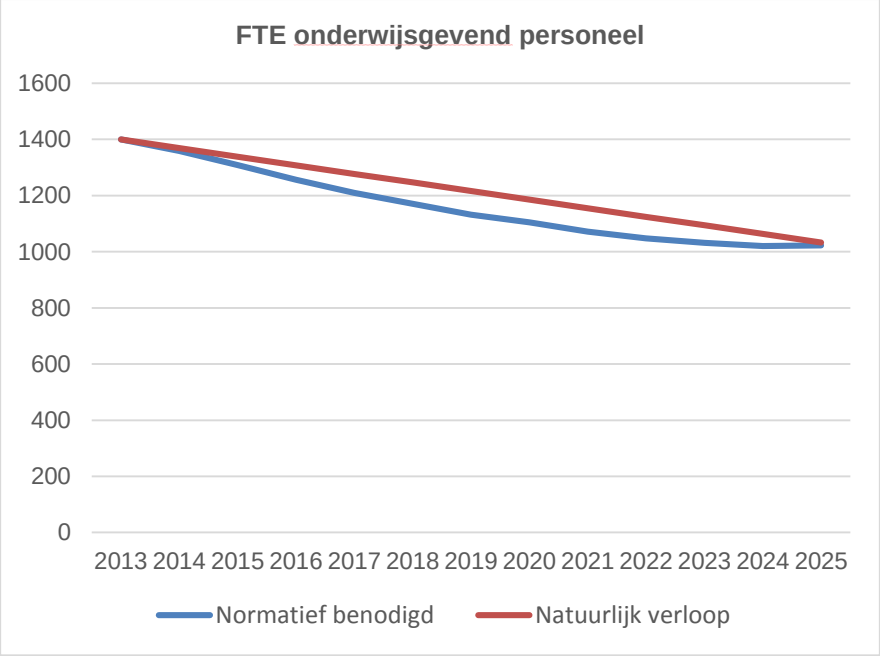

Voor het onderwijsvastgoed geldt dat er veelal reeds sprake is van een overschot aan vierkante meters ten opzichte van wat er normatief benodigd is. Er is dus sprake van leegstaande lokalen. Deze leegstand kan in sommige gevallen worden opgevuld met medegebruik door andere partijen of door het combineren van voorzieningen. Echter is het door wet- en regelgeving niet altijd eenvoudig om hier oplossingen voor te vinden. De 162 basisscholen in de Achterhoek zijn samen goed voor ongeveer 190.000 m2 onderwijsvastgoed. Volgens de normberekening hebben zij echter maar ca. 160.000 m2 nodig op dit moment. Naarmate er meer opgeschaald wordt in een scenario, neemt de normatief benodigde hoeveelheid m2 verder af in de regio, zoals te zien is onderstaande grafiek. Bij een scenario van minimaal 110 leerlingen als ondergrens in 2025 zou dit neerkomen op zo'n 100.000 m2, dat is bijna de helft van de nu aanwezige vierkante meters.

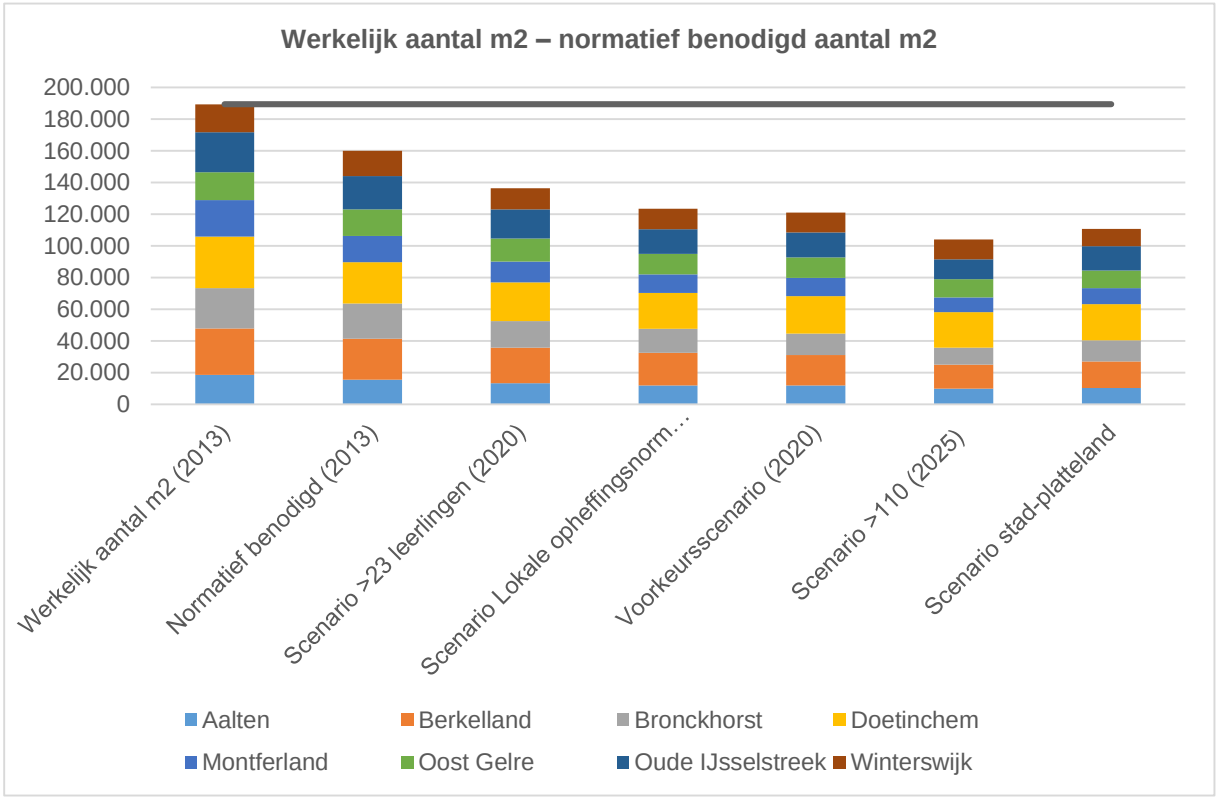

public RESULT

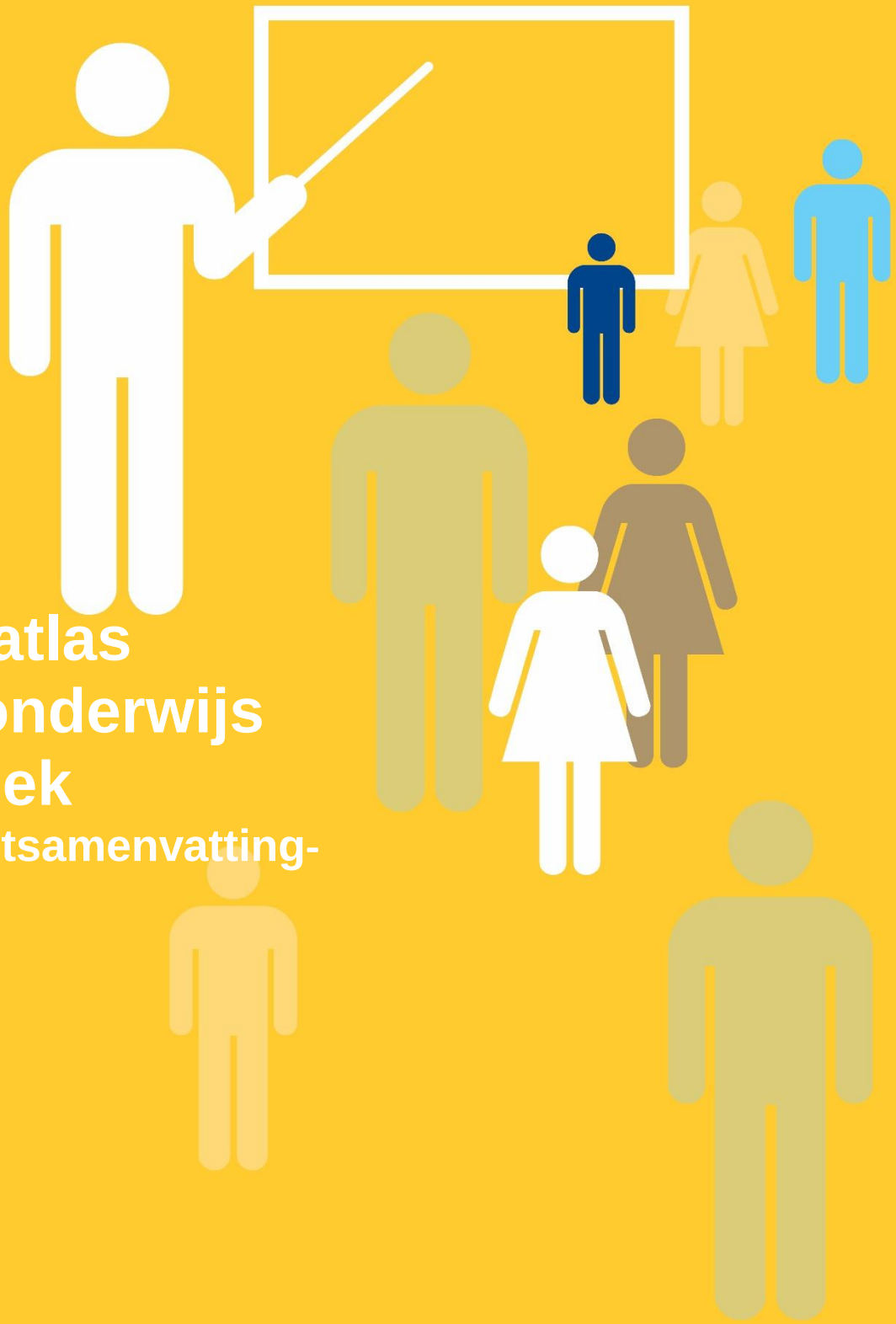

Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek

-Managementsamenvatting-

TRANSITIEATLAS BEROEPSONDERWIJS ACHTERHOEK

- De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek.
- De vraag die daarbij steeds meer een rol zal gaan spelen is: Hoe zorgen we ervoor dat we ook in de toekomst voldoende en goed gekwalificeerde arbeidskrachten kunnen leveren? En welke rol kan het beroepsonderwijs daarbij spelen? Gegeven de verwachte leerlingendaling heeft deze opgave des te meer urgentie.
- Onderwijs, ondernemers en overheid in de Achterhoek hebben gezamenlijk het initiatief genomen om met de Transitieatlas beroepsonderwijs zicht te krijgen op de mismatch op de arbeidsmarkt en mogelijke oplossingen daarvoor. Met de Transitieatlas is een aantal scenario's ontwikkeld de mogelijke potentie in de economie en de veranderende vraag naar arbeid in 2025 en de mate waarin het beroepsonderwijs hierin kan voorzien.
- Aan de hand van een interactief proces met sleutelfiguren uit de regio zijn normen, waarden en criteria die relevant zijn voor deze vraagstukken opgehaald en zijn groeiscenario's gekozen. Dit leidt tot een beeld van despanning op de arbeidsmarkt (A), welke ambitie de Achterhoek daar voor de toekomst aan verbindt (B), de uitwerking van deze ambitie (C) en de opgaven die er uit volgen (D).

A. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

Verkenning arbeidsvraag

<u>Achterhoek, een kansrijke regio met ambitie…….</u>

- De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek. De acht Achterhoekse gemeenten herbergen een keur aan vooral kleinschalige en middelgrote bedrijven die vaak gerelateerd zijn aan de maakindustrie of de landbouw.
- Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken".
- De Achterhoek kent meerdere stuwende en innovatieve clusters die kansrijk voor de toekomst zijn: agrifood, High Tech Systems and Materials (HTSM), (slimme) maakindustrie, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health. Dit zijn sectoren die exporteren buiten de regio en zijn door hun innovatie kansrijk voor de toekomst. Als deze sectoren goed presteren is de verwachting dat het ook goed gaat met verzorgende en afhankelijke sectoren. Naast de stuwende sectoren focust de regio op de sector toerisme. Hoewel deze sector niet als stuwend te kwalificeren is voor de regio, levert deze wel belangrijke werkgelegenheid voor de regio op.
- Circa 53% van het totale Bruto Regionale Product wordt gerealiseerd in de stuwende sectoren. Het totale BRP bedroeg naar schatting in 2015 € 7,3 miljard.
- De Achterhoek is een regio waar veel innovatie plaatsvindt. Dit blijkt wel uit de Erasmus concurrentie- en innovatiemonitor 2016 en cijfers over de octrooidichtheid van het Octrooicentrum Nederland. De arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) blijft in de Achterhoek echter achter bij Twente en het Nederlandse gemiddelde De relatief lage arbeidsproductiviteit kan erop wijzen dat in de Achterhoek innovatie zich nog niet zo sterk vertaalt in een hoge toegevoegde waarde.

- Wanneer de toegevoegde waarde uit de regio wordt omgeslagen naar de bevolking blijkt ook dat de Achterhoek lager presteert dan Twente of Nederland gemiddeld, maar de afgelopen jaren wel sterker is gestegen dan Nederland of Twente. Blijkbaar verdient een substantieel deel van de bevolking zijn inkomen bij bedrijven buiten de regio.

…….maar het aantal potentiële arbeidskrachten neemt af en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk

- De regio kan een daling van de potentiële beroepsbevolking (15-67 jaar) van 6% verwachten tot 2025 (-12.000) en van 12% tussen 2015 en 2030 (-24.000). Zowel ontgroening (aantal jongeren neemt af) als vergrijzing (aantal ouderen stijgt) resulteren in deze daling.
- De Achterhoekse beroepsbevolking is niet alleen werkzaam in de Achterhoek zelf, maar kijkt ook over de grens van de regio. 32% van de werkzame beroepsbevolking, 47.400 werknemers, gaat elke dag werken buiten de regio. Tegelijk werken er elke dag 26.500 mensen van buiten de regio in de Achterhoek. Per saldo vertrekken er elke dag 21.000 mensen de regio voor werk.

Om de Achterhoekse economie minstens zo goed te laten groeien als de Nederlandse economie, zoals de ambitie is in de Uitvoeringsagenda 2.0, ligt er een stevige opgave. Om én de teruggang in arbeidskrachten op te vangen én economische groei te realiseren is innovatie van groot belang. Immers door innovatie kan met relatief minder mensen meer omzet worden gerealiseerd; de arbeidsproductiviteit stijgt.

Aanbod: onderwijs

De regio heeft een breed en gespreid onderwijsaanbod waarmee leerlingen aan de regio worden gebonden. Maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk. De regio zit echter niet stil.

- Het aanbod op de arbeidsmarkt wordt deels bepaald door leerlingen die onderwijs volgen in de regio. Na het beroepsonderwijs in de regio stromen zij in op de arbeidsmarkt, in de Achterhoek of daarbuiten. Ook jongeren die voortgezet onderwijs volgen in de Achterhoek en daarna buiten de regio verder studeren, kunnen na hun opleiding instromen in de Achterhoekse arbeidsmarkt.
- Er zijn 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs in de Achterhoek, met samen 31 vestigingen en in totaal 19.460 leerlingen. Het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) in de regio kent 13 vestigingen van 2 onderwijsinstellingen.
- Vergeleken met andere regio's heeft de Achterhoek een lage onderwijspendel. Per saldo gaan er circa 650 leerlingen buiten de regio naar school. Dit kan wijzen op een sterke concurrentiepositie van het Achterhoekse voortgezet onderwijs: het onderwijs buiten de regio, bijvoorbeeld in Zutphen, heeft geen sterke aantrekkingskracht voor jongeren uit de regio.
- Volgens prognoses zal het aantal leerlingen op de scholen voor voortgezet onderwijs in de Achterhoek tussen 2016 en 2025 met ca. 5.800 leerlingen afnemen tot 13.650 leerlingen in 2025 (een daling van 30%). De leerlingendaling zal zich naar verwachting wel anders ontwikkelen tussen de verschillende gemeenten.
- Om ook in de toekomst goed onderwijs te bieden zijn schoolbesturen en gemeenten aan de slag met plannen die van invloed zijn op het aanbod en de spreiding van het beroepsonderwijs in de regio.

Het is dus "alle zeilen bij voor de arbeidsmarkt" gegeven deze groeiende mismatch tussen vraag en aanbod. Daarbij is het van belang om het regionale onderwijs zo goed mogelijk te laten functioneren, om de leerlingen van nu zo goed mogelijk op te leiden, voor te bereiden op de arbeidsmarkt en zoveel mogelijk te binden aan de regio. Nieuwe arbeidskrachten kunnen ook gevonden worden in het behouden van arbeidspendelaars, verhoging van de arbeidsparticipatie en het aantrekken van werknemers buiten de regio.

B. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

In welke mate al deze routes voldoende zijn om het gat tussen vraag en aanbod te vullen, hangt deels af van de ambities van belangrijke betrokkenen in de regio. Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich hierover uit te spreken. In het onderstaande een impressie:

- De sector High Tech Systems and Materials (HTSM) wordt door een groot deel van de aanwezigen als sector met het beste potentiële rendement gezien (45%). Daarnaast vindt een belangrijk deel de maakindustrie veelbelovend (24%). Een sector als de agrifood heeft bijvoorbeeld de maakindustrie nodig: zonder de maakindustrie die de sector faciliteert, kan de agrifood niet groeien.
- 78% van de aanwezigen verwacht dat de Achterhoekse economie minstens net zo hard kan groeien als Nederland. Van deze groep schat meer dan de helft in dat de economische groei wel twee keer zo groot als het Nederlands gemiddelde kan zijn. 20% denkt dat het tot de helft minder zal zijn dan het gemiddelde. Aanwezigen noemen dat de regio een sterke uitgangspositie heeft met een goede infrastructuur, hoog arbeidsethos en toename van lokale productie. Anderen noemen de risico's dat steeds meer jongeren de regio verlaten.
- In het (door-)ontwikkelen van Smart Industry (20%) en het verbeteren van het onderwijs- en omscholingsaanbod (20%) en een verbetering in de samenwerking tussen overheid, ondernemers en overheid (18%) liggen volgens de aanwezigen de belangrijkste factoren om de economische groei te stimuleren.
- 48% meent dat de grootste tekorten op de arbeidsmarkt ontstaan bij technisch personeel op alle niveaus. Een deel (28%) schat in dat vooral banen op mbo-3 en 4 niveau tekorten zullen krijgen. Door technologisch ontwikkelingen zullen banen technisch gecompliceerder worden en er extra behoefte komen aan werknemers op niveau 3 en 4.
- 36% van de aanwezigen ziet het beperken van de uitgaande pendel als belangrijkste element om de verwachte tekorten op de arbeidsmarkt op te vangen. De regio wil graag meer inzicht in het profiel van de 'pendelaars': waarom kiezen zij voor een baan buiten de regio? 19% ziet een belangrijke oplossing in het verhogen van de arbeidsproductiviteit. Daarbij wordt genoemd dat het wel belangrijk is om innovatie vanuit het wo en hbo het mbo te laten bereiken. De aanwezigen geven aan dat er gezocht moet worden naar manieren om de tekorten weg te werken die het minste kosten. Dan ligt het aan het werk helpen van zij-instromers en het omscholen van werklozen het meest voor de hand.
- Voor de toekomst van het vmbo en mbo in de regio is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt van cruciaal belang (67%). Het wisselt volgens de aanwezigen per sector hoe goed deze aansluiting nu is.
- 67% van alle aanwezigen ziet een verbetering in de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt vooral tot stand komen als bedrijven meer betrokken worden bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen en vakken die gegeven worden. Daarmee kan het beeld van een beroep ook beter worden neergezet. Dat betekent wel dat het onderwijs ook beter moet luisteren naar het bedrijfsleven, zo klinkt de oproep.
- Om jongeren na hun opleiding aan de regio te binden is het volgens de aanwezigen vooral van belang dat er meer hbo-functies bij bedrijven komen (40%) en dat het woon- en voorzieningenaanbod wordt uitgebreid en verbeterd (40%).
- In beide bijeenkomsten kwamen de aanwezigen tot het besef dat het tijd voor actie is voor de drie o's samen. Voor de aanwezigen uit onderwijs, bedrijfsleven en overheid werd duidelijk dat een ambitie voor flinke economische groei van de regionale economie, samen met een dalende potentiële beroepsbevolking en een forse uitgaande arbeidspendel vragen om een gezamenlijke, maximale inzet op innovatie en een maximale inzet op talent voor de regio.

C. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT

Tijdens de interactieve sessies heeft het merendeel zich uitgesproken voor het maximaal inzetten op innovatie, economische groei en behoud van talent voor de regio. Ook werd het ecomische profiel en de dynamiek op de arbeidsmarkt (h)erkend door deelnemers.

Maximale inzet innovatie en economische groei

Groei BRP mogelijk van €1.490 miljoen tot en met 2025

- Uit de groeikansenverkenning per sector blijkt dat door inzet op de zes stuwende sectoren in potentie een maximale economische groei tot 2025 mogelijk is van €1.490 miljoen: het BRP kan stijgen van € 7.274 in 2015 naar € 8.764 in 2025 (+20%).
- Het sleutelwoord voor economische groei is innovatie, die hand in hand gaat met een stijging van de arbeidsproductiviteit: de ontwikkeling van een ecosysteem (vernieuwende producten en productieprocessen, meer doen met minder mensen en slim omgaan met de arbeidskrachten die er nu en in de toekomst zijn).
- De sectoren HTSM, (slimme) maakindustrie, agrifood, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health zijn het meest kansrijk voor de toekomst. Kansen en ambities binnen deze sectoren zijn gedefinieerd op basis van kwantitatieve analyses en benchmarks en een interviewronde met ondernemers.
    - HTSM: Het HTSM cluster is een belangrijk onderdeel van de Achterhoekse economie, met veel familiebedrijven en een groot aandeel in de totale werkgelegenheid in de regio. Er is een hoge mate van innovatie aanwezig in het HTSM cluster, waaruit initiatieven ontstaan als de Smart bending factory, het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland (CIVON), het ICER fablab en het 3Dprintnetwerk Achterhoek. Voor het HTSM cluster in de Achterhoek liggen de groeikansen vooral in het vinden van potentiële toepassingsdomeinen en klanten voor de nieuwe technologieën, energietechnologie en duurzaam en slim bouwen. Dit vraagt om kennisdeling en een goede onderlinge samenwerking tussen bedrijven. Deze samenwerking komt de innovatie binnen de sector ten goede. Hierbij biedt een samenwerking met Twente veel kansen, onder meer vanwege de beschikbaarheid van specifieke kennis en arbeidskrachten.
    - (Slimme) maakindustrie: Net als het HTSM cluster is het (slimme) maakindustrie cluster al van oudsher aanwezig in de regio en zijn er veel familiebedrijven binnen dit cluster actief. In de Uitvoeringsagenda 2.0 wordt de maakindustrie als startpunt genomen voor de profilering van de Achterhoek als ‘smart regio’. Vanwege de aanwezigheid van een grote maakindustrie, toenemende grondstoffenschaarste en het groeiende belang van duurzaam produceren speelt de (slimme) maakindustrie een belangrijke rol in de economie van de Achterhoek. Het cluster kan een kwalitatieve sprong maken wanneer het onderlinge verbindingen tussen sectoren weet te ontwikkelen en te versterken. Zo kan er kruisbestuiving plaatsvinden en intensief worden samengewerkt op het gebied van zorg, de biobased economy en het agrifood cluster.
    - Agrifood: De agrifood sector in de Achterhoek bestaat uit een aantal grote en innovatieve bedrijven in de foodsector (zoals Aviko in Steenderen, VION in Groenlo) met daarnaast een behoorlijk aantal kleinere agrarische bedrijven (voornamelijk melkvee en akkerbouw). De Achterhoek is hierbij gespecialiseerd in productie en verwerking van vleesproducten, aardappels en zuivel. Een groeiende wereldbevolking zorgt voor een toename in de behoefte van zuivelproducten en andere voeding en voedingsmiddelen. De clustervorming in de agrifood sector in de Achterhoek staat op dit moment nog in de kinderschoenen. Er zijn veel kleine bedrijven die op hun eigen manier werkzaam zijn en hierbij weinig samenwerken met andere bedrijven in de regio. Wanneer er meer samengewerkt wordt is het mogelijk voor schakels in de keten om zich te specialiseren en op een kosten-efficiënte manier te

produceren. Daarnaast liggen er kansen voor cross-overs met het HTSM cluster (precisielandbouw, gebruik van drones), de bouwnijverheid (biobased materials) en de energiesector (hernieuwbare grondstoffen).

- Bouwnijverheid: De bouwnijverheid is een belangrijk cluster voor de Achterhoek en maakt op dit moment weer goede tijden door na een moeizame periode tijdens de economische crisis. De Achterhoek kent enkele grote bedrijven die actief zijn binnen het bouwnijverheidscluster en daarnaast zijn er veel kleinere bouwbedrijven actief binnen het cluster. Het bouwnijverheidscluster biedt kansen voor cross-overs met de metaalindustrie en de agrarische bedrijven. Vanwege de toenemende vraag naar duurzaam bouwen zal de behoefte aan biobased bouwen toenemen. Met samenwerking en innovatie kan er veel bereikt worden, maar hierbij is het van belang dat er voldoende en geschikt personeel opgeleid wordt in de regio.
- Transport en logistiek: De logistieke sector in de Achterhoek is vertegenwoordigd in een cluster rondom de A12 en groothandels die hun verzorgingsgebied in heel Nederland en daarbuiten hebben. Ketenregie krijgt voor dit cluster een steeds belangrijkere plek: van toeleverancier tot opslag, herpakken en doorvoer ligt steeds meer in handen van 1 partij. . De regio kan hierbij profiteren van de gunstige ligging ten opzichte van het Duitse achterland. In de Achterhoek zijn er kansen voor cross-overs met de smart industry. De vele bedrijven in de maakindustrie en smart industry maken het mogelijk om het logistieke cluster te optimaliseren, bijvoorbeeld door middel van automatisering en smart logistics.
- Life sciences & health: het life science and health cluster in de Achterhoek draait om de onderzoekskant van de zorg, waarin het Fieldlab Achterhoek een belangrijke aanjager is: zij steunen projecten die naast het verbeteren van de zorg ook de economie van de Achterhoek versterken. Om het cluster verder te stimuleren kan aangesloten worden bij het Radboud Ziekenhuis en de Technische Universiteit Twente.
- Toerisme en recreatie: De Achterhoek is een populaire toeristische bestemming onder de Nederlandse toeristen. Door toenemende binnenlandse vakanties en groeiende koopkracht heeft de Achterhoek goede mogelijkheden om dit cluster te laten groeien.

<u>Dat betekent dat ruim 27.000 nieuwe werknemers nodig zijn in 2025: ca. 2.700 uitbreidingsvraag en nog eens bijna 25.000 om werknemers die uitstromen uit het arbeidsproces te vervangen.</u>

- De maximale potentiële groei in de stuwende clusters enerzijds en de noodzakelijke toename van de arbeidsproductiviteit anderzijds leidt er toe dat het aantal nieuwe banen in de Achterhoek tot aan 2025 zal stijgen met in totaal zo'n 2.660. In de bouwnijverheid, (slimme) maakindustrie en HTSM zal het aantal banen het sterkst toenemen. In de logistiek en het agrifood cluster zullen minder arbeidskrachten nodig zijn in 2025.
- Naast de uitbreidingsvraag krijgt de Achterhoek tot en met 2025 te maken met een vervangingsvraag van bijna 25.000.
- Met het bereiken van de maximale potentie van de regio worden niet alleen banen behouden voor de regio, maar zullen de banen die er dan zijn ook aantrekkelijker zijn.

Maximale inzet talent

Naast de maximale inzet op innovatie is het nodig om maximaal in te zetten op talent, om economische groei te realiseren. Het tekort op de arbeidsmarkt dat er is, wordt opgeheven met talent van binnen en buiten de regio.

Talent uit de regio kan een groot deel van de arbeidsvraag vullen als de arbeidsparticipatie stijgt en de doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt verbetert.

- De werknemers van de toekomst komen van het beroepsonderwijs uit de regio of van het hoger onderwijs buiten de regio en hebben een binding met de regio. Daarnaast moeten er arbeidskrachten die nu in de regio wonen maar buiten de regio werken, mensen van buiten de regio en zelfs arbeidskrachten uit geheel de EU (of nog breder) aangetrokken worden. Ook zij-instromers en statushouders kunnen de nieuwe vacatures in de regio vervullen.
- Tijdens de interactieve bijeenkomsten is de voorkeur uitgesproken om zoveel mogelijk talent uit de regio te benutten. Met zij-instromers en een betere doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt kan de mismatch tussen vraag en aanbod bijna geheel opgelost worden met talent uit de regio. Hiervoor zal wel de arbeidsparticipatie sterk moeten stijgen en moet de regionale werkgelegenheid aantrekkelijk en bekend zijn voor de jongeren die in de Achterhoek onderwijs hebben gevolgd.

D. OPGAVEN

De ambitie voor sterke economische groei en keuze voor het maximaal inzetten op talent uit de regio leiden tot een kwantitatieve opgave (hoeveel werknemers zijn er nodig en waar komen die vandaan?), een kwalitatieve opgave (in welke sectoren en op welke niveaus ontstaat een tekort?), een opgave voor de spreiding en kwaliteit van onderwijs en een opgave voor de samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemers

1. Kwantitatieve opgave: 7.000 zij-instromers, 18.000 leerlingen, 600 pendelaars, 500 werknemers uit Nederland en 600 mensen uit de EU of mondiaal te winnen voor de Achterhoekse arbeidsmarkt

2. Kwalitatieve opgave: een verschil in tekorten en overschotten per sector en niveau

- Tekorten in de sectoren industrie, handel, zorg en bouw en overschotten in zakelijke dienstverlening en horeca. Technisch opgeleiden zullen hard nodig zijn; zij komen veelal terecht in sectoren als handel, industrie en bouw.
- Onder lager opgeleiden zullen vooral tekorten ontstaan in handel en reparatie, industrie en bouw. Onder middelbaar opgeleiden ontstaan de grootste tekorten in industrie, handel en zorg. Hoger opgeleiden zullen vooral tekort zijn in de sectoren zorg en industrie. In de dienstverlening zullen voor alle niveaus overschotten ontstaan.

3. Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs

- De huidige situatie van het voortgezet onderwijs laat een beeld zien van een gespreid aanbod met een groot aantal vestigingen. Sommige locaties en afdelingen zijn van geringe omvang.
- Om zoveel mogelijk leerlingen voor de regio te behouden, is een goed en gespreid beroepsonderwijs van groot belang. Om dit aan te kunnen blijven bieden, ondanks de leerlingendaling, zal er tussen scholen afgestemd en samengewerkt moeten worden. Zo kan aanbod op elkaar afgestemd worden en hoeven er ondanks de dalende leerlingaantallen geen cruciale richtingen volledig te verdwijnen uit de regio.

4. Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid

- Meer inhoudelijke afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs: hoe krijgt innovatie uit het bedrijfsleven een plek in het onderwijs? Is er bekend of leerlingen de juiste vaardigheden leren voor een toekomstige baan?
- Meer begeleiding bij studie- en profielkeuze: wordt er gekozen met goede informatie over beroepen, (regionaal) bedrijfsleven, carrièremogelijkheden?
- De Achterhoek profileren als aantrekkelijke regio om te wonen én te werken. Dit vraagt de realisatie van aantrekkelijke woonmilieus voor bijvoorbeeld starters en hoogopgeleiden, maar ook een actieve marketing van de regio.
- Maximale inzet van zij-instromers: om- en bijscholing is van groot belang volgens velen. Voor het middelbaar beroepsonderwijs ligt hier een belangrijke opgave. Die zal daarin nauw samen moeten werken met het bedrijfsleven.
- Samenwerking in het onderwijs om kwalitatief goed beroepsonderwijs bereikbaar te houden: om met een dalend leerlingenaantal van 5.800 leerlingen tot 2025 toch goed onderwijs te bieden is het nodig dat onderwijspartijen elkaar vinden en afstemming zoeken over het aanbod en mogelijkheden om zaken uit te wisselen.
- Samenwerking met de rijksoverheid in een regiodeal: het rijk heeft €950 miljoen beschikbaar om publiek-private samenwerkingen in regio's te ondersteunen bij opgaven die de regio te boven gaan.

public RESULT

Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek

Versie: d.d. 21 december 2017

In opdracht van Achterhoek VO, in samenwerking met het Platform Onderwijs-Arbeidsmarkt Achterhoek.

Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl
Opdrachtnummer: VORAA16

© Copyright Public Result 2017.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

1. INLEIDING 2

1.1. Interactief proces 2
1.2. Aanpak 3
1.1. Technische verantwoording 4
1.2. Leeswijzer 5

DEEL A: SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT 6

2. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT 6

2.1. Verkenning arbeidsvraag 6
- maar het aantal potentiele arbeidskrachten neemt af 9
- en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk 10
- Conclusie 11

2.2. Aanbod: onderwijs 12
- Een breed en gespreid onderwijsaanbod 12
- waarmee leerlingen aan de Achterhoek worden gebonden 15
- maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk 16
- maar de regio zit niet stil 17
- Conclusie 17

2.3. Conclusie onderwijs en arbeidsmarkt 18

DEEL B: INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN 19

3. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN (BEROEPS)ONDERWIJS 19

DEEL C: MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT 24

4. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE EN ECONOMISCHE GROEI 24

4.1. Wat kan het opleveren? 24
4.2. Innovatie is nodig 25
4.3. Grootste groei mogelijk in de sectoren… 27
- HTSM 27
- (Slimme) maakindustrie 28
- Agrifood 29
- Bouwnijverheid 32
- Transport en logistiek 33
- Life sciences & Health 35

- Toerisme en recreatie 36

4.4. Wat betekent dit voor de vraag naar werknemers? 37

4.5. Conclusie 39

5. MAXIMALE INZET TALENT 40

- Talent benutten +- 40
- Talent benutten ++ 42
- Conclusie 43

DEEL D: OPGAVEN 44

6. OPGAVEN 44

6.1 Kwantitatieve opgave 44

6.2 Kwalitatieve opgave 45

6.3 Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs 47

6.4 Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid 48

6.5 Conclusies 49

1. INLEIDING

De Achterhoek is een bruisende regio die volop inzet op economische vitaliteit en leefbaarheid. Met kracht wordt ingezet op groei en innovatie in sectoren als de smart industry, agrifood, health en logistiek. Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken".

De vraag die daarbij steeds meer een rol zal gaan spelen is: Hoe zorgen we ervoor dat we ook in de toekomst voldoende en goed gekwalificeerde arbeidskrachten kunnen leveren? En welke rol kan het beroepsonderwijs daarbij spelen? Gegeven de verwachte leerlingendaling heeft deze opgave des te meer urgentie.

1.1. Interactief proces

Onderwijs, ondernemers en overheid in de Achterhoek hebben gezamenlijk het initiatief genomen om met de Transitieatlas beroepsonderwijs zicht te krijgen op de mismatch op de arbeidsmarkt en mogelijke oplossingen daarvoor. Met de Transitieatlas is een aantal scenario's ontwikkeld de mogelijke potentie in de economie en de veranderende vraag naar arbeid in 2025 en de mate waarin het beroepsonderwijs hierin kan voorzien. Aan de hand van een interactief proces met sleutelfiguren uit de regio zijn normen, waarden en criteria die relevant zijn voor deze vraagstukken opgehaald en verwerkt in diverse scenario's. De transitieatlas is dus een scenariomodel en geen prognosemodel, aan de scenario's kunnen dan ook geen rechten ontleend worden. Ook zijn de ontwikkelde scenario's uitdrukkelijk geen blauwdruk. De onderzoekers hebben dan ook geen voorkeur voor een van de scenario's. Bij het opstellen van de scenario's is maximaal gebruik gemaakt van gegevens zoals aangeleverd door de schoolbesturen en gemeenten. Met de begeleidingscommissie zijn de scenario's in een proefsessie gedeeld en op basis daarvan aangescherpt. Met een aantal sleutelfiguren uit het regionale bedrijfsleven is de kwantitatieve analyse gestaafd (zie bijlage 1 voor respondentenlijst). Bij deze sleutelfiguren is getoetst of het beeld van de mismatch op de arbeidsmarkt herkenbaar was en hun respons zorgde voor een kwalitatieve verdieping van de scenario's. Vervolgens is de voorkeur van de regio voor scenario's opgehaald in twee interactieve sessies met 51 stemmende deelnemers, sleutelfiguren uit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven, op 12 en 26 oktober 2017. De deelnemers hebben in een interactieve ronde gestemd over normen, waarden en criteria die zij van belang vinden (zie bijlage 2 voor stemresultaten). De deelnemers aan de interactieve bijeenkomst vormden geen volledig representatieve vertegenwoordiging van de regio, maar door de diversiteit van de aanwezigen geven de gevoerde discussie en de voorkeuren inkleuring aan wat er leeft in de regio. Op basis hiervan zijn die scenario's gekozen die passen bij de ambities van de regio en weergegeven in deze rapportage.

1.2. Aanpak

Om de mismatch op de arbeidsmarkt te onderzoeken hebben we een scherp beeld nodig van wat de potentiële vraag naar arbeid in 2025 zal zijn en of het verwachte aanbod van arbeid tegen die tijd toereikend zal zijn. In de Transitieatlas (beroeps)onderwijs komen vraag en aanbod van nieuwkomers op de regionale arbeidsmarkt bij elkaar. De vraag op de arbeidsmarkt bestaat uit een vervangingsvraag (werknemers die nodig zijn om uitstroom van werknemers (door pensionering, arbeidsongeschiktheid, beroepsmobiliteit of verandering van beroepsniveau) op te vangen) en een uitbreidingsvraag (werknemers die extra nodig zijn door groei van de werkgelegenheid). Het aanbod op de arbeidsmarkt bestaat uit de nieuwkomers die vanuit diverse opleidingen instromen op de regionale arbeidsmarkt en uit nieuwkomers die op andere manieren de regionale arbeidsmarkt opkomen (zij-instroom, nieuw in de regio komen (wonen en) werken). Vervolgens wordt in verschillende scenario's onderzocht hoe groot (kwantitatief) en op welk vlak (kwalitatief) een mismatch is in 2025 tussen de vraag en het aanbod van de nieuwe instromers die na het voortgezet onderwijs in de regio na een vervolgopleiding instromen op de regionale arbeidsmarkt. Wanneer deze mismatch in beeld is, kan onderzocht worden hoe deze kan worden opgelost: door de instroom vanuit opleidingen te vergroten en/of door de instroom van werknemers buiten de regio te vergroten (zie ook figuur hierboven).

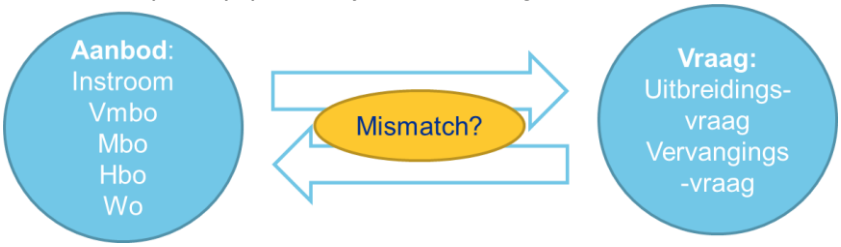

Uiteraard wordt de vraag naar arbeid gedreven door economsiche groei en innovatie. We starten onze analyse daarom met een inschatting van de economische potentie van de regio Achterhoek. Deze vertalen we door naar de vraag naar arbeid in 2025 die we vervolgens kunnen confronteren met het verwachte aanbod van arbeid waarvan het beroepsonderwijs deel uit maakt. Zowel voor de economische groei als voor het aanbod van arbeid in de Achterhoek hanteren we scenario's om meer grip te krijgen op de dynamiek en de Achterhoek ook een handelingsperspectief aan te bieden. Daarmee staan voor het onderzoek de volgende vragen centraal:

- Wat zijn de economische ambities en potenties van de regio en hoe vertaalt die zich in de ontwikkeling van het bruto regionaal product (BRP)?[1]
- Welke eisen stelt dit aan het vestigingsklimaat, bijvoorbeeld de vorming van ecosystemen (netwerken van met elkaar samenhangende bedrijvigheid), bereikbaarheid, woon- en leefklimaat, enz.?
- Wat betekenen de ambities en potenties voor de arbeidsparticipatie en arbeidsproductiviteit?

[1] In feite gaat het om de bruto toegevoegde waarde; de ramingen zijn op dit gegeven gebaseerd.

- Welke behoefte is er daarmee aan arbeidskrachten en wie kan de arbeidsplaatsen invullen in de toekomst?
- Ontstaat er een mismatch op de arbeidsmarkt en hoe zou deze kunnen worden aangepakt?
- Hoe ontwikkelt zich het aanbod van het beroepsonderwijs en hoe kan een betere aansluiting op de vraag worden gerealiseerd?

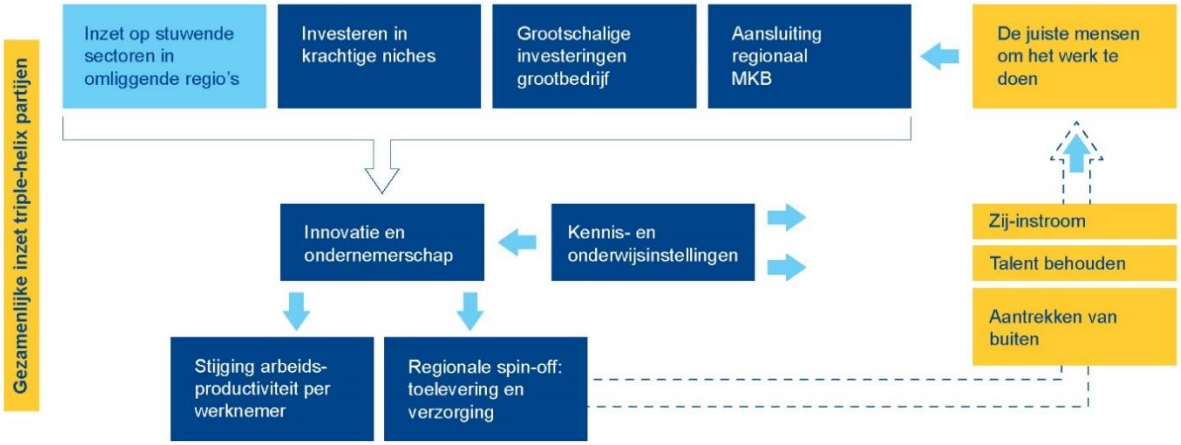

In het figuur hierboven zijn de belangrijkste economische variabelen modelmatig weergegeven.

1.1. Technische verantwoording

Het cijfermateriaal uit dit onderzoek komt voornamelijk van het CBS[2] en de Provincie Gelderland. De leerlingenprognoses komen van de scholen zelf, van DUO of Voion. Benchmarks van vestigingsbewegingen van studenten komen van studies van Zeeland en Friesland[3]. Cijfers over doorstroom van opleiding naar beroepssectoren zijn alleen op landelijk niveau (CBS) bekend.

De kwantitatieve analyse is gestaafd met interviews met circa 20 sleutelfiguren uit het bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Bij hen is getoetst of het beeld van de economische potentie en mismatch op de arbeidsmarkt herkenbaar was en hun respons zorgde voor een kwalitatieve verdieping van deze rapportage. Zie bijlage 1 voor de respondentenlijst.

De uitkomsten van de Transitieatlas beroepsonderwijs zijn getoetst in een voorproefsessie met de begeleidingscommissie, een proefsessie met het POA Achterhoek en in twee interactieve sessies met samen 51 stemmende deelnemers, vertegenwoordigers van bedrijfsleven, onderwijs en overheid op 12 en 26 oktober 2017. Zie bijlage 2 voor de stemresultaten.

[2] Indien niet anders vermeld zijn de gepresenteerde cijfers afkomstig van het CBS (Statline)

[3] De enige (openbare) benchmarks op dit onderwerp

Veel kwantitatieve gegevens zijn standaard beschikbaar op het zogeheten 'COROP'-niveau als laagste schaalniveau. De regio Achterhoek die wordt aangehouden in deze rapportage bestaat uit een deel van de COROP-regio Achterhoek. Voor de economische analyse zijn in overleg met de begeleidingscommissie de gemeenten Zutphen, Brummen en Lochem buiten beschouwing gelaten. Zaken als bijvoorbeeld het BRP zijn vanuit het COROP-schaalniveau aan de hand van de werkgelegenheidsgegevens per sector (die per gemeente beschikbaar zijn) teruggerekend naar de 8 gemeenten in de Achterhoek (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk). Daarbij is dus de arbeidsproductiviteit per sector van het COROP gebied toegepast op de regio. Daarnaast is er gebruik gemaakt van Rabobankrapporten om deze ramingen te ijken.

Macro-economische cijfers per sector worden niet ieder jaar gepubliceerd en komen met enige vertraging tot stand. Vanwege de vergelijkbaarheid en de compleetheid is daarom gekozen voor het jaar 2015 als uitgangspunt voor de scenario's in het model. Het is dus niet volledig cijfermatig bekend hoe de specifieke sectoren zich sinds 2015 hebben ontwikkeld, maar in het scenario is wel rekening gehouden met ontwikkelingen in de tussenliggende jaren.

1.2. Leeswijzer

De opbouw van het rapport is als volgt:

- In deel A, hoofdstuk 2 'Spanning op de arbeidsmarkt' worden de regionale economie en krachtige sectoren van de Achterhoek in beeld gebracht. Hiermee wordt de basis gelegd om de maximale economische potentie van de regio en de daarbij behorende arbeidsvraag van de toekomst te bepalen. In dit hoofdstuk wordt ook het beroepsonderwijs (voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) weergegeven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.
- In deel B, hoofdstuk 3 'Interactieve bijeenkomsten (beroeps)onderwijs' wordt een impressie van de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober weergegeven. Tijdens deze interactieve bijeenkomsten is dialoog gevoerd over de herkenbaarheid van het onderzoeksmateriaal en de ambities van de regio voor innovatie en economische groei en arbeidsmarkt en onderwijs.
- In Deel C, hoofdstuk 4 'Maximale inzet op innovatie en economische groei' beschrijven we het aanwezige economische beleidskader en verkennen we de groeikansen in een aantal voor de regio stuwende sectoren en kwantificeren we deze kansen. Het gaat enerzijds om de te verwachte groei van het BRP en anderzijds om de (noodzakelijke) toename van de arbeidsproductiviteit. Het sleutelwoord om deze groei te bereiken is innovatie.
- In Deel C, hoofdstuk 5 'Maximale inzet talent' worden twee scenario's gepresenteerd om de mismatch tussen vraag en aanbod op te lossen: een beleidsarm scenario en een beleidsrijk scenario. De keuze voor de scenario's van innovatie en economische groei en arbeidsmarkt is gebaseerd op de ambities zoals naar voren kwamen in de interactieve sessies.
- In Deel D, hoofdstuk 6 'Opgaven arbeidsmarkt' wordt ingegaan op de kwalitatieve mismatch: in welke mate sluiten opleidingsrichtingen en –niveaus aan op de vraag van de toekomst? De opgaven voor onderwijs en arbeidsmarkt die hieruit volgen komen aan bod.

DEEL A: SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

2. SPANNING OP DE ARBEIDSMARKT

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van de Achterhoekse economie en van het beroepsonderwijs in de regio geschetst. Hiermee wordt de basis gelegd om de maximale economische potentie van de regio en de daarbij behorende arbeidsvraag van de toekomst te bepalen. In dit hoofdstuk wordt ook het beroepsonderwijs (voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) weergegeven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.

2.1. Verkenning arbeidsvraag

Achterhoek: een kansrijke regio met ambitie

De Achterhoek is een landelijke regio met een sterk eigen profiel waarmee de regio zichzelf economisch, toeristisch maar ook voor het woon- en leefklimaat op de kaart zet. De acht Achterhoekse gemeenten herbergen een keur aan vooral kleinschalige en middelgrote bedrijven die vaak gerelateerd zijn aan de maakindustrie of de landbouw.
De Achterhoek kent meerdere stuwende en innovatieve clusters die kansrijk voor de toekomst zijn: agrifood, High Tech Systems and Materials (HTSM), (slimme) maakindustrie, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health. Deze clusters bieden kansen voor onderlinge crossovers. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het benutten van het ‘Internet Of Things’ in de agrifoodsector of het bouwen met biobased materialen. De sector recreatie en toerisme is vooral een belangrijke sector in het licht van de werkgelegenheid.

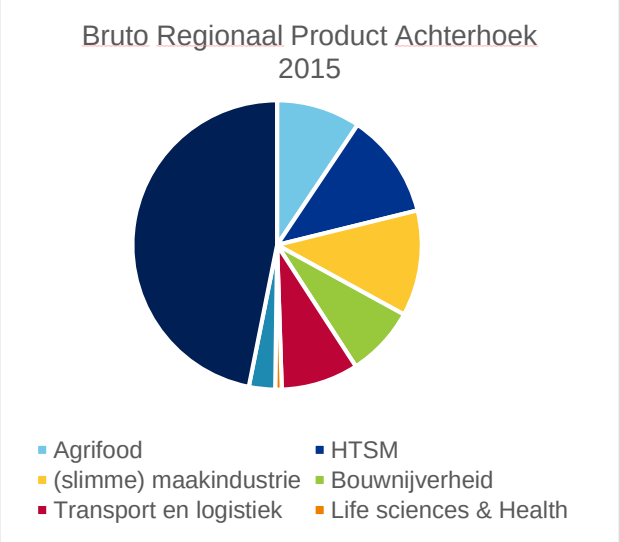

Cluster	Achterhoek
Agrifood	9,4%
HTSM	11,8%
(Slimme) maakindustrie	11,8%
Bouwnijverheid	7,9%
Transport en logistiek	8,6%
Life sciences & Health	0,7%
Recreatie en toerisme	2,9%
Verzorgende sectoren	46,9%

In het rapport ‘De kracht van Oost-Nederland’ worden de sectoren agrifood, HTSM, logistiek, tuinbouw en water als krachtige clusters met doorgroeimogelijkheden genoemd en de sectoren chemie, energie

en life sciences & health als sectoren die veel kans hebben om zich te specialiseren in de regio. Voor die laatste sectoren worden vooral kansen op crossovers met andere sectoren gesignaleerd. Smart industry als concept voor de transformatie van de traditionele maakindustrie wordt herkend. Aandachtspunt hierbij is wel de verbinding met de ICT-sector, stellen de onderzoekers, omdat de regio daar niet in is gespecialiseerd.[4]

Het BRP in de regio bedroeg in 2015 circa €7,3 miljard. Het aandeel van deze stuwende clusters is 53%. Dit zijn de stuwende sectoren in de regio, oftewel: als deze sectoren goed presteren dan is de verwachting dat het ook goed gaat met verzorgende en afhankelijke sectoren als de zakelijke en financiële dienstverlening, zorg en detailhandel. Ook de overheid en het onderwijs behoren tot de verzorgende sectoren. De stuwende sectoren kunnen niet zonder de zogenaamde verzorgende sectoren. Dit zijn de economische activiteiten die de exporterende en innoverende sectoren ondersteunen en hun omzet dan ook vooral in de regio maken. Zo kan de accountant niet zonder de omzet van het metaalbewerkingsbedrijf, maar valt dit bedrijf niet om wanneer de accountant failliet gaat. Als het dus goed gaat met de stuwende sectoren, gaat het goed met de verzorgende sectoren in de economie. Dit is goed voor de werkgelegenheid. Daarnaast is het natuurlijk wel zo dat een aantal belangrijke autonome ontwikkelingen de verzorgende economie bepalen. Zo zal de vergrijzing in de komende jaren tot een groei in de zorgsector en dus ook de werkgelegenheid betekenen. Tegelijk zal bijvoorbeeld de leerlingendaling in het onderwijs de werkgelegenheid in het onderwijs onder druk zetten.

In deze verzorgende sectoren in de Achterhoek zien we de volgende economische activiteiten: detailhandel (10,2%), financiële instellingen (3,5%), zakelijke dienstverlening (8,6%), overheid (4,9%), onderwijs (5,7%), zorg (10,9%) en overige dienstverlening (3,1%).

De maakindustrie staat centraal in de Achterhoek: daar ligt het zwaartepunt van innovatie en profilering, maar ook veel kansen voor cross-overs. Gecombineerd met de sector informatie en communicatie vormt het een cluster van slimme maakindustrie: het slim en efficiënt produceren door middel van ICT en geavanceerde technieken. De HTSM is de metaalindustrie, die gekoppeld is aan onderzoek en dienstverlening op dat gebied: een cluster van voornamelijk hoog-innovatieve bedrijven gericht op micro- en nanotechnologie, sensortechnologie, mechatronica en robotisering en materiaalkunde. Dat de Achterhoek een innovatieve regio is die slimme en innovatieve bedrijvigheid naar zich toe trekt, blijkt bijvoorbeeld uit de Erasmus concurrentie- en innovatiemonitor 2016: de regio Achterhoek, Twente en Drenthe scoort na Eindhoven het hoogst (3,9% boven het landelijke gemiddelde) op radicale innovatie[5]. Het ontwikkelen van compleet nieuwe producten is een kracht van

[4] Regioplan, ESD[2], IHS Making cities work, Ruimtelijk Economisch Atelier Tordoir, december 2016, ‘De kracht van Oost-Nederland’.
[5] Rotterdam School of Management, Erasmus Concurrentie en innovatie monitor 2016.

deze regio. Cijfers uit 2010 over de octrooidichtheid bevestigen dit beeld: het Achterhoekse MKB scoort hierin hoog (0,45-0,55% van het MKB vroeg in 2010 een octrooi aan).[6]

Als het gaat om de arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) blijft de Achterhoek achter bij Twente en het Nederlandse gemiddelde. Alleen in de sectoren vervoer en opslag en overheid realiseert de Achterhoek een hogere arbeidsproductiviteit dan Twente. De sector industrie is met name opvallend: de Achterhoekse arbeidsproductiviteit blijft in deze sector sterk achter bij het Nederlandse en Twentse gemiddelde. Blijkbaar vertaalt innovatie zich nog niet zo sterk in een hoge toegevoegde waarde. Wellicht is er sprake van een sterke innovatieve kopgroep in de regio en liggen er kansen voor meer traditioneel opererende bedrijven om daarbij aan te sluiten.

Wanneer de toegevoegde waarde uit de regio wordt omgeslagen naar de bevolking blijkt ook dat de Achterhoek lager presteert dan Twente of Nederland gemiddeld. De afgelopen jaren is het BRP per hoofd van de bevolking in de Achterhoek wel sterker gestegen dan dit in Nederland of Twente het geval was. In 2015 lag het BRP per hoofd van de bevolking in de Achterhoek op € 27.445,-, tegenover € 31.223,- in Twente en € 39.936,- in Nederland gemiddeld. Blijkbaar verdient een substantieel deel van de bevolking zijn inkomen bij bedrijven buiten de regio.

Met de Uitvoeringsagenda 2.0 hebben ondernemers, overheid en maatschappelijke organisaties uit de Achterhoek opgaven en daarbij behorende programma's en projecten geïdentificeerd die de regio economisch minstens net zo goed als de trend in Nederland moeten laten ontwikkelen, waarbij de kwaliteit van leven wordt behouden of zelfs verbeterd. De focus ligt hierbij bij 'smart werken': een "programma dat beoogt door de toepassing en ontwikkeling van 'Smart Industry' de Achterhoekse economie fundamenteel te versterken" (p.3 Uitvoeringsagenda 2.0, april 2016). Met smart industry wordt het gebruik van de nieuwste informatie- en technologie-ontwikkelingen bedoeld, om daarmee veel efficiënter, flexibeler, kwalitatief beter en op maat te produceren en te werken. Voor de Achterhoek geldt de maakindustrie als bron van innovatie en hoogwaardige en gespecialiseerde productie. Daarmee is deze sector een onderscheidende economische motor. De Uitvoeringsagenda noemt daarnaast als basis voor de beoogde economische ontwikkeling het verbinden van de smart industry met sectoren als zorg, agrofood, biobased economy, traditionele maakindustrie en bouw.

Wonen en bereikbaarheid zijn subthema's die als randvoorwaarden gelden voor de economische ontwikkeling. Zonder een goed woonklimaat en goede bereikbaarheid van de regio kunnen bedrijven zich niet optimaal ontwikkelen en zullen er niet voldoende werknemers zijn om de extra bedrijvigheid te realiseren.

[6] EIM, NL Octrooicentrum, Octrooien in Nederland; analyse van de innovatiekracht in regio's, sectoren en grootteklassen. April 2010

- ***maar het aantal potentiele arbeidskrachten neemt af***

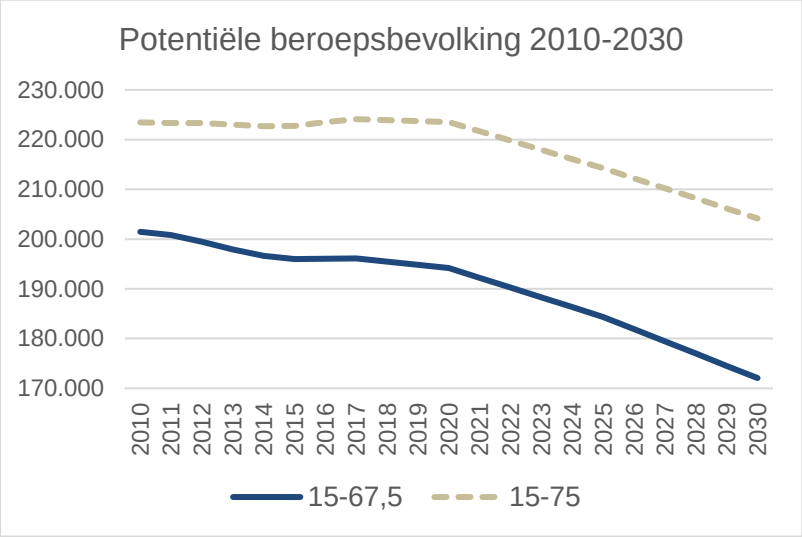

De Achterhoek heeft in 2015 een potentiële beroepsbevolking van circa 196.000 (bevolking tussen 15 en 67). De arbeidsparticipatie ligt op 66,3% in de Achterhoek: ruim 66% van de bevolking tussen de 15 en 75 jaar heeft een betaalde baan (definitie CBS). Dit is iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde; 65,8%.

Bevolkingsprognoses[7] geven aan dat de regio een daling van de potentiële beroepsbevolking van 6% kan verwachten tot 2025 (-12.000) en van 12% tussen 2015 en 2030 (-24.000). Zowel ontgroening (aantal jongeren neemt af) als vergrijzing (aantal ouderen stijgt) resulteren in deze daling. Voor Nederland gemiddeld ligt dit op 0% tussen 2015 en 2025 en -3% tussen 2015 en 2030.
In 2030 zal de potentiële beroepsbevolking ten opzichte van 2010 afgenomen zijn met 15%, 29.000 inwoners. In vergelijking met andere regio's is dit een sterke daling. In andere regio's, zoals Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (-4%), Goeree-Overflakkee (-9%) en heel Nederland (-3%) is deze afname aanzienlijk lager. De regio's Noordoost Fryslân en Zuid-Limburg verwachten een nog sterkere daling, van respectievelijk 18% en 20% in die periode.

De beroepsbevolking die volgens de prognoses in 2025 in de Achterhoek woont kan met een gelijkblijvende arbeidsproductiviteit het huidige BRP niet in stand houden. Bedrijven in de regio zullen naar alle waarschijnlijkheid niet aan voldoende of niet voldoende gekwalificeerde werknemers kunnen komen en zullen moeten inkrimpen of vertrekken. Door de vergrijzing zal namelijk sprake zijn van zowel een kwantitatieve (niet voldoende) als een kwalitatieve (niet voldoende gekwalificeerde) mismatch. De Nederlandse bevolking wordt gemiddeld steeds hoger opgeleid en het is de vraag hoe het onderwijsniveau van de instromers op de arbeidsmarkt aansluit bij de vacatures die vrij komen door de vergrijzing. Dit zal het vertrek van kansrijke goed opgeleide jongeren uit de regio versterken en de aantrekkelijkheid voor nieuwe vestigers doen afnemen.

[7] Provincie Gelderland, Gelderse variant o.b.v. Primos prognose 2016 ABF Research

- ***en elke dag verlaten per saldo 21.000 mensen de regio voor werk***

De Achterhoekse beroepsbevolking is niet alleen werkzaam in de Achterhoek zelf, maar kijkt ook over de grens van de regio.[8] 32% van de werkzame beroepsbevolking, 47.400 werknemers, heeft een baan bij een bedrijf dat gevestigd is buiten de regio. 6.000 mensen werken in Twente, ook 6.000 in Arnhem/Nijmegen en 2.800 in Zutphen. Uit deze regio's en steden werken tegelijk 8.900 mensen in de Achterhoek. Aangevuld met 17.600 mensen die uit andere delen van Nederland komen en in de Achterhoek werken, komt de inkomende pendel neer op 26.500. In totaal kent de Achterhoek een negatief pendelsaldo van 20.900[9] (zie ook afbeelding).

Bron: CBS (2015)

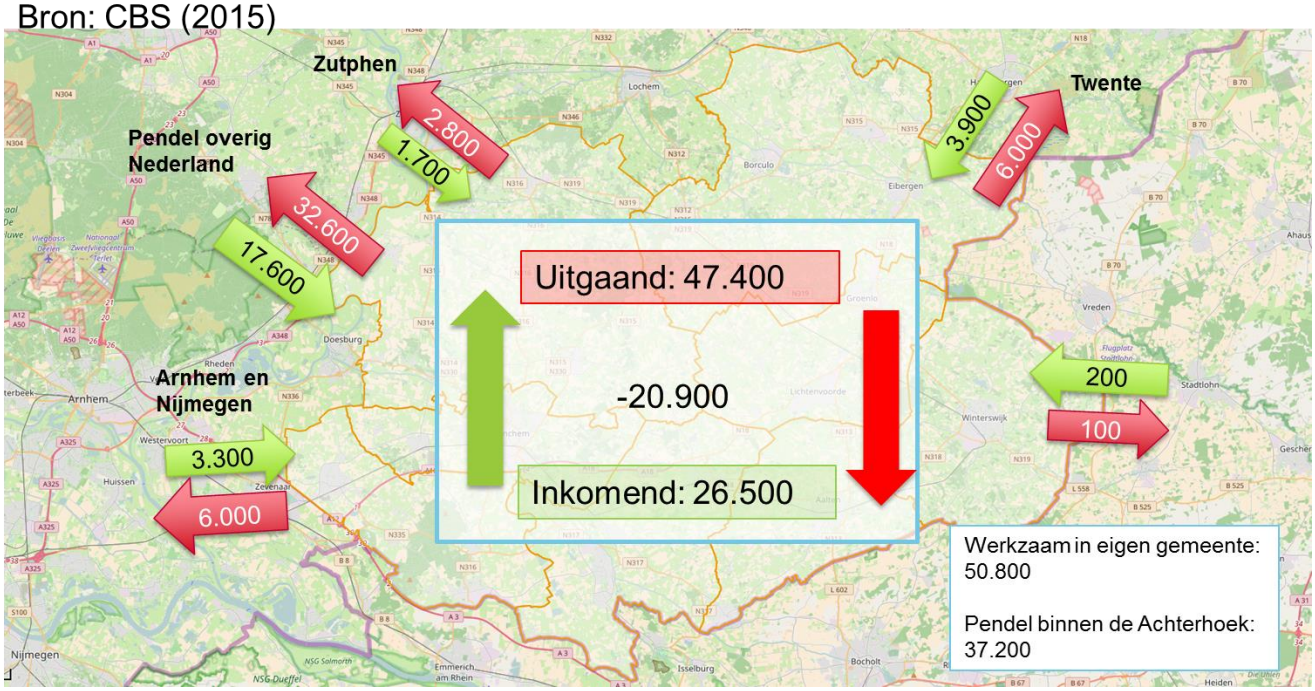

[8] CBS, woon- en werkregio's van banen van werknemers, gemeten in december 2015. NB: gegevens over de pendel in deze alinea zijn dus een indicatie voor de pendelstromen van en naar de regio. Gegevens komen uit een separate meting van het CBS, met aparte definities, afbakening van leeftijden en momenten van metingen, die verschillen van andere metingen naar beroepsbevolking die het CBS doet en waarop de overige cijfers uit dit rapport zijn gebaseerd. Recentere cijfers over de pendel zijn niet beschikbaar.

[9] Actuele pendelcijfers CBS 2015. Ten opzichte van het eerder gecommuniceerde netto pendelsaldo (concept rapportage) van 29.000 (2014) heeft dus een actualisatie plaatsgevonden, alsmede een herberekening, waarmee de correctie heeft plaatsgevonden op een onderschatting van de inkomende pendel. Wanneer we 2014 en 2015 vergelijken zien we een toename van de mobiliteit die zich manifesteert in zowel hogere inkomende als uitgaande pendel. Hier lijkt een toegenomen economische activiteit aan ten grondslag te liggen.

- ***Conclusie***

Om de Achterhoekse economie minstens zo goed te laten groeien als de Nederlandse economie, zoals de ambitie is in de Uitvoeringsagenda 2.0, ligt er een stevige opgave. Om én de teruggang in arbeidskrachten op te vangen én economische groei te realiseren is innovatie van groot belang. Immers door innovatie kan met relatief minder mensen meer omzet worden gerealiseerd; de arbeidsproductiviteit stijgt. Daarbij worden banen ook aantrekkelijker voor een relatief hoger opgeleide beroepsbevolking. Voor het bedrijfsleven is innovatie cruciaal om op de wereldmarkt te kunnen blijven concurreren.

De vraag is alleen of stijging van de arbeidsproductiviteit alléén voldoende is, of dat er nog een extra behoefte aan FTE's zal zijn. In de volgende paragraaf gaan we in op het aanbod van arbeid uit het onderwijs in de regio en de dynamiek van de leerlingdaling die dat onder druk zal zetten.

2.2. Aanbod: onderwijs

Het aanbod op de arbeidsmarkt wordt deels bepaald door leerlingen die onderwijs volgen in de regio. Na het beroepsonderwijs in de regio stromen zij in op de arbeidsmarkt, in de Achterhoek of daarbuiten. Ook jongeren die voortgezet onderwijs volgen in de Achterhoek en daarna buiten de regio verder studeren, kunnen na hun opleiding instromen in de Achterhoekse arbeidsmarkt. In deze paragraaf wordt het onderwijsaanbod voor voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs beschreven. Hiermee komt de toekomstige aanbodkant van de arbeidsmarkt in beeld.

- ***Een breed en gespreid onderwijsaanbod***

- Er zijn 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs in de Achterhoek, met samen 31 vestigingen en in totaal 19.460 leerlingen.
    - Aalten: 3 locaties, 1554 lln.
    - Berkelland: 8 locaties, 2.745 lln.
    - Bronckhorst: 2 locaties, 463 lln.
    - Doetinchem: 7 locaties, 7.611 lln.
    - Montferland: 2 locaties, 763 lln.
    - Oost Gelre: 2 locaties, 2.006 lln.
    - Oude IJsselstreek: 3 locaties, 2.381 lln.
    - Winterswijk: 4 locaties, 1.937 lln.
- Van de 19.460 leerlingen die naar school gaan in de regio, komen er 1.518 van buiten de regio (7,8%). De meesten komen uit de richting van Doesburg.
- Bijna 2.200 vo-leerlingen woonachting in de Achterhoek gaan buiten de regio naar school. Zij gaan vooral richting Zutphen, Lochem en Zevenaar.
- De regio verwacht een leerlingendaling van ca. 30% in de periode 2016-2025 (ca. 5.800 leerlingen).

Op dit moment telt de regio 15 scholen(gemeenschappen) voortgezet onderwijs met samen 31 vestigingen:

Naam	Vesti-gingen	Plaats	Lln	Typen onderwijs	Denominatie
Christelijk College Schaersvoorde	4	Aalten, Dinxperlo Winterswijk	1.768	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk
AOC Oost	2	Borculo, Doetinchem	1.752	Vmbo-bb/kb, vmbo-t	
Ulenhof College	3	Doetinchem, Vorden	2.059	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk
Ludger College	3	Doetinchem	3.264	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk/ Rooms-Katholiek
Marianum	2	Groenlo, Lichtenvoorde	2.006	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Room-Katholiek
Het Assink Lyceum	3	Eibergen, Neede	1.323	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Rooms-Katholiek
Symbion	1	Didam	246	Praktijkonderwijs	Algemeen bijzonder
Almende College	3	Silvolde, Ulft	2.381	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Rooms-Katholiek
Liemers College	1	Didam	517	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Protestants-Christelijk/Rooms-Katholiek
Gerrit Komrij College	3	Eibergen, Winterswijk	1.630	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Rietveld Lyceum	1	Doetinchem	1.159	Vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Staring College	2	Borculo	557	Vmbo-bb/kb, vmbo-t, havo, vwo	Openbaar
Prakticon	1	Doetinchem	379	Praktijkonderwijs	Openbaar
MaxX	1	Neede	208	Praktijkonderwijs	Openbaar
Pronova	1	Winterswijk	211	Praktijkonderwijs	Algemeen bijzonder

Op de volgende pagina is de huidige situatie weergegeven op een kaartbeeld:

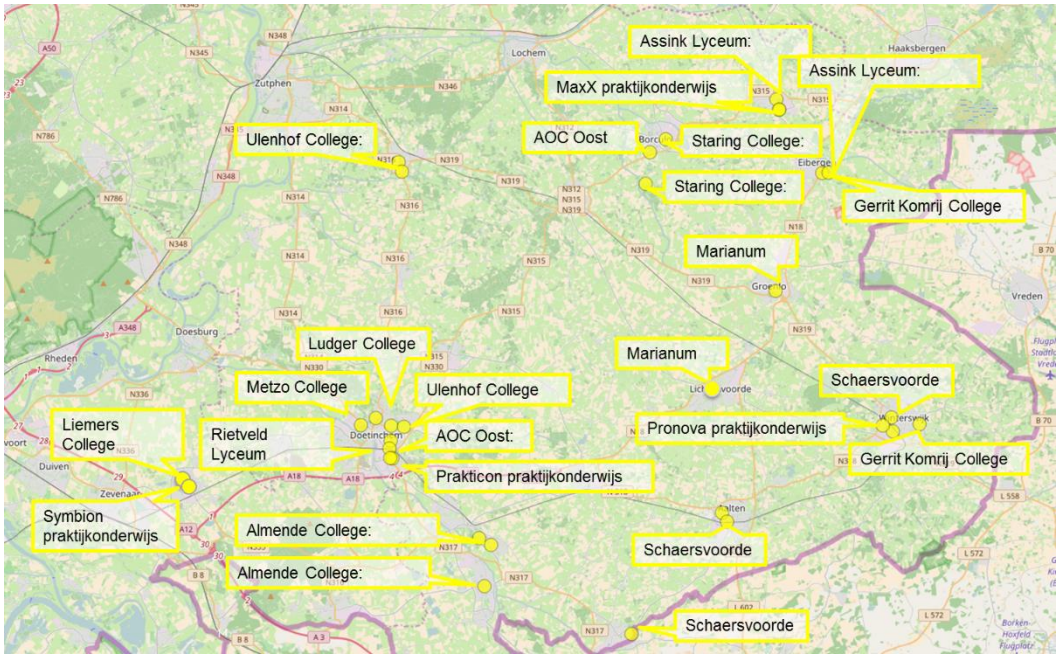

In de regio wordt op 11 vestigingen van 9 onderwijsinstellingen vmbo-bb/bk onderwijs aangeboden in de bovenbouw. Een overzicht van de vestigingen en de stromingen die zij aanbieden is weergegeven in onderstaande kaart.

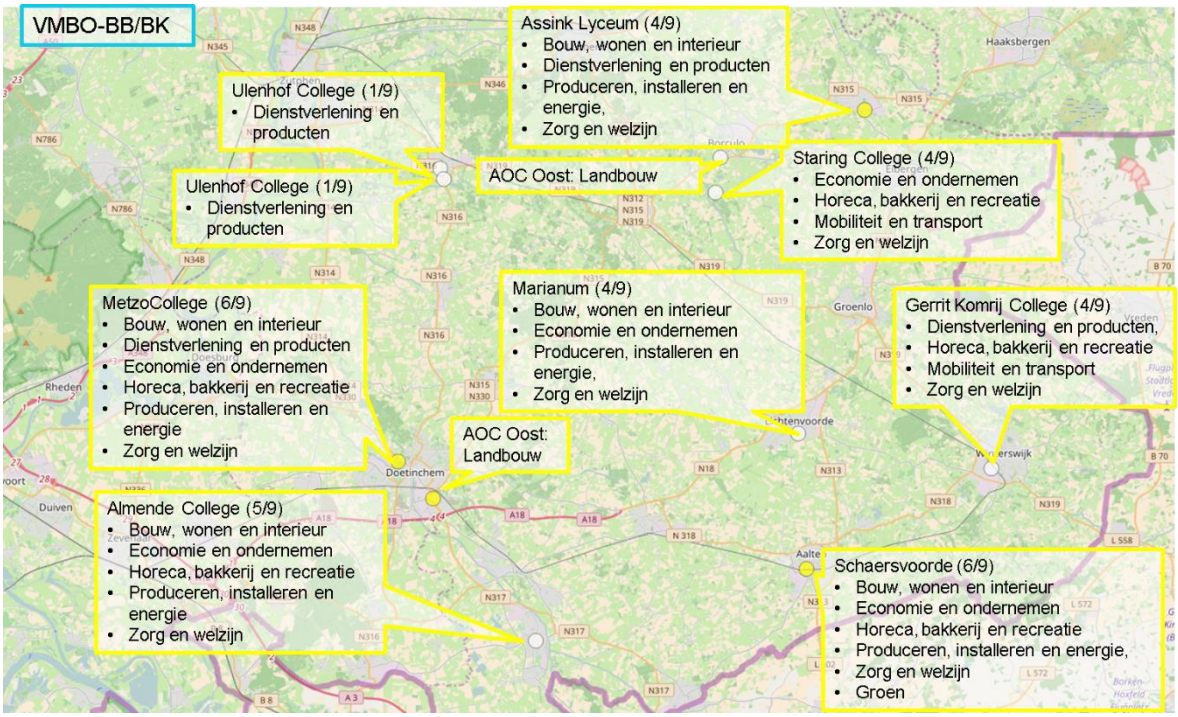

Het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) in de regio kent 13 vestigingen van 2 onderwijsinstellingen. Het Graafschap College speelt een grote rol met 12 vestigingen verspreid over de regio. Daarnaast zijn er opleidingsbedrijven in de regio. Zie onderstaande kaart voor de diverse opleidingen die de vestigingen aanbieden.

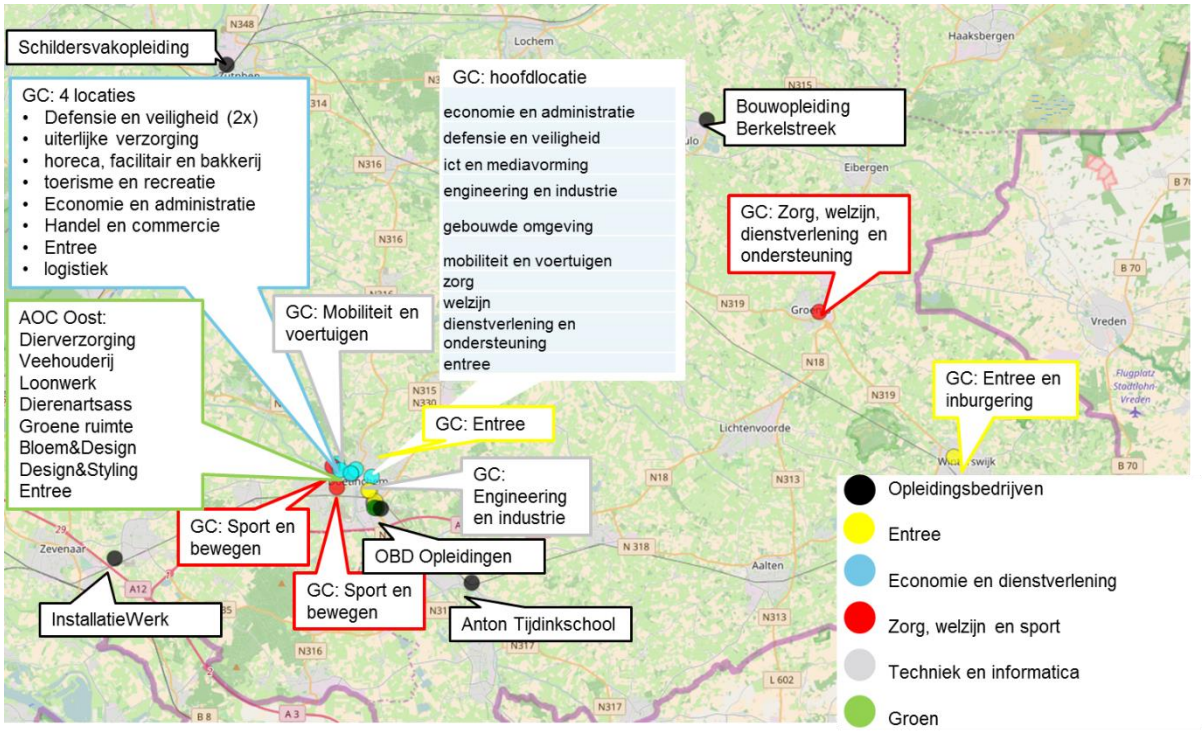

Gegevens over leerlingen en hun opleidingen verzamelt DUO alleen op instellingsniveau. Uit de regio zijn wel onderstaande gegevens bekend.

Naam	Vestigingen in de regio	Plaats	Sector
Graafschap College	12	Doetinchem, Groenlo, Winterswijk	Entree, Economie en Dienstverlening, Zorg, welzijn en Sport, Techniek en informatica, Groen
AOC Oost	1	Doetinchem	Groen

Ook in het middelbaar beroepsonderwijs, net als in het primair en voortgezet onderwijs, heeft de grootte van de opleiding invloed op de betaalbaarheid van het onderwijs. Een vuistregel die het veld aanhoudt is 18 deelnemers per beroepsopleiding per mbo-instelling als signaalwaarde voor kleine opleidingen. Met 18 deelnemers kan één docentensalaris worden betaald. Een instelling maakt natuurlijk ook andere kosten, maar omdat deze niet 1-op-1 aan een opleiding te koppelen zijn en grotere opleidingen hiervoor kunnen compenseren, is het voor de kleinste opleidingen relevant om in ieder geval het salaris van een docent te kunnen dekken.[10]

De onderwijsinstellingen met vestigingen in de regio bieden in totaal circa 130 beroepsopleidingen aan (verdeeld over de verschillende typen (BBL/BOL) en niveaus (1,2,3 of 4). In 2016 hadden 38 opleidingen minder dan 18 deelnemers. Meer dan twee derde daarvan is een technische opleiding.

- ***waarmee leerlingen aan de Achterhoek worden gebonden***

Van de 19.460 leerlingen die onderwijs volgen in de Achterhoek zijn er 1.518 afkomstig van buiten de regio, dat is circa 8,7%. Deze leerlingen zijn vooral afkomstig uit de gemeente Doesburg (317 leerlingen). Deze leerlingen uit Doesburg volgen met name onderwijs op het Rietveld Lyceum in Doetinchem. Andersom zijn er ook 2.176 kinderen en jongeren die in de Achterhoek wonen, maar

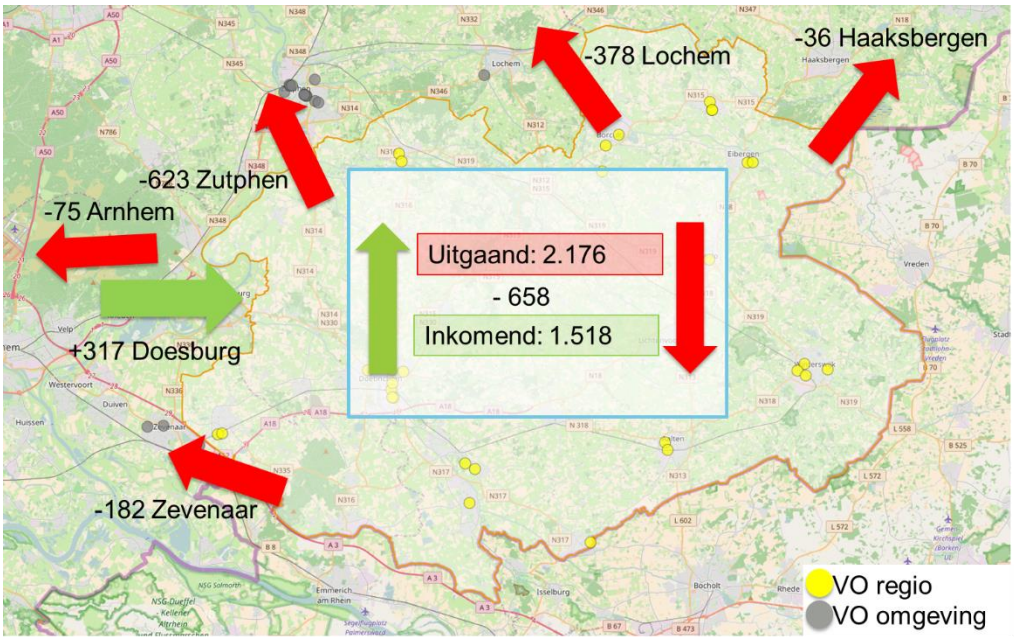

[10] Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (2014) 'De plicht tot verantwoordelijkheid; nadere inkadering van de zorgplicht doelmatigheid'.

buiten de regio naar school gaan. Zij gaan vooral naar school in de gemeenten Zutphen, Lochem en Zevenaar (zie het kaartbeeld voor de belangrijkste netto leerlingenstromen).[11]
Vergeleken met andere regio's is deze pendel weinig. Dit kan wijzen op een sterke concurrentiepositie van het Achterhoekse voortgezet onderwijs: het onderwijs buiten de regio, bijvoorbeeld in Zutphen, heeft geen sterke aantrekkingskracht voor jongeren uit de regio. Dit gegeven is een kans voor de regio: het is wellicht mogelijk om de 2.167 leerlingen die nu nog wel onderwijs buiten de regio volgen voor de regio te behouden.

- ***maar leerlingendaling zet dit aanbod onder druk***

Volgens prognoses[12] zal het aantal leerlingen op de scholen voor voortgezet onderwijs in de Achterhoek tussen 2016 en 2025 met ca. 5.800 leerlingen afnemen tot 13.650 leerlingen in 2025 (een daling van 30%). De leerlingendaling zal zich naar verwachting wel anders ontwikkelen tussen de verschillende gemeenten. Zo zal de grootste leerlingendaling plaatsvinden in de gemeenten Berkelland (-39%) en Oost Gelre (-33%). In de gemeenten Winterswijk (-23%) en Aalten (-19%) is de leerlingendaling het kleinst. De leerlingendaling is zowel in de onderbouw als in de bovenbouw duidelijk zichtbaar.

Een overzicht van de leerlingendaling per gemeente is weergegeven in onderstaande figuur.

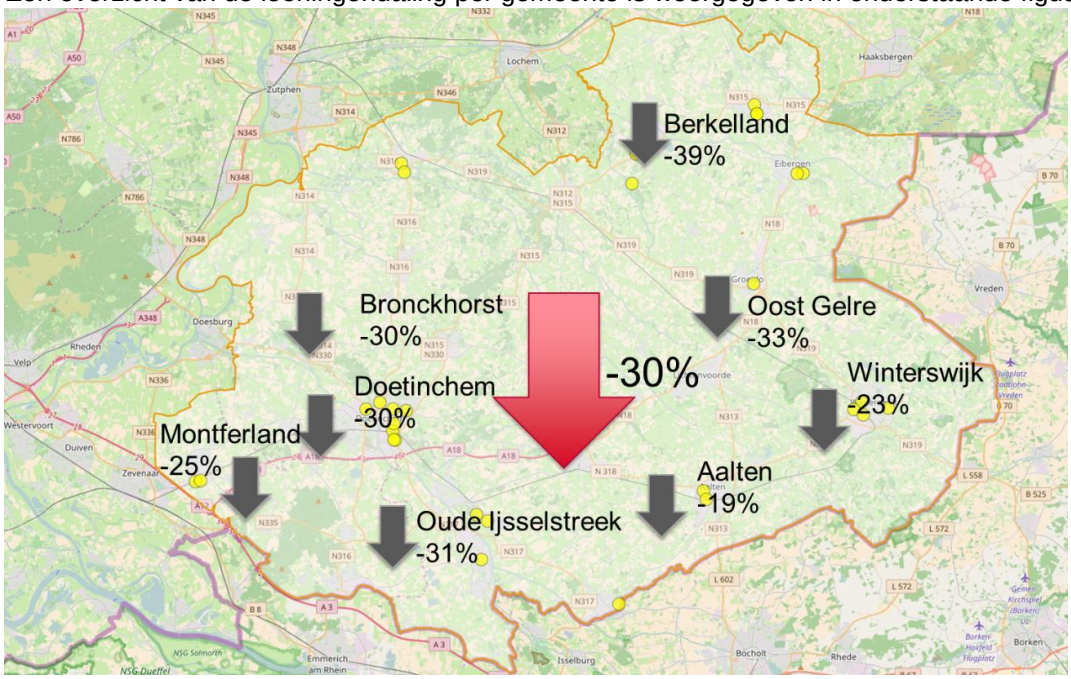

[11] DUO Onderwijsdata, schooljaar 2016-2017
[12] Uitgegaan is van de leerlingenprognoses van DUO, PlanningVerband Groningen, Pronexus, Voion en eigen prognoses van een school.

Voor een vergelijking met andere regio's kan er gekeken worden naar de trend tussen 2016 en 2025. Het beeld van de daling in de Achterhoek naast die van andere Nederlandse regio's laat zien dat de leerlingendaling in de Achterhoek een serieus probleem is: geen van de andere regio's heeft te maken met zo'n grote afname van het aantal leerlingen tussen 2016 en 2025. Het is dus zaak om de leerlingen die de regio voorbrengt voor de regio te kunnen behouden om zo te kunnen blijven voldoen aan de groeiende regionale arbeidsvraag.

	Achterhoek	Lingewaard Overbetuwe	Voorne-Putten	Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	Kop van Noord-Holland	Noordoost Fryslan	Zuid-Limburg
Leerlingendaling 2016 - 2025	-30%	-13%	-10%	-9%	-25%	-14%	-14%
Aantal brinnummers	15	4	9	11	8	9	27
Aantal vestigingen	31	9	13	21	14	18	53
Aantal besturen	6	3	4	9	5	9	5
Waarvan éénpitters	0	0	0	2	1	3	0
Aantal leerlingen 2016	19.460	5.396	10.077	12.228	9.414	7.110	28.612

- ***maar de regio zit niet stil***

Om ook in de toekomst goed onderwijs te bieden zijn schoolbesturen en gemeenten aan de slag met plannen die van invloed zijn op het aanbod en de spreiding van het beroepsonderwijs in de regio. Zo brengt het Almende College de locaties Wesenthorst en Bluemers samen op één plek aan de noordkant van Oude IJsel om het voortgezet onderwijs in Gemeente Oude IJsselstreek te behouden en te versterken. Het Ludger College, Ulenhofcollege en Rietveld Lyceum worden actief betrokken bij de plannen van schoolbestuur Achterhoek VO om te komen tot twee scholen voor mavo, havo en vwo in Doetinchem om het behoud van onderwijs en keuzemogelijkheden in Doetinchem te behouden. Het IKC de Bosmark en een vestiging van middelbare scholengemeenschap Schaersvoorde in Dinxperlo gaan een samenwerking aan om de overgang van PO naar VO soepeler te laten verlopen en het voortgezet onderwijs in Dinxperlo te waarborgen. De partijen hebben dit schooljaar een intentieverklaring ondertekend. Het Staring College streeft ernaar om van twee locaties in Borculo naar één locatie te gaan. Hiermee zal onder andere de bereikbaarheid verbeteren wat past in de visie thuisnabij onderwijs van de school.

- ***Conclusie***

Het aanbod van beroepsonderwijs in de regio is breed en verspreid over de gemeenten met 31 vestigingen voor het voortgezet onderwijs en 13 voor het middelbaar beroepsonderwijs. Dit aanbod staat echter onder druk door een verwachte leerlingendaling van 30% tussen 2016 en 2025 in het voortgezet onderwijs. De regio zet zich echter in om het onderwijsaanbod kwalitatief goed en divers te

houden en zoveel mogelijk leerlingen aan de regio te blijven binden. Daarmee kunnen wellicht de gevolgen van de leerlingendaling worden “gedempt”.

2.3. Conclusie onderwijs en arbeidsmarkt

Vanwege de vergrijzing en de economische ambities van de Achterhoek zal de aanvullende arbeidsvraag tussen 2016 en 2025 toenemen. De potentiële beroepsbevolking in de regio bedraagt in 2016 ca. 223.000 personen. Als gevolg van de ontgroening en vergrijzing neemt de potentiële beroepsbevolking tussen 2016 en 2025 af met ongeveer 12.000 personen. Tegelijkertijd zal het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in deze periode dalen met 5.800, tot circa 13.650 in 2025.

Het is dus “alle zeilen bij voor de arbeidsmarkt” gegeven deze groeiende mismatch tussen vraag en aanbod. Daarbij is het van belang om het regionale onderwijs zo goed mogelijk te laten functioneren, om de leerlingen van nu zo goed mogelijk op te leiden, voor te bereiden op de arbeidsmarkt en zoveel mogelijk te binden aan de regio. Een goede aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en een breed onderwijsaanbod zijn hierbij belangrijk. Zoals al kort aangestipt kunnen nieuwe arbeidskrachten ook gevonden worden in het behouden van arbeidspendelaars, verhoging van de arbeidsparticipatie en het aantrekken van werknemers buiten de regio.

In welke mate al deze routes voldoende zijn om het gat tussen vraag en aanbod te vullen, hangt deels af van de ambities van belangrijke betrokkenen in de regio. Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich hierover uit te spreken en mee te denken over het (beroeps)onderwijs en de arbeidsmarkt van de toekomst in de Achterhoek.

DEEL B: INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN

Tijdens de interactieve bijeenkomsten van 12 en 26 oktober hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om zich uit te spreken over manieren waarop het gat tussen vraag en aanbod gevuld dienen te worden.

3. INTERACTIEVE BIJEENKOMSTEN (BEROEPS)ONDERWIJS

Ondernemers, overheid en onderwijspartijen zijn op donderdagavond 12 oktober en donderdagavond 26 oktober op het Graafschap college in respectievelijk Doetinchem en Groenlo met elkaar in gesprek gegaan over het (beroeps)onderwijs en de arbeidsmarkt van de toekomst in de Achterhoek. Met de transitieatlas wordt de koppeling tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt in beeld gebracht, waardoor verder na kan worden gedacht en de dialoog gestart kan worden over de komende effecten die de leerlingendaling zal hebben op de arbeidsmarkt. Volgens René van Gils (Graafschap college) is een centrale vraag tijdens de sessie hoe de stuwende sectoren kunnen groeien zodat de regio als geheel kan gaan bloeien.

Interactieve stemronde

De aanwezigen op deze avonden krijgen de kans om hun mening te geven aan de hand van een stemronde met vragen over de toekomst van de regionale economie, de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en de leerlingendaling.

Potentie Achterhoek

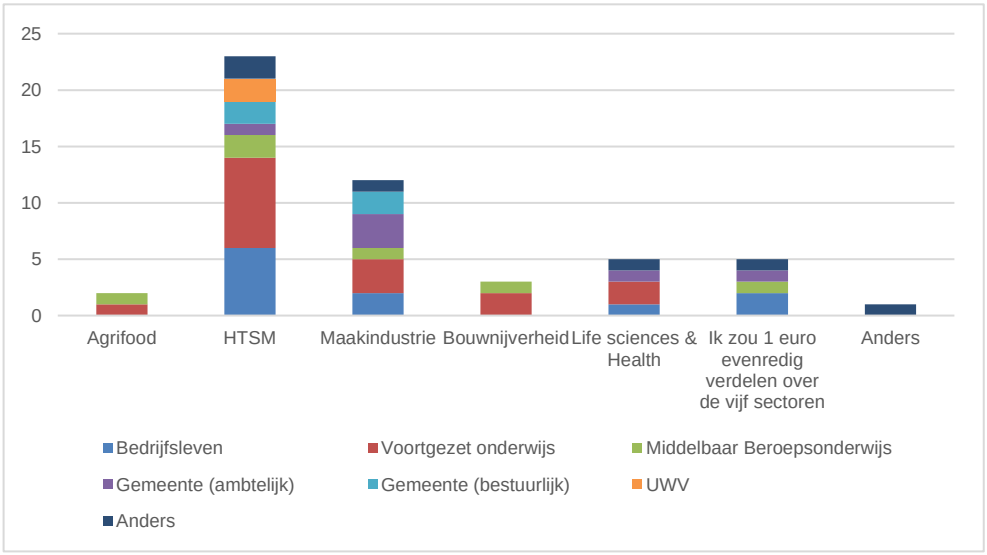

Eén van de eerste vragen die aan de aanwezigen wordt gesteld gaat om de mogelijkheden voor economische groei die zij zien in de regio. Een groot deel van de aanwezigen bij beide bijeenkomsten ziet HTSM (High Tech Systems and Materials) als de sector met het beste potentiële rendement (45%). Daarnaast vindt een ander deel van de aanwezigen de maakindustrie veelbelovend (24%). De

sectoren agrifood, bouw, vervoer en opslag en life sciences & health worden ook herkend als stuwende sectoren voor de regio, maar de aanwezigen verwachten daar minder rendement van. Iemand licht de keuze voor de maakindustrie toe: een sector als de agrifood heeft de maakindustrie hard nodig: zonder de maakindustrie die de sector faciliteert, kan de agrifood niet groeien. Een ander stelt dat er tegenwoordig meer en meer lokaal wordt geproduceerd, waardoor er voor de maakindustrie in de regio veel mogelijk is. Een trend die iemand anders constateert is die van steeds sneller, beter en goedkoper produceren. De Achterhoek moet wel fors inzetten op de smart industry, omdat het anders de boot mist vergeleken met andere regio's of landen. Een aantal aanwezigen geeft aan een kansrijk cluster te zien in groothandel, vervoer en opslag. De Achterhoek is al sterk in de koppeling tussen vervoer en groothandel, heeft daarin de afgelopen jaren een grote groei meegemaakt. In de koppeling met e-commerce zit bovendien veel potentieel. Als er binnen dat cluster meer en breder wordt samengewerkt kan het nog sterker worden.

Van de Achterhoekse economie verwachten de aanwezigen veel: die kan minstens net zo hard als de rest van Nederland groeien (78%). Van deze groep schat meer dan de helft in dat de economische groei wel twee keer zo groot als het Nederlands gemiddelde kan zijn. 20% denkt dat het tot de helft minder zal zijn dan het gemiddelde. De aanwezigen die zeer positief zijn over de potentie van de regio zien de sterke uitgangspositie van de regio: goede infrastructuur, hoog arbeidsethos en een toename van lokale productie. Dat is een pullfactor voor bedrijven. Iemand anders plaatst daar wel een kanttekening bij: "Het innovatieve karakter van de regio wordt te weinig vermarkt. De Achterhoek is nog te bescheiden. Als we onszelf beter weten te verkopen als innovatieve regio is twee keer zo hard groeien als de Nederlandse economie wel mogelijk." Een van de aanwezigen merkt op dat de Achterhoek anders moet gaan denken en lef moet hebben. Nieuwe ideeën moeten een destructief karakter hebben: je moet jezelf als bedrijf soms kapot maken om uiteindelijk innovatief te zijn. Iemand die inschat dat de Achterhoek aan het Nederlandse gemiddelde kan groeien merkt op dat de Achterhoek nu nog onder het gemiddelde groeit. De ontwikkeling van de economie op het Nederlands gemiddelde krijgen is dus al een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Meerdere aanwezigen die hebben gestemd voor een groei die onder het Nederlandse gemiddelde ligt, zien een risico in het feit dat steeds meer jongeren de regio verlaten. Een ander merkt op dat de smart industry strategie nog te weinig effect heeft op de economie en dat hij daarom de groeimogelijkheden voor de regio wat minder positief inziet.

Hoe de economische groei dan gestimuleerd zou kunnen worden, daar zijn de meningen over verdeeld. De twee belangrijkste antwoorden die genoemd zijn, zijn het (door-)ontwikkelen van Smart Industry (20%) en het verbeteren van het onderwijs- en omscholingsaanbod (20%). Daarnaast is er verbetering mogelijk in de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs (18%). Een van de deelnemers ziet daarin een link met het wegtrekken uit de regio: "Als leerlingen beter kennis maken met wat de Achterhoek te bieden heeft, verlaten zij minder snel de regio en kan de economie meer groeien. Een goede samenwerking is daarbij van belang." Een ander voegt toe dat het vooral belangrijk is hoe je hbo'ers in de regio houdt. 18% ziet in verdere innovaties op het gebied van duurzaamheid de grootste kansen om de economie te versterken. Ook vond het merendeel (57%) een

intensievere samenwerking met omliggende regio's zoals Twente en Duitsland noodzakelijk voor de economische groei van de Achterhoek. Deze regio's doen het iets beter dan de Achterhoek, daar zou de regio dus meer van kunnen profiteren.

Arbeidsmarkt: instroom, ontwikkelingen sectoren

Wanneer de aanwezigen worden gevraagd welke banen (qua opleidingsniveau) de grootste tekorten moeten verwachten, geven de aanwezigen voor bijna de helft (48%) aan dat er vooral tekort zal ontstaan van technisch personeel, op alle niveaus. Een van de aanwezigen noemt dat er in de Achterhoek 1,5 keer zoveel mensen in de techniek werken als in Nederland en de grootste sector in de regio is. Daarvoor zullen dus mensen van buiten moeten komen. Een deel van de aanwezigen (28%) schat in dat vooral banen op mbo-3 en 4 niveau tekorten zullen krijgen. Door technologisch ontwikkelingen zullen banen technisch gecompliceerder worden en er extra behoefte komen aan werknemers op niveau 3 en 4. Tegelijk, geven een aantal aanwezigen aan, kiezen bedrijven vaak voor overgekwalificeerde sollicitanten in functies op niveau 1 en 2, omdat er zoveel mbo-3 en 4 leerlingen zijn. Daardoor komen mbo'ers op niveau 1 en 2 moeilijker aan het werk, zo geven zij aan.

"Door vergrijzing van het personeelsbestand ontstaan er tekorten in de zorg."

De grootste tekorten verwachten de aanwezigen vooral in de sectoren industrie en zorg, de grootste overschotten verwacht men in de sector zakelijke dienstverlening. Er ontstaat discussie over de invloed van robotisering op de arbeidsvraag. Het Graafschap College meent dat er op alle niveaus personeelstekorten zullen ontstaan, omdat robotisering tegelijk banen creëert en bespaart. Dat dit in elke sector anders ligt, geven een paar andere aanwezigen aan. Sommige aanwezigen verwachten dat in de landbouw een overschot aan arbeidskrachten ontstaat door robotisering, een ander meent dat door de vergrijzing problemen zullen ontstaan met de opvolging van het boerenbedrijf. Iemand noemt dat in de bredere sector groen en infra wellicht geen overschotten ontstaan, zoals hij in de landbouw wel verwacht.

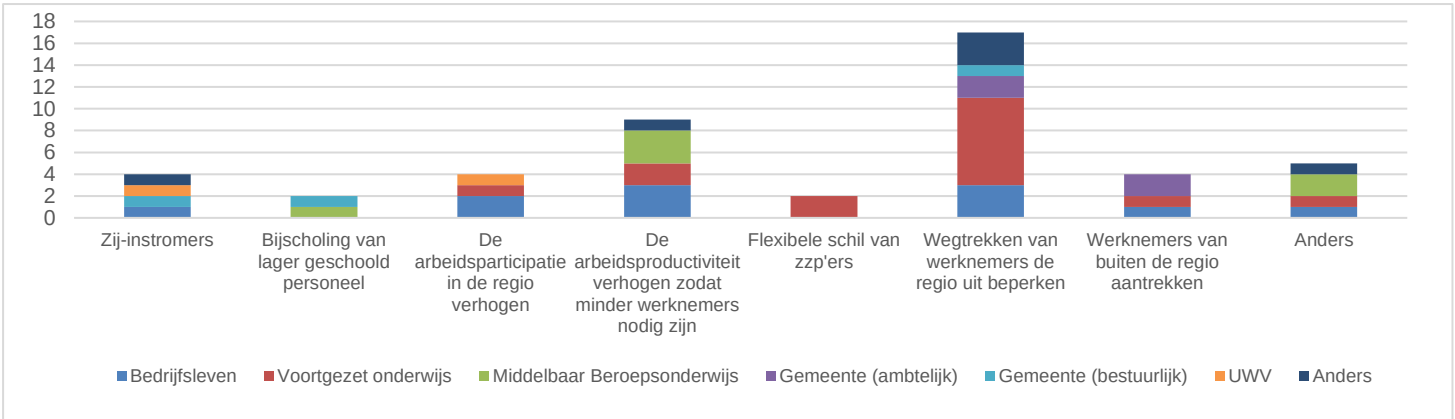

Als er wordt gevraagd hoe de verwachte tekorten op de arbeidsmarkt opgevangen kunnen worden, ziet de grootste groep aanwezigen (36%) het beperken van de uitgaande pendel (werknemers die

binnen de regio wonen maar buiten de regio werken) als belangrijkste element. De regio wil graag meer inzicht in het profiel van de ‘pendelaars’, zo wordt breed gedeeld in de bijeenkomsten: wat is het opleidingsniveau, wat zijn de arbeidsvoorwaarden en de soort banen van deze pendelaars, in het licht van push- en pull-factoren voor werknemers. Als daar meer over bekend is, kan de regio er aan werken om deze mensen binnen de regio te houden. Verschillende aanwezigen merken wel op dat het binden van inwoners aan de regio niet een doel op zich moet zijn: vooral jongvolwassenen moeten een baan vinden die goed bij hen past. Als dit buiten de regio is, dan is dat niet erg. Ook ziet een deel een belangrijke oplossingsrichting in het verhogen van de arbeidsproductiviteit (toegevoegde waarde per werknemer) (19%). Een ondernemer noemt dat er nog veel te conventioneel wordt gedacht. Door automatisering kan de arbeidsproductiviteit enorm stijgen, maar automatisering gaat ook veel verder: het is een totale digitale transformatie die kansen biedt voor andere manieren van werken. Die ontwikkeling gaat veel sneller dan we denken. Hij geeft een praktijkvoorbeeld: als technische groothandel moet hij niet meer van business to business denken, maar van business to consumer. Een voorbeeld uit de bouw is dat als je niet bezig bent met modulebouw, alle kansen volledig mist. Iemand merkt op dat daar ook een bedreiging in zit: hoe bereiken de innovaties die in het hbo en wo zijn bedacht de mbo’er? De mbo’er komt bij de klant, maar heeft niet de kennis van de ontwikkelingen in de toekomst. Daar gaapt een gat, dat gevuld moet worden. Het ROC noemt dat er wel projecten door mbo en hbo samen worden gedaan en dat de opleidingen ‘smart industry’ en ‘smart building’ zijn gestart. Een programma bij 247Steel is geschreven door mbo’ers en hbo’ers. De aanwezigen vinden dat positieve voorbeelden, maar zien daarmee de problematiek nog niet opgelost.

Ook is er nog veel arbeidspotentieel te halen uit zij-instromers, zo geven veel aanwezigen aan. Werklozen die geschoold zijn voor sectoren waar een overschot aan arbeidsaanbod is, zoals de zakelijke dienstverlening, komen in hun sector niet aan het werk. Om hen weer in te laten stromen zouden ze moeten worden omgeschoold. Hier ligt een opgave voor ROC’s. De aanwezigen brengen in de discussie naar voren dat er gezocht moet worden naar een manier om de tekorten weg te werken die het minst kost. Dan ligt het aan het werk helpen van zij-instromers en het omscholen van werklozen het meest voor de hand. Een van de aanwezigen noemt dat er nu 13.000 mensen in de regio op de bank zitten. Daar kan een groot deel van aan het werk. Bijscholing moet je dan niet uit de weg gaan, dan is er veel mogelijk. De ervaring van het ROC is dat werknemers op alle onderwijsniveaus om te scholen zijn, van de ict tot de financiële sector tot iemand uit de marketing. Een vertegenwoordiger van het UWV noemt dat er een mismatch is tussen vacatures en mensen. Of er moet worden omgeschoold, of vacatures moeten worden aangepast. Tegelijk kunnen zij-instromers een moeilijke groep zijn, zo geeft iemand aan: “Het loont soms nauwelijks de moeite om vanuit een uitkering aan het werk te gaan. De motivatie om je om te laten scholen is dan misschien laag.” Dat een tekort aan gekwalificeerd personeel in groei belemmert, ervaart een van de ondernemers nu al: “Mijn bedrijf moet afremmen in de groei, omdat ik niet genoeg hbo- en wo-krachten vind.” Iemand anders ziet hierin het risico dat je met dit tekort de goede bedrijven de regio uit jaagt.

Onderwijs

> "Het betrekken van bedrijven bij onderwijs moet ook in de zorg, retail en horeca gebeuren."

Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is volgens het grootste deel van de aanwezigen van cruciaal belang voor de toekomst van het vmbo en mbo in de regio (67%). Deze is nu matig (45%) tot goed (45%) volgens de aanwezigen. Een aantal deelnemers geeft aan dat voor techniekopleidingen de aansluiting met de arbeidsmarkt prima is: leerlingen worden goed opgeleid en kunnen snel worden ingezet. Voor andere opleidingen laat die aansluiting nog wel te wensen over. Een ander merkt op dat er veel studenten in een richting afstuderen die niet aansluit bij de sectoren waar de meeste vacatures in zijn. Bovendien hebben veel mbo'ers achteraf spijt van hun opleidingskeuze, vooral als ze geen baan vinden op hun niveau. Vanwege deze mismatch is het belangrijk een goed beeld van de opleiding en het werk wat daarmee kan worden gedaan te schetsen. Sommige sectoren hebben een bepaald imago dat niet strookt met de realiteit. Zo noemt iemand dat het imago van de bouwsector niet positief is, terwijl ze een enorm innovatieve sector zijn. Anderen uit de zaal herkennen dit. 67% van alle aanwezigen ziet een verbetering in de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt vooral tot stand komen als bedrijven meer betrokken worden bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen en vakken die gegeven worden. Daarmee kan het beeld van een beroep ook beter worden neergezet. Dat betekent wel dat het onderwijs ook beter moet luisteren naar het bedrijfsleven, zo klinkt de oproep van een aantal: "Er moet meer gecommuniceerd worden tussen de twee groepen." Vanuit de zaal klinkt ook dat de leerlingen een meer specifieke vaardigheid moet worden aangeleerd, om beter om te gaan met een meer gespecialiseerde arbeidsmarkt.

Om jongeren na hun opleiding aan de regio te binden is het volgens de aanwezigen vooral van belang dat er meer hbo-functies bij bedrijven komen (40%) en dat het woon- en voorzieningenaanbod wordt uitgebreid en verbeterd (40%). Terecht merkt iemand op dat alle afgestudeerden van het mbo niet aan de vervangingsvraag kunnen voldoen. Ook als zij allemaal in de regio blijven, moet er naar alternatieven worden gekeken om aan de vraag te voldoen. Het gat wordt echter nog groter als het onderwijs (voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs) er niet in kan slagen om goede kwaliteit te blijven leveren. Door verwachte leerlingendaling staat de diversiteit van het onderwijs wel onder druk. Een van de onderwijsvertegenwoordigers geeft aan dat er nu prima onderwijs wordt geboden en dat de onderwijspartijen zich hard maken om de opleidingen aan te laten sluiten bij de arbeidsmarkt van de toekomst. Een andere vertegenwoordiger uit het onderwijs merkt op dat daarvoor een structuurverandering nodig is: een krimpend leerlingenaantal opleiden voor de toekomstige arbeidsmarkt vraagt om een nieuwe manier van opleiden.

In beide bijeenkomsten kwamen de aanwezigen tot het besef dat het tijd voor actie is voor de drie o's samen. Voor de aanwezigen uit onderwijs, bedrijfsleven en overheid werd duidelijk dat een ambitie voor flinke economische groei van de regionale economie, samen met een dalende potentiële beroepsbevolking en een forse uitgaande arbeidspendel vragen om een gezamenlijke, maximale inzet op innovatie en een maximale inzet op talent voor de regio. Hoe dit eruit kan zien wordt in de volgende hoofdstukken beschreven, eerst voor innovatie en economische groei (hoofdstuk 4) en dan voor talent (hoofdstuk 5).

DEEL C: MAXIMALE INZET OP INNOVATIE, ECONOMISCHE GROEI EN TALENT

Tijdens de interactieve sessies heeft het merendeel zich uitgesproken voor het maximaal inzetten op innovatie, economische groei en behoud van talent voor de regio. Ook werd het ecomische profiel en de dynamiek op de arbeidsmarkt (h)erkend door deelnemers.

4. MAXIMALE INZET OP INNOVATIE EN ECONOMISCHE GROEI

De ambitie die de regio heeft om economisch te blijven groeien, en zelfs meer dan Nederland gemiddeld, blijkt uit alle stemresultaten van de bijeenkomsten, de dialoog die tijdens de bijeenkomsten is gevoerd, en komt overeen met de ambitie uit de Uitvoeringsagenda 2.0.

Flinke economische groei in de Achterhoek kan niet zonder innovatie. Innovatie laat de arbeidsproductiviteit stijgen en kan tot gevolg hebben dat de economie groeit, maar het aantal arbeidskrachten stabiel blijft of zelfs kan krimpen. Dat biedt kansen voor een regio met een krimpende beroepsbevolking.

In dit hoofdstuk komt achtereenvolgens aan bod welke kansen er voor de stuwende clusters uit de regio liggen, welke groei er mogelijk is wanneer de regio maximaal innoveert en wat dit betekent voor de vraag naar werknemers.

4.1. Wat kan het opleveren?

Mits de economie zich gunstig blijft ontwikkelen en de regio haar kansen pakt, is een aanzienlijke groei van het BRP mogelijk. Dit is een duidelijke conclusie uit de interactieve bijeenkomsten en de stemresultaten daarvan. Sectorverwachtingen van financiële instellingen als ING en de Rabobank en ramingen in het kader van het Topsectorenbeleid onderschrijven de mogelijkheid hiertoe. Op basis daarvan is de maximale potentie van de regio in te schatten op een groei in toegevoegde waarde van maximaal € 1.490 mln. tot en met 2025.

Samengevat is deze als volgt over de sectoren verdeeld:

Sector	BRP (x € 1.000.000)			Arbeidsproductiviteit		
	2015	groei	2025	2015	groei	2025
Agrifood	€ 683	25%	€ 854	€ 53.000	30%	€ 69.000
HTSM	€ 855	35%	€ 1.150	€ 76.600	30%	€ 96.000
(Slimme) maakindustrie	€ 860	35%	€ 1.161	€ 82.400	30%	€ 111.000
Bouwnijverheid	€ 572	20%	€ 686	€ 67.700	10%	€ 75.000
Transport en logistiek	€ 628	18%	€ 742	€ 71.100	20%	€ 85.000
Life sciences & health	€ 53	25%	€ 67	€ 69.500	20%	€ 83.000
Recreatie & toerisme	€ 213	20%	€ 256	€ 40.700	16%	€ 47.000
Overige sectoren	€ 3.408	13%	€ 3.848	€ 74.300	11%	€ 82.000
Totaal	€ 7.274	20%	€ 8.764			

Deze ambitie houdt in dat voor enkele sectoren waarin de regio sterk is (zoals de HTSM sector, agrifood en slimme maakindustrie) een flinke groei moet worden gerealiseerd die boven het te verwachten landelijke gemiddelde ligt. Het is niet eenvoudig een dergelijke ambitie waar te maken. Om harder te groeien dan de trend is een samengesteld pakket aan maatregelen en de inzet van alle betrokken partijen nodig. Dit betekent o.a. focus op de genoemde stuwende sectoren, grootschalige investeringen door het (slechts beperkt in de regio aanwezige) grootbedrijf, aansluiting van het MKB op de ontwikkelingen in het grootbedrijf en de juiste mensen om het werk te doen: investeren in de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en talentontwikkeling.

In dit hoofdstuk gaan we in op de randvoorwaarden om deze groei te realiseren en op de verschillende sectoren die bijdragen aan deze groeidoelstelling.

4.2. Innovatie is nodig

De bevolkingssamenstelling in de Achterhoek zal de komende jaren gaan veranderen. Er treedt vergrijzing op die naar verwachting in onvoldoende mate zal worden gecompenseerd door voldoende toetreders/schoolverlaters. De potentiële beroepsbevolking zal in omvang afnemen. Dat betekent echter niet dat de regio de demografische ontwikkelingen over zich heen zal laten komen en op zijn beloop laat. De uitdaging is juist om niet in een negatieve spiraal terecht te komen waardoor deze trend zichzelf juist alleen maar versterkt[13]. De Achterhoek heeft zichzelf ten doel gesteld om de economische vitaliteit (het verdienend vermogen) en de daarbij horende leefbaarheid in de regio te behouden, ondanks een afname van het aantal inwoners.

[13] Provincies Fryslân, Gelderland, Groningen, Limburg & Zeeland, 2016, Nederland in balans.

Economische groei kan zowel worden gerealiseerd door meer werknemers die, bij een gelijkblijvende arbeidsproductiviteit, meer produceren. Of door hetzelfde aantal (of zelfs minder) werknemers die, bij een hogere arbeidsproductiviteit, meer produceren. Gegeven de demografische trends lijkt het op dit moment niet realistisch te veronderstellen dat economische groei in de regio voort kan vloeien uit het aantrekken van meer mensen. Het sleutelwoord voor economische groei is daarom innovatie, die hand in hand gaat met een stijging van de arbeidsproductiviteit: de ontwikkeling van een ecosysteem (vernieuwende producten en productieprocessen, meer doen met minder mensen en slim omgaan met de arbeidskrachten die er nu en in de toekomst zijn). Een dergelijke ontwikkeling gaat niet vanzelf. Voor de noodzakelijke product- en procesinnovaties is ieders inzet nodig, zowel van ondernemers, overheden als onderwijsinstellingen.

Bij productinnovaties gaat het om nieuwe of sterk verbeterde producten of diensten die in de markt worden gezet en voor extra groei kunnen zorgen. Procesinnovatie betreft het beter en slimmer inrichten van werkprocessen (door ICT toepassingen, robotisering, een efficiëntere organisatiestructuur etc.), waardoor de productiviteit per werknemer stijgt. In theorie zijn door de stijging van de arbeidsproductiviteit minder werknemers nodig om dezelfde toegevoegde waarde te realiseren. Bedrijven zijn echter van nature gericht op groei en een bedrijf dat kan groeien door het vermarkten van nieuwe producten of meer winst maakt door betere processen, zal willen uitbreiden om nog meer omzet te kunnen draaien en in potentie nog meer winst. Daar zijn weer extra mensen voor nodig. Daarom is het potentiescenario een samenspel tussen de maximaal te behalen arbeidsproductiviteit binnen een sector en de maximale groei van de bijdrage aan het BRP die in een sector te realiseren is.

Groei van de arbeidsproductiviteit vraagt ook iets van de werknemers van een bedrijf of instelling. Om innovaties optimaal te benutten is het zaak dat werknemers op de hoogte zijn van ontwikkelingen en dit ook toe kunnen passen, daardoor is sprake van een accelererend effect. Hier is een rol weggelegd voor onderwijsinstellingen. In de eerste plaats gaat het om het klaarstomen van jongeren voor de arbeidsmarkt door ze voor te bereiden op een dynamische werkomgeving. In de tweede plaats gaat het om bijscholing gedurende de loopbaan in samenwerking tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers. Een leven lang leren kan er voor zorgen dat telkens de juiste mensen op de juiste plaats zitten of terechtkomen en daarmee wordt de basis gelegd om maximale economische groei in de regio na te streven.

Een project in Zuid-Limburg, de Limburgse Versnellingstafels, is concreet gericht op het versterken van het innovatief vermogen in het MKB en het creëren van een open innovatie systeem. Tijdens een Versnellingstafel pitcht een MKB'er een idee, waar andere ondernemers vervolgens op kunnen inhaken om het idee (samen) te versterken of verder te brengen. Tot nu toe zijn er van 78 concrete business proposities 57 nader uitgewerkt. Dat heeft vooralsnog 35 nieuwe concepten, 35 nieuwe producten en 11 nieuwe ondernemingen opgeleverd.

4.3. Grootste groei mogelijk in de sectoren…

HTSM, (slimme) maakindustrie, agrifood, bouwnijverheid, transport en logistiek en life sciences & health als stuwende clusters.

In deze paragraaf geven we een korte samenvatting per cluster en een onderbouwing van de groeikansen. Het gaat hierbij steeds om de combinatie van maximale groei in toegevoegde waarde (aandeel van de sector in het BRP) en maximale groei in arbeidsproductiviteit, waarmee uiteindelijk ook een beeld wordt gegeven van het aantal mensen dat de Achterhoek (minimaal) nodig heeft om het werk te doen. Kansen en ambities binnen deze sectoren zijn gedefinieerd op basis van kwantitatieve analyses en benchmarks en een interviewronde met ondernemers. Vanwege het belang van het cluster voor het profiel van de Achterhoek wordt naast de stuwende clusters ook het recreatie en toerisme cluster van de regio behandeld. Zoals eerder al is gesteld gaat het om een scenario gebaseerd op beredeneerde inschattingen en niet om een prognose die zonder meer uitkomt.

- ***HTSM***

Het HTSM cluster in de Achterhoek is voortgekomen uit een lange traditie in de metaalindustrie. Het ijzer dat in de regio aan het grondoppervlak komt wordt sinds oudsher door de boeren omgesmolten en vervolgens gegoten. Het cluster is in de loop der jaren uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de Achterhoekse economie, kent veel familiebedrijven en heeft een groot aandeel in de totale werkgelegenheid in de regio (12% van totaal aantal banen). Er is een hoge mate van innovatie aanwezig in het HTSM cluster, waaruit initiatieven ontstaan als de Smart bending factory, het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland (CIVON), het ICER fablab en het 3Dprintnetwerk Achterhoek. Het HTSM cluster in Oost-Nederland is vooral gericht op micro- en nanotechnologie, sensortechnologie, mechatronica en robotisering en materiaalkunde. Vanwege het gebruik en de kennis op het gebied van specifieke bewerkingstechnieken is de regio sterk in het produceren van halffabricaten. Belangrijke bedrijven in het Achterhoekse HTSM cluster zijn onder andere Hosokawa Micron, Nedap, 247Tailorsteel en Kaak Group.

Er is sprake van een HTSM cluster in de Achterhoek waarbij de grote bedrijven elkaar goed weten te vinden en ook over de grens met Duitsland wordt door de samenwerking gezocht. Deze samenwerking komt ook terug in projecten als de Smart bending factory. In dit fieldlab streeft men er naar om het wereldwijd innovatie-toonbeeld in maatwerk voor de metaalindustrie te worden. Zo willen ze bereiken dat kleine series 25% goedkoper en 5 keer zo snel op de markt kunnen komen. Er wordt een ultramoderne fabriek voor het snijden en buigen van metaal opgezet die gezamenlijk geëxploiteerd zal worden. Daarnaast kunnen de bedrijven hier hun kennis, ervaring en middelen met elkaar delen. De klanten kunnen via internet gedigitaliseerde producten bestellen, waarbij zij voor één product evenveel betalen als wanneer zij hetzelfde product in een oplage van 500 stuks hadden afgenomen. Ook in het ICER fablab in Ulft is sprake van open innovatie en worden moderne faciliteiten, zoals verscheidene 3D-printers, gedeeld met verschillende gebruikers. Op deze manier krijgen ook de kleinere bedrijven een kans om deze innovatieve (en dure) apparatuur te gebruiken.

Het Kennishuis Achterhoek zet zich ook in voor een verdere samenwerking en groei van de innovatieve capaciteit van de regio. Het Kennishuis fungeert hierbij als loket en ontmoetings- en verbindingsplaats voor (hoger) onderwijs en het bedrijfsleven, met als hoofddoel het versterken van het innovatienetwerk in de Achterhoek.

Voor het HTSM cluster in de Achterhoek liggen de groeikansen vooral in het vinden van potentiële toepassingsdomeinen en klanten voor de nieuwe technologieën, energietechnologie en duurzaam en slim bouwen. Dit vraagt om kennisdeling en een goede onderlinge samenwerking tussen bedrijven. Deze samenwerking komt de innovatie binnen de sector ten goede. Hierbij biedt een samenwerking met Twente veel kansen, onder meer vanwege de beschikbaarheid van specifieke kennis en arbeidskrachten. Gelet op de trends liggen er ook kansen voor de toeleveranciers van halffabricaten. Veel bedrijven die actief zijn in High Tech Systems laten de niet-kernactiviteiten steeds vaker over aan andere bedrijven in de keten, waardoor er kansen ontstaan voor toeleveranciers[14].

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 3% per jaar, vergelijkbaar met de ambitie van Holland High Tech. Wanneer de HTSM sector in de Achterhoek doorzet op het gebied van innovatie en samenwerking is dit haalbaar. De maximale potentie van de sector komt daarmee neer op een toename van het BRP met circa € 295 miljoen in 2025[15].

Het HTSM cluster kent vanwege zijn innovatieve karakter al jarenlang een structurele groei van de arbeidsproductiviteit van ongeveer 2,8%. Een verdere toename van de arbeidsproductiviteit in het HTSM cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 30% arbeidsproductiviteitsgroei de komende 10 jaar.

- ***(Slimme) maakindustrie***

Het cluster (slimme) maakindustrie omvat alle industriële sectoren die niet tot het HTSM cluster (o.a. metaalindustrie), het agrifood cluster (voedingverwerkingsindustrie) of life sciences & health cluster (medisch-technologische industrie) behoren, met daarbij de sector informatie en communicatie. Net als het HTSM cluster is het (slimme) maakindustrie cluster al van oudsher aanwezig in de regio en zijn er veel familiebedrijven binnen dit cluster actief. In de Uitvoeringsagenda 2.0 wordt de maakindustrie als startpunt genomen voor de profilering van de Achterhoek als ‘smart regio’. Belangrijke bedrijven binnen het cluster zijn onder andere Kingspan Insulation, Svedex en Heesen Yacht Interiors.

De maakindustrie is een belangrijk en sterk cluster binnen de Achterhoek, maar dit vertaalt zich nog niet altijd direct naar een hoge toegevoegde waarde. De integratie van ICT en geavanceerde technieken in de industriële productieketens maken het mogelijk om de productieprocessen efficiënter

[14] Berenschot, 2015, High Tech Systems & Materials

[15] Holland High Tech, 2015, High Tech Systemen en Materialen – Kennis en Innovatie Agenda 2016-2019.

en effectiever in te richten. Vanwege de aanwezigheid van een grote maakindustrie, toenemende grondstoffenschaarste en het groeiende belang van duurzaam produceren speelt de (slimme) maakindustrie een belangrijke rol in de economie van de Achterhoek.

Het cluster kan een kwalitatieve sprong maken wanneer het onderlinge verbindingen tussen sectoren weet te ontwikkelen en te versterken. Zo kan er kruisbestuiving plaatsvinden en intensief worden samengewerkt op het gebied van zorg, de biobased economy en het agrifood cluster. De ontwikkeling van bijvoorbeeld innovatieve zorgproducten biedt kansen vanwege de huidige vergrijzingsproblematiek. Daarnaast kunnen specifieke innovatieve concepten vermarkt worden en zo zorgen voor een economische impuls voor de (slimme) maakindustrie in de Achterhoek.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 3,5% per jaar, vergelijkbaar met de inschattingen van het ING Economische Bureau[16]. Zij gaan er vanuit dat de Nederlandse maakindustrie in twintig jaar tijd de toegevoegde waarde kan verdubbelen. Wanneer de Achterhoek de komende jaren met evenveel energie en kracht als op dit moment inzet op samenwerking en kruisbestuiving tussen de verschillende sectoren is het mogelijk om deze groei te bereiken.

Een toename van de arbeidsproductiviteit in het (slimme) maakindustrie cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 3% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Wanneer er op een slimme manier wordt gewerkt en er sprake is van veel innovatie kan de arbeidsproductiviteit in het cluster sterk toenemen.

- ***Agrifood***

De agrifood sector in de Achterhoek bestaat uit een aantal grote en innovatieve bedrijven in de foodsector (zoals Aviko in Steenderen, VION in Groenlo) met daarnaast een behoorlijk aantal kleinere agrarische bedrijven (voornamelijk melkvee en akkerbouw). De Achterhoek is hierbij gespecialiseerd in productie en verwerking van vleesproducten, aardappels en zuivel[17]. Ook de handel rond de landbouw hoort binnen dit cluster, zoals de groothandel Kramp. Van oudsher is de regio sterk in de agrarische sector en de voedselverwerking. Een groot gedeelte van het areaal in de Achterhoek is dan ook in gebruik als landbouwgrond en ook de smart industry speelt in op de activiteiten in de agrifood sector. De primaire agrarische sector is in de Achterhoek goed voor ca. 6.400 arbeidsplaatsen. Deze 6.400 arbeidsplaatsen zijn gezamenlijk goed voor 3% van het BRP in de Achterhoek. Wanneer er gekeken wordt naar de gehele agrifood sector, dus inclusief de levensmiddelenindustrie, dan biedt de sector werk aan ca. 12.900 personen. Dit betekent dat ongeveer 12% van de werkgelegenheid in de regio zich bevindt in de agrarische sector en levensmiddelenindustrie.

[16] ING Economisch Bureau, 2014, Toeleveren aan de Duitse maakindustrie – Een wereld te winnen.
[17] Adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland, 2015, Sterk Bestuur in de regio Achterhoek

De toekomst van de agrarische sector is, op onderdelen, onzeker. Nederland kent, als het op één na grootste exporterende land ter wereld, een sterke afhankelijkheid van buitenlandse markten met daarmee gepaarde risico's als wisselende wereldprijzen en liberalisering. Een positieve ontwikkeling voor de agrarische sector is de groeiende wereldbevolking. Dit zorgt voor een toename in de vraag naar voeding en voedingsmiddelen. Dat vraagt om een verdere verhoging van de productiviteit, oftewel meer opbrengsten per ha in de akkerbouw. Nadelig is dat de Nederlandse boer niet op een gelijk speelveld speelt met zijn Europese concurrenten[18]. Dit is onder andere het geval op het gebied van regelgeving en beschikbaarheid van ruimte. De strenge regelgeving heeft ervoor gezorgd dat boeren moesten investeren en daardoor nu relatief hoge vaste lasten hebben. Doordat het totaal aan landbouwareaal krimpt, stijgen de grondprijzen en daalt het rendement van de agrariërs. Deze beperkingen, veroorzaakt door strenge regelgeving en het gebrek aan ruimte, zorgen ervoor dat de druk om te innoveren voor de agrariërs hoog is. Alleen met innovatie en een hogere opbrengst per vierkante meter dan de concurrenten kunnen zij de slag winnen. Dit is mede een reden waarom Nederland een belangrijke rol inneemt in de mondiale agrowereld.

Voor de Achterhoek liggen er kansen in cross-overs tussen de agrifood sector en de smart industry. Beide sectoren zijn sterk vertegenwoordigd in de regio en cross-overs tussen de beide sectoren kunnen een innovatief klimaat voor bedrijven in de agrarische sector en voedingsmiddelindustrie creëren. Er zijn in de Achterhoek verschillende industriële bedrijven die machines voor de voedingsverwerkende industrie produceren (zoals Kaak Group in Terborg). Daarnaast kunnen ook de horeca, detailhandel en logistieke bedrijven profiteren van een sterke agrifood sector in de Achterhoek.

De invloed van de smart industry op de agrarische sector is zichtbaar bij de aanleg van het 'LoRa-testnetwerk'. Dit is een langeafstandsnetwerk dat bedoeld is voor de communicatie van sensoren met het internet, het zogenaamde Internet of Things. Het netwerk in de Achterhoek bestrijkt ca. 1.000 km^2 en is het eerste agrarische LoRa-testnetwerk ter wereld. Doordat de signalen niet afhankelijk zijn van een mobiel netwerk of een stroomvoorziening kan elke uithoek door middel van het netwerk ontsloten worden. Het netwerk is beschikbaar voor onderwijsinstellingen en alle innovatieve bedrijven en organisaties in en rondom de agrarische sector. Het doel van het netwerk is om in de agrarische sector, maar ook in andere sectoren zoals de zorg, transport en de maakindustrie, gemakkelijk snelle digitale innovaties te kunnen toepassen. De Achterhoek kan op deze manier een kennisvoorsprong krijgen en hiermee werkgelegenheid creëren.

Risico's specifiek voor de zuivelsector, zijn overproductie in de zuivel sinds het loslaten van het melkquotum en onduidelijkheid over de toekomst van de EU nitraatrichtlijn, waarbij voor Nederland momenteel nog een uitzonderingspositie geldt. Anderzijds wordt door de groeiende wereldbevolking en toenemende welvaart op middellange termijn een herstel van de (internationale) vraag naar melk

[18] ING Economisch Bureau, 2016, Themavisie agrarische sector september 2016

en melkproducten verwacht. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Landbouw Economisch Instituut (LEI, onderdeel van Wageningen University) stellen dan ook dat op langere termijn de vooruitzichten voor de melkveehouderij en zuivelindustrie gunstig zijn[19]. Vanwege de aanwezigheid van melkveehouderijen en zuivel verwerkende bedrijvigheid (FrieslandCampina in Borculo) kan de regio van deze trend profiteren.

De combinatie van de aanwezigheid van traditionele agrarische bedrijven en de voedselverwerkende industrie biedt kansen voor het ontwikkelen van korte voedselketens in de regio. De consument hecht steeds meer waarde aan gezond en goed eten[20]. Het toepassen van korte voedselketens zorgt ervoor dat de producten verser in de winkel of bij de consument komen en de impact op het milieu beperkt blijft. Daarnaast is de afstand tussen de producent en de consument in de loop der jaren gegroeid. Een toenemend aantal consumenten wil tegenwoordig weer weten waar hun voedsel vandaan komt en ziet dan ook de meerwaarde in korte voedselketens. Ook in de Achterhoek liggen kansen voor het verkorten en integreren van voedselketens, met als doel onderscheidende productie, verwerking en het stimuleren van regionaal ambachtelijk voedsel[21]. In de Achterhoek houdt onder andere 'De Smaakacademie' zich bezig met het initiëren van korte ketens en het promoten van de voedselsector in de Achterhoek.

De clustervorming in de agrifood sector in de Achterhoek staat op dit moment nog in de kinderschoenen. Er zijn veel kleine bedrijven die op hun eigen manier werkzaam zijn en hierbij weinig samenwerken met andere bedrijven in de regio. Wanneer er meer samengewerkt wordt is het mogelijk voor schakels in de keten om zich te specialiseren en op een kosten-efficiënte manier te produceren. Voor de agrarische bedrijven liggen er daarnaast kansen in een verbreding van de activiteiten. De agrariërs houden zich hierbij, naast hun werk in de agrifood sector, bezig met activiteiten in andere sectoren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan zorg of toerisme. Daarnaast liggen er kansen voor cross-overs met het HTSM cluster (precisielandbouw, gebruik van drones), de bouwnijverheid (biobased materials) en de energiesector (hernieuwbare grondstoffen).

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2,3% per jaar, vergelijkbaar met de verwachtingen van het LEI[22]. Wanneer de agrifood sector in de Achterhoek doorzet op het gebied van innovatie, ketenintegratie en samenwerking is dit haalbaar. De maximale potentie van de sector komt daarmee neer op een toename van het BRP met circa € 171 miljoen in 2025[23].

[19] PBL, 2015, Quick scan gevolgen afschaffing melkquotum. & LEI, 2015, What will happen after EU milk quota system expires in 2015? An assessment of the Dutch dairy sector.
[20] ING, 2015, Een gezonde toekomst – De kansen van de gezondheidstrend voor foodbedrijven.
[21] WUR, 2013, Kracht van de Achterhoek – De waarde van voedselketens voor de regio.
[22] LEI, 2011, In perspectief, Over de toekomst van de Nederlandse agrosector.
[23] Rabobank cijfers en trends, 2016, Visie voedingsmiddelenindustrie Topsector Agri&Food, Innovatieagenda 2016-2019.

Een verdere toename van de arbeidsmarktproductiviteit in het agrifood cluster is structureel, waarbij we uitgaan van ongeveer 2,5% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. De sector heeft in de Achterhoek in de afgelopen jaren al een sterke groei doormaakt. Door middel van innovatie is er in deze sector echter nog steeds veel winst te behalen.

- ***Bouwnijverheid***

De bouwnijverheid is een belangrijk cluster voor de Achterhoek en maakt op dit moment weer goede tijden door na een moeizame periode tijdens de economische crisis. Door het herstel van de economie is de vraag naar nieuwe wooneenheden, zowel nieuwbouw als renovatie en revitalisatie, sterk toegenomen. De Achterhoek kent enkele grote bedrijven die actief zijn binnen het bouwnijverheidscluster, zoals Klein Poelhuis Winterswijk en Remondis Dusseldorp infra, sloop- en milieutechniek. Daarnaast zijn er nog veel kleinere bouwbedrijven actief binnen het cluster. Dit brengt diversiteit binnen het cluster, maar deze kleine bedrijven verhogen tevens de kwetsbaarheid van het cluster.

Ondanks de aantrekkende economie en de groeiende vraag naar nieuwbouw, renovatie en revitalisatie van wooneenheden, is het totale bouwvolume in de Achterhoek beperkt. Richting het westen van het land is er juist steeds vaker sprake van een tekort aan bouwbedrijven of arbeidskrachten om de projecten uit te voeren. De grote bouwbedrijven in de Achterhoek vervullen dan ook een regionale rol, waarbij dagelijks bouwvakkers, projectleiders en uitvoerders afreizen naar plaatsen waar meer werk beschikbaar is. De groei van de sector is op dit moment dan ook voor een groot gedeelte afhankelijk van het beschikbare arbeidsaanbod. Wanneer de bouwbedrijven meer personeel aan kunnen nemen zijn zij in staat om meer opdrachten uit te voeren, ook al moeten zij hier een bepaalde afstand voor afleggen.

Een belangrijke ontwikkeling in het bouwnijverheidscluster is de ontwikkeling van modulebouw. Er is hierbij sprake van een verdergaande standaardisering van het bouwproces, waarbij er steeds vaker sprake zal zijn van prefabricage[24]. Deze ontwikkeling zorgt ook voor een verdere verspreiding van de productie: de productie van verschillende componenten kan verspreid plaatsvinden. Deze ontwikkeling heeft een verdere specialisatie van de bouwbedrijven tot gevolg.

De verduurzaming van de maatschappij wordt ook in het bouwnijverheidscluster zichtbaar. De vraag naar duurzame woningen, kantoren en bedrijfsruimtes zal toenemen. Ook de huidige wet- en regelgeving, zoals de energieprestatienorm, zorgt voor een sterke verduurzaming binnen de bouw. De toepassing van duurzame technieken als vloerverwarming of zonnepanelen brengt ook verandering in de arbeidsvraag binnen het bouwnijverheidscluster. Zo neemt de vraag naar bouwpersoneel met

[24] Bouwend Nederland, 2012, Kiezen voor de toekomst – De bouw in 2020.

kennis van installatietechniek bijvoorbeeld toe. Het is daarom van belang dat ook de opleidingsprogramma's aan de wensen van de huidige tijd worden aangepast.

Het bouwnijverheidscluster biedt kansen voor cross-overs met de metaalindustrie en de agrarische bedrijven. Vanwege de toenemende vraag naar duurzaam bouwen zal de behoefte aan biobased bouwen toenemen. Wanneer er sprake is van een goede samenwerking tussen de bedrijven in de verschillende sectoren kunnen de bouwbedrijven hun duurzame natuurlijke materialen van agrarische bedrijven uit de regio afnemen. Vanwege de regionale expertise en ervaring in de metaalindustrie (o.a. plaatbewerking) liggen hier ook kansen voor samenwerking met het bouwnijverheidscluster.

Op dit moment is er echter nog weinig sprake van samenwerking tussen de vele bedrijven die actief zijn in het bouwnijverheidscluster. De meeste bedrijven werken ieder voor zich en hebben weinig onderlinge contacten. Ook de innovatie binnen het cluster is op dit moment nog beperkt. Wanneer er sterk gestuurd wordt op samenwerking tussen de verschillende clusters (o.a. biobased bouwen) en innovatie kan er veel bereikt worden. Hierbij is het ook van belang dat er voldoende en geschikt personeel opgeleid wordt in de regio.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2% per jaar, minder dan de landelijke prognose van het Economisch Instituut voor de Bouw (2,5% per jaar)[25]. Dit heeft te maken met de beperkte afzetmarkt in de regio en het feit dat het bouwnijverheidscluster in de Achterhoek op dit moment nog weinig innovatief is.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het bouwnijverheidscluster is structureel, maar beperkt. We gaan uit van 10% arbeidsproductiviteitsgroei tussen 2015 en 2025. Investeringen in innovaties en cross-overs kunnen de arbeidsproductiviteit in het cluster verder laten groeien.

- ***Transport en logistiek***

De logistieke sector in de Achterhoek is vertegenwoordigd in een cluster rondom de A12 en groothandels die hun verzorgingsgebied in heel Nederland en daarbuiten hebben. Ketenregie krijgt voor dit cluster een steeds belangrijkere plek: van toeleverancier tot opslag, herpakken en doorvoer ligt steeds meer in handen van 1 partij. De regio kan hierbij profiteren van de gunstige ligging ten opzichte van het Duitse achterland. In het cluster zijn ongeveer 8.800 arbeidskrachten werkzaam. Belangrijke bedrijven in dit cluster zijn onder andere Holland Pharma, een groothandel in farmaceutische producten en HSF Logistics Winterswijk, een transportbedrijf voor geconditioneerd transport van voedingsmiddelen. Dathet cluster profiteert van de opkomst van e-commerce blijkt bijvoorbeeld uit het snelgroeiende kleertjes.com: een online shop voor kinderkleding, met het distributiecentrum in Doetinchem.

[25] EIB, 2015, Investeren in Nederland

Het economisch herstel na de crisis zorgt voor een sterke groei in het vervoer en opslag cluster. De omzet binnen het cluster is in 2015 met 2% toegenomen en de verwachting is dat het cluster ook in 2016 en 2017 een omzetsgroei zal doormaken[26]. Door deze snelle groei vinden er binnen het cluster veel veranderingen plaats in een korte tijd. Dit vergt aanpassingsvermogen van de ondernemers om zo optimaal van deze stijgende trend te kunnen profiteren.

Een belangrijke ontwikkeling voor het logistieke cluster in de Achterhoek is de realisatie van de nieuwe N18 tussen Varsseveld en Enschede. Op dit moment is deze belangrijke provinciale verkeersader erg druk en onveilig voor omwonenden. In de nieuwe situatie wordt de leefbaarheid en de veiligheid vergroot, maar daarnaast neemt ook de capaciteit van de weg toe waardoor de bereikbaarheid van de regio zal toenemen. Doordat ook de bedrijventerreinen beter bereikbaar worden is de verwachting dat de lokale en regionale economie hier ook profijt van heeft.

De bedrijvigheid in het logistieke cluster staat voor enkele grote uitdagingen, zoals: schaalvergroting, de opkomst van e-commerce, maar ook (kwantitatieve én kwalitatieve) mismatch van personeel[27]. Ondertussen ontpoppen grotere transporteurs zich als complete ketenregisseur voor hun klanten. Kleinere transporteurs kunnen zich op hun beurt juist weer onderscheiden door het leveren van toegevoegde waarde. Deze extra diensten, de zogenaamde Value Added Logistics (VAL), variëren van het specialiseren in een bepaalde regio of product tot het aanbieden van geconditioneerde warehousing of verpakkingsmogelijkheden. De toename van de fijnmazige distributie stelt hogere eisen aan de organisatie van logistieke bedrijven. Er liggen veel kansen voor ondernemers die in staat zijn hun klant te ontzorgen door integratie in de logistieke keten. Hiervoor is samenwerking cruciaal.

De opkomst van de e-commerce biedt zowel kansen als bedreigingen voor het logistieke cluster. Zo ontstaat er een grotere behoefte aan XXL-warehouses op strategische locaties en nemen de transportstromen in omvang toe. Daarentegen is er een trend gaande dat grote bedrijven (bijvoorbeeld Amazon.com en Coolblue) hun distributieactiviteiten ‘insourcen’: de logistieke activiteiten worden niet meer uitbesteed maar juist in eigen beheer uitgevoerd[28]. Deze bedrijven willen de regie in eigen handen houden en deze ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de rol van de traditionele transportbedrijven.

Het logistieke cluster kent een sterke prijserosie: sinds 2010 is de prijsontwikkeling met 4% achtergebleven bij de inflatie[29]. Door de grote concurrentie binnen het cluster wordt de margestijging, veroorzaakt door innovaties, al binnen korte tijd teniet gedaan. De hogere marge wordt al snel weggegeven aan de klant, waardoor de lat binnen het cluster alleen maar hoger komt te liggen. Hierdoor bestaat het risico dat een ogenschijnlijk succesvolle innovatie de ondernemer onder de

[26] ING Economisch Bureau, 2015, Vooruitzicht groothandel
[27] Rabobank, 2016, Cijfers & Trends 2016/2017 – Beroepsgoederenvervoer over de weg
[28] Panteia, 2016, Sectorstudie Transport en Logistiek
[29] ING Economisch Bureau, 2015, Vooruitzicht groothandel

streep maar weinig extra oplevert. Ondernemers die niet mee doen aan deze optimalisatie komen vroeg of laat ook buitenspel te staan, waardoor het van belang blijft om te investeren in optimalisatieprocessen.

In de Achterhoek zijn er kansen voor cross-overs met de smart industry. De vele bedrijven in de maakindustrie en smart industry maken het mogelijk om het logistieke cluster te optimaliseren, bijvoorbeeld door middel van automatisering en smart logistics. Zo bestaan er al orderpickrobots, zelfsturende vrachtwagens en drones voor pakketbezorging.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 1,7% per jaar, gebaseerd op de prognoses van de Rabobank en ING. Vanwege de hoge prijserosie is dit lager dan de omzetsgroei die in het cluster bereikt kan worden.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het logistieke cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,8% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Investeringen in innovaties, automatisering en cross-overs kunnen de arbeidsproductiviteit in het cluster verder laten groeien.

- ***Life sciences & Health***

Het Life sciences & Health cluster in de Achterhoek bestaat voor een groot gedeelte uit de uitvoerende zorg. Er is een grote afzetmarkt voor deze uitvoerende zorg in de Achterhoek vanwege de hoge mate van vergrijzing in de regio. De verwachting is dat de vraag naar ouderenzorg in de komende tijd nog sterk zal toenemen. Daarentegen is de onderzoekskant van het cluster vrij beperkt. Belangrijke spelers binnen het Life sciences & Health cluster in de Achterhoek zijn onder andere het Fieldlab Achterhoek, Sensire en het Slingeland Ziekenhuis. Vooral het Fieldlab Achterhoek heeft een bijzondere rol: zij steunen projecten die naast het verbeteren van de zorg ook de economie van de Achterhoek versterken.

In het zorgcluster zijn steeds meer innovaties zichtbaar. E-health, robotica en domotica zijn ontwikkelingen die binnen het cluster groeiende aandacht krijgen. Deze innovaties maken het voor de patiënt steeds beter mogelijk om zelf de regio te houden en zijn of haar eigen gezondheid te monitoren[30]. E-health maakt het mogelijk om vanuit huis het eigen medisch dossier in te zien of zorg op afstand te ontvangen. Ook is het mogelijk om bijvoorbeeld hartritmestoornissen te diagnosticeren terwijl de patiënt thuis is. Door middel van twee elektroden die aangebracht kunnen worden kan de patiënt zelf een hartfilmpje opnemen dat vervolgens direct naar de behandelend arts verzonden kan worden.

Voor de ouderenzorg is de opkomst van domotica van groot belang. Dit zijn technische woningautomatiseringssystemen die vaak op afstand te bedienen zijn en met elkaar geïntegreerd zijn.

[30] Nivel, 2013, Technologie in de zorg thuis – Nog een wereld te winnen!

Deze automatiseringen kunnen zowel op veiligheid (alarmsystemen), communicatie (beeldtelefonie) of comfort en gemak (automatisch openen en sluiten van gordijnen) gericht zijn. Deze systemen maken het mogelijk om bij ziekte of ouderdom langer zelfstandig thuis te blijven wonen en verminderen de zorgvraag.

De robotica houdt zich bezig met de praktische toepassing van robots in de zorgsector. Er zijn verschillende soorten sociale zorgrobots ontwikkeld, waaronder robots gericht op dementerende ouderen, robots die helpen in het huishouden en robots die eenzaamheid tegen moeten gaan. Deze ontwikkelingen maken het mogelijk om ondanks de toenemende zorgvraag de juiste zorg aan te kunnen blijven bieden. Zo zijn er robots die mensen uit bed kunnen tillen en in hun rolstoel kunnen plaatsen, waardoor er veel zorgtijd bespaard kan worden. Vooral in de ouderenzorg en thuiszorg is er veel winst te behalen wanneer tijdrovende klussen door robots uitgevoerd kunnen worden.

Wanneer de Achterhoek de onderzoekskant van het Life science & Health cluster wil stimuleren is het verstandig om regionaal de aansluiting te zoeken met het Radboud Ziekenhuis en de Technische Universiteit van Twente. Hier is al veel medische expertise aanwezig en juist de combinatie met de smart industry vanuit de Achterhoek kan tot nuttige innovaties leiden. Zo zijn er cross-overs mogelijk voor het HTSM-cluster (bijvoorbeeld ontwikkeling van protheses) en voor de ICT-sector (E-health).

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 2,3% per jaar. Deze hoge groei is onder andere het gevolg van de vergrijzingsgolf die de komende jaren op zal treden, waardoor de zorgvraag sterk zal toenemen.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het Life Science & Health cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,8% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Ondanks de vele innovaties die het aantal zorguren kunnen verkleinen blijft veel van het werk grotendeels mensenwerk. De toenemende vraag naar hbo-geschoold zorgpersoneel zorgt wel voor een toename van de arbeidsproductiviteit in het cluster.

- ***Toerisme en recreatie***

De Achterhoek is een populaire toeristische bestemming onder de Nederlandse toeristen. Het toerisme en recreatie cluster in de regio is echter vrij klein en kent een lage arbeidsproductiviteit. Ondanks deze beperkte omvang wordt het cluster als een belangrijk onderdeel van het regionale profiel van de Achterhoek gezien. Bekende bedrijven binnen het toeristisch cluster zijn onder andere Marveld Recreatie en Sourcy Center.

Het toerisme in Nederland zit in de lift: in het jaar 2016 is het aantal internationale toeristen dat Nederland bezocht met 5% gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Voor de Achterhoek is vooral het binnenlands toerisme van belang. Bijna de helft van de vakanties van Nederlanders heeft een

binnenlandse bestemming (ca. 17 miljoen vakanties)[31]. Bij de binnenlandse vakanties is Gelderland de favoriete bestemming, zowel bij korte als lange vakanties. Ruim 2,9 miljoen vakanties werden in de provincie doorgebracht (17% van alle binnenlandse vakanties). Als vakantieaccommodatie zijn vooral de campings en vakantieparken in de provincie populair.

De provincie Gelderland zit in een goede positie om verder te kunnen profiteren van de binnenlandse toerist die meer te besteden heeft vanwege de economische groei[32]. Het binnenlands toerisme in zijn algemeenheid kan profiteren van het toenemende aantal ouderen die zowel voldoende tijd als geld hebben om langer en/of vaker op vakantie te gaan. Daarnaast kan het toeristisch cluster in de Achterhoek inzetten op een combinatie met zorg of landbouw. De vergrijzing in Nederland vergroot de vraag naar zorgtoerisme en het landelijke karakter van de Achterhoek kan benadrukt worden in de vorm van agritoerisme.

Als ambitie voor de regio gaan we uit van een maximale groeipotentie van 1,8% per jaar. Deze groei is onder andere het gevolg van het toenemende aantal binnenlandse vakanties en de eveneens groeiende koopkracht, waardoor de bestedingen op vakanties zullen toenemen. De Achterhoek heeft een goede positie om van deze trends te profiteren.

De groei van de arbeidsproductiviteit in het toerisme en recreatie cluster is structureel. We gaan hierbij uit van ongeveer 1,5% arbeidsproductiviteitsgroei per jaar. Het is een cluster waarbij het lastig is om baanbrekende innovaties door te voeren, bovendien is het een arbeidsintensief cluster waarbij veel arbeidskrachten benodigd zullen blijven.

4.4. Wat betekent dit voor de vraag naar werknemers?

De maximale potentiële groei in de stuwende clusters enerzijds en de noodzakelijke toename van de arbeidsproductiviteit anderzijds leidt er toe dat het aantal nieuwe banen in de Achterhoek tot aan 2025 zal stijgen met in totaal zo'n 2.660.

In deze ontwikkelingen zijn zowel stijgende als dalende clusters waarneembaar. In de bouwnijverheid, (slimme) maakindustrie en het HTSM cluster zal het aantal banen het sterkst toenemen. In de bouwnijverheid wordt deze toename vooral veroorzaakt door een geringe arbeidsproductiviteitstoename. Voor de (slimme) maakindustrie en het HTSM cluster geldt dat de toename van het aantal benodigde arbeidskrachten juist veroorzaakt wordt door een hoge jaarlijkse groei. Het aantal benodigde arbeidskrachten in het Life Science & Health cluster zal beperkt toenemen en ook in het toerisme en recreatie cluster zijn meer arbeidskrachten benodigd om de economische ambities waar te kunnen maken. Clusters waarin het aantal benodigde arbeidskrachten juist afneemt zijn de logistiek en het agrifood cluster. Hier gaat het om kleine dalingen van het

[31] CBS, 2016, Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2016
[32] ING Economisch Bureau, 2016, Toerisme in de regio

benodigde personeel en dit wordt veroorzaakt door een stijgende arbeidsproductiviteit. Wanneer de maximale ambitie bereikt zou moeten worden zonder dat de arbeidsproductiviteit stijgt zouden er bijna 20.600 FTE ingevuld moeten worden.

De Achterhoek krijgt naast de uitbreidingsvraag van ca. 1.990 FTE in de periode tot en met 2025 te maken met een behoorlijke vervangingsvraag. Circa 24.755 personen zullen in deze periode uitstromen uit het arbeidsproces. In totaal moeten dus de uitbreidingsvraag (+1.990 fte, is circa 2.660 banen) en de vervangingsvraag (+24.755) opgevangen worden en zullen er voor het jaar 2025 ca. 27.415 personen de arbeidsmarkt in de Achterhoek moeten betreden om aan deze arbeidsvraag te kunnen voldoen.

Met het bereiken van de maximale potentie van de regio worden niet alleen banen behouden voor de regio, maar zullen de banen die er dan zijn ook aantrekkelijker zijn. Door innovatie, waar dan vol op wordt ingezet, wordt er hoogwaardiger werk geleverd, dat kan rekenen op hogere lonen. Om deze maximale potentie te kunnen bereiken is het wel van groot belang dat er voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn.

Sector	Aantal FTE 2015	Arbeidsprod. per fte 2015	Arbeidsprod. per fte 2025	Benodigd FTE 2025
Agrifood	12.888	€ 53.000	€ 69.000	- 495
HTSM	11.552	€ 74.000	€ 96.000	460
(Slimme) maakindustrie	10.075	€ 85.400	€ 111.000	390
Bouwnijverheid	8.442	€ 67.700	€ 75.000	770
Transport en logistiek	8.822	€ 71.200	€ 85.000	- 150
Life sciences & Health	766	€ 69.500	€ 83.000	30
Recreatie en toerisme	5.235	€ 40.700	€ 47.000	180
Verzorgende sectoren	45.851	€ 74.000	€ 82.000	800
Totaal	**103.361**	**€ 70.190**	**€ 82.800**	
Totaal uitbreidingsvraag (fte)				**1.990**
Totaal uitbreidingsvraag (banen)				**2.660**
Vervangingsvraag (banen)				**24.755**
Totale vraag				**27.415**

4.5. Conclusie

Is innovatie het antwoord om de geambieerde economische groei te realiseren? Dat kan bevestigd worden: de uitbreidingsvraag naar arbeid is relatief beperkt als de economische groei hand in hand gaat met een stijging in arbeidsproductiviteit. Tegelijk is het niet genoeg om de uitstroom van het arbeidspotentieel te compenseren. Er blijft dus een mismatch bestaan. De regio heeft aangegeven deze mismatch op te willen lossen door maximaal in te zetten op het arbeidspotentieel in de regio: jongeren zo goed mogelijk opleiden voor de regionale arbeidsmarkt en zoveel mogelijk van de beroepsbevolking in de regio aan het werk te houden. Dit wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

5. MAXIMALE INZET TALENT

Naast de maximale inzet op innovatie is het nodig om maximaal in te zetten op talent, om economische groei te kunnen realiseren. Het tekort op de arbeidsmarkt dat er nog is, zoals in het vorige hoofdstuk geconcludeerd, wordt opgeheven met talent van binnen en buiten de regio. De regio heeft de voorkeur voor het behouden van talent van binnen de regio. In welke mate dit mogelijk is, wordt in dit hoofdstuk verkend.

Uit de schets van de regionale economie, de economische potentie van de Achterhoek en de verwachte trendmatige groei kon worden berekend dat tot 2025 ca. 27.415 nieuwe werknemers nodig zijn. De werknemers van de toekomst komen van het beroepsonderwijs uit de regio of van het hoger onderwijs buiten de regio en hebben een binding met de regio. Daarnaast moeten er arbeidskrachten die nu in de regio wonen maar buiten de regio werken, mensen van buiten de regio en zelfs arbeidskrachten uit geheel de EU (of nog breder) aangetrokken worden. Ook zij-instromers en statushouders kunnen de nieuwe vacatures in de regio vervullen.

In twee scenario's wordt geschetst hoe de vraag naar 27.415 werknemers tot 2025 kan worden ingevuld. De scenario's verschillen in de mate waarin de regio in staat zal zijn om talent te behouden voor de regionale arbeidsmarkt.

- **Talent benutten +-**[33]

Uitgangspunten scenario Talent benutten +-

- Arbeidsparticipatie omhoog naar landelijk gemiddelde
- Instroom uit onderwijs (MBO, HBO en WO) volgens bewegingen die ook in andere perifere regio's te zien zijn
- Instroom van buiten de regio op basis van bewegingen andere regio's

[33] Gebaseerd op benchmarks uit Zeeland (CBS onderwijsstatistiek, ZB|Planbureau) en Friesland (D. Wagenaar, 2014 'Should I stay or should I go?'). Landelijke uitgangspunten voor instroom naar sectoren vanuit het onderwijs zijn te vinden in bijlage 3.

	Zij-instroom	Talent behouden	Instroom pendel	Instroom overig NL	Instroom overig EU	Instroom mondiaal	Totaal
Hoog opgeleid	200	2.055	1539	1539	1026	1026	7384
Middelbaar opgeleid	377	11.291	523	1308	654	131	14285
Laag opgeleid	155	3.121	123	1728	617	0	5745
Totaal	732	16.467	2.185	4.575	2.297	1157	**27.415**

Bovenstaande tabel brengt de mogelijkheden voor het invullen van de arbeidsvraag volgens scenario ‘Talent benutten +-’ in beeld.

Een gedeelte voor de opgave voor de Achterhoek kan ingevuld worden wanneer de arbeidsparticipatie zal toenemen. De arbeidsparticipatie in de regio is relatief laag, waardoor het mogelijk is om te groeien tot het Nederlands gemiddelde (van 66,3% naar 70,1%). Wanneer de regio er in slaagt om de arbeidsparticipatie tot het niveau van het Nederlands gemiddelde te laten stijgen komen er ongeveer 730 extra werknemers beschikbaar. De Achterhoek kent daarnaast een grote uitgaande pendelstroom: veel inwoners werken buiten de regio. Er valt veel te winnen wanneer de regio deze arbeidskrachten voor de regio kan behouden. Naast de zij-instroom en de pendel is het behouden van talent een methode waarmee de regio het arbeidsaanbod kan vergroten. Het gaat hierbij om nieuwkomers op de arbeidsmarkt die instromen nadat zij een vervolgopleiding in de regio hebben afgerond. Wanneer de regio een groot gedeelte van deze instromers op de arbeidsmarkt weet te binden kunnen naar schatting nog zo’n 16.460 banen worden ingevuld. Het gaat hierbij vooral om middelbaar opgeleiden, maar ook om een kleiner aantal laag- en hoogopgeleiden. Dat betekent wel dat het talent aan de regio gebonden moet worden door middel van een aantrekkende werkgelegenheid en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Zeker voor de hoger opgeleiden is de opgave vaak om niet alleen een baan voor de betreffende werknemer maar ook voor zijn of haar eventuele partner te vinden. In de tabel wordt er zelfs van uitgegaan dat in bescheiden mate arbeidskrachten met een middelbare en hogere opleiding naar de regio verhuizen doordat de potentiële kans op werk wordt vergroot (door benutten maximale economische potentie en uitstroom door vergrijzing). Dit vraagt dan wel om bekendheid en promotie van de werkgelegenheid in de regio. Het aantrekken van lager opgeleid personeel uit de rest van Nederland is minder kansrijk, omdat de verhuis- en pendelbereidheid onder deze groep relatief laag is. Het overige deel van de arbeidskrachten zal van buitenaf moeten worden aangetrokken. Voor het

aantrekken van mensen van buiten Nederland wordt voor de hoger opgeleiden (en in bescheiden mate middelbaar opgeleid) deels uitgegaan van een mondiale arbeidsmarkt. Dat wil zeggen dat de arbeidsmarkt voor dit personeel in principe de gehele wereld is en bedrijven zich ook inzetten om bepaalde specifieke talenten hun kant op te halen. Voor middelbaar opgeleiden is dat slechts beperkt het geval. Verder kan de EU een belangrijke regio zijn om werknemers op alle niveaus te rekruteren.

- **Talent benutten ++**

Bij het scenario 'Talent benutten ++' wordt de nadruk gelegd op het behouden van talent uit de eigen regio. De arbeidsparticipatie gaat verder omhoog en de instroom vanuit het onderwijs zal toenemen.

Uitgangspunten scenario Talent benutten ++

- Arbeidsparticipatie omhoog naar 73%
- Instroom uit onderwijs (MBO, HBO en WO) omhoog
- Instroom uit pendel omhoog

	Zij-instroom	Talent behouden	Instroom pendel	Instroom overig NL	Instroom overig EU	Instroom mondiaal	Totaal
Hoog opgeleid	2.474	3.761	460	230	230	230	7.384
Middelbaar opgeleid	2.913	11.372	0	0	0	0	14.285
Laag opgeleid	1.976	3.146	156	312	156	0	5.745
Totaal	7.363	18.279	615	541	386	230	**27.415**

Bovenstaande tabel brengt de mogelijkheden voor het invullen van de arbeidsvraag volgens scenario 'Talent benutten ++' in beeld.

Het grootste verschil in vergelijking met het scenario 'Talent benutten +-' is het percentage arbeidskrachten dat wordt verkregen vanuit het benutten van het eigen talent (zij-instroom, talent behouden en instroom pendel). In scenario 'Talent benutten +-' is 71% van de arbeidskrachten afkomstig uit de eigen regio, in scenario 'Talent benutten ++' is dat 96%. Doordat de instroom vanuit de eigen regio groter is hoeven er minder arbeidskrachten vanuit de rest van Nederland, Europa of zelfs de rest van de wereld aangetrokken te worden. Het is aannemelijk dat het behouden van talent uit de eigen regio goedkoper is dan het aantrekken van talent vanuit andere regio's of zelfs vanuit het buitenland. Wel zal hiervoor de arbeidsparticipatie flink moeten stijgen (van 66,3% naar 73%) en moet

de regionale werkgelegenheid aantrekkelijk en bekend zijn voor de jongeren die in de Achterhoek onderwijs hebben gevolgd.

Uit het scenario ‘Talent behouden ++’ blijkt dat de mismatch tussen wat het onderwijs kan laten instromen en wat de vraag is van de arbeidsmarkt, circa 11.000 arbeidskrachten, voor een deel kan worden opgevuld doordat vanuit het onderwijs meer voor de regionale arbeidsmarkt behouden kan worden (18.279-16.467=1.812). De hogere zij-instroom (7.363) verkleint de mismatch tussen vraag en aanbod verder aanzienlijk.

- **Conclusie**

Tijdens de interactieve sessie hebben ondernemers, overheid en onderwijspartijen de kans gekregen om hun mening en oplossingsrichtingen met elkaar te delen. Het aantrekken van werknemers van buiten de regio (36%), het verhogen van de arbeidsproductiviteit (19%) en het vergroten van de zij-instroom (participatie en bijscholing) (17%) worden als belangrijke oplossingen gezien voor het tegengaan van de mismatch op de arbeidsmarkt. Uit deze stemresultaten blijkt een voorkeur voor het scenario ‘Talent behouden ++’ waarin het aanwezige talent in de regio maximaal wordt benut. Een duidelijke voorkeur is uitgesproken om op zoek te gaan naar oplossingen dicht bij huis en de mogelijkheden van de eigen bevolking maximaal te benutten. Een goede aansluiting tussen het onderwijs in de regio en de arbeidsmarkt is daarin van groot belang. De beste manier om dit te doen, volgens de aanwezigen, is om bedrijven meer betrokken te laten zijn bij de vormgeving van de opleidingsrichtingen/vakken (67%).

Wanneer de doorstroom van leerlingen uit de regio naar de regionale arbeidsmarkt sterk verbetert, kunnen deze jongeren circa 70% van de vraag naar toekomstige nieuwe arbeidskrachten vervullen. Om deze jongeren in de regio te houden, is het volgens de aanwezigen vooral van belang om voor hbo’ers opleidingskansen en werkgelegenheid op hbo-niveau te vergroten. In het volgende hoofdstuk wordt verder ingegaan op de opgaven voor de regio.

DEEL D: OPGAVEN

6. OPGAVEN

De ambitie voor sterke economische groei en keuze voor het maximaal inzetten op talent uit de regio leiden tot een kwantitatieve opgave (hoeveel werknemers zijn er nodig en waar komen die vandaan?), een kwalitatieve opgave (in welke sectoren en op welke niveaus ontstaat een tekort?), een opgave voor de spreiding en kwaliteit van onderwijs en een opgave voor de samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemers. Deze opgaven komen achtereenvolgens aan bod.

6.1 Kwantitatieve opgave

Uit het scenario ‘Talent behouden ++’ zijn de volgende kwantitatieve opgaven te onderscheiden:

- Ruim 7.000 zij-instromers laten instromen op de regionale arbeidsmarkt;
- Ruim 18.000 leerlingen uit de Achterhoek aan het werk helpen op de regionale arbeidsmarkt;
- Ruim 600 mensen behouden voor de arbeidspendel buiten de regio;
- Ruim 500 werknemers van elders in Nederland aantrekken;
- Ruim 600 werknemers uit de EU of daarbuiten aantrekken.

6.2 Kwalitatieve opgave

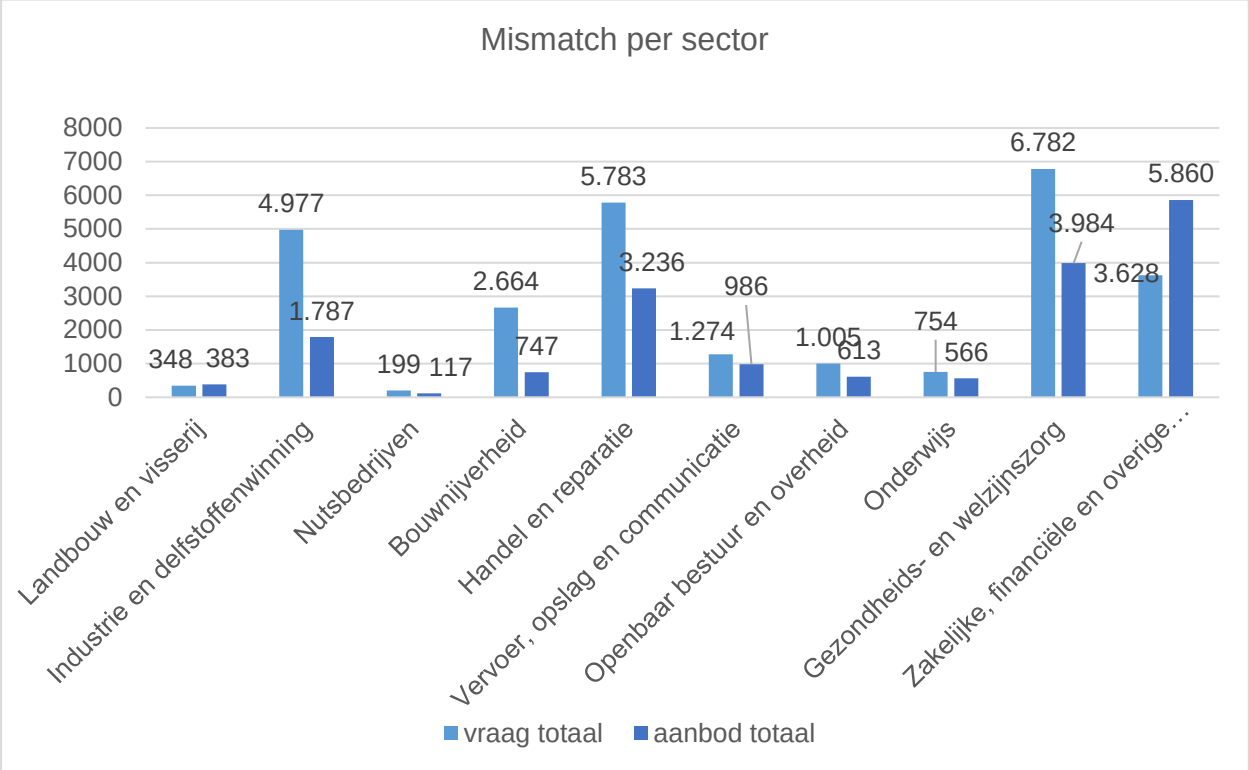

- Ondanks een grote instroom vanuit het regionale onderwijs ontstaan de grootste tekorten in de sectoren industrie, handel, zorg en bouw[34]. Deze resultaten zijn herkenbaar voor de regio. Ondernemers die zijn geïnterviewd signaleren duidelijk een tekort in deze sectoren. Deze sectoren moeten werknemers uit de zij-instroom, uitgaande pendel of van buiten de regio aantrekken. Een prettig woon- en leefklimaat en marketing van de regio is dan van belang. Een zorgondernemer geeft aan er moet worden geïnvesteerd in arbeidsbesparende technologieën om extreme tekorten in de zorg te voorkomen. Ook betere voorlichting rond de beroepskeuze kan volgens deze ondernemer helpen om het gat tussen vraag en aanbod te dichten. Een ander geeft aan dat er voor zij-instromers in de zorg veel kansen liggen: levenservaring is bijvoorbeeld waardevol in de zorgverlening.
- In de zakelijke dienstverlening en de horeca zullen overschotten ontstaan. Voor werknemers in deze sectoren is om- of bijscholing relevant.
- Technisch opgeleiden komen veelal terecht in voor de regio belangrijke sectoren, zoals de industrie, handel, bouw of de overige dienstverlening (zie ook bijlage 3). Uit de interviews en

[34] Op basis van landelijke cijfers (CBS) over de sectoren waar leerlingen met een bepaalde studierichting terecht komen (bijlage 3)

discussie tijdens de interactieve bijeenkomsten komt naar voren dat automatisering wel invloed heeft op het type vraag, maar het zal de vraag niet af laten nemen. De tekorten die in deze sectoren lijken te ontstaan vragen om extra inzet om technische talenten op te leiden en aan te trekken.

Mismatch per opleidingsniveau	totaal	Laag	Middelbaar	hoog
Landbouw en visserij	-30	60	-100	0
Industrie en delfstoffenwinning	3.190	600	1.290	1.300
Nutsbedrijven	80	-10	10	80
Bouwnijverheid	1.920	610	970	340
Handel en reparatie	2.550	990	1.010	550
Vervoer, opslag en communicatie	290	110	140	30
Openbaar bestuur en overheid	390	0	110	280
Onderwijs	190	30	100	60
Gezondheids- en welzijnszorg	2.800	390	750	1.660
Zakelijke, financiële en overige dienstverlening (inclusief horeca)	-2.230	-180	-1.380	-670
Totaal	**9.130**	**2.600**	**2.910**	**3.620**

- Onder lager opgeleiden ontstaan er arbeidsoverschotten in de zakelijke dienstverlening in de Achterhoek. De grootste tekorten ontstaan in de handel en reparatie, de industrie en de bouw. Omscholing van arbeidskrachten uit de dienstverlening en scholen van bijvoorbeeld zij-instromers voor de handel, industrie en bouw ligt voor de hand. Een ondernemer uit de bouw noemt dat het imago van de bouw, zeker voor de functies voor lager opgeleiden, onterecht niet positief is. Hij voelt zich samen met het onderwijs verantwoordelijk om dat imago te verbeteren, zodat er ook meer jongeren kiezen voor de bouw.
- Voor middelbaar opgeleiden ontstaan er overschotten in de zakelijke dienstverlening en de horeca. De grootste tekorten ontstaan er in de industrie, de handel en de zorg. Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt kan het tekort aan middelbaar opgeleiden in theorie opgevuld worden door zij-instromers. Omscholing zal dan aan de orde zijn.
- Voor hoger opgeleiden geldt ook een overschot in de zakelijke dienstverlening. De grootste tekorten lijken voor hoger opgeleiden te ontstaan in de zorg en de industrie. De geïnterviewde ondernemers noemen dat ze nu al een gebrek aan hoger opgeleide krachten ervaren voor technische functies. In de zorg is een groeiende vraag naar hoger opgeleiden, omdat werknemers zelfsturend moeten zijn en veel zelfstandiger moeten kunnen werken dan voorheen, geeft een vertegenwoordiger uit de zorg aan. Arbeidskrachten zullen, in meerdere mate dan dit geldt voor lager en middelbaar opgeleiden, van buiten de regio aangetrokken dienen te worden. Dit vraagt om een goed woon- en leefklimaat, met voldoende voorzieningen en een geschikte woonvoorraad. Wellicht is de regio dan aantrekkelijk te maken voor hoger opgeleiden die hun jeugd in de regio hebben doorgebracht en buiten de regio hebben gestudeerd. Ook potentiële

werknemers die niet bekend zijn met de regio kunnen hiermee aangetrokken worden, als de regio zichzelf ook goed weet te promoten. Een ondernemer geeft aan dat de Achterhoek zich moet neerzetten als plek met uitdagingen, onderscheidend in innovaties, broedplaatsen. Dat kan jongeren aantrekken.

6.3 Opgave: spreiding en kwaliteit beroepsonderwijs

Om zoveel mogelijk leerlingen voor de regio te behouden, is een goed en gespreid beroepsonderwijs van groot belang. Om dit aan te kunnen blijven bieden, ondanks de leerlingendaling, zal er tussen scholen afgestemd en samengewerkt moeten worden. Zo kan aanbod op elkaar afgestemd worden en hoeven er ondanks de dalende leerlingaantallen geen cruciale richtingen volledig te verdwijnen uit de regio. Ook samenwerking met het bedrijfsleven is van belang: hieruit kan een duidelijke arbeidsvraag naar voren komen en kan het onderwijs beter worden afgestemd op de toekomstige vraag vanuit het bedrijfsleven. Om de ambities van het arbeidsmarktscenario te kunnen behalen is deze aansluiting cruciaal. Daarnaast biedt deze samenwerking kansen voor stageplekken en voor kennismaking met de aanwezige regionale bedrijvigheid. Hiermee worden de mogelijkheden om de jongeren ook na de opleiding voor de regio te behouden vergroot.

De geprognotiseerde leerlingendaling in het beroepsonderwijs kan consequenties hebben voor de vitaliteit en duurzaamheid van het huidige onderwijsaanbod. Zo kunnen de financiën van scholen onder druk komen te staan, omdat de vergoeding die schoolbesturen van het ministerie van OCW ontvangen in grote mate afhankelijk is van het aantal leerlingen. Klaslokalen kunnen leeg komen te staan. Het kan moeilijker worden de kwaliteit van onderwijs te waarborgen. Ultimo kan het zijn dat een school, afdeling of sector wordt gesloten. Als dit het geval is, komt de diversiteit van het onderwijsaanbod in de regio onder druk te staan. Om toch een breed aanbod te bieden willen de aanwezigen meer samenwerking tussen onderwijs onderling en met bedrijfsleven. Als dat niet wordt gedaan, zou het kunnen dat er door concurrentiemotieven of door gebrekkige informatie suboptimale keuzes worden genomen die uiteindelijk voor geen van de belanghebbenden positief uitpakken. Bovendien wordt dan de mismatch op de arbeidsmarkt juist versterkt, omdat het dan bijvoorbeeld niet mogelijk is om de opleidingen aan te bieden die benodigd zijn voor de regionale arbeidsmarkt.

De huidige situatie van het voortgezet onderwijs laat een beeld zien van een gespreid aanbod met een groot aantal vestigingen. Sommige locaties en afdelingen zijn van geringe omvang. Om meer inzicht te krijgen in gemiddelde grootten van afdelingen in 2025 is in onderstaande tabel weergegeven wat de gemiddelde grootte per niveau in het voortgezet onderwijs zal zijn in 2025. Deze zijn afgezet tegen een benchmark die herkenbaar is in andere regio’s. Te zien is dat vooral de mavo en het vwo kleine afdelingen zullen krijgen.

2025					
Niveau	Locaties	Leerlingen bovenbouw	Gemiddeld aantal lln per locatie (bovenbouw)	Benchmark bovenbouw	Aantal locaties onder benchmark
Vmbo-bb/kb	10	1907	191	160	6
Mavo	16	1791	112	200	16
Havo	7	1692	242	224	3
Vwo	7	1332	190	336	7

De vraag die deze bevindingen oproept is: hoe kan men met de nieuwe leerlingenaantallen de kwaliteit en diversiteit van het onderwijs waarborgen?

6.4 Opgave: samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid

De aanwezigen op de interactieve bijeenkomst noemden verbinden en samenwerken als twee sleutelwoorden voor de toekomst van het beroepsonderwijs en een goede aansluiting met de arbeidsmarkt. Om leerlingen uit de regio op te leiden voor beroepen die toekomst hebben op de regionale arbeidsmarkt, om hen goede vaardigheden te leren, hen te behouden voor de regionale arbeidsmarkt en de goede kwaliteit van onderwijs voort te zetten in de regio, zijn tijdens de bijeenkomst een paar aanbevelingen gedaan en vervolgvragen gesteld:

- Meer inhoudelijke afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs: hoe krijgt innovatie uit het bedrijfsleven een plek in het onderwijs? Is er bekend of leerlingen de juiste vaardigheden leren voor een toekomstige baan? Aanwezigen bij de bijeenkomsten doen de oproep aan het onderwijs om beter af te stemmen bedrijven bij het vormgeven van opleidingen. Voor technische opleidingen is de aansluiting volgens de aanwezigen al best goed, voor andere opleidingen is verbetering nodig. Andersom is het belangrijk dat bedrijven nog meer opleidings- en stageplekken mogelijk maken en meer samen met het onderwijs opleiding maar ook om- her en bijscholing gaan vormgeven.

- Meer begeleiding bij studie- en profielkeuze: wordt er gekozen met goede informatie over beroepen, (regionaal) bedrijfsleven, carrièremogelijkheden? Veel jongeren hebben spijt van hun studiekeuze, zo noemden de aanwezigen bij de sessies. Sommige beroepen hebben een slecht imago, of jongeren kiezen juist voor opleidingen waar de baankansen heel laag zijn. Bedrijfsbezoeken en stages kunnen helpen om betere keuzes te maken

- De Achterhoek profileren als aantrekkelijke regio om te wonen én te werken. Bekendheid met de arbeidsmarkt en mogelijkheden om zich te vestigen voor jonge werknemers in de Achterhoek

wordt daarbij erg belangrijk gevonden. Maar ook meer pendelaars verleiden om niet alleen in de Achterhoek te wonen maar er ook te werken. Maar ook daar waar nodig talenten van buiten de Achterhoek aantrekken om er te werken. Enerzijds vraagt dit de realisatie van aantrekkelijke woonmilieus voor bijvoorbeeld starters en hoogopgeleiden. Maar ook een actieve markteling van de regio: vergelijk “je zal er maar wonen” campagne van Zuid Limburg is aan orde zo is betoogd..

- Maximale inzet van zij-instromers: om- en bijscholing is van groot belang volgens velen. Voor het middelbaar beroepsonderwijs ligt hier een belangrijke opgave. Die zal daarin nauw samen moeten werken met het bedrijfsleven. De aanwezigen bij de sessies schatten in dat een deel sterk gemotiveerd is. Het onderwijs heeft de ervaring dat alle niveaus om te scholen zijn en zet hier graag met het bedrijfsleven de schouders onder.

- Samenwerking in het onderwijs om kwalitatief goed beroepsonderwijs bereikbaar te houden: om met een dalend leerlingenaantal van 5.800 leerlingen tot 2025 toch goed onderwijs te bieden is het nodig dat onderwijspartijen elkaar vinden en afstemming zoeken over het aanbod en mogelijkheden om zaken uit te wisselen. Aanwezigen tijdens de sessies hebben aangegeven dit als mogelijkheid te zien om het aanbod in stand te houden en goed onderwijs te kunnen blijven bieden.

- Samenwerking met het Rijk om opgaven te realiseren die de draagkracht van de regio te boven gaan en waar regionaal maatwerk van belang is. Het Rijk heeft € 950 miljoen beschikbaar voor regionale deals op het gebied van regionale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Ministeries van BZK en LNV zullen een afwegingskader opstellen met criteria voor de invulling hiervan. Criteria bestaan onder andere uit de aansluiting van nationale opgaven en regionale doelen, cofinanciering en publiek-private samenwerking.

6.5 Conclusies

In de twee bijeenkomsten is uitgebreid stilgestaan bij de opgaven en uitdagingen die er liggen voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De verwachte situatie op de arbeidsmarkt, een tekort aan arbeidskrachten en een kwalitatieve mismatch, maakt dat er extra urgentie is om als onderwijspartijen afstemming te zoeken over nieuwe onderwijsconcepten, programmering (wie biedt welke niveaus/richtingen aan), uitruil (van bijvoorbeeld docenten, faciliteiten) en samenwerking (bijvoorbeeld met excursies, stages, inkoop).

De inzichten in de opgaven voor de regio, voor onderwijs, overheid en bedrijfsleven, bieden handvatten om in gezamenlijkheid te werken aan toekomstbestendig onderwijs en een krachtige economie. Door naar innovatieve oplossingen te zoeken hoeft de regio geen volger te zijn van ontwikkelingen als leerlingendaling en dalende beroepsbevolking, maar kan het leidend zijn in kwalitatief onderwijs en een sterke economie.

Bundel van de Collegevergadering van 5 februari 2019

5 Onderwijshuisvesting (237359)

1 CV onderwijshuisvesting.docx

2 RV onderwijshuisvesting.docx

gemeente Berkelland

Zaaknummer	:	237359
Collegevergadering	:	5 februari 2019
Onderwerp	:	Raadsvoorstel onderwijshuisvesting
Portefeuillehouder	:	H.J. Bosman
Steller	:	L. Hutten, Team Opdrachtgeverschap tel. : 679
Openbaar	:	Ja
Afgestemd met	:	I. Vlaar (Projecten), M. Vuijk (projecten), R. Nijboer (projecten), E. Rensink (gebiedsteam), G. te Brummelstroete (financiën), H. Roos (communicatie)
Programmamanager	:	A. Oosterink

Te nemen besluit:
Het volgende aan de gemeenteraad voorstellen:
1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm ‘energie neutraal gebouw (ENG)’, tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderwijshuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Toelichting voor college bij raadsvoorstel
Om ervoor te zorgen dat toekomstige projecten rond het toekomstbestendige onderwijs in de gemeente Berkelland volgens dezelfde normen en uitgangspunten behandeld worden en gelijkheid voor schoolbesturen te garanderen, wordt de gemeenteraad gevraagd uitgangspunten rond onderwijshuisvesting vast te stellen. Deze uitgangspunten vormen daarnaast de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan.

Communicatie (in-en extern)
Samenvatting/kernboodschap
De gemeente Berkelland heeft een zorgplicht voor de scholen die zich in de gemeente bevinden en is daardoor verantwoordelijk voor de huisvesting van deze scholen. Bij de nieuwbouw van scholen moet de gemeente het mogelijk maken om een schoolgebouw neer te zetten dat minstens voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit. In de toekomst worden er ontwikkelingen verwacht rond de scholen in de verschillende kernen. De uitgangspunten die de raad vast gaat stellen en gelijke behandeling garandeert bij toekomstige projecten, vormen de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan.

Communicatie via:
Schoolbesturen

gemeente Berkelland

Zaaknummer : 237359

Raadsvergadering : 19 maart 2019

Onderwerp : Onderwijshuisvesting

Collegevergadering : 5 februari 2019
Portefeuillehouder : H.J. Bosman
Steller : L. Hutten tel: : 0545-250 679

Te nemen besluit:
1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderhuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Waarom dit voorstel en wat is het effect
In 2015 heeft u de Toekomstvisie Primair Onderwijs vastgesteld. Hierin wordt gesproken over de te verwachten daling van leerlingenaantallen in de gemeente Berkelland. In de periode 2010 tot 2024 werd een daling van 37% verwacht. Op dit moment wordt er van 2019 tot 2024 nog een daling van 11% verwacht. Deze dalende leerlingenaantallen vragen om het nemen van maatregelen om het onderwijs in de kernen toekomstbestendig te maken. In de toekomst zullen hiervoor stappen gezet worden, wat waarschijnlijk gevolgen heeft voor de huisvesting van scholen. Een groot aantal scholen in de gemeente is gedateerd en in de huidige staat niet toekomstbestendig. Dit betekent dat er, om toekomstbestendige gebouwen neer te zetten, waarschijnlijk een aantal grootschalige verbouwingen of nieuwbouw projecten aankomt. Het vaststellen van de uitgangspunten leidt ertoe dat er normen liggen voor de huisvesting van scholen en dat de basis gelegd wordt voor het integraal huisvestingsplan.

Argumentatie:
1.1. De gemeenteraad stelt kaders voor nieuw beleid vast.
1.2. Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van het onderwijs.
1.3. Door uitgangspunten vast te stellen wordt de gelijkheid voor schoolbesturen vergroot. Elk schoolbestuur heeft in gelijke omstandigheden recht op een gelijke behandeling.
1.4. De vast te stellen uitgangspunten vormen de basis voor het nog op te stellen integraal huisvestingsplan (IHP).

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen
0

Werken met normbedrag VNG

1.a.1. Tot nu toe werken we met het normbedrag van de VNG van € 1322,- per m². Dit bedrag is niet meer voldoende, gezien de ontwikkelingen in de markt. Met het normbedrag van € 1851,- per m² kunnen schoolbesturen volgens de VNG een schoolgebouw bouwen conform Bouwbesluit. Voor 2019 betekent dit dat er een sober en doelmatig gebouw gebouwd kan worden. Vanaf 2020 gaan de duurzaamheidseisen in het Bouwbesluit omhoog en moet nieuwbouw voldoen aan de eisen voor bijna energie neutrale gebouwen (BENG). Het normbedrag van € 1851,- per m² houdt hier nog geen rekening mee. De verwachting is dat de VNG voor 2020 met hieraan aangepaste normbedragen komt. Door te besluiten de normbedragen van de VNG te volgen, kan er steeds gebouwd worden conform Bouwbesluit.

1.a.2. Door de normbedragen van de VNG te hanteren wordt rekening gehouden met landelijke ontwikkelingen en worden schoolbesturen gelijk behandeld. Ook worden er schoolgebouwen van hetzelfde niveau gebouwd.

Energieneutraal

1.b.1. De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken in 2030 energieneutraal te zijn en heeft een voorbeeldfunctie. Daarom wordt per schoolgebouw bekeken of extra duurzaamheidsmaatregelen (en extra budget) effectief bijdragen aan deze doelstelling. Bij renovatie van gebouwen is het mogelijk dat het verbouwen tot een energieneutraal gebouw tot disproportionele uitgaven leidt. Het is ook mogelijk om energieneutraliteit op andere wijze te realiseren, bijvoorbeeld door te investeren in duurzame energieopwekprojecten.

1.b.2. Het is bij voorbaat niet te zeggen of extra investeringen (boven het VNG normbedrag) in duurzaamheid leiden tot (extra) exploitatie voordeel voor de schoolbesturen. Dit zal per project bepaald moeten worden. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.

Mogelijk maken kindcentra

1.c.1. De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om kindcentra mogelijk te maken, om zo per kern te komen tot samenhangende voorzieningen op school en in de wijk voor 0 tot 12 jarigen. Daarnaast versterkt dit een doorgaande ontwikkellijn.

1.c.2. De gemeente heeft een zorgplicht voor scholen, maar niet voor kinderopvangcentra. Kinderopvangcentra hebben zelf niet voldoende financiële middelen om te investeren in de vierkante meters voor kinderopvang bij nieuwbouw van schoolgebouwen.

1.c.3. De voorfinanciering van vierkante meters voor de kinderopvang wordt mogelijk gemaakt omdat dit aansluit bij de ambities van de gemeente. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid een minimaal niveau van voorzieningen in krimpgebieden te handhaven, taalachterstand aan te pakken en risicokinderen op te sporen.

1.c.4. Deze investeringen worden met een huurovereenkomst tussen de gemeente en het schoolbestuur vergoed. Het schoolbestuur sluit weer een huur- en exploitatie overeenkomst af met de betreffende kinderopvangorganisatie. Deze lijn is ingezet bij twee projecten in Eibergen. Door deze lijn te formaliseren worden schoolbesturen en kinderopvangcentra in de toekomst gelijk behandeld.

2.1. In het integraal huisvestingsplan (IHP) wordt, samen met schoolbesturen, een visie ontwikkeld op de toekomst van het onderwijs. Hierbij staat onderwijshuisvesting centraal. Er wordt voor minimaal 16 jaar beschreven wat de plannen zijn met het onderwijs. Door dit te beschrijven weten alle betrokken partijen wat ze de komende jaren kunnen verwachten.

2.2. Om vervolgstappen met het IHP te kunnen zetten, is de inhuur van externe expertise noodzakelijk. Zo is procesbegeleiding door een onafhankelijke partij bij gesprekken met schoolbesturen belangrijk, net als een onafhankelijke deskundige schouw naar de staat van de scholen.

Kanttekeningen en risico's
2.1 De VNG geeft aan dat de vergoeding van € 1851,- per m² voldoende moet zijn om een sober en doelmatig schoolgebouw te bouwen conform het huidige Bouwbesluit. De VNG verhoogt de normbedragen naar verwachting als de eisen in het Bouwbesluit veranderen. Als de marktprijzen in de toekomst stijgen is er een risico dat de normbedragen van de VNG niet meer voldoende zijn om conform Bouwbesluit te bouwen. Als dit het geval is, zal er een verzoek ingediend worden om de normbedragen te verhogen en de normbedragen van de VNG los te laten. Bouwen conform Bouwbesluit moet altijd haalbaar zijn.
4.1 Uw gemeenteraad kan er ook voor kiezen om niet bij te dragen aan de voorfinanciering van de oppervlakte voor de kinderopvang. Hierdoor wordt het realiseren van kindcentra een stuk lastiger. Als kinderopvangorganisaties en scholen dit dan wel willen realiseren, zijn ze aangewezen op andere investeerders. Dit leidt tot een onwenselijke constructie rond de gebouwen, omdat de gemeente economisch eigenaar is van een schoolgebouw en een gebouw weer in het bezit krijgt als de school eruit gaat. Het schoolgebouw heeft dan een maatschappelijke bestemming, maar wordt op dat moment nog deels door een commerciële organisatie, de kinderopvang, gebruikt.

Financiën
De gemeente ontvangt elk jaar een bijdrage van de Rijksoverheid voor onderwijshuisvesting via het gemeentefonds. Het bedrag voor onderwijshuisvesting is echter niet geoormerkt, dus het ligt niet vast welk bedrag er precies voor onderwijshuisvesting beschikbaar gesteld wordt. De gemeente Berkelland heeft een onderwijsreserve, welke maximaal € 7.000.000,- bedraagt. De financiering van de normbedragen bij de (ver)nieuwbouw van scholen wordt gezocht in de onderwijsreserve.

Om de voorfinanciering van kindcentra mogelijk te maken, zal er per project bekeken moeten worden uit welke middelen dit gefinancierd kan worden. Hetzelfde geldt voor het financieren van de extra duurzaamheidsmaatregelen die eventueel aangebracht worden bovenop de BENG-normen.

De kredietaanvraag voor de procesbegeleiding en de schouw van de schoolgebouwen is noodzakelijk om een integraal huisvestingsplan op te stellen. De hoogte van de onderwijsreserve bedraagt op dit moment de maximale € 7.000.000,-. Deze reserve is bedoeld om ingezet te worden voor onderwijshuisvesting. De kredietaanvraag bedraagt ± € 11.000,- (incl. BTW) voor de procesbegeleiding en ± € 63.000,- (incl. BTW) voor de schouw van de scholen. De schouw van de scholen leidt ertoe dat er onder andere inzicht ontstaat in de bouwkundige en onderwijskundige staat, het binnenmilieu en de veiligheid van de gebouwen. Op dit moment is er voldoende ruimte binnen de reserve 'onderwijshuisvesting' om de dekking van het krediet te realiseren.

Communicatie
De schoolbesturen worden in kennis gesteld van de vastgestelde uitgangspunten.

Initiatief, participatie en rol gemeente
Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen. Gemeenten moeten het mogelijk maken om een schoolgebouw neer te zetten dat voldoet aan de minimale eisen van het Bouwbesluit. De gemeente heeft deze zorgplicht niet voor kinderopvangcentra.

Planning en evaluatie
Er is een aantal momenten waarop u aan zet bent rond onderwijshuisvesting. Daarnaast zullen er twee informatieavonden georganiseerd worden waarop we u informeren over de stand van zaken rond het integraal huisvestingsplan. In onderstaand schema vindt u de verwachte planning.

Datum	Inhoud
Mei 2019	Raadsvoorstel “Verordening onderwijshuisvesting 2019”
Mei 2019	Raadsvoorstel “Kredietaanvraag ’t Simmelink Eibergen” *Kredietaanvraag voor het lopende project rond de huisvesting van ’t Simmelink.*
September-oktober 2019	Informatieavond “Stand van zaken integraal huisvestingsplan” *De eerste gesprekken met de schoolbesturen over de toekomst zijn dan gevoerd en het eerste onderzoek naar de staat van de schoolgebouwen is dan naar verwachting afgerond.*
Oktober 2019	Mogelijk raadsvoorstel “Extra kredietaanvraag onderwijshuisvesting” *Mogelijk extra kredietaanvraag voor vervolgonderzoek naar het toekomstbestendig maken van schoolgebouwen qua duurzaamheid. Naar aanleiding van de eerste schouw wordt bepaald welke scholen potentieel blijven bestaan. Van deze scholen moet mogelijk met een verdiepingsslag bepaald worden wat er extra nodig is om ze toekomstbestendig te maken.*
Maart 2020	Informatieavond “Stand van zaken integraal huisvestingsplan”
Juni 2020	Raadsvoorstel “Integraal huisvestingsplan Berkelland”

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

gemeente Berkelland

Raadsvergadering : 19 maart 2019

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 februari 2019;

b e s l u i t :

1. Vaststellen van onderstaande drie uitgangspunten over onderwijshuisvesting:
   1.a. Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².
   1.b. Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.
   1.c. Bouwen van kindcentra mogelijk maken door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.
2. Beschikbaar te stellen van € 75.000,- vanuit de reserve onderwijshuisvesting om vervolgstappen te kunnen zetten voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van
19 maart 2019

de griffier, de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp **:** Uitgangspunten onderwijshuisvesting

<u>Uitgangspunten voor het integraal huisvestingsplan</u>
In de toekomst zullen er stappen genomen worden om meer toekomstbestendig onderwijs in de kernen te creëren. Dit heeft waarschijnlijk gevolgen voor de huisvesting van scholen. Een groot aantal gebouwen in de gemeente is gedateerd en in huidige staat niet toekomstbestendig. Dit betekent dat er, om toekomstbestendige gebouwen neer te zetten, een aantal grootschalige verbouwingen of nieuwbouw projecten aankomen. Het vaststellen van de uitgangspunten leidt ertoe dat er normen liggen voor de huisvesting van scholen en dat de basis gelegd wordt voor het integraal huisvestingsplan.

Integraal huisvestingsplan
In het integraal huisvestingsplan (IHP) wordt, samen met de schoolbesturen, een visie ontwikkeld op de toekomst van het onderwijs, waarbij onderwijshuisvesting centraal staat. Er wordt voor minimaal 16 jaar beschreven wat de plannen zijn met het onderwijs. Een belangrijke eerste stap hierin is de kwalitatieve beoordeling van bestaande gebouwen. Daardoor wordt duidelijk wat er gedaan moet worden om gebouwen toekomstbestendig te maken. In deze kwalitatieve beoordeling wordt ingegaan op onderwijskundige functionaliteit, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en uitstraling, wat de basis vormt voor het IHP. Ook wordt in het IHP ingegaan op de maatregelen die nodig zijn om gebouwen toekomstbestendig te maken wat betreft duurzaamheid en energie.

Verordening onderwijshuisvesting
In de raadsvergadering van 6 november 2018 werd ons verzocht aan de slag te gaan met het vernieuwen van de verordening onderwijshuisvesting 2015. Met de komst van een integraal huisvestingsplan (IHP), wordt de aanwezigheid van zo'n verordening onderwijshuisvesting minder belangrijk. In het IHP wordt al opgenomen welke stappen er op welk moment verwacht kunnen worden rond de onderwijsvoorzieningen. Daarnaast staan daarin een aantal uitgangspunten opgenomen. Met de komst van een IHP wordt de verordening onderwijshuisvesting een 'laatste vangnet', waarop teruggevallen kan worden als het IHP geen duidelijkheid geeft.

Omdat de huidige verordening uit 2015 komt en de VNG in november 2018 een aantal aanvullingen gedaan heeft op de verordening van 2017, is dit het moment om de verordening te vernieuwen. Om te voorkomen dat we met een verordening uit 2017 zouden komen, waarna er op korte termijn een modelverordening voor 2019 beschikbaar zou komen vanuit de VNG, is bij de VNG nagevraagd of er een nieuwe verordening komt. Dit is niet het geval, dus nemen we de modelverordening 2017 van de VNG als basis, aangevuld met de aanpassingen die voor 2019 gedaan zijn.

Renovatie
Wanneer duidelijk is welke maatregelen genomen moeten worden om gebouwen toekomstbestendig te maken, moet een vervolgtraject uitwijzen wie welk aandeel neemt in de financiële consequenties van eventuele aanpassingen. Op dit moment bestaat er namelijk onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden voor grootschalige verbouwingen/renovaties. Schoolbesturen ontvangen hiervoor een vergoeding vanuit het rijk, maar renovatie draagt bij aan de verlenging van de levensduur van een gebouw, en zou dus opgevat kunnen worden als alternatief voor nieuwbouw. Vanuit dit oogpunt zou de gemeente hier verantwoordelijk voor zijn. Dit is een landelijk discussiepunt. Er ligt een wetsvoorstel van de PO-raad, VO-raad en VNG bij het rijk om hier meer duidelijkheid over te krijgen. Het is nog niet bekend wanneer hier uitsluitsel over komt.

Uitgangspunten
Per uitgangspunt volgt hierna een extra toelichting.

Uitgangspunt 1

Volgen van en werken met normbedragen per m² voor de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen zoals voorgesteld door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De hoogte van dit normbedrag ligt in 2019 op € 1851,- per m².

Gemeenten hebben een zorgplicht voor scholen en zijn daarmee verantwoordelijk voor de huisvesting van het onderwijs. De onderwijswetten schrijven voor dat de gemeenteraad normen vaststelt voor het realiseren van nieuwe onderwijsgebouwen. Met deze normen kunnen bedragen vastgesteld worden waarmee het schoolbestuur een onderwijsvoorziening moet realiseren. Deze onderwijsvoorzieningen moeten voldoen aan de eisen die in het Bouwbesluit gesteld worden. Tot op heden volgt de gemeente Berkelland hierin de modelverordening van de VNG. Daarin is een normbedrag per vierkante meter opgenomen. De hoogte van het normbedrag bedroeg in 2018 € 1322,- per m². Dit normbedrag is niet voldoende om te bouwen conform Bouwbesluit, gezien alle ontwikkelingen in de markt.

De VNG erkent de signalen dat de normbedragen de werkelijke prijsontwikkelingen in de markt niet goed hebben gevolgd. Ze heeft in maart 2018 een advies uitgebracht waarin ze gemeenten adviseert het normbedrag per 2019 eenmalig met 40% te verhogen. De VNG geeft aan dat gemeenten ervan uit kunnen gaan dat deze eenmalige verhoging ertoe leidt dat de nieuwe normbedragen marktconform zijn. Schoolbesturen moeten met dit bedrag een sober en doelmatig onderwijsgebouw kunnen bouwen, conform bouwbesluit. Met de verhoging van 40% wordt de hoogte van het normbedrag voor 2019 €1851,- per m².

Met dit bijgestelde normbedrag kunnen schoolbesturen een sober en doelmatig gebouw bouwen conform Bouwbesluit. Voor 2019 zijn er in het Bouwbesluit nog geen extra duurzaamheidsmaatregelen opgenomen. Vanaf 2020 veranderen de eisen in het Bouwbesluit, en moeten gebouwen minstens aan de BENG-norm voldoen (bijna energie neutrale gebouwen). In het bijgestelde normbedrag is nog geen rekening gehouden met deze nieuwe eisen. De verwachting is dat de VNG voor 2020 met nieuwe normbedragen komt, waarin deze nieuwe eisen wel verwerkt zijn. Daarnaast zal er een jaarlijkse indexering plaatsvinden.

Bij het volgen van de normbedragen van de VNG wordt er een sober en doelmatig gebouw gebouwd en is er geen ruimte om extra faciliteiten aan te brengen. Op dit moment mogen schoolbesturen van het primair onderwijs zelf niet investeren in een gebouw om deze extra faciliteiten aan te brengen. De rijksoverheid buigt zich op dit moment over een wetsvoorstel waarin voorgesteld wordt dit investeringsverbod op te heffen. Het is nog niet bekend wanneer hier duidelijkheid over verwacht wordt.

Door de normbedragen van de VNG te hanteren worden schoolbesturen gelijk behandeld en worden er schoolgebouwen van een zelfde niveau gebouwd. Het risico met deze normbedragen is dat de normbedrag in de toekomst mogelijk niet voldoende zijn om een gebouw te bouwen conform Bouwbesluit, als de marktprijzen stijgen. Indien hier in de toekomst sprake van blijkt te zijn, zal er een verzoek bij u ingediend worden om de normbedragen te verhogen en de normbedragen van de VNG los te laten.

Uitgangspunt 2

Ernaar streven de duurzaamheidsmaatregelen in schoolgebouwen naar een zo hoog mogelijk niveau te brengen, richting de norm 'energie neutraal gebouw (ENG)', tenzij energieneutraliteit realiseren op andere wijze kostenefficiënter is. Hiervoor worden zonodig extra financiën vrijgemaakt. Een eventueel (extra) exploitatievoordeel voor schoolbesturen als gevolg van deze extra duurzaamheidsmaatregelen vloeit in principe terug naar de gemeente.

Als het gaat om duurzaamheidsmaatregelen bij nieuwbouw, geldt vanaf 1 januari 2020 dat alle aanvragen moeten voldoen aan de eisen voor bijna energie neutrale gebouwen (BENG). Voor nieuwe overheidsgebouwen geldt dit vanaf 1 januari 2019 omdat de overheid een voorbeeldfunctie heeft. De BENG-eis heeft onder andere betrekking op de maximale energiebehoefte in kWh per m² gebruiksoppervlak per jaar, het maximale primair fossiel energiegebruik en het minimale aandeel hernieuwbare energie. Alle nieuwe schoolgebouwen moeten de komende jaren minimaal aan de BENG-eisen voldoen.

De gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om in 2030 energieneutraal te zijn. De vraag welke duurzaamheidsmaatregelen er getroffen worden bij de (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen is dan ook relevant. In de programmabegroting 'samen investeren in Berkelland' is opgenomen dat er extra stappen gezet moeten worden om de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 te halen. Dit vraagt om een actievere rol van de gemeente en daarin moet de gemeente het goede voorbeeld geven. Vanuit deze voorbeeldfunctie wordt per schoolgebouw bekeken of het effectief bijdraagt aan de doelstelling 'Berkelland energieneutraal' in 2030 een energieneutraal gebouw (ENG) neer te zetten in plaats van een bijna energie neutraal gebouw. Bij renovatie van gebouwen is het mogelijk dat het behalen van de ENG-norm tot disproportionele uitgaven leidt. In dat geval blijven we bij de BENG-norm, conform Bouwbesluit. Het bepalen van wat een disproportionele uitgave is, is op voorhand erg lastig. Dit verschilt per schoolgebouw, omdat de staat van de gebouwen verschilt. Hoe ouder een gebouw, hoe hoger de investering. Zo kan nieuwbouw volgens ENG-normen op een bepaald moment een goedkopere optie worden dan renovatie. Ook is het mogelijk dat een investering in BENG-normen bij renovatie een langere terugverdientijd heeft dan dat het gebouw naar verwachting nog in gebruik is. Verder is het mogelijk om energieneutraliteit op andere wijze te realiseren, bijvoorbeeld door te investeren in duurzame energieopwekprojecten. Per situatie moet dus bekeken worden welke investeringen in duurzaamheid haalbaar en reëel zijn.

Het bouwen volgens de ENG norm in plaats van de BENG norm leidt ertoe dat de kosten voor de nieuwbouw gemiddeld met zo'n 10% toenemen. Het is bij voorbaat niet te zeggen of de extra investeringen om van BENG naar ENG te gaan, leidt tot exploitatie voordeel voor de schoolbesturen. Per project zal bepaald moeten worden welk eventueel voordeel de investeringen de schoolbesturen opleveren. Als er exploitatie voordeel is, worden er afspraken gemaakt over het terugvloeien daarvan naar de gemeente, die daarin geïnvesteerd heeft. Los van of er wel of geen exploitatievoordeel behaald wordt, leiden deze maatregelen er wel dat er grote stappen gezet worden richting een Energie neutraal Berkelland in 2030. Daarnaast moet er bij de (ver)nieuwbouw van gebouwen rekening gehouden worden met de toekomst. Indien er nu niet gekozen wordt voor extra duurzaamheidsmaatregelen, zal de gemeente over 30 jaar geconfronteerd worden met hoge investeringskosten, omdat de eisen in de toekomst veranderen.

Uitgangspunt 3
Bouwen van kindcentra mogelijk maken, door de oppervlakte voor gebruik door de kinderopvang voor te financieren.

In verschillende gemeenten worden plannen ontwikkeld voor de realisatie van één of meer (integrale) kindcentra (IKC's) in het kader van het integraal huisvestingsplan. Dit brengt ingewikkelde bouwtechnische, inhoudelijke en beheersmatige aspecten met zich mee. Daarnaast moeten gemeenten in een vroeg stadium een standpunt innemen over de financiering van zulke voorzieningen. Ook de gemeente Berkelland heeft de ambitie uitgesproken om kindcentra mogelijk te maken, om zo per kern te komen tot samenhangende voorzieningen op school en in de wijk voor 0 tot 12 jarigen. Daarnaast versterkt dit een doorgaande ontwikkellijn. In het IHP zullen de mogelijkheden voor het onderbrengen van kinderopvang in onderwijsgebouwen meegenomen worden.

Wat betreft de financiering heeft de gemeente een zorgplicht voor scholen, maar niet voor kinderopvangcentra. Wanneer een (integraal) kindcentrum gebouwd wordt zullen er dus, naast de ruimtes voor het onderwijs, extra vierkante meters bijgebouwd moeten worden. De kinderopvangcentra hebben zelf voldoende financiële middelen om een ruimte te huren, maar niet om daadwerkelijk in nieuwbouw te investeren. Ook andere potentiële investeerders zijn terughoudender geworden, vanwege lage rendementsverwachtingen en een snelle vraagdaling naar kinderopvang tijdens de laatste economische crisis.

De lage rendementsverwachtingen zijn voor de gemeente minder belangrijk, gezien onze maatschappelijke taak. Daarnaast hebben we te maken met bevolkingsafname, waar we oplossingen voor moeten zoeken. Door te investeren in de vierkante meters voor de kinderopvang, voegen we kinderopvang en onderwijs samen in één gebouw. Dit biedt de mogelijkheid om een minimaal niveau van voorzieningen te handhaven. Daarnaast heeft de gemeente belang bij het stimuleren van kinderopvang, om taalachterstand in taalarme gebieden aan te pakken, risicokinderen op te sporen en het uitvoeren van de wetten kinderopvang, voorschoolse en vroegschoolse educatie te faciliteren. Hierdoor en vanwege onze ambitie kiezen we ervoor de vierkante meters voor de kinderopvang bij nieuwbouw van schoolgebouwen voor te financieren. Dit sluit aan bij de landelijke trend.

Wat betreft huur kan de gemeente ervoor kiezen om direct een huurovereenkomst af te sluiten met de kinderopvang of een huurovereenkomst af te sluiten met het schoolbestuur. Het schoolbestuur is als hoofdgebruiker de grootste belanghebbende bij de samenwerking met een kinderopvangorganisatie. Op dit moment zijn er al kinderopvangorganisaties die gebruik maken van leegstaande lokalen in bestaande schoolgebouwen. Zij betalen daarvoor huur aan de juridisch eigenaar van de school, het betreffende schoolbestuur. Die opbrengsten mogen op basis van een uitspraak van de Raad van State toevloeien naar het betreffende schoolbestuur.

Het heeft de voorkeur om in de toekomst voor dezelfde constructie te kiezen, waarbij er sprake zal zijn van een overeenkomst tussen de gemeente en het betreffende schoolbestuur. De kinderopvang sluit vervolgens een overeenkomst af met het betreffende schoolbestuur. Al bestaande situaties vanuit het verleden worden gerespecteerd.

In de gemeente Berkelland is één nieuwbouwproject afgerond waarbij een kindcentrum gevormd is en loopt een tweede project. Bij beide projecten wordt gewerkt met bovengenoemde voorkeursconstructie. Door deze constructie nu te formaliseren worden alle schoolbesturen en kinderopvangcentra in de toekomst gelijk behandeld. Met deze constructie loopt het schoolbestuur het eerste risico in het geval van leegstand, doordat het een jaar verantwoordelijk is voor de invulling van het gebouw. Als een schoolbestuur na een jaar geen nieuwe huurder gevonden heeft, is de gemeente verantwoordelijk voor invulling van deze ruimte.

IHP Bijlage 4 beslisbomen verduurzaming scholen

Vanuit het klimaatakkoord is de opgave ten aanzien van de onderwijsgebouwen erg groot. Landelijk gezien gaat het om 11,67 miljoen m2 Bruto vloeroppervlak. De opgave voor het maatschappelijk vastgoed ziet er samengevat als volgt uit:

- Energie (energieakkoord):
  1,5% energiebesparing per jaar
  hernieuwbare energieopwekking naar 16% in 2023
- Klimaat (klimaatakkoord):
  CO2-uitstoot terug met 49% in 2030 t.o.v. 1990
  80-95% in 2050
  = ca. 3% CO_2-reductie per jaar
  = transitievisiewarmte 2020 (duurzame warmte in 2050)
- Circulair (grondstoffenakkoord):
  100% circulair grondstoffengebruik in 2050

Figuur 8 Bron: Ruimte OK

Onderwijsgebouwen zijn in z'n algemeenheid op basis van bouwjaar als volgt in te delen:

- Vóór 1975. Gebouw is vanuit bouw niet geïsoleerd, enkel glas, natuurlijke ventilatie, tl-verlichting
- Tussen 1975 en 1992. Gebouw is vanuit bouw voorzien van matige isolatie, enkel en dubbel glas, mechanische ventilatie afvoer, tl-verlichting
- • Tussen 1992 en 2015. Gebouw is vanuit bouw voldoende/goed geïsoleerd, dubbel glas of beter, balansventilatie, tl-verlichting met veegpuls (tijdschakelklok)
- Na 2015. Gebouw is vanuit bouw zeer goed geïsoleerd, HR++ beglazing of beter, balansventilatie met WTW, ledverlichting met veegpuls (tijdschakelklok)

Op de volgende pagina's zijn de beslisbomen weergegeven.

Beslisboom < 1975

Beslisboom Verduurzaming Scholen – Maatregelpakketten en Kostenindicaties

	Bouwjaar	<1975				
	Huidige warmtebron	Aardgas				
	Nieuwe warmtebron	Aardgas	Aardgas	Aardgas	All electric	Warmtenet
	Terugverdientijd	**5 jaar**	**15 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**
Thema	**Ambitie**	Wettelijk	FS - C	FS - B Hybride	FS - B All electric obv WKO	FS - B Warmtenet (LT)
Thermische schil	Vloer isoleren Rc 3.5 [FS#2]			✓	✓	✓
	Naisoleren spouwmuren (gevel)	✓	✓			
	Gevel naisoleren Rc 4.5			✓	✓	✓
	Dak naisoleren Rc 6,0		✓	✓	✓	✓
	Vervangen enkele beglazing in bestaand kozijn		✓	✓	✓	✓
	Vervangen dubbele beglazing in bestaand kozijn					
	Verbeteren kierdichting (vloer, gevel en dak)		✓	✓	✓	✓
	Aanbrengen handbediende buitenzonwering		✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 17.600	€ 215.000	€ 326.600	€ 326.600	€ 326.600
Ventilatie**	Energiezuinige ventilator (vervanging)					
	Isoleren van ventilatiekanalen					
	Cascaderegeling ventilatoren					
	Tijdschakelaar met weekendschakeling aanbrengen					
	Aanbrengen WTW (middels twin-coil) bij aanwezig mechanisch balanssysteem [FS#3]					
	Automatische zomernachtventilatie (koelen van pand met buitenlucht)		✓	✓	✓	✓
	Mechanische decentrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]		✓	✓	✓	✓
	Mechanische centrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]					
	Investering per thema	-	€ 59.800	€ 59.800	€ 59.800	€ 59.800
Verwarming & warm tapwater*	Isolatie om leidingen en appendages	✓	✓	✓		
	Temperatuur regeling per ruimte	✓	✓	✓		
	Weersafhankelijke regeling	✓	✓	✓		
	Optimaliserende regeling op tijdschakelaar	✓	✓	✓		
	Hybride CV - Lucht warmtepomp met bestaande HR107 als backup [FS#7]			✓		
	Grondgebonden warmtepomp icm WKO [FS#7]				✓	
	Laag temperatuur afgifte systeem [FS#7]				✓	✓
	Aansluiten op bestaand of nieuw warmtenet (aanvoertemperatuur 45 graden of meer) [FS#7] ****					✓
	Verwijderen bestaande gas aansluiting				✓	✓
	Investering per thema	€ 11.400	€ 11.400	€ 42.600	€ 159.600	€ 37.400
Verlichting	Handschakelaars uitbreiden met veegschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Handschakelaars in verblijfsruimtes vervangen door aanwezigheidsdetectie met daglichtschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#5]	✓	✓			
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#6]			✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 17.400	€ 17.400	€ 18.600	€ 18.600	€ 18.600
PV-panelen	PV-panelen; stuks afhankelijk van pakket [FS#1]		41	49	54	29
	Investering per thema	-	€ 11.300	€ 13.400	€ 14.700	€ 7.900
Overig	Slimme meter	✓	✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Investeringskosten per m² bvo (exclusief btw)	€ 35,69	€ 242,23	€ 354,62	€ 445,62	€ 346,38
	Investeringskosten per m² bvo (inclusief 5% advieskosten en 21% btw) >	€ 45,35	€ 307,75	€ 450,54	€ 566,15	€ 440,08
	Totale kosten (obv PO school van 1.300 m² bvo exclusief btw) >	€ 46.400	€ 314.900	€ 461.000	€ 579.300	€ 450.300

* Uitgangspunt is dat alle scholen in huidige situatie minimaal voorzien zijn van een HR107 of vergelijkbaar

** Zonder balansventilatie is het in de praktijk, zeker in de winter, zeer moeilijk om luchtkwaliteit klasse C (max 1200 ppm) te halen. Ook met balansventilatie hangt de beoogde luchtkwaliteit sterk af van een goed systeem en van goed gebruik, beheer en onderhoud.

*** In licht groen zijn maatregelen aangegeven welke een terugverdientijd hebben die langer is dan benoemde periode maar welke wel geadviseerd worden om uit te voeren. Maatregelen richten zich veelal op verbetering van het binnenklimaat

**** Prijs voor aanbrengen afleverset. Exclusief aansluitkosten om op het net aangesloten te kunnen worden; deze zijn variable door omgevingsfactoren zoals reeds aanwezig warmtenet en afstand tot de bron

Maatregelen die inbegrepen zijn in de beslisboom
Activiteiten Regeling - Frisse Scholen C-B - Enkele overige maatregelen.
Maatregelen die niet inbegrepen zijn in de beslisboom:
Liftinstallaties; - Gymzalen; - Geometrie van het gebouw; - alleen het thermisch discomfort; - Nagalmtijd - het buiten terrein bevinden van de school.

#1. Minimaal 10% van de totale energieconsumptie van het gebouw is afkomstig van duurzame bronnen.
#2. Daar waar kinderen op de vloer zitten is de vloertemperatuur minimaal 22°C. (Plaatsen van isolatie matten op de vloeren van klassen 20% Ag m²)
#3. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 1.200 ppm. Er zijn spuiventilatievoorzieningen aanwezig overeenkomstig de eisen onder Luchtkwaliteit. De capaciteit van de spuiventilatievoorzieningen is minimaal 6 dm³/s per m² vloeroppervlak.
- Leslokalen hebben ten minste 4 te openen ramen.
- Van het oppervlak van de te openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (> 1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m).
- Spuiventilatievoorzieningen (te openen ramen) zijn licht bedienbaar staand vanaf de vloer en hebben meerdere fixeerstanden (incl. kierstand) of zijn traploos instelbaar.
- De spuiventilatievoorzieningen zijn tegelijkertijd met de buitenzonwering te gebruiken. De luchtstroom wordt niet door bijv. screens belemmert.
- Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties is maximaal 35 dB.

#4. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 950 ppm. Een ventilatiesysteem met mechaniche luchttoevoer is voorzien van warmteterugwinning met een minimaal rendement van 75%. Het ventilatiesysteem heeft een variabele luchtvolumestroom, geregeld op basis van de CO2-concentratie in de ruimte. Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties (LI;A) is maximaal 33 dB.
#5.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 12 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 6 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten kan per ruimte worden geschakeld, met een gescheiden gang- en raamzone.
- De verlichting in toiletten en bergingen is geschakeld met behulp van aanwezigheidsdetectie.

#6.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 9 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 4,5 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten is geschakeld door middel van aanwezigheidsdetectie, welke kan worden overruled door de gebruiker.

#7. De warmteopwekking heeft een rendement van minimaal 95%.
- De warmtedistributie heeft een rendement van minimaal 95%
- De centrale warmte-opwekking wordt ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend- en vakantieprogramma.
- De verwarming kan per ruimte worden (na)geregeld.

Beslisboom 1975 – 1992

Beslisboom Verduurzaming Scholen – Maatregelpakketten en Kostenindicaties

	Bouwjaar	**1975 - 1992**				
	Huidige warmtebron	Aardgas				
	Nieuwe warmtebron	Aardgas	Aardgas	Aardgas	All electric	Warmtenet
	Terugverdientijd	**5 jaar**	**15 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**
Thema	**Ambitie**	Wettelijk	FS - C	FS - B Hybride	FS - B All electric obv WKO	FS - B Warmtenet (LT)
Thermische schil	Vloer isoleren Rc 3.5 [FS#2]			✓	✓	✓
	Naisoleren spouwmuren (gevel)					
	Gevel naisoleren Rc 4.5			✓	✓	✓
	Dak naisoleren Rc 6,0			✓	✓	✓
	Vervangen enkele beglazing in bestaand kozijn		✓	✓	✓	✓
	Vervangen dubbele beglazing in bestaand kozijn			✓	✓	✓
	Verbeteren kierdichting (vloer, gevel en dak)		✓	✓	✓	✓
	Aanbrengen handbediende buitenzonwering		✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	-	€ 74.500	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000
Ventilatie**	Energiezuinige ventilator (vervanging)	✓				
	Isoleren van ventilatiekanalen					
	Cascaderegeling ventilatoren					
	Tijdschakelaar met weekendschakeling aanbrengen	✓				
	Aanbrengen WTW (middels twin-coil) bij aanwezig mechanisch balanssysteem [FS#3]					
	Automatische zomernachtventilatie (koelen van pand met buitenlucht)		✓	✓	✓	✓
	Mechanische decentrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]		✓	✓	✓	✓
	Mechanische centrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]					
	Investering per thema	€ 6.200	€ 59.800	€ 59.800	€ 59.800	€ 59.800
Verwarming & warm tapwater*	Isolatie om leidingen en appendages	✓	✓	✓		
	Temperatuur regeling per ruimte	✓	✓	✓		
	Weersafhankelijke regeling	✓	✓	✓		
	Optimaliserende regeling op tijdschakelaar	✓	✓	✓		
	Hybride CV - Lucht warmtepomp met bestaande HR107 als backup [FS#7]			✓		
	Grondgebonden warmtepomp icm WKO [FS#7]				✓	
	Laag temperatuur afgifte systeem [FS#7]				✓	✓
	Aansluiten op bestaand of nieuw warmtenet (aanvoertemperatuur 45 graden of meer) [FS#7] ****					✓
	Verwijderen bestaande gas aansluiting				✓	✓
	Investering per thema	€ 11.400	€ 11.400	€ 42.600	€ 159.600	€ 37.400
Verlichting	Handschakelaars uitbreiden met veegschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Handschakelaars in verblijfsruimtes vervangen door aanwezigheidsdetectie met daglichtschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#5]	✓	✓			
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#6]			✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 17.400	€ 17.400	€ 18.600	€ 18.600	€ 18.600
PV-panelen	PV-panelen; stuks afhankelijk van pakket [FS#1]		41	49	54	29
	Investering per thema	-	€ 11.300	€ 13.400	€ 14.700	€ 7.900
Overig	Slimme meter	✓	✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Investeringskosten per m² bvo (exclusief btw)	€ 26,92	€ 134,15	€ 372,62	€ 463,62	€ 364,38
	Investeringskosten per m² bvo (inclusief 5% advieskosten en 21% btw) >	€ 34,21	€ 170,44	€ 473,41	€ 589,02	€ 462,95
	Totale kosten (obv PO school van 1.300 m² bvo exclusief btw) >	€ 35.000	€ 174.400	€ 484.400	€ 602.700	€ 473.700

* Uitgangspunt is dat alle scholen in huidige situatie minimaal voorzien zijn van een HR107 of vergelijkbaar
** Zonder balansventilatie is het in de praktijk, zeker in de winter, zeer moeilijk om luchtkwaliteit klasse C (max 1200 ppm) te halen. Ook met balansventilatie hangt de beoogde luchtkwaliteit sterk af van een goed systeem en van goed gebruik, beheer en onderhoud.
*** In licht groen zijn maatregelen aangegeven welke een terugverdientijd hebben die langer is dan benoemde periode maar welke wel geadviseerd worden om uit te voeren. Maatregelen richten zich veelal op verbetering van het binnenklimaat
**** Prijs voor aanbrengen afleverset. Exclusief aansluitkosten om op het net aangesloten te kunnen worden; deze zijn variable door omgevingsfactoren zoals reeds aanwezig warmtenet en afstand tot de bron

Maatregelen die inbegrepen zijn in de beslisboom
Activiteiten Regeling - Frisse Scholen C-B - Enkele overige maatregelen.
Maatregelen die niet inbegrepen zijn in de beslisboom:
Liftinstallaties; - Gymzalen; - Geometrie van het gebouw; - alleen het thermisch discomfort; - Nagalmtijd - het buiten terrein bevinden van de school.

#1. Minimaal 10% van de totale energieconsumptie van het gebouw is afkomstig van duurzame bronnen.
#2. Daar waar kinderen op de vloer zitten is de vloertemperatuur minimaal 22°C. (Plaatsen van isolatie matten op de vloeren van klassen 20% Ag m²)
#3. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 1.200 ppm. Er zijn spuiventilatievoorzieningen aanwezig overeenkomstig de eisen onder Luchtkwaliteit. De capaciteit van de spuiventilatievoorzieningen is minimaal 6 dm³/s per m² vloeroppervlak.
- Leslokalen hebben ten minste 4 te openen ramen.
- Van het oppervlak van de te openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (> 1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m).
- Spuiventilatievoorzieningen (te openen ramen) zijn licht bedienbaar staand vanaf de vloer en hebben meerdere fixeerstanden (incl. kierstand) of zijn traploos instelbaar.
- De spuiventilatievoorzieningen zijn tegelijkertijd met de buitenzonwering te gebruiken. De luchtstroom wordt niet door bijv. screens belemmert.
- Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties is maximaal 35 dB.

#4. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 950 ppm. Een ventilatiesysteem met mechaniche luchttoevoer is voorzien van warmteterugwinning met een minimaal rendement van 75%. Het ventilatiesysteem heeft een variabele luchtvolumestroom, geregeld op basis van de CO2-concentratie in de ruimte. Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties (LI;A) is maximaal 33 dB.
#5.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 12 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 6 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten kan per ruimte worden geschakeld, met een gescheiden gang- en raamzone.
- De verlichting in toiletten en bergingen is geschakeld met behulp van aanwezigheidsdetectie.

#6.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 9 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 4,5 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten is geschakeld door middel van aanwezigheidsdetectie, welke kan worden overruled door de gebruiker.

#7. De warmteopwekking heeft een rendement van minimaal 95%.
- De warmtedistributie heeft een rendement van minimaal 95%
- De centrale warmte-opwekking wordt ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend- en vakantieprogramma.
- De verwarming kan per ruimte worden (na)geregeld.

Beslisboom 1992 – 2015

Beslisboom Verduurzaming Scholen – Maatregelpakketten en Kostenindicaties

	Bouwjaar	1992 - 2015				
	Huidige warmtebron	Aardgas				
	Nieuwe warmtebron	Aardgas	Aardgas	Aardgas	All electric	Warmtenet
	Terugverdientijd	**5 jaar**	**15 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**
Thema	**Ambitie**	Wettelijk	FS - C	FS - B Hybride	FS - B All electric obv WKO	FS - B Warmtenet (LT)
Thermische schil	Vloer isoleren Rc 3.5 [FS#2]			✓	✓	✓
	Naisoleren spouwmuren (gevel)					
	Gevel naisoleren Rc 4.5			✓	✓	✓
	Dak naisoleren Rc 6,0			✓	✓	✓
	Vervangen enkele beglazing in bestaand kozijn					
	Vervangen dubbele beglazing in bestaand kozijn			✓	✓	✓
	Verbeteren kierdichting (vloer, gevel en dak)		✓	✓	✓	✓
	Aanbrengen handbediende buitenzonwering		✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	-	€ 44.500	€ 320.000	€ 320.000	€ 320.000
Ventilatie**	Energiezuinige ventilator (vervanging)					
	Isoleren van ventilatiekanalen	✓	✓			
	Cascaderegeling ventilatoren	✓	✓			
	Tijdschakelaar met weekendschakeling aanbrengen	✓	✓			
	Aanbrengen WTW (middels twin-coil) bij aanwezig mechanisch balanssysteem [FS#3]	✓	✓			
	Automatische zomernachtventilatie (koelen van pand met buitenlucht)		✓	✓	✓	✓
	Mechanische decentrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]					
	Mechanische centrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]			✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 23.400	€ 24.700	€ 105.300	€ 105.300	€ 105.300
Verwarming & warm tapwater*	Isolatie om leidingen en appendages	✓	✓	✓		
	Temperatuur regeling per ruimte	✓	✓	✓		
	Weersafhankelijke regeling	✓	✓	✓		
	Optimaliserende regeling op tijdschakelaar	✓	✓	✓		
	Hybride CV - Lucht warmtepomp met bestaande HR107 als backup [FS#7]			✓		
	Grondgebonden warmtepomp icm WKO [FS#7]				✓	
	Laag temperatuur afgifte systeem [FS#7]				✓	✓
	Aansluiten op bestaand of nieuw warmtenet (aanvoertemperatuur 45 graden of meer) [FS#7] ****					✓
	Verwijderen bestaande gas aansluiting				✓	✓
	Investering per thema	€ 11.400	€ 11.400	€ 42.600	€ 159.600	€ 37.400
Verlichting	Handschakelaars uitbreiden met veegschakeling					
	Handschakelaars in verblijfsruimtes vervangen door aanwezigheidsdetectie met daglichtschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#5]	✓	✓			
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#6]			✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 14.600	€ 14.600	€ 15.800	€ 15.800	€ 15.800
PV-panelen	PV-panelen; stuks afhankelijk van pakket [FS#1]		41	49	54	29
	Investering per thema	-	€ 11.300	€ 13.400	€ 14.700	€ 7.900
Overig	Slimme meter	✓	✓	✓	✓	✓
	Investering per thema	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Investeringskosten per m² bvo (exclusief btw)	€ 38,00	€ 81,92	€ 382,38	€ 473,38	€ 374,15
	Investeringskosten per m² bvo (inclusief 5% advieskosten en 21% btw) >	€ 48,28	€ 104,08	€ 485,82	€ 601,44	€ 475,36
	Totale kosten (obv PO school van 1.300 m² bvo exclusief btw) >	€ 49.400	€ 106.500	€ 497.100	€ 615.400	€ 486.400

* Uitgangspunt is dat alle scholen in huidige situatie minimaal voorzien zijn van een HR107 of vergelijkbaar

** Zonder balansventilatie is het in de praktijk, zeker in de winter, zeer moeilijk om luchtkwaliteit klasse C (max 1200 ppm) te halen. Ook met balansventilatie hangt de beoogde luchtkwaliteit sterk af van een goed systeem en van goed gebruik, beheer en onderhoud.

*** In licht groen zijn maatregelen aangegeven welke een terugverdientijd hebben die langer is dan benoemde periode maar welke wel geadviseerd worden om uit te voeren. Maatregelen richten zich veelal op verbetering van het binnenklimaat

**** Prijs voor aanbrengen afleverset. Exclusief aansluitkosten om op het net aangesloten te kunnen worden; deze zijn variable door omgevingsfactoren zoals reeds aanwezig warmtenet en afstand tot de bron

Maatregelen die inbegrepen zijn in de beslisboom
Activiteiten Regeling - Frisse Scholen C-B - Enkele overige maatregelen.
Maatregelen die niet inbegrepen zijn in de beslisboom:
Liftinstallaties; - Gymzalen; - Geometrie van het gebouw; - alleen het thermisch discomfort; - Nagalmtijd - het buiten terrein bevinden van de school.

#1. Minimaal 10% van de totale energieconsumptie van het gebouw is afkomstig van duurzame bronnen.
#2. Daar waar kinderen op de vloer zitten is de vloertemperatuur minimaal 22°C. (Plaatsen van isolatie matten op de vloeren van klassen 20% Ag m²)
#3. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 1.200 ppm. Er zijn spuiventilatievoorzieningen aanwezig overeenkomstig de eisen onder Luchtkwaliteit. De capaciteit van de spuiventilatievoorzieningen is minimaal 6 dm³/s per m² vloeroppervlak.
- Leslokalen hebben ten minste 4 te openen ramen.
- Van het oppervlak van de te openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (> 1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m).
- Spuiventilatievoorzieningen (te openen ramen) zijn licht bedienbaar staand vanaf de vloer en hebben meerdere fixeerstanden (incl. kierstand) of zijn traploos instelbaar.
- De spuiventilatievoorzieningen zijn tegelijkertijd met de buitenzonwering te gebruiken. De luchtstroom wordt niet door bijv. screens belemmert.
- Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties is maximaal 35 dB.

#4. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 950 ppm. Een ventilatiesysteem met mechaniche luchttoevoer is voorzien van warmteterugwinning met een minimaal rendement van 75%. Het ventilatiesysteem heeft een variabele luchtvolumestroom, geregeld op basis van de CO2-concentratie in de ruimte. Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties (LI;A) is maximaal 33 dB.
#5.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 12 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 6 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten kan per ruimte worden geschakeld, met een gescheiden gang- en raamzone.
- De verlichting in toiletten en bergingen is geschakeld met behulp van aanwezigheidsdetectie.

#6.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 9 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 4,5 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten is geschakeld door middel van aanwezigheidsdetectie, welke kan worden overruled door de gebruiker.

#7. De warmteopwekking heeft een rendement van minimaal 95%.
- De warmtedistributie heeft een rendement van minimaal 95%
- De centrale warmte-opwekking wordt ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend- en vakantieprogramma.
- De verwarming kan per ruimte worden (na)geregeld.

Beslisboom 2015 – nu

Beslisboom Verduurzaming Scholen – Maatregelpakketten en Kostenindicaties

	Bouwjaar	2015 - Nu				
	Huidige warmtebron	Aardgas				
	Nieuwe warmtebron	Aardgas	Aardgas	Aardgas	All electric	Warmtenet
	Terugverdientijd	**5 jaar**	**15 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**	**25 jaar**
Thema	**Ambitie**	Wettelijk	FS - C	FS - B Hybride	FS - B All electric obv WKO	FS - B Warmtenet (LT)
Thermische schil	Vloer isoleren Rc 3.5 [FS#2]					
	Naisoleren spouwmuren (gevel)					
	Gevel naisoleren Rc 4.5					
	Dak naisoleren Rc 6,0					
	Vervangen enkele beglazing in bestaand kozijn					
	Vervangen dubbele beglazing in bestaand kozijn					
	Verbeteren kierdichting (vloer, gevel en dak)					
	Aanbrengen handbediende buitenzonwering					
	Investering per thema	-	-	-	-	-
Ventilatie**	Energiezuinige ventilator (vervanging)					
	Isoleren van ventilatiekanalen					
	Cascaderegeling ventilatoren					
	Tijdschakelaar met weekendschakeling aanbrengen					
	Aanbrengen WTW (middels twin-coil) bij aanwezig mechanisch balanssysteem [FS#3]					
	Automatische zomernachtventilatie (koelen van pand met buitenlucht)					
	Mechanische decentrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]					
	Mechanische centrale CO2 gestuurde ventilatie (nieuw) [FS#4]					
	Investering per thema	-	-	-	-	-
Verwarming & warm tapwater*	Isolatie om leidingen en appendages					
	Temperatuur regeling per ruimte					
	Weersafhankelijke regeling					
	Optimaliserende regeling op tijdschakelaar					
	Hybride CV - Lucht warmtepomp met bestaande HR107 als backup [FS#7]			✓		
	Grondgebonden warmtepomp icm WKO [FS#7]				✓	
	Laag temperatuur afgifte systeem [FS#7]				✓	✓
	Aansluiten op bestaand of nieuw warmtenet (aanvoertemperatuur 45 graden of meer) [FS#7] ****					✓
	Verwijderen bestaande gas aansluiting				✓	✓
	Investering per thema	-	-	€ 31.200	€ 159.600	€ 37.400
Verlichting	Handschakelaars uitbreiden met veegschakeling					
	Handschakelaars in verblijfsruimtes vervangen door aanwezigheidsdetectie met daglichtschakeling	✓	✓	✓	✓	✓
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#5]	✓	✓			
	Spaarzame verlichting (led, TL5) [FS#6]			✓	✓	✓
	Investering per thema	-	-	-	-	-
PV-panelen	PV-panelen; stuks afhankelijk van pakket [FS#1]		41	49	54	29
	Investering per thema	-	€ 11.300	€ 13.400	€ 14.700	€ 7.900
Overig	Slimme meter					
	Investering per thema	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Investeringskosten per m² bvo (exclusief btw)	-	€ 8,69	€ 34,31	€ 134,08	€ 34,85
	Investeringskosten per m² bvo (inclusief 5% advieskosten en 21% btw) >	-	€ 11,04	€ 43,59	€ 170,34	€ 44,27
	Totale kosten (obv PO school van 1.300 m² bvo exclusief btw) >	-	€ 11.300	€ 44.600	€ 174.300	€ 45.300

* Uitgangspunt is dat alle scholen in huidige situatie minimaal voorzien zijn van een HR107 of vergelijkbaar

** Zonder balansventilatie is het in de praktijk, zeker in de winter, zeer moeilijk om luchtkwaliteit klasse C (max 1200 ppm) te halen. Ook met balansventilatie hangt de beoogde luchtkwaliteit sterk af van een goed systeem en van goed gebruik, beheer en onderhoud.

*** In licht groen zijn maatregelen aangegeven welke een terugverdientijd hebben die langer is dan benoemde periode maar welke wel geadviseerd worden om uit te voeren. Maatregelen richten zich veelal op verbetering van het binnenklimaat

**** Prijs voor aanbrengen afleverset. Exclusief aansluitkosten om op het net aangesloten te kunnen worden; deze zijn variable door omgevingsfactoren zoals reeds aanwezig warmtenet en afstand tot de bron

Maatregelen die inbegrepen zijn in de beslisboom
Activiteiten Regeling - Frisse Scholen C-B - Enkele overige maatregelen.
Maatregelen die niet inbegrepen zijn in de beslisboom:
Liftinstallaties; - Gymzalen; - Geometrie van het gebouw; - alleen het thermisch discomfort; - Nagalmtijd - het buiten terrein bevinden van de school.

#1. Minimaal 10% van de totale energieconsumptie van het gebouw is afkomstig van duurzame bronnen.
#2. Daar waar kinderen op de vloer zitten is de vloertemperatuur minimaal 22°C. (Plaatsen van isolatie matten op de vloeren van klassen 20% Ag m²)
#3. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 1.200 ppm. Er zijn spuiventilatievoorzieningen aanwezig overeenkomstig de eisen onder Luchtkwaliteit. De capaciteit van de spuiventilatievoorzieningen is minimaal 6 dm³/s per m² vloeroppervlak.
- Leslokalen hebben ten minste 4 te openen ramen.
- Van het oppervlak van de te openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (> 1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m).
- Spuiventilatievoorzieningen (te openen ramen) zijn licht bedienbaar staand vanaf de vloer en hebben meerdere fixeerstanden (incl. kierstand) of zijn traploos instelbaar.
- De spuiventilatievoorzieningen zijn tegelijkertijd met de buitenzonwering te gebruiken. De luchtstroom wordt niet door bijv. screens belemmert.
- Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties is maximaal 35 dB.

#4. De CO2-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 950 ppm. Een ventilatiesysteem met mechaniche luchttoevoer is voorzien van warmteterugwinning met een minimaal rendement van 75%. Het ventilatiesysteem heeft een variabele luchtvolumestroom, geregeld op basis van de CO2-concentratie in de ruimte. Het geluidniveau in de leslokalen t.g.v. installaties (LI;A) is maximaal 33 dB.
#5.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 12 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 6 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten kan per ruimte worden geschakeld, met een gescheiden gang- en raamzone.
- De verlichting in toiletten en bergingen is geschakeld met behulp van aanwezigheidsdetectie.

#6.
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 9 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 4,5 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten is geschakeld door middel van aanwezigheidsdetectie, welke kan worden overruled door de gebruiker.

#7. De warmteopwekking heeft een rendement van minimaal 95%.
- De warmtedistributie heeft een rendement van minimaal 95%
- De centrale warmte-opwekking wordt ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend- en vakantieprogramma.
- De verwarming kan per ruimte worden (na)geregeld.

Duurzaamheid is meer dan energieneutraal
Wanneer duurzaamheid het onderwerp van gesprek is, betreft dit vaak het gebouw. Hierbij kan gedacht worden aan:

- energieleverende gebouwen (energieopwekking d.m.v. wind, zon, aardwarmte etc.)
- vergroenen openbare ruimte voor verkoeling (schoolpleinen en daken)
- circulair bouwen (slim hergebruikvangrondstoffen, flexibiliteit en demontabel ontwerpen).

Circulariteit is de meest verregaande vorm van duurzaam bouwen. Voorwaarde of subdoel is dat we uitputting voorkomen van voorraden: grondstoffen, fossiele brandstoffen, 'schone' lucht, water, bodem en biodiversiteit. Dit bereiken we door circulair te bouwen en te beheren: voorraden in een gesloten kringloop houden en dat zonder schadelijke emissies naar lucht, water en bodem.

Aanbestedingswet biedt mogelijkheden om duurzaamheidseisen te stellen
De Aanbestedingswet biedt opdrachtgevers de mogelijkheid om met EMVI criteria[1] duurzaamheid serieus mee te laten wegen in aanbestedingen. De opdrachtgever formuleert selectiecriteria en gunningscriteria waaraan de offertes moeten voldoen.
Voor het criterium duurzaamheid worden extra punten toegekend en is daarmee medebepalend voor de totaalscore. Wanneer als gevolg van duurzaamheidsmaatregelen het offertebedrag uitstijgt boven het budget, is dat echter nadelig voor de aanbieder. Hiermee wordt voorkomen dat het budget overschreden gaat worden ten gevolge van dit aanvullende criterium. Er zijn steeds meer voorbeelden van projecten waar aanbieders er steeds beter in slagen om met behoud van kwaliteit aan extra duurzaamheidseisen kunnen voldoen. Bijkomend voordeel is dat een aanbestedingstraject met duurzaamheidsfactoren ook eerder inschrijvers aantrekt die ervaring hebben met dit soort trajecten.

Voorbereiding
Het schoolbestuur is bouwheer. Het bepalen van de duurzaamheidsaspecten die mee worden gewogen doen we als schoolbestuur en gemeente Berkelland samen in de voorbereiding op de aanbesteding. Hierbij wordt gedacht aan het organiseren van een workshop en een marktconsultatie op het gebied van duurzame innovaties. De beste ideeën kunnen vervolgens worden meegenomen.

Concrete zaken waar nu aan denken die in de weging bij de aanbesteding kunnen worden meegenomen zijn:

- Realiseren van een goed binnenklimaat met zo min mogelijk installaties (kan ook een positieve invloed hebben op de exploitatie).
- Waarderen van circulair bouwen door restwaarde toe te kennen aan het gebouw (waardevaste materiaaltoepassing door toekomstig hergebruik). Aanvullend hieraan zou een materialenpaspoort (Madaster) verplicht kunnen worden gesteld.
- Eisen stellen aan toe te passen materialen (bijvoorbeeld alleen FSC-hout, halogeenvrije bekabeling, 100% betongranulaat als ingrediënt voor beton, insteken op een houten constructie etc.)
- Toepassen van een systeemscore zoals GPR waarbij aan een minimale score moet worden voldaan.

Dit uiteraard met in acht name van behoud van de "normale kwaliteit" zodat duurzaamheid niet ten koste gaat van de afwerking en kwaliteit van gebruik. Uitgangspunt is dat de markt kan worden uitgedaagd om duurzaamheid toe te voegen binnen het prijsplafond.

[1] De afkorting EMVI staat voor Economisch Meest Voordelige Inschrijving. De term wordt gebruikt om aan te geven dat een aanbesteding niet 100% op de laagste prijs wordt gegund. Met EMVI doelt de aanbestedende dienst op kwaliteit. Ze vragen dan vaak om een plan van aanpak waarin de aanbiedende partij weergeeft hoe men een bepaald project gaat aanpakken. Voor dit plan krijt de aanbieder punten. Deze punten wordt gewogen t.o.v. de aangeboden prijs. De partij met de beste prijs-kwaliteitsverhouding wint de aanbesteding.

Visiedocument
Toekomstgericht primair onderwijs Berkelland
(versie 1 mei 2015)

1. Achtergrond en visie

1a. Achtergrond

Een groot deel van het Nederlandse onderwijs krijgt de komende jaren te maken met een dalend aantal leerlingen. Dit geldt ook in de gemeente Berkelland, waar het leerlingenaantal in het primair onderwijs van in de periode 2010-2024 daalt van 4.209 naar ongeveer 2.640. Met deze cijfers is sprake van een krimp van ruim 37% in 14 jaar. Ten aanzien van deze cijfers zijn twee opmerkingen op zijn plaats:

- Naarmate de prognose verder af staat van de feitelijke situatie, neemt de afwijkingsfactor toe;
- Mutaties van leerlingen tussen scholen zullen altijd leiden tot afwijkingen in de cijfers, maar hebben geen invloed op het totaal.

De gevolgen van deze 'krimp' zijn niet alleen voelbaar in het onderwijs, ook welzijnsinstelling (denk aan voor-en naschoolse opvang en de verenigingen in sport en cultuur) zullen met de gevolgen geconfronteerd worden. Gekoppeld aan het doorvoeren van door de Rijksoverheid opgelegde bezuinigingen aan gemeenten zullen de gevolgen van deze krimp zichtbaar worden in de leefbaarheid van de dorpen en kernen, de werkgelegenheid, de gebouwensituatie en de bereikbaarheid van de verschillende voorzieningen. De exploitatie van deze voorzieningen komt onder grote druk te staan en de gevolgen voor de financiële huishouding voor de besturen en de gemeente zullen ingrijpend zijn.

Onderwijsinhoudelijk zullen leerkrachten geconfronteerd worden met situaties waarmee men tot nu toe geen ervaring heeft opgedaan. Een voorbeeld daarvan is het werken in een 'drie' combinatieklas, waarvan uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van de opbrengsten van het onderwijs dat wordt gegeven onder druk komt te staan (Bron: Marzano – 'Wat werkt op school'). Daarnaast neemt op kleine scholen de werkdruk onevenredig toe. Als reactie daarop zien we nu dat er modellen in opkomst zijn, waarbij samenwerking en netwerkconstructies er toe bijdragen dat kleinere scholen "gezond" kunnen voortbestaan. Voorbeelden daarvan zijn clusterscholen (groot ondersteunt klein), clusterteams en cluster Intern-Begeleiders.

De leerlingendaling in het primair onderwijs zet zich de komende jaren ook door naar het voortgezet onderwijs. Deze terugloop loopt parallel met een stapsgewijze verandering in het keuzepatroon onder leerlingen.
Er wordt minder gekozen voor een beroeps-oriënterende opleiding en meer voor algemeen vormend onderwijs. Dit zet naar verwachting vooral het vmbo de komende jaren onder druk. Zowel onderwijskundig als bedrijfsmatig.

Er ontstaat leegstand en opleidingen dreigen uit de regio te verdwijnen. Onderwijs ontwikkelingen vragen om een andere leeromgeving, waar de huidige deels verouderde gebouwen niet voor zijn toegerust.

1b. Visie

De gemeente Berkelland heeft in het licht van de demografische krimp en in samenspraak met de besturen in het Primair- en Voortgezet Onderwijs, de volgende uitgangspunten geformuleerd (visie):

- *Krimp is een feit. Het opvangen van de gevolgen van de krimp moet worden gerealiseerd middels een integrale aanpak (met de andere maatschappelijke partners), waarbij de aanpak per kern kan verschillen. Bij de aanpak van de krimp richt men zich men zich in eerste instantie op de leeftijdsgroep van 2 tot 12 jaar, omdat in die leeftijdsgroep de krimp zich al nadrukkelijk manifesteert. Daar waar zich mogelijkheden voordoen om die leeftijdsgrens verantwoord op te rekken, zal dat worden onderzocht. Deze visie moet door zowel de gemeente als de maatschappelijke partners worden door vertaald in de benodigde beleidswijzigingen en –plannen voor de langere termijn. Onderwijs en verenigingen die actief zijn in de sport en cultuur zullen samen moeten werken aan duurzame oplossingen.*
- *Het behoud van de kwaliteit van de (onderwijs) voorzieningen staat voorop.*
- *Daar waar mogelijk en verantwoord wordt samenwerking in diversiteit en pluriformiteit als ook opschaling nagestreefd.*

1c. Effecten van de geformuleerde visie

Vanuit deze visie moeten de volgende effecten worden nagestreefd:

- Het voor korte- en lange termijn waarborgen van de bereikbaarheid van onderwijs en andere functionaliteiten voor alle burgers in de gemeente Berkelland;
- Gerichte (financiële-) investeringen vanuit integrale beleidsbenadering in plaats van doelgroepenbeleid
- Binnen de gemeente Berkelland is een pluriform onderwijsaanbod aanwezig
- Bij het realiseren van toekomstige onderwijsvoorziening wordt standaard de aanvullende mogelijkheden onderzocht voor de 2 tot 4 jarigen

1d. Veiligheid en bereikbaarheid

Bij de uitwerking van de visie en de beoogde effecten daarvan moet specifiek aandacht worden gegeven aan de veiligheid van de schoolroutes die kinderen en ouders moeten afleggen om de meest nabij gelegen school te bereiken. Een straal van 3 kilometer rond de school wordt gehanteerd als voldoende bereikbaar voor ouders en kinderen (zie rapport Onderwijsraad “Grenzen aan kleine scholen” pag. 21 e.v. en de uitkomsten van de interactieve avonden die zijn gehouden in de Achterhoekse gemeenten middels de Transitieatlas). Nog nadrukkelijker moet deze schoolroute beoordeeld worden op kind veiligheid. Indien het noodzakelijk is om voor het realiseren van een veilige schoolroute de provincie erbij te betrekken, trekken gemeente en schoolbesturen gezamenlijk op.

2. **Werkwijze**

In het najaar van 2014 hebben werkbijeenkomsten plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de gemeente en de schoolbesturen PO. De bijeenkomsten zijn georganiseerd met vertegenwoordigers van het onderwijs per kern. Deze werkbijeenkomsten komen voort uit de speciale OOGO vergadering die op 15 oktober 2014 is belegd over het thema ‘krimp’. Vanuit deze vergadering is de ambitie geformuleerd om op kernenniveau de gevolgen van de krimp aan te pakken in nauwe samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen met in achtneming van de onderscheidende verantwoordelijkheden. Het doel is om kwalitatief goed, pluriform en bereikbaar

basisonderwijs bereikbaar te houden voor kinderen en hun ouders. Een specifiek aandachtspunt vormt de consequentie voor de huisvesting.

Ervaringen in de aanpak van de krimpproblematiek in delen van ons land die hier al in een eerder stadium mee zijn geconfronteerd hebben opgeleverd dat oplossingen daar uitsluitend middels een integrale aanpak te realiseren zijn. Concurrentie tussen scholen en instellingen leidt slechts tot kapitaalsvernietiging van middelen en energie, zonder duurzaam resultaat. Samenwerking en Kwaliteit vormen de kernwoorden van de beoogde aanpak, zo ook in de gemeente Berkelland.

3. **Tijdpad**

De resultaten van het overleg tussen de schoolbesturen en de gemeente moet leiden tot het vaststellen van een breed gedragen beleidsdocument voor 1 mei 2015. Dit document moet worden gezien als een nadere uitwerking van het bijgestelde document “Notitie ter voorbereiding van een onderwijsvisie voor het basisonderwijs in de gemeente Berkelland” dat op 12 november 2014 in een gezamenlijke bijeenkomst van gemeente en schoolbesturen is geactualiseerd.

4. **Voor welke opdrachten weet het basisonderwijs zich gesteld? Opdracht voor het onderwijs**

- **Invoering Passend Onderwijs/Inclusief Onderwijs:**
  De regiegroep Passend Onderwijs hanteert de volgende definitie: Passend Onderwijs is een organisatorische en/of onderwijskundige setting (lokaal/regionaal), waarbij gezamenlijke schoolbesturen hun onderwijsbeleid zo hebben ingericht dat er voor alle leerlingen in die lokale/regionale situatie een passend onderwijsarrangement is.

- **Scholen krijgen de wettelijke verantwoordelijkheid voor de 2 – 12 jarigen.**

- **Ambities Bestuursakkoord met uitwerking in Scholen aan Zet:**

  Onderwijskwaliteit

- Voorkomen dat zwakke scholen ontstaan

  - Opbrengstgericht werken met nadruk op de vakken taal en rekenen; in 2015 werkt 60% van de basisscholen opbrengstgericht

  - Alle schoolbesturen voor basisonderwijs formuleren in 2015 meetbare doelen voor het beoordelen van leerprestaties

  - In 2015 heeft 90% van de basisscholen een uitdagend aanbod voor cognitief talentvolle en hoogbegaafde leerlingen

  - In 2015 betrekt 60% van de scholen ouders actief bij de ontwikkeling en leerprestaties van hun kinderen

- **Vroegschoolse educatie**

  - Alle scholen die extra geld krijgen om onderwijsachterstanden weg te werken (gewichtenscholen), brengen in 2015 opbrengsten vroegschoolse educatie in beeld.

- OCW brengt scholen en schoolbesturen in positie door het stimuleren van experimenten gericht op startgroepen voor peuters in het onderwijs. (ps. het ministerie noemt het pilots)

- De PO raad stimuleert scholen om:
  - Voldoende aanbod vroegschoolse educatie met gecertificeerde leraren te realiseren
  - Te werken aan de verbeterpunten uit de bestandsopname VVE van de Inspectie van het Onderwijs
  - In overleg met de gemeenten samen te werken aan de bestrijding van onderwijsachterstanden

- De PO-Raad is van mening dat kinderen het recht hebben om al hun talent te ontwikkelen. Bij goed onderwijs voor elk kind hoort ook een goede start voor elk kind. Eén basisvoorziening voor alle kinderen van 2,5 tot 4 jaar zorgt ervoor dat er een basis wordt gelegd voor de verdere ontwikkeling van kinderen. Al geruime tijd werken onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en gemeenten op lokaal niveau samen om dit te realiseren. Ook de Onderwijsraad geeft in haar advies ‘Een onderwijsstelsel met veerkracht’ aan dat voor de ontwikkelkansen van vooral jonge kinderen verdergaande integratie van onderwijs, opvang en zorg noodzakelijk is.

- **Rapport Onderwijsraad**
  De raad vindt dat de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd moet zijn, ook in dunbevolkte gebieden. Alle kinderen hebben immers recht op goed onderwijs. Een toename van het aantal kleine scholen als gevolg van de dalende leerlingenaantallen zet druk op de kwaliteit en de kosten van het onderwijs. Op termijn is dat onhoudbaar. Kleine scholen zijn vaker zwak en kunnen moeilijker de rol van sociale ontmoetingsplaats voor leeftijdsgenoten waarmaken. Daarom adviseert de raad om het aantal kleine scholen te beperken. Ook met minder scholen is de keuzevrijheid voor ouders en leerlingen in Nederland te garanderen. Op redelijke afstand moeten ouders en leerlingen ten minste uit een openbare en een bijzondere school kunnen kiezen.

- **Initiatief Sander Dekker: Onderwijs 2032**
  Een kind dat in 2015 voor het eerst naar school gaat, zal rond 2032 op eigen benen staan. Leert dit kind nú op school wat het dan nodig heeft om een goede start te maken? Dekker: ‘Wanneer we het over onderwijs hebben gaat het vaak over randvoorwaarden: groepsgrootte, kwaliteit van de leraren, tegen gaan van pesten. Belangrijke zaken. Maar we hebben het veel minder vaak over de inhoud: wat zouden kinderen moeten leren op de basisschool en middelbare school? En als we het over de inhoud hebben is het vaak erg ‘hapsnap’. Het ene moment wordt geroepen dat het onderwijs voor alle kinderen zwemles moet verzorgen, het volgende moment zouden alle kinderen EHBO moeten leren. Bij scholen ontstaat zo een gevoel van overladenheid. Het is daarom de hoogste tijd om het totaal van de onderwijsinhoud tegen het licht te houden.’

- Een nieuwe tijd vraagt om nieuwe vaardigheden (21st Century Skills)

Technologie heeft de manier waarop we samen werken en leven enorm veranderd. Nieuwe functies ontstaan en vragen om andere of nieuwe competenties, de zogenoemde 21st century skills. Naast taal en rekenen en de kernvakken, zijn de competenties samenwerken, creativiteit, ICT-geletterdheid, communiceren, probleemoplossend vermogen, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden van belang. Ook een betrokken, ondernemende en nieuwsgierige houding komen van pas in de 21ste eeuw.

Bovenstaande aspecten zijn samengevat in het volgende kwadrant:

Onderwijs Inspectie Passend Onderwijs Schoolgrootte	Kwaliteit van	**Personeel** Leeftijdsopbouw Competenties/kwaliteiten Teamgrootte
Betaalbaarheid Personeel Materieel Bereikbaarheid		**Innovatie** Investeren in kwaliteit MFA's/IKC's Onderwijsontwikkeling

Om bovenstaande kwaliteit te kunnen leveren, is een school met 4 gecombineerde groepen een minimale basis (zie rapport 'Onderwijs ons goed' RPCZ in opdracht van PPOZ d.d. 22-10-2010). Scholen die aan dit criterium niet voldoen moeten door extra inspanning in staat gesteld worden om aan de vier kwaliteitscriteria te kunnen voldoen.

Als antwoord op het hier boven genoemde organisatievraagstuk ontwikkelen zich initiatieven die werken vanuit een heel andere visie op leren. Essentieel zijn de nieuwe wijze waarop het leren wordt georganiseerd, een variëteit aan leerbronnen en een actieve opstelling van de leerling. Leerlingen gaan zelf op zoek naar antwoorden op vragen die zij belangrijk vinden. Het eigenaarschap van het leren zit bij het kind en de leerkracht neemt de rol in van coach. Voorbeeld daarvan is het zgn. 'Wittering concept'.

5. De Kwalitatieve uitgangspunten

De krimp zal onherroepelijk leiden tot het beoordelen van de levensvatbaarheid van de scholen op middellange termijn. Bij deze beoordeling gelden de volgende kwalitatieve uitgangspunten: Kwaliteit (van het onderwijs), bereikbaarheid,

identiteit, kleinschaligheid kernwoorden. Vanuit een lange termijn: Financieel beleid.

Uitgewerkt zien de uitgangspunten er als volgt uit:

I. Kwaliteit: School- bestuursnorm evenals inspectienormen.
   - Diversiteit in onderwijsconcepten is wenselijk
   - Diversiteit in ondersteuning van onderwijsbehoeften van leerling is gewenst
II. Bereikbaarheid: o.a. bereikbaarheid voor kinderen-ouders.
   - Een straal van 3 km rond de school wordt gehanteerd als voldoende bereikbaar voor ouders en kinderen. Dit gekoppeld aan de huidige of te ontwikkelen infrastructuur (zie rapport Onderwijsraad “Grenzen aan kleine scholen” en “” Eindrapport Transitieatlas Primair Onderwijs Achterhoek).
III. Levensbeschouwelijke identiteit: Voor de kwaliteit van de leefbaarheid is het van belang dat er diversiteit blijft in de levensbeschouwelijke kleur van het onderwijsaanbod
IV. Kleinschaligheid: Een getalsmatige ondergrens voor de instandhouding is niet absoluut. Veel belangrijker is vraag in hoeverre een school ook op middellange termijn in staat is om de gewenste onderwijskwaliteit te leveren binnen een positief economisch perspectief.
V. Financieel beleid: Afstemming tussen middelen gemeente en onderwijsbesturen kan leiden tot het effectief inzetten van de beschikbare middelen.
   Het inzetten van een derde geldstroom kan worden onderzocht door besturen en gemeente. Er zijn mogelijk lange termijn investeerders zoals pensioenfondsen die interesse hebben om te participeren.

6. **Uitwerking**

Aan de hand van de meest recente prognoses, de beschikbare huisvestingsgegevens vanuit de gemeente Berkelland en overzichtskaart zoals deze eerder door de gemeente Berkelland is opgesteld, hebben de besturen zich met behulp van bovenstaande uitgangspunten gebogen over de toekomstbestendigheid van de scholen binnen de gemeente. In de gesprekken met de bestuurders is de zogenaamde houtkoolschets als onderlegger gebruikt voor het definitieve document “Opbrengst 1e verkenning toekomst primair onderwijs Berkelland” van 1 mei 2015.

Bovenstaande gegevens vormen de basis voor de toekomstige aanpassing van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) van de gemeente Berkelland. Hierin worden ook voorzieningen betrokken voor 2 – 4 jarigen. Het geheel moet opleveren dat voor de gemeente Berkelland tot in middellange termijn kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen beschikbaar zijn die voldoen aan de genoemde kwaliteitscriteria.

Borculo, … juli 2015

Namens de gemeente Berkelland,
wethouder H. Boer

Namens het bestuur van VCO Oost-Nederland,

de heer J. Wierstra

Namens het bestuur van OPONOA,
de heer J. Siemerink

Namens het bestuur van Delta,
de heer R. Beekhuizen

Namens het bestuur van Stichting Keender,
de heer P.J. Buhler

Namens het bestuur van Gelre Veste,
de heer F. Remerie

Namens het bestuur van Jorisschool,
mevrouw A. Wensink

Namens het bestuur van SKBG,
de heer P. Appel

Overzicht IHP onderwijs gemeente Berkelland bijlage 7 Quickscan

Inhoud Quickscan per schoolgebouw

1 Gebouw- en locatiegegevens
- 1.1 Algemene gegevens
- 1.2 Capaciteitsgegevens
- 1.3 Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte
- 1.4 Locatie
- 1.5 Plattegronden

2 Quickscan beoordeling
- 2.1 Uitstraling
- 2.2 Bouwkundige staat
- 2.3 Veiligheid
- 2.4 Binnenmilieu
- 2.5 Exploitatie
- 2.6 Onderwijskundige staat

3 Conclusie

4 Duurzaamheid

5 Bereikbaarheid

Inhoud bijlage 7a Quickscan deel 1	Bladzijde		Inhoud bijlage 7b Quickscan deel 2	Bladzijde
Overzicht	1		Quickscan De Driesprong	1/199
Quickscan Kiezel en Kei	2		Quickscan De Keikamp	13/211
Quickscan Noord	14		Quickscan Op d'n Esch	25/223
Quickscan Sint Jozef Basisschool	26		Quickscan Daltonschool St Joris	35/233
Quickscan Dr. Ariëns Daltonschool	39		Quickscan De Berkel	47/245
Quickscan De Hofmaat	52		Quickscan Daltonschool i.o. Willibrordus	59/257
Quickscan CBS WonderWijs	64		Quickscan De Sterrenboog	70/268
Quickscan Basisschool Kardinaal Alfrink	76		Quickscan Het Sterrenpalet	81/279
Quickscan H.W. Heuvelschool	88		Quickscan VSO De Korte Dreef	93/291
Quickscan De Marke	100		Quickscan SO Klein Borculo	107/305
Quickscan Wereldboom (Voormalig)	113		Quickscan De Leeuwerik	121/319
Quickscan Menno ter Braakschool	122		Quickscan VSO Klein Borculo	132/330
Quickscan G.A. van der Lugt	134		Quickscan Diekmaat	146/344
Quickscan B Tormijnschool	148		Quickscan Assink Lyceum	158/356
Quickscan K Zwartschool	160		Quickscan Assink Lyceum	170/368
Quickscan Basisschool Kisveld	174		Quickscan De Triviant	182/380
			Quickscan MaxX	192/390
			Quickscan Assink Lyceum	204/402

Primair Onderwijs

Schoolbestuur	Kern	Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1975	44	Kiezel en Kei	5,5	4	6	5,5	4	4	54,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1976/2002	43	Noord	5,5	4	6	5,5	4	4,5	56,0
Stichting Keender	Rietmolen	1970/1980	49	Sint Jozef	6	4	5,5	4	4	5,5	56,0
Stichting Keender	Neede	1954/2004	65	Dr. Ariëns Daltonschool	5,5	4,5	6	4	5	5	58,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973/2005	46	De Hofmaat	5,5	4	5,5	5	5	5	58,0
Gelderveste	Ruurlo	1912	107	CBS WonderWijs	6	4,5	6	4	5	5,5	60,0
Stichting Keender	Neede	1975/2004	44	Kardinaal Alfrink	6	4	6	5	5	5,5	60,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Borculo	1954/2000/2003	65	H.W. Heuvelschool	5,5	4,5	6	5	4	6	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1952	67	De Marke	6	4	6	4	4	7	61,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1992	27	De Marke	6	5,5	6	4	4	6	62,5
	Borculo	1958	61	De Wereldboom	6	5	6	5,5	5	5	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1982	37	Menno ter Braakschool	6	4	6	5	5,5	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	1912	107	G.A. van der Lught	6	5	6	5	4	6	63,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1975	44	B Tormijnschool	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1954	65	K Zwartschool	6,5	5	6	6	5,5	5	65,5
Stichting Keender	Rietmolen	2005	14	Sint Jozef	6	7	6	4	4	5,5	65,5
Stichting VCO Oost Nederland	Neede	1991	28	Kisveld	6	5	6	5	4	7	66,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1990	29	K Zwartschool	6,5	6	6	5	5,5	5	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Haarlo	1989	30	De Voshaar	6	5,5	6	5	5	6	66,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Ruurlo	1924/2000	95	De Driesprong	6,5	6	6	5	5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Geesteren	1991/2004	28	De Keikamp	6	5,5	6	5,5	5,5	6	68,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Eibergen	1953/2008	66	Op d'n Esch	6	5,5	6	5	7	5,5	69,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Gelselaar	2005	14	G.A. van der Lught	7	7	6	5	4	6	70,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Borculo	Borculo	1971	48	St. Joris	6	6	6	7	6	5,5	72,5
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Rekken	2004	15	De Berkel	7	7	6	6	4	7	75,0
Stichting Katholiek Basisonderwijs Gelderland	Ruurlo	2015	4	Willibrordus	7	8	7	5,5	4	8	81,0
Stichting Keender	Beltrum	1960	59	De Sterrenboog	6	8	6	5,5	6	8	83,0
Stichting VCO Oost Nederland	Eibergen	1952	67	IKC Het Sterrenpalet	7	7	6	7	6	8	84,0

Voortgezet Onderwijs & Speciaal Onderwijs

Schoolbestuur		Bouwjr.	Leeftijd	Schoolnaam	Uitstraling gebouw	Bouwkundige staat	Veiligheid	Binnenmilieu	Exploitatie	Onderwijskundige functionaliteit	Totaalscore
					1	3	1	2	2	3	
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2004	15	VSO Korte Dreef	6	4	6	4	5	5,5	58,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	SO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	6	62,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	1982	37	SO De Leeuwerik	6	4,5	6	5,5	5	6	64,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1983	36	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1920	99	VSO Klein Borculo	5,5	4	6	5,5	5	7	65,5
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	1990	29	SO Klein Borculo	5,5	5,5	6	5,5	5	6	67,0
Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek	Neede	1973	46	SBO Diekmaat	6	5	6	5	5	7	68,0
Het Assink Lyceum	Eibergen	1959	60	Het Assink lyceum - Rekkenseweg	7	4	6	4	7	7	68,0
Het Assink Lyceum	Neede	1962	57	Het Assink lyceum - Julianastraat	6	7	6	5,5	7	5	73,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2003	16	VSO Klein Borculo	6	7	6	5,5	5	7	75,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Neede	2009	10	VSO Triviant	7	7	6	5,5	7	7	80,0
Stichting Achterhoek VO	Neede	2001	18	VO MaxX	6	8	6	6	7	8	86,0
Het Assink Lyceum	Neede	2001	18	Het Assink lyceum - Parallelweg	7	8	6	7	6,5	8	88,0
Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland	Borculo	2013	6	VSO Korte Dreef	7	8	6	7	7	8	89,0

Quickscan Kiezel en Kei

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kiezel en Kei**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	't Hambroek 54
Postcode en plaats:	7271 HB Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12MP
Kavelgrootte:	2.968 m²
Boekwaarde:	€ 92.964,77,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.016	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.016**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal BSO (Partou)**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	92	93	88	83	80	78	79	83
Ruimtebehoefte	663	671	643	619	603	595	599	617
BVO (Bruto Capaciteit)	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
Tekort/Overschot	353	345	373	397	413	421	417	399

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen die leegstaan per schooljaar 2019/2020.

Door het vertrek van 1 groep hoogbegaafde leerlingen (‘Da Vinci’) daalt het leerlingenaantal al in 2019 naar 71 leerlingen. De school verwacht dat het leerlingenaantal blijft dalen met ca. 10 leerlingen per jaar.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

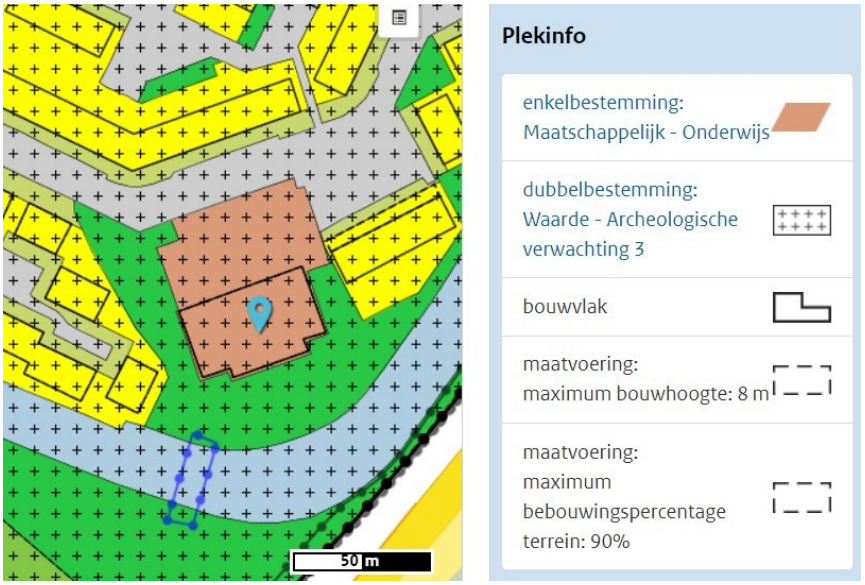

Luchtfoto

Eikenlaan
Eikenlaan
Het Hambroek
Het Hambroek 54
Hambroekweg
N315

1.5. Plattegronden

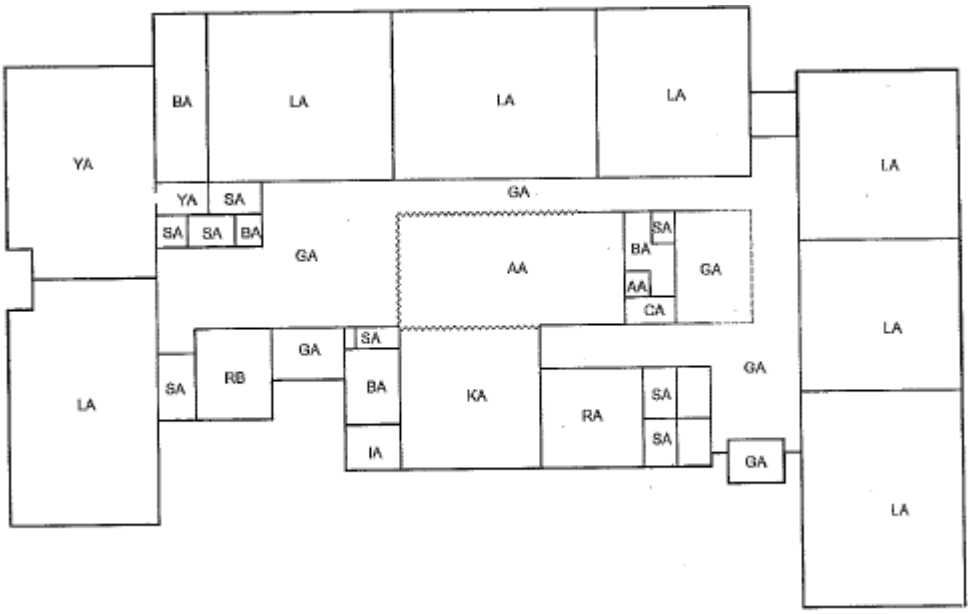

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen: .

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: het linoleum is in orde, geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderde stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, houten plafonds uit 1975.

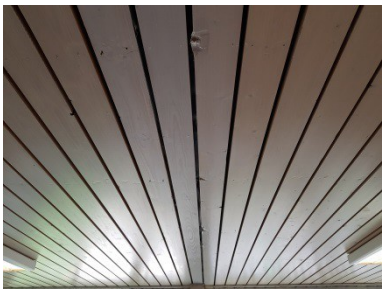

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de elektrische installatie, het glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 63.453 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 500.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € € 22.027 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.984	-€ 2.831
Verwarming	€ 4.466	€ 8.463	-€ 3.997
Totaal	€ 5.619	€ 12.448	-€ 6.829

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 122%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts twee lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor zelfstandig- of groepswerk. Ondanks dat er een aantal lokalen vrij komen vanaf volgend jaar zijn deze door de omvang en door het gebrek aan het te organiseren toezicht niet geschikt als ruimte om te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte/personeelsruimte en 1 extra stafruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 personeelsruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat een leegstaand lokaal wordt gebruikt als berging. Idealiter was er meer ruimte, er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken met toezicht) en specifieke ruimten (stafruimten, miva toilet). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4	3	12
Totaal			54,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

Het schoolgebouw van Kiezel & Kei is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.016	€ 262.637
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.016	€ 129.773
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.016	€ 118.014
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.016	€ 212.168
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.016	€ 37.078
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.016	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.016	€ 66.597
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.016	€ 60.960
				€ 887.227

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Noord

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Noord
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Heer Rudolfstraat 1
Postcode en plaats:	7271 XH Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12DO
Kavelgrootte:	4350 m²
Boekwaarde:	€ 259.027,00,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1976	985 (schatting – 90%)	Permanent
2002*	110 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.095**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen**	

*In het kader van onderwijskundige vernieuwing zijn 3 stafruimten gerealiseerd: 1 directieruimte, 1 IB ruimte en 1 IB ruimte.

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2002 wordt het gebouw als één geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	131	130	124	115	111	108	110	116
Ruimtebehoefte	860	855	823	782	757	745	752	782
BVO (Bruto Capaciteit)	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095
Tekort/Overschot	235	240	272	313	338	350	343	313

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

De school geeft aan dit jaar te licht groeien naar 134 leerlingen. Door de sluiting van de andere school in de kern (Wereldboom) zijn er extra aanmeldingen. Daardoor is er sprake van een eenmalige toename van het aantal leerlingen.

De school ervaart een ruimteoverschot. Er zijn drie lokalen aan ruimteoverschot. De verwachting is dat dit toeneemt naar vier lokalen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

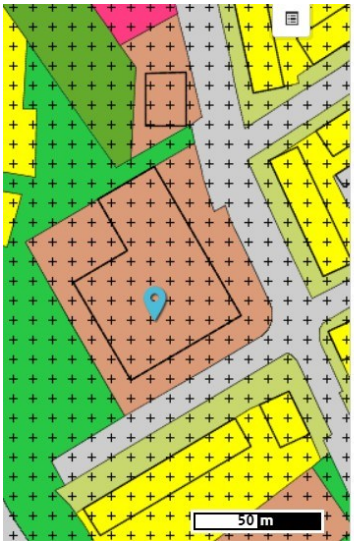

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 2

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 80%

Luchtfoto

Warandepad
Heer Rudolfstraat 14
Warandepad
Heer Rudolfstraat
Openbare Basisschool
(OBS) Noord
Van Limburg Stirumstraat
Van Coeverdens

1.5. Plattegronden

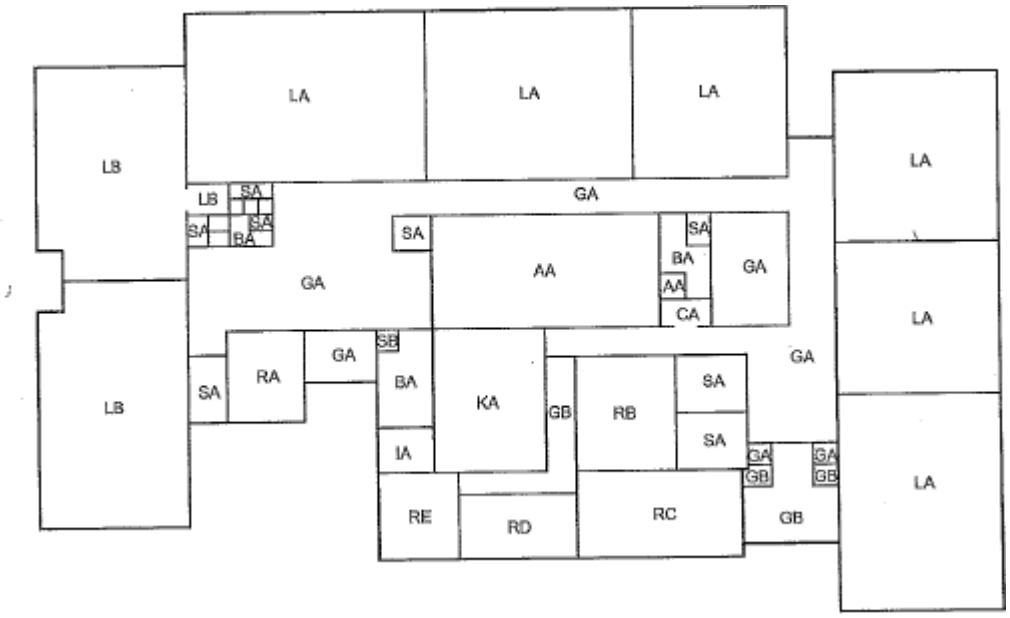

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.

Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1976 gebouwd. Daarmee is het gebouw 43 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn regelmatig lekkages, sinds 1980 is dit al aan de orde.
- Vloeren: linoleum is over het algemeen in orde.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: tegelwerk is vervangen door gietvloeren, geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten, nieuwe stoppenkast.
- Riolering: geen aandachtspunten.

- Dubbel glas: overal nog enkelglas.
- Plafonds: verouderd, uit 1975.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, kozijnen (geen dubbelglas) en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 69.918 euro per jaar (in 2018 stond in het MJOP een investering van ca. € 570.000, deze is niet uitgevoerd en is daarom meegenomen in het investeringsniveau). De Velovergoeding voor onderhoud is € 26.301 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen te ventileren op een hoogte >1,80 meter (2 kanten). Wel komt de toevoer van de lucht vanaf het platte dak, wat vaak warme lucht betreft.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.373	€ 3.966	-€ 2.593
Verwarming	€ 5.387	€ 8.499	-€ 3.113
Totaal	€ 6.760	€ 12.465	-€ 5.706

**Electra o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening tot medio 2016. Jaarrekeningen inclusief gymzaal*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De exacte overschrijding is niet bekend omdat het kosten over een half jaar bedragen en omdat het inclusief het verbruik van de gymzaal is. Echter kan op basis van de gegevens (83% overschrijding) geschat worden dat de exploitatie een 4 scoort.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	4,5

Toelichting onderwijsvisie
De school werkt met het directe instructiemodel. Er wordt lesgegeven op drie niveaus, waarbij kinderen elkaar helpen. Elke groep volgt lessen op drie niveaus, basis, verrijking en instructie. Daarvoor is het belangrijk om te differentiëren in lesvormen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept niet faciliteren, er zijn slechts 2 lokalen die een directe relatie hebben met de aula, waar op deze manier gewerkt kan worden. Daarnaast is de gangstructuur van het gebouw niet geschikt voor de onderwijsvisie. Ook de aula is niet geschikt als ruimte voor het zelfstandig of groepswerk.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 2 IB/RT ruimten 1 extra stafruimte. Er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn slechts drie kleine magazijnen. Er is geen kelder of zolder.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting slecht gefaciliteerd. Er is een substantieel tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (bergruimte). Het aan te passen bvo is meer dan 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	4,5	3	13,5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het schoolgebouw van Noord is bouwkundig verouderd en onderwijskundig niet meer functioneel. Daarnaast is de exploitatie negatief en voldoet het binnenmilieu niet meer aan de eisen van deze tijd. Het advies is om binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.095	€ 283.058
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.095	€ 139.863
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.095	€ 127.191
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.095	€ 228.666
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.095	€ 39.961
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.095	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.095	€ 71.775
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.095	€ 65.700
				€ 956.214

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Sint Jozef Basisschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Sint Jozef Basisschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	C M van Everdingenstraat 24
Postcode en plaats:	7165 AK Rietmolen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06WM
Kavelgrootte:	1915 m²
Boekwaarde:	€ 434.542,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1970/1981	(schatting – 70%)	Permanent
2005	(schatting – 30%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal peuteropvang**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw bestaat uit meerdere gebouwdelen uit verschillende periodes. Het grootste deel van het gebouw stamt uit 1970 en 1981 in 2005 is een uitbreiding gedaan. Daarnaast heeft er in 2005 op sommige gebieden renovatie plaatsgevonden in de oudere gebouwdelen.

Omdat deze delen onderling sterk verschillen in kwaliteit is deze quickscan op een aantal punten gesplitst tussen de gebouwdelen uit 1970/1980 en het gebouwdeel uit 2005. Dit resulteert ook in twee verschillende eindscores.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	88	76	75	74	72	73	77
Ruimtebehoefte	643	585	578	572	564	565	588
BVO (Bruto Capaciteit)	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
Tekort/Overschot	534	592	599	605	613	612	589

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart een ruimteoverschot, op dit moment staan circa 3 lokalen leeg. Wel verwacht de school een stabiel leerlingenaantal in plaats van de krimp zoals gevisualiseerd in de gemeentelijke prognoses. Er vindt o.a. woningbouw plaats in de omgeving en als een gevolg groeit de peuteropvang ook sterk.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

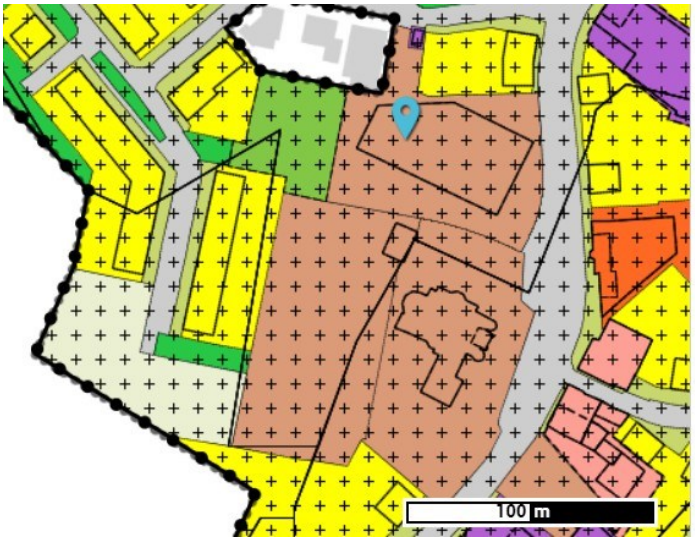

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

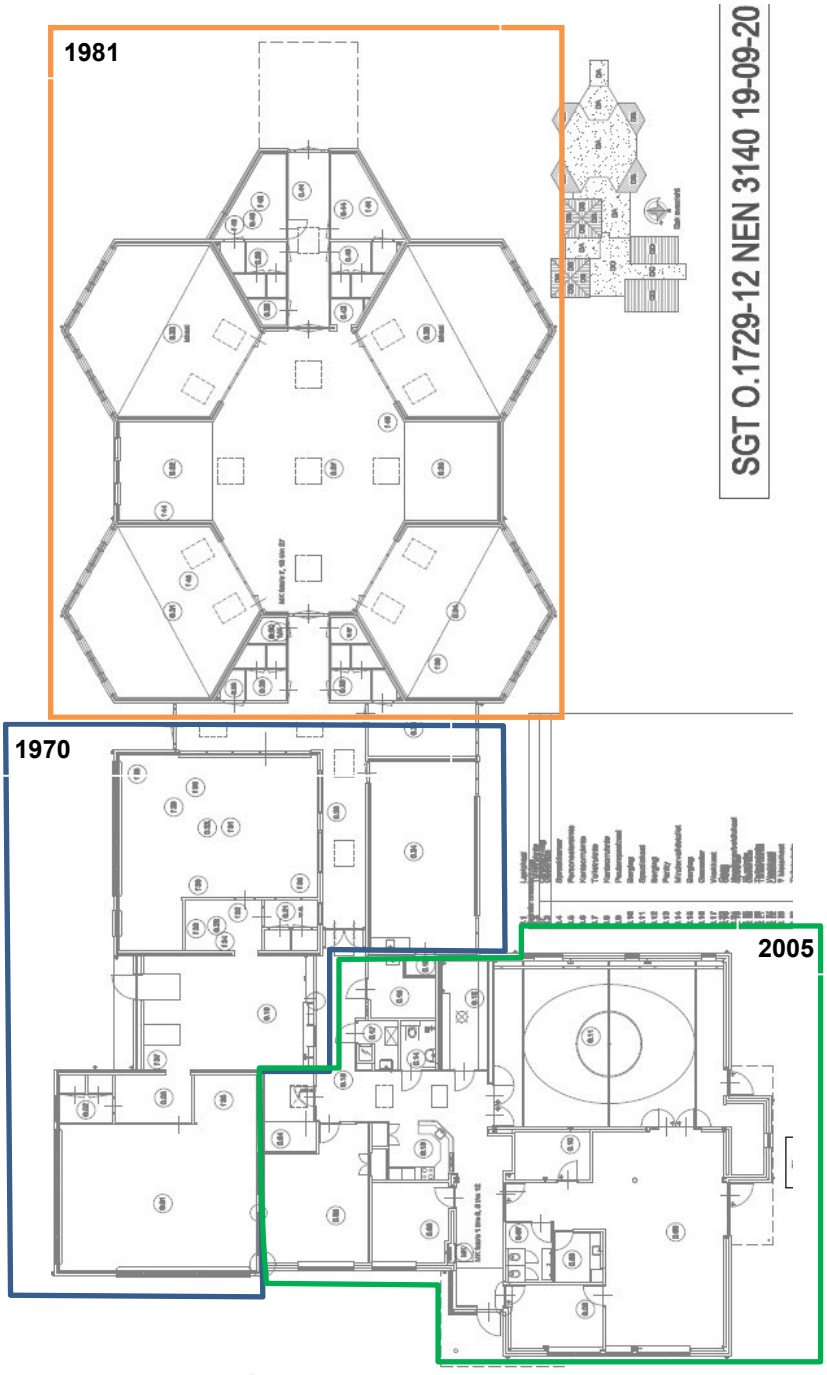

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. De verschillende bouwperiodes en uitbreidingen zijn zichtbaar aanwezig. Het gebouw wordt omringd door een ruim en veelzijdig aangelegd buitenterrein.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdelen 1970 & 1981	4
Bouwkundige staat gebouwdelen 2005	7

Dit gebouwdeel is circa 49 jaar oud en is daarmee binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 1970 & 1981:

- Daken: Groot onderhoud benodigd. Meerdere lekkages en problemen, het dak staat voor 2020 voor een bedrag van €400.000 opgenomen in de MJOP.
- Vloeren: (stoffen) Vloerbedekking is aan vervanging toe
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: slechts aanwezig in 1 lokaal in dit gebouwdeel. Voor de rest houten kozijnen welke deels moeilijk openen en sluiten en aan vervanging toe zijn.
- Plafonds: Vochtvlekken en beschadigingen

Toevoeging: Sinds korte tijd vindt er sterke scheurvorming plaats in de muren van het gebouwdeel uit 1970.

Het gebouwdeel uit 2005 is 14 jaar oud en is daarmee over 15-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen gebouwdeel 2005

- Daken: geen aandachtspunten
- Vloeren: geen aandachtspunten
- CV-ketels: geen aandachtspunten
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: sterk verouderde stoppenkast
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststofkozijnen
- Plafonds: geen aandachtspunten

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 73.684 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.387 euro per jaar. Er is wel een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt is om meer te investeren dan de vergoeding.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdelen 1970/1981	5,5
Veiligheid gebouwdelen 2005	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar voor de gebouwdelen uit 1970/1981 zijn er een aantal punten welke aandacht vereisen. Zo kent het gebouw een enkele lange gang in het midden welke tijdens evacuatieoefeningen voor opstoppingen zorgt. Daarnaast zijn er problemen met het hang en sluitwerk en zijn de buiten deuren deels moeilijk af te sluiten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdelen 1970/1981	4
Binnenmilieu gebouwdeel 2005	4

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1970/1980 heeft deels mechanische ventilatie. Wel zijn er uit dit gebouwdeel de meeste klachten omtrent het binnenklimaat. Er wordt (door enkel glas en gebrekig hang en sluitwerk) tocht ervaren. Ramen kunnen geopend worden <1,80m en niet aan tweezijden van het lokaal.

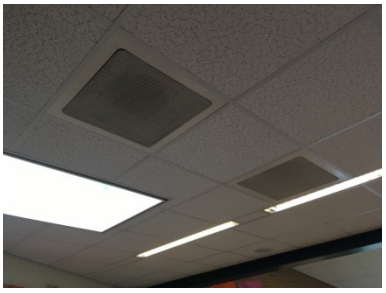

Voor het gebouwdeel uit 2005 geldt dat er geen mechanische ventilatie is. Wel kunnen er ramen geopend worden <1,80m. Ventilatie aan tweezijden is zeer beperkt mogelijk

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.153	€3.750*	€2.596-
Verwarming	€4.465	€6.401**	€1.935-
Totaal	€5.619	€10.151	€4.531-

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 80%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gehele gebouw	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school streeft naar openheid, verbinding en samen leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Door de verschillende gebouwdelen zijn er veel 'vleugels' en hoekjes ontstaan waardoor deze visie niet volledig tot uiting komt. Er is behoefte aan een kleine compacte school waar veel interactie plaatsvindt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula/centrale ruimte. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk..

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Vanwege de sterk verschillende gebouwdelen wordt de conclusie opgedeeld in de gebouwdelen 1970/1981 en het gebouwdeel uit 2005.

Gebouwdelen 1970/1981:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5.5	1	5.5
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			56

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
x			

De gebouwdelen uit 1970 en 1981 verkeren op dit moment in slechte staat. Met een totaal score van 56 punten zijn deze delen binnen 0-5 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Gezien de forse overmaat van circa 600m² kan ook gedacht worden aan het afstoten van dit gebouwdeel.

Gebouwdeel 2005:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	5.5	3	16.5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het meest recente gebouwdeel uit 2005 is op dit moment in vrij goede staat. Met een totaal score van 65,5 punten is dit gebouw over 10-20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.177	€ 304.255
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.177	€ 150.337
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.177	€ 136.715
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.177	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.177	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.177	€ 76.362
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.177	€ 77.150
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.177	€ 70.620
				€ 815.440

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Dr. Ariëns Daltonschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Dr. Ariëns Daltonschool**
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Rutgerinkdijk 3
Postcode en plaats:	7161 EW Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08YS
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 281.805,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	671 (85% - schatting)	Permanent
2004	134 (15% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**895**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Het gebouw wordt in zijn totaliteit in één keer beoordeeld, omdat het gebouwdeel uit 2004 dusdanig klein is (15%) en één leslokaal huisvest dat de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld kunnen worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	95	91	89	84	83	80	78	83
Ruimtebehoefte	678	658	648	623	617	602	592	617
BVO (Bruto Capaciteit)	895	895	895	895	895	895	895	895
Tekort/Overschot	217	237	247	272	278	293	303	278

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat. Op dit moment staan twee lokalen leeg. 1 lokaal wordt ingezet als multifunctionele ruimte bij gebrek aan een aula. Het andere lokaal wordt ingezet als IB-ruimte.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

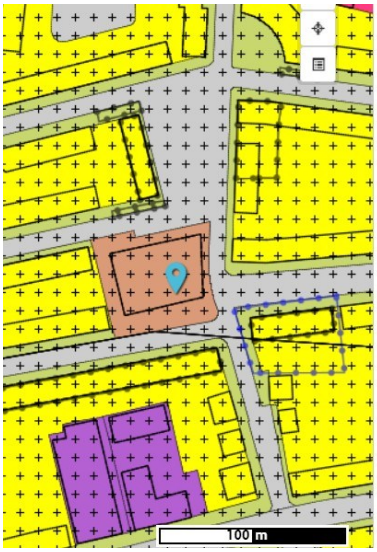

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 12 m
• maximum goothoogte: 8 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 70%

Luchtfoto

Media
Meester G. Groen van Prinstererstraat
Rutgerinkdijk 3
Jonkheer Meester A.F. de Savornin Lohmanstraat

1.5. Plattegronden

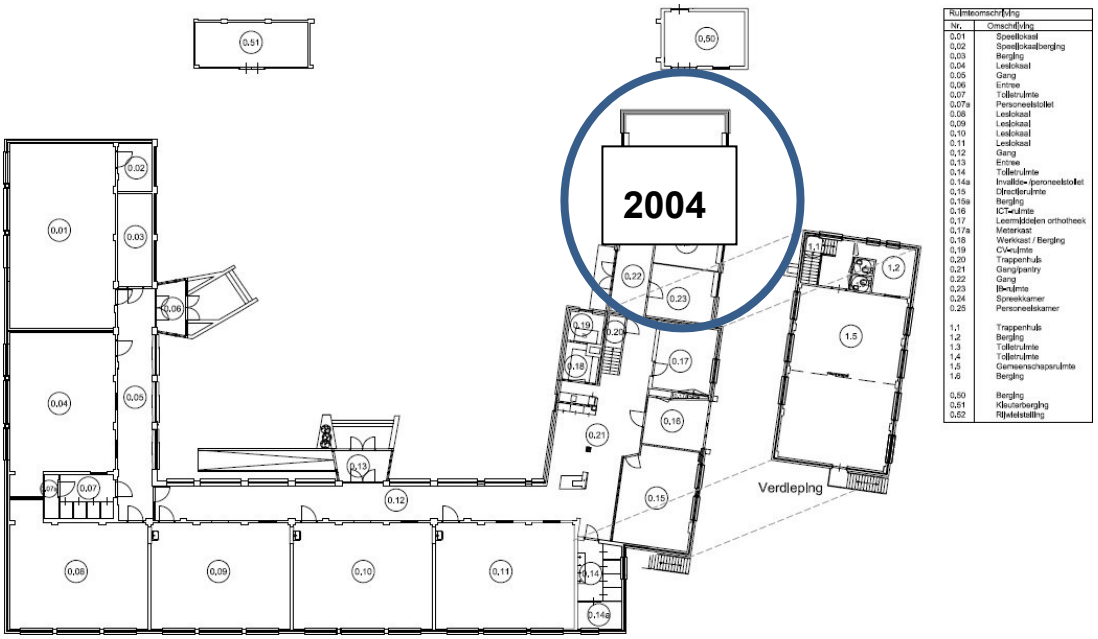

Ruimteomschrijving	
Nr.	Omschrijving
0,01	Speellokaal
0,02	Speellokaalberging
0,03	Berging
0,04	Leslokaal
0,05	Gang
0,06	Entree
0,07	Toiletruimte
0,07a	Personeelstoilet
0,08	Leslokaal
0,09	Leslokaal
0,10	Leslokaal
0,11	Leslokaal
0,12	Gang
0,13	Entree
0,14	Toiletruimte
0,14a	Invalide- /personeelstoilet
0,15	Directieruimte
0,15a	Berging
0,16	ICT-ruimte
0,17	Leermiddelen orthotheek
0,17a	Meterkast
0,18	Werkkast / Berging
0,19	CV-ruimte
0,20	Trappenhuis
0,21	Gang/pantry
0,22	Gang
0,23	IB-ruimte
0,24	Spreekkamer
0,25	Personeelskamer
1,1	Trappenhuis
1,2	Berging
1,3	Toiletruimte
1,4	Toiletruimte
1,5	Gemeenschapsruimte
1,6	Berging
0,50	Berging
0,51	Kleuterberging
0,52	Rijtelestalling

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is een sprake van uitbreiding van het oorspronkelijke gebouw uit 1954 in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet aan de voorzijde van het onderwijsgebouw (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er zijn lekkages bij de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn verouderd.
- CV-ketels: de drie Cv-ketels zijn conform het MJOP in 2018 vervangen.
- Sanitair: het sanitair is vervangen en voorzien van hangtoiletten, gietvloeren en tegelwerk. Het grote nadeel is dat er slechts 1 toilet is voor het personeel (tevens miva) en het toilet naast het leerlingentoilet is gelegen.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: dubbel glas is overal toegepast.

- Plafonds: de plafonds zijn verouderd. Het MJOP geeft aan dat in 2022 de plafonds vervangen worden. Dit toont aan dat ze verouderd zijn.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen is het aandachtspunt dat het totale gebouw verouderd is.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP van 2 maart 2018 voorziet een investeringsniveau van 47.927 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026,59 euro per jaar. Er is jaarlijks een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om structureel meer te investeren dan de vergoeding. In 2025 staat er een eenmalige grote uitgave gepland.

Conclusie
Gezien de staat van een aantal onderdelen in het gebouw, waaronder het sanitair, de vloeren en plafonds in de gangen wordt dit oordeel genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16	2.413*	-1.259,84
Verwarming	4.465,86	4.617**	-151,14
Totaal	**5.619,02**	**7.030**	-1.410,98

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 25%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt Daltononderwijs aan. De school geeft invulling aan de Daltonkernwaarden: verantwoordelijkheid, samenwerking, zelfstandigheid, effectiviteit en reflectie. De school is een plek waar de kinderen met plezier naartoe gaan en zich veilig en geborgen voelen. Op de school leren de kinderen vaardigheden en doen zij kennis op van de wereld om zich heen.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Bij de onderwijsvisie past een uitdagende omgeving met ruimte voor eigen interesses, initiatieven en leeractiviteiten. Er dient ruimte te zijn voor zelfstandig werken, samenwerken, werken in stilte en ruimten waar activiteiten kunnen plaatsvinden. Daarbij is behoefte aan een groepsruimte en aan werkplekken nabij de groepsruimte. De school bestaat uit lokalen gelegen aan één zijde van de gang van circa 1,5 meter. Tegenover de lokalen op de begane grond is aan de gevel op de gang een plank bevestigd, die dienst doet als tafel/werkplek (zie foto) Tegenover de directiekamer is de gang breder en is iets meer ruimte voor het creëren van zelfstandige/projectmatige werkplekken. Hierdoor wordt op een creatieve manier het Daltononderwijs ingepast.

De opzet van de school is nu smal, waardoor de school uitwijkmogelijkheden buiten het lokaal nabij de klaslokalen mist. Ruimten voor grotere units (groepsoverstijgend werken, projectmatig werken) zijn niet aanwezig. De huisvesting dwingt om te denken in groepen en lokalen. Dit past niet bij het Daltononderwijs en staat verdere ontwikkeling van de onderwijsvisie in de weg.

De school ervaart dat de opzet van het gebouw niet aansluit bij het geven van Daltononderwijs. Er staat op dit moment één lokaal leeg, die multifunctioneel wordt ingezet. Dit lokaal wordt gebruikt als aula, bibliotheek etc.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Een gemeenschappelijke ruimte/aula wordt door de school gemist.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer, pantry en twee spreekkamers/werkkamers. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. De stafruimten zijn geclusterd bij de hoofdentree (begane grond gebouwdeel 2004)
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet, dat tevens de enige personeelstoilet is. Het gebouw is op de begane grond rolstoeltoegankelijk. De verdieping is niet rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (bijvoorbeeld individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (bijvoorbeeld stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is gezien de leeftijd toe aan levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. De bouwkundige staat van het gebouw vertoont ook problemen c.q. laat zien dat er een verouderingsproces op gang is. Daarnaast faciliteert het gebouw de onderwijsvisie onvoldoende. Er is geen aula/gemeenschappelijke ruimte aanwezig. Ook is er weinig tot geen ruimte nabij de klaslokalen om werkplekken voor leerlingen te creëren (met name bij groep 8 en in de middenbouw).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	895	€ 231.358
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	895	€ 114.318
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	895	€ 103.959
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	895	€ 186.900
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	895	€ 32.662
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	895	€ 58.066
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	895	€ 58.666
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	895	€ 53.700
				€ 839.629

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Hofmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Hofmaat
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Kievitstraat 112
Postcode en plaats:	7161 JH Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TW
Kavelgrootte:	5075 m²
Boekwaarde:	€ 242.465,59,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	957 (schatting - 90%)	Permanent
2005	106 (schatting - 10%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.063**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	147	141	138	131	128	123	122	130
Ruimtebehoefte	939	912	896	858	844	820	816	854
BVO (Bruto Capaciteit)	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
Tekort/Overschot	124	151	167	205	219	243	247	209

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt licht, er is een ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal de komende 2 jaar stijgt en daarna langzamerhand gaat dalen. De school geeft aan dat er geen ruimtetekort of ruimteoverschot wordt ervaren, de huisvesting is passend.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

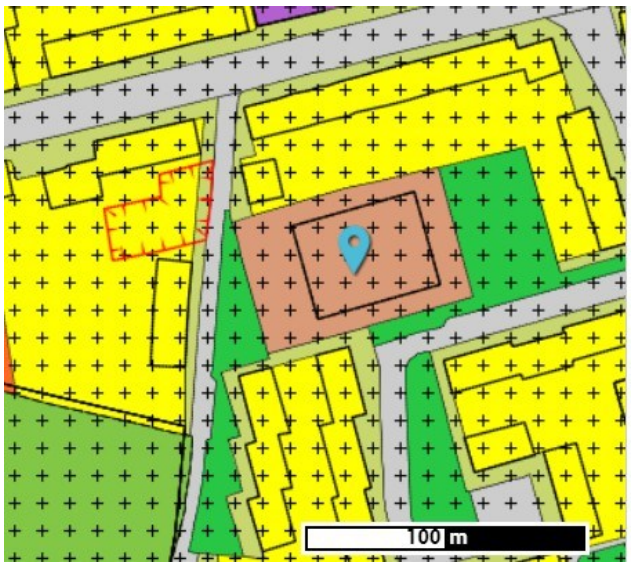

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

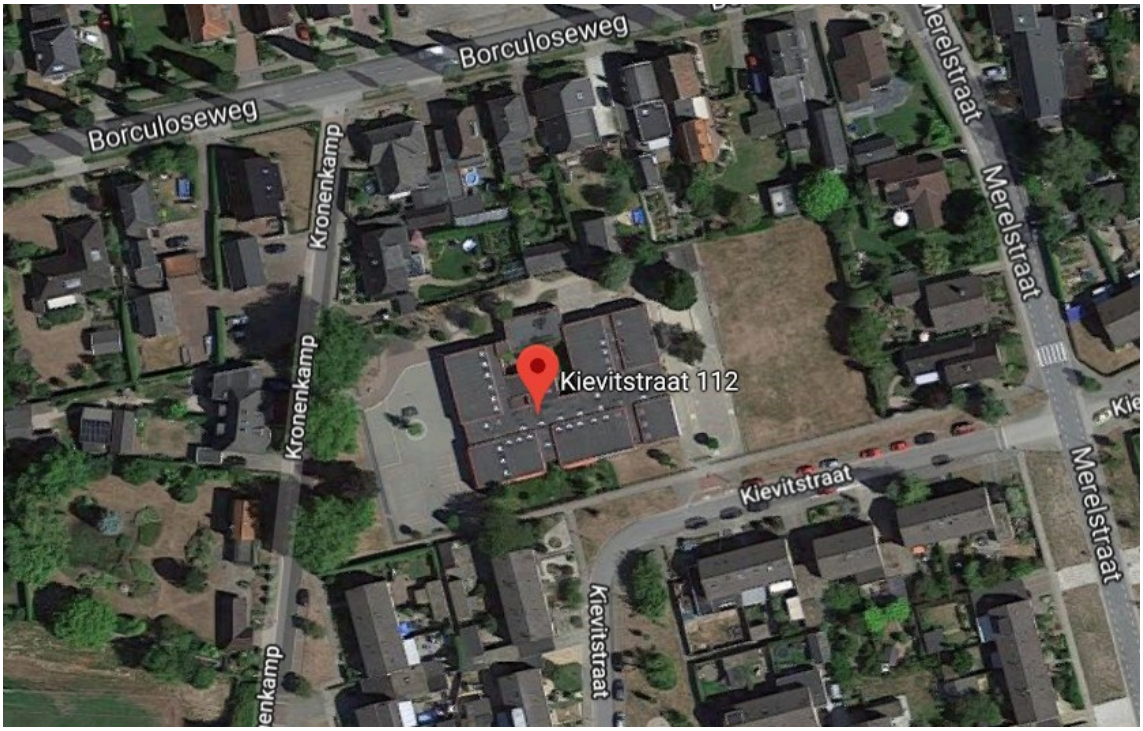
Borculoseweg
Borculoseweg
Kronenkamp
Kronenkamp
Kievitstraat 112
Merelstraat
Merelstraat
Kievitstraat
Kievitstraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

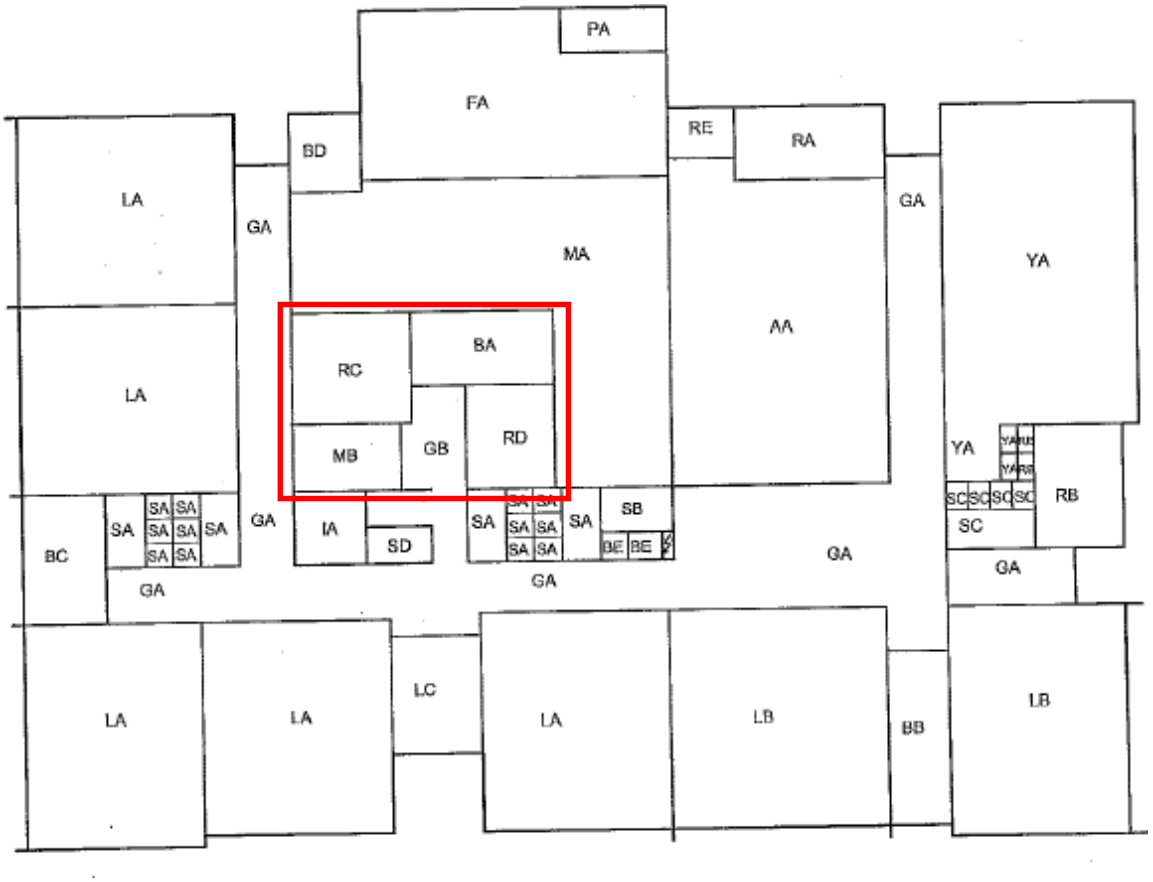

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een zichtbaar verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging binnen afzienbare tijd noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten, bij warme dagen smelt het teer van het dak.
- Vloeren: gangen zijn verouderd tegelwerk (1973), lokalen zijn linoleum.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: gedeelten nog enkel glas.

- Plafonds: nog niet over systeemplafonds, in lokalen nog oude plafonds.

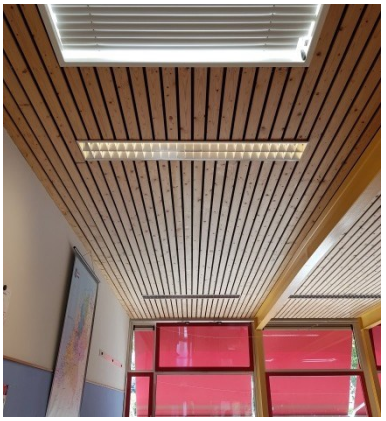

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, de vloeren, de afwezigheid van dubbel glas en de plafonds.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 48.704 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

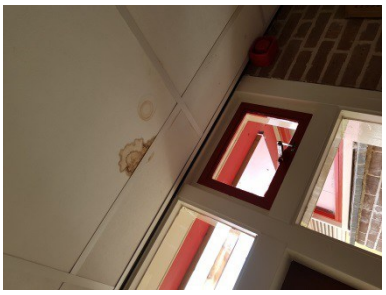

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning maar één of meerdere veiligheidsproblemen. De oude tegelvloeren zijn glad.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 4.239	-€ 2.719
Verwarming	€ 6.000	€ 5.726	€ 274
Totaal	€ 7.520	€ 9.965	-€ 2.445

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 33%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting
De school biedt in basis het leerstofjaarklassensysteem. De school legt de nadruk op de verbinding met de natuur, wat terug komt in de lessen. De school is in een transitie naar groepsdoorbrekend onderwijs. Daarbij kunnen kinderen na instructie op hun eigen niveau in groepjes of zelfstandig aan de slag. De school streeft ernaar om in de toekomst ca. 50% van de onderwijstijd de kinderen zelf aan de slag te laten gaan met groeps- of zelfstandig werk.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het huidige gebouw belemmert de mogelijkheden om dit te doen. De gangen zijn niet breed genoeg om kinderen er te laten werken. Daarnaast is de aula niet geschikt omdat er geen toezicht is vanuit de lokalen.

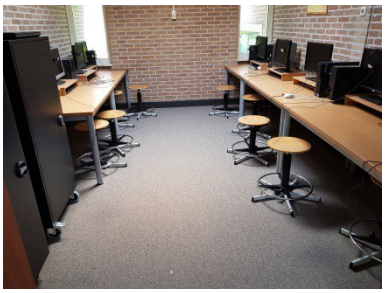

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, een gemeenschappelijke ruimte. De aula is voldoende groot om een viering te geven.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 kleine personeelskamer, 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan een geschikte personeelskamer tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 2 magazijnen en 1 materialenruimte.. De school geeft aan dat de bergruimte onvoldoende is. Er mist een grote opslagruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en/of specifieke ruimten (stafruimte, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	5,5	1	5,5
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			58

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het schoolgebouw van De Hofmaat scoort op vrijwel alle onderdelen onvoldoende. Het schoolgebouw is voor een korte duur nog houdbaar maar dient op middellange termijn (5-10 jaar) voorzien te worden van nieuwbouw of renovatie. Zeker gezien de onderwijskundige ontwikkeling van de school en de slechte bouwkundige staat.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.063	€ 274.786
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.063	€ 135.776
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.063	€ 123.474
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.063	€ 221.983
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.063	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.063	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.063	€ 69.678
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.063	€ 63.780
				€ 889.477

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk. Of: ouders en bezoekers hebben altijd moeite met het vinden van de school.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan CBS WonderWijs

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	CBS WonderWijs
Bestuur:	Scholengroep GelderVeste
Adres:	Beatrixlaan 27
Postcode en plaats:	7261 XW Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07PD
Kavelgrootte:	1945 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1981	819	Permanent
Bruto Capaciteit	**819**	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	
Netto Capaciteit	**819**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	69	65	62	60	59	58	59	62
Ruimtebehoefte	547	528	510	502	495	492	498	511
BVO (Bruto Capaciteit)	819	819	819	819	819	819	819	819
Tekort/Overschot	272	291	309	317	324	327	321	308

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

De school geeft aan dat het leerlingenaantal op 1 oktober 2018 75 leerlingen is en in het schooljaar 2019-2020 heeft de school ook 75 leerlingen. Dit is niet in lijn met de leerlingenprognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Vanuit de ruimtebehoefte berekening blijkt dat de school een groot ruimteoverschot heeft. Echter geeft de school aan dat zij dit ruimteoverschot niet ervaart, doordat unit onderwijs gegeven wordt in een schoolgebouw dat oorspronkelijk is gebouwd voor klassikaal onderwijs met een centraal hart/aula. Zie verdere toelichting bij 2.6.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

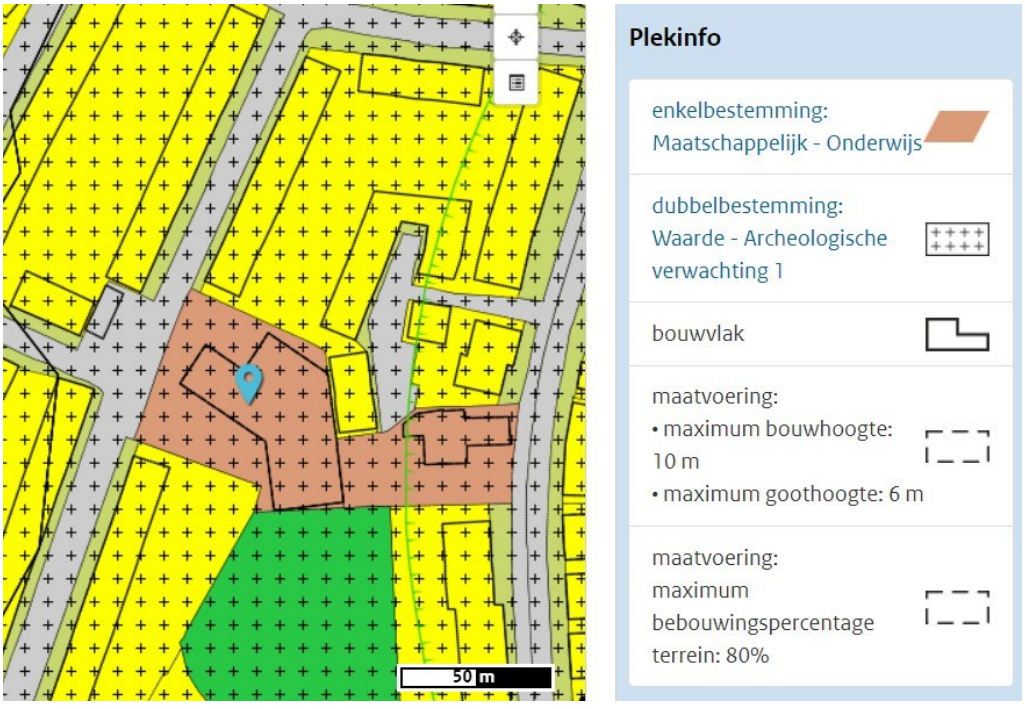

Luchtfoto

Sophialaan
Beatrixlaan
Clauslaan
Amaliahof
Amaliahof
Beatrixlaan 27
Beatrixlaan
Barchemseweg
Beatrixlaan

1.5. Plattegronden

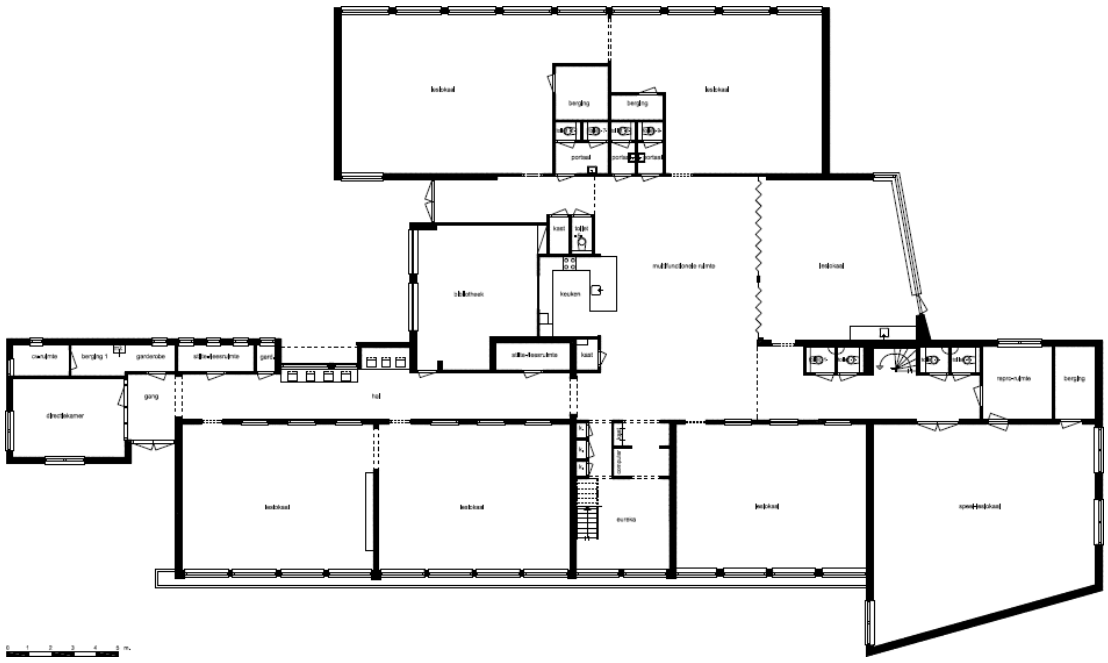

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

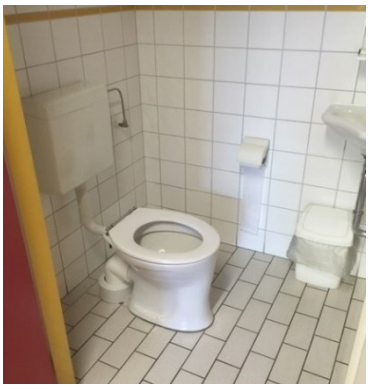

Het gebouw is in 1981 gebouwd. Daarmee is het gebouw 38 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0 – 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen, in 2015 is de vloerbedekking vervangen.
- CV-ketels: geen problemen. Recentelijk niet vervangen. In het MJOP staat vervanging Cv-ketel binnenkort op de planning.
- Sanitair: geen problemen en netjes onderhouden. Recentelijk een gietvloer in de keukentoiletten geplaatst. Er ligt nog enigszins gedateerd tegelwerk in de sanitaire ruimten van groepen 3 tot en met 8.

- Elektrische Installaties: geen problemen, CV-leidingen worden iedere 15 jaar vervangen conform MJOP.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast. Wel problemen met het hang en sluitwerk op een aantal plekken (waaronder in de directiekamer).
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 16.475 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 22.026 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Gezien de huidige staat van het gebouw door het goed huisvaderschap van de school wordt het oordeel van een 4 genuanceerd naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

De school geeft aan dat het gebouw veel warmte binnenlaat en vasthoud, waardoor klimaatproblemen ontstaan. In de units 3/4/5/6 worden hoofdpijn klachten ervaren.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.153,16		
Verwarming	4.465,86		
Totaal	5.619,02		

Exploitatie gegevens niet ontvangen – score is een schatting

De school geeft aan dat bewust wordt omgegaan met het gebruik van energie (gas en elektra).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt unit onderwijs aan. Dit houdt in dat er groepen leerlingen van verschillende leerjaren bij elkaar in de groep zitten. De kinderen plannen zelf hun dag en werkzaamheden. Er is ook vaste instructie en overleg tussen de leerling en de leraar. In iedere ruimte vinden 4 activiteiten plaats, te weten taal, rekenen, atelier en ontdekking.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Daarbij is behoefte aan grote lokalen/ruimten, waar 4 verschillende activiteiten kunnen plaatsvinden. Het is wenselijk om ruimten te hebben met zichtbaarheid op de werkplek van de docent. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan grotere ruimten voor groepen 3/4/5/6. De lokalen zijn te klein voor 4 activiteiten. Er wordt nu gebruik gemaakt van het centrale hart/ de aula, waar de helft van de ruimte wordt gebruikt voor 3/4 en de helft van de ruimte voor 5/6. Dit is werkbaar, maar de zichtlijnen zijn niet optimaal. 1 lokaal, in de hoek van het gebouw, wordt nu ingezet als theater omdat het centrale hart wordt ingezet voor 2 units.
De ruimte voor het unitonderwijs van de unit groep 7/8 is voldoende. Er worden twee lokalen ingezet die aan elkaar verbonden zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. Deze aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. het probleem is echter dat de aula niet ingezet wordt als aula, doordat de ruimte wordt gebruikt voor het unitonderwijs van de middengroepen.
- Stafruimten: er is een directiekamer die ook als personeelskamer wordt gebruikt. Er is daarnaast nog een spreekkamer. Er zijn voor deze omvang school voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is (een zolder met bergruimte).
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. Er is in m2 geen tekort aan ruimten. De school loopt er tegenaan dat de indeling van de ruimten niet optimaal is en in de ideale situatie aangepast dient te worden. Vandaar dat de score 5,5 wordt toegekend.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is voor wat betreft bouwkundige staat, binnen milieu en expliitatie onvoldoende. Onderwijskundig functioneert het gebouw redelijk. Advies is een integrale ingreep tussen 5 – 10 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	819	€ 211.712
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	819	€ 104.610
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	819	€ 95.132
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	819	€ 171.029
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	819	€ 29.889
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	819	€ 53.135
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	819	€ 53.684
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	819	€ 49.140
				€ 768.331

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed. De school is vanaf twee kanten te bereiken en gelegen in een rustige woonwijk met relatief ruime straten.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Basisschool Kardinaal Alfrink

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Kardinaal Alfrink
Bestuur:	**Stichting Keender**
Adres:	Koordsteeg 11
Postcode en plaats:	7161 WP, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09WH
Kavelgrootte:	3794 m²
Boekwaarde:	€ 168.386,60,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	1.026 (90% - schatting)	Permanent
2004	114 (10% - schatting)	
Bruto Capaciteit	1.140	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

De bouwjaren zijn niet apart beoordeeld, omdat het bouwdeel uit 2004 een dusdanig klein onderdeel is dat integraal naar beide bouwdelen gekeken dient te worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	158	154	151	142	139	134	132	141
Ruimtebehoefte	1000	979	964	919	904	879	869	914
BVO (Bruto Capaciteit)	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140	1140
Tekort/Overschot	140	161	176	221	236	261	271	226

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat. De school ervaart dat op dit moment geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

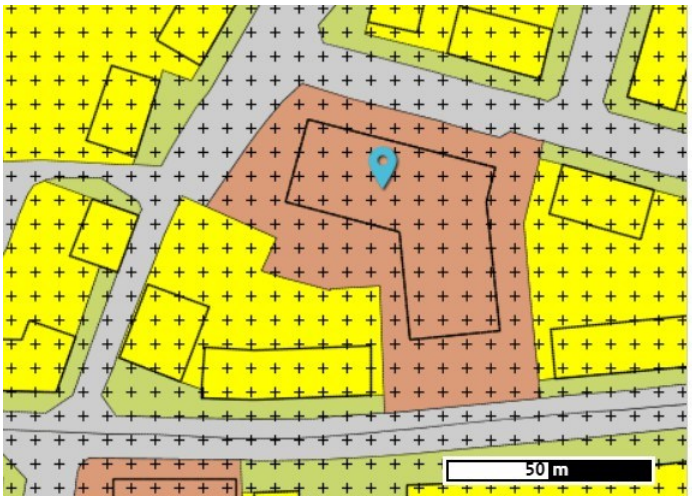

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Wolfersweg
K. Nieuwenhuizenstr
Koordsteeg
Koordsteeg 11
Wolfersweg
Gosselinkweg
Meijersweg
Meijersweg
Meijersweg
Gereformeerde
Kerk Vrijgemaakt

1.5. Plattegronden

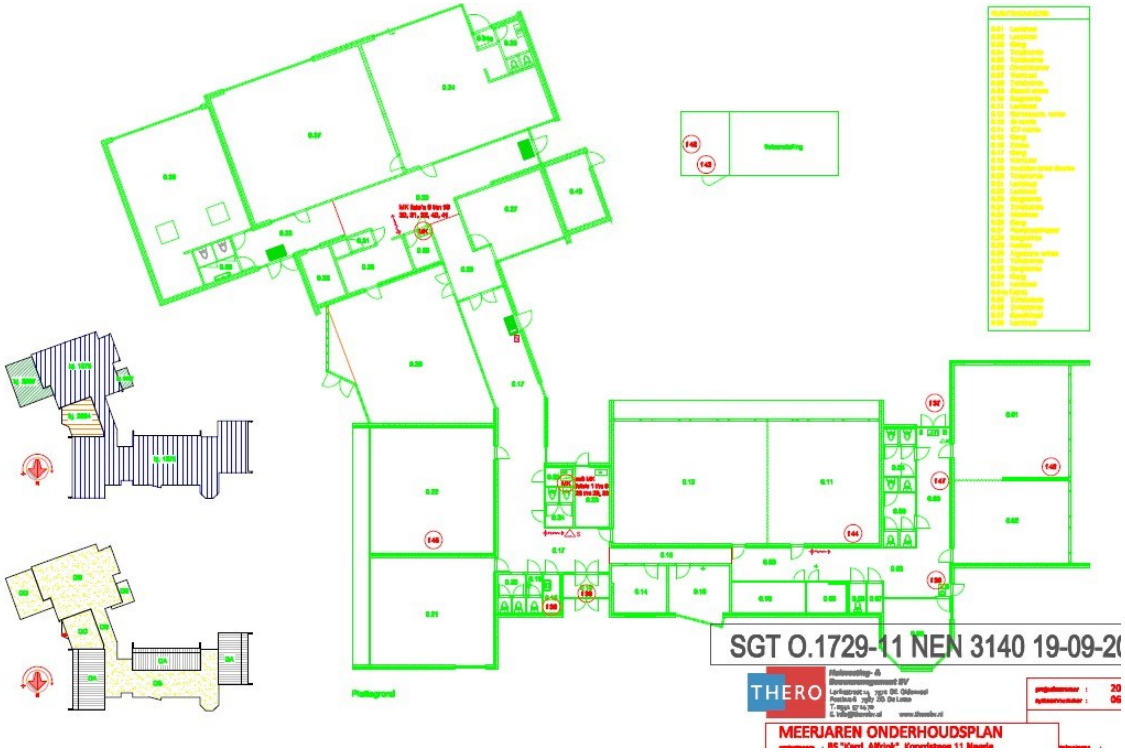

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding in 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het dak is niet geïsoleerd. Op de zolderverdieping is te zien dat er tochtgaten zijn tussen dakrand en het dakbeschot.
- Vloeren: de vloer zijn oud en gedateerd. Veel verschillende vloerdelen.
- Cv-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: de meeste toiletten hebben een gietvloer en tegelwerk. Er wordt veel stank ervaren doordat toiletgroepen geen afzuiging hebben.

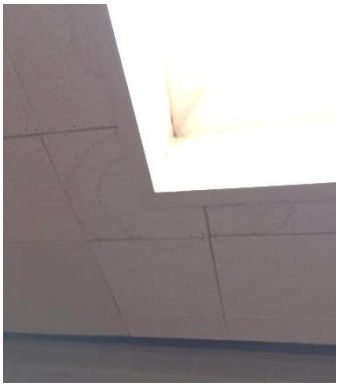

- Elektrische Installaties: dit is 44 jaar oud en nog niet vervangen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: alleen de kleutergroep heeft dubbel glas. De rest van het onderwijsgebouw heeft enkel glas. De kozijnen zijn van hout.
- Plafonds: de plafonds zeer verouderd; veel lokalen hebben houten plafonds. De gangen hebben grijze vezelplafonds. De houten latten plafonds zorgen voor veel stof. Het kantoor van de directiekamer heeft een houten latten plafond. De geur was al enkele tijd niet in orde. Na inspectie bleek er veel stof en ongedierte boven het plafond te zijn. De lokalen zijn ook voorzien van een latten plafond waarvan niet onderzocht is of hier ook zaken onder zitten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met de daken, vloeren, plafonds en toiletten. Ook is de keuken voor het personeel erg gedateerd. Samenvattend is te zien dat het gebouw aan de binnenzijde toe is aan nieuwbouw/renovatie. Bijna het hele gebouw heeft houten kozijnen, enkel glas en verouderde vloeren en plafonds. Daarnaast is de geur in de kantoren en stafruimten bedompt.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 87.634 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één zijde van het lokaal. De andere zijde, gelegen aan de buitenzijde, kunnen geopend worden <1,80 meter. Ventilatie kan daarmee aan twee kanten van het lokaal plaatsvinden.

De ramen aan de binnenzijde van de lokalen (in de opbouwen van de school) zijn voorzien van zonwerend folie, omdat de temperatuur in de zomermaanden dusdanig hoog is dat dit het onderwijsproces verstoord.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.691,06	3.846	-2.154,94
Verwarming	6.716,46	8.598	-1.881,54
Totaal	8.407,52	12.444	-4.036,48

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school heeft haar onderwijsvisie onderbouwd aan de hand van vier pijlers: uitdaging, ontdekken, samen en structuur. Het Kardinaal Alfrink heeft twee kleutergroepen, groep 3, een combinatiegroep 4-5, een combinatiegroep 5-6, groep 7 en groep 8. Op de school werken de kinderen aan kennis en vaardigheden, leren ze zelfstandig werken en plannen, leren kennen van elkaar in een positieve omgeving en hebben ze respect voor elkaar. De school werkt ook vaak groepsdoorbrekend.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

De huidige opzet van de school zijn lokalen gelegen aan een gang. Deze gang is bij een aantal lokalen smal en op een aantal plekken is de gang breder. De klaslokalen zijn ruim. Doordat de gang het nu niet toelaat om daar prettig te werken vinden de verschillende lesvormen en activiteiten in de klassen plaats. Er staan verspreid door de school op de gangen wel tafeltjes waaraan gewerkt kan worden en bij de kleutergroepen staan materialen op de gang (niet optimaal- zie foto). De school geeft aan extra behoefte te hebben aan ruimten waar groepsdoorbrekend gewerkt kan worden en waar leerlingen zelfstandig kunnen werken. Op dit moment werken leerlingen in de klas.

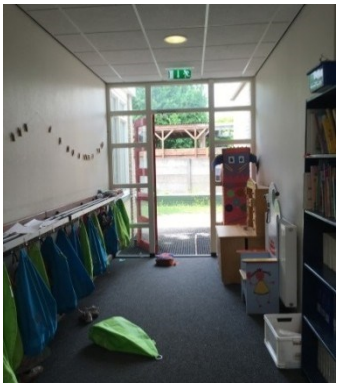

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De school mist een gemeenschappelijke ruimte.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en er zijn meerdere kantoren. De kantoren zijn niet overal voldoende ruim en prettig. Er zijn voldoende stafruimten, echter niet allen even geschikt.
- Bergruimte: er is een zolderberging en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten, waar leerlingen zelfstandig en in groepjes buiten het lokaal kunnen werken. De huidige structuur laat het werken buiten de klas niet faciliterend genoeg toe. Ook mist de school een gemeenschappelijke ruimte. Daarnaast zijn niet alle stafruimten (werkkamers en kantoren) prettig om in te verblijven. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			60,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het onderwijsgebouw van de Kardinaal Alfrinkschool is sterk verouderd. De school geeft aan dat het gebouw lastig te onderhouden is door de huidige staat van het gebouw. Het gebouw is moeilijk schoon te houden, er is veel stof door de houten latten plafonds en zonwerende lamellen. Er wordt geklaagd over hoofdpijn klachten door het klimaat en de geuren in de lokalen en gangen. Naast deze technische gebreken faciliteert de opzet van het gebouw ook niet geheel de onderwijsvisie. Met toezicht kan enkel gewerkt worden in de lokalen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.140	€ 294.691
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.140	€ 145.611
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.140	€ 132.418
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.140	€ 238.063
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.140	€ 41.603
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.140	€ 73.961
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.140	€ 74.725
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.140	€ 68.400
				€ 1.069.472

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan H.W. Heuvelschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool H.W. Heuvelschool
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Kronenburgerstraat 3A
Postcode en plaats:	7271 GD Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	12UR
Kavelgrootte:	3380 m²
Boekwaarde:	€ 233.608,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	724 (schatting – 80%)	Permanent
2000/2003	180 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**904**	
Medegebruik/Verhuur	**Geen (alleen VVE)**	

De uitbreiding betreft 1 extra lokaal met gangruimte en een uitbreiding van twee lokalen. Vanwege de beperkte omvang van wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	181	172	165	153	148	145	148	156
Ruimtebehoefte	1.110	1.066	1.028	970	943	931	943	983
BVO (Bruto Capaciteit)	904	904	904	904	904	904	904	904
Tekort/Overschot	-206	-162	-124	-66	-39	-27	-39	-79

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het tekort terugloopt. De school geeft echter aan dat er in tegenstelling tot wat de prognose aangeeft een groei is met ca. 10 leerlingen dit jaar.

De school ervaart een ruimtekort. De school heeft 8 groepen en 8 lokalen, maar beperkte nevenruimte (zie onderwijskundige functionaliteit).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

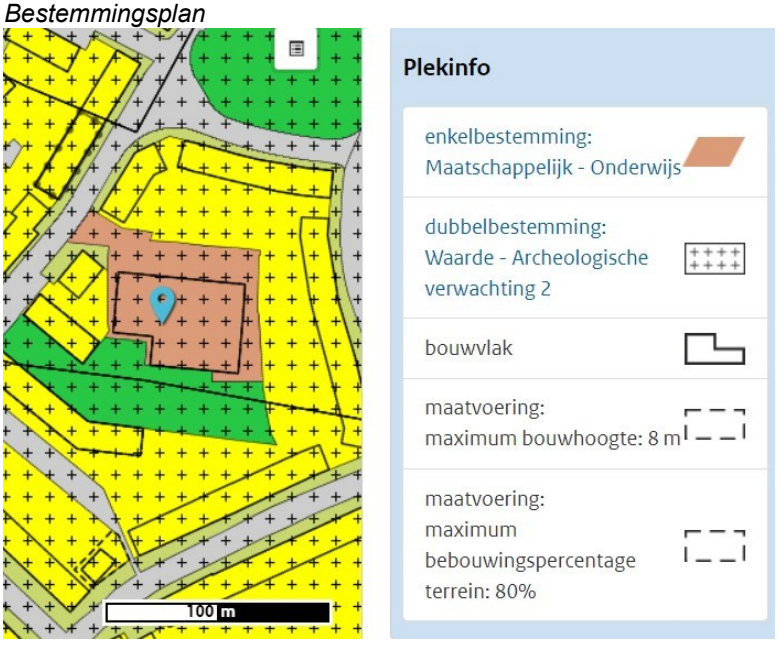

Luchtfoto

Kronenburgerstraat
Kronenburgerstraat 3A
Burgemeester Bloemersstraat
et Langeler
Kronenburgerstraat

1.5. Plattegronden

Blauw = 2000/2003

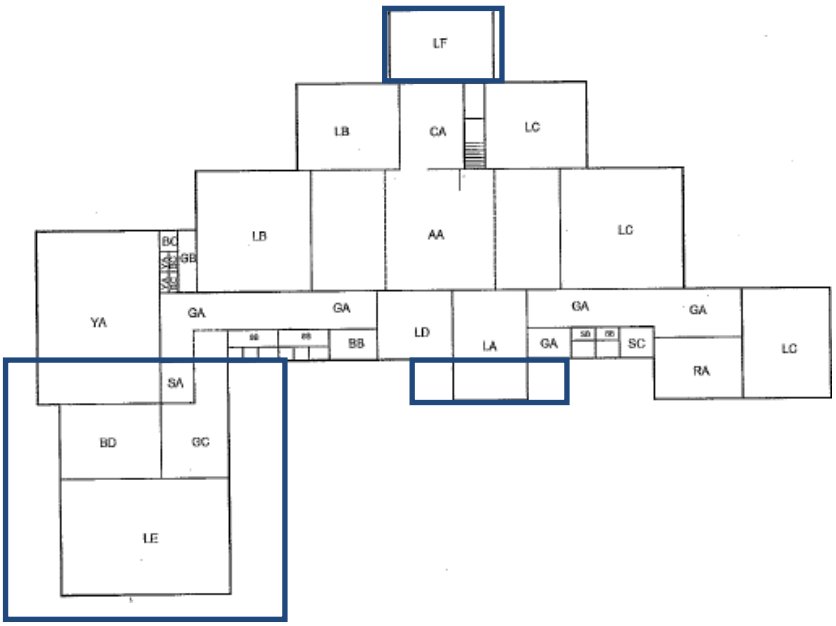

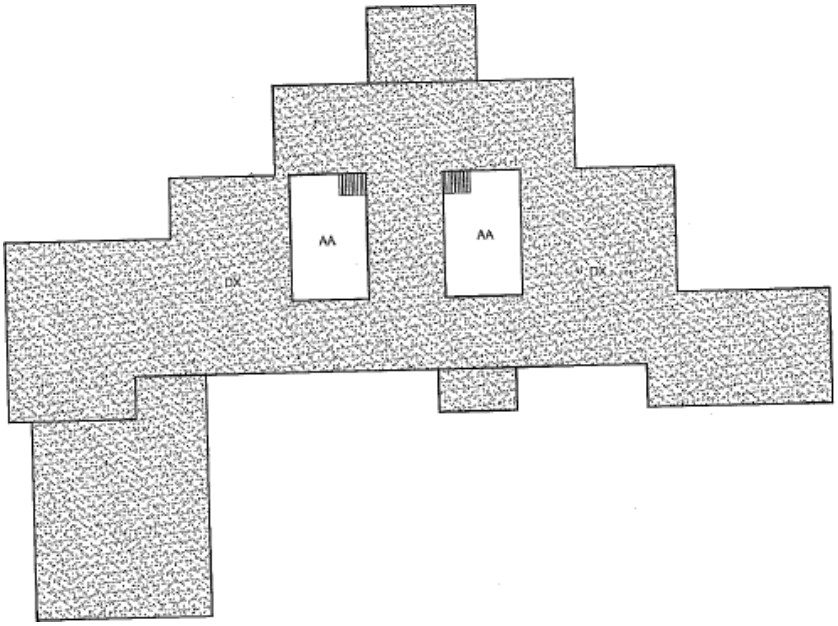

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 03-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	5,5

Toelichting

Een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Er sprake van uitbreiding, maar dit heeft geen afbreuk gedaan aan de uitstraling. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouw 65 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: de dakbedekking is vernieuwd, zonnepanelen worden geplaatst.
- Vloeren: linoleum, in 1 lokaal is vloerbedekking (vanwege akoestiek)
- CV-ketels: ketel is gesitueerd in de kelder zou eigenlijk verplaatst moeten worden, verder geen aandachtspunten
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten

- Riolering: af en toe verstoppingen
- Dubbel glas: overal aanwezig
- Plafonds: systeemplafonds

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en de riolering.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €16.423 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. In 2018 hebben echter aanzienlijke investeringen plaatsgevonden in o.a. dak en schilderwerk (ca. €190.000). Indien deze investering meegerekend zou worden is er sprake van een lichte overschrijding van de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties. Vanwege het beperkt aantal aandachtspunten en de recente investeringen wordt het oordeel genuanceerd met 0,5 punt. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Aandachtspunten zijn de smalle gangen en situering van de stopcontacten.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie maar deze wordt niet gebruikt omdat het niet functioneert. Daarnaast is het mogelijk om in de meeste lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan één kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 4.616	-€ 2.925
Verwarming	€ 6.716	€ 8.065	-€ 1.349
Totaal	€ 8.408	€ 12.681	-€ 4.273

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 51%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
De school werkt met het leerstofjaarklassensysteem. Er wordt wel regelmatig buiten de klas gewerkt, in de aula (zelfstandig of in groepjes).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan dit momenteel in basis faciliteren, echter zijn de ruimten voor zelfstandig en groepswerk niet optimaal, kinderen zitten samen in de aula. Idealiter zou er sprake zijn van meer differentiatie in ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. De aula is net groot genoeg om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directie, 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 stafruimte tekort te komen voor IB/RT. Bovendien is de personeelskamer te klein om het gehele personeel te faciliteren.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is. Er is te weinig ruimte voor opslag van jassen en tassen. Er is wel een groot magazijn. Er is een tekort aan 1 bergruimte. Er wordt nu gebruik gemaakt van de kelder, wat onwenselijk is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

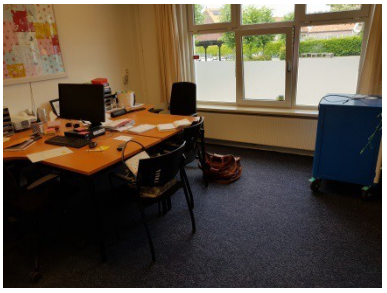

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4.5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Het gebouw van de Heuvelschool is onderwijskundig nog functioneel, maar is bouwkundig verouderd ondanks de investeringen van het schoolbestuur. Qua binnenmilieu voldoet het gebouw niet meer aan de huidige eisen en normen, en ook de exploitatiekosten zijn hoog. Het advies is om binnen 5 – 10 jaar renovatie of nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	904	€ 233.684
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	904	€ 115.467
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	904	€ 105.005
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	904	€ 188.780
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	904	€ 32.991
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	904	€ 58.650
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	904	€ 59.256
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	904	€ 54.240
				€ 848.072

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan De Marke

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Marke**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Bosstraat 10
Postcode en plaats:	7161 XZ Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18SN
Kavelgrootte:	4.720 m²
Boekwaarde:	€ 461.943,26,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	349 (30% - schatting)	Permanent
1992	816 (70% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1165**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Door brand en een fusie is in de jaren'90 het nieuwbouw deel gerealiseerd. In het gebouwdeel uit 1992 zijn entree met aula, de personeelskamer, directiekamer, 2 leslokalen op de begane grond en 2 leslokalen op de verdieping gesitueerd. De gebouwdelen worden apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	156	155	151	142	139	134	132	140
Ruimtebehoefte	985	980	960	914	899	874	864	904
BVO (Bruto Capaciteit)	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165	1165
Tekort/Overschot	180	185	205	251	266	291	301	261

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart ruimteoverschot. 1 lokaal wordt nu ingezet als een overlooplokaal voor groep 7 op de eerste verdieping. Daarnaast heeft de school een aantal open ruimten voor de lokalen waar (computer)werkplekken zijn gecreëerd. Deze ruimten worden als prettig ervaren, maar geven wel aan dat sprake is van ruimteoverschot gezien het feit de school ook ruime lokalen heeft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

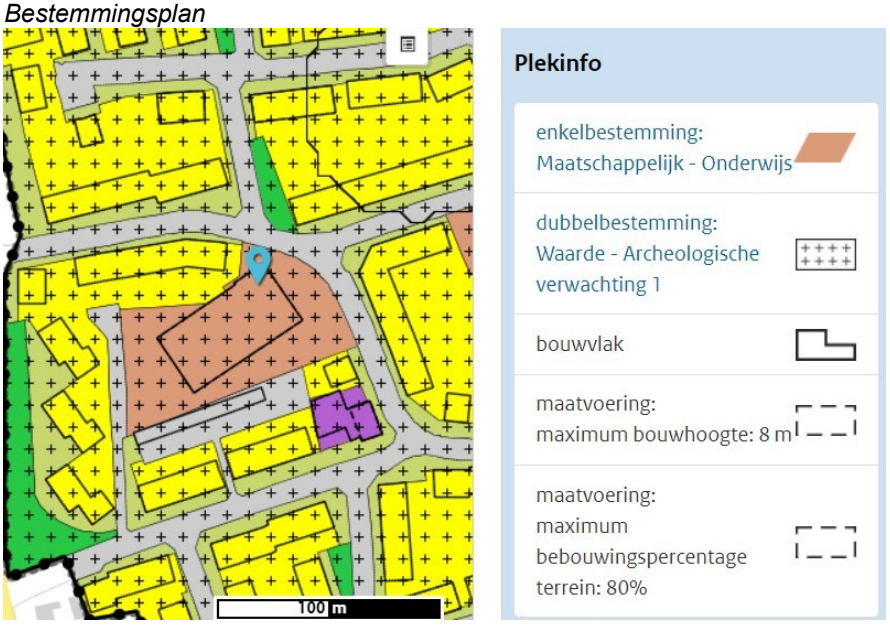

Luchtfoto

Blikplein
Madeby Eetbeleving
Hoeveweg
Bosstraat
Bosstraat 10
Bosstraat
Wormgoor Vuurwerk
Bosstraat
Weverstraat
Kalanderstraat
Schoolstraat

1.5. Plattegronden

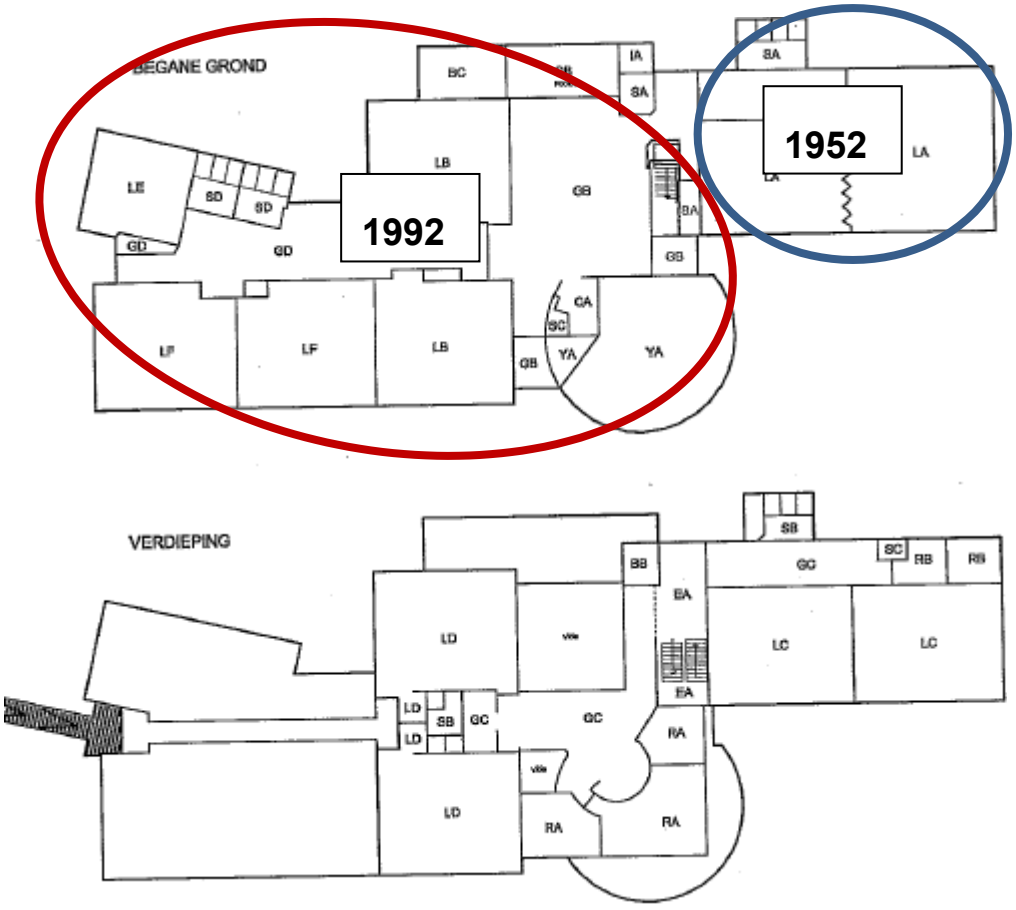

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouwdeel 1952	6
Uitstraling gebouwdeel 1992	6

Toelichting
Beide gebouwdelen hebben een degelijke en functionele uitstraling. De gebouwen stralen één geheel uit, door type baksteen en vormgeving is wel te zien dat het gebouw twee bouwjaren heeft. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouwdeel 1952	4
Bouwkundige staat gebouwdeel 1992	5,5

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1952
Het oorspronkelijke schoolgebouw is in 1952 gebouwd. Daarmee is het gebouw 67 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkage in de houten dakrand ter zijde van de pleinkant (zie foto)
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: geen problemen. Netjes; gietvloer en tegelwerk.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.

- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Gebouwdeel 1992

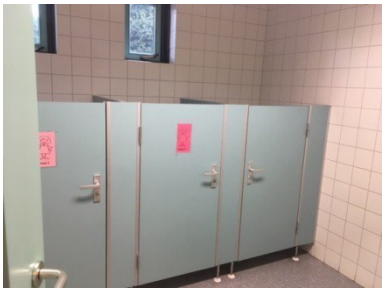

Dit gebouwdeel is in 1992 gebouwd. Daarmee is het gebouw 27 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw al in aanmerking had moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: linoleum vloer wordt onderhouden conform MJOP.
- Cv-ketels: geen problemen, wordt tot 2027 nog niet vervangen. Leeftijd niet bekend.
- Sanitair: Netjes; gietvloer en tegelwerk. Wel treedt hier vaak lekkage op, de school heeft hier al een inspectie laten uitvoeren waaruit blijkt dat de oorzaak ligt bij aansluiting nieuw-oud gebouwdeel.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal dubbel glas.
- Plafonds: netjes, witte systeemplafonds in lokalen en stucwerk in de gangen.

Een ander aandachtspunt is de akoestiek in het gebouw. Het geluid verspreid zich erg gemakkelijk in het gebouwdeel uit 1992. Hier wordt ook hinder door ervaren. Daarnaast is er geluidsoverdracht tussen de directiekamer, personeelskamer en IB-ruimte. Dit wordt als storend ervaren en is privacygevoelig. De school geeft aan hier veel hinder van te ondervinden.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 60.177 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is een flinke overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties, aangezien het gebouw een aantal lekkages/verbreken toont en de gemiddelde onderhoudskosten per jaar de vergoeding overschrijden. Wel dient opgemerkt te worden dat de school het gebouw goed onderhoud.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouwdeel 1952	6
Veiligheid gebouwdeel 1992	6

Toelichting

Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouwdeel 1952	4
Binnenmilieu gebouwdeel 1992	4

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Beide gebouwdelen zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen een klein raam te openen op een hoogte >1,80 meter en een groter raam op een hoogte <1,80 meter (1 kant). Vandaar dat een 4 wordt gegeven.

De school geeft aan dat er veel hoofdpijnklachten zijn en dat de temperatuur blijft hangen. Met name op de eerste verdieping daalt de temperatuur niet en blijft het klimaat bedompt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	1.519,91	4.850*	-3.330
Verwarming	6.000,36	7.145**	-1.145
Totaal	7.520,27	11.995	-4.475

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

De energiekosten en de exploitatievergoeding zijn berekend op basis van het totale gebouw (kosten) en totaal aantal leerlingen (vergoeding). Dit onderdeel kan daarom niet per gebouwdeel beoordeeld worden. Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 60%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1952	7
Onderwijskundige staat gebouwdeel 1992	6

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt openbaar onderwijs aan. De Marke heeft zeven groepen. Het openbaar onderwijs past bij de naamgeving 'De Marke' dat voor grens staat. De school is voor alle leerlingen openbaar toegankelijk. Een school die waarde hecht aan openheid en gemeenschappelijkheid. In het logo zijn geometrische vormen opgenomen. Die staan voor de visie van De Marke; de figuren symboliseren de kinderen. Elk figuur is uniek zoals elk kind uniek is.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Het gebouwdeel uit 1952 is bestemd voor een zeer ruim lokaal voor groepen 1-2. In dit lokaal zijn meerdere hoeken gecreëerd. Deze ruimte sluit volledig aan bij de onderwijsvisie. Dit gebouwdeel scoort daarom een 7 *(geen foto's vanwege aanwezige kinderen).*
De opzet van het gebouwdeel uit 1992 is klaslokalen gelegen in een cluster aan een smalle of brede (foto) gang. Op deze brede gangen is op diverse plekken ook ruimte gecreëerd voor werkplekken voor leerlingen. Deze ruimte is passend gerealiseerd bij de groepen 3/4 op de begane grond. Op de verdieping bij groepen 5 en 6 is een smalle gang waar aan de gevel een aantal werkplekken is gecreëerd. Dit is minder passend. De school geeft aan in de nabijheid van alle lokalen deze werkplekken te willen creëren. Ook geeft de school aan extra behoefte te hebben aan meer transparantie te hebben tussen de lokalen en de gang. Dit gebouwdeel scoort vanwege de wensen voor meer transparantie en werkplekken nabij alle lokalen een 6.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula, gecombineerd met de entree van het gebouw. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. In de aula wordt ook overgebleven door de leerlingen en zijn werkplekken gemaakt waar de leerlingen zelfstandig en in groepjes kunnen werken.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en een IB-ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen. Geluidsoverdracht en privacy gevoeligheid is wel een minpunt.
- Bergruimte: er is berging op het schoolplein en diverse magazijnen. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet.. Het gebouw heeft geen lift. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

1952

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			61

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouwdeel uit 1952 vertoont een aantal technische gebreken, waaronder een lekkage aan de dakrand. Ook het binnenmilieu is niet eigentijds. De school onderhoud het gebouwdeel goed, waardoor de uitstraling prima is. Oorspronkelijk had dit gebouwdeel twee lokalen. Door een flexibele wand zijn deze twee oorspronkelijke lokalen tot één grote ruimte gevormd voor groep 1-2. Het is een erg ruim lokaal die onderwijskundig uitstekend functioneert.

1992

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Dit gebouwdeel sluit qua uitstraling aan op het gebouwdeel uit 1952. Gezien de leeftijd vertoont het gebouw een aantal technische gebreken. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie.

Het gebouw van De Marke is over het algemeen in goede staat. Beide gebouwdelen vertonen ieder hun eigen kleine gebreken gezien hun leeftijd. Ten tijde van de nieuwbouw in 1992, is ook het gebouwdeel uit 1952 gerenoveerd. De afweging dient te zijn dat het volledige gebouw op het natuurlijke moment dat het gebouwdeel uit 1992 ca. 40 jaar oud is nieuw gebouwd of gerenoveerd gaat worden. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen).

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.165	€ 301.153
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.165	€ 148.804
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.165	€ 135.322
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.165	€ 243.284
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.165	€ 42.516
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.165	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.165	€ 76.364
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.165	€ 69.900
				€ 1.017.342

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De school is te bereiken via twee smalle straten. De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende. Aandachtspunt is dat er te weinig parkeerplaatsen zijn.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Personeel en ouders moeten in de wijk parkeren. Er wordt wel rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan Wereldboom (Voormalig)

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**De Wereldboom (Voormalig)**
Bestuur:	
Adres:	Graaf Wichmanstraat 24
Postcode en plaats:	7271 CD Borculo
Onderwijssoort:	-
Brin nummer:	-
Kavelgrootte:	2.952 m2
Boekwaarde:	,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1958	993	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.177**	
Medegebruik/Verhuur	**kinderopvang**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Er is geen prognose omdat er geen school gebruik maakt van het gebouw. De huidige school is qua omvang geschikt voor 158 leerlingen (er is geen rekening gehouden met de ruimte die in gebruik zijn voor kinderopvang).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

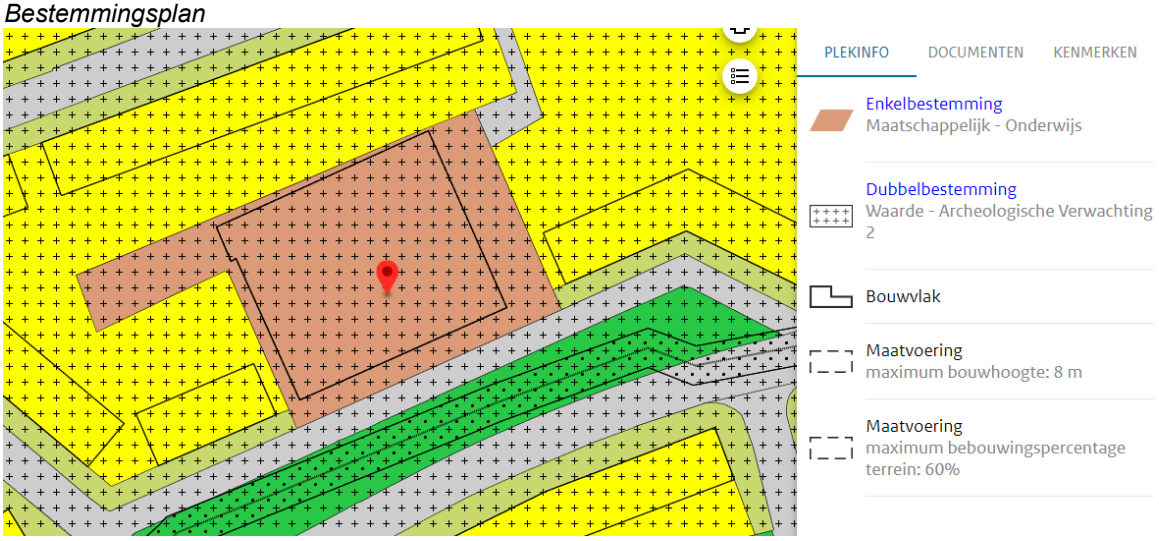

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

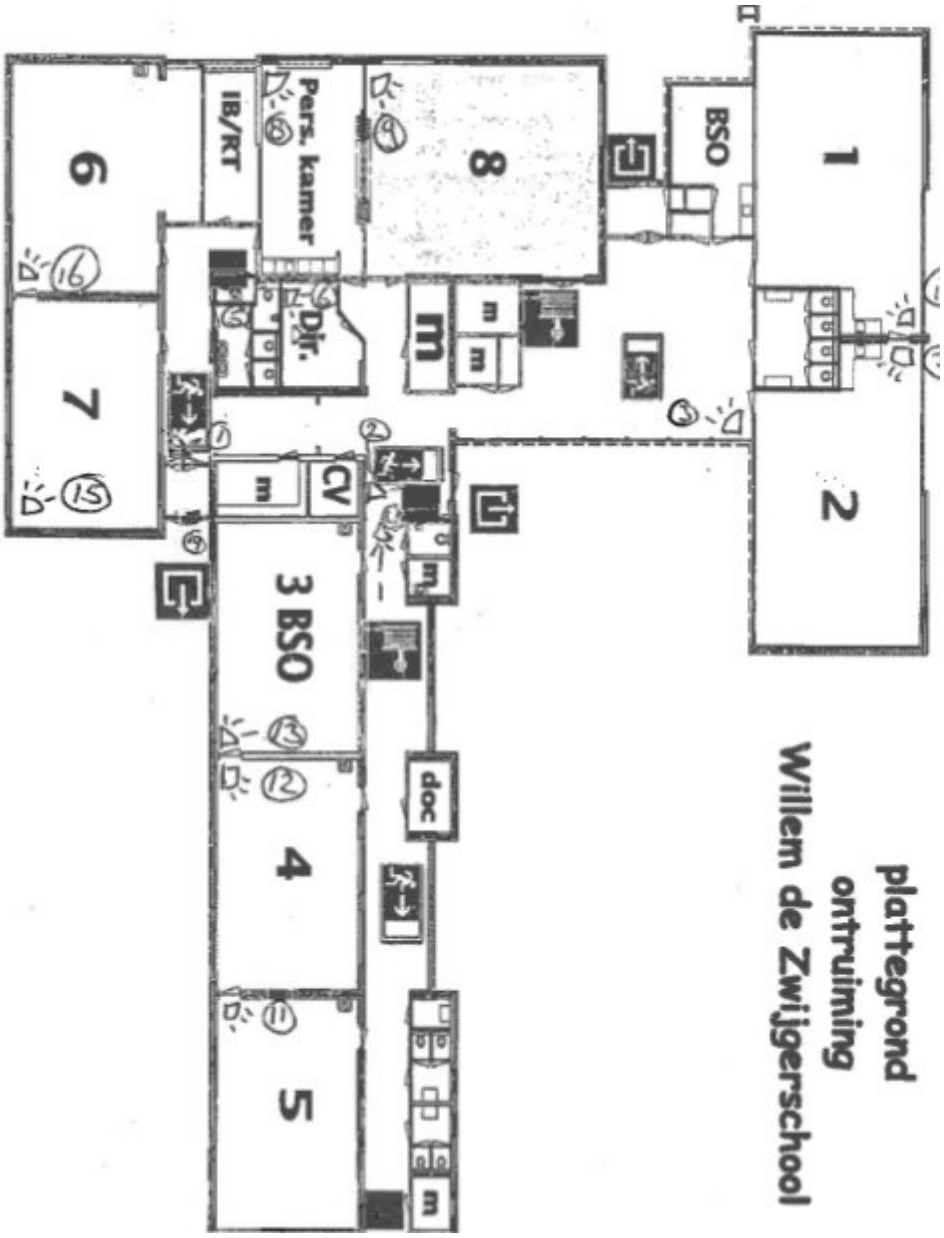

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 oktober 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gehele gebouw	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1958 gebouwd. Daarmee is het gebouw 61 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw tussen 0-5 jaar in aanmerking zou komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: verouderd, mix van linoleum en vloerbedekking in lokalen.
- CV-ketels: geen problemen, vervangen in 2010.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.

- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast met kunststof kozijnen.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

De bouwkundige elementen verkeren in redelijke staat gezien de leeftijd van het gebouw. De score wort genuanceerd naar 5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter aan 2 kanten.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.049	-€ 1.358
Verwarming	€ 6.716	€ 7.973	-€ 1.257
Totaal	€ 8.408	€ 11.022	-€ 2.614

Er is uitgegaan van de kosten van de school die voorheen van het gebouw gebruik maakte. De vergoeding is gebaseerd op het maximale leerlingenaantal wat het gebouw kan huisvesten.

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Er is in de huidige situatie geen school in het gebouw gehuisvest. Het is daarom niet mogelijk om op de normale wijze van de QuickScanmethodhiek het gebouw te beoordelen op onderwijskundige functionaliteit.

Gezien de structuur van het gebouw (gangenschool), en beperkte mogelijkheden om te kunnen differentiëren in lesvormen wordt het gebouw als onvoldoende beoordeeld (4). Echter zijn de lokalen ruim en is er de mogelijkheid om middels schuifwanden van twee ruimten één ruimte te maken. Dit verhoogt de functionaliteit van het gebouw. De score wordt daarom genuanceerd tot een 5.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/centrale ruimte..
- Stafruimten: er zijn twee stafruimten. Er is normaliter behoefte aan ca. 3 stafruimten en een gebrek van 1 ruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan ruimte om te differentiëren en specifieke ruimten (aula en stafruimten). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			60

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	x		

Quickscan Menno ter Braakschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Menno ter Braakschool
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Koningin Wilhelminastraat 44
Postcode en plaats:	7151 CP Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	10LM
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 317.788,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
Ca. 1960	184 (schatting - 15%)	Permanent
1982	795 (schatting - 65%)	Permanent
Ca. 2005*	243 (schatting - 20%)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.222**	
Medegebruik/Verhuur	BSO (aula)	

*onderwijskundige vernieuwing

Vanwege de vergelijkbare bouwkundige en functionele staat van de gedeelten uit 1960 en 1982, en de beperkte omvang van het gedeelte uit 2005 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	176	172	168	163	161	160	165	174
Ruimtebehoefte	1.088	1.066	1.045	1.021	1.013	1.008	1.035	1.077
BVO (Bruto Capaciteit)	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
Tekort/Overschot	134	156	177	201	209	214	187	145

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school daalt waardoor het ruimteoverschot toeneemt.

De school verwacht een daling, maar minder sterk dan door de prognose aangegeven. De school ervaart een ruimtetekort, met name qua nevenruimten. De BSO wil ook graag uitbreiden, dit is niet mogelijk. Alle 8 lokalen zijn bezet door 8 groepen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Ter Braak
Huenderstraat
Meergaardenweg
Koningin
Wilhelminastraat 44
Jongsmastraat
Kon. Wilhelminastraat

1.5. Plattegronden
Rood = 2005
Blauw = 1960

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-04-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is grotendeels in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: regelmatig lekkages, nooit vervangen.
- Vloeren: linoleum, gebruikssporen zijn echt wel zichtbaar.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: 2 jaar geleden vervangen.
- Riolering: aan het gedeelte van de kleuters regelmatig verstopping en stankoverlast.
- Dubbel glas: nog niet overal toegepast, op sommige plaatsen nog oude kozijnen

- Plafonds: systeemplafonds, gedeelte is nog hout en vertoont scheurvorming.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak, riolering, plafonds en ontbreken van dubbel glas.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 57.002 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 32.474 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie (slechts 1 lokaal) en voldoet niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kanten).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.691	€ 3.268	-€ 1.577
Verwarming	€ 6.716	€ 7.186	-€ 470
Totaal	€ 8.408	€ 10.454	-€ 2.046

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 24%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school heeft in basis nog het leerstofjaarklassensysteem. De kleuters zijn een combinatiegroep, vanaf groep 3 zijn er enkele groepen. De school heeft naast de basisvakken veel aandacht voor sociale vaardigheden en burgerschap. Er is bijvoorbeeld een overeenkomst met een zorgcentrum in de buurt, dit bindt de school met de wijk. Er wordt in het leerstofjaarklassensysteem gedifferentieerd naar niveau en zelfstandigheid. Er wordt tussen de 10%-25% gewerkt buiten de klas.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
Het gebouw kan het onderwijsconcept in basis faciliteren, maar de structuur van het gebouw leent zich niet goed om buiten de klas te werken. Daarnaast is er medegebruik van de aula door een BSO waar bij de inrichting voor het onderwijs rekening gehouden dient te worden. De aparte kleuterlokalen zijn een prettige kleinschalige leeromgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is net voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 spreekkamers en 1 personeelskamer (ook nog 1 magazijn in gebruik als kantoor). De school geeft aan dat mede door passend onderwijs er idealiter 1 extra ruimte zou zijn voor logopedie.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, er zijn 3 magazijnen en een zolder. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is geen miva toilet. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (extra ruimte om buiten de klas te werken). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van de Menno ter Braakschool heeft, door de leeftijd, een aantal bouwkundige gebreken, daarnaast zijn is ook het binnenmilieu onvoldoende. Qua exploitatie scoort de school net een voldoende. Het gebouw is onderwijskundig nog wel functioneel, mede omdat de school het leerstofjaarklassensysteem voert. Het advies is om nieuwbouw of renovatie te plegen tussen 10-20 jaar. Gezien het feit dat de score op de grens valt is ca. 10 jaar het advies.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.222	€ 315.888
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.222	€ 156.085
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.222	€ 141.942
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.222	€ 255.187
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.222	€ 44.596
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	1.222	€ 79.281
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.222	€ 80.100
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.222	€ 73.320
				€ 1.146.399

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan G.A. van der Lugt

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool G.A. van der Lugt**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Van Bevervoordestraat 4
Postcode en plaats:	7275 AG Gelselaar
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13GJ
Kavelgrootte:	1.330 m²
Boekwaarde:	€ 248.181,85,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1912	534 (70% - schatting)	Permanent
2005	228 (30% - schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**763**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege het verschil in bouwkwaliteit wordt het gedeelte uit 2005 apart beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	48	47	46	41	41	40	37	39
Ruimtebehoefte	441	437	430	404	405	399	384	398
BVO (Bruto Capaciteit)	763	763	763	763	763	763	763	763
Tekort/Overschot	322	326	333	359	358	364	379	365

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

Het leerlingenaantal op de school blijft vrij stabiel, evenals het ruimteoverschot.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt, maar tussen de ca. 40 – 50 leerlingen blijft De school ervaart een ruimteoverschot, de ruimten op de bovenste verdieping uit 2005 zijn niet in gebruik voor het onderwijs of door de staf vanwege het slechte binnenklimaat. Daarnaast komt 1 ander lokaal op de verdieping leeg te staan, de groep gaat naar een lokaal op de begane grond..

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

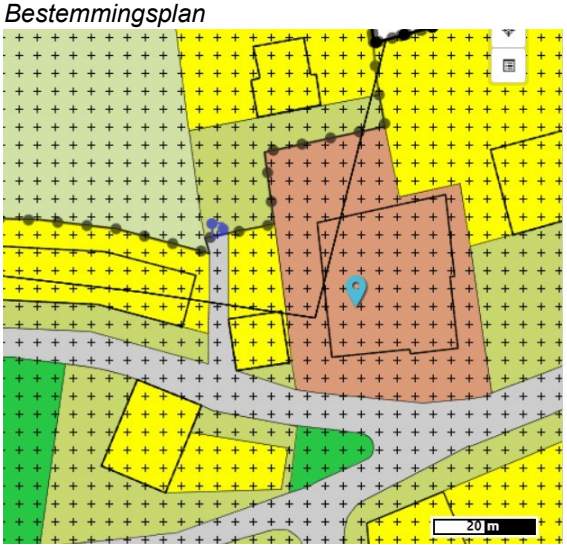

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 1

dubbelbestemming:
Waarde - Cultuurhistorie

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 5 m

Luchtfoto

Openbare Basisschool
(OBS) GA van der Lugt
Pierinkdijk
Van Bevervoordestraat
Diepenheimseweg
Pastorieweg

1.5. Plattegronden
Rood = 2005

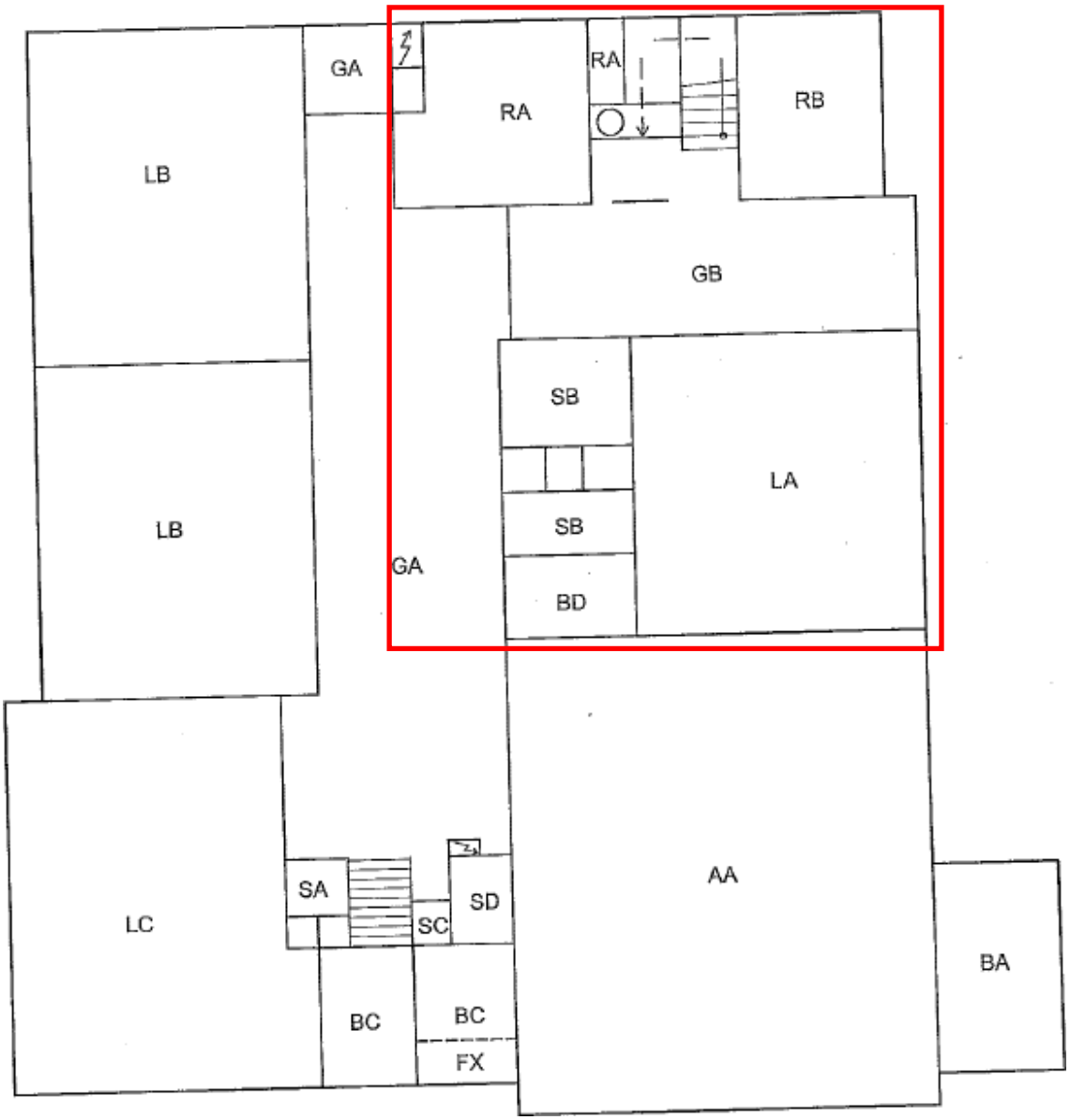

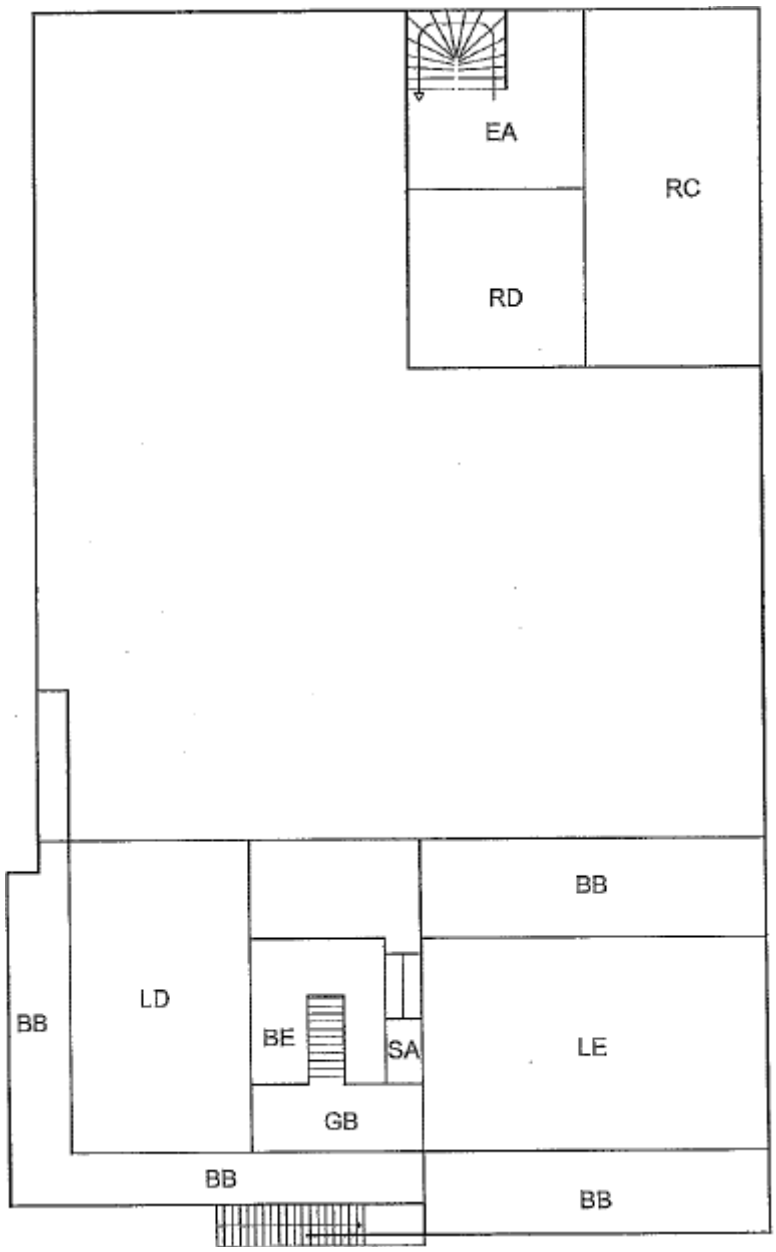
EA
RC
RD
BB
LD
BB
BE
SA
LE
GB
BB
BB

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 09-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1912	6
Uitstraling 2005	7

Toelichting

Het gebouwdeel uit 1912 heeft een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 2005 is jong en opvallend vormgegeven. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1912	5
Bouwkundige staat 2005	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1912

Het gebouwdeel is in 1912 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 107 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan (maar is door de jaren heen wel zeer goed onderhouden). Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: lekkages bij regenval.
- Vloeren: geen aandachtspunten (zijn in mei nog opnieuw in de was gezet)
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: deels verouderd, nog tegelvloeren.

- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

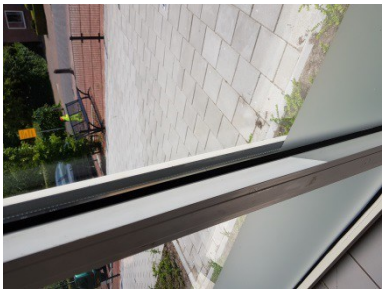

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het dak en de elektrische installatie.

Gebouwdeel 2005
Het gebouwdeel is in 2005 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 14 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 20-30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten. In één muur scheurvorming opgetreden.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: 4 CV ketels in 1 ruimte, geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten
- Elektrische Installaties: nog een oude stoppenkast, verouderd (zelfde als 1912).
- Riolering: geen aandachtspunten, in 2018 is schoolplein vernieuwd.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 22.092 per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Dit wordt deels verklaard door het lage leerlingenaantal op de school.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1912 te nuanceren op basis van de drie reflecties, de meeste bouwkundige onderdelen verkeren in goede staat, mede dankzij recente investeringen. Het oordeel voor het gebouwdeel uit 2005 wordt niet genuanceerd, de kwaliteit sluit aan bij de leeftijd van het gebouwdeel.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel/niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 3.061	-€ 2.160
Verwarming	€ 3.409	€ 4.390	-€ 981
Totaal	€ 4.309	€ 7.451	-€ 3.142

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 77%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school heeft drie combinatiegroepen waarbinnen gepersonaliseerd leren wordt gegeven. Ook thematisch leren is een speerpunt. Bij thematisch leren word aan de hand van één thema verschillende vakken gegeven (bijv. duurzaamheid). In de middag wordt er dan er gewerkt met 2 combinatiegroepen met 3 docenten. Doordat de groep welke nu op de 1e verdieping zit het lokaal op de begane grond gaat gebruiken kan de school deze visie beter vormgeven, zo kan er gebruik gemaakt worden van de centrale hal als leerplein.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw kan de onderwijsvisie door de interne verschuiving in basis faciliteren. De akoestiek is wel een aandachtspunt, groep 3 (onderdeel van combinatiegroep 1,2,3) moet leren rekenen en schrijven, wat rust en concentratie vereist, echter wordt er in de naastgelegen ruimte door de groepen 1 en 2 gespeeld, wat geluidsoverlast veroorzaakt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: De centrale ruimte fungeert als aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Voor grote vieringen wordt echter uitgeweken naar het café.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte en 1 personeelskamer. Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn 3 magazijnen. De school geeft aan dat de berging voldoende.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is gedeeltelijk rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (stafruimten, en de indeling van het gebouw is niet optimaal). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Gebouwdeel 1912

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			63

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Conclusie

Gebouwdeel 2005

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			70

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van de G.A. van der Lugtschool is over het algemeen in goede staat. Dit geldt met name voor de uitbreiding uit 2005. Het gebouwdeel uit 1912 begint logischerwijs vanwege de ouderdom gebreken te vertonen. Het gebouwdeel uit 1912 dient gerenoveerd of nieuwgebouwd te worden binnen 10-20 jaar, gezien de score ca. 10 jaar. Het gebouwdeel uit 2005 kan nog meer dan 20 jaar mee.

De afweging dient te zijn of het gebouw op termijn volledig vervangen wordt door nieuwbouw of dat het gebouwdeel uit 1912 gerenoveerd wordt. Indien er voor een structurele oplossing wordt gekozen is het van belang dat het binnenmilieu wordt verbeterd d.m.v. mechanische ventilatie en de exploitatie wordt verbeterd d.m.v. duurzaamheidsmaatregelen (in beide gebouwdelen). Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

5. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	763	€ 197.236
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	763	€ 97.457
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	763	€ 88.627
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	763	€ 159.335
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	763	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	763	€ 49.502
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	763	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	763	€ -
				€ 592.157

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

6. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Of: er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan B Tormijnschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool B. Tormijnschool
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Haardijk 2A
Postcode en plaats:	7161 MX Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18TH
Kavelgrootte:	4287 m²
Boekwaarde:	€ 97.913,52,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1975	430	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**430**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	50	47	45	44	42	45
Ruimtebehoefte	462	456	450	437	429	420	413	427
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-32	-26	-20	-7	1	10	17	3

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimtetekort ontstaat.

De school ondervindt de gevolgen van krimp in de regio. De school heeft een ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

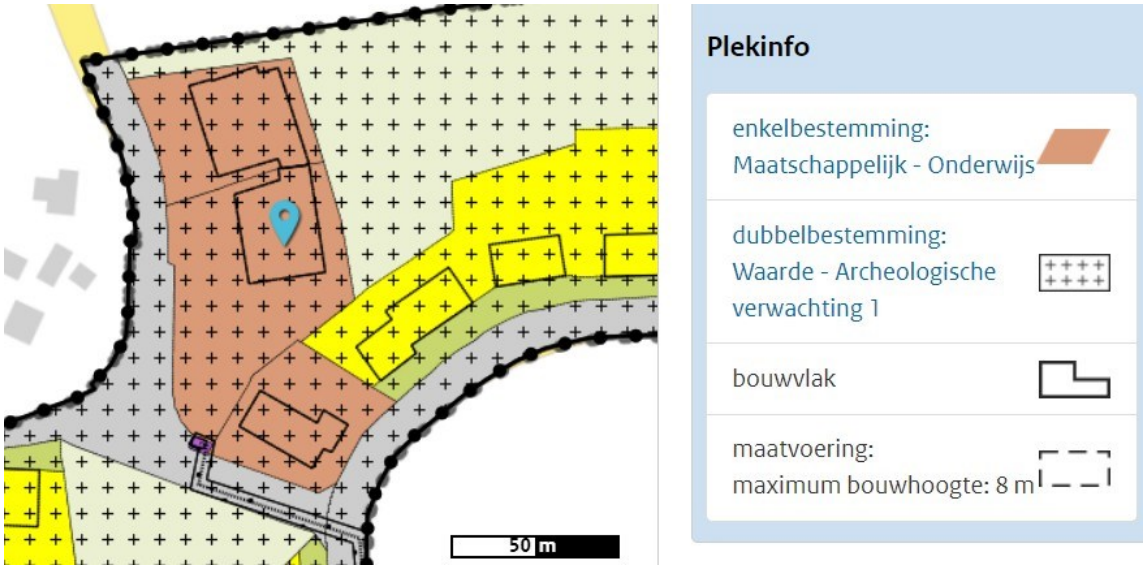

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

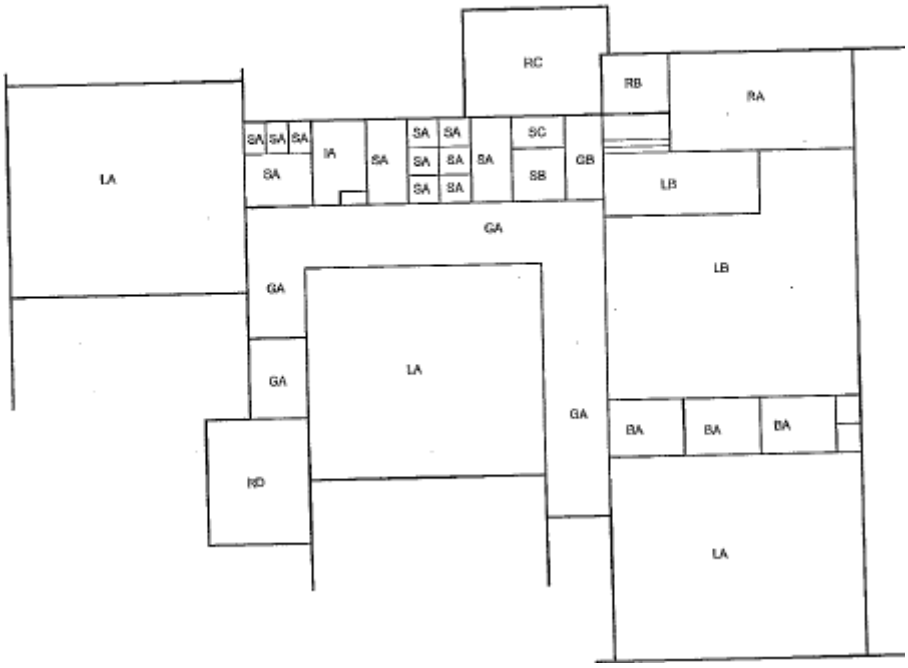

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1975 gebouwd. Daarmee is het gebouw 44 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

In 2019 zijn alle kozijnen vervangen voor aluminium kozijnen met dubbel glas.
Het gebouw is verouderd maar er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 18.853 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn reden om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Er zijn geen gebreken aan bouwkundige elementen. De score wordt een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.
Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). De lokalen hebben een hoogte van >4m waardoor opwarming in de ruimten enigszins vertraagd wordt.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3.409	3.218	191
Verwarming	900	2.984	-2.084
Totaal	4.309	6.202	-1.893

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 44%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

'Met de verschillen tussen de leerlingen wordt rekening gehouden. Leerlingen die extra zorg nodig hebben maar ook de plusleerling komen we tegemoet. We willen zoveel mogelijk ieder kind de eigen route laten vliegen. De ontwikkeling van de zelfstandigheid van leerlingen is in volle gang. Het gebruik van de computer en tablet speelt hierbij een rol.
De vorderingen van de leerlingen, zowel cognitief als sociaal-emotioneel, worden nauwgezet gevolgd. Indien we signaleren dat een leerling extra hulp nodig heeft, bekijken wij hoe wij deze hulp het beste kunnen bieden.
De contacten met de ouders zijn intensief. Er wordt aandacht besteed aan de ideeën en wensen van de ouders. Veel ouders zijn betrokken bij schoolse en buitenschoolse activiteiten. De schoolgids geeft duidelijke informatie en maandelijks is er de nieuwsbrief.'

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Op de school wordt traditioneel les gegeven; voor de klas in lokalen. Dit wordt door de huisvesting gebord. Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt van de buitenruimte; er is een Tormijntheater aanwezig dat voor onderwijs wordt ingezet.

Door de krimp die de school ervaart wil men richting de toekomst gaan werken met één klas voor onderbouw en één klas voor bovenbouw. Dit vraagt de benodigde aanpassingen aan het gebouw.

De school heeft geen aanvullende voorzieningen zoals een handenarbeidlokaal, maar dit is ook geen wens van de school.
Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula. Één van de lokalen is voldoende groot om als aula te functioneren ten tijde van vieringen. Het lokaal biedt voldoende ruimte aan zowel alle leerlingen, als de ouders en medewerkers van de school.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is geen miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt wellicht om de nodige aanpassingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

De Tomijnschool uit 1975 is verouderd. Er heeft geen levensduurverlengende renovatie plaatsgevonden die de bouwkundige staat en het binnenmilieu hebben verbeterd.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. De visie richting de toekomst vraagt echter om de nodige aanpassingen.

De school komt gezien de bouwkundige staat en exploitatie binnen 10-15 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. De levensvatbaarheid van de school dient hierin echter te worden meegewogen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	n	€ 65	430	€ 27.898
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 297.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan K Zwartschool

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kerst Zwartschool**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Schoolstraat 11
Postcode en plaats:	7261 GH Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05YD
Kavelgrootte:	4865 m²
Boekwaarde:	€ 609.889,79,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1954	1068	Permanent
1990	459 (schatting – 30%)*	Permanent
Bruto Capaciteit	1527	
Medegebruik/Verhuur	2 lokalen (in de noodlokalen)	

*vanwege de omvang en het verschil en leeftijd worden de gebouwdelen op onderdelen apart gescoord worden.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	282	271	254	247	241	237	242	250
Ruimtebehoefte	1.618	1.563	1.477	1.440	1.413	1.391	1.417	1.456
BVO (Bruto Capaciteit)	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
Tekort/Overschot	-91	-36	50	87	114	136	110	71

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht dat het leerlingenaantal licht daalt tot ca. 250 leerlingen. In de huidige situatie zijn alle lokalen bezet. Eén ander noodlokaal (muziek/techniekklokaal) staat formeel leeg, maar wordt volledig benut door de school.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

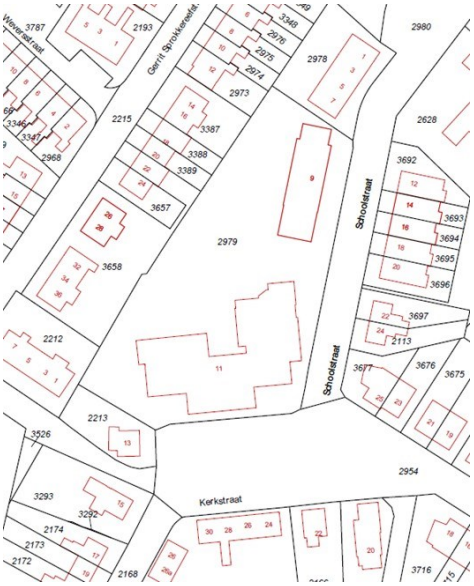

Bestemmingsplan

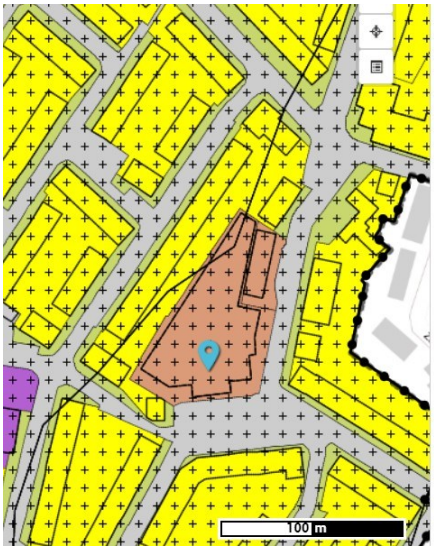

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 6 m

maatvoering:
maximum bebouwingspercentage terrein: 50%

Luchtfoto

Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Schoolstraat 11
snackpoint De
Everwennink
De Everwennink
Gerrit Sprokkereefstraat
Schoolstraat
Kerkstraat
Kerkstraat
WAM motorsport
Autorijschool AVV

1.5. Plattegronden

blauw is 1990

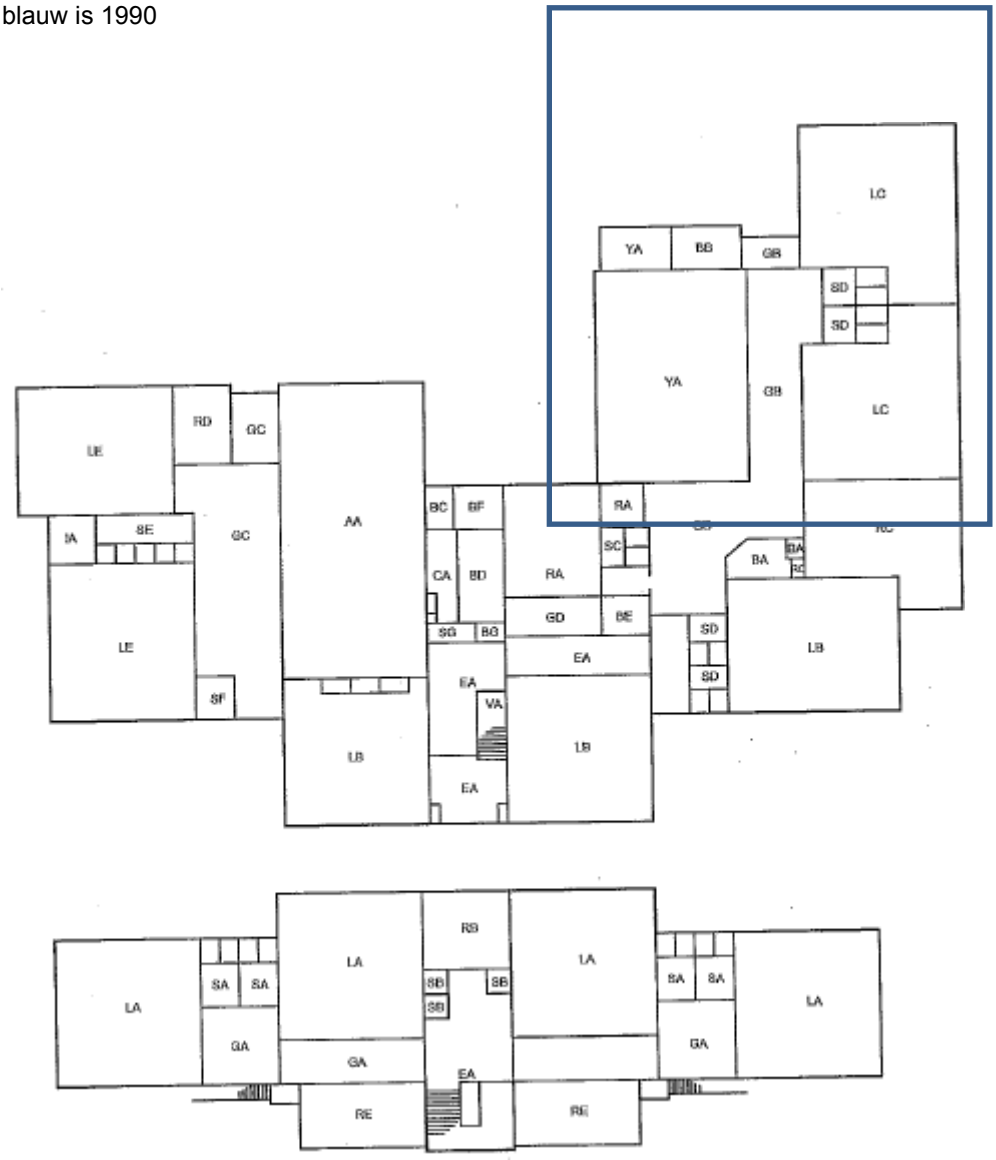

Noodlokaal HODES

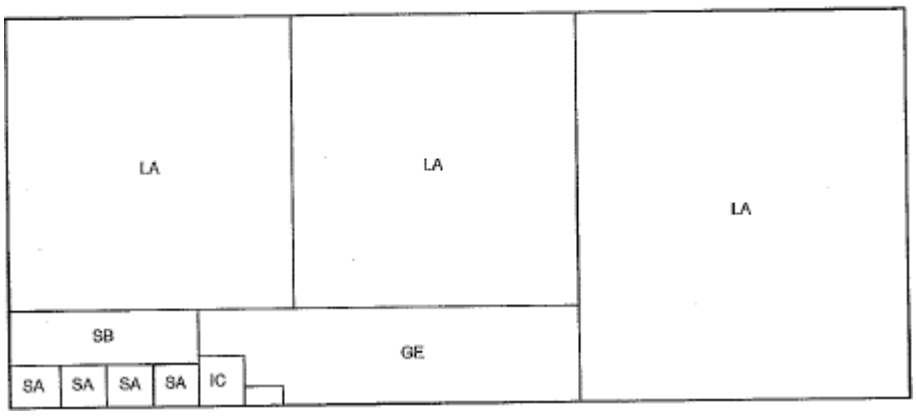

Noodlokaal De MEEUW

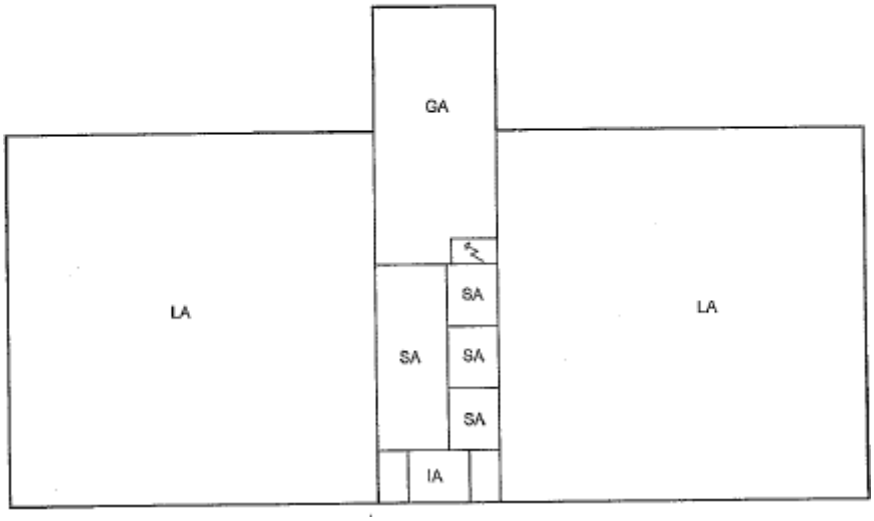

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4), maar het terrein is wel krapper door de geplaatste noodlokalen.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1954	5
Bouwkundige staat 1990	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1954

Het gebouwdeel is in 1954 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 65 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen 1954:

Belangrijk is dat er een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

- Daken: de dakbedekking is vervangen in 1997. Er zijn ook geen aandachtspunten. Er zijn zonnepanelen geplaatst.
- Vloeren: 2 jaar geleden zijn de gedeeltelijk vervangen, delen zijn nog verouderd.

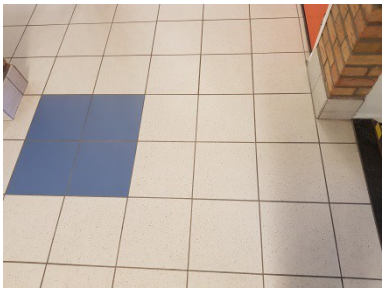

- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel, is vervangen. Geen aandachtspunten.
- Sanitair: de kleutertoiletten zijn te laag, waardoor het water overloopt. Sanitair is verouderd.
- Elektrische Installaties: uitval van elektrische installaties vorig jaar, vandaar vervangen vorig jaar (stoppenkast). Nu geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen, her en der nog houten kozijnen.
- Plafonds: verouderde systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair.

Gebouwdeel 1990

Het gebouwdeel is in 1990 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 29 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouwdeel binnen 10-15 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouwdeel een 6.

Reflectie bouwkundige elementen 1990:

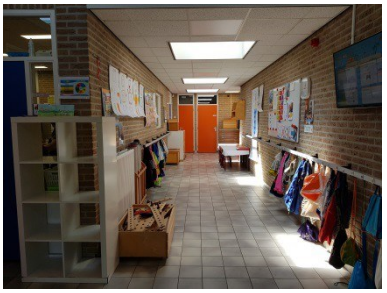

Belangrijk is dat er wel een gedeeltelijke renovatie heeft plaatsgevonden omstreeks 1997.

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: zijn verouderd en aan vervanging toe.
- CV-ketels: het gedeelte heeft een eigen CV ketel. Een enkel lokaal is slecht warm te krijgen.
- Sanitair: nog niet vervangen, verouderd.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: dubbelglas en kunststof kozijnen.
- Plafonds: systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het sanitair en in beperkte mate met de CV-ketel.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 34.973 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 49.096 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie

Er zijn redenen om het oordeel voor het gebouwdeel uit 1954 te nuanceren op basis van de drie reflecties. Door de gedeeltelijke renovatie in 1997 zijn de meeste bouwkundige elementen in goede staat. Ook het MJOP geeft aan dat het aantal investeringen de komende jaren beperkt is. Er wordt een 5 gegeven. De 6 voor het gedeelte uit 1990 wordt niet genuanceerd.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1954	6
Binnenmilieu 1990	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1954 is voorzien van mechanische ventilatie, conform Frisse Scholen Klasse C. In het gebouwdeel uit 1954 is het daarnaast mogelijk om natuurlijk te ventileren op een hoogte <1,80 meter. Het gedeelte uit 1990 heeft alleen natuurlijke ventilatie op een hoogte >1,80 meter.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.547	€ 6.764	-€ 4.217
Verwarming	€ 10.297	€ 8.578	€ 1.719
Totaal	€ 12.844	€ 15.342	-€ 2.498

Electra ob.v. jaarrekening 2017. Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 19%. Het elektraverbruik van o.a. de mechanische ventilatie wordt deels gecompenseerd door de zonnepanelen. Het gasverbruik is relatief laag, waarschijnlijk door het gedrag van de schoolde degelijke constructie uit de jaren ’50 (compact gebouw).

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie
De school geeft onderwijs volgens het leerstofjaarklassensysteem. De school is nu in een transitie naar groepsoverstijgend onderwijs. Daarbij zal er meer differentiatie zijn in lesvormen, maar blijft het instructiemoment in de ochtend voor rekenen, taal, lezen en schrijven.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het groepsoverstijgende onderwijs is lastig te organiseren in het gebouw. Er is geen ruimte voor zelfstandig of groepswerk, omdat de enige ruimte buiten de klas gangruimte is en toezicht lastig te organiseren is. De school start vanaf volgend jaar met plus en klusklassen, waarbij zij de huidige noodlokalen willen blijven gebruiken voor techniekonderwijs.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. Dit is een gemist.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten: 1 directieruimte, 1 IB/RT, 1 Teamkamer, 2 Spreekkamers, 1 voor de GGD.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er zijn ca. 3 kleine magazijnen. Een toiletgroep is momenteel in gebruik als bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is niet volledig rolstoltoegankelijk.

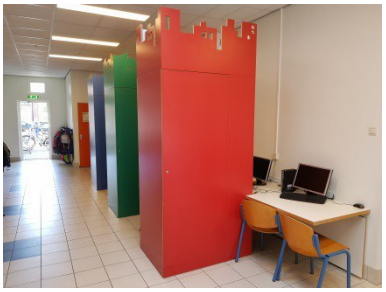

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. Er is een tekort aan geschikte lesruimten (individuele of groepswerkplekken) en specifieke ruimten (deels aula, bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 25% en 50%.

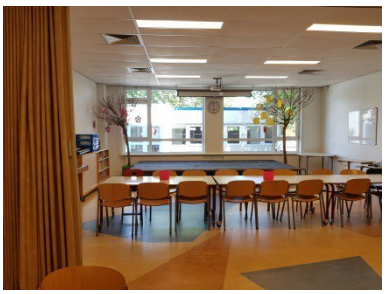

De score is gegeven met het oog op de toekomst.

3. Conclusie

1954:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

1990:

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het advies is om voor beide gebouwdelen van de Kerst Zwart School tussen 10-20 jaar nieuwbouw of renovatie te plegen. De reden voor de gelijkwaardige vervangingstermijn is de gedeeltelijke renovatie van het gebouwdeel uit 1954 en de gelijke onderwijskundige staat. De exploitatie is nog redelijk positief vanwege de zonnepanelen. Indien er wordt gekozen voor een structurele oplossing is het van belang om tevens de noodlokalen in de ontwikkeling mee te nemen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.527	€ 394.730
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.527	€ 195.042
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.527	€ 177.370
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.527	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.527	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.527	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.527	€ 100.092
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.527	€ -
				€ 867.235

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Aandachtspunt is de wens van de school dat er bij de dorpsstraat een oversteek voor voetgangers wordt georganiseerd.

Quickscan Basisschool Kisveld

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool Kisveld**
Bestuur:	**Stichting VCO Oost Nederland**
Adres:	Hondelinkweg 2
Postcode en plaats:	7161 HG, Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05RB
Kavelgrootte:	4.420 m²
Boekwaarde:	€ 264.496,55,- d.d. 1-1-2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1951 (renovatie 1991)	873 - (90% - schatting)	permanent
1991		
2001	49 (5% - schatting)	semi-permanent
2004	49 (5% - schatting)	permanent
Bruto Capaciteit	**970**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**970**	

De Vrijetijdsbesteding Verstandelijk Beperkten maakt op de dinsdagavond gebruik van enkele ruimten in de school.

Het originele gebouw komt uit 1951. In 1991 is een gedeelte van het gebouw verwijderd en vervangen voor nieuwbouw (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw is het oude gedeelte, dat is blijven staan, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeeld in deze scan. Het semipermanente lokaal dat in 2001 en het kantoor dat in 2004 is aangebouwd worden niet afzonderlijk beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	65	61	59	56	54	53	51	54
Ruimtebehoefte	527	506	499	481	474	465	457	472
BVO (Bruto Capaciteit)	970	970	970	970	970	970	970	970
Tekort/Overschot	443	464	471	489	496	505	513	498

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart een ruimteoverschot. Het overschot wordt nu onder andere gebruikt om het resterende meubilair van de schoolstichting op te slaan.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

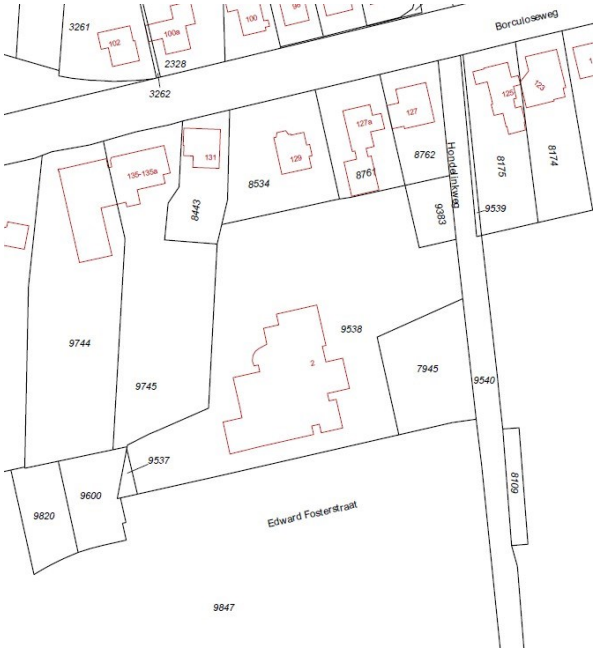

Bestemmingsplan

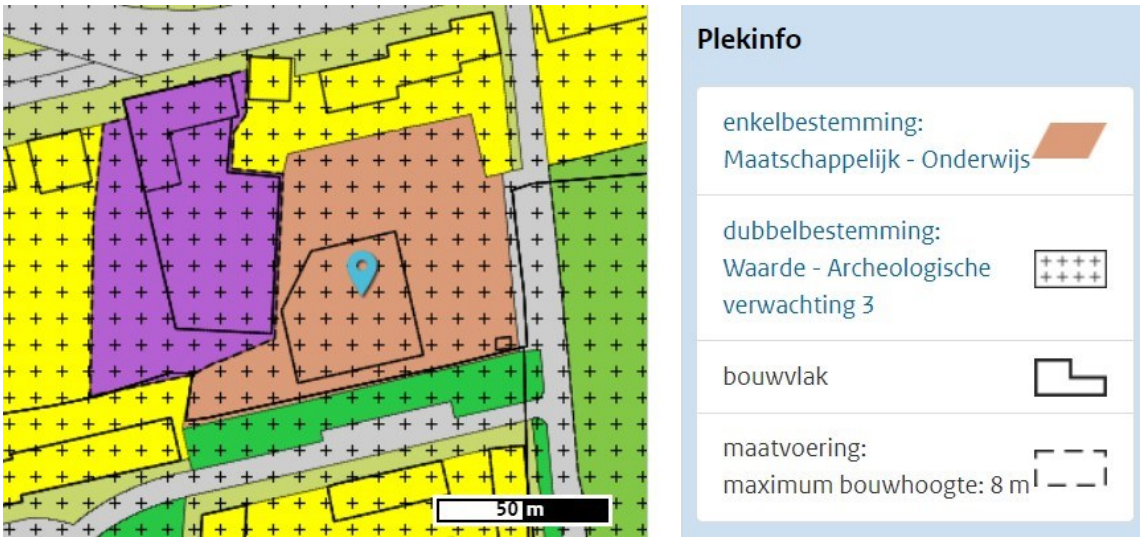

Luchtfoto

Oude Borculoseweg
Hondelinkweg
Hondelinkweg 2
Edward Fosterstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

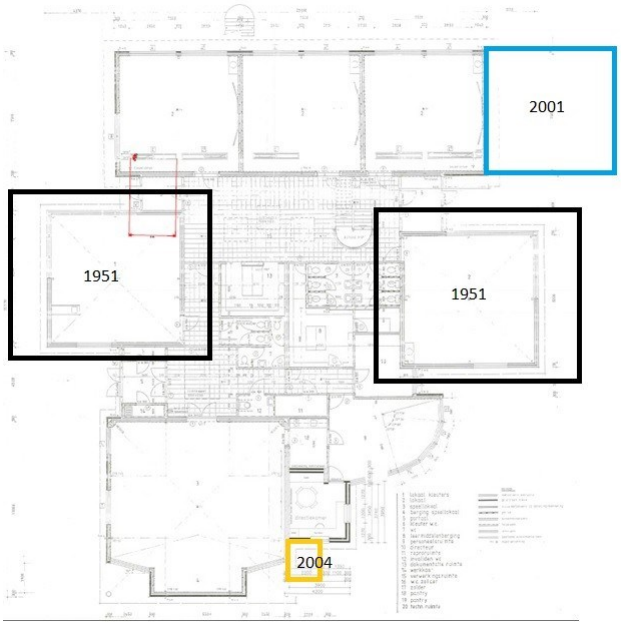

* Dat wat niet is voorzien van een kleur, komt uit 1991

Eerste verdieping

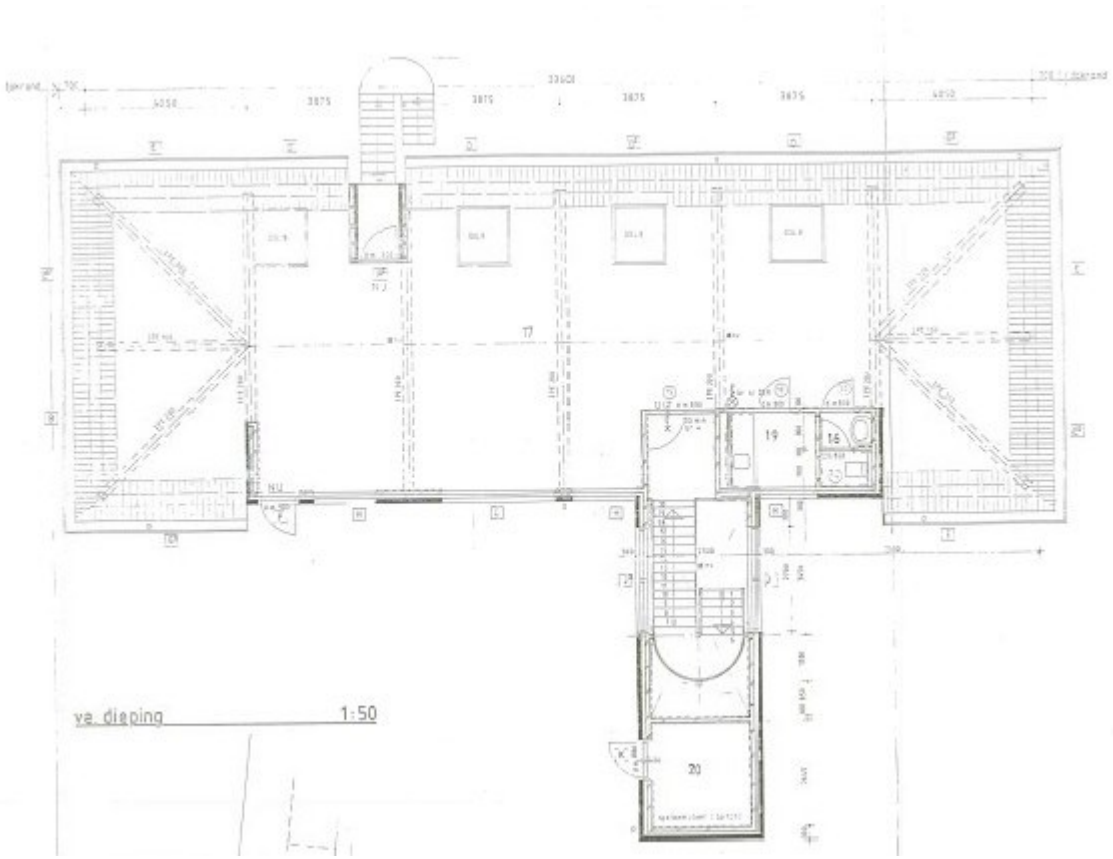

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van een uitbreiding in 1991, 2001 en 2004. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1951 gebouwd. Daarmee is het gebouw 68 jaar oud. Het gebouw heeft een grondige renovatie (o.a. plafonds, vloeren, kozijnen en sanitair) ondergaan in 1991 waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Voormalige problemen met het dak zijn naar alle waarschijnlijkheid opgelost.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: enige tijd terug waren er problemen met de daken. Dit is naar alle waarschijnlijkheid opgelost.
- Vloeren: verouderd maar in goede staat.
- CV-ketels: verouderd.

- Sanitair: vervangen tijdens de renovatie in 1991. Geen gietvloer maar tegels aanwezig. Geen hangende toiletpot aanwezig.
- Elektrische Installaties: uit renovatiejaar 1991.
- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds zijn vervangen in 1991, behalve de plafonds in de lokalen uit 1951.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 13.474 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.406 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om bovenstaand oordeel te nuanceren op basis van de reflecties. Doordat het gebouw goed onderhouden is, en daardoor niet zichtbaar verouderd is, wordt het oordeel genuanceerd met een punt.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.
Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (2 kanten).

De originele lokalen uit 1995 zijn voorzien van puntdaken en hebben daarmee een grote vrije hoogte.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	3409	3.469*	-60
Verwarming	900	7.549**	-6649
Totaal	4309	11.018	-6079

**Elektra o.b.v. jaarrekening 2018. **Verwarming o.b.v. jaarrekening 2018*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 250%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

'Samen; Wij maken samen onderwijs, ouders, kinderen en de leerkrachten. Bij verschillende activiteiten bijv. lezen, project, buitenspelen, festiviteiten zie je oudere en jongere leerlingen samenwerken en elkaar helpen. Ook ouders helpen hierbij vaak mee.
Open;Onze school staat open voor iedere (kerkelijke) achtergrond die de protestants christelijke identiteit respecteert.
Open ruimtes. We zijn trots op de unieke speel/leeromgeving met veel ruimte in en om het gebouw. Handenarbeidruimtes, computerruimte, aparte speelruimte voor jonge en oudere kinderen en digiborden voor alle groepen.
Betrokken; Kisveld is een relatief kleine school, dit zorgt voor een grote betrokkenheid. Wij waarderen een goed en direct contact met kinderen en ouders. Door de hulp van een groot aantal ouders kunnen de kinderen meer meedoen met buitenschoolse of bijzondere activiteiten onder schooltijd (expressie, ict-onderwijs, excursies, zwemmen, sport).'

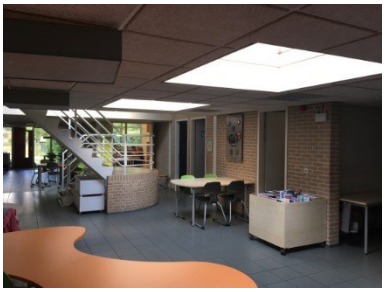

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Een kind moet zich goed voelen om te kunnen leren; dat is het motto van de school. Welbevinden is het centrale thema. De school wil maatwerk kunnen leveren ten aanzien van de basisvakken zoals rekenen en taal. Ondersteunend hieraan is dat elke leerling vanaf groep 4 een eigen device tot zijn beschikking heeft.
De basisvakken worden in de leslokalen gegeven. Het lokaal is een soort ankerpunt voor de leerlingen. Daarnaast wordt veel in groepsverband ondernomen. Op de gang staan groepstafels waar alle leerlingen gebruik van kunnen maken.
De bestaande structuur van het gebouw sluit aan bij de visie van de school.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen lift naar de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een handenarbeidruimte op de eerste verdieping aanwezig.
- Er is een speelzaal aanwezig met en uittrekbaar podium waar gebruik van wordt gemaakt tijdens vieringen zoals Pasen en Sinterklaas.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			66

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden maar is enigszins verouderd. Sinds de grootschalige verbouwing in 1991 hebben er geen renovaties meer plaatsgevonden.
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Echter is het grote ruimteoverschot een punt van aandacht.

Het gebouwdeel komt binnen 10-20 jaar in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	970	€ 250.745
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	970	€ 123.897
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	970	€ 112.671
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	970	€ 202.562
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	970	€ 35.399
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	970	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	970	€ 63.582
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	970	€ 58.200
				€ 847.057

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Voshaar

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Voshaar**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Wolinkweg 6
Postcode en plaats:	7273 SL Haarlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11TN
Kavelgrootte:	1175 m²
Boekwaarde:	€ 1.477,22,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1989	482	Permanent
Bruto Capaciteit	482	
Medegebruik/Verhuur	**Nvt**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	52	51	45	41	38	33	33	35
Ruimtebehoefte	462	457	426	406	391	366	366	376
BVO (Bruto Capaciteit)	482	482	482	482	482	482	482	482
Tekort/Overschot	20	25	56	76	91	116	116	106

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Het werkelijk aantal leerlingen in 2019 ligt 6 leerlingen lager dan een aantal jaren geleden geprognotiseerd. Dit heeft tot gevolg dat er een groter ruimteoverschot ontstaat.

De school ervaart dat op dit moment een ruimteoverschot. Op de eerste verdieping is een overblijfruimte dat ook ingezet wordt als handvaardigheidslokaal. Ook heeft de school een speellokaal met een speelverdieping (vide).

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

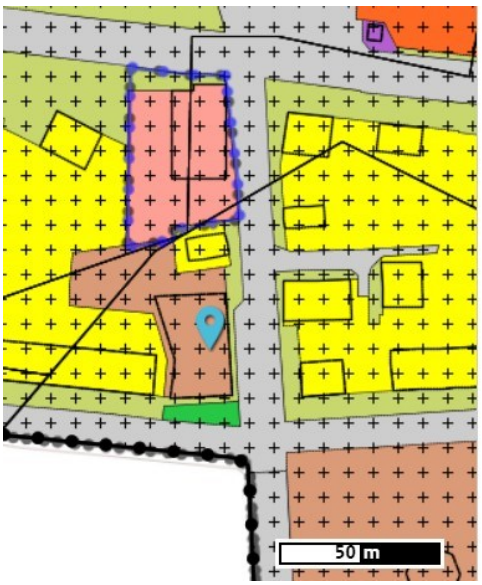

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologie 2

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 8 m
• maximum goothoogte: 4 m

Luchtfoto

Wolinkweg
Wolinkweg
Wolinkweg 6
Voshaarweg
Voshaarweg
Voshaarweg
Willem Slu

1.5. Plattegronden

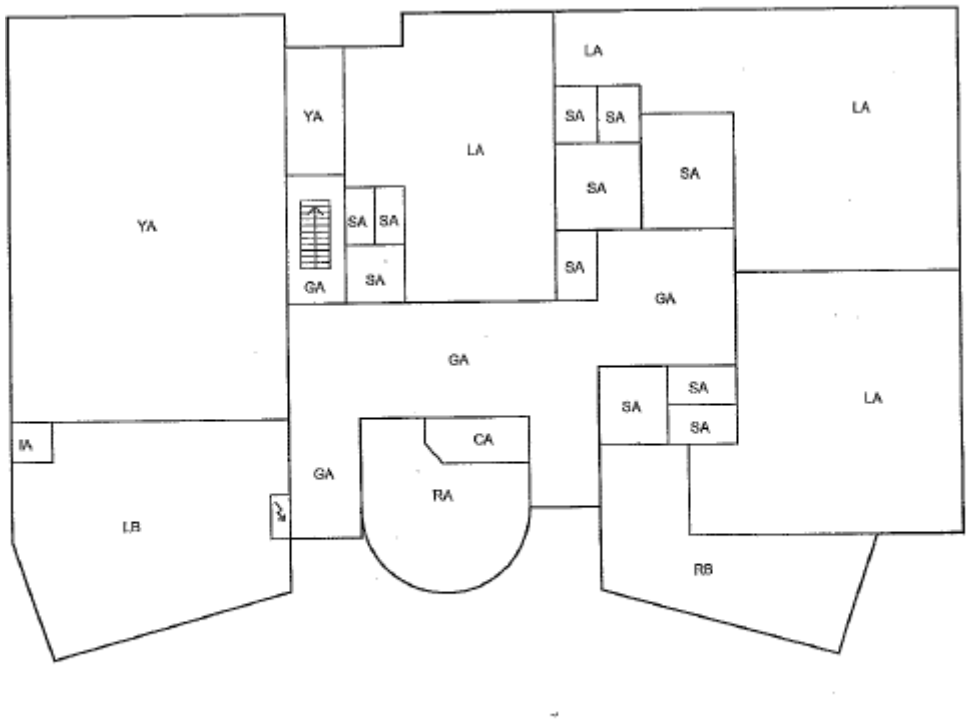

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1989 gebouwd. Daarmee is het gebouw 30 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. In 2004 heeft een gedeeltelijke renovatie/verbouwing plaatsgevonden ter plaatse van de directiekamer, personeelskamer en 1 lokaal. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er is een lekkage bij de hoofdentree dat zichtbaar is in de gevel (zie foto), oorzaak is onder andere blad in de dakgoten.
- Vloeren: de vloeren zijn deels vervangen
- CV-ketels: geen problemen. Wordt conform MJOP vervangen.
- Sanitair: er is in de toiletgroep bij de bovenbouw sprake van regelmatige lekkages.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: is overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP van 21 november 2017 voorziet een investeringsniveau van 7.318 euro per jaar. er staan geen grote uitgaven in het MJOP tot 2027. De Velovergoeding voor onderhoud is 17.405,66 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding, slechtst de helft van de vergoeding wordt besteed. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

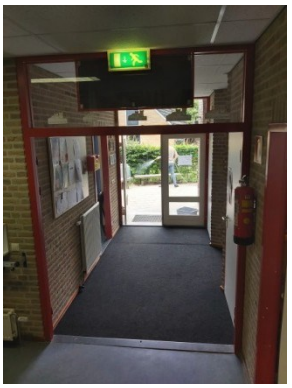

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	900,51	2.758*	-1.857
Verwarming	3.408,76	3.060**	349
Totaal	4.309,27	5.818	-1.509

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 35%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt openbaar onderwijs aan. De visie van de school is dat de leerlingen in verbondenheid naar zelfstandigheid toewerken. De school werkt met combinatiegroepen; groep 1,2,3. Groep 4 en 5. Groep 6,7 en 8. Respect, afspraken, rust, structuur, veiligheid, vertrouwen en oog hebben voor elkaar zijn woorden waar de school waarde aan hecht, evenals veiligheid en een goede sfeer. Uitgangspunt is dat leerlingen actief leren mede op basis van eigen inbreng waarbij zij uitgedaagd worden en er heldere eisen worden gesteld.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

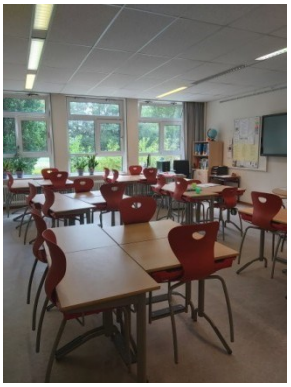

De school heeft een ruim gebouw. Naast de ruime klaslokalen zijn er nevenruimten als een overblijflokaal en een speellokaal. De oorspronkelijke wand tussen het klaslokaal van groep 1,2 en het speellokaal is opengebroken. Dit is nu één groot lokaal voor groepen 1,2,3. Het vroegere speellokaal is nu groep 3. Wel is door inrichting een scheiding aangebracht tussen groep 1,2 en groep 3.
De visie van de school is dat er groepsdoorbrekend wordt gewerkt. De school heeft direct gelegen aan de lokalen smalle gangen waar geen ruimte is om werkplekken in te richten. Er is een wens voor een open ruimte, waar zicht is vanaf de lokalen. De concrete wens van de school is om het lokaal gelegen tegenover de entree open te breken, zodat een grote open ruimte ontstaat die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school mist nu werkplekken buiten het lokaal voor deze groepen.
De school mist een spreekkamer c.q. werkruimte waar bijvoorbeeld de IB'er kan zitten. Nu deelt de locatiedirecteur de directiekamer vaak met een leerkracht of IB'er. Op bepaalde momenten is dit niet prettig vanwege privacy. Er wordt dan creatief omgegaan met ruimten, zoals werken in de personeelskamer.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Er is wel een overblijfruimte. Deze is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. De school geeft aan een spreekkamer/werkkamer tekort te komen.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte, doordat de school een grote bergzolder heeft. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is klein en overzichtelijk. De klaslokalen zijn ruim en de school heeft daarnaast voldoende nevenruimten. De wens van de school is de open ruimte die multifunctioneel gebruikt kan worden als een leerplein voor de leerlingen van groep 4 tot en met groep 8. De school geeft aan tevreden te zijn met het gebouw, de onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Er worden een aantal ruimten gemist, waaronder een aula, een IB-ruimte en een leerplein voor de bovenbouw leerlingen.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			66,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Het onderwijsgebouw van De Voshaar scoort zowel bouwkundig als onderwijskundig een voldoende. Dit sluit aan bij de leeftijd van het gebouw. De school heeft een aantal onderwijskundige wensen. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	482	€ 124.597
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	482	€ 61.565
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	482	€ 55.987
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	482	€ 100.655
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	482	€ 17.590
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	482	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	482	€ 31.594
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	482	€ 28.920
				€ 420.909

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Door drukte, met name autoverkeer, is de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school niet helemaal overzichtelijk. De ouders kunnen de school wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Bijvoorbeeld: Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Daarnaast zijn er weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan druk zijn bij het halen en brengen van de leerlingen. Het grote probleem is dat de auto's te hard rijden, waardoor onveilige situaties ontstaan. De school geeft ook aan dat zij buiten staan voor het toezicht.

Vervolg zie bijlage 7b

Overzicht IHP onderwijs gemeente Berkelland bijlage 7 Quickscan

Inhoud Quickscan per schoolgebouw

1 Gebouw- en locatiegegevens
- 1.1 Algemene gegevens
- 1.2 Capaciteitsgegevens
- 1.3 Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte
- 1.4 Locatie
- 1.5 Plattegronden

2 Quickscan beoordeling
- 2.1 Uitstraling
- 2.2 Bouwkundige staat
- 2.3 Veiligheid
- 2.4 Binnenmilieu
- 2.5 Exploitatie
- 2.6 Onderwijskundige staat

3 Conclusie

4 Duurzaamheid

5 Bereikbaarheid

Inhoud bijlage 7a Quickscan deel 1	Blz.		Inhoud bijlage 7b Quickscan deel 2	Blz.
Overzicht	1		Quickscan De Driesprong	2/199
Quickscan Kiezel en Kei	3		Quickscan De Keikamp	14/211
Quickscan Noord	15		Quickscan Op d'n Esch	26/223
Quickscan Sint Jozef Basisschool	27		Quickscan Daltonschool St Joris	36/233
Quickscan Dr. Ariëns Daltonschool	40		Quickscan De Berkel	48/245
Quickscan De Hofmaat	53		Quickscan Daltonschool i.o. Willibrordus	60/257
Quickscan CBS WonderWijs	65		Quickscan De Sterrenboog	71/268
Quickscan Basisschool Kardinaal Alfrink	77		Quickscan Het Sterrenpalet	82/279
Quickscan H.W. Heuvelschool	89		Quickscan VSO De Korte Dreef	94/291
Quickscan De Marke	101		Quickscan SO Klein Borculo	108/305
Quickscan Wereldboom (Voormalig)	114		Quickscan De Leeuwerik	122/319
Quickscan Menno ter Braakschool	123		Quickscan VSO Klein Borculo	133/330
Quickscan G.A. van der Lugt	135		Quickscan Diekmaat	147/344
Quickscan B Tormijnschool	149		Quickscan Assink Lyceum	159/356
Quickscan K Zwartschool	161		Quickscan Assink Lyceum	171/368
Quickscan Basisschool Kisveld	175		Quickscan De Triviant	183/380
			Quickscan MaxX	193/390
			Quickscan Assink Lyceum	205/402

Dit document omvat de inhoud van bijlage 7b Quickscan deel 2

Quickscan De Driesprong

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Driesprong
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Batsdijk 23
Postcode en plaats:	7261 SN Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	08DN
Kavelgrootte:	4718 m²
Boekwaarde:	€ 347.030,68,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1924 (gerenoveerd)	215 (schatting - 50%)	
2000	215 (schatting - 50%)	
Bruto Capaciteit	**430**	
Medegebruik/Verhuur	geen	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	50	47	44	43	42	41	42	43
Ruimtebehoefte	452	438	422	416	412	407	412	418
BVO (Bruto Capaciteit)	430	430	430	430	430	430	430	430
Tekort/Overschot	-22	-8	8	14	18	23	18	12

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een klein ruimteoverschot ontstaat.

De school verwacht een beperkte daling met ca. 5 leerlingen, maar verder stabiel te blijven. Er wordt geen ruimteoverschot ervaren.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

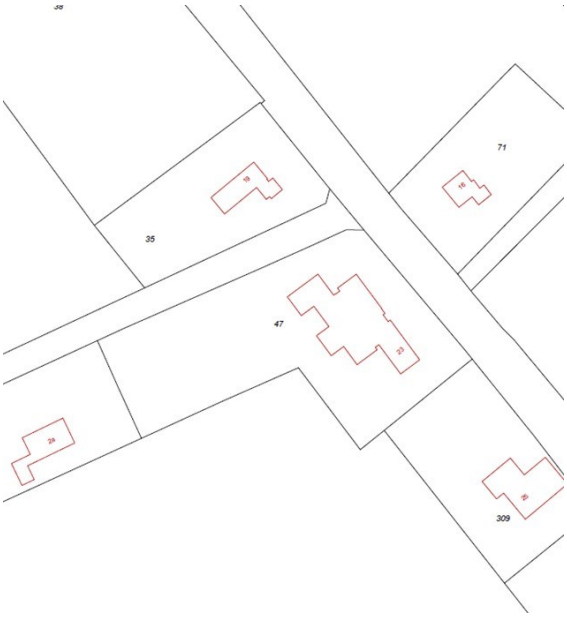

Bestemmingsplan

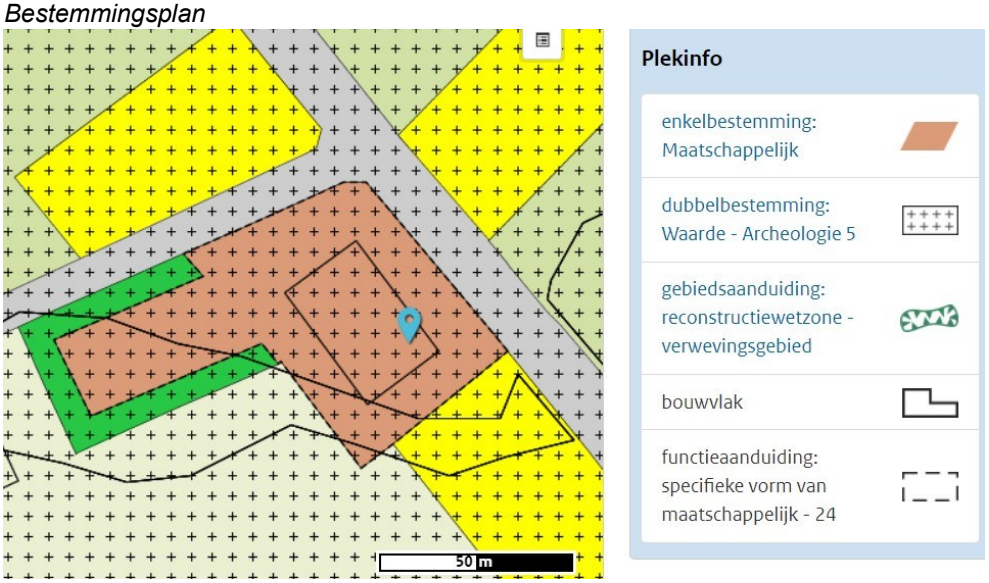

Luchtfoto

Batsdijk
Scholtenweg
N312
Batsdijk 23
Batsdijk
Batsdijk
N312

1.5. Plattegronden

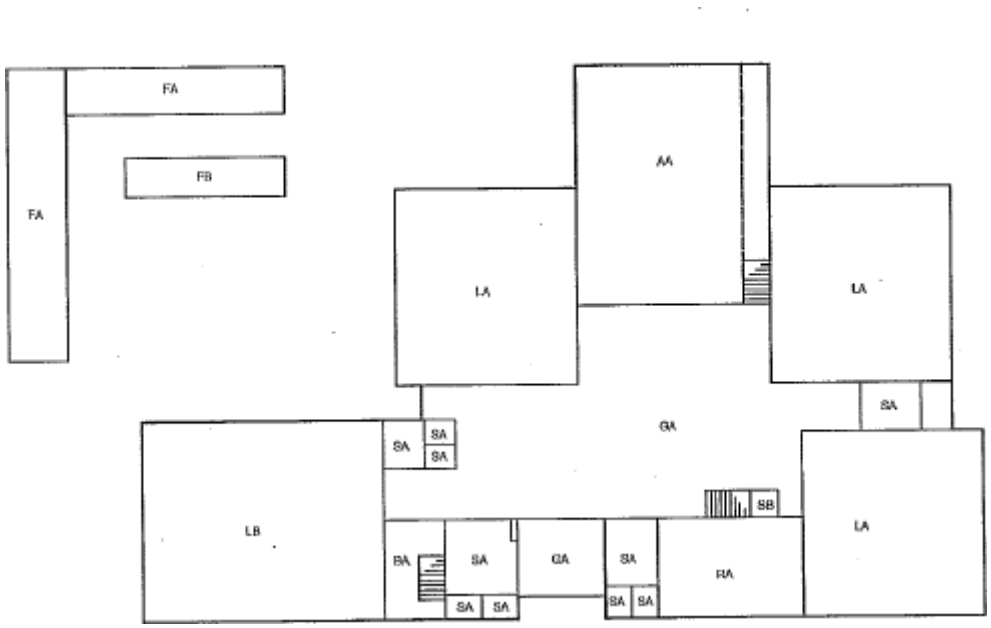

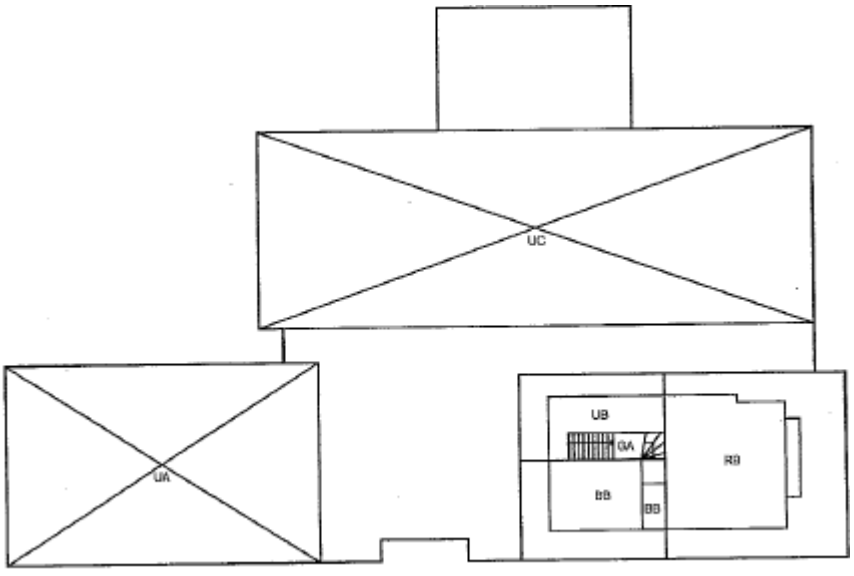

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

	Beoordeling
Uitstraling	6,5

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1924 gebouwd, in 2000 is ca. 50% aangebouwd en is het gedeelte uit 1924 volledig gerenoveerd. Daarmee is het gebouw werkelijk 19 jaar oud. Dit houdt in dat het gebouw over 20 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 6.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten. Het gedeelte uit 1924 is wel verouderd.
- Vloeren: linoleum, in lokalen vloerbedekking, wordt binnenkort deels vervangen.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, oude radiatoren.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: verouderd.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: in 1 lokaal nog enkel glas, wel overal kunststof kozijnen.

- Plafonds: systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van daken, elektrische installaties en radiatoren.

Reflectie investeringsniveau MJOP

De MJOP voorziet een investeringsniveau van 22.459 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 17.119 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

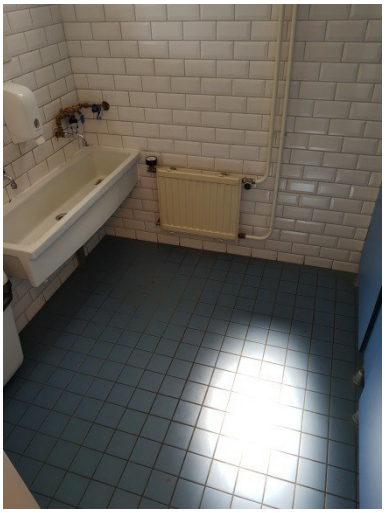

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 901	€ 2.934	-€ 2.033
Verwarming	€ 3.409	€ 2.695	€ 714
Totaal	€ 4.309	€ 5.629	-€ 1.320

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 31%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting
De school biedt gepersonaliseerd werk. Het leerstofjaarklassensysteem is losgelaten, tevens omwille van de combinatiegroepen. Ook is de school zich als 'buitenschool', waarbij natuur onderdeel is van het lesprogramma. Er worden persoonlijke leerroutes gefaciliteerd, er wordt daarom gewerkt met notebooks en laptops.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw sluit in basis voldoende aan bij het onderwijsconcept. Idealiter zou de school nog meer een open karakter hebben, zodat de andere lokalen net als het lokaal met de schuifwand zou functioneren.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 IB/RT ruimte. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte vanwege de grote zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (nog meer flexibele lokalen). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

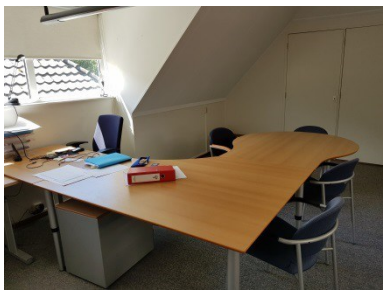

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6,5	1	6,5
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw van de Driesprong is over het algemeen in goede staat. De renovatie en de nieuwbouw leiden tot een bouwkundig goed gebouw, wat ook onderwijskundig functioneel. Het is, gezien de resterende levensduur van het gebouw en indien de school nog ca. 20 jaar blijft staan, een goede overweging om het binnenklimaat en de exploitatie te verbeteren. Uiteraard speelt ook de levensvatbaarheid van de school een belangrijke rol bij het overwegen van dergelijke investeringen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	430	€ 111.155
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	430	€ 54.924
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	430	€ 49.947
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	430	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	430	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	430	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	430	€ 28.186
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	430	€ 25.800
				€ 270.012

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De school ligt langs een erg drukke weg waar het moeilijk/gevaarlijk is om over te steken. Of: de verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor lopende en fietsende kinderen.

Quickscan De Keikamp

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Keikamp
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Zonnekamp 13
Postcode en plaats:	7274 AX Geesteren Gld
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	13AT
Kavelgrootte:	1643 m²
Boekwaarde:	€ 484.303,69,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1991	630 (schatting – 85%)	
2014	112 (schatting - 15%)	
Bruto Capaciteit	**742**	
Medegebruik/Verhuur	**geen**	

Vanwege de beperkte omvang van het gedeelte uit 2014 wordt het gebouw als geheel beoordeeld.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	84	76	77	68	65	57	57	61
Ruimtebehoefte	623	584	586	543	527	485	484	505
BVO (Bruto Capaciteit)	742	742	742	742	742	742	742	742
Tekort/Overschot	119	158	156	199	215	257	258	237

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school daalt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot ontstaat.

De school geeft aan dat er geen ruimteoverschot wordt ervaren. Dit komt omdat lokalen intensief gebruikt worden door splitsing van groepen (HVO – humanistisch vormend onderwijs, en GVO godsdienstvormend onderwijs). Daarnaast is er een handvaardigheidslokaal. Echter zijn er wel meer lokalen dan dat er groepen zijn.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

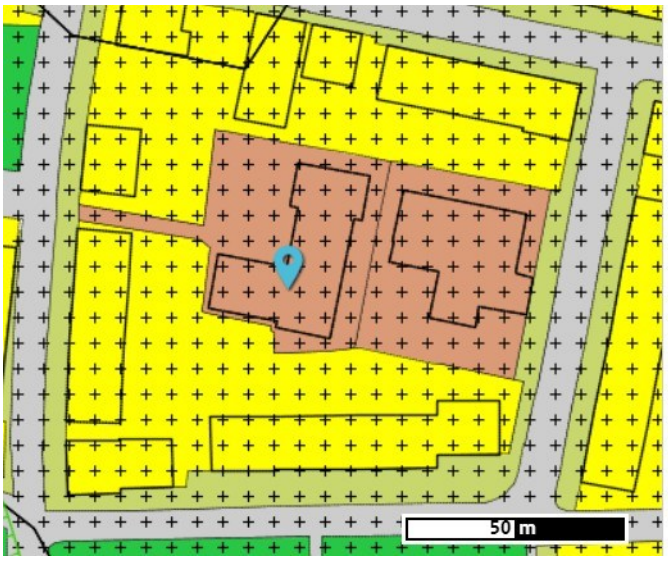

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

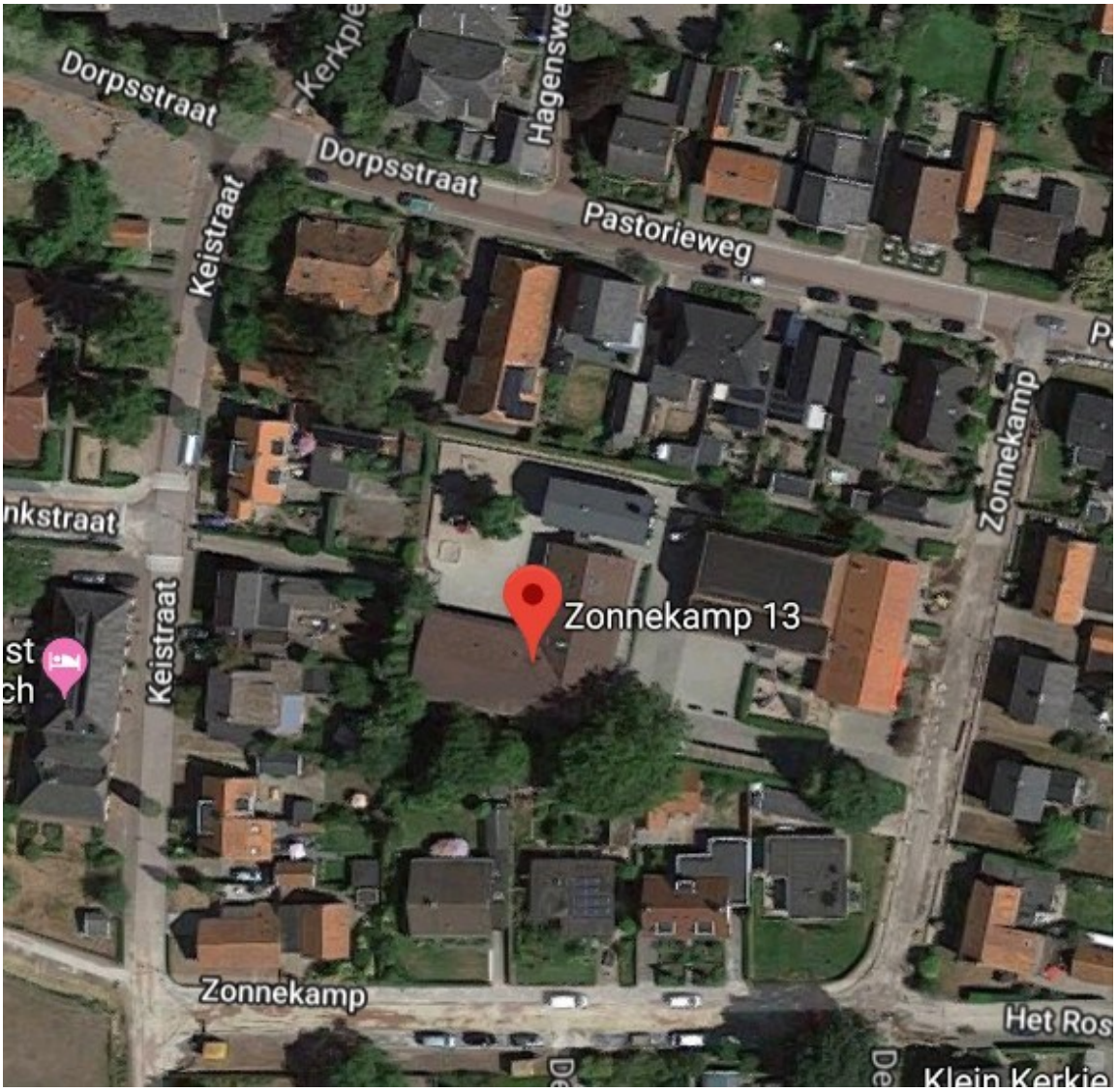
Dorpsstraat
Dorpsstraat
Pastorieweg
Keistraat
Keistraat
Zonnekamp
Zonnekamp 13
Zonnekamp
Het Ros
Klein Kerkje

1.5. Plattegronden

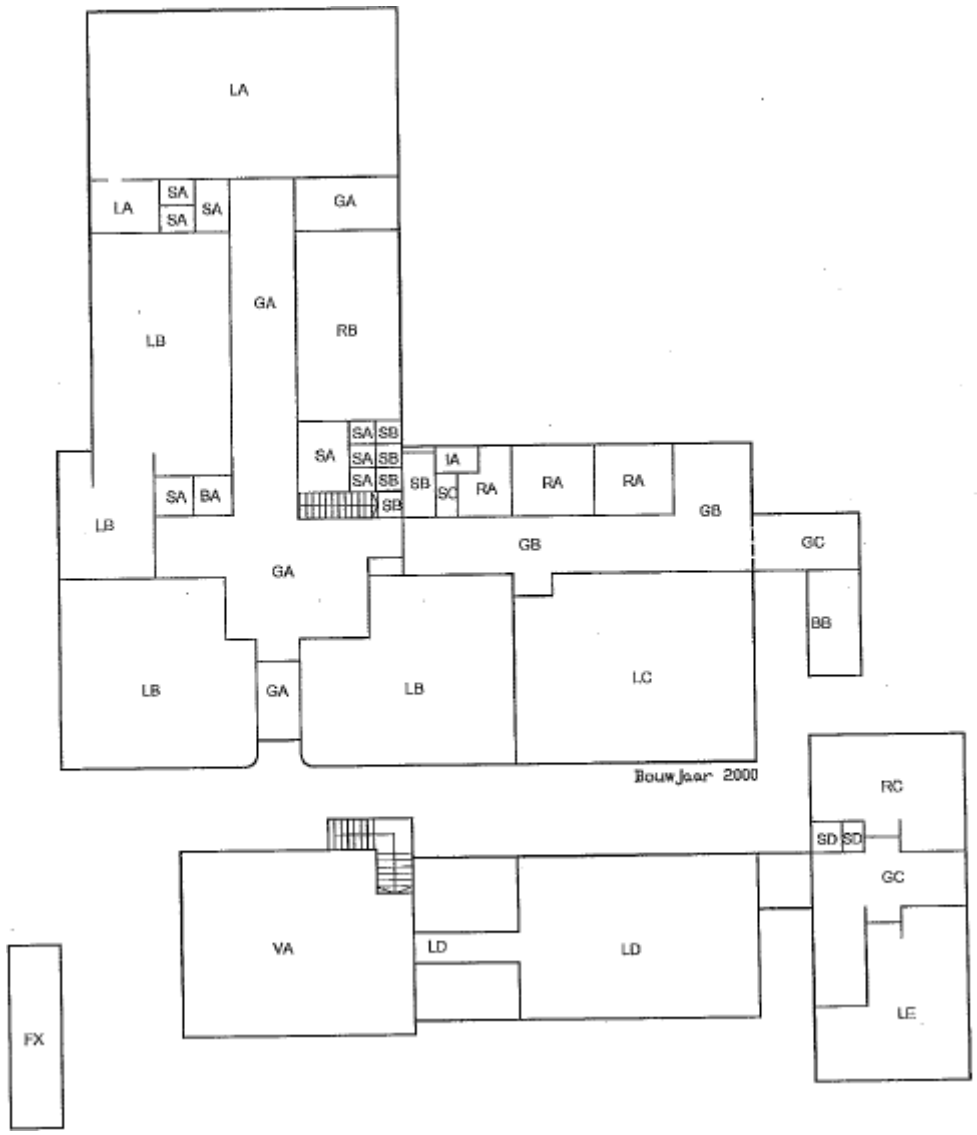

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt geen geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is niet ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1991 gebouwd. Daarmee is het gebouw 28 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 12 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5,5.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: linoleum en deels vloerbedekking bij de entrees.
- CV-ketels: geen aandachtspunten, boiler recentelijk vervangen.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: overal aanwezig.

- Plafonds: houtvezelplafonds en systeemplafonds, is op sommige plaatsen aan vervanging toe.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten.

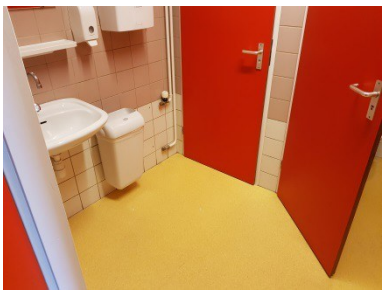

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 20.466 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen. Er is echter wel een aandachtspunt, het slowhoop geluid (brandalarm) is niet overal hoorbaar.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar deze functioneert onvoldoende. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

Aandachtspunt is dat de filters en buizen op korte termijn schoongemaakt dienen te worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5,5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 3.134	-€ 1.981
Verwarming	€ 4.466	€ 3.203	€ 1.263
Totaal	€ 5.619	€ 6.337	-€ 718

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is matig geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van matige kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 10% tot 25%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 13%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting Onderwijsvisie
Het onderwijsconcept is BAS (Bouwen aan een adaptieve school). Het is een structuur waarbij kinderen adaptief onderwijs worden gegeven, daarvoor zijn kleine ruimtes in de school waar kinderen zelfstandig of in groepjes kunnen werken. Adaptief onderwijs houdt in dat ieder kind op zijn eigen manier, niveau en behoefte kan leren.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
De school geeft aan dat het gebouw het onderwijsconcept goed faciliteert, er zijn voldoende ruimte voor het werken in groepjes of het zelfstandig werken van leerlingen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula/gemeenschapsruimte, dit is een groot gemis voor de school waardoor er geen ruimte is voor viering en ontmoeting.
- Stafruimten: er is 1 directie ruimte, 1 pantry/personeelskamer (klein). Er zijn daarmee onvoldoende stafruimten. De school geeft aan 1 ruimte tekort te komen.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. Er is alleen een zolder voor leermaterialen. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is met uitzondering van de opbouw uit 2014 rolstoeltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten (aula, stafruimten en bergruimte). Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5,5	2	11
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			68,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het schoolgebouw van De Keikamp is over het algemeen voldoende. De meeste onderdelen score een 5,5 wat aansluit bij de leeftijd van ca. 30 jaar. Het advies is om binnen 10-20 jaar nieuwbouw te plegen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	742	€ 191.807
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	742	€ 94.775
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	742	€ 86.188
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	742	€ 154.950
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	742	€ 27.079
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	742	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	742	€ 48.637
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	742	€ 44.520
				€ 647.955

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	De verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Op d'n Esch

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool Op d'n Esch
Bestuur:	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek
Adres:	Meidoornstraat 36
Postcode en plaats:	7151 ZT Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	09RQ
Kavelgrootte:	2640 m²
Boekwaarde:	€ 267.387,30,- d.d. 1 januari 2019

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1953	**1446**	permanent
2008	**Speellokaal + lokaal**	permanent
Bruto Capaciteit	**1446**	
Verhuur logopedie	**1 Kantoorruimte**	
Netto Capaciteit	**1446**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	227	216	211	207	206	210	218
Ruimtebehoefte	1.354	1.301	1.272	1.255	1.251	1.269	1.307
BVO (Bruto Capaciteit)	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Tekort/Overschot	92	145	174	191	195	177	139

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt/stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en deels behouden blijft. Dit ruimte overschot is echter maar beperkt.

De school ervaart nu nog ruimtetekort, er worden dan ook 2 lokalen gebruikt op een dislocatie. Echter binnen 2 jaar kunnen alle klassen, vanwege krimp, weer op de hoofdlocatie gehuisvest worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

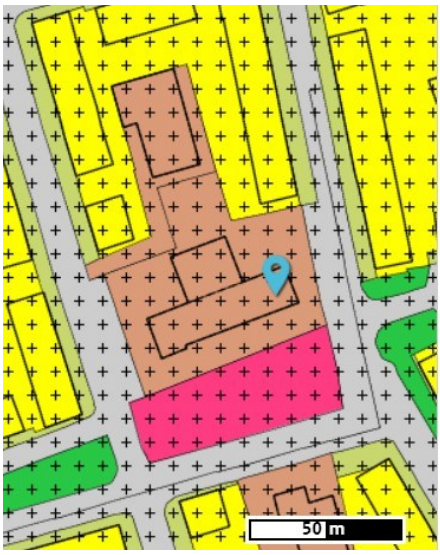

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 6 m

Luchtfoto

Plattegronden

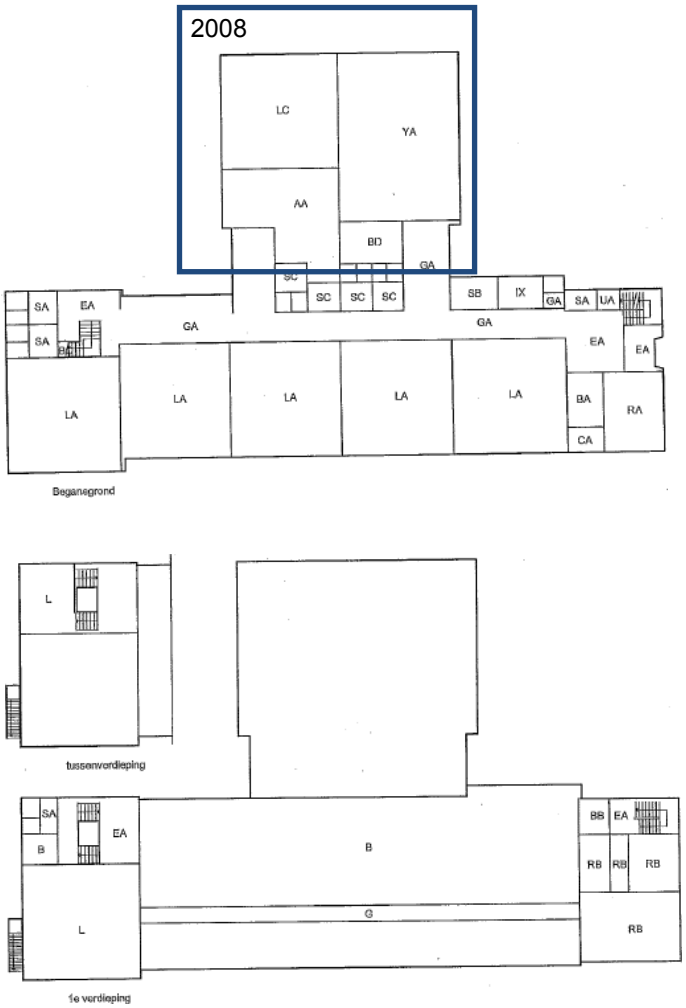

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.

Het gebouw bestaat uit het oorspronkelijke deel uit 1953 en een uitbreiding uit 2008. Deze verschillende delen zijn duidelijk herkenbaar. Het gebouw staat op een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5,5

Toelichting
Het gebouw heeft in 2008 een levensduur verlengende renovatie ondergaan waarbij veel onderdelen vervangen zijn. Oorspronkelijk is het gebouw 66 jaar oud. Echter vanwege de levensduur verlengede renovatie van circa 12 jaar geleden is het gebouw binnen 5-10 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: deels vervangen in 2008
- Vloeren: vervangen in 2008
- CV-ketels: 1 cv-ketel uit 2008, 2 oudere exemplaren (onbekend welk jaar)
- Sanitair: vervangen in 2008
- Elektrische Installaties: geen problemen, vervangen in 2008
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: overal aanwezig.
- Plafonds: gerenoveerd in 2008

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 33.273 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er is geen reden om het oordeel te nuanceren.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting
De aanbouw uit 2008 heeft mechanische ventilatie. Er is geen sprake van een Frisse Scholen klasse. Alle lokalen zijn voor zien van ramen op diverse hoogten die geopend kunnen. Op de begane grond kunnen er slechts aan 1 zijde ramen geopend worden. Met name het lokaal op de eerste verdieping wordt al te warm beschouwd.
De nieuwbouw heeft mechanische ventilatie maar geen frisse scholen klasse B.

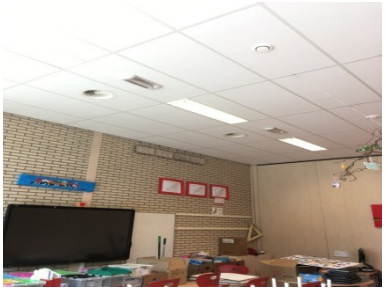

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.033,36	€4.003*	€1.970
Verwarming	€8.148,66	€5.058**	€3.090 (voordeel)
Totaal	€10.182,02	€9.061	€1.121 (voordeel)

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Er is geen overschrijding van elektra en gas op de mi-vergoeding. Hiermee scoort het gebouw een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt BAS onderwijs. Dit type onderwijs vraagt qua huisvesting met name om regelmaat en orde.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het onderwijsconcept wordt door de school redelijk gefaciliteerd. Er wordt door de school wel een gebrek aan ruimte geconstateerd voor zelfstandig werken.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een algemene ruimte. Echter deze wordt vaak als te klein ervaren. Er kan uitgeweken worden naar de gymzaal (eigendom gemeente) maar dit is geen ideale situatie.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte aanwezig.
- Bergruimte: er is onvoldoende geschikte bergruimte. Kelder en zolder worden nu gebruikt voor opslag maar zijn voor bijvoorbeeld boeken en schriften ongeschikt.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk, echter kan 1 lokaal op de eerste verdieping niet bereikt worden (geen lift).

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten (bijvoorbeeld ruimte voor zelfstandig werk en bergruimte). Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			69

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is vanwege de levensduur verlengende renovatie in 2008 in redelijk goede staat. Om die reden is de totaal score 69 punten. Hiermee komt het gebouw pas over 20+ jaar aan de beurt voor nieuwbouw of renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.446	€ 373.792
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.446	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.446	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.446	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.446	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.446	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.446	€ 94.783
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.446	€ 86.760
				€ 555.335

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Verkeerssituatie is overzichtelijk maar kan druk zijn

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij de inrichting van de straat en omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Daltonschool St Joris

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Daltonschool St Joris
Bestuur:	**Stichting Kathol. Basisonderwijs Borculo**
Adres:	Hoflaan 4
Postcode en plaats:	7271 BR Borculo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	04WL
Kavelgrootte:	3258 m²
Boekwaarde:	€ 645.663,62,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1971	**1.388**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.388**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	Permanent

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	218	213	202	188	182	178	180	190
Ruimtebehoefte	1297	1270	1215	1144	1115	1094	1106	1156
BVO (Bruto Capaciteit)	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388	1388
Tekort/Overschot	91	118	173	244	273	294	282	232

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal vanaf 2020 is afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Op dit moment heeft de school passende huisvesting, omdat zij een ruimte verhuurd aan de BSO. Door de krimp ontstaat een groter ruimteoverschot. De school ervaart door de verhuur geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

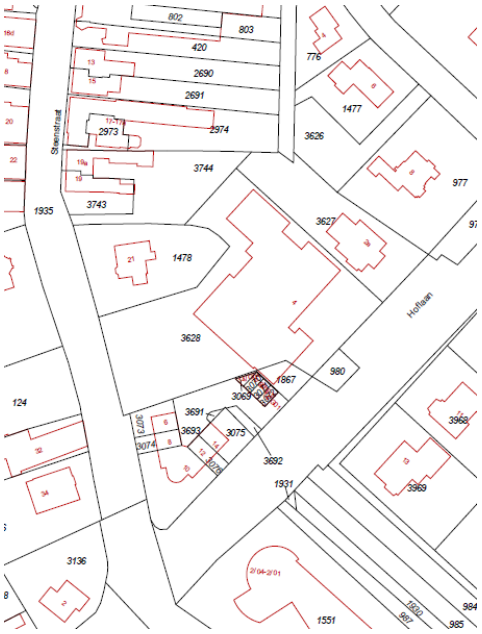

Bestemmingsplan

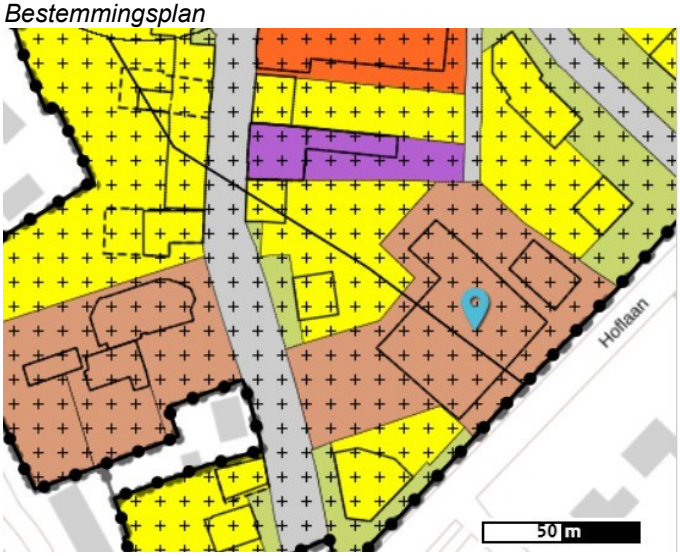

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
maximum bouwhoogte: 8 m

Luchtfoto

Garuda Almere
Hoflaan 4
Steenstraat
Hoflaan
Reunie
Haarloseweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van een uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	6

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1971 gebouwd. Daarmee is het gebouw 48 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan de afgelopen jaren. Dit houdt in dat het gebouw voorlopig niet in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd en de levensduurverlengende renovatie scoort het gebouw een 6. Binnen 15-20 jaar komt het gebouw weer in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: nette marmoleum vloeren die jaarlijks worden onderhouden.
- CV-ketels: geen problemen. Worden vervangen conform MJOP.
- Sanitair: alle sanitaire groepen zijn voorzien van een gietvloer, tegelwerk en hangtoiletten.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal is dubbel glas toegepast.
- Plafonds: prima en nette uitstraling, witte systeemplafonds.

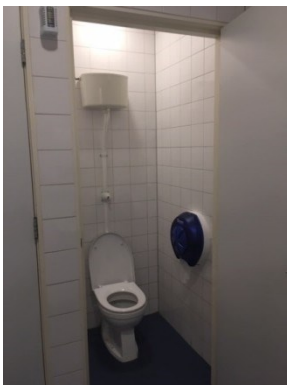

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 40.158 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 39.742,96 euro per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is sinds 2013 voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 of 2 kanten). De luchtbehandeling is recentelijk geplaatst in de school als onderdeel van de verduurzaming / levensduurverlenging van de school. Gezien het feit dit recent is geïnstalleerd wordt ervan uitgegaan dat dit conform Frisse Scholen Klasse B is.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	2.033,36	937*	1.096,36
Verwarming	8.148,66	9.663**	-1.514,34
Totaal	10.182,02	10.600	-417,98

**Electra o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019. Electra incl. terug levering. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening april 2018- april 2019.*

Het gebouw is recentelijk verduurzaamd. Er zijn zonnepanelen geplaatst en er is mechanische ventilatie aangebracht. De school geeft aan dat de schil niet geïsoleerd is. Deze verduurzaming is ook zichtbaar in de vergelijking tussen de vergoeding en de werkelijke kosten voor elektra en gas.

De isolatiewaarde en energiehuishouding is goed. Het gebouw heeft weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. De energiehuishouding is redelijk op orde. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas: <10%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5,5

Toelichting onderwijsvisie

De school biedt Dalton Onderwijs aan. Dalton onderwijs hecht waarde aan de vrijheid van een kind binnen bepaalde kaders. De leerlingen hebben week- en dagtaken. Het daltononderwijs wordt vormgegeven vanuit de vijf kernwaarden van Dalton. Daarnaast wordt aangesloten bij de vaardigheden uit de 21e eeuw. De vijf kernwaarden zijn: zelfstandigheid, samenwerken, vrijheid in gebondenheid, verantwoordelijkheid en vertrouwen, effectiviteit en reflectie.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

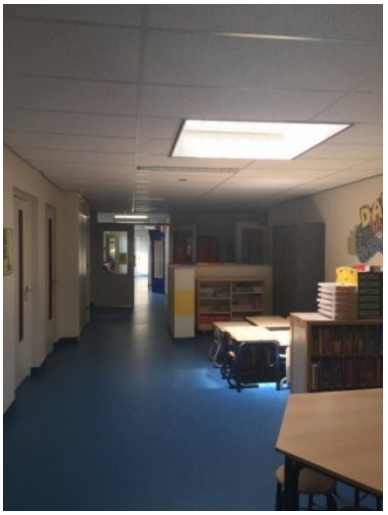

Het Daltononderwijs wordt vormgegeven door zowel klassikaal als zelfstandig werken. Ook wil de school graag groep doorbrekend werken. De huidige indeling van het gebouw zijn klaslokalen gelegen aan een gang. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan leslokalen en aan ruimten buiten de leslokalen waar leerlingen kunnen werken. Hierbij is transparantie tussen de leslokalen en de werkruimten op de gang wenselijk. Nu staan de gesloten lokalen te weinig in verbinding met de gang. Doordat er werkplekken buiten de lokalen gesitueerd worden kunnen de klaslokalen anders gebruikt worden en is er ruimte voor meer flexibiliteit. Op de gang zijn nu op een aantal plekken wat zitjes neergezet, echter is dit niet voldoende faciliterend.

Een concrete wens is om in het midden hart van het gebouw de wanden van één lokaal te verwijderen, waardoor rondom de drie lokalen een groot leerplein ontstaat. Op dit leerplein kunnen met verschillende inrichtingselementen diverse werkplekken en hoekjes gerealiseerd worden.

Daarnaast is er de wens om binnen en buiten meer met elkaar te verbinden. Op dit moment wordt de buitenruimte aan de voorzijde van het onderwijsgebouw niet tot nauwelijks gebruikt.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula.
- Stafruimten: er is een directiekamer, diverse kantoren en diverse werkruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: er zijn diverse magazijnen en een deel van de zolder is ingericht als bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten. Dit betreft werkruimten op de gang, waardoor flexibiliteit ontstaat en ruimte is voor groepsdoorbrekend werken, zelfstandig werken en flexibelere inzet in de klaslokalen. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	6	3	18
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			72,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Aangezien de school de afgelopen jaren haar gebouw heeft verduurzaamd zijn zowel de bouwkundige staat, het binnenmilieu en de exploitatie keurig op orde. De school heeft aangegeven dat het gebouw de onderwijskundige visie redelijk faciliteert. De onderwijskundige staat is een aandachtspunt zoals omschreven in 2.6.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	1.388	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.388	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.388	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.388	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.388	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.388	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.388	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	j	€ 60	1.388	€ -
				€ -

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het een redelijke chaos met auto's, fietsers en lopende kinderen/ouders. Er zijn ook te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er wordt te weinig rekening met elkaar gehouden. De school heeft dit ook aangegeven bij de gemeente/politie.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan best druk zijn en het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken. Aandachtspunt is dat de auto's achteruit rijden en hierdoor onveilige situaties ontstaan.

Quickscan De Berkel

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Basisschool De Berkel**
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Den Borgweg 2
Postcode en plaats:	7157 BR Rekken
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	11NT
Kavelgrootte:	3532 m²
Boekwaarde:	€ 1.364.164,95,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004	1.169	Permanent
Bruto Capaciteit	1.169	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal**	

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	78	80	79	79	75	72	77	80
Ruimtebehoefte	592	603	599	598	575	563	587	604
BVO (Bruto Capaciteit)	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
Tekort/Overschot	577	566	570	571	594	606	582	565

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school stabiel blijft. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot stabiel blijft.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

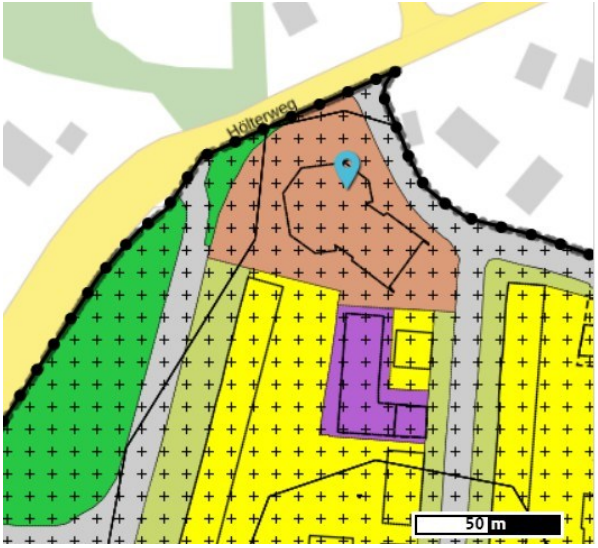

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 8 m
• maximum goothoogte: 5 m

Luchtfoto

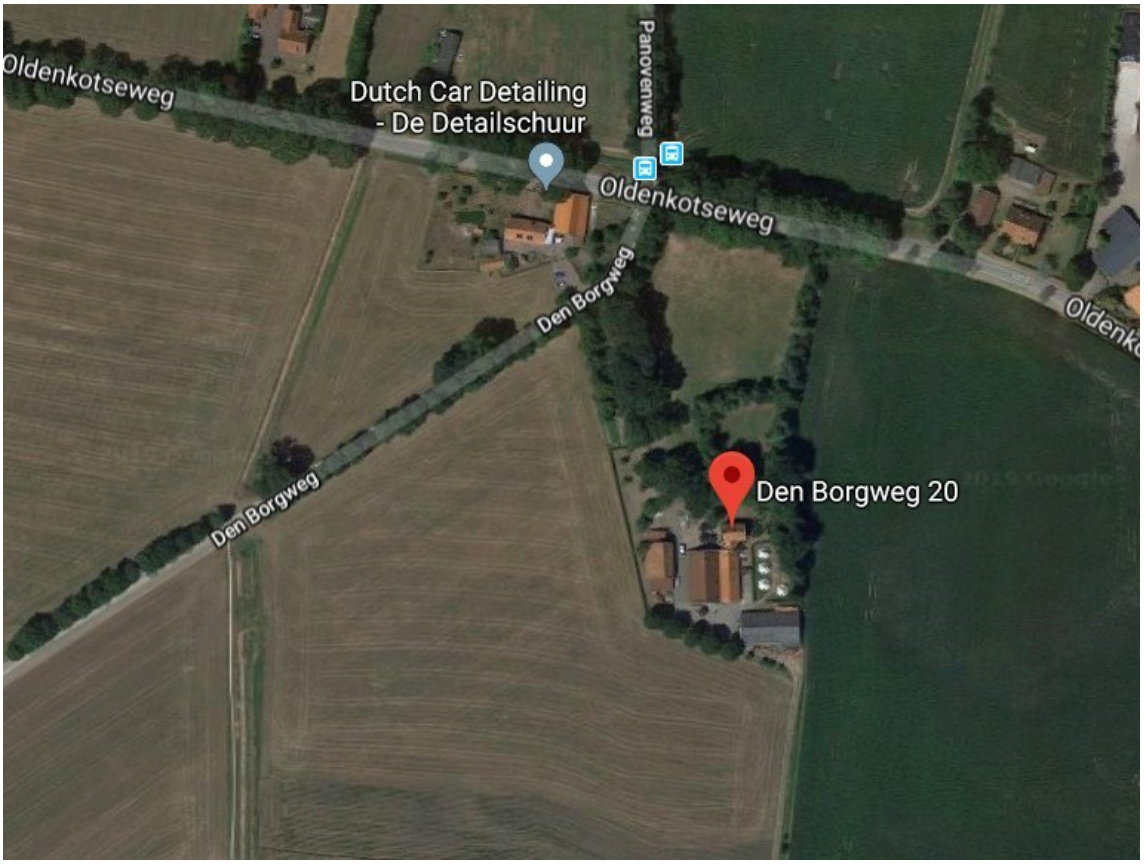
Oldenkotseweg
Dutch Car Detailing
- De Detailschuur
Panovenweg
Oldenkotseweg
Den Borgweg
Den Borgweg
Den Borgweg 20

1.5. Plattegronden

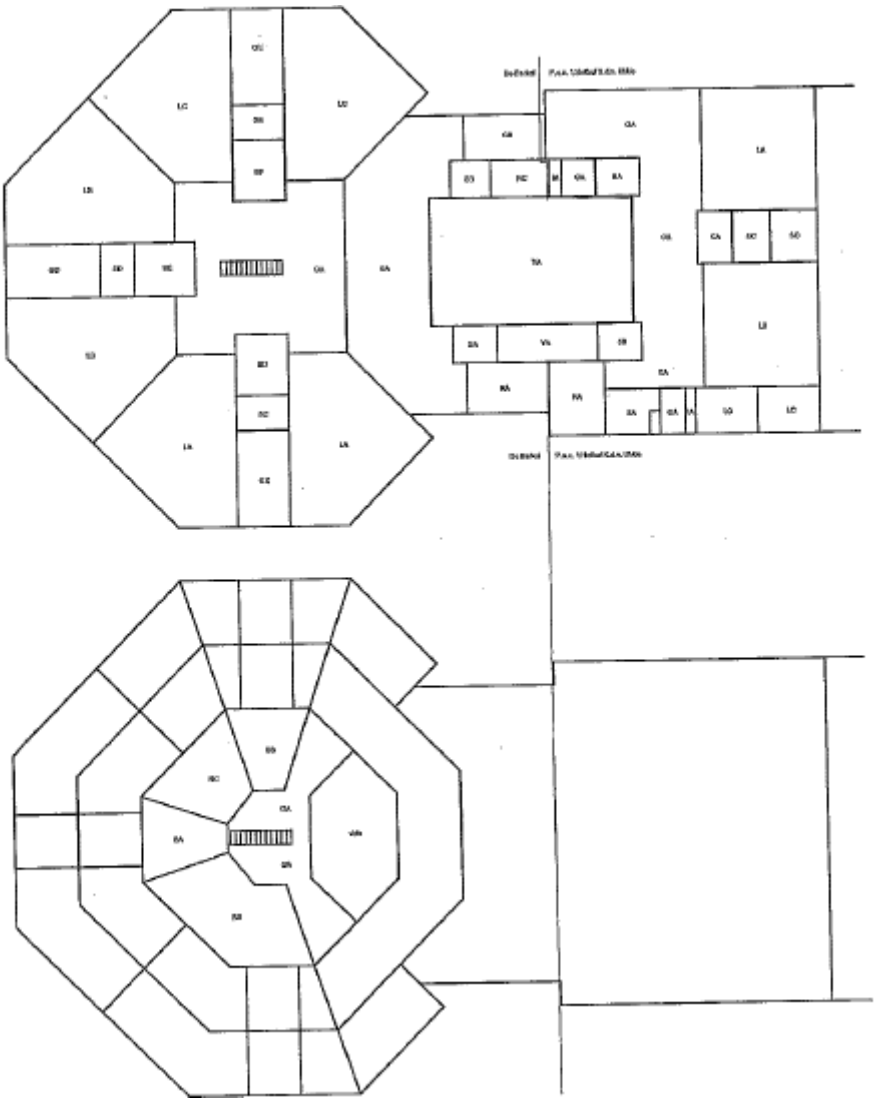

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 20-30 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 19.865 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 22.027 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

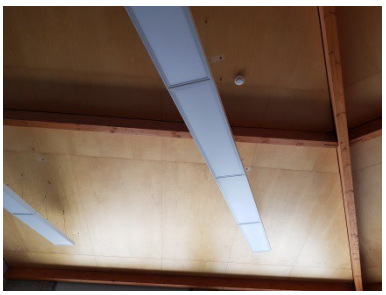

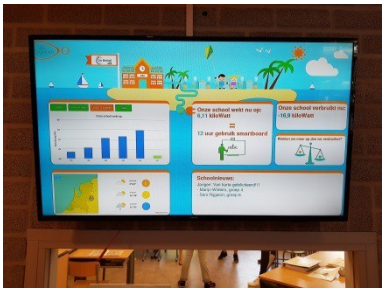

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie conform Frisse Scholen Klasse C. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter.

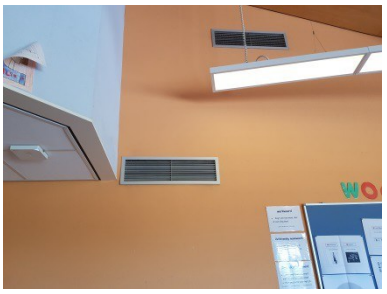

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.153	€ 8.394	-€ 7.241
Verwarming	€ 4.466	€ 7.464	-€ 2.998
Totaal	€ 5.619	€ 15.858	-€ 10.239

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 182%

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
De Berkel is een openbare school. Dit betekent dat de school algemeen toegankelijk is en voor ieder kind bereikbaar en beschikbaar is. Openbaar onderwijs betekent ook betrokkenheid, openheid en transparantie. De school is in ontwikkeling, past moderne onderwijskundige ideeën toe en heeft grote zorg voor alle kinderen. Met het onderwijs wil de school de ontwikkeling van eigen mogelijkheden van de kinderen begeleiden.

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het schoolgebouw kan het onderwijsconcept goed faciliteren. Door de opzet van het gebouw is er kleinschaligheid en door de geschakelde lokalen met nevenruimten ertussen is het mogelijk te differentiëren in lesvormen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is eenmiva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar

Het gebouw is in goede staat. De exploitatie is echter zeer negatief en opvallend. Hier zou onderzoek naar gedaan moeten worden. Verder is het gebouw goed op orde, het advies is een ingreep over meer dan 20 jaar.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.169	€ 302.187
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.169	€ 149.315
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.169	€ 135.786
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.169	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.169	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.169	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.169	€ 76.626
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.169	€ 70.140
				€ 734.055

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Voldoende	Bijvoorbeeld: de verkeerssituatie m.b.t. toegangswegen naar de school is niet helemaal overzichtelijk, maar ouders kunnen het wel goed vinden en de ontsluiting is voldoende.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bijvoorbeeld: Er zijn niet helemaal genoeg parkeerplaatsen, maar door de inrichting van de straten wordt het over het algemeen niet te druk tijdens het halen en brengen van kinderen. Er wordt rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

Quickscan Daltonschool i.o. Willibrordus

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Daltonschool i.o. Willibrordus**
Bestuur:	**Stichting voor Katholiek Basisonderwijs Gelderland**
Adres:	Nieuwe Weg 11
Postcode en plaats:	7261 NL Ruurlo
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	06KK
Kavelgrootte:	1930 m²
Boekwaarde:	€ 230.897,30,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2015	1.110	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.110**	
Medegebruik/Verhuur	**1 lokaal KOV***	

*rechtstreeks gehuurd van de gemeente
gebouw is eigendom van een private investeerder

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	133	123	117	113	111	109	111	114
Ruimtebehoefte	869	820	786	770	758	748	758	775
BVO (Bruto Capaciteit)	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110
Tekort/Overschot	241	290	324	340	352	362	352	335

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Leerlingenprognose PON 2019.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot oploopt.

De school ervaart dat zij passend gehuisvest zijn. De school verwacht dat het leerlingenaantal in ieder geval stabiel blijft en dat er een lichte groei ontstaat van ca. 10 leerlingen. Er wordt steeds meer voor het daltonconcept gekozen.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

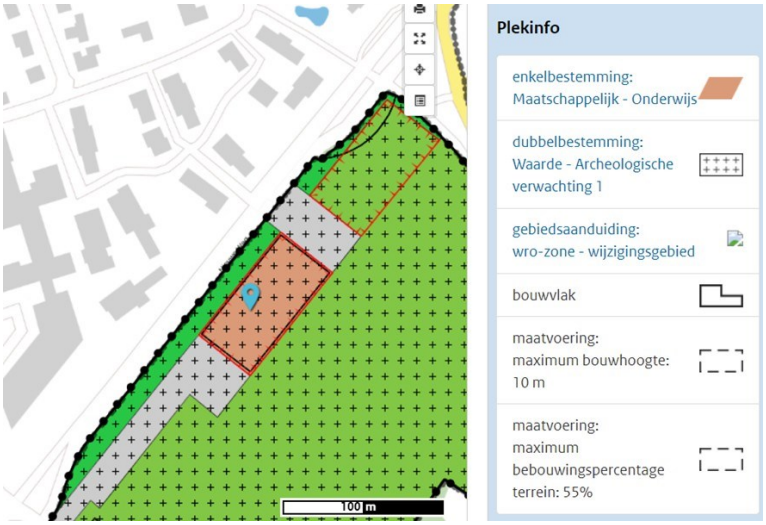

1.5. Plattegronden

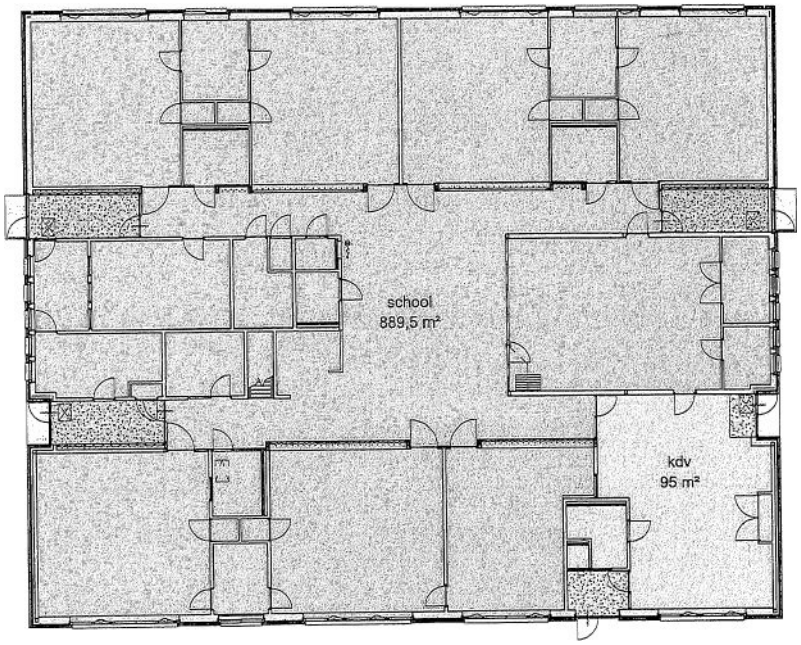

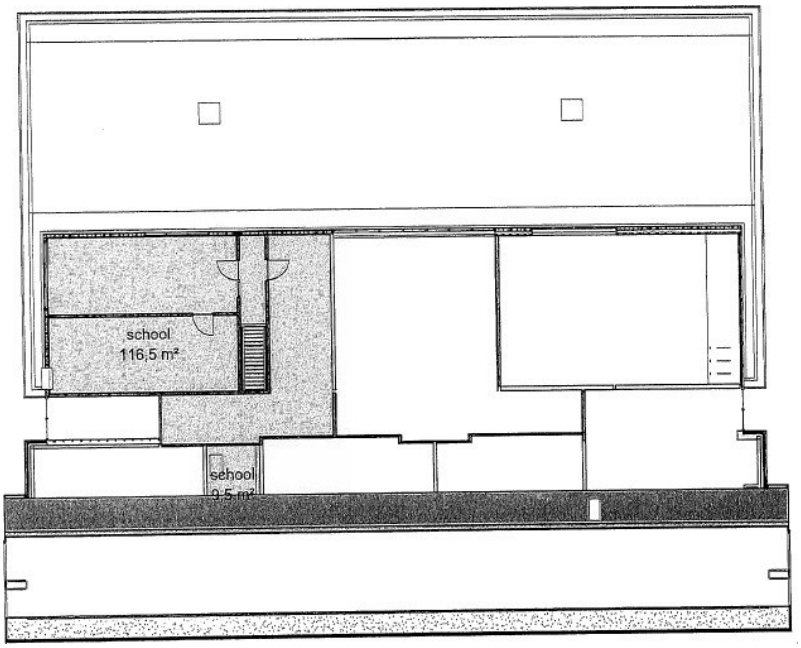

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 04-07-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2015 gebouwd. Daarmee is het gebouw 4 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen aandachtspunten.
- Vloeren: geen aandachtspunten.
- CV-ketels: geen aandachtspunten.
- Sanitair: geen aandachtspunten.
- Elektrische Installaties: geen aandachtspunten.
- Riolering: geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: geen aandachtspunten.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er geen aandachtspunten/problemen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van € 5.209 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 29.150 per jaar. Er is geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de drie reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	7

Toelichting
Het gebouw is een conform Bouwbesluit 2012 (of later) gerealiseerde nieuwbouw, heeft een geldige gebruiksvergunning en geen veiligheidsproblemen. Aandachtspunt is wel dat de buitendeuren groot en zwaar zijn en de kleuters deze niet altijd zelfstandig kunnen openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie welke onvoldoende functioneert. De school geeft aan dat het qua temperatuur en CO2 oploopt in de lokalen. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter aan 1 kant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	4

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 1.520	€ 7.683	-€ 6.163
Verwarming	€ 6.000	€ 5.666	€ 334
Totaal	€ 7.520	€ 13.349	-€ 5.829

**Electra o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening juli 2017-juni 2018.*

Het gebouw is zeer slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van zeer slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van meer dan 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 76%. De reden is waarschijnlijk dat de installaties veel elektriciteit verbruiken. Normaliter wordt dit bij nieuwere gebouwen gecompenseerd door zonnepanelen, maar deze zijn nog niet geplaatst.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting
De school biedt daltononderwijs. De zelfstandigheid van de kinderen staat centraal, daarbij hebben kinderen een grote keuzevrijheid en verantwoordelijkheid. Kinderen hebben de keuze om een werkplek te kiezen buiten de instructietijd (tussenlokalen, leerplein of in de klas).

Het schoolgebouw – behoefte van de school
Het gebouw is ingericht op deze behoefte. Daarbij is ook het toezicht goed te organiseren. Aandachtspunt is de akoestiek van twee lokalen, die direct aan elkaar grenzen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula (door middel van schuifpui op te schalen). De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is 1 directieruimte, 1 personeelskamer en 1 ruimte voor administratief medewerker.. Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte, drie kleine magazijnen.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	7	1	7
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	4	2	8
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			81

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het schoolgebouw van Willibrordus is zeer nieuw, dit is ook terug te zien in de uitstraling, de bouwkundige staat en de onderwijskundige staat van het gebouw. Aandachtspunten zijn de exploitatie en het binnenmilieu, welke beide slecht scoren. Het is verstandig om zonnepanelen te plaatsen en actie te ondernemen t.a.v. de mechanische ventilatie, zeker gezien de resterende levensduur van het gebouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.110	€ 286.936
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.110	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.110	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.110	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.110	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.110	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.110	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.110	€ 66.600
				€ 353.536

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Dankzij stoplichten / klaar-overs / andere maatregelen of gewoon omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan De Sterrenboog

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Sterrenboog
Bestuur:	Stichting Keender
Adres:	Mariaplein 8
Postcode en plaats:	7156 MG Beltrum
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	07WG
Kavelgrootte:	6835 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1960 (volledige renovatie 2019)	1.531	permanent
Bruto Capaciteit	1.531	
Verhuur	**BSO/Peuterspeelzaal 2 lokalen**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	152	142	132	128	127	125	132
Ruimtebehoefte	965	916	865	845	838	831	864
BVO (Bruto Capaciteit)	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531
Tekort/Overschot	566	615	666	686	693	700	667

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er normatief een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart geen ruimteoverschot, er waren twee leegstaande lokalen maar in de recente renovatie (2019) hebben deze een andere invulling gekregen. De gemeentelijke prognose gaat uit van krimp, de school ervaart echter meer stabiliteit ook vanwege aantrekkingskracht vanuit het omliggende gebied.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

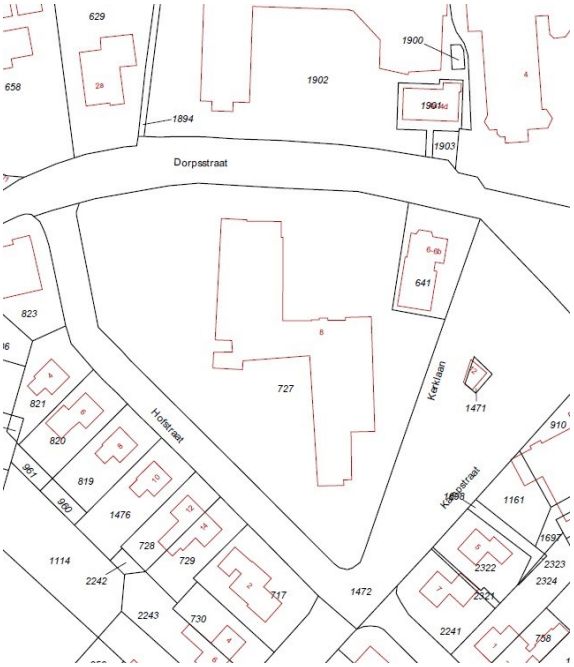

Bestemmingsplan

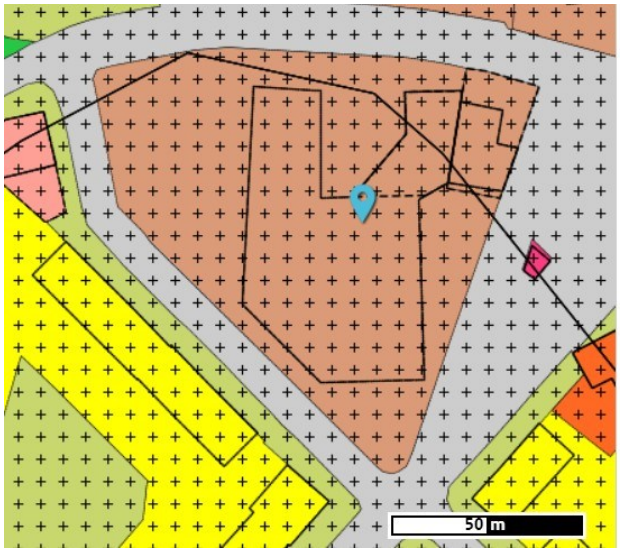

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 3

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 10 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

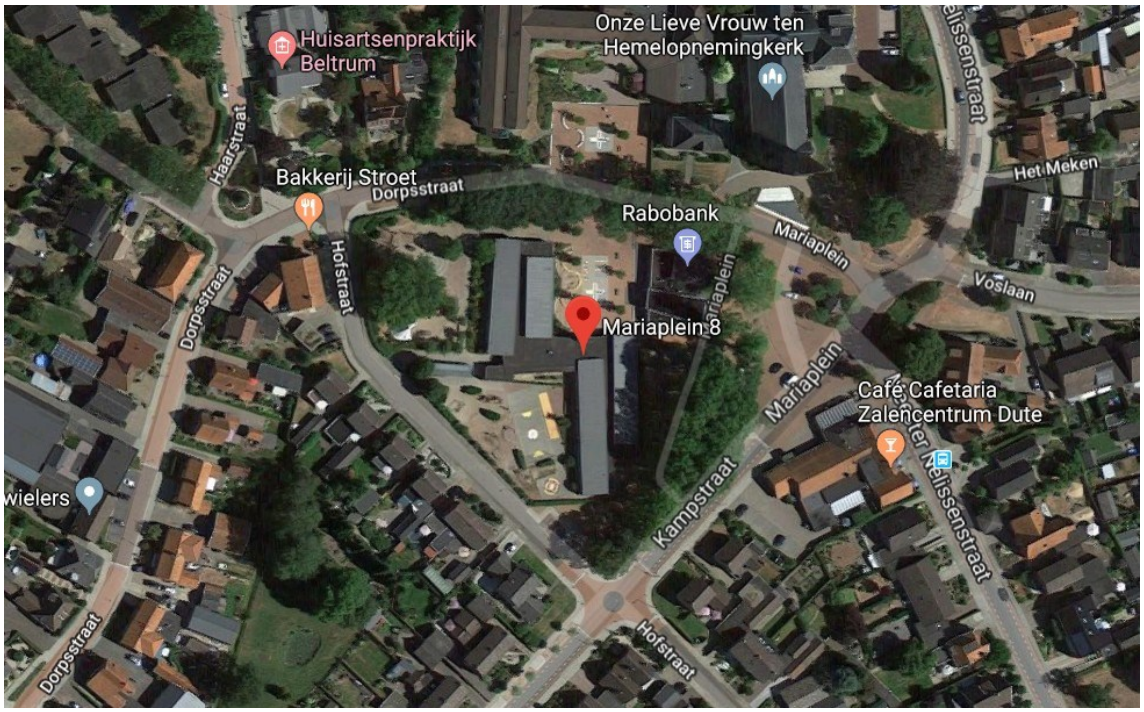
Huisartsenpraktijk Beltrum
Onze Lieve Vrouw ten Hemelopnemingkerk
Haarstraat
Bakkerij Stroet
Dorpsstraat
Rabobank
Het Meken
Mariaplein
Hofstraat
Voslaan
Dorpsstraat
Mariaplein 8
Mariaplein
Café Cafetaria Zalencentrum Dute
wielers
Kampstraat
Dorpsstraat
Hofstraat

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting
Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw is recentelijk gerenoveerd en straalt een geheel uit. Het kavel is ruim.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting
Het gebouw stamt oorspronkelijk uit 1960 maar is in 2001 en meest recent in 2019 levensduur verlengend gerenoveerd. Het gebouw is daarmee oorspronkelijk 59 jaar oud maar de levensduur is door de renovatie met circa 20 jaar verlengd.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2016
- Vloeren: vervangen in 2019
- CV-ketels: vervangen in 2001
- Sanitair: vervangen in 2019
- Elektrische Installaties: vervangen in 2001
- Riolering: geen problemen
- Dubbel glas: aanwezig, kozijnen en glas vervangen in 2001
- Plafonds: deels niet vervangen (2001) deels wel.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van 39.901 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is 29.618 euro per jaar. Er is wel sprake van een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding. Echter met de recente renovatie is de verwachting dat de overschrijding de komende jaren zal dalen.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is in het gebouw geen sprake van mechanische ventilatie. Wel kunnen er ramen geopend worden op verschillende hoogten.
Daarbij is het d.m.v. ventilatieroosters in alle lokalen mogelijk om via twee zijden te ventileren.
De lokale kennen hoge plafonds waardoor er weinig problemen ervaren worden. Daarbij is er tijdens de recente renovatie zonwerende folie geplaatst op de ramen aan de zonkant.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€1.519,91	€4.368*	€2.849,91
Verwarming	€6.000,36	€8.745**	€2.745,36
Totaal	€7.520,27	€13.113	€5.595,27

**Electra o.b.v. jaarrekening 2017. ** Verwarming o.b.v. jaarrekening 2017*

Op basis van de verbruikscijfers van 2017 is er een overschrijding van de energiekosten op de mi-vergoeding van 74%. Hiermee scoort het gebouw een 4 voor wat betreft exploitatie.

Na de recente renovatie (2019) is de verwachting dat de verbruikskosten aanzienlijk gaan dalen en meer in lijn komen met de vergoeding. Om deze reden nuanceren we de beoordeling van de exploitatie naar een 6.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie
Er is voor de renovatie goed nagedacht over de onderwijskundige visie. Het gebouw zoals het er nu staat hier dan ook volledig op aan. Dit vertaald zich met name in een aantal grotere ruimtes/leerpleinen welke gerealiseerd zijn.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is wel voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is voldoende stafruimte.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			85

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Na de recente renovatie is dit gebouw in goede staat. Op basis van de totaal score van 83 punten is dit gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw dan wel levensduur verlengende renovatie. Binnenmilieu scoort relatief laag, echter is deze beoordeling tot stand gekomen vanwege het ontbreken van mechanische ventilatie met het bijbehorende hogere gebruiksgenot, er worden geen klachten ervaren.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.531	€ 395.764
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	1.531	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	1.531	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	1.531	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	1.531	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.531	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	1.531	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.531	€ 91.860
				€ 487.624

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Het kan druk zijn, zeker in combinatie met de weekmarkt.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Veiligheid is soms in het gedrang. Er is sprake van sluipverkeer en grote landbouwvoertuigen welke langs de school rijden.

Quickscan Het Sterrenpalet

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Het Sterrenpalet (IKC)**
Bestuur:	**Stichting VCO Oost Nederland**
Adres:	Prins Bernhardstraat 6
Postcode en plaats:	7151 DG Eibergen
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	05NT
Kavelgrootte:	3.525 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1952	2877	Permanent
2017/2018	Aula/atrium en speellokaal	Permanent
Bruto Capaciteit		
Verhuur kdv/speellokaal	+/- 178m2	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029
Aantal leerlingen	265	252	246	242	240	243	253
Ruimtebehoefte	1.533	1.466	1.440	1.418	1.409	1.423	1.472
BVO (Bruto Capaciteit) (incl. kdv)	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877
Tekort/Overschot	1.344	1.411	1.437	1.459	1.468	1.454	1.405

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school licht krimpt. Dit heeft tot gevolg dat er een ruimteoverschot is en behouden blijft.

De school ervaart zelf ruimtetekort, uit de ruimtebehoefte berekening blijkt echter ruimteoverschot. Dit verschil kan verklaard worden door de grote aula/atrium, het ontwerpverlies dat optreed bij renovatie van een bestaand gebouw en de ruimtes welke in gebruik zijn door het Kinderdagverblijf (178m²). Volgens de gemeentelijke prognose krimpt de bevolking, de school merkt daarentegen de laatste jaren juist groei.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

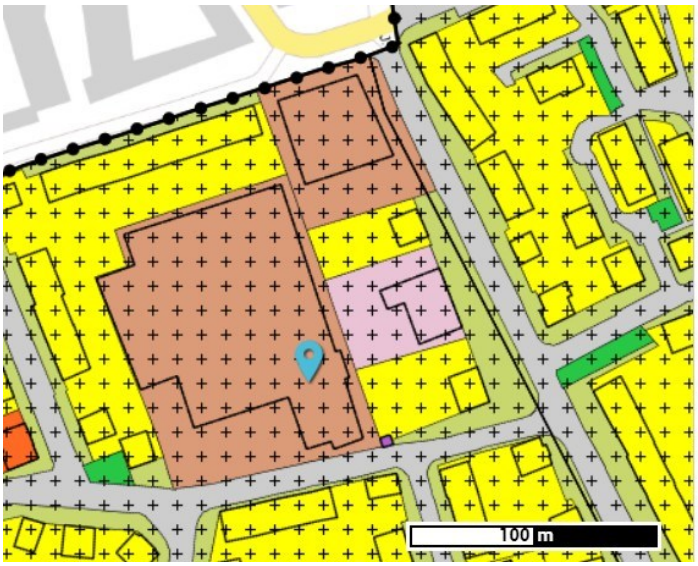

Plekinfo

enkelbestemming:
Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming:
Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering:
• maximum bouwhoogte: 9 m
• maximum goothoogte: 7 m

Luchtfoto

Kon. Julianastraat
J.W. Hagemanstraat
Branditt reclame
& design
Het Sterrenpalet
Prins Bernhardstraat
Kon. Julianastraat
Prins Bernhardstraat

1.5. Plattegronden

Begane grond

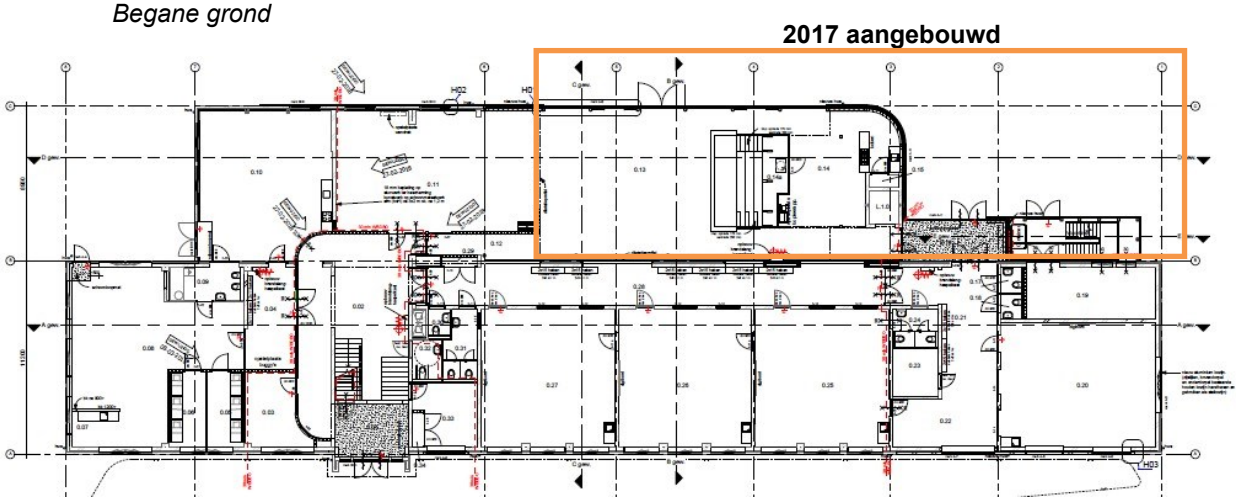

Eerste verdieping

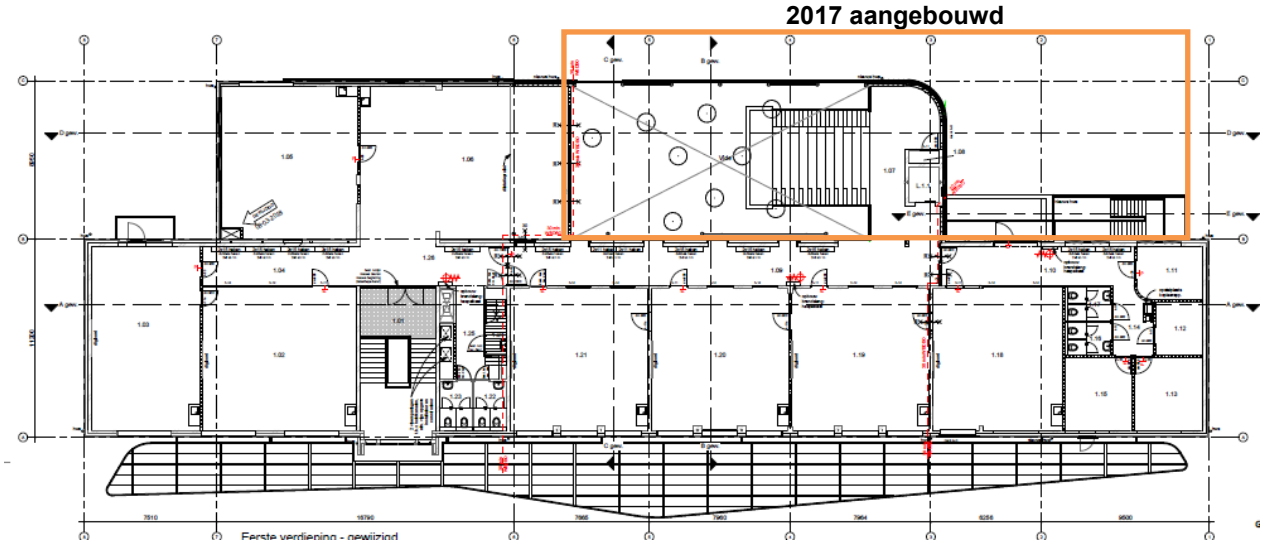

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling, de latere uitbouw (2017/2018) is duidelijk in een andere stijl aangebracht. Het is een ruim kavel.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gebouw is in 2017/2018 deels uitgebreid met een aula/trap met vide. De rest van het gebouw is in 2018 volledig gerenoveerd. Oorspronkelijk is het gebouw 67 jaar oud. Echter vanwege de recente levensduur verlengende renovatie is het gebouw pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of renovatie.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: niet vervangen wel volledig geïsoleerd (van binnenuit)
- Vloeren: vervangen 2018
- CV-ketels: vervangen 2018
- Sanitair: vervangen 2018
- Elektrische Installaties: vervangen 2018
- Riolering: geen grote problemen
- Dubbel glas/kozijnen: vervangen in 2000
- Plafonds: vervangen in 2018

Er zijn nog wat aandachtspunten omtrent het dak en de afwatering (dakgoten).

Reflectie investeringsniveau MJOP
De school zit pas sinds januari 2019 in dit gebouw, een MJOP wordt op dit moment opgesteld. De Velovergoeding voor onderhoud is 46.492 euro per jaar. Er kan op dit moment nog niets gezegd worden over een over- of onderschrijding van de Velovergoedig.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Er is volledige mechanische ventilatie en deze voldoet aan Frisse Scholen klasse B. Daarnaast kunnen er ook nog ramen geopend worden.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€2.375,66		
Verwarming	€9.580,86		
Totaal	€11.956,52		

De school zit pas sinds januari in het huidige gebouw. Er zijn nog geen jaarafrekeningen beschikbaar.

Omdat buitenmuren en daken zijn nageïsoleerd heeft het gebouw weliswaar geen nieuwbouwkwaliteit maar is redelijk geïsoleerd. Ook is de begane grond niet geïsoleerd tijdens de laatste renovatie. De energiehuishouding is redelijk op orde.

Overschrijding van de Velovergoeding kan niet berekent worden omdat er nog geen jaarafrekeningen beschikbaar zijn.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting Onderwijsvisie

De school biedt les in leerstofgroepen. Dit betreft het traditionele leerstofjaarklassensysteem. Deze vorm van onderwijs wordt voldoende gefaciliteerd echter door de groei ontstaat er een tekort aan ruimten.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is aula. Deze is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn verschillende type stafruimten. Er ontstaat een tekort aan ruimten voor IB en Administratie
- Bergruimte: Er is voldoende bergruimte, oa. Op de volledige zolder.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoeltoegankelijk en voorzien van een lift.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6	2	12
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			84

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw van IKC Het Sterrenpalet verkeert in een goede staat. En is op basis van de score van 81 pas over meer dan 20 jaar toe aan nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie. Er zijn bouwkundig en qua isolatie nog een aantal aandachtspunten. Het ruimteoverschot zou deels verklaard kunnen worden door het grote atrium/aula, het ontwerpverlies dat optreed bij de renovatie van een bestaand gebouw en het gebruik van 178m² door de kinderopvang/speellokaal.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	2.877	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	2.877	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	2.877	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	2.877	€ 600.795
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	2.877	€ 104.993
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	2.877	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	2.877	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.877	€ 172.620
				€ 878.409

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één (smalle) weg om bij de school te komen en daar is het voor aanvang van school druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er is een strook aangelegd om leerlingen af te zetten bij school. Wel is het in de fietsenstalling en het fietspad rondom school druk.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De straat is autoluw gemaakt (versmalling), daarnaast is er veel ruimte rondom school om te wachten en verzamelen.

Quickscan VSO De Korte Dreef

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**VSO De Korte Dreef**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Korte Dreef 1
Postcode en plaats:	7271 NM Borculo
Onderwijssoort:	VSO
Brin nummer:	
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2004 (onderbouw)	**1.100**	Semi permanent
2013 (bovenbouw)	**800**	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.900**	
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

Twee speciale groepen leerlingen die één op één onderwijs/begeleiding krijgen, zijn gehuisvest in de oude boerderij. Het bestuur Sotog huurt deze ruimte van een verhuurder, dit gebouw wordt dan ook niet meegenomen in deze quickscan. De boerderij is gedateerd en was oorspronkelijk een woonboerderij.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	115
Ruimtebehoefte	1.773
BVO (Bruto Capaciteit)	1.900
Tekort/Overschot	227

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Het leerlingenaantal is afkomstig van de school zelf.

Het huidig aantal leerlingen voor de onderbouw en de bovenbouw is 115 leerlingen. Bij dit leerlingenaantal hoort een ruimtebehoefte van 1.773 m2 bvo. Er is dus formeel een ruimteoverschot. De school ervaart een klein ruimteoverschot gezien het feit één lokaal is ingericht als bibliotheek in de onderbouw. Daarentegen worden praktijklokalen als te klein ervaren. Met andere woorden; de indeling leidt tot een gevoel van ruimtetekort.

1.4. Locatie

Bestemmingsplan

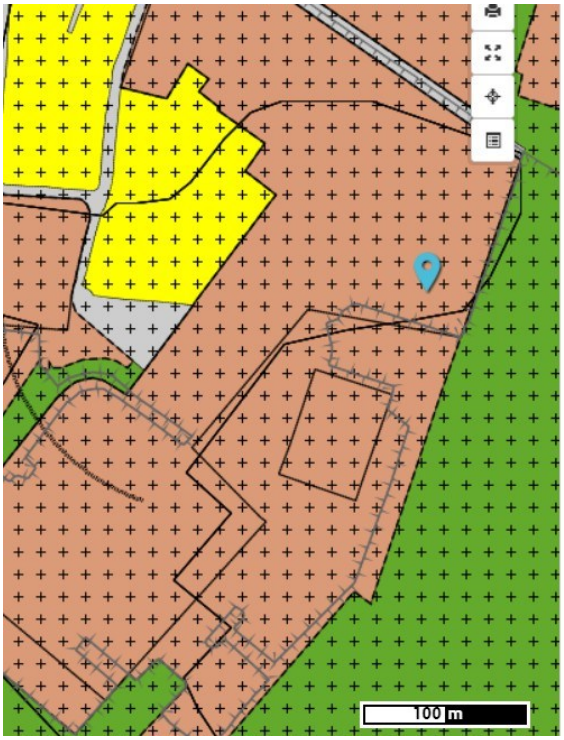

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk	
dubbelbestemming: Waarde - Archeologie 3	
gebiedsaanduiding: overige zone - groene ontwikkelingszone	
gebiedsaanduiding: reconstructiewetzone - verwevingsgebied	
bouwvlak	
functieaanduiding: specifieke vorm van maatschappelijk - 11	

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Plattegrond permanente gebouw uit 2003 voor de bovenbouw.
Deze quickscan betreft het gebouwdeel die donker rood is.

Plattegrond semi-permanente gebouw voor de onderbouw:

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling gebouw 2004	6
Uitstraling gebouw 2013	7

Toelichting

Het gebouw uit 2004 is semipermanent en modulair gebouwd. Er is een gevel tegen het gebouw aangezet, waardoor het aan de buitenzijde een hoogwaardiger en meer permanente uitstraling heeft.

Het gebouw uit 2013 is slechts 5 jaar oud en is een jong gebouw. Dit is een permanent gebouw en heeft een eigentijdse uitstraling.

Beide gebouwen stralen ieder één geheel uit en zijn beiden niet uitgebreid. De gebouwen passen goed in de omgeving. De kavels zijn ruim van opzet en liggen in een landelijke omgeving (zie 1.4). Het gebouw uit 2004, van de onderbouw, grenst aan een bos waar recentelijk met het programma Beweeg Wijs een klimbos is gerealiseerd.

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat gebouw 2004	4
Bouwkundige staat gebouw 2013	8

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouw 2004
Het gebouw is in 2004 gebouwd. Daarmee is het gebouw 15 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Het is een semi permanent gebouw met een twintig jarige levensduur. Dit houdt in dat het gebouw over 5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

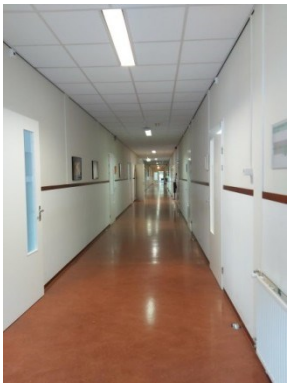

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: het gebouw heeft een plat dak en is niet geïsoleerd.
- Vloeren: de school heeft recent nieuwe vloerbedekking. Er treedt scheurvorming en verzakking op bij de dilataties. Hierdoor gaan de deuren en ramen zakken en zijn op een aantal plaatsen moeilijk te sluiten.
- Cv-ketels: deze zijn nu 15 jaar oud.
- Sanitair: het sanitair is netjes. Zie riolering.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: in meerdere lokalen is sprake van rioollucht.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: is netjes, witte systeemplafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met het feit dat het gebouw een semipermanent karakter heeft en het einde van de levensduur in zicht is. Dit uit zich in problemen met de riolering, de verzakking, scheurvorming en het klimaat. Er is niet voldoende afzuiging aanwezig in de praktijklokalen (techniekokaal en kooklokaal).

Gebouw 2013
Het gebouw is in 2013 gebouwd. Daarmee is het gebouw 6 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 34 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.
- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen, zijn nu 6 jaar oud.
- Sanitair: geen problemen, netjes.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: geen problemen.
- Plafonds: geen problemen. Netjes, witte systeemplafonds.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel van beide gebouwen te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid gebouw 2004	6
Veiligheid gebouw 2013	6

Toelichting
Beide gebouwen hebben een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu gebouw 2004	4
Binnenmilieu gebouw 2013	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw uit 2004 is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

Het gebouw uit 2013 is wel voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee wel aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie gebouw 2004	5
Exploitatie gebouw 2013	7

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO De Korte Dreef. Op basis van de leeftijd van het gebouw zijn de scores van exploitatie ingeschat. Het gebouw uit 2004 is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Het gebouw uit 2013 heeft nieuwbouwkwaliteit. De isolatiewaarde en energiehuishouding zijn goed.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat gebouw 2004	5,5
Onderwijskundige staat gebouw 2013	8

Toelichting onderwijsvisie
De school biedt onderwijs aan jongeren met een licht verstandelijke beperking en gecompliceerde gedragsproblemen. De problematiek manifesteert zich in de thuis-, school- en/of vrijetijdssituatie.
Dit zijn ZMOK-LVG-jongeren (een combinatie van de cluster3- en cluster4-problematiek) met een IQ tussen de 50 en 85 en in de leeftijd vanaf 11-12 jaar tot circa 20 jaar. Daarbij is behoefte aan een veilige omgeving waarin de leerlingen gestimuleerd worden om zich te ontwikkelen. Rust, duidelijkheid en structuur n een gemoedelijke sfeer zijn belangrijk.

Het schoolgebouw uit 2004– behoefte van de school
De onderbouw van VSO De Korte Dreef is gehuisvest in dit gebouw. Het is een modulair gebouwd onderwijsgebouw met aan weerszijden lokalen gelegen aan een smalle gang. Alle lokalen hebben dezelfde standaardafmeting. Dit resulteert in passende grootte van een theorielokaal. Daarentegen zijn de praktijklokalen hierdoor aan de krappe kant.

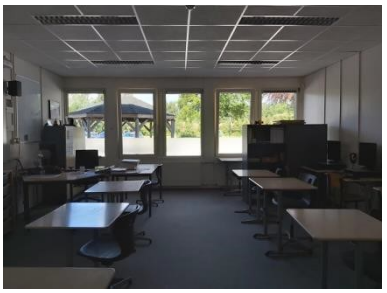

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. Dit wordt als vervelend ervaren, omdat de leerlingen in het lokaal pauzeren.
- Stafruimten: Er zijn drie kantoren. 1 kantoor heeft geen daglicht. De directiekamer en de receptie worden nu gedeeld. Er is daarmee 1 stafruimte te weinig. De school geeft ook aan een tekort te hebben.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting redelijk gefaciliteerd. De opzet en de indeling van het gebouw sluit aan bij de doelgroep en de onderwijsvisie. Echter is er een tekort aan specifieke ruimten (kantoor en aula) en de praktijklokalen zijn krap. Het aan te passen bvo is tussen de 10% en 25%.

Het schoolgebouw uit 2013– behoefte van de school
Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school. Het gebouw huisvest een aantal praktijkruimten/werkplaatsen, waar de leerlingen vakgericht onderwijs krijgen. Daarnaast zijn er lokalen gesitueerd in het gebouw voor de theoretische vakken. Deze lokalen zijn allen gelegen aan een gang. Het is een overzichtelijk gebouw met rechte looplijnen, dat aansluit bij de doelgroep.

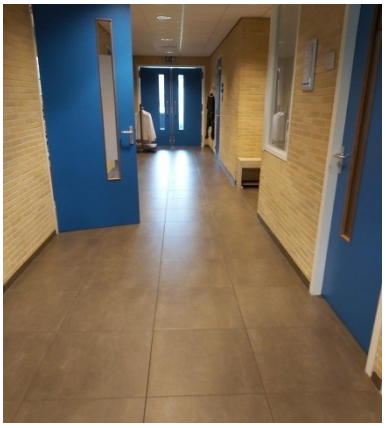

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en diverse spreekruimten. Er zijn daarmee voldoende stafruimten. De school geeft aan geen tekort te komen.
- Bergruimte: de praktijkruimten hebben allen een eigen magazijn. Er zijn ook algemene bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

2004

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	5,5	3	16,5
Totaal			58,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Het gebouw is een semipermanent gebouw, dat over circa 5 jaar zijn levensduur heeft bereikt. De school ervaart op dit moment een aantal technische/bouwkundige problemen, wat betreft scheurvorming/verzakking en het klimaat. Onderwijskundig faciliteert het gebouw de onderwijsvisie redelijk, echter is er een tekort aan stafruimten en zijn de praktijklokalen krap.

2013

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			89

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is slechtst 6 jaar oud en vertoont zowel bouwkundig als onderwijskundig geen gebreken/tekortkomingen. Het gebouw is ontworpen op de onderwijsvisie van de school, heeft mechanische ventilatie ten behoeve van een prettig binnenklimaat en is duidelijk en helder van structuur.

4. Duurzaamheid

2004

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.100	€ 284.351
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.100	€ 140.502
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.100	€ 127.771
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.100	€ 229.710
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.100	€ 40.143
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.100	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.100	€ 72.103
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.100	€ 66.000
				€ 960.580

2013

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	800	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	j	€ 128	800	€ -
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	j	€ 116	800	€ -
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 209	800	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	800	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	800	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	j	€ 66	800	€ -
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	800	€ 48.000
				€ 48.000

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit de Isidorusweg en Fratersdijk bereikt worden. de ontsluiting bij de school is goed. Wel zijn afspraken gemaakt met (V)SO Klein Borculo m.b.t. het taxiverkeer gezien de drukte van de drie scholen op de Wessel van Eyllaan.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Bij het halen en brengen is het druk met taxibusjes. Door de breedte van de weg en het feit dat de school aan een rustige weg ligt is dit goed te handhaven. Het halen en brengen verloopt gestructureerd en is daarom niet gevaarlijk te noemen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende leerlingen	
Voldoende	Zie kopje drukte tijdens halen/brengen. Het kan druk zijn bij het halen en brengen. Door de structuur is de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig te noemen.

Quickscan SO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Klein Borculo**
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Schoollaan 1
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	04EJ
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1983		Permanent
Jaren'90		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

(m2 bvo's zijn niet bekend.)

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	88
Ruimtebehoefte	1144
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen.

De school ervaart een specifiek ruimtetekort, doordat er nevenruimten en stafruimten missen. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

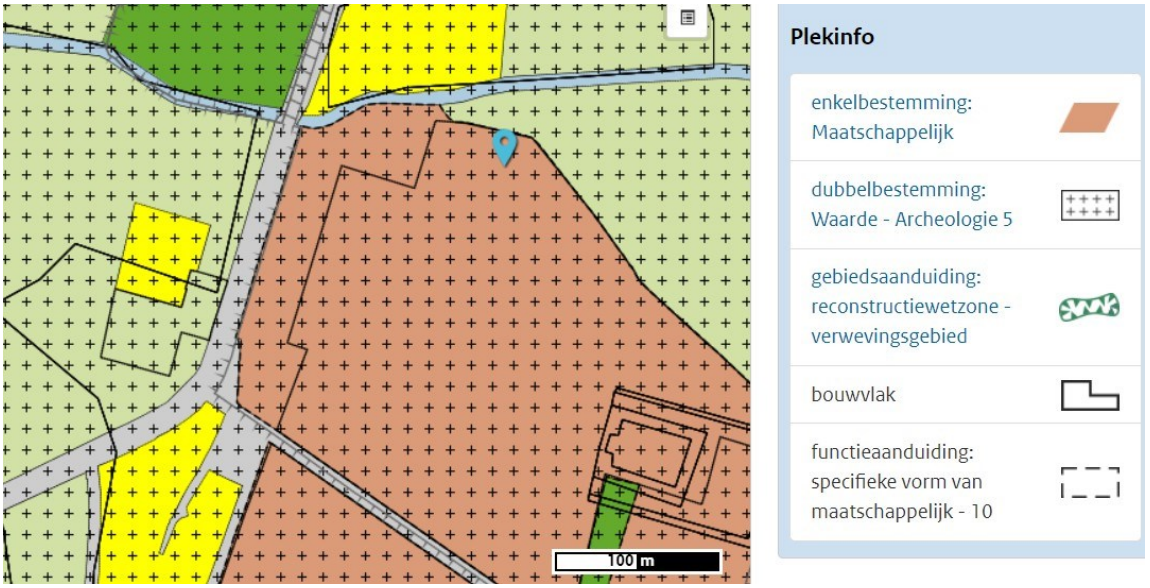

Luchtfoto

G. Kleve
Wessel van Eyllaan
Schoollaan 1
Schoollaan
VSO Klein Borculo
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 2 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling jaren'90	5,5

Toelichting
Het is een verouderend gebouw waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is. Het gebouw straalt één geheel uit. Het oorspronkelijke gebouw uit de jaren'80 is uitgebreid. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat jaren'90	5,5

Toelichting
Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)
Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.

- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met het enkel glas, lekkages van de lichtkoepels en de gedateerde staat van veel elementen. Echter is het gebouw goed onderhouden.

Gebouwdeel jaren'90 (uitbreiding)
Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: last van lekkages. Wordt wel verholpen.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is netjes en schoon.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: dubbel glas in dit gebouwdeel.
- Plafonds: eigentijds, witte systeemplafonds.

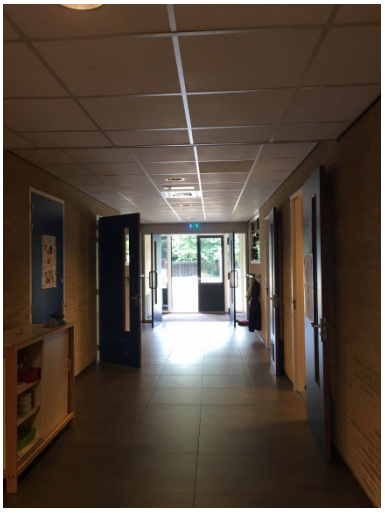

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen in dit gebouwdeel met de lekkages. Het gebouw is goed onderhouden.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1983	6
Veiligheid jaren'90	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu jaren'90	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouwdeel uit 1983 en het gebouwdeel uit de jaren'90 zijn niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter door middel van uitzetramen in de aanbouw op het dak. Ook kunnen de ramen <1,80m open aan de buitenzijde van de lokalen. In alle lokalen kan het raam dus aan twee kanten open.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat 1983	6
Onderwijskundige staat jaren'90	6

Toelichting onderwijsvisie

SO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 6 t/m 12 jaar. Door een psychiatrisch en/of gedragsprobleem kunnen deze leerlingen binnen het regulier basisonderwijs niet tot moeilijk functioneren. De leer- en gedragsproblemen van de kinderen liggen op verschillende gebieden, van een vorm van autisme, ADHD, hechtingsstoornis tot diffuse gedragsproblematiek. De school zorgt ervoor dat leerlingen zo goed mogelijk kunnen functioneren in de maatschappij en in het regulier of speciaal voortgezet onderwijs.

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Met veiligheid, zorg en structuur zorgt SO Klein Borculo voor een optimale leeromgeving. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. In de jaren'80 waren er geen onderwijsassistenten. De school heeft nu wel onderwijsassistenten waardoor er behoefte is aan nevenruimte en extra stafruimten.

De school heeft op dit moment 88 leerlingen verdeeld over 8 groepen. Ook zijn er leerlingen die één op één onderwijs krijgen in een klein groepje van 4 leerlingen in één lokaal. Daar is één ruimte voor beschikbaar. De school mist op dit moment geschikte, passende stafruimten en nevenruimten. Een lokaal is nu een kantoor, echter is deze grote ruimte voor een kantoor niet noodzakelijk. De school geeft aan extra behoefte te hebben aan kleinere kantoorruimten. Ook is er behoefte aan kleine nevenruimten. Het is wenselijk dat grenzend aan een lokaal er een kleine ruimte is waar leerlingen 1 op 1 kunnen werken (stilteruimte). In de uitbreiding heeft de school deze nevenruimten op een creatieve manier gerealiseerd tussen twee lokalen in. De school heeft nu een nevenruimte naast de entree waar leerlingen in stilte kunnen zitten. Echter is dit niet ideaal, omdat dit volledig transparant is en de leerling juist behoefte heeft aan een prikkelarme omgeving.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is geen aula. De oorspronkelijke overblijfruimte is nu ingezet als een klaslokaal.
- Stafruimten: er is een directiekamer en een personeelskamer. één lokaal is nu een kantoor waar twee personen werken, dit is echter niet geschikt. Er zijn daarmee onvoldoende voldoende stafruimten. De school geeft aan een tekort te komen aan geschikte ruimten.

- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is, er zijn magazijnen op de gang voor lesmateriaal en er is een zolderberging.
- Passend Onderwijs: Er is miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk. Er is geen douche terwijl dit wel wenselijk is.

Conclusie beide gebouwdelen:
De onderwijskundige visie wordt in beide gebouwdelen door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een beperkt tekort aan specifieke ruimten, zoals geschikte kantoorruimten en nevenruimten. De school gaat nu creatief om met het creëren van kantoorruimte in klaslokalen en het creëren van nevenruimten waar leerlingen bijvoorbeeld met de IB'er zitten in de keuken. Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10%.

3. Conclusie

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			62,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
	X		

Jaren'90

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	5,5	3	16,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			67

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Totale conclusie:

Het grootste gedeelte van het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo is 36 jaar oud. Op een aantal bouwkundige elementen is het gebouw gedateerd en vertoond het gebreken. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 5-10 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan De Leeuwerik

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Basisschool De Leeuwerik
Bestuur:	Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland
Adres:	Bleekenweg 1B
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Primair Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	3075 m²
Boekwaarde:	€ 543.911,28,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1982	870 (gebouw)	Permanent
1982	195 (inpandig gymlokaal)	Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	63
Ruimtebehoefte	804
BVO (Bruto Capaciteit)	870
Tekort/Overschot	66

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers van 2019 zijn afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal. We verwachten al jaren een krimp maar tot op heden is deze uitgebleven.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

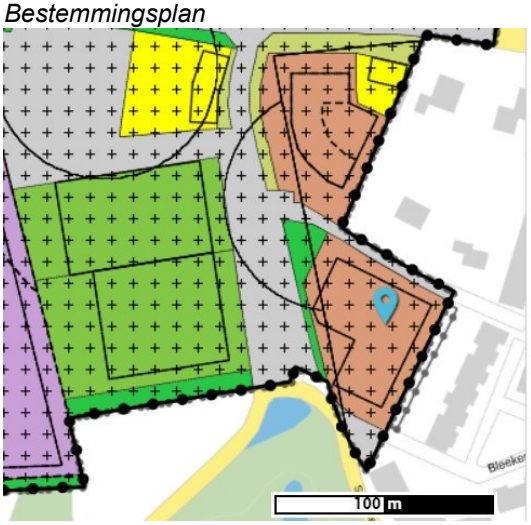

Plekinfo

enkelbestemming: Maatschappelijk - Onderwijs

dubbelbestemming: Waarde - Archeologische verwachting 1

bouwvlak

maatvoering: maximum bouwhoogte: 10 m

Luchtfoto

Bleekeneschweg
Optisport Sport-
en Recreatiecentrum 't...
SO De Leeuwerikschool
Bleekenweg
Bleekenweg 1B
Bleekeneschweg
Koppelendijk
A.J.G. ter Weemepark
Spilbroek
Bleekenweg

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 11 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4,5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1982 gebouwd. Daarmee is het gebouw 37 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw over 3 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: er komen af en toe lekkages voor. Dit wordt dan verholpen.
- Vloeren: er ligt tapijt in de kantoren (redelijk nieuw) en linoleum in de lokalen. Dit ziet er netjes uit en wordt onderhouden conform het MJOP.
- Cv-ketels: de ketel is relatief oud. Deze dient vervangen te worden, omdat de ketel erg heet kan worden.
- Sanitair: geen problemen. Ziet er netjes uit.
- Elektrische Installaties: dit is verouderd, net zo oud als de leeftijd van het gebouw.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: er is overal dubbel glas toegepast.

- Plafonds: het gebouw heeft witte systeemplafonds, die er netjes uitzien.

De gymzaal is ook netjes en eigentijds. Deze wordt goed onderhouden.
Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie
Aangezien het gebouw geen gebreken vertoont en het gebouw goed is onderhouden en onderdelen zijn vervangen word het oordeel genuanceerd van een 4 naar een 4,5.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant). Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	6

Toelichting onderwijsvisie

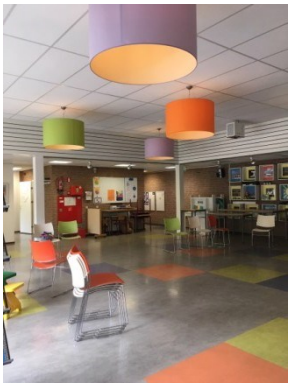

De Leeuwerik is een school voor Speciaal Onderwijs (SO) aan Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) van 4 tot 12 jaar. De Leeuwerik ligt aan de rand van het dorp Neede in een rustige omgeving, dichtbij het centrum en grenzend aan een klein park met dieren. De school hecht veel waarde aan goed contact en een goede samenwerking met ouders/ verzorgers. De kinderen zitten in een kleine klas van circa 12 leerlingen en werken in het klaslokaal.

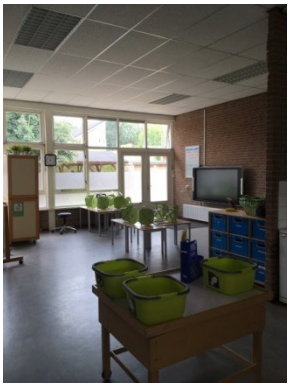

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een centraal midden hart waar pauze wordt gehouden.
- Stafruimten: er is een directiekamer, personeelskamer en meerdere kantoren verspreid door het gebouw. De school geeft aan een tekort te komen door de groeiende één op één zorgvraag.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte wel/niet voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en een douche. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Het gebouw – behoefte van de school

De school geeft aan extra behoefte te hebben aan stafruimten voor de fysiotherapeut, ergotherapeut etc. De zorg maakt nu gebruik van de gymzaal en de directiekamer. dat tot gevolg heeft dat de gymzaal niet volledig voor gymonderwijs gebruikt kan worden en dat er minder gym wordt gegeven. Er wordt ook een gymzaal gehuurd.

Conclusie:

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd maar er is een tekort aan specifieke ruimten voor het aanbieden van de zorg. Het aan te passen bvo is maximaal 10%
De school geeft aan dat de afgelopen jaren het aantal leerlingen is gestegen. De leerlingengroei ging gepaard met extra aanvullende zorg voor deze leerlingen in een rolstoel. De school ervaart nu een tekort aan zorgruimten en gebruikt de gymzaal voor zorg. Leerlingen gymmen nu minder en er wordt uitgeweken naar een nabij gelegen gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	4,5	3	13,5
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	6	3	18
Totaal			64,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

Ondanks de leeftijd van het gebouw vertoont het gebouw weinig technische problemen. Een aandachtspunt zijn de lekkages. De onderwijskundige visie van de school wordt redelijk gefaciliteerd. De opzet van het gebouw met lokalen, brede gangen, een gymzaal en een middenhart faciliteert de visie. Het grootste probleem is dat er niet voldoende ruimten zijn om de benodigde zorg aan te bieden. Daarnaast kan er alleen natuurlijk geventileerd worden, waardoor het binnenmilieu erg heet is. Ondanks dat het net in de klasse van 10-20 jaar valt, is vernieuwbouw of nieuwbouw over circa 10 jaar noodzakelijk.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	870	€ 224.895
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	870	€ 111.124
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	870	€ 101.056
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	870	€ 181.680
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	870	€ 31.750
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	870	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	870	€ 57.027
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	870	€ 52.200
				€ 759.732

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal taxibusjes en ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen. Er is een parkeerstrook voor de taxibusjes. De verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. De leerkrachten lopen met de leerlingen mee naar de taxibusjes. Het personeel parkeert op de parkeerplaats van het zwembad.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	De wegen rondom de school zijn vrij rustig en is het veilig om naar school te komen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan VSO Klein Borculo

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Klein Borculo ZMOK
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Schoollaan 3
Postcode en plaats:	7271 NS Borculo
Onderwijssoort:	VSO (voortgezet speciaal onderwijs Cluster IV)
Brin nummer:	01QH 00
Kavelgrootte:	9820 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1920		Permanent
1983		Permanent
2013		Permanent
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**nvt**	
Netto Capaciteit		

(m2 BVO niet bekend)

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	130
Ruimtebehoefte	1.956
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018 afkomstig van de school zelf.

De school geeft aan dat door de invoering van Passend Onderwijs de afgelopen jaren het leerlingenaantal had moeten dalen. Echter is het leerlingenaantal de afgelopen jaren zelfs licht gestegen op Klein Borculo. Het leerlingenaantal is nu stabiel. De school heeft 130 leerlingen.

De school ervaart dat het onderwijsgebouw, het aantal ruimten en de opzet van het totale gebouw, past bij de onderwijsvisie. Zie 2.6

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

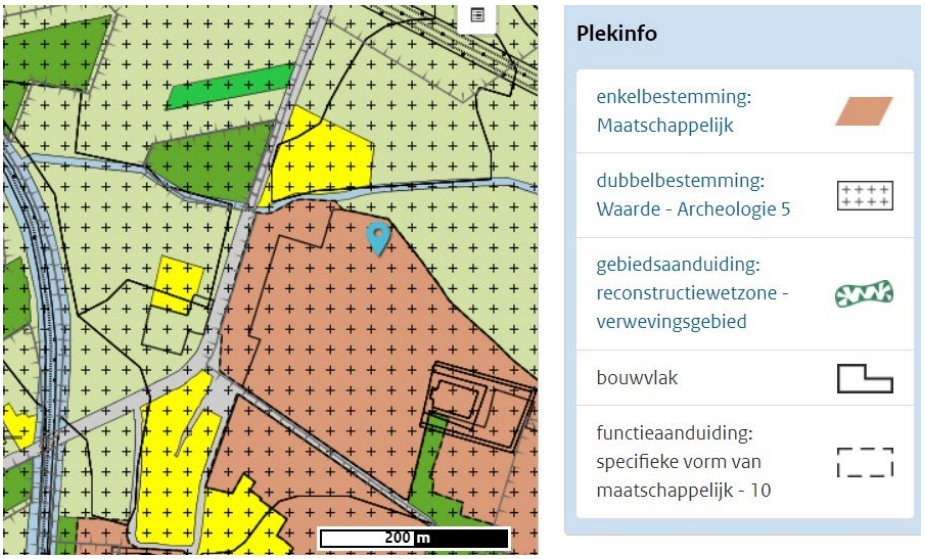

Luchtfoto

Wessel van Eyllaa
Schoollaan
Schoollaan 3
Leo- stichting (Internaat)
Herenlaan

1.5. Plattegronden

Deze quickscan betreft de gebouwdelen die oranje, groen en blauw omcirkeld zijn.

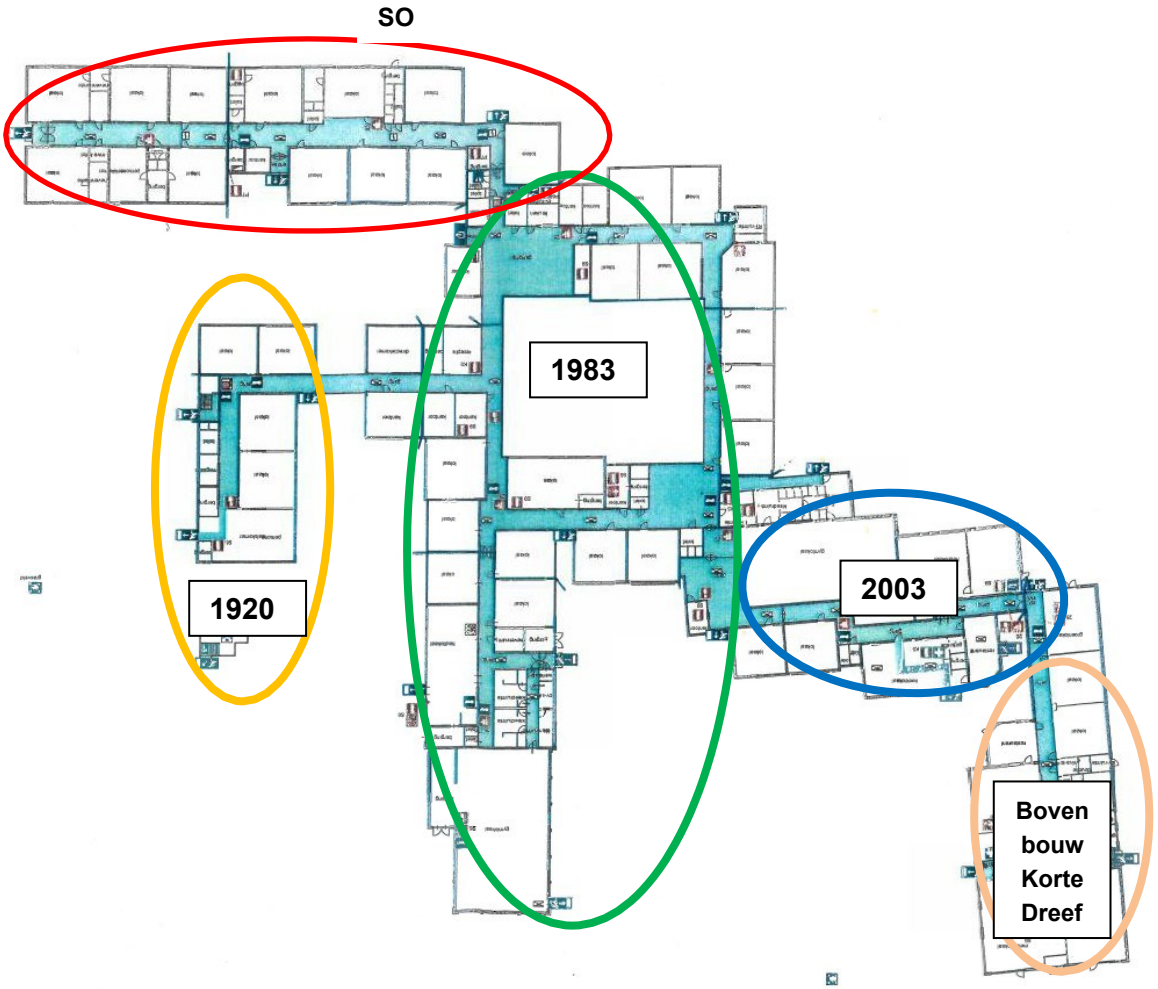

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 3 juli 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling 1920	5,5
Uitstraling 1983	5,5
Uitstraling 2003	6

Toelichting

De gebouwdelen uit 1920 en 2003 hebben een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouwdeel uit 1983 is een wat verouderd gebouw, waarbij zichtbaar is dat renovatie of levensduurverlenging op termijn noodzakelijk is.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreidingen. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is redelijk ruim van opzet (zie 1.4).

Gymzaal 2003

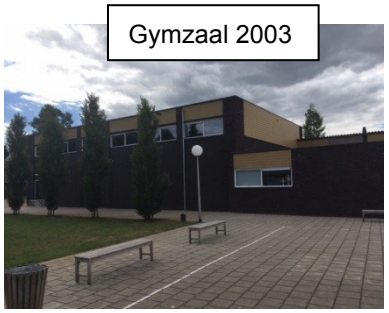

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat 1920	4
Bouwkundige staat 1983	4
Bouwkundige staat 2003	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Gebouwdeel 1920

Het oorspronkelijke gebouwdeel is in 1920 gebouwd. Daarmee is het gebouwdeel 100 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan aan zowel de buitenzijde als de binnenzijde van het gebouw. De kozijnen zijn vervangen, de plafonds zijn vervangen en recentelijk is de inrichting en de keuken in de personeelskamer vervangen. Wanneer de kozijnen zijn vervangen is niet bekend. Het gebouw is dusdanig oud dat het wellicht ook een bepaalde monumentale waarde heeft verkregen. Op basis van de leeftijd en de bouwkundige staat scoort het gebouwdeel een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van de oorspronkelijke tegels uit de jaren'20.
- Cv-ketels: het gebouw heeft meerdere Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: verouderd.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Gebouwdeel 1983 (oorspronkelijk gebouw)
Het gebouw is in 1983 gebouwd. Daarmee is het gebouw 36 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

- Daken: de lichtkoepels zijn vochtig en vertonen vochtplekken.
- Vloeren: de lokalen en kantoren zijn voorzien van vloerbedekking t.b.v. akoestiek. worden vaak gereinigd en goed onderhouden. De gang is voorzien van grote tegels, duidelijke overgang tussen oorspronkelijk gebouw (gedateerde bruine tegels) en de uitbreiding.
- Cv-ketels: het gebouw heeft 2 Cv-ketels die worden onderhouden conform MJOP.
- Sanitair: het sanitair is sterk verouderd. Wel erg netjes en schoon.
- Elektrische Installaties: ICT vraagt veel en de installatie kan dit niet altijd aan.
- Riolering: geen problemen. In het MJOP staat wel een grote vervangingsopgave in 2021.
- Dubbel glas: enkel glas in dit gebouwdeel. De kozijnen sluiten niet goed.
- Plafonds: gedateerd, houten latten plafonds.

Er zijn verder geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Gebouwdeel 2003
Het gebouwdeel is in 2003 gebouwd. Daarmee is het gebouw 17 jaar oud. Het gebouwdeel heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7. Dit gebouwdeel bestaat uit de gymzaal en een aantal lokalen.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen.

- Vloeren: geen problemen.
- CV-ketels: geen problemen.
- Sanitair: geen problemen.
- Elektrische Installaties: geen problemen.
- Riolering: geen problemen.
- Dubbel glas: overal toegepast.
- Plafonds: geen problemen, witte systeemplafonds.

Conclusie
Er zijn geen redenen om de oordelen per gebouwdeel te nuanceren op basis van de bovenstaande reflecties. Wel dient opgemerkt te worden dat de school zich gedraagt als een goed huisvader en de staat van het gebouw daardoor op orde blijft.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid 1920	6
Veiligheid 1983	6
Veiligheid 2003	6

Toelichting
Het totale gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu 1920	5,5
Binnenmilieu 1983	5,5
Binnenmilieu 2003	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het totale gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter. De school geeft aan dat het aan de zuidzijde en oostzijde in het gebouwdeel uit de jaren'80 erg koud is in de winter en erg warm in de zomer. De school heeft in de meest kritische lokalen al folie op de ramen geplakt om de warmte wat buiten te houden. Omdat het aantal leerlingen maximaal 12 is in het lokaal, wordt het binnenmilieu met een 5,5 beoordeeld.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

De jaarrekeningen van gas en elektra zijn niet ontvangen voor specifiek het onderwijsgebouw van VSO Klein Borculo. Op basis van de leeftijd van het gebouw is de score van exploitatie ingeschat.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

De onderwijskundige staat van alle drie de gebouwdelen voldoet. Vandaar dat het totale gebouw in één keer worden beoordeeld op dit onderdeel.

Toelichting onderwijsvisie

VSO Klein Borculo is een cluster 4 school voor leerlingen van 12 tot 20 jaar met een gedrags- of psychiatrische problematiek. De school heeft een regionale functie en de leerlingen behalen een diploma, zodat ze naar het MBO of HBO kunnen. De speciaal voortgezet onderwijs heeft leerlingen met een normale intelligentie met leer- en gedragsproblemen, die thuis, op school en in de vrije tijd in de problemen zijn geraakt. Hierdoor zijn zij niet in staat het beste uit zichzelf te halen. Op VSO Klein Borculo lukt dit vaak juist wel.

Aula onderbouw

Het schoolgebouw – behoefte van de school

Een prettige schooltijd is ontzettend belangrijk. Naast plezier krijgen in leren en vrienden maken, ontdekken leerlingen bij VSO Klein Borculo wie ze zijn en wat ze kunnen. De jongeren op de school hebben hun eigen capaciteiten en problemen en daardoor speciale onderwijs- en begeleidingsbehoeften. Het onderwijs van VSO Klein Borculo sluit aan bij de mogelijkheden, belevingswereld en interesses van de kinderen. De school biedt speciaal onderwijs aan, aan kinderen die moeilijk opvoedbaar zijn (ZMOK-cluster 4). Daarbij is behoefte aan kleine groepen in een prikkelarme, rustige omgeving. De groepsgrootte is maximaal 10 leerlingen. Beide gebouwdelen zijn soortgelijk van opzet: ruime lokalen aan weerzijden van de gang met op de gang tevens toiletgroepen en bergingen. Alle drie de gebouwdelen hebben dezelfde gangen-klaslokalen opzet.

De school geeft aan dat er behoefte is om een aantal ruimten anders in te delen. Aangegeven wordt dat door de komst van het vak economie & ondernemen het handvaardigheidslokaal is opgeofferd. Er

mist een geschikte overblijfruimte voor de onderbouw. De leerlingen van de bovenbouw hebben wel een overblijfruimte in de hal van de hoofdentree.
Het gebouw is niet compact en dat is ook niet wenselijk. De gangen geven een compartimentering en daardoor rust en structuur (niet teveel leerlingen op één plek geclusterd). Het is wel wenselijk om een aantal lokalen aan elkaar te koppelen voor de inpassing van differentiatie in het onderwijs.

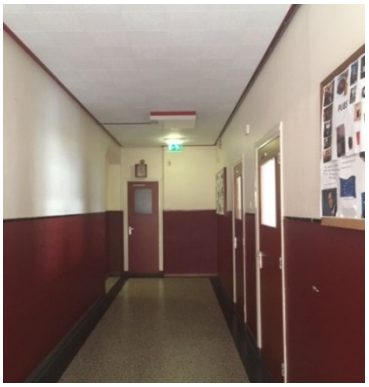

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula voor de bovenbouw leerling. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De overblijfruimte voor de onderbouw leerlingen is klein.
- Stafruimten: er is een personeelskamer, directiekamer en meerdere staf- en werkruimten. De school geeft aan dat er voldoende stafruimte is.
- Bergruimte: De school geeft aan dat de bergruimte voldoende is.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie:
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten. Er zijn een aantal onderwijsvernieuwingen doorgevoerd die prima inpasbaar zijn in de huisvesting.

3. Conclusie

1920

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	15
Onderwijskundige staat	7	3	20,5
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

1983

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	5,5	1	5,5
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			65,5

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		X	

2003

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			75

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Totale conclusie

Het gebouw van VSO Klein Borculo zit vast aan het onderwijsgebouw van SO Klein Borculo en aan VSO De Korte Dreef. VSO Klein Borculo is gehuisvest in drie verschillende bouwdelen, 1920, 1983 en 2003. Het gebouwdeel uit 1983 is het grootste gebouwdeel, waarin ook de meeste onderwijsfuncties zijn gehuisvest. Het advies is om op een natuurlijk moment een integrale keuze te maken voor het totale gebouw, dit is over 10-20 jaar. Deze keuze kan samen met het SO gemaakt worden gezien de verbondenheid van de gebouwen. Ook dient rekening gehouden te worden met het feit dat een gebouwdeel van de bovenbouw van VSO De Korte Dreef ook verbonden is met SO Klein Borculo.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering	Er is zonwering	
Vervangen lichtstraat (incl. zonwering en te openen delen)	nvt	
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Onvoldoende	Er is maar één weg om bij de school te komen en daar is het altijd druk.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Onvoldoende	Iedere ochtend en middag is het één grote chaos met auto's en taxibusjes. Er zijn veel te weinig parkeerplaatsen of gelegenheid om de auto stil te zetten voor in-/ uitstappen. Er zijn afspraken gemaakt met de taxibedrijven waar zij mogen staan, door deze afspraken wordt de situatie veilig gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Onvoldoende	De verkeerssituatie rondom school is erg onoverzichtelijk en chaotisch, wat het gevaarlijk maakt voor de leerlingen.

Quickscan Diekmaat

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Speciaal Basisonderwijs Diekmaat
Bestuur:	**Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek**
Adres:	Wheemerstraat 10
Postcode en plaats:	7161 AN Neede
Onderwijssoort:	Speciaal Primair Onderwijs
Brin nummer:	19WC
Kavelgrootte:	10.794 m²
Boekwaarde:	€ 1.359.773,27,- d.d. 1 januari 2018

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1973	941 - 70% (schatting)	Permanent
1990	202- 15% (schatting)	Permanent
2005	202- 15% (schatting)	Permanent
Bruto Capaciteit	**1.344 (excl. gym)**	
Medegebruik/Verhuur	**275 - 15% (schatting)**	
Netto Capaciteit	**1.069 (excl. gym)**	

Een ergotherapeut, logopedist en Zozijn maken overdag gebruik van verschillende ruimten in de school. Het totaal oppervlak dat door medegebruikers wordt gebruikt ligt rond de 15% van het totaal BVO. Per 1 augustus 2019 wordt de Da Vinci school (school voor hoogbegaafden) in het gebouw gehuisvest. Zij gaan ongeveer 2 klaslokalen in gebruik gaan nemen.
Enkele kantoren van de stichting zijn nu in het gebouw gehuisvest. Zij vertrekken op korte termijn naar een andere locatie.

Het originele gebouw komt uit 1973. Rond 1990 zijn een paar lokalen bijgebouwd. In 2005 heeft een uitbreiding plaatsgevonden (zie plattegrond). Ten tijde van de nieuwbouw in 2005 is het oude gedeelte, grootschalige gerenoveerd. Om die reden worden de gebouwdelen niet afzonderlijk beoordeelt in deze scan.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	122
Ruimtebehoefte	1147
BVO (Bruto Capaciteit)	1344
Tekort/Overschot	197

De leerlingentelling betreft 1-10-2018.

Er is geen prognose voor het SBO beschikbaar.

De school ervaart een ruimteoverschot. 1 lokaal wordt op een andere manier ingezet, namelijk voor opslag.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

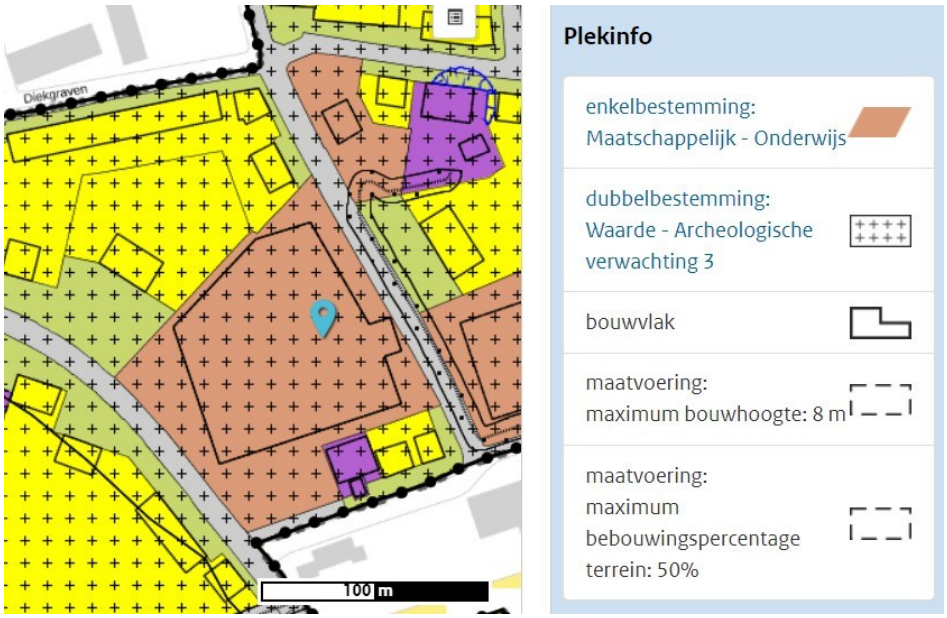

Luchtfoto

Wheemerstraat 10
Wheemerstraat
Wheemerstraat
Stationsweg
Stationsweg
Stationsweg
um Neede
BCI Fabrikant van
schoolmeubilair sinds...

1.5. Plattegronden

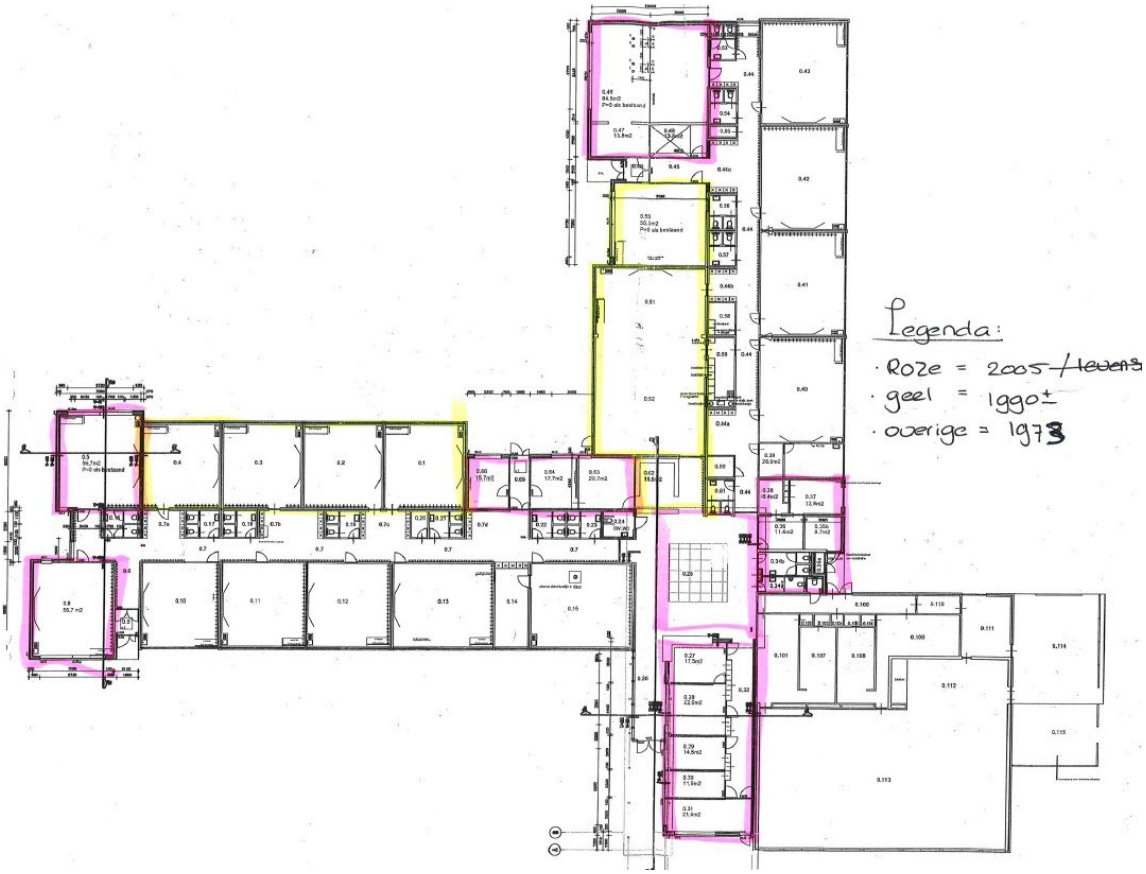

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling.
Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	5

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1973 gebouwd. Daarmee is het gebouw 46 jaar oud. In 2005 heeft het oude deel een grondige renovatie ondergaan en is een deel aangebouwd waardoor de levensduur met ca. 20 jaar is verlengd. Dit houdt in dat het gebouw binnen 5-10 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 5.

Reflectie bouwkundige elementen:
Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: geen problemen, niet vervangen ten tijde van de renovatie
- Vloeren: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005
- Sanitair: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

- Riolering: functioneert goed.
- Dubbel glas is aanwezig.
- Plafonds: vervangen ten tijde van de renovatie in 2005

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een investeringsniveau van €87.594 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 39.123 euro per jaar. Er is een forse overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Het oordeel wordt niet genuanceerd op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is niet voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	5

	Vergoeding	Werkelijke Kosten	Verschil
Electriciteitsverbruik	€ 2.033	€ 8.100*	€ 6.067-
Verwarming	€ 8.148	€ 7.006**	€ 1.142
Totaal	€10.181	€15.106	€ 4.925-

*o.b.v. jaarrekening 2018 **o.b.v. jaarrekening 2018

Het gebouw is slecht geïsoleerd. Energetisch zijn de installaties van slechte kwaliteit. Er is een overschrijding van de mi-vergoeding op elektra en gas van 25% tot 50%.

De energiekosten (electra en gas) overschrijden de Velovergoeding met 48%.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

SBO Diekmaat is een openbare school voor speciaal basisonderwijs (SBO) voor kinderen van 4 t/m 13 jaar met leer- en/of gedragsproblemen die op een reguliere basisschool geen passend onderwijs- of ondersteuningsaanbod kunnen krijgen. Het onderwijs op SBO Diekmaat is gericht op het bieden van maximale ontplooiingskansen voor alle kinderen. De school wil een bijdrage leveren aan de opvoeding van kinderen tot gelukkige en zelfstandige volwassenen die stevig en met zelfvertrouwen in de maatschappij staan.

Dit doet de school door voor iedere leerling de specifieke onderwijsbehoeften te analyseren en de onderwijsleeromgeving zo in te richten dat een leerling tot optimale leer-en sociaal-emotionele ontwikkeling komt. Voor SBO Diekmaat zijn de basisbehoeften relatie, autonomie en competentie belangrijk in de ontwikkeling van kinderen. In de visie van school is de interactie tussen leerlingen en leerkracht en leerlingen onderling gericht op succeservaringen. Het streven naar minimale afhankelijkheid en maximale zelfstandigheid is een uitgangspunt in ons onderwijs.

Het kind ontwikkelt zich optimaal door gedifferentieerde instructie op het gebied van tempo, aanleg, leerstijl en aanbod. Verder biedt de school een veilige, overzichtelijke en uitdagende leeromgeving waarin ieder kind zich gewaardeerd voelt.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school vindt het belangrijk dat ruimten multifunctioneel inzetbaar zijn, zodat ze voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden. Momenteel sluiten de huisvesting en bijbehorende voorzieningen aan bij de werkwijze van de school.

In de toekomst wil men met combinatieklassen gaan werken omdat het aantal leerlingen terugloopt. Dit vraagt om een andere inrichting; bijvoorbeeld in de vorm van units of ateliers. Deze gedachten behoeven nadere uitwerking door de school voordat dit kan worden vertaald naar eisen/wensen ten aanzien van de huisvesting.

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: er is geen aula, maar de personeelskamer is voldoende groot om evenementen te organiseren. Ook de grote entree wordt voor deze bijeenkomsten gebruikt.
- Stafruimten: er zijn voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school geeft aan dat de bergruimte niet voldoende is; klaslokalen worden hiervoor ingezet.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.
- Handenarbeidlokaal, speelzaal en gymzaal.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt momenteel door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	5	3	15
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5	2	10
Exploitatie	5	2	10
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in redelijke staat. Het binnenklimaat is tijdens de renovatie niet aangepast en scoort laag ten opzichte van de andere thema's. Ook de exploitatie is negatief.

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd, waardoor het gebouw in basis nog 10-20 jaar mee zou kunnen.

.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	1.832	€ 473.573
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 128	1.832	€ 234.000
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 116	1.832	€ 212.797
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 209	1.832	€ 382.571
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	1.832	€ 66.857
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 65	1.832	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	1.832	€ 120.085
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	1.832	€ 109.920
				€ 1.599.803

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten (3 kanten) bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Incidenteel is er een tekort aan parkeerplaatsen.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Assink lyceum
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Rekkenseweg 1
Postcode en plaats:	7152 AA Eibergen
Onderwijssoort:	Voortgezet onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	12.250 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1959		
1979		
2009 (eigen investering)	**691**	
Bruto Capaciteit	**3.881 incl. gym 3.426 excl. gym (schatting)**	
Medegebruik/Verhuur	**-**	
Netto Capaciteit	**-**	

In de avonduren maken huurders gebruik van de sporthal van de school. Er zijn geen medegebruikers die gedurende de openingstijden van de school gebruik maken van enkele faciliteiten.

Het gebouw wordt als één geheel beoordeeld ondanks dat delen van het gebouw in de loop der jaren zijn gerenoveerd. Dit komt omdat het aangepaste deel een beperkte omvang heeft en de verschillende met de andere bouwdelen niet groot zijn.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	279	271	263	257	247	242	238	216
Ruimtebehoefte	2.258	2.211	2.159	2.121	2.064	2.032	2.006	1.872
BVO (Bruto Capaciteit)	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426
Tekort/Overschot	1.168	1.215	1.267	1.305	1.362	1.394	1.420	1.554

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot toeneemt.

De school ervaart dat er geen overschot of tekort. Alle ruimte worden momenteel gebruikt door de school. De school verwacht richting de toekomst te gaan krimpen waardoor een ruimteoverschot wordt verwacht.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

Roeterinkpad
aurant Belle Fleur
Burgemeester Wilhelmweg
Roeterinkpad
Voordeligraamfolie.nl
Rekkenseweg 1
Wenneker
Geerdes groen
Hoveniersbedrijf en
Tuinadviesbureau De...
Groenloseweg

1.5. Plattegronden

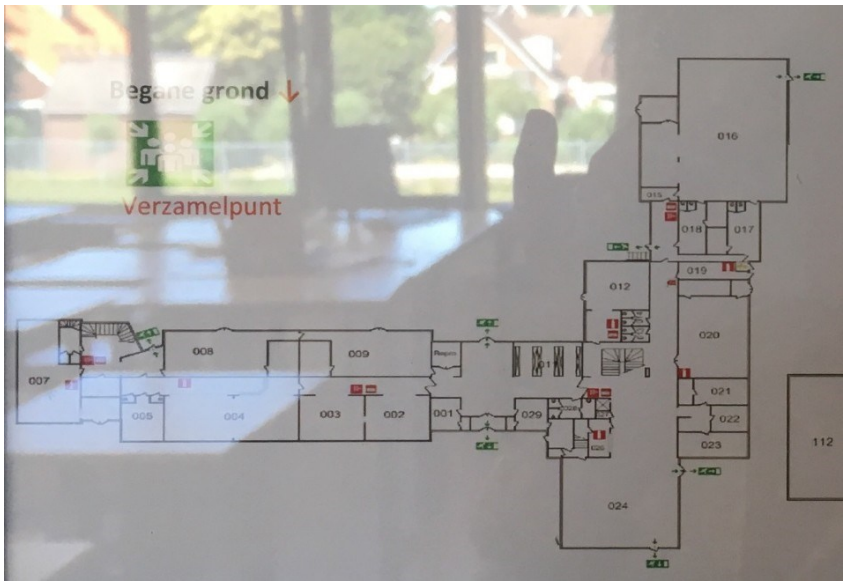

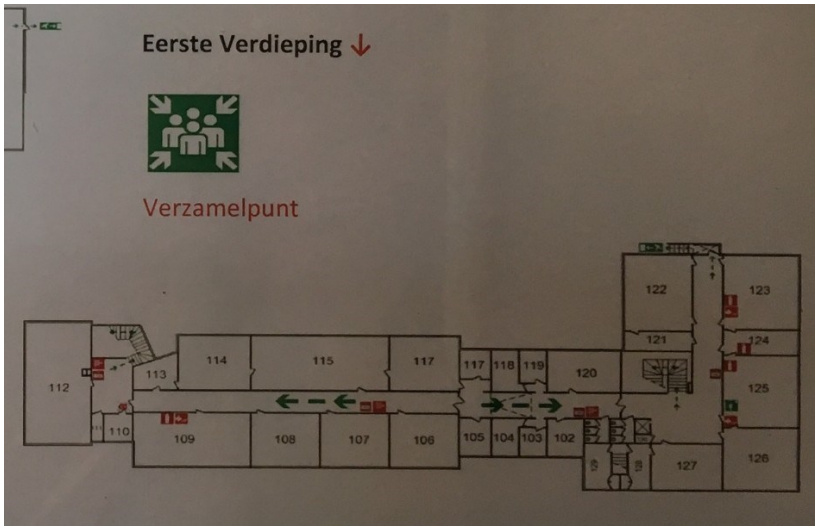

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Een oud gebouw met een mooie monumentale uitstraling of een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	4

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1959 gebouwd. Daarmee is het gebouw 60 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 0-5 in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 4.

Reflectie bouwkundige elementen:

Toelichting op eventuele renovaties of gepleegd groot onderhoud.

- Daken: vervangen in 2000, zeer beperkte isolatie en dienen vervangen te worden.
- Vloeren: verouderd en niet geïsoleerd.
- CV-ketels: zjin vervangen in 2014, geen aandachtspunten.
- Sanitair: vervangen in 2014.
- Elektrische Installaties: verouderd, wel enkele malen aangepast.

- Riolering: originele staat, geen aandachtspunten.
- Dubbel glas: toegepast, kozijnen vervangen in 2000/2013.
- Plafonds: geen aandachtspunten.

Ten aanzien van de bouwkundige elementen zijn er aandachtspunten/problemen met daken, vloeren

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van €133.980 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 41.755,42 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om veel meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bouwkundige elementen zijn verouderd en er worden grote investeringen voorzien.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	4

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het lokalen die op een later moment zijn aangebouwd zijn voorzien van mechanische ventilatie en voldoen daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De bouwdelen uit 1958 en 1979 bevatten geen mechanische ventilatie. Het is mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 26.272 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 3.881m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 7,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school willen in de toekomst het concept van talentgericht onderwijs verder implementeren. Op het vmbo is dit al van toepassing. Leerlingen zoeken zelf wat ze nodig hebben aan kennis en ondersteuning ten aanzien van een bepaald project om de problematiek op te kunnen gaan lossen.

Deze projectmatige manier van werken vraagt om een combinatie van traditionele onderwijslokalen in combinatie met leerpleinen en praktische ruimten. Deze voorzieningen zijn voldoende op de school aanwezig. Verschillende lokalen zijn opengebroken zodat leerpleinen zijn gevormd.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren bij slecht weer.
- Stafruimten: er is een kantine voor de medewerkers en er zijn voldoende werkplekken aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift in het gebouw aanwezig.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw niet ontworpen is om het onderwijsconcept te huisvesten kan het gebouw zonder problemen het onderwijsconcept faciliteren.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	4	3	12
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	4	2	8
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			68

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
		x	

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.426	€ 885.623
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.426	€ 342.600
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.426	€ 198.708
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	3.426	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	3.426	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.426	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.426	€ 224.569
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.426	€ 205.560
				€ 1.857.059

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Er zijn onvoldoende parkeervoorzieningen voor de medewerkers van de school. De parkeervoorziening voor de school is openbaar en wordt veelal gebruikt door carpoolers waardoor er onvoldoende parkeerruimte voor de school beschikbaar blijft. Ten tijde van een ouderavond is dit problematisch en wordt er op het gras in de directe omgeving geparkeerd.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	Assink lyceum
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Julianastraat 12
Postcode en plaats:	7161 CR Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	6465 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
1962	2.787	Permanent
2004	Renovatie en uitbreiding	
Bruto Capaciteit	2.787	

Segno collectief huurt ruimtes voor muzieklessen buiten schooltijden. Het betreft ongeveer 3 tot 4 ruimtes.

Stichting Podium Neede maakt vooral in de weekeinden gebruik van de kantine van de school en de omliggende ruimtes (zoals kleedruimte). De kantine beschikt over een grote uitklapbare tribune waardoor de kantine kan worden ingezet voor optredens en musicals. Ook basisscholen uit de omgeving maken gebruik van de kantine voor bijvoorbeeld het houden van musicals.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	249	242	235	229	221	216	212	203
Ruimtebehoefte	2.076	2.034	1.987	1.954	1.902	1.874	1.851	1.795
BVO (Bruto Capaciteit)	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787
Tekort/Overschot	711	753	800	833	885	913	936	992

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt>. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteoverschot verder oploopt.

De school ervaart geen ruimteoverschot.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

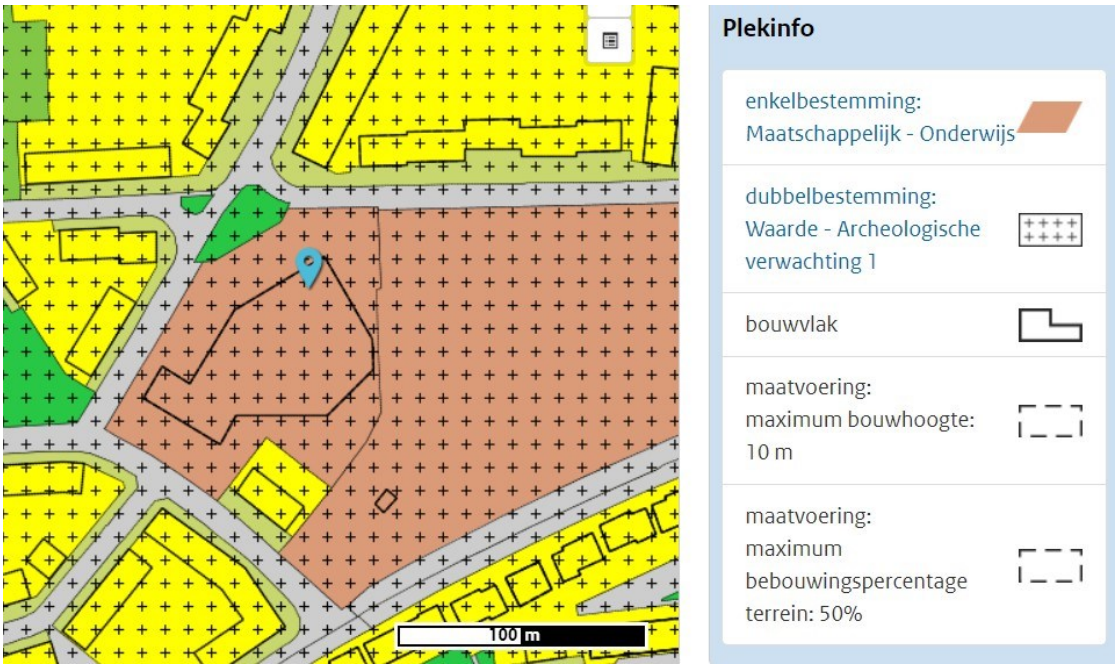

Luchtfoto

1.5. Plattegronden (begane grond en eerste verdieping zijn voorzien van een gelijke opzet)

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 1962 gebouwd. Daarmee is het gebouw 57 jaar oud. Het gebouw heeft levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2013. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen. Alleen het dak vertoont terugkerende lekkages op verschillende plekken.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 81.430 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 37.402 euro per jaar. Er is een overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn redenen om het oordeel te nuanceren op basis van de twee reflecties. Bij de renovatie zijn nog geen vergaande duurzaamheidsmaatregelen getroffen en de school moet veel investeren volgens het MJOP. De score wordt genuanceerd tot een 7.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5,5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

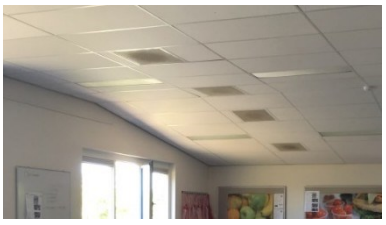

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie, maar functioneert onvoldoende. Het gebouw voldoet daarmee niet aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 22.065 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 2.787 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	5

Toelichting onderwijsvisie

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder - in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Zelfreflectie, zelf keuzes maken en vakoverstijgend werken zijn de sleutelwoorden. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

Doordat krimp wordt ervaren door de school verwacht de school dat het nieuwe concept qua vierkante meters in het bestaande gebouw moet passen maar dat de indeling moet worden aangepast.

Er zijn voldoende specifieke ruimten ter ondersteuning van de praktische lessen zoals een techniek en handvaardigheidsruimte, een tekenlokaal en muzieklokalen. De school geeft aan dat het een uitdaging in om de handvaardigheidsruimte en het tekenlokaal goed in te roosteren. Het tekenlokaal wordt op de korte termijn anders ingericht zodat deze multifunctioneler inzetbaar wordt waardoor het inroosteren eenvoudiger moet worden.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is niet voldoende groot om de gehele school te faciliteren. De school is bezig met een nieuwe inrichting van de kantine zodat efficiënter kan worden omgegaan met de beschikbare ruimte.
- Stafruimten: er is een lunchruimte en er zijn werkplekken aanwezig voor de medewerkers. De school geeft aan te weinig werkplekken te hebben.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte. Een deel van de bergruimte wordt door Podium Neede gebruikt.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk: er is een lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie richting de toekomst wordt door huisvesting matig gefaciliteerd. De school is bezig met de uitrol van een nieuw onderwijsconcept: talentgericht onderwijs. Dit vraagt onder andere om meer kleine ruimtes, flexibele ruimtes en een leercentrum. In de huidige structuur van de school is dat niet mogelijk.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5,5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	5	3	15
Totaal			73

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	2.787	€ 720.441
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	2.787	€ 278.700
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	2.787	€ 161.646
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	j	€ 163	2.787	€ -
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	j	€ 36	2.787	€ -
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	2.787	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	2.787	€ 182.683
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	2.787	€ 167.220
				€ 1.510.690

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Leerlingen van de Parallelweg volgens soms lessen op de Julianastraat. Op die moment wordt krapte ervaren bij de fietsenstalling. De school is voornemens het terrein anders in te richten. Een aantal parkeerplaatsen worden opgeofferd voor de uitbreiding van een fietsenstalling. Het terrein wordt voorzien van meer groen en er wordt een buitenlokaal ontworpen.

Quickscan De Triviant

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	De Triviant
Bestuur:	**Stichting Speciaal Onderwijs Twente en Oost Gelderland**
Adres:	Bleekenweg 1a
Postcode en plaats:	7161 AB Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Brin nummer:	18QP
Kavelgrootte:	m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2009		
Bruto Capaciteit		
Medegebruik/Verhuur	**1 kantoorruimte**	
Netto Capaciteit		

Verschillende medegebruikers maken tijdens schooltijd wisselend gebruik van een kantoorruimte. Het betreft onder andere een schoolarts, logopedist en ergotherapeut die de leerlingen ondersteunen.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019
Aantal leerlingen	66
Ruimtebehoefte	857
BVO (Bruto Capaciteit)	
Tekort/Overschot	

2019 betreft teldatum 1-10-2018. Er is geen prognose voor het (V)SO beschikbaar.

De school ervaart geen ruimteoverschot. Sinds de bouw van de school is de school gegroeid. Dat betekent dat het steeds krapper wordt.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

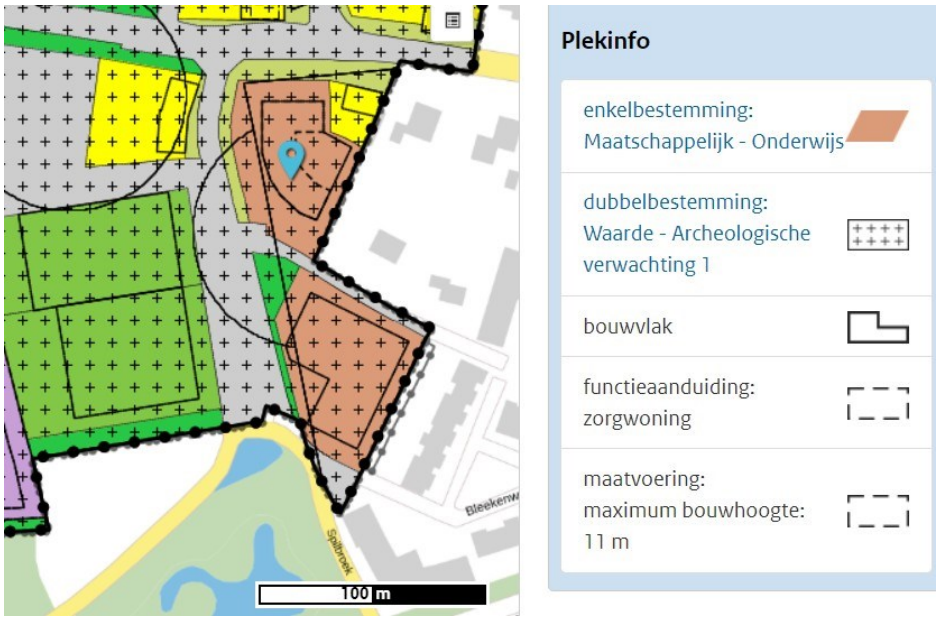

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 9-7-2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	7

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2009 gebouwd. Daarmee is het gebouw 10 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 7.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Conclusie

Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
Een aandachtspunt zijn de sloten op de deuren van de klaslokalen. Deze deuren zijn middels een draaiknop aan de binnenzijde te sluiten. Leerlingen kunnen zichzelf opsluiten in een lokaal. De deur is in zo een geval niet via de buitenkant te openen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	5.5

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. De mechanische ventilatie voldoet echter niet naar behoren. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte >1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

Geen elektra/gas rekening ontvangen, score is een schatting.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	7

Toelichting onderwijsvisie
"Wij willen samen met de ouders en verzorgers werken aan de ontwikkeling en opvoeding van de kinderen die onze school bezoeken. Het begeleiden vindt plaats op basis van gezamenlijk vastgestelde waarden en normen en in een klimaat waarin alle betrokkenen zich veilig voelen. Onze leerlingen hebben behoefte aan structuur, orde en duidelijkheid en daar willen we adequaat op inspelen. Vanuit die organisatie besteden we vooral aandacht aan de sociale redzaamheid en de zelfstandigheid van alle leerlingen, rekening houdend met het ontwikkelingsniveau van ieder individu. Iedere leerling van de Triviant heeft recht op een plek in de maatschappij die toegespitst is op zijn (on)mogelijkheden."

Het schoolgebouw - behoefte van de school
De school stelt het kind centraal in zijn omgeving. Dit principe is terug te zien in het logo van Triviant en de gebouwvorm; de aula is het centrale punt met daaromheen de leslokalen gesitueerd. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.

Het gebouw is ontworpen op basis van de visie van de school en sluit daarmee aan bij de wensen en eisen van de school.
Er zijn speciale ruimten waar leerlingen praktijkervaring op kunnen doen; zo zijn er onder andere een kookruimte, een 'kapsalon' en een kas op het buitenterrein aanwezig.

Ondanks dat het gebouw ontworpen is op basis van de visie, is er een tekort aan een aantal specifieke ruimten in het gebouw:

- Stafruimten: de school geeft aan onvoldoende kleine overlegplekken te hebben.
- Bergruimte: er is onvoldoende bergruimte. De school huurt een schuur om meubilair e.d. op te kunnen slaan.
- Passend Onderwijs: er is een miva toilet; deze miva-toilet blijkt echter onvoldoende ruim te zijn in gebruik. Het gebouw is wel rolstoltoegankelijk.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting voldoende gefaciliteerd. Hoewel het gebouw is ontworpen om het onderwijsconcept te huisvesten is er een beperkt tekort aan specifieke ruimten Het aan te passen brutovloeroppervlak (bvo) is maximaal 10% met uitzondering van de gymzaal.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	7	3	21
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	5.5	2	11
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	7	3	21
Totaal			80

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw wordt goed onderhouden en is in goede staat. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting goed gefaciliteerd. Het gebouwdeel komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd	Niet Uitgevoerd
Luchtbehandeling Frisse Scholen Klasse B		X
Naisoleren dichte geveldelen		X
Naisoleren dak (incl. vervangen dakbedekking/-pannen)		X
Vervangen gevelkozijnen		X
Vervangen beglazing		X
Aanbrengen automatische/vaste zonwering		X
Toepassing LED-verlichting		X
Toepassing PV-panelen		X

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Omdat de wegen rondom school vrij rustig zijn is het veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan MaxX

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**MaxX**
Bestuur:	**Stichting Achterhoek VO**
Adres:	Parallelweg 5
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Praktijkonderwijs
Brin nummer:	26KR
Kavelgrootte:	4200 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001	**3.481**	Permanent
2016	**Renovatie en uitbreiding (zie plattegrond)**	
Bruto Capaciteit	**3.481**	
Medegebruik/Verhuur	**225 (Assink)**	
	50 (Interbeek)	
Netto Capaciteit		

Er is 225m2 van de totale 3481m2 BVO gezamenlijk in gebruik met het naastliggende Assink college. Interbeek maakt 2 keer per week 1 gehele dag gebruik van een ruimte in de school.

Het gebouw is als geheel beoordeeld aangezien in 2016 het oude bouwdeel grootschalig is gerenoveerd.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2029	2033
Aantal leerlingen	198	196	188	181	178	179	167	161
Ruimtebehoefte	3.688	3.659	3.571	3.482	3.450	3.461	3.316	3.238
BVO (Bruto Capaciteit)	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
Tekort/Overschot	-207	-178	-90	-1	31	20	165	243

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimtetekort afneemt en omsloot in een ruimteoverschot.

De school ervaart dat er een ruimteoverschot (oorzaak is het medegebruik bij Assink). Door de verwachtte krimp in de regio verwacht de school dat dit alleen maar meer gaat worden.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

Luchtfoto

1.5. Plattegronden

Begane grond

De rode lijn toont de scheiding tussen het oude en nieuwe gedeelte. Onder deze lijn is het oude. Het bovenste gedeelte naar het Assink toe is nieuwbouw.

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft op 27 juni 2019 een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	6

Toelichting

Het is een gebouw met een degelijke en functionele uitstraling. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2001 gebouwd. Daarmee is het gebouw 18 jaar oud. Het gebouw heeft een levensduurverlengende renovatie ondergaan in 2016. Dit houdt in dat het gebouw binnen 30-40 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van 34.432 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 30.686 euro per jaar. Er is een beperkte overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich enigszins genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn geen redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting

Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.
In geval van onderhoud op het dak, is er onvoldoende valbeveiliging aanwezig. De school past dit momenteel aan.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	6

Toelichting

In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

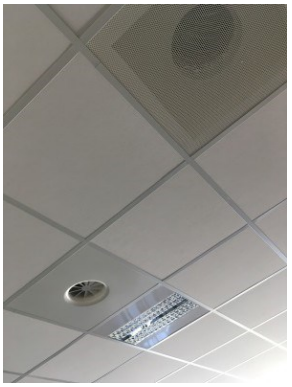

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Het is niet mogelijk om in alle lokalen het raam te openen.

Op de begane grond in overal koeling aanwezig. Op de eerste verdieping is dat niet het geval. Hier is de bestaande situatie gehandhaafd. Tijdens de renovatie is het klimaatsysteem niet aangepast.

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	7

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 27.922 Bij een omvang van 3.481m2 betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 8,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

=

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

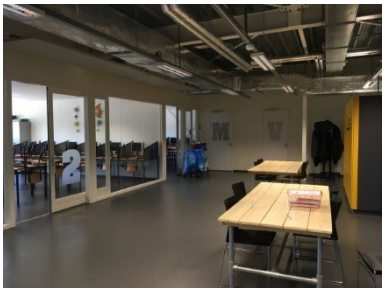

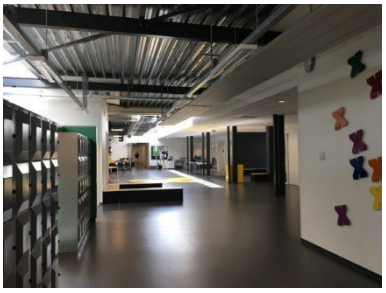

- Om talent te ontwikkelen is het belangrijk dat een persoon zich bewust is van wat hij of zij wil leren. Er moet blijvend geïnvesteerd worden in het ontdekken van talenten. Talent ontwikkelt zich door te doen. Hierbij is ondersteuning erg belangrijk. Op MaxX gaat men in gesprek om de talenten in beeld te krijgen en te ontwikkelen.
- Iedereen leert op verschillende manieren, dit vraagt om een individuele aanpak. Leren kan cognitief zijn, maar zeker ook door te doen. Leren gebeurt op allerlei plekken. Om leren effectief te maken is het belangrijk om die verschillende terreinen met elkaar in verbinding te brengen. Leren kan in een veilige omgeving waar professioneel wordt samengewerkt. Dat betekend dat iedereen er mag zijn, maar niet elk gedrag toelaatbaar is.
- Onderwijs moet zorgdragen voor het veilige klimaat waarin geleerd kan worden. Onderwijs is op een gestructureerde en planmatige manier vormgeven aan het leren. Goed onderwijs zorgt voor uitdaging en maakt gebruik van verschillende strategieën en werkvormen. Van en met elkaar leren gebeurt bij goed onderwijs.
- In een prettig klimaat wordt het beste geleerd. De kernwaarden van MaxX staan voor dit klimaat, waarbij voorspelbaarheid en eenduidigheid belangrijk zijn en waar ruimte is voor onderlinge verschillen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

De school werkt middels 3 teams. Om die reden bestaat de school uit 3 leerpleinen waaromheen lokalen, werkkamers en andere ondersteunende ruimten zijn geplaatst ten behoeve van de afzonderlijke teams.

Naast de voorzieningen voor de 3 teams zijn er praktijkruimten aanwezig. In twee praktijkruimten worden gelijktijdig lessen gegeven maar dit zorgt onderling voor te veel overlast. De school heeft hier de wens uitgesproken om de ruimten op te splitsen.

Daarnaast is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er zijn werkkamers en lunchfaciliteiten aanwezig . Er zijn daarmee voldoende stafruimten.
- Bergruimte: er is voldoende bergruimte.

- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet. Het gebouw is rolstoltoegankelijk op de begane grond. Er is geen lift aanwezig naar de eerste verdieping.

Conclusie
De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	6	1	6
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	6	2	12
Exploitatie	7	2	14
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			86

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			x

Het gebouw is recentelijk omgebouwd tot onderwijslocatie. Het gebouw sluit aan bij de onderwijskundige visie van de school.
Het gebouw komt voorlopig niet in aanmerking voor nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	n	€ 259	3.481	€ 899.840
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	3.481	€ 348.100
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	3.481	€ 201.898
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	3.481	€ 567.403
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	3.481	€ 127.036
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	3.481	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	3.481	€ 228.174
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	3.481	€ 208.860
				€ 2.581.311

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Goed	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld en het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Goed	Het is veilig om naar school te lopen of fietsen. De verkeerssituatie is goed overzichtelijk.

Quickscan Assink lyceum

1. Gebouw- en locatiegegevens

1.1. Algemene gegevens

School:	**Assink Lyceum**
Bestuur:	**Stichting Het Assink lyceum**
Adres:	Parallelweg 9
Postcode en plaats:	7161 AE Neede
Onderwijssoort:	Voortgezet Onderwijs
Brin nummer:	05FB
Kavelgrootte:	7587 m²
Boekwaarde:	€ ,- d.d.

Statenlaan 8 | Postbus 70501 | T +31 (0)73 6 409 409 | info@hevo.nl | KvK Brabant 16029774
5223 LA 's-Hertogenbosch | 5201 CB 's-Hertogenbosch | F +31 (0)73 6 410 118 | ISO 9001-gecertificeerd | BTW 0011.60.461.B01

1.2. Capaciteitsgegevens

Bouwjaar	m2 BVO	Bouwaard
2001/ 2014	5.768	Permanent
Bruto Capaciteit	**5.768**	
Medegebruik/Verhuur	226	Permanent
Netto Capaciteit	**5.542**	

Het bouwjaar van het casco is 2001. In 2014 is het gebouw omgebouwd en in gebruik genomen door de school.
De lasserij (105m2) en machineruimte (121m2) worden gedeeld met MaxX onderwijs.

1.3. Prognose en ontwikkeling ruimtebehoefte

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal leerlingen	508	494	479	467	450	441	433	415
Ruimtebehoefte	6.101	6.101	5.967	5.818	5.711	5.546	5.206	4.995
BVO (Bruto Capaciteit)	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768
Tekort/Overschot	-333	-333	-199	-50	57	222	562	773

2019 betreft teldatum 1-10-2018. De cijfers vanaf 2020 zijn afkomstig uit de prognose Lange termijn leerlingenprognose het Assink Lyceum 2020-2029. Er is rekening gehouden met een vaste voet van 550m2.

In de tabel is af te lezen dat het aantal leerlingen op de school krimpt. Dit heeft tot gevolg dat het ruimteroverschot omslaat in een ruimtetekort.

1.4. Locatie

Kadastrale Kaart

Bestemmingsplan

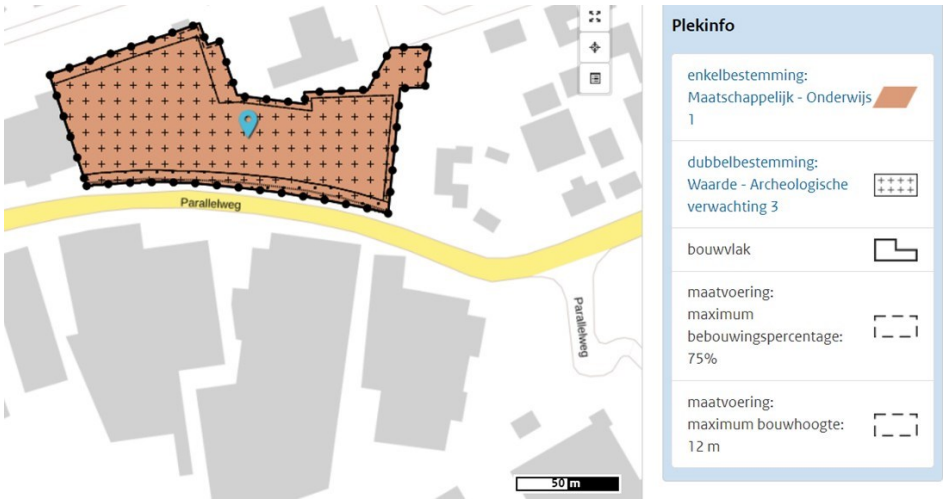

Luchtfoto

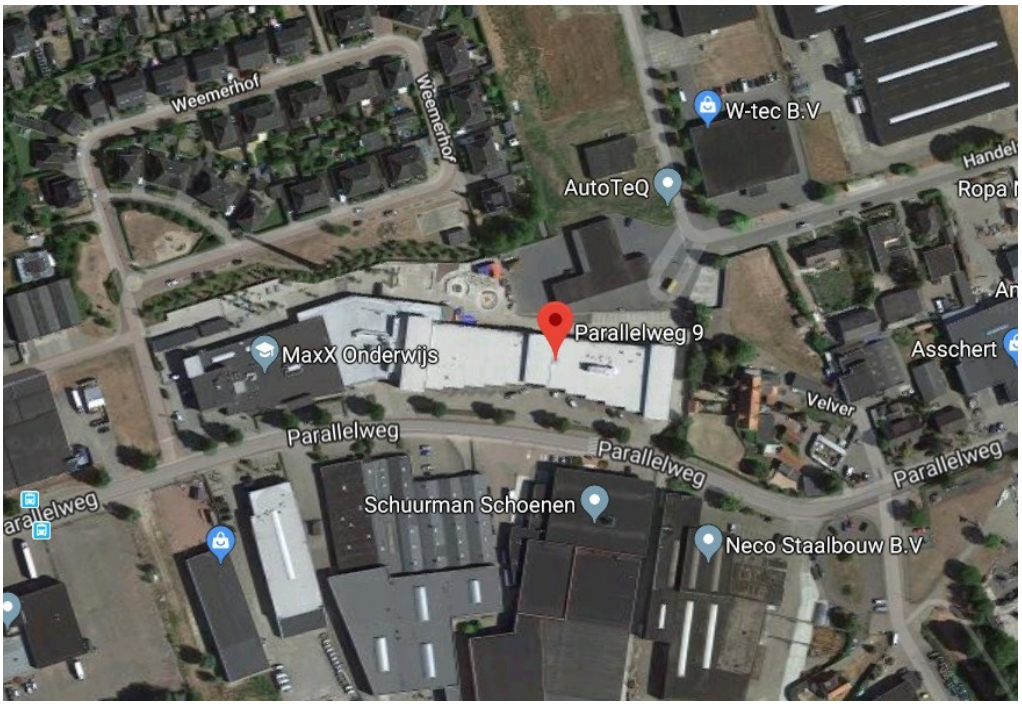
Weemerhof
Weemerhof
W-tec B.V
AutoTeQ
Parallelweg 9
MaxX Onderwijs
Asschert
Velver
Parallelweg
Parallelweg
Parallelweg
Schuurman Schoenen
Neco Staalbouw B.V

1.5. Plattegronden

Begane grond

Eerste verdieping

2. Quickscan beoordeling

Het schoolgebouw heeft een quickscan ondergaan op zes onderdelen; uitstraling, bouwkundige staat, veiligheid, binnenmilieu, exploitatie en onderwijskundige staat. De constateringen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht en via de verkeerslicht methode gevisualiseerd.

2.1. Uitstraling

Onderdeel	Beoordeling
Uitstraling	7

Toelichting

Het is een een jong en opvallend vormgegeven schoolgebouw. Het gebouw straalt één geheel uit. Er is geen sprake van uitbreiding. Het gebouw past goed in de omgeving. De kavel is ruim van opzet (zie 1.4).

2.2. Bouwkundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Bouwkundige staat	8

Toelichting

Het gehanteerde uitgangspunt is dat een gebouw na veertig jaar levensduurverlengende renovatie dient te ondergaan om in gebruik te blijven. Daarbij dienen belangrijke onderdelen als riolering, elektrische installaties, (geballaste) bitumineuze daken et cetera in één keer vervangen te worden.

Het gebouw is in 2014 vanaf het casco opnieuw opgebouwd gebouwd. Daarmee is het gebouw 5 jaar oud. Het gebouw heeft geen levensduurverlengende renovatie ondergaan. Dit houdt in dat het gebouw binnen 35 jaar in aanmerking zou moeten komen voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw. Op basis van leeftijd scoort het gebouw een 8.

Reflectie bouwkundige elementen:
De isolatiewaarde van de gehele buitenschil is zeer gering als gevolg van de toepassing van gebruikte materialen met betrekking tot de wanden, vloeren en daken bij het originele pand.

Er zijn geen aandachtspunten/problemen op het gebied van bouwkundige elementen.

Reflectie investeringsniveau MJOP
De MJOP voorziet een gemiddeld investeringsniveau van € 37.520 euro per jaar. De Velovergoeding voor onderhoud is € 125.321 euro per jaar. Er is wel/geen overschrijding van de vergoeding. Dit laat zien dat de school zich wel/niet genoodzaakt ziet om meer te investeren dan de vergoeding.

Conclusie
Er zijn **geen** redenen om dit oordeel te nuanceren op basis van de reflecties.

2.3. Veiligheid

Onderdeel	Beoordeling
Veiligheid	6

Toelichting
Het gebouw heeft een geldige gebruiksvergunning en er zijn geen veiligheidsproblemen.

2.4. Binnenmilieu

Onderdeel	Beoordeling
Binnenmilieu	7

Toelichting
In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor het binnenmilieu minimaal klasse B gerealiseerd moet worden. Zonder een gebalanceerde installatie of mechanisch ventilatiesysteem kan een schoolgebouw niet voldoen aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit.

Het gebouw is voorzien van mechanische ventilatie en voldoet daarmee aan de huidige eisen en normen uit het Bouwbesluit. Daarnaast is het mogelijk om in alle lokalen het raam te openen op een hoogte <1,80 meter (1 kant).

2.5. Exploitatie

Onderdeel	Beoordeling
Exploitatie	6,5

De energiekosten (elektra en gas) bedragen volgens opgave in totaal circa € 61.354 (jaarrekening 2018). Bij een omvang van 5.768 m2 (incl. gym) betekent dit dat de kosten uitkomen op circa € 10,-- per m2. Op basis van de benchmarkonderzoeken VO zijn de kosten afgezet tegen de gemiddelde resultaten van gebouwen in het VO, die bij jonge gebouwen uitkomen op circa 8,00 per m² (niet BENG) en bij oudere gebouwen wel tot 15,00 per m². De energiekosten zijn relatief laag.

De score is een 7.

2.6. Onderwijskundige staat

Onderdeel	Beoordeling
Onderwijskundige staat	8

Toelichting onderwijsvisie

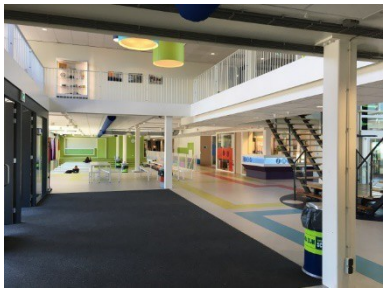

Door het onderwijs in de school met de maatschappelijke werkelijkheid te verbinden krijgt het ontwikkelproces, zowel qua kennis als vaardigheden, extra diepgang en wordt het blikveld van de leerlingen verbreed.
De school is daartoe zowel een 'broedplaats' als een uitvalsbasis. Door verbazing te creëren en nieuwsgierigheid te stimuleren ontstaat de passie en de gretigheid om het nieuwe te verkennen en aan te gaan.
Leerlingen en medewerkers leren en ontwikkelen van en met elkaar en worden zo bewuster eigenaar van hun ontwikkelingsproces. Dit alles moet eraan bijdragen dat een ieder -in de zich ontvouwende toekomst- de regie kan voeren over het eigen leven en daarbij het lef heeft de eigen lat hoger te leggen.

Het schoolgebouw - behoefte van de school

Er is stilgestaan bij specifieke ruimten in het gebouw:

- Aula: Er is een aula. De aula is voldoende groot om de gehele school te faciliteren.
- Stafruimten: er is een beperkte hoeveelheid stafruimten.
- Bergruimte: er is beperkte bergruimte beschikbaar voor de praktijkvakken
- Passend Onderwijs: Er is een miva toilet en lift aanwezig. Het gebouw is rolstoltoegankelijk.

Conclusie

De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting optimaal gefaciliteerd. Het gebouw is ontworpen op het onderwijsconcept.

3. Conclusie

Onderdeel	Beoordeling	Weging	Totaalscore
Uitstraling	7	1	7
Bouwkundige staat	8	3	24
Veiligheid	6	1	6
Binnenmilieu	7	2	14
Exploitatie	6,5	2	13
Onderwijskundige staat	8	3	24
Totaal			88

Advies normaliter

Bij < 57 punten:	binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 57 - 63 punten:	binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij 63 - 69 punten:	binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
Bij > 69 punten:	na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Advies specifiek

restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging < 5 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlening 5 - 10 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging 10 - 20 jaar	restgebruik Nieuwbouw of levensduurverlenging > 20 jaar
			X

Het gebouw is recentelijk ingericht als onderwijsgebouw. De bouwkundige staat is goed. De onderwijskundige visie wordt door de huisvesting geborgd. De school komt voorlopig niet in aanmerking voor levensduurverlengende renovatie of nieuwbouw.

4. Duurzaamheid

Verduurzamingsmaatregel	Uitgevoerd J/N	Kosten Per M2	BVO	Kosten Totaal
Luchtbehandeling aanbrengen Niveau Frisse Scholen klasse B	j	€ 259	5.768	€ -
Naisoleren gevel (Rc = 4,5 m²K/W) Isolatie met stucwerk tegen buitengevel	n	€ 100	5.768	€ 576.800
Naisoleren dak (Rc = 6,0 m²K/W) Incl. nieuwe dakbedekking Excl. verhogen dakrand	n	€ 58	5.768	€ 334.544
Gevelkozijnen vervangen door aluminium Incl. HR++ glas	n	€ 163	5.768	€ 940.184
Buitenbeglazing vervangen HR++ beglazing	n	€ 36	5.768	€ 210.498
Elektrisch bedienbare zonwering aanbrengen	j	€ 51	5.768	€ -
Toepassing LED-verlichting Niveau Frisse Scholen klasse C, Incl. daglichtregeling en veegschakeling	n	€ 66	5.768	€ 378.083
Toepassing zonnepanelen Ca, 10%-13% v.h. BVO	n	€ 60	5.768	€ 346.080
				€ 2.786.189

Opmerkingen:

1. Op hoofdlijnen geldt dat met bovenstaande ingegrepen bestaande schoolgebouwen op het niveau komen van Bijna Energieneutraliteit (BENG). De bedragen zijn afkomstig uit de kostenconfigurator renovatie 2019 van HEVO.

2. Naast bovenstaande verduurzamingsmaatregelen zijn er ook extra gebouw specifieke maatregelen voor verduurzaming, zoals het aanbrengen van warmtepompen of het na-isoleren van de vloer. Hiervoor dienen installatie en constructie op detailniveau bekeken te worden, dit is geen onderdeel van deze QuickScan.

3. De aanbeveling is om te investeren in verduurzamingsmaatregelen die qua terugverdientijden de vervangingstermijn zoals aangeven in de QuickScan niet overschrijden of als ingrepen in het grootonderhoud samenvallen met verduurzamingskansen.

4. Duurzaamheid en de financiële vertaling is gaat hier uitsluitend over energie en Frisse scholen Klasse B. In het onderwijs is duurzaamheid breder dan het terugdringen van de CO2 uitstoot. Verduurzaming van onderwijs gaat naast energiebesparing ook over functionaliteit (onderwijskundig), toekomstbestendigheid (flexibiliteit) en gezondheid (naast lucht ook temperatuur, akoestiek etc.). Bij levensduurverlengende renovatie dienen deze onderdelen ook meegenomen (en financieel vertaald) te worden.

5. Bereikbaarheid

Toegangswegen naar school	
Goed	De school kan vanuit meerdere kanten bereikt worden en de ontsluiting is goed.

Drukte rondom school tijdens halen/brengen	
Voldoende	Er zijn genoeg plekken voor het aantal ouders dat kinderen met de auto komt brengen/halen, de verkeerssituatie is goed geregeld. Er zijn onvoldoende parkeerplekken voor het personeel. Het gebeurt zelden dat er chaotische situaties voorkomen. Er wordt goed rekening met elkaar gehouden. Tijdens ouderavonden en ‘evenementen’zijn er onvoldoende parkeerplekken.

Mate van veiligheid en overzichtelijkheid voor lopende/fietsende kinderen	
Voldoende	Het kan soms best druk zijn of het is niet altijd makkelijk om de straat over te steken, maar je kunt de verkeerssituatie voor lopende en fietsende kinderen niet onveilig noemen.

brin	(Alle)
bgnr	(Alle)
bgnaam	(Alle)
SWVNaam	(Alle)
gemnr	Berkelland

Som van Glla	Kolomlabels																				Telling	
Rijlabels	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**1-10-2019**	
04LW-00 Basisschool de Wereldboom	59	73	71	81	57	58	57	55	51	50	49	49	49	49	49	49	50	50	50	50	**0**	1)
04WL-00 Daltonschool St Joris	234	230	240	220	229	218	212	202	191	185	182	180	182	181	180	181	184	184	186	187	**214**	
05NT-00 Het Sterrenpalet	157	172	160	184	199	186	182	179	176	175	176	177	179	179	179	181	183	183	185	186	**278**	
05RB-00 Basisschool Kisveld	77	64	66	63	62	57	56	54	52	52	50	50	50	50	50	50	51	51	52	52	**56**	
05YD-00 OBS K Zwartschool	353	358	354	329	306	294	279	262	252	248	245	246	245	244	246	249	252	253	255	257	**253**	
06KK-00 Daltonschool i.o. Willibrordu	151	139	133	128	132	123	117	110	106	104	102	103	102	102	103	104	105	106	106	107	**134**	
06WM-00 Sint Jozef Basisschool	119	110	106	105	101	88	86	78	72	70	67	66	66	67	66	67	68	68	69	70	**91**	
07PD-00 CBS WonderWijs	103	89	86	80	73	70	66	63	60	60	59	59	59	58	59	60	60	61	61	62	**75**	
07WG-00 Bs De Sterrenboog	221	189	183	166	159	150	148	141	136	134	134	131	134	137	134	132	133	134	135	136	**154**	
08DN-00 OBS De Driesprong	60	63	61	54	53	50	47	45	43	43	42	42	42	42	42	43	43	43	44	44	**49**	
08YS-00 Dr. Ariëns Daltonschool	84	82	85	95	93	86	83	82	80	79	76	76	76	77	77	77	78	79	79	80	**86**	
09BU-00 Julianaschool	86	82	71	64	60	60	59	60	59	58	58	57	57	57	57	58	58	58	59	59	**0**	2)
09JX-00 Basisschool 't Simmelink	169	163	161	155	147	146	144	146	144	143	140	139	138	139	140	140	142	142	143	145	**157**	
09RQ-00 OBS Op d'n Esch	226	243	235	233	238	227	220	216	213	212	213	216	218	219	219	220	222	223	225	227	**214**	
09WH-00 Kardinaal Alfrinkschool	171	176	175	164	164	154	149	145	142	140	136	136	135	136	138	138	139	140	141	142	**159**	
10FD-00 RK Basissch De Regenboog	117	101	88	64	39	45	42	41	40	40	40	41	41	41	41	41	42	42	42	43	**0**	3)
10LM-00 OBS Menno ter Braakschool	215	209	205	193	180	176	171	167	165	163	164	167	168	169	169	170	171	172	174	175	**175**	
11NT-00 OBS De Berkel	133	103	97	91	79	76	78	80	79	76	73	73	74	76	75	74	75	75	76	76	**72**	
11TN-00 OBS De Voshaar	58	59	64	61	58	58	52	43	41	36	31	30	30	30	29	30	31	31	31	32	**51**	
12DO-00 OBS Noord	216	205	158	165	153	146	142	136	127	122	121	119	120	120	118	120	121	121	122	124	**131**	
12MP-00 OBS Kiezel en Kei	85	86	125	123	118	112	107	104	98	95	94	92	94	93	92	93	94	94	95	96	**72**	
12UR-00 OBS H.W. Heuvelschool	176	176	182	177	181	170	167	157	150	146	142	142	143	142	141	142	144	145	146	147	**192**	
13AT-00 OBS De Keikamp	110	107	98	91	74	75	73	72	70	65	62	63	62	61	63	64	64	65	65	66	**80**	
13GJ-00 OBS G.A. van der Lugt	54	59	60	55	54	52	45	45	44	41	42	42	43	42	44	44	44	44	45	45	**43**	
18SN-00 OBS De Marke	221	224	211	192	165	161	156	152	148	146	142	142	141	142	144	144	145	146	147	148	**139**	
18TH-00 OBS B Tormijnschool	78	66	67	58	56	53	52	50	49	48	47	47	47	47	47	47	48	48	48	49	**44**	
18TW-00 OBS De Hofmaat	151	149	148	142	142	133	128	126	124	122	118	118	118	119	120	120	121	122	123	124	**151**	
Eindtotaal	**3.884**	**3.777**	**3.690**	**3.533**	**3.372**	**3.223**	**3.120**	**3.010**	**2.911**	**2.851**	**2.804**	**2.800**	**2.813**	**2.817**	**2.822**	**2.838**	**2.867**	**2.879**	**2.901**	**2.929**	**3070**	

1) De Wereldboom is gesloten

2) Julianaschool is gefuseerd met 't Sterrenpalen

3) De Regenboog is gefuseerd met De Schakel, zij vormen samen 't Simmelink

Opheffingsnorm Berkelland: 47

	Overzicht capaciteit/ruimtebehoefte schoolgebouwen Berkelland						
	Basisonderwijs						
1	**Kiezel en Kei**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	92	93	88	83	80	78
	Behoefte	663	671	643	619	603	595
	BVO	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
	Tekort-Overschot	353	345	373	397	413	421
2	**OBS Noord**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	131	130	124	115	111	108
	Behoefte	860	855	823	782	757	745
	BVO	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095	1.095
	Tekort-Overschot	235	240	272	313	338	350
3	**St. Jozefschool**						
	Rietmolen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	88	76	75	74	72	73
	Behoefte	643	585	578	572	564	565
	BVO	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
	Tekort-Overschot	534	592	599	605	613	612
4	**Dr. Ariëns Daltonschool**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	95	91	89	84	83	80
	Behoefte	678	658	648	623	617	602
	BVO	895	895	895	895	895	895
	Tekort-Overschot	217	237	247	272	278	293
5	**De Hofmaat**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	147	141	138	131	128	123
	Behoefte	939	912	896	858	844	820
	BVO	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063	1.063
	Tekort-Overschot	124	151	167	205	219	243
6	**CBS Wonderwijs**						
	Ruurlo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	69	65	62	60	59	58
	Behoefte	547	528	510	502	495	492
	BVO	819	819	819	819	819	819
	Tekort-Overschot	272	291	309	317	324	327
7	**Kardinaal Alfrink**						

	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	158	154	151	142	139	134
	Behoefte	1000	979	964	919	904	879
	BVO	1140	1140	1140	1140	1140	1140
	Tekort-Overschot	140	161	176	221	236	261
8	**H.W. Heuvelschool**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	181	172	165	153	148	145
	Behoefte	1.110	1.066	1.028	970	943	931
	BVO	904	904	904	904	904	904
	Tekort-Overschot	-206	-162	-124	-66	-39	-27
9	**OBS De Marke**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	156	155	151	142	139	134
	Behoefte	985	980	960	914	899	874
	BVO	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165	1.165
	Tekort-Overschot	180	185	205	251	266	291
10	**CBS Wereldboom (voormalig)**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln						
	Behoefte						
	BVO (incl. kinderopvang)	1177	1177	1177	1177	1177	1177
	Tekort-Overschot						
11	**Menno ter Braakschool**						
	Eibergen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	176	172	168	163	161	160
	Behoefte	1.088	1.066	1.045	1.021	1.013	1.008
	BVO	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
	Tekort-Overschot	134	156	177	201	209	214
12	**G.A. van der Lugt**						
	Gelselaar	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	48	47	46	41	41	40
	Behoefte	441	437	430	404	405	399
	BVO	763	763	763	763	763	763
	Tekort-Overschot	322	326	333	359	358	364
13	**B. Tormijnschool**						
	Neede/Noordijk	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**

	Aantal lln	52	51	50	47	45	44
	Behoefte	462	456	450	437	429	420
	BVO	430	430	430	430	430	430
	Tekort-Overschot	-32	-26	-20	-7	1	10
14	**Kerst Zwartschool**						
	Ruurlo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	282	271	254	247	241	237
	Behoefte	1.618	1.563	1.477	1.440	1.413	1.391
	BVO *)	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
	Tekort-Overschot	-91	-36	50	87	114	136
	**) incl. noodlokalen*						
15	**CBS Kisveld**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	65	61	59	56	54	53
	Behoefte	527	506	499	481	474	465
	BVO	970	970	970	970	970	970
	Tekort-Overschot	443	464	471	489	496	505
16	**De Voshaar**						
	Haarlo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	52	51	45	41	38	33
	Behoefte	462	457	426	406	391	366
	BVO	482	482	482	482	482	482
	Tekort-Overschot	20	25	56	76	91	116
17	**De Driesprong**						
	Ruurlo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	50	47	44	43	42	41
	Behoefte	452	438	422	416	412	407
	BVO	430	430	430	430	430	430
	Tekort-Overschot	-22	-8	8	14	18	23
18	**De Keikamp**						
	Geesteren	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	84	76	77	68	65	57
	Behoefte	623	584	586	543	527	485
	BVO	742	742	742	742	742	742
	Tekort-Overschot	119	158	156	199	215	257
19	**Op d'n Esch**						
	Eibergen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	227	216	211	207	206	210
	Behoefte	1.354	1.301	1.272	1.255	1.251	1.269

	BVO *)	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
	Tekort-Overschot	92	145	174	191	195	177
	*) incl. kantoorruimte						
20	**Daltonschool St. Joris**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	218	213	202	188	182	178
	Behoefte	1.297	1.270	1.215	1.144	1.115	1.094
	BVO *)	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388	1.388
	Tekort-Overschot	91	118	173	244	273	294
	*) medegebruik IKC						
21	**OBS De Berkel**						
	Rekken	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	78	80	79	79	75	72
	Behoefte	592	603	599	598	575	563
	BVO	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
	Tekort-Overschot	577	566	570	571	594	606
22	**Daltonschool i.o. Willibrordus**						
	Ruurlo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	133	123	117	113	111	109
	Behoefte	869	820	786	770	758	748
	BVO *)	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110
	Tekort-Overschot	241	290	324	340	352	362
	*) Medegebruik Kinderopvang						
23	**De Sterrenboog**						
	Beltrum	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	152	142	132	128	127	125
	Behoefte	965	916	865	845	838	831
	BVO	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531	1.531
	Tekort-Overschot	566	615	666	686	693	700
24	**IKC Sterrenpalet**						
	Eibergen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	265	252	246	242	240	243
	Behoefte	1.533	1.466	1.440	1.418	1.409	1.423
	BVO *)	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877	2.877
	Tekort-Overschot	1.344	1.411	1.437	1.459	1.468	1.454
	*) incl. Grote aula en Kinderopvang						
25	**De Schakel/IKC 't Simmelink**						
	Eibergen	Niet meegenomen in de scan i.v.m. besluit tot nieuwbouw.					

	Overzicht ruimtebehoefte/overschot 4 hoofdkernen Primair Onderwijs:						
		2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Borculo *) incl. Wereldboom						
	Tekort-Overschot	1650	1718	1871	2065	2162	2215
	Eibergen						
	Tekort-Overschot *)	1570	1712	1788	1851	1872	1845
	***) Oorspronkelijk VO-gebouw, daardoor extra m2s**						
	Neede excl. Noordijk						
	Tekort-Overschot	1104	1198	1266	1438	1495	1593
	***) In de kern van Neede kan herschikking plaatsvinden, Noordijk kan daarbij niet betrokken wo**						
	Ruurlo incl. Driesprong						
	Tekort-Overschot	400	537	691	758	808	848
	Voortgezet Onderwijs en Voortgezet (Speciaal-) Onderwijs						
26	**VSO Korte Dreef**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	115					
	Behoefte	1.773					
	BVO *)	1.900					
	Tekort-Overschot	127					
	*) Onderbouw 1100 m2 semi permanent / Bovenbouw 800 m2 permanent						
27	**SO Klein Borculo**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	88					
	Behoefte	1.144					
	BVO	1.072					
	Tekort-Overschot	-72					
28	**Basisschool De Leeuwerik SO (ZMLK) 0-14 jaar**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	63					
	Behoefte	804					
	BVO	870					
	Tekort-Overschot	66					
29	**VSO Klein Borculo (ZMOK)**						
	Borculo	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	130					
	Behoefte	1.956					
	BVO	2.570					
	Tekort-Overschot	614					
30	**SbaO Diekmaat**						

	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	122					
	Behoefte	1.147					
	BVO	1.344					
	Tekort-Overschot	197					
31	**Assink Lyceum**						
	Eibergen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	279	271	263	257	247	242
	Behoefte	2.258	2.211	2.159	2.121	2.064	2.032
	BVO	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426	3.426
	Tekort-Overschot	1.168	1.215	1.267	1.305	1.362	1.394
32	**Assink Lyceum**						
	Neede Julianastraat	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	249	242	235	229	221	216
	Behoefte	2.076	2.034	1.987	1.954	1.902	1.874
	BVO	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787	2.787
	Tekort-Overschot	711	753	800	833	885	913
33	**VSO De Triviant**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	66					
	Behoefte	857					
	BVO	Huurpand					
	Tekort-Overschot						
34	**MAX Praktijkonderwijs**						
	Neede	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	198	196	188	181	178	179
	Behoefte	3.688	3.659	3.571	3.482	3.450	3.461
	BVO	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481	3.481
	Tekort-Overschot	-207	-178	-90	-1	31	20
35	**Assink Lyceum**						
	Neede Parallelweg	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
	Aantal lln	508	494	479	467	450	441
	Behoefte	6.101	6.101	5.967	5.818	5.711	5.546
	BVO	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768	5.768
	Tekot-Overschot	-333	-333	-199	-50	57	222

2029	**2033**
79	83
599	617
1.016	1.016
417	399
2029	**2033**
110	116
752	782
1.095	1.095
343	313
2029	**2033**
77	
588	
1.177	
589	
2029	**2033**
78	83
592	617
895	895
303	278
2029	**2033**
122	130
816	854
1.063	1.063
247	209
2029	**2033**
59	62
498	511
819	819
321	308

2029	2033
132	141
869	914
1140	1140
271	226
2029	2033
148	156
943	983
904	904
-39	-79
2029	2033
132	140
864	904
1.165	1165
301	261
2029	2033
1177	1177
2029	2033
165	174
1.035	1.077
1.222	1.222
187	145
2029	2033
37	39
384	398
763	763
379	365
2029	2033

42	45
413	427
430	430
17	3
2029	**2033**
242	250
1.417	1.456
1.527	1.527
110	71
2029	**2033**
51	54
457	472
970	970
513	498
2029	**2033**
33	35
366	376
482	482
116	106
2029	**2033**
42	43
412	418
430	430
18	12
2029	**2033**
57	61
484	505
742	742
258	237
2029	**2033**
218	
1.307	

1.446	
139	
2029	**2033**
180	190
1.106	1156
1.388	1388
282	232
2029	**2033**
77	80
587	604
1.169	1.169
582	565
2029	**2033**
111	114
758	775
1.110	1.110
352	335
2029	**2033**
132	
864	
1.531	
667	
2029	**2033**
253	
1.472	
2.877	
1.405	

2029	**2033**
2180	2042
1731	
1635	1472
rden.	
801	726

2029	**2033**

2029	**2033**

2029	**2033**

2029	**2033**

2029	2033

2025	2026
238	216
2.006	1.872
3.426	3.426
1.420	1.554

2025	2026
212	203
1.851	1.795
2.787	2.787
936	992

2025	2026

2029	2033
167	161
3.316	3.238
3.481	3.481
165	243

2029	2033
433	415
5.206	4.995
5.768	5.768
562	773

Voorbeeld uitwerking stappenlan en tijdpad onderwijshuisvesting

JAAR 1			JAAR 1		JAAR 2	JAAR 2	JAAR 3	JAAR 3	JAAR 3	JAAR 3	JAAR 4		
1e kw.	2e kw.		2e, 3e en 4e kw.		3e en 4e kw.		1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
Initiatieffase			**Definitiefase**			**Ontwerpfase**	**Realisatiefase**						
Interactief proces wijk	Scenario's ontwikkelen/ locatieverkenning/tijdelijke huisvesting e.d.	Voortgangs-melding college en raad (= evt. voorbereidings-krediet)	Planvorming (locatieonderzoek kwalitatief en kwantitatief / infra, RO, stedebouw-kundig, groen e.d.)	Rapportage rapportage beschikbaar en voorbereiding aanvraag krediet	Kredietaanvraag en -besluit	Bestek en aanbesteding door school	Bouwtijd nieuwbouw				Opening		
Input: huisvestingsprobleem (capaciteit, bouwkundige kwaliteit, etc			**Input: Haalbaarheidsonderzoek**			**Input: Programma van eisen**	**Input: realisatiecontract**				**Input: realisatiecontract, onderhoudstermijnen, garantieverklaringen, huur-/ gebruiksovereenkomst**		

In de initiatieffase vindt onderzoek plaats naar de haalbaarheid van het initiatief. Op hoofdlijnen wordt de duurzaamheid, de ruimtebehoefte, het benodigde investeringsbedrag en de betrokken partners verkend. Deze fase wordt afgesloten met een haalbaarheidsonderzoek waarin het concept uiteen wordt gezet en wordt aangegeven of het een kansrijk initiatief betreft.

Activiteiten:
probleemanalyse
onderzoek oplossingsrichting
risico-analyse
haalbaarheidsstudie
Document:
Haalbaarheidsonderzoek

Gedurende deze fase krijgt het plan meer concreet vorm. Er wordt een Programma van Eisen opgesteld, de locatie wordt nader verkend en uitgewerkt en het investeringsbedrag wordt geraamd

Activiteiten:
Locatieonderzoek met vlekkenplan
Opstellen functioneel ontwerp en Plan van Eisen
Planninmgsschema
Investeringskostenraming
Toetsing aan WRO (bestemmingsplan)
Selecteren en contracteren architect en adviseurs
Risico-analyse
Document:
Locatiebeschrijving
Programma van Eisen (technisch, ruimtelijk, functioneel)
organisatie voor de volgende fasen (architect, adviseurs)

Voorlopig Ontwerpfase:
Activiteiten:
vaststellen organisatie- en communicatiestructuur
opstellen voorlopig ontwerp
opstellen planning
opstellen elementenraming/investeringskostenraming
toetsen aan programma van eisen
toetsen aan bestemmingsplan
risico-analyse
Document:
Voorlopig ontwerp

Definitief ontwerpfase:
Input: Voorlopig ontwerp
Activiteiten:
opstellen definitief ontwerp
opstellen definitieve planning
opstellen bouwkostenbegroting
toetsen aan Programma van Eisen
toetsen aan bestemmingsplan
risico-analyse
Document:
Definitief Ontwerp

Bouwvoorbereidingsfase:
Input: Definitief ontwerp
Activiteiten:
Vervaardigen aanbestedingsstukken (bestek)
opstellen contractplanning
opstellen investeringskostenbegroting
toetsen aan Programma van Eisen
toetsen aan bestemmingsplan
risico-analyse
aanbesteding en gunning
Document:
realisatiecontract

Activiteiten:
uitvoering
monitoring project conform contract (GOTIK)
Geld
Organisatie
Tijd
Informatie
Kwaliteit
Document:
Proces verbaal van de oplevering

Activiteiten:
onderhoud
planning
monitoring
sturing
verantwoording

gemeente Berkelland

Persbericht

4 augustus 2020

Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2020-2036 ter vaststelling naar gemeenteraad

Het Integraal huisvestingsplan (IHP onderwijs) is een strategisch meerjaren huisvestingsplan voor het onderwijs in de gemeente Berkelland en heeft betrekking op de periode 2020-2036. Het plan is samen met de schoolbesturen uit de gemeente Berkelland tot stand gekomen. In dit IHP onderwijs staan de plannen beschreven voor de komende 16 jaar. Die periode is verdeeld over 5 fases. De schoolgebouwen behoeven nieuwbouw of een combinatie van een passende jas en duurzaamheidsmaatregelen. Het IHP onderwijs is ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Aanleiding
De leerlingendaling die in 2010 is ingezet, leidt tot leegstand in de schoolgebouwen en vraagt om herschikking van scholen. Daarnaast zijn de schoolgebouwen gemiddeld 50 jaar oud. De gemeente is verantwoordelijk voor een adequate huisvesting van het onderwijs. De inhoud en identiteit van het onderwijs is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

Overeenstemming met schoolbesturen
Het IHP onderwijs is opgesteld aan de hand van de al beschikbare rapportages (Transitieatlas), leerlingenprognoses, quickscan en visie van de gemeente Berkelland en schoolbesturen. In samenwerking en overeenstemming tussen gemeente en schoolbesturen is dit IHP onderwijs tot stand gekomen. Voor schoolbestuurders én gemeente is het belangrijk dat er meer zekerheid ontstaat over te verwachten investeringsbeslissingen op korte en middellange termijn.

Uitgangspunten duurzaamheid
Alle nieuwe schoolgebouwen moeten uitgevoerd worden volgens ENG (Energie Neutraal Gebouw). Daarnaast is het streven om de bestaande gebouwenvoorraad voor 2036 aangepast te hebben volgens de principes van Frisse Scholen C dan wel Frisse Scholen B. Per project wordt bepaald hoe duurzaamheid in de brede zin van het woord het beste ingevuld kan worden.

Fasering
De prognoses van de leerlingenaantallen zijn een belangrijke factor bij het opstellen van dit IHP onderwijs. Op basis van de leerlingenaantallen is gekeken rond welke scholen als eerste actie ondernomen moet worden. Op die manier is de fasering bepaald. De leerlingenprognoses zijn voorspellingen, dus het is mogelijk dat scholen eerder leeglopen of dat het leerlingenaantal toeneemt, anders dan verwacht. Het IHP onderwijs is een dynamisch document en wordt gedurende de looptijd geactualiseerd. Hierdoor kan rekening gehouden worden met nieuwe ontwikkelingen.

Financiering
Om het IHP onderwijs uit te voeren binnen de beschikbare middelen is er gekozen om de schoolgebouwen in fases op te nemen. Hierdoor zijn ook de investeringen gefaseerd over meerdere jaren, zodat de kapitaallasten niet tegelijk komen. De fasering is mede afhankelijk van de staat van het schoolgebouw en de ontwikkelingen. Aan de raad wordt voorgesteld om de vrijvallende kapitaallasten vanuit oude onderwijshuisvestingsinvesteringen in de toekomst te gebruiken voor de dekking van de lasten die uit het IHP onderwijs voortkomen.
In het IHP onderwijs is rekening gehouden met een minimaal benodigd bedrag van € 3,5 miljoen voor fase 1 (projecten die starten en mogelijk uitgevoerd worden in fase 1).

Na vaststelling IHP onderwijs door gemeenteraad start fase 1 (2020-2023)
In fase 1 gaat het om:

- de St. Jorisschool richting IKC-vorming met Avonturijn in Borculo
- verhuizing van OBS Noord naar (gerenoveerd) gebouw de Wereldboom in Borculo
- een passende jas voor St. Jozefschool in Rietmolen.
- Stichting Keender, VCO en Stichting OPONOA willen vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid graag samenwerken en zoeken hierbij naar optimale mogelijkheden voor het onderwijs in Neede. Zo willen OPONOA en Keender de scholen Kardinaal Alferink en OBS de Marke graag op 1 locatie huisvesten. Beide schoolbesturen willen samen met de gemeente de mogelijkheden onderzoeken.
- OBS Kiezel en Kei wordt gecombineerd met OBS Heuvelschool in Borculo.

Jaarlijks vindt een op overeenstemming gericht overleg plaats tussen gemeente en schoolbesturen (OOGO). Daarin wordt geëvalueerd hoe de huidige projecten lopen en welke projecten er het komende jaar starten.

Noot voor de redactie: Informatie bij communicatie gemeente Berkelland 0545-250 587.

gemeente Berkelland

TECHNISCHE VRAAG (alleen over een agendapunt)

Indiener: Jolanda Kuipers – D66

Datum indiening vraag: 27 augustus 2020

Datum verzending antwoord: 2 september 2020

Commissievergadering van:
3 september 2020 - IHP Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2020 -2036

Formulering:
Naar aanleiding van het (zeer omvangrijke document) Integraal huisvestingsplan 2020-2036 onderschrijven wij dat er “een enorme opgave” is die de komende jaren een fors beroep doet op de financiële slagkracht van de gemeente (citaat pagina 5). Alle gebouwen zijn geschouwd door Hevo op kwaliteitskaders, onderwijskwaliteit, duurzaamheid, flexibiliteit en binnenklimaat. Qua raadsparticipatie is er op 9 juni 2020 een presentatie geweest is voor de gemeenteraad.

Vraag:
Financiën:
In diverse kolommen worden per fase- en per kern, per school en via diverse scenario’s de financiële getallen en vergoedingen gepresenteerd. Er wordt aangegeven dat projecten die worden gestart en uitgevoerd in fase 1 zeer waarschijnlijk kunnen worden gefinancierd. Kan er middels één overzicht duidelijk gepresenteerd worden hoeveel financiële slagklacht van de gemeente de eerstkomende 16 jaar op basis van de prognose van MOOS en HEVO verwacht moet worden?

Antwoord:
De bedragen die zijn genoemd zijn op basis van de huidige VNG-normvergoeding voor ‘Frisse Scholen B’. Dit betreft voor nu het verwachte minimale investeringsbedrag. Anderzijds is er een marktconforme prijs genoemd. Dit is op basis van prijspeil 1 januari 2020.

Vóór de realisatie van elk project wordt u een kredietaanvraag voorgelegd en wordt de daadwerkelijke vergoeding bepaald. Op 19 maart 2019 heeft u besloten de normvergoeding van de VNG te volgen. Op dit moment is er alleen een normvergoeding VNG Frisse Scholen B beschikbaar. Het is nog niet duidelijk wat de normvergoeding de komende jaren gaat doen. Wellicht komen er normvergoedingen BENG en ENG beschikbaar.

In het IHP is een fasering van de projecten opgenomen. De uitvoering van de projecten is nog niet gepland. Daarmee is nog niet duidelijk in welk jaar de lasten op de gemeentebegroting drukken. Wij kunnen dan ook geen overzicht geven van de gevraagde financiële slagkracht van de gemeente voor de eerstkomende 16 jaar, anders dan nu in het IHP is opgenomen.

Vraag:
Participatie:
“Op 9 juni 2020 is de gemeenteraad bijgepraat tijdens een virtuele bijeenkomst”. Op die avond zijn op niet concrete hoofdlijnen vergezichten geschetst. “Gelukkig” konden wij in het persbericht op 4 augustus 2020 wel voor het eerst de concrete plannen lezen, hetgeen niet alleen de fractie maar ook ouders en personeel van diverse scholen vol ongeloof over deze manier van communiceren versteld deed staan.

- Wij ontvangen graag de opname/verslag van 9 juni
- Wist u op dat moment meer van de concrete plannen in wording dan dat u aan de gemeenteraad heeft gedeeld?
- Vanwege signalen van verontruste ouders/verzorgers constateren wij dat vooral ouders zich zeer overvallen voelen door de plannen. Is er afstemming geweest tussen de gemeente Berkelland en de schoolbesturen over het betrekken van een zeer belangrijke “stakeholder” namelijk de ouders/verzorgers van de leerlingen?

Antwoord:
Met betrekking tot de opname/verslag van 9 juni:
Er is geen opname en/of verslag gemaakt van de bijpraatsessie. De presentatie is toegelicht en naderhand verzonden aan de griffie. Vragen zijn tijdens de presentatie beantwoord.

Met betrekking tot concreetheid van de plannen op 9 juni:
Op dat moment waren er alleen nog concept plannen. Daarnaast heeft in de periode tussen de bijpraatsessie en de aanleverdatum voor de collegevergadering regelmatige afstemming plaatsgevonden tussen schoolbesturen en gemeente Berkelland. De resultaten zoals op 9 juni gepresenteerd zijn, waren op dat moment volledig.

Met betrekking tot het betrekken van de stakeholders:
Met de schoolbesturen is regelmatig besproken wat de taak van de gemeente is en wat de taak van de schoolbesturen is. Wij hebben besproken dat het de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur is om de scholen en ouders/verzorgers te informeren. Wij hebben daarbij ook expliciet besproken dat het IHP openbaar zou worden nadat het college hierover had besloten (5 augustus).

Vraag:
Participatie:

Gemeenten hebben een zorgplicht voor en regierol op de huisvesting van scholen in hun gemeenten. Onderdeel van die regierol kan het ophalen van de diverse wensen van de raad zijn die aan de autonome schoolbesturen meegegeven kan worden over kaders van diversiteit, ruimtelijke wijkvisie, wenselijkheid schoolvoorziening in kleine kernen ect ect. Waarom heeft het College ervoor gekozen dit nu niet doen?

Antwoord:
De belangrijkste bouwstenen voor het beleid zijn door de raad in maart 2019 vastgesteld. Op basis van die bouwstenen is het college met de schoolbesturen in gesprek gegaan om tot gemeenschappelijke planvorming te komen. De resultaten daarvan zijn vastgelegd in dit IHP. De raad is met een brief in november en een bijpraatsessie in juni geïnformeerd.

In het Integraal Huisvestingsplan is de visie (wat en waarom) van de gemeente Berkelland en de schoolbesturen voor de komende 16 jaar beschreven. Na vaststelling door de gemeenteraad komt de wijze waarop de uitvoering plaats zal vinden aan de orde (hoe).

Wanneer een project start wordt er geïnventariseerd welke stakeholders op welke wijze moeten worden betrokken bij dit project. Projecten als IKC-vorming St. Jorisschool met Avonturijn en passende jas (St. Jozefschool te Rietmolen) vragen minder voorbereiding dan bijvoorbeeld de projecten in Neede. Intern en extern wordt bekeken wie wanneer aan moet sluiten in het project. We zien de ontwikkelingen in Neede bijvoorbeeld ook niet alleen als een onderwijs aanpassing. Dit vereist een integrale kijk van de gemeente en het schoolbestuur. In het geval van ontwikkelingen in de kern (zoals Neede) neemt de gemeente ook haar rol in de totale planontwikkeling waarbij integraal gekeken wordt. Daarin wordt u als raad meegenomen.

Vraag:
Participatie:
Wanneer en hoe is de vertrouwelijke memo d.d. 21-11-2019 met de raad gedeeld?

Antwoord:
Deze memo was niet bestemd voor de gemeenteraad, maar een update voor het college. Deze (vertrouwelijke) memo betrof informatie over de stand van zaken (van het proces) op dat moment. De relevante informatie uit deze memo en uiteindelijke stand van zaken is in het huidige voorliggende IHP onderwijs opgenomen.

Vraag:
Kinderopvang;
"Zo nodig gaat de gemeente na een jaar in overleg met het schoolbestuur negatieven effecten van de leegstand te beperken". Betekent dit dat de gemeente (uiteindelijk financiële) hulp gaat aanbieden?

Antwoord:
Nee, niet direct. De gemeente gaat samen met het schoolbestuur in overleg om de vrijgekomen vierkante meters anders in te vullen. Zodat de financiële gevolgen zo veel mogelijk beperkt blijven.

Vraag:
Doordecentralisatie:
Het gelopen proces door (ambtelijke)werkgroep-medewerkers en het College past goed in een proces die doorgelopen had kunnen worden in het kader van doordecentralisatie. De gemeente kan immers kiezen dat schoolbesturen zelf geheel verantwoordelijk zijn voor de onderwijshuisvesting met inbegrip van onder andere nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangt een schoolbestuur jaarlijks een bedrag. De gemeente wil hier niet aan meewerken vanwege de integrale aanpak in de wijk of kern gewenst is. De gemeente wil de vrijheid behouden om hierop te kunnen sturen.

Op welke wijze heeft dit gelopen traject hierop concreet een substantiële bijdrage geleverd waarop door het College expliciet op is gestuurd?

Antwoord:
De visie is dat het college vooralsnog niet wenst door te decentraliseren. Hoe de integrale aanpak per project het beste ingevuld kan worden wordt te zijner tijd bepaald per project en met uw raad besproken. Daar waar het taken van de overheid betreft nemen wij onze verantwoordelijkheid en de regierol onder andere met betrekking tot wijk- en kerngericht werken en ambitiegericht beheer in de openbare ruimte.

Gezien het belang dat de gemeente heeft bij het afstemmen van de verschillende beleidslijnen binnen het sociaal domein, waarbij de scholen fungeren als vindplaats van kinderen, hecht het college eraan om een duidelijke regierol te kunnen vervullen in de onderwijshuisvesting. Bij doordecentralisatie verliest de gemeente die regisserende positie. Daarnaast blijft het financiële risico, ook na doordecentralisatie, bij de gemeente liggen.

Toelichting:

1. *Technische vragen zijn alleen bedoeld voor vragen over punten die op de agenda staan. Ze zijn niet bedoeld voor een politiek antwoord.*
2. *Technische vragen zijn vragen voor een beter begrip van een vraagstuk. Vragen over feiten en de uitleg daarvan of over de gevolgen van een besluit.*
3. *Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen. Bij elke nieuwe vraag kunt u d.m.v. de tabtoets een nieuwe regel aanmaken. Het antwoord zal dan geplaatst worden bij de desbetreffende vraag.*

gemeente Berkelland

C: N. Loman
T: 0545-250 250
E: info@gemeenteberkelland.nl
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 25739
Onderwerp : Integraal huisvestingsplan
Verzonden : 14 september 2020

Geachte leden van de raad,

Tijdens uw commissievergadering Bestuur en Sociaal van 3 september heeft de wethouder u een aantal toezeggingen gedaan. Via deze brief geven we hieraan gehoor.

Informatie over OOGO's
Een OOGO (een Op Overeenstemming Gericht Overleg) is een overleg gericht op afstemming en samenwerking tussen onderwijsinstellingen, gemeenten en eventueel andere betrokken partijen. Daarbij komen ook vertrouwelijke zaken tussen partijen op tafel. De informatie van de besprekingen in de OOGO's is daarom niet openbaar. In bijlage 1 geven we een overzicht van de gevoerde OOGO's in 2020 en wat de onderwerpen van bespreking waren.

Wij zijn altijd en tot en met de laatste versie van het IHP met de betrokken besturen in overleg geweest over de tekst en planning in het IHP.

Financieel overzicht
Er is gevraagd naar een financieel overzicht in een andere vorm. We hebben op basis van de informatie in het IHP deze in de gewenste vorm weergegeven (zie bijlage 2).

Geen verslag bijpraatsessie 9 juni
De wethouder heeft nogmaals nagegaan of er nog, niet eerder toegezonden, informatie over de bijpraatsessie op 9 juni toegezonden kan worden. Dit is niet mogelijk. Zoals geschreven in de beantwoording op technische vragen van raadslid mevrouw Kuipers, is geen opname en/of verslag gemaakt van de bijpraatsessie.

Vertrouwelijk memo aan college over stand van zaken proces IHP
Dit memo is vertrouwelijk ter inzage gelegd via de griffie.

Extra overleg met drie schoolbesturen
De wethouder heeft op donderdag 10 september overleg gevoerd met de besturen die hebben ingesproken tijdens de raadscommissie Bestuur en Sociaal van 3 september. Dat was een constructief gesprek. Door omstandigheden is het nog niet gelukt om de conclusies uit dit overleg in schriftelijke vorm met elkaar definitief af te stemmen.

Vanuit onze kant hebben we het volgende toegezegd aan de besturen:

De procedures en planvorming die noodzakelijk zijn om te komen tot realisatie van nieuwbouw van De Marke en de Kardinaal Alfrinkschool kunnen direct na vaststelling van het IHP in de gemeenteraad, worden opgestart. Als blijkt dat het mogelijk is om de realisatie van deze scholen eerder dan gepland in uitvoering te nemen, zal het college van burgemeester en wethouders daaraan medewerking verlenen en besluitvorming inclusief financiële consequenties daarvan voorleggen aan de gemeenteraad. De finale besluitvorming ligt altijd, conform de Huisvestingsverordening Onderwijs, bij de gemeenteraad door het ter beschikking stellen van het dan noodzakelijke bouwkrediet.

Onderhoudskosten
In de commissie werd door de schoolbesturen die inspraken kenbaar gemaakt dat er hoge onderhoudskosten (€ 800.000 voor rekening van de schoolbesturen) zitten aan te komen voor de komende jaren. Uit onderzoek van Thero (in opdracht van stichting Keender en stichting OPONOA, zie bijlage) komt naar voren dat deze onderhoudskosten optreden wanneer niet binnen 5 tot 10 jaar nieuw wordt gebouwd. Rekening houdend met een gemiddelde doorlooptijd van een bouwproces van 4 jaar + extra planvorming in verband met de kernvisie op Neede is het echter waarschijnlijk wel mogelijk om binnen nu en 5 jaar nieuw te bouwen. Wij zijn het met de schoolbesturen eens dat het zonde is om te investeren in gebouwen die op (korte) termijn geen (ander) nut meer hebben. Zoals toegezegd willen wij als de toekomstplannen concreet zijn, meewerken aan een zo spoedig mogelijke realisatie en u als raad daarvoor een voorstel (update IHP/aanvraag bouwkrediet) doen toekomen.

Overleg met Jongerenraad
We hebben toegezegd ook met de jongerenraad te overleggen over de uitvoering van het IHP. Het was voor de jongerenraad niet meer mogelijk om voor de gemeenteraad een advies uit te brengen. Daarom hadden we op donderdagavond 17 september een gesprek met de jongerenraad afgesproken, maar door familieomstandigheden van de wethouder moet deze afspraak verzet worden. Het doel van die avond is om de jongerenraad mee te nemen in het gelopen proces en hun te vragen mee te denken in de uitvoering van het IHP.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.N.J. Broers	drs. J.H.A. van Oostrum

Kopie aan:
-Archief

BIJLAGE 1

Inzicht in OOGO's
In 2020 vonden 4 OOGO's + 2 extra gesprekken plaats. Hieronder de datum, agenda over de bijeenkomst. De verslagen zijn niet inzichtelijk voor derden. Van de OOGO's van 18 mei, 15 juni en 1&2 juli zijn geen verslagen gemaakt. Het proces is doorlopen met de schoolbesturen en aanpassingen zijn direct verwerkt in het IHP wat ter besluitvorming ligt in de gemeenteraad van 15 september.

16 januari 2020
Op deze datum is er een overleg geweest over IHP ontwikkelingen in Neede.

5 februari 2020
Werkgroep onderwijshuisvesting

11 maart 2020
- Mededelingen
  - Loden leidingen mogelijk bij scholen van voor 1960.
  - Werkwijze bij de terugname van scholen
  - Werkwijze bij het melden van schade
- Uitvoeringsscenario's van het integraal huisvestingsplan
- Duurzaamheid van de schoolgebouwen (ingebracht door Paul Appel -- SKBG)

18 mei 2020
- Stavaza IHP
  - Proces: 14 juli college, 1 september commissie, 15 september raad
  - Perspectiefnota & financiering
- Bijpraatsessie
  - Wie kan er op 9 juni 19.30-21.30
  - Wat willen we de raad vertellen
    - Proces
    - Rolverdeling
    - Visie van de schoolbesturen
  - Wie wil een bijdrage leveren?
- Verwachtingen proces

9 juni 2020: *Bijpraatsessie met de gemeenteraad*
Erik Boerrigter (namens Keender) en Annet Wensink (namens St. Jorisschool) hebben de visie van hun stichtingen verteld. OPONOA heeft hun visie op papier gezet en die is door Henkjan Kok voorgelezen. Tijdens de sessie zijn vragen gesteld en zijn deze beantwoord. Er is geen verslag en geen opname gemaakt van de bijpraatsessie.

15 juni 2020
- Terugblik op bijpraatsessie 9 juni
- Doornemen beantwoording vragen
- Financiering onderwijshuisvesting
- Samenwerking VO & PO – 10-14 onderwijs

1 & 2 juli 2020
- vragen naar aanleiding aanpassingen voor definitieve versie
- akkoorden ontvangen

Dit laatste OOGO is in tweeën gesplitst, omdat niet alle schoolbesturen op hetzelfde moment aanwezig konden zijn. De schoolbestuurders die op geen van beide momenten konden zijn telefonisch benaderd en gehoord of zij akkoord waren.
Tussen en na de laatste 2 OOGO's is ook mail en telefonisch contact geweest tussen de schoolbesturen en gemeente Berkelland.

Eerst volgend OOGO: 16 september 2020

1. Ontvangst en openen
2. Mededelingen
    a. Schoolzwemmen
    b. Nieuwkomers
3. Waar staan we nu met het IHP?
4. Stand van zaken lopende projecten (IKC Sterrenpalet, IKC Het Simmelink en Staring College)?
    a. Reflectie eerdere bouwprojecten
5. Start fase 1: verwachtingen proces en rollen
6. Nieuw OOGO prikken: jaarlijks in september
7. Rondvraag en afronding

BIJLAGE 2

Overzicht van financiële consequenties IHP onderwijs 2020-2036				
VNG-vergoeding op basis van VNG-normbedragen 2020				
Marktconforme kosten nieuwbouw ENG op basis van prijspijl 1-1-2020				
Plaats	**Plan school**	**VNG-vergoeding (Frisse scholen B)**	**Marktconforme kosten nieuwbouw (ENG)**	**Financiering kinderopvang**
FASE 1 2020-2023 (planvorming fase 1, uitvoering fase 1)				
Borculo	IKC-vorming St. Jorisschool met Avonturijn		€ 125.000	€ 720.860
Borculo	OBS Noord verhuisd naar Wereldboom (renovatie)*	€ 1.142.294	€ 2.271.085	
Rietmolen	St. Jozefschool		€ 1.190.000	
Totaal planvorming fase 1, uitvoering fase 1		**€ 1.142.294**	**€ 3.586.085**	**€ 720.860**
* Offertes van Thero, marktconform BENG €2.271.084,62. marktconform frisse scholen B € 1.142.293,65				
FASE 1 (planvorming fase 1, uitvoering fase 2) verwachte kapitaalslasten na 2024				
Neede	Kardinaal Alferinkschool + OBS de Marke	€ 3.799.894	€ 5.378.349	
Borculo	OBS Kiezel en Kei + Heuvelschool + IKC vorming met Partou	€ 2.866.254	€ 3.693.760	nog onbekend
Totaal planvorming fase 1, uitvoering fase 2		**€ 6.666.148**	**€ 9.072.109**	**€ -**
FASE 2 2024-2029				
Eibergen	OBS Menno ter Braak school + OBS Op d'n Esch	€ 4.771.470	€ 6.419.495	
Neede	Dr. Ariënsschool + De Hofmaat + Kisveld	€ 4.078.088	€ 5.904.351	
Borculo	VSO Korte Dreef	€ 4.577.572	€ 5.981.688	
Neede	SBO Diekmaat (frisse scholen C)		€ 345.045	
Ruurlo	Wonderwijs		€ -	
Geesteren	OBS De Keikamp (frisse scholen C)		€ 119.033	
Totaal fase 2		**€ 13.427.130**	**€ 18.769.612**	**€ -**
FASE 3&4 2030-2036 en verder		**Frisse Scholen C**	**Frisse Scholen B**	
Ruurlo	Willibrordus	€ 112.198	€ 539.260	
Rekken	De Berkel	€ 59.846	€ 279.346	
Beltrum	De Sterrenboog	€ 36.528	€ 142.744	
Totaal fase 2		**€ 13.635.702**	**€ 19.730.962**	**€ -**
	Fase 1 planvorming fase 1, uitvoering fase 1)	€ 1.142.294	€ 3.586.085	€ 720.860
	Fase 1 planvorming fase 1, uitvoering fase 2)	€ 6.666.148	€ 9.072.109	
	Fase 2	€ 13.427.130	€ 18.769.612	
	Fase 3 en 4	€ 13.635.702	€ 19.730.962	
	Totaal	**€ 34.871.274**	**€ 51.158.768**	
Voor de financiële uitgangspunten en de specificaties van de bedragen verwijzen we u naar hoofdstuk 5 van het IHP onderwijs gemeente Berkelland 2020-2036.				
Aan deze bedragen kunnen geen rechten worden ontleend				

BIJLAGE 3

Onderbouwing onderhoudskosten Kardinaal Alferinkschool en De Marke in Neede

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

MEMO

Project:	Onderbouwing kosten instandhouding Kard. Alfrinkschool en de Marke, Neede
Project nr.:	2020.4329
Opdrachtgever:	Schoolbestuur Keender / OPONOA
Oldenzaal:	07 september 2020
Behandeld door:	R.H.G. Grote Beverborg / J. Olde Hendrikman

Uitvraag:
Op verzoek van schoolbesturen Keender en OPONOA is THERO huisvesting- & bouwmanagement BV gevraagd een onderbouwing te geven van de geplande onderhoudskosten uit het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) waarbij de noodzaak van onderhoud wordt onderbouwd met daarbij de (financiële) consequenties waarbij er niet binnen 0-5 jaar over gegaan wordt tot nieuwbouw maar de nieuwbouw over 5-10 jaar plaatsvindt. Hierbij in acht nemend de samenvoeging van twee schoolgebouwen (Kard. Alfrinkschool en basisschool de Marke) naar één gezamenlijk schoolgebouw.

1. Planmatig onderhoud (samenvatting):
Kosten onderhoud waarbij er noodzaak is dit binnen 5 jaar uit te voeren waarbij er uitgegaan van nieuwbouw voor beide locaties binnen 5 jaar bedraagt voor de Kardinaal Alfrinkschool **€ 56.993,- incl. BTW** en voor basisssschool de Marke **€ 30.286,- incl. BTW**
Het betreffen hier diverse onderdelen uit het onderhoudsplan welke niet langer dan 5 jaar uit te stellen zijn. Doordat diverse onderhoudswerkzaamheden i.v.m. de aanstaande nieuwbouw niet worden uitgevoerd zijn er incidentele onderhoudskosten als reparaties en het verhelpen van storingen voor deze betreffende onderdelen toegevoegd.

Wanneer er overgegaan wordt tot nieuwbouw tussen 5-10 jaar kunnen onderhoudswerkzaamheden welke dusdanig verouderd zijn of reeds zijn uitgesteld niet langer worden uitgesteld. Wanneer er niet overgegaan wordt tot het uitvoeren van deze onderhoudswerkzaamheden zullen er diverse gebreken ontstaan waarbij het geven van onderwijs niet vanzelfsprekend meer is.
De kosten voor de betreffende onderhoudswerkzaamheden bedragen voor de Kardinaal Alfrinkschool **€ 597.360,- incl. BTW** en voor basisschool de Marke **€ 247.764,- incl. BTW.**

Op de bijgevoegde pagina's zijn de gespecificeerde onderhoudswerkzaamheden vanuit het MJOP benoemd met hierbij een toelichting qua noodzaak en onderbouwd met kosten.

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

1. Onderdelen MJOP:

Keender: Kardinaal Alfrinkschool Koordsteeg 11, 7161 WP Neede
Verwijzend naar MJOP 062-1 BS Kardinaal Alferink, Koordsteeg 11, Neede

22 Binnenwanden	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen vouwwand kunststof	2021	€ 11.207,-		€ 11.207,-
Opmerking: Vouwwand verouderd, niet functioneel, loslatende onderdelen. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				

27 Daken	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen goten	2021	€ 13.187,-		€ 13.187,-
Opmerking: Verouderd, vervangen gelijktijdig met dakwerkzaamheden.				
Reinigen goten	Jaarlijks	€ 455,-	€ 1.820,-	€ 2.730,-
Reinigen boeiboorden	2021 / 2027	€ 540,-	€ 540,-	€ 540,-

31 Buitenwandopeningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen kozijn hout	2021	€ 112.858,-		€ 112.858,-
Opmerking: Verouderd, gedeeltelijk enkel glas, slecht functoneren, beperkte ventilatiemogelijkheden. Koude klachten, slechte kierdichting. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				
Vervangen ventilatieroosters	2030	€ 504,-		
Reinigen kozijnen	2021 / 2027	€ 601,-	€ 601,-	€ 601,-
Vervangen screens elektrisch	2027	€ 6.251,-		€ 6.251,-
Vervangen zonwering elektrisch	2021	€ 20.142,-		€ 20.142,-
Opmerking: Verouderd, vervangen gelijktijdig met buitenkozijnen. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				
Vervangen deurdranger	2021	€ 448,-	€ 448,-	
Opmerking: onderdelen verouderd, gelijktijdig vervangen met buitenkozijnen.				
Vervangen deurkozijn + deur	2025	€ 3.211,-		
Opmerking: betreft buitenberging.				

32 Binnenwandopeningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen vloerveren	2021	€ 1.331,-	€ 1.331,-	
Opmerking: Verouderd, beperkt functioneren. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

37 Dakopeningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen lichtkoepel	2021	€ 11.652,-		€ 11.652,-
Opmerking: Gelijktijdig met vervangen dakbedekking. Noodzaak vervangen dakbedekking binnen 5 jaar.				

41 Buitenwandafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen voegwerk stoep	2021	€ 182,-		€ 182,-
Opmerking: Geen directe actie noodzakelijk				
Reinigen gevelbekleding	2021 / 2027	€ 394,-	€ 394,-	€ 394,-

42 Binnenwandafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen kapstok	2021	€ 2.759,-		€ 2.759,-
Opmerking: Verouderd.				
Vervangen wandafwerking textiel	2021	€ 1.170,-		€ 1.170,-
Opmerking: Verouderd, beperkte hygiëne				
Vervangen wandafwerking tegels	2028	€ 11.998,-		

43 Vloerafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen coralmat	2021 / 2027	€ 5.149,-	€ 5.149,-	€ 5.149,-
Vervangen linoleum	2027	€ 13.767,-		
Vervangen linoleum	2021	€ 32.337,-		€ 32.337,-
Vervangen ringmat rubber	2021	€ 2.527,-		€ 2.527,-
Renoveren sportvloer	2030	€ 3.015,-		
Opmerking: Diverse vloerafwerkingen verouderd, beschadigd. Vervanging reeds uitgesteld. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				

45 Plafondafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen plafond hout, gips, zachtboard, systeemplafond	2021	€ 31.825,-		€ 31.825,-
Opmerking: Houten plafonds verouderd, beperkte kierdichting met buitengevels (nu dichtgepurt). Diverse gips, zachtboard en systeemplafond verouderd en beschadigd. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

46 Schilderwerk	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Buitenschilderwerk	2021 / 2027	€ 5.082,-		€ 5.082,-
Binnenschilderwerk	2021	€ 28.435,-		€ 28.435,-
Opmerking: Schilderwerken vertonen diverse gebreken. Onderhoudsbeurt zowel binnen als buiten noodzakelijk binnen 5 jaar.				
Aanbrengen gietvloeren	2025	€ 5.082,-		

47 Dakafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen dakbedekking	2021	€ 68.523,-		€ 68.523,-
Vervangen dakbedekking	2024 / 2027	€ 13.384,-		
Onderhoudsbeurt dakbedekking	2024 / 2030	€ 787,-	€ 787,-	€ 787,-
Opmerking: Daken verouderd, diverse gebreken, vervanging noodzakelijk binnen 5 jaar i.v.m. ontstaan van verdere gebreken en lekkages.				

51 Warmteopwekking	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen cv-installatie	2021	€ 23.172,-		€ 23.172,-
Opmerking: cv-installatie verouderd, noodzaak vervanging per omgaande.				
Herstel schoorsteen	2021	€ 605,-		€ 605,-
Opmerking: Schoorsteen herstel niet direct noodzakelijk. Uitvoering binnen 10 jaar.				

52 Afvoeren	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen doorvoeren	2021	€ 1.664,-		€ 1.664,-
Vervangen doorvoeren	2024 / 2027	€ 1.211,-		
Opmerking: uitvoering gelijktijdig met dakwerkzaamheden.				

53 Water	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen boiler	2021	€ 571,-		€ 571,-
Opmerking: verouderd. Vervangen noodzakelijk binnen 5 jaar i.v.m. veilig functioneren.				

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

56 Warmtedistributie	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen onderdelen cv-installatie	2021	€ 2.360,-		€ 2.360,-
Opmerking: sterk verouderd. Vervangen gelijktijdig met cv-installatie				
Vervangen radiatoren en leidingen	2021	€ 49.550,-		€ 49.550,-
Opmerking: verouderd. Vervangen binnen 5 jaar, gelijktijdig met vervangen cv-installatie				

57 Luchtbehandeling	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen dakdoorvoer	2021	€ 5.892,-		€ 5.892,-
Vervangen dakdoorvoer	2027	€ 1.551,-		€ 1.551,-
Opmerking: vervangen gelijktijdig met vervangen dakbedekking.				

61 Centrale elektronische voorz.	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen noodverlichting	2025	€ 1.362,-		
Keuringen NEN 3140	2022 / 2027	€ 4.483,-	€ 4.483,-	€ 4.483,-
63 Verlichting	**Jaar**	**Kosten**	**Nieuwbouw binnen 5 jaar**	**Nieuwbouw na 5 jaar**
Vervangen verlichting	2021	€ 2.643,-		€ 2.643,-
Vervangen verlichting	2030	€ 708,-		
Opmerking: diverse verlichtingsarmaturen verouderd. Vervangen gelijktijdig met vervangen plafondafwerkingen.				

65 Beveiliging	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen brandmeldinstallatie	2025	€ 15.173,-		
Vervangen inbraakinstallatie	2025	€ 10.828,-		
Vervangen haspels en blussers	2021	€ 1.851,-		
Opmerking: vervangen diverse onderdelen binnen 10 jaar.				

67 Gebouwbeheersvoorzieningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Aanbrengen valbeveiliging	2021	€ 9.434,-		€ 9.434,-
Opmerking: uitvoering gelijktijdig met vervangen dakbedekking				

73 Vaste keukenvoorzieningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen keukenblokken	2027	€ 22.930,-		

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

74 Vaste sanitairvoorzieningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen gootstenen en kranen	2021	€ 1.530,-		€ 1.530,-
Opmerking: onderdelen verouderd, vervanging binnen 5 jaar.				

90 Terrein	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen rijwielberging	2029	€ 10.460,-		
Opmerking: vervangen rijwielberging niet noodzakelijk binnen 10 jaar.				
Vervangen hekwerken	2025	€ 14.359,-		
Opmerking: vervangen hekwerken binnen 10 jaar.				
Vervangen bestratingen	2021	€ 73.711,-		€ 73.711,-
Opmerking: bestratingen verouderd, diverse gebreken, onveilige situaties.				
Vervangen buitenriolering	2021	€ 21.105,-		€ 21.105,-
Opmerking: vervangen buitenriolering gelijktijdig met bestratingswerkzaamheden.				
Vervangen vlaggenmast	2025	€ 579,-		
Vervangen speelzand zandbak	Jaarlijks	€ 1.150,-	€ 5.750,-	€ 5.750,-

99 Algemeen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Saneren asbesthoudende uitgaven	2021	€ 15.125,-		€ 15.125,-
Opmerking: uitvoering gelijktijdig met diverse onderhoudswerkzaamheden				
Incidentiele uitgaven	2021	€ 15.246,-		€ 15.246,-
Opmerking: incidentele uitgaven n.a.v. groot onderhoud				
Jaarlijks onderhoud	Jaarlijks	€ 926,-	€ 4.630,-	€ 4.630,-

99 Algemeen / Aanvullend	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Incidenteel dakonderhoud (lekkages)	Jaarlijks	€ 2.500,-	€ 12.500,-	
Incidenteel cv onderhoud (storingen)	Jaarlijks	€ 1.500,-	€ 7.500,-	
Incidenteel onderhoud hang- en sluitwerk	Jaarlijks	€ 2.000,-	€ 10.000,-	
Incidenteel onderhoud algemeen	Jaarlijks	€ 2.000,-	€ 10.000,-	
Opmerking: incidentele uitgaven n.a.v. uitstel van groot onderhoud				

Totalen	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Kosten uit te voeren onderhoud n.a.v. jaar van nieuwbouw	€ 65.993,-	€ 597.360,-

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

OPONOA: basisschool de Marke, Bosstraat 10, 7161 XZ Neede
Verwijzend naar MJOP 712-1 De Marke, Bosstraat 10, Neede

22 Binnenwanden	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen systeemwanden en sanitaire wanden	2027	€ 6.663,-		
Herstel scheurvorming	2021	€ 908,-		€ 908,-
Opmerkingen: scheurvorming herstellen i.v.m. mogelijke gevolgschade.				

31 Buitenwandopeningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen ventilatieroosters	2027	€ 1.889,-		
Vervangen zonwering	2027	€ 46.554,-		

37 Dakopeningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen lichtkoepels	2022	€ 3.292,-		€ 3.292,-
Opmerkingen: vervangen gelijktijdig met vervangen dakbedekking				

42 Binnenwandafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen kapstokken	2021 / 2023	€ 2.033,-		€ 2.033,-
Opmerkingen: verouderd.				
Vervangen kapstokken	2027	€ 1.186,-		
Opmerkingen: geen noodzaak vervangen binnen 10 jaar				
Vervangen wandtegels	2030	€ 9.319,-		
Opmerkingen: geen noodzaak vervangen binnen 10 jaar				

43 Vloerafwerkingen (+ 44)	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen loodaansluitingen	2022	€ 6.166,-		€ 6.166,-
Opmerkingen: vervangen gelijktijdig met vervangen dakbedekking				
Vervangen diverse vloerafwerkingen	2021-2023	€ 65.890,-		€ 65.255,-
Opmerkingen: diverse vloerafwerkingen verouderd, beschadigd. Vervanging reeds uitgesteld. Noodzaak vervangen binnen 5 jaar.				
Vervangen diverse vloerafwerkingen	2024	€ 3.797,-		
Vervangen diverse vloerafwerkingen	2030	€ 2.186,-		

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

45 Plafondafwerking	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen diverse plafondafwerkingen	2027	€ 68.908,-		
Opmerkingen: Niet noodzakelijk uitvoering binnen 10 jaar				

46 Schilderwerk (+ 47)	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Buitenschilderwerk	2021	€ 23.132,-		€ 23.132,-
Opmerkingen: Onderhoudsbeurt buitenschilderwerk				
Binnenschilderwerk	2021-2024	€ 34.410,-		€ 34.410,-
Opmerkingen: Onderhoudsbeurt diverse binnenschilderwerken				
Binnenschilderwerk	2026-2030	€ 37.123,-		
Opmerkingen: Onderhoudsbeurt diverse binnenschilderwerken na 5 jaar uitstellen. Plaatselijk bijwerken/schilderen.				

47 Dakafwerkingen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen dakafwerking	2022	€ 104.335,-		€ 104.335,-
Opmerking: Daken verouderd, diverse gebreken, vervanging noodzakelijk binnen 5 jaar i.v.m. ontstaan van verdere gebreken en lekkages.				

51 Warmteopwekking (+ 56)	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen cv-ketel	2023	€ 2.430,-		€ 2.430,-
Opmerking: Eén cv-toestel verouderd. Mogelijk nog maximaal 5 jaar te gebruiken.				

52 Afvoeren	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen hemelwaterafvoeren	2022	€ 2.806,-		€ 2.806,-
Opmerking: Verouderde hemelwaterafvoeren vervangen maximaal over 5 jaar.				

53 Water	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen boiler	2021	€ 286,-	€ 286,-	
Opmerking: verouderd. Vervangen noodzakelijk binnen 5 jaar i.v.m. veilig functioneren.				
Vervangen boiler	2027	€ 1.142,-		

THERO
Huisvesting- & Bouwmanagement BV

Lariksstraat 14
7572 DE Oldenzaal

T. 0541 57 14 70
E. info@therobv.nl

Postbus 6
7587 ZG De Lutte

KvK. 08097231
BTW 8096.73.368.B.01
ING bank 68.41.63.861

57 Luchtbehandeling	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen dakventilator	2022	€ 1.647,-		€ 1.647,-
Opmerking: Vervangen gelijktijdig met vervangen dakbedekking.				
Vervangen dakventilator	2027	€ 165,-		

63 Verlichting	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen verlichtingsarmaturen	2027	€ 45.271,-		
Opmerking: Vervangen verlichting niet noodzakelijk binnen 10 jaar.				

65 Beveiliging	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen haspels en blussers	2023-2025	€ 4.932,-		
Opmerking: vervangen diverse onderdelen binnen 10 jaar.				

73 Vaste keukenvoorzieningen	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Vervangen keukenelementen	2027	€ 20.305,-		
Opmerking: Vervangen keukenelementen niet noodzakelijk binnen 10 jaar.				

90 Terrein	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Herstraten tegels	2021	€ 1.350,-		€ 1.350,-
Vervangen gaaswerk	2023	€ 3.264,-		
Diverse bestratingen	2025 / 2027	€ 32.811,-		
Opmerking: Post herstraten over 5-10 jaar i.p.v. gehele terrein herstraten.				
Vervangen buitenriolering	2027	€ 25.210,-		
Opmerking: Post t.b.v. herstel gebreken over 5-10 jaar.				

99 Algemeen / Aanvullend	Jaar	Kosten	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Incidenteel dakonderhoud (lekkages)	Jaarlijks	€ 2.500,-	€ 12.500,-	
Incidenteel cv onderhoud (storingen)	Jaarlijks	€ 1.500,-	€ 7.500,-	
Incidenteel onderhoud algemeen	Jaarlijks	€ 2.000,-	€ 10.000,-	
Opmerking: incidentele uitgaven n.a.v. uitstel van groot onderhoud				

Totalen	Nieuwbouw binnen 5 jaar	Nieuwbouw na 5 jaar
Kosten uit te voeren onderhoud n.a.v. jaar van nieuwbouw	€ 30.286,-	€ 247.764,-

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer	2374
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 september 2020
Agendapunt	12
Omschrijving	Voorstel bespreekstuk / Deelname aan coöperatie De Marke

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	3 september 2020

gemeente Berkelland

Zaaknummer : 72584

Raadsvergadering : 15 september 2020

Onderwerp : deelname in de coöperatie de Marke

Collegevergadering :
Portefeuillehouder : M. van der Neut
Steller : M.G. Mellink tel: : 0545-250 516

Te nemen besluit:
Geen wensen of bedenkingen te uiten ten aanzien van het ontwerp-collegebesluit om met 4 certificaten van € 5.000,-- deel te nemen aan de Coöperatie De Marke u.a.

Waarom dit voorstel en wat is het effect
Op 20 februari 2020 heeft er een regionaal bestuurlijk en ambtelijk overleg plaatsgevonden op proefboerderij De Marke in Hengelo Gelderland. Uitgangspunt is dat deze locatie een innovatiecentrum voor kringlooplandbouw wordt. De verzelfstandiging van De Marke krijgt vorm als boerencoöperatie. Niet alleen boeren kunnen lid worden van de coöperatie. Ook ketenpartijen, maatschappelijke organisaties, overheden en burgers kunnen toetreden. Aan het lidmaatschap is een bijdrage aan het ledenkapitaal gekoppeld van € 5000,-. Dit is geen donatie, maar een participatie op naam waarmee het eigen vermogen van de coöperatie wordt gevormd. Aan alle gemeenten in de Achterhoek is gevraagd of wij als gemeenschappelijke lokale overheid in de Achterhoek willen participeren in de nieuwe coöperatie. Het streven is dat de gemeenten samen €100.000 kapitaal inbrengen. De andere gemeenten staan ook positief tegenover een deelname. De gemeente Bronckhorst heef onlangs besloten met 5 participaties deel te nemen. Met het bijgaande ontwerpbesluit geven wij invulling aan onze intentie.

Argumentatie:
1.1. De Marke is een uniek bedrijf dat in eigendom was van de WUR ((Wageningen University & Research). Geen proefbedrijf ter wereld heeft over een periode van 30 jaar zo'n complete set aan data en ervaringen betreffende alle facetten van kringlooplandbouw (technisch, economisch, milieukundig). De Marke heeft een sleutelrol gespeeld in het tot stand komen van voor de sector essentiële regelgeving en instrumenten als bv de Kringloopwijzer. De Marke heeft geparticipeerd in een groot aantal nationale en internationale onderzoekstrajecten mede omdat de WUR sterk betrokken is. Vorig jaar is De Marke door het ministerie van LNV aangewezen als een van de Landelijke Proeftuinen voor Precisielandbouw. De Marke is het laatste melkveeproefbedrijf in Nederland op zandgrond, de grondsoort waar de duurzaamheidsvraagstukken het meest knellend zijn.
1.2. Na 30 jaar gaat proefboerderij De Marke verder als zelfstandig coöperatie Agro-Innovatiecentrum de Marke, maar de samenwerking met WUR blijft daarbij nadrukkelijk in stand.
1.3. De doorontwikkeling van de Marke tot een veelzijdig agro-innovatiecentrum biedt grote kansen voor de Achterhoek, en daarmee Berkelland. Wij zijn één van de grootste plattelandsgemeenten en hebben iets minder dan 700 agrarische bedrijven in Berkelland. 40% daarvan is een melkveebedrijf, 25% heeft overige graasdierbedrijven (bv geiten of paarden) 10% is een varkensbedrijf en 25% zijn overige bedrijven. Boeren kunnen naast hun rol voor de economie van onze gemeente een bijdrage leveren aan het oplossen van

---

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen
0

maatschappelijke vraagstukken op het snijvlak van landbouw, natuur en milieu.
Onze opgave is om een economische gezonde, ecologisch duurzame en maatschappelijk gewenste landbouwsector te krijgen, deze is essentieel om te kunnen beschikken over een toekomstbestendige voedselvoorziening in Nederland. Hiervoor is kennis nodig die we via de Marke kunnen krijgen. Kringlooplandbouw is grotendeels gebaseerd op innovaties en daarom is het goed om de kennis van dichtbij te halen en zelf betrokken te kunnen worden bij het uitvoeren van pilots en proefopstellingen e.d. Daarnaast is deze kennis een goed exportproduct.
1.4De Marke is een belangrijk instrument om invulling te geven aan de ambitie van de Achterhoek, om koploper te blijven in de kringlooplandbouw (Achterhoek visie 2030, Smart Living). Met het door ontwikkelen heeft de Marke de potentie om haar huidige (inter)nationale rol als koploper in de kringlooplandbouw verder te versterken en te verbreden. De intensieve samenwerking tussen De Marke en Vereniging Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Liemers (VKA) biedt een effectieve, praktijkgerichte infrastructuur om nieuwe kennis en kunde direct door te laten stromen naar de agrariërs in de regio. Wij kunnen hier als Berkelland aan bijdragen om het landelijke voorbeeld te worden hoe het anders en beter kan.
1.5. Bij de Marke worden nieuwe vormen van leren in de praktijk ontwikkeld, die toekomstige werkers in de sector vertrouwd maken met kringlooplandbouw. Daarnaast komt er een “innovatie hub ”die studenten van een breed scala van MBO-,HBO- en WO-opleidingen gaat koppelen aan projecten van De Marke en het Achterhoekse agro-bedrijfsleven. Door de samenwerking met CIVON in Ulft, De Steck in Doetinchem en de Achterhoekse maakindustrie wordt een uniek cross-sectoraal “innovatie-eco-systeem ”ontwikkeld. Hiermee wordt een boost gegeven aan het innovatief vermogen van de regio. De Marke wordt hierbij een van de “lanceerplatforms ”voor nieuwe bedrijvigheid met nieuwe startups en jong talent.
1.6. De vorming van deze coöperatie maakt het mogelijk om uitvoering te geven aan een aantal projecten die zijn ingediend voor de regiodeal (bv de kunstmestvrije Achterhoek) op het gebied van circulaire- en innovatieve landbouw. Wij beogen met onze bijdrage te voorzien in de benodigde cofinanciering voor de regiodeal.
1.7.Volgens de Gemeentewet besluit het college slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, verenigingen en coöperaties als dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.
Het is belangrijk om de Marke voor de Achterhoek te behouden. Door deelname kunnen we indirect bijdragen aan een toekomstbestendige kringlooplandbouw. Vooral in de stikstofdiscussie zijn cijfers en metingen uit de praktijk onontbeerlijk.

Kanttekeningen en risico’s
De kans bestaat dat de gemeente bij beëindiging van de Marke een (deel) van de inleg verliest. In geval van beëindiging of faillissement van De Marke, is het mogelijk dat we onze inleg geheel of gedeeltelijk moeten afschrijven. Zolang het innovatiecentrum operationeel is behoudt de investering haar waarde. Op dit moment is het risico beperkt, zeker gezien de deelname van de WUR en de brede belangstelling voor de circulaire (landbouw)economie.
De Marke is een coöperatie U.A., wat betekent dat de leden Uitgesloten van Aansprakelijkheid zijn. De leden hoeven niet bij te dragen in een tekort, wanneer de coöperatie failliet gaat.
Deelnemen in een coöperatie behoort in principe niet tot de corebusiness van een lokale overheid maar wij zien dit als middel om onze doelen te bereiken op het vlak van een vitaal platteland en vergroting van de leefbaarheid (werkgelegenheid-onderwijs en innovatie) en deze zowel lokaal als regionaal in te vullen.

Financiën
De totale investering die de coöperatie gaat doen ligt rond de 2 mln. De gebouwen, machines en vee van de WUR worden aangekocht met 7 ha grond. Daarnaast moeten bv fosfaatrechten worden aangekocht. Ingezet wordt op ledenparticipaties tussen de 1 en 1,5 mln. Streven is daarbij een deelname te krijgen van 150 agrariërs, daarvan heeft

inmiddels de helft al een intentieverklaring getekend. Daarnaast zijn overheden waaronder de provincie Gelderland, ketenpartijen zoals veevoerbedrijven en accountants ook gevraagd bij te dragen. Bedoeling is het restant te lenen bij de WUR en de Rabobank.
Een participatie is een bijdrage in het eigenvermogen van de coöperatie en is risicodragend. Wij schatten dat risico echter niet hoog in. De Marke heeft de afgelopen tientallen jaren goed gedraaid. Op de participaties zal, zo mogelijk, jaarlijks een vermogensvergoeding worden uitgekeerd van 2% per jaar over de aan de coöperatie betaalde bedragen bij eerste uitgifte van de participaties door de coöperatie. De vaststelling van de vermogensvergoeding vindt plaats in besluit op voordracht van het bestuur door de Algemene vergadering van de coöperatie.

Voorgesteld wordt het bedrag van de 4 participaties (€20.000) te dekken uit de algemene reserve.

Communicatie
Communicatie over het besluit vindt plaats in een gezamenlijk moment met de andere deelnemende gemeenten in de Achterhoek

Initiatief, participatie en rol gemeente
Als lid van de coöperatie krijgt Berkelland een stem in het geheel, net als de andere deelnemende gemeenten.

Planning en evaluatie
In september 2020 zal een gezamenlijke communicatie plaatsvinden. Het streven is om in het najaar de coöperatie vorm te gaan geven.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

gemeente Berkelland

Raadsvergadering : 15 september 2020

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 juli 2020;

gelet op artikel 160 lid 2 van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

Geen wensen of bedenkingen te uiten ten aanzien van het ontwerp-collegebesluit om met 4 certificaten van € 5.000,-- deel te nemen aan de Coöperatie De Marke u.a.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van
15 september 2020

de griffier, de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp **:** deelname aan coöperatie de Marke

Melkveeproefbedrijf De Marke onderzoekt en demonstreert een schone en rendabele melkveehouderij. Zij hebben als ons doel om de verliezen van ammoniak, nitraat, fosfaat en broeikasgassen zo veel mogelijk te beperken. Mest en mineralen gebruiken ze zo efficiënt mogelijk, zodat de behoefte aan grondstoffen en energie zo laag mogelijk is. Dit verkleint de ecologische voetafdruk van de productie. Zo zorgen we ervoor dat Nederland een aantrekkelijk land voor melkproductie blijft.
De verkregen kennis wordt toegepast door de pioniersbedrijven van het project Koeien & Kansen, waarvan De Marke ook zelf onderdeel is, en via hen door de gehele melkveehouderij.
Het onderzoek wordt uitgevoerd door Wageningen Livestock Research en Wageningen Plant Research, onderdeel van Wageningen University & Research, en hoofdzakelijk gefinancierd door het ministerie van LNV en het landbouwbedrijfsleven (LTO/ZuivelNL).
De Marke is tevens een van de 16 deelnemers van het project Nationale Proeftuin Precisielandbouw (NPPL). NPPL streeft ernaar om boeren en tuinders verder helpen met het toepassen van precisietechnieken met als doel:

- opbrengsten te verhogen;
- kosten te verlagen;
- milieubelasting te verminderen;
- de voedselkwaliteit te verbeteren

Het bedrijf heeft 55 ha lichte zandgrond: 11 ha permanent grasland; 44 ha in vruchtwisselingssysteem waarvan: 22 ha gras, 16 ha snijmaïs en 6 ha MKS.

Jaarlijks bezoeken ongeveer 4.000 mensen De Marke. Tijdens een bezoek krijgt men informatie over de bedrijfsopzet en de toegepaste maatregelen, het onderzoek, de resultaten en de mogelijkheden in de praktijk, wat is het milieueffect en wat kost het?
Er is voortdurend een stageplaats beschikbaar voor een MBO of HBO-student. Voor universitaire studenten zijn er regelmatig mogelijkheden binnen projecten.

Op De Marke is op basis van een natuurplan in 1997 en 1998 een netwerk van natuurelementen gerealiseerd. Daar doorheen loopt een 5 km lang natuurwandelpad: het Markepad. Marken waren vroeger de gemeenschappelijke gronden waarop het lokale vee werd geweid. Deze historische naam is ook aan het melkveeproefbedrijf gegeven. Het Markepad is dus een toepasselijke naam omdat het een pad is voor iedereen. Het pad loop niet over het erf van het proefbedrijf om risico's van ziekteninsleep te voorkomen.
Natuur hoort bij een modern melkveebedrijf. Met Het Markepad kan iedereen kennis maken met de agrarische natuur.
Het netwerk van natuurelementen omvat:

- bloemrijke akker-, sloot- en perceelranden,
- lijnvormige houtopstanden als een houtwal, singels en struwelen
- natte elementen als natuurvriendelijke slootoevers en een poel

Samen verbinden zij de reeds bestaande natuurelementen, zoals verschillende bosjes en De Markeplas, tot één geheel

- Melkproductie ± 700.000 kg melk totaal en 8750 per koe
- 80 melkkoeien, 50 stuks jongvee
- MIOne twee-box automatisch melksysteem (melkrobot)
- Sleufvloer in de ligboxenstal om NH3-uitstoot te verminderen
- Extra voeropslag voor eigen krachtvoer
- Extra mestopslag (10 maanden) vanwege korte aanwendingsperiode
- Bioraffinage installatie voor de productie van 'groene meststoffen'

- Biogaswasinstallatie voor levering van gas op het aardgasnet en als brandstof voor tractor
- Mestscheidingsinstallatie met opslag voor dikke en dunne fractie
- 1,2 ha natuur(randen) via de wandelroute 'Het Markepad' toegankelijk

- Verdeling van dierlijke mest vindt plaats aan de hand van bodemwaardes en gewasbehoefte.
- Mestscheiden in dunne en dikke fractie en deze gericht in te zetten om mineralen optimaal te benutten.
- Bioraffinage van mest: opgewaardeerde producten gericht inzetten of elders tot waarde brengen.
- Vruchtwisselingsysteem: 3 jaar gras, 3 jaar maïs enz.
- Vergisting van mest zorgt voor eigen energievoorziening en vermindering broeikasgassen
- Ook dragen 45 zonnepanelen bij aan de eigen energiebehoefte
- Combinatie van mest vergisten en raffineren leidt tot een betere benutting van stikstof en fosfor uit dierlijke mest door de bodem en gewas.

Gemiddeld winterrantsoen

Basisrantsoen: 55% graskuil; 40% snijmaïs; 5% graszaadhooi; soja op maat.

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer	2410
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 september 2020
Agendapunt	13
Omschrijving	Bespreken in commissie / Raadsbrief over Uitvoeringsvisie VMK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	3 september 2020

gemeente Berkelland

C: *E.D. Wisselink*
T: *0545-250 250*
E: *info@gemeenteberkelland.nl*
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 84375
Onderwerp : Uitvoeringsvisie VMK
Verzonden : 28 JULI 2020
Bijlage : 1

Geachte leden van de raad,

In april hebben wij u geïnformeerd over het plan van aanpak *Doorpakken Sturen in het Sociaal Domein.* Graag informeren wij u met deze brief over de voortgang van één van de onderdelen van het plan van aanpak, namelijk de investering in de kwaliteit van Voormekaar.

Een belangrijk onderdeel van het plan van aanpak is de actieve casusregie door Voormekaar. Aan de keukentafel wordt invulling gegeven aan begrippen als normaliseren en de-medicaliseren en daarmee aan de transformatie. Dit om op die manier echt te doen wat nodig is; daar waar dat kan inwoners helpen om zelf hun problemen op te lossen en daar waar dat niet kan, zorg te leveren voor wie dat nodig heeft.

Om Voormekaar te faciliteren bij deze werkzaamheden investeren wij in de kwaliteit van Voormekaar. Dit doen wij onder andere door de professionals kaders mee te geven waarbinnen ze hun werkzaamheden verrichten. Hiertoe hebben wij een uitvoeringsvisie opgesteld die u als bijlage bij deze brief aantreft.

De Uitvoeringsvisie Voormekaar bevat onze visie op de werkzaamheden en rol van Voormekaar. Ook staat in de uitvoeringsvisie beschreven hoe daar door Voormekaar handen en voeten aan wordt gegeven. Met deze uitvoeringsvisie geven wij de professionals een inhoudelijk kader dat hen ondersteunt bij het maken van hun afwegingen.

De uitvoeringsvisie zorgt ook voor een herkenbare werkwijze van Voormekaar voor de hele gemeente. Inwoners en samenwerkingspartners weten daardoor beter wat ze mogen verwachten van Voormekaar. De uitvoeringsvisie staat niet op zichzelf maar vormt samen met de deskundigheidsbevordering, het kwaliteitsbeheer en de bedrijfsvoering het sturingsinstrumentarium voor Voormekaar. De komende maanden wordt extra inzet gepleegd om dit sturingsinstrumentarium verder te ontwikkelen, te implementeren en te borgen.

Vanzelfsprekend zullen wij u periodiek blijven informeren over de voortgang van het plan van aanpak *Doorpakken Sturen in het Sociaal Domein.* Met het organiseren van de toegezegde werkbezoeken aan Voormekaar maken we een start zodra de omstandigheden rond corona dat mogelijk maken.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.N.J. Broers.	drs. J.H.A. van Oostrum

BA s.v.d. Zwaag

Kopie aan:
-Archief

Uitvoeringsvisie Voormekaar

Inleiding

Wat is Voormekaar
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet. In de gemeente Berkelland worden deze werkzaamheden uitgevoerd door de teams van Voormekaar. Ook verzorgt Voormekaar welzijnswerk en werkzaamheden rond leerlingenvervoer en leerplicht.
Iedere inwoner van onze gemeente kan voor informatie, advies, concrete hulp en ondersteuning contact opnemen met Voormekaar. Ook kunnen inwoners contact opnemen om zich te melden als vrijwilliger of wanneer ze ideeën hebben rond zorg en welzijn.
Een deel van de werkzaamheden van Voormekaar betreft het directe contact met inwoners. Een ander deel betreft werkzaamheden die wat meer aan het oog van de inwoners onttrokken zijn maar niet minder belangrijk. Front- en backofficemedewerkers hebben elkaar nodig in hun werk en vullen elkaar aan. Ze werken allemaal volgens de uitvoeringsvisie en zijn gericht op dezelfde resultaten.

Verordening Sociaal Domein
In Berkelland werken we met de Verordening Sociaal Domein, in de verordening is over Voormekaar de volgende kernboodschap opgenomen:
Voormekaar is er voor alle inwoners uit Berkelland. Ze werkt vanuit de overtuiging dat zorg en ondersteuning zo goed mogelijk moeten aansluiten bij de individuele inwoner. Met de inwoner denken we daarom mee wat hem/haar helpt om het leven te kunnen leiden waar hij/zij zich het meest prettig bij voelt. Voormekaar weet welke andere oplossingen en mogelijkheden er allemaal zijn; dichtbij huis en met behulp van familie en naasten. Daar waar dat echt niet kan of moeilijker gaat, is Voormekaar er om passende zorg te bieden of om te kijken wat er nodig is om te kunnen accepteren dat sommige uitdagingen bij het leven horen.

Deze boodschap komt terug in de kernwaarden van de verordening:
1. Iedere inwoner kan naar vermogen deelnemen aan de samenleving.
2. Iedere inwoner heeft onderdak en een gezonde financiële huishouding.
3. Kinderen groeien veilig en gezond op.
4. De inwoner benut maximaal eigen mogelijkheden, talenten en zijn sociale netwerk (bijvoorbeeld familie, vrienden of het verenigingsleven).
5. De hulpvraag staat centraal. De gemeente helpt bij het duidelijk maken van de hulpvraag.
6. Vrij toegankelijke hulp gaat voor hulp-op-maat.
7. De inwoner is zelf verantwoordelijk, de gemeente helpt als dat nodig is. Dit betekent niet dat de gemeente altijd met een oplossing komt.

De functie van de uitvoeringsvisie
In deze uitvoeringsvisie geven wij weer waar Voormekaar voor staat en waaraan wij te herkennen zijn. Hierop willen wij aanspreekbaar zijn.

Binnen Voormekaar nemen we ons werk als professionals serieus, daarom besteden we aandacht aan kwaliteitszorg, deskundigheidsbevordering en bedrijfsvoering. Kwaliteitszorg is een vast terugkerend onderdeel van onze werkwijze. In de kwaliteitszorg onderzoeken wij of Voormekaar de werkzaamheden uitvoert zoals wij

omschrijven in deze uitvoeringsvisie en de Verordening Sociaal Domein. De uitkomsten van onderzoek naar kwaliteit verwerken wij in de deskundigheidsbevordering en bedrijfsvoering.
De deskundigheidsbevordering is verplicht voor al onze medewerkers, daarbij gaat het om kennis, vaardigheden en competenties. Ook gaat het om voor professionals belangrijke zaken als zelfreflecterend vermogen en methodisch handelen
Wij monitoren onze manier van werken en sturen zo nodig bij.

In deze inleiding noemen wij ook het belang van veiligheid van onze medewerkers, die heeft voor ons absolute prioriteit en die stellen wij nooit ter discussie. Ons motto is “handen af van onze medewerkers”, wij accepteren geen fysiek of verbaal geweld of intimidatie.
We werken met een agressieprotocol en hanteren afspraken om de veiligheid van onze medewerkers te waarborgen.

De uitvoeringsvisie

De blauwe tekstgedeelten in deze uitvoeringsvisie geven weer wat we belangrijk vinden, de zwarte tekstgedeelten daaronder geven een nadere uitwerking of toelichting.

Voormekaar werkt volgens de essentie van de transformatie:

- Positieve gezondheid
- Werken vanuit de bedoeling
- Normaliseren en de-medicaliseren
- Preventie

Bij positieve gezondheid stellen wij niet de problemen maar een betekenisvol leven van mensen centraal. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van mensen en niet op de beperkingen of problemen zelf.
Bij werken vanuit de bedoeling starten we vanuit de inwoner en zijn of haar vraag. We doen daarbij écht wat nodig is.
Normaliseren en de-medicaliseren sluit nauw aan bij werken vanuit positieve gezondheid. Elk leven kent zijn ups en downs, dat hoort erbij. Soms is het leven gewoon moeilijk, daarvoor hebben wij begrip en erkenning. Dat betekent niet dat er dan ook meteen sprake is van een probleem waarvoor via de gemeente een oplossing moet worden gezocht. Veeleer leggen wij dan de nadruk op versterken van de veerkracht en eigen regie van mensen en sluiten daarmee aan bij de positieve gezondheid.
Daar waar het kan proberen we problemen te voorkomen of in ieder geval te voorkomen dat problemen onnodig zwaar worden. We zetten daarom in op preventie.

De manier waarop we binnen Voormekaar invulling geven aan deze begrippen staat beschreven in deze uitvoeringsvisie. Het zijn natuurlijk geen statische begrippen zoals ook de omgeving waarbinnen Voormekaar werkt niet statisch is. Daarom zijn wij als Voormekaar voortdurend bezig met het aanscherpen en verder ontwikkelen van deze begrippen zoals we ook bezig zijn en blijven met onze eigen ontwikkeling en deskundigheid.
Binnen Voormekaar werken we volgens het principe van één gezin, één plan, één regisseur omdat dit het beste aansluit bij werken vanuit de bedoeling

Primair zet Voormekaar in op het ondersteunen en coachen van mensen om zoveel mogelijk zelf, samen met anderen hun leven vorm te kunnen geven.

Wij vinden het belangrijk dat mensen zelf, samen met anderen, hun leven vorm kunnen geven, dat zij hun eigen keuzes kunnen maken. Daarin ondersteunen wij hen. Dat betekent dat wij, ook al is dat soms moeilijk en natuurlijk altijd binnen zekere grenzen, accepteren dat mensen soms keuzes maken die wij niet begrijpen. Het betekent ook dat wij in de basis werken vanuit vertrouwen, overigens zonder naïef te zijn.

In de gesprekken die wij met inwoners voeren staan hun mogelijkheden centraal. De mogelijkheden die zij al hebben en wat zij, eventueel samen met anderen, kunnen bereiken. Wij gaan daarbij uit van wat haalbaar is voor inwoners om zelf te doen, zelf te organiseren, eventueel samen met hun netwerk. Discussies met inwoners gaan wij niet uit de weg als het gaat om normaliseren en de-medicaliseren.

Onze medewerkers werken met een vastgestelde methodische aanpak voor sociale netwerkversterking en het bepalen van de zelfredzaamheid.

Een belangrijk deel van het werk van Voormekaar vindt voorafgaand aan een eventuele indicatie plaats en bestaat uit ontmoeten, begeleiden en ondersteunen. De inzet van Voormekaar is daarbij zonder formele hulp en draait om praktisch oplossen en eventueel kortdurend begeleiden.

Een grote rol bij het werken vóór een eventuele indicatie is weggelegd voor onze welzijnsmedewerkers. Zij organiseren samen met onze partners, met vrijwilligers en anderen laagdrempelige en algemene voorzieningen zoals een inloop, ondersteuning mantelzorg en dergelijke.

Wij werken nauw samen met onze ketenpartners zoals de huisarts, wijkzorg, wijkagenten, jeugdgezondheidszorg en de jongerenwerkers. De welzijnsmedewerkers van Voormekaar doen namens ons aan actief netwerkonderhoud met deze partners. Er wordt ook nauw samengewerkt met de gebiedsteams.

Wanneer inwoners bij ons komen met een hulpvraag en duidelijk is dat een algemene voorziening niet genoeg is, maken we de afweging om eventueel kortdurende ondersteuning door Voormekaar in te zetten.

Daar waar het mogelijk is verwijst Voormekaar naar voorliggende algemene niet medische voorzieningen.

Wij vinden het belangrijk dat onze inzet zo licht als mogelijk is, daarom verwijzen wij bij voorkeur naar algemene voorzieningen. Hiermee bedoelen wij algemeen toegankelijke voorzieningen waarvoor geen indicatie of verwijzing nodig is zoals bijvoorbeeld het mantelzorgknooppunt.

Al onze medewerkers hebben kennis van voorliggende- en algemene voorzieningen en zijn in staat om door middel van vraagverheldering en motiverende gespreksvoering inwoners te begeleiden naar de meest passende voorziening.

De welzijnsmedewerkers binnen Voormekaar hebben als belangrijke taak om de activiteiten en voorzieningen te initiëren op het gebied van welzijn en preventie waarmee het aanbod aan voorliggende voorzieningen groeit.

Daarnaast stimuleren, adviseren en ondersteunen zij inwoners en organisaties bij het aanpakken van sociale, fysieke en collectieve vraagstukken in de eigen kern en samen gemeente breed. De welzijnsmedewerker richt zich daarbij op het versterken van de eigen kracht en initiatief van inwoners onderling en inwoners met organisaties of partners.

Voormekaar werkt zoveel mogelijk met passende generieke oplossingen, en zorgt voor individueel maatwerk wanneer dat nodig is.

Passend bij de uitgangspunten zoals wij die hanteren willen wij écht doen wat nodig is, dat betekent dat we niet te weinig doen maar ook niet te veel.

Goed is goed genoeg, we streven dus niet naar de meest optimale en vaak dure of complexe oplossing maar naar een oplossing die past. Bij voorkeur door de inzet van algemene voorzieningen of andere generieke oplossingen. Voor veel vragen is dat ook gewoon genoeg.

Pas als onderbouwd kan worden waarom dit niet mogelijk, is kan individueel maatwerk ingezet worden.

Onze medewerkers zijn in staat om met weerstand om te gaan wanneer inwoners andere wensen hebben ten aanzien van in te zetten hulp, zij zijn daarbij stevig op de inhoud en zacht op de relatie. Onze medewerkers ontvangen training in adequate gesprekstechnieken.

Voormekaar werkt allereerst aan de basis op orde voor mensen, bestaanszekerheid voorop; veiligheid, stabiliteit en financiële zekerheid. Als dat nodig is, kiest Voormekaar voor individueel maatwerk buiten de gebaande paden en regels.

Veiligheid, stabiliteit en financiële zekerheid zijn basisbehoeften voor mensen. Hier moet eerst voor gezorgd worden voordat mensen aan hun andere problemen kunnen gaan werken. Daarom werkt Voormekaar als eerste aan de bestaanszekerheid van mensen.

Wij werken bij veiligheidsvragen nauw samen met partners als Veilig Thuis, Jeugdbescherming, de beschermingstafel en de gemeentelijke regisseur zorg en veiligheid.

Veiligheid is voor ons een absolute prioriteit, die stellen wij nooit ter discussie. Daarom werken wij als het om kinderen gaat met een veiligheidsplan volgens de methode Signs of safety. Hierin staan de zorgen die er zijn over de veiligheid en de concrete afspraken die met en voor het gezin worden gemaakt om de veiligheid te vergroten.

Met ingang van 1 januari 2021 werken wij met de Verordening Sociaal Domein. Daarin kijken wij eerst naar wat nodig is en wat het beoogde effect is. Daarna kijken we naar de grondwaarde van de wet en niet naar de afzonderlijke regels. Dat betekent dat bestaanszekerheid, meedoen aan het maatschappelijk leven en veilig opgroeien centraal staan.

Hiermee krijgen wij ook ruimte om, als dat écht nodig is, te kijken buiten gebaande paden en regels. Dat betekent ook dat onze medewerkers deze ruimte pakken als dat nodig is. Wanneer voor complexe casuïstiek waar meerdere wettelijke kaders van toepassing zijn en meerdere organisaties een rol spelen een doorbraak nodig is

buiten de gebaande paden en regels wordt door Voormekaar medewerkers afgestemd met één van de coaches die getraind zijn om dit soort processen te regisseren. Vanzelfsprekend vindt er ook afstemming plaats met bestuur en leiding, hiervoor werken we met een escalatieprotocol.

Voormekaar kiest voor effectieve doelmatigheid waarbij een afweging wordt gemaakt tussen kernwaarden, rechtmatigheid en financieel.

Onze medewerkers maken in hun dagelijkse werk voortdurend afwegingen, elke vraag van een inwoner wordt zorgvuldig behandeld. Zeker als er sprake is van complexe of meervoudige problematiek zijn dat vaak ingewikkelde afwegingen.

Voor de medewerkers van Voormekaar moeten bij de afwegingen drie onderdelen in balans zijn. De kernwaarden waar wij voor staan, deze staan genoemd in de Verordening Sociaal Domein en ook in de inleiding van deze uitvoeringsvisie. De rechtmatigheid; we werken volgens de wet en zoeken daarbij als dat nodig is de randen op. Het financiële aspect; we zijn kritisch op onze uitgaven, we zijn dus kostenbewust. Maar we durven ook extra te investeren in hulp als we daarmee ook voor de langere termijn écht kunnen doen wat nodig is en dus effectief doelmatig kunnen zijn.

Wij maken in onze gespreksverslagen inzichtelijk op welke manier wij de afweging tussen kernwaarden, rechtmatigheid en financieel hebben gemaakt.

We gebruiken managementinformatie om de effectieve doelmatigheid steeds verder te verbeteren.

Voormekaar verliest mensen niet uit het oog en onderhoudt waakvlamcontacten waar dat nodig of gewenst is.

Soms is het nodig om zicht te houden op de situatie van kwetsbare personen en gezinnen, daarom houden wij in zulke gevallen periodiek contact, wij noemen dat waakvlamcontacten. We bezoeken de personen en gezinnen dan van tijd tot tijd om te zien hoe het met ze gaat. Ook hier doen wij wat nodig is, niet te weinig en ook niet te veel.

Als de persoon of het gezin ermee instemt informeren wij anderen die betrokken zijn bij het gezin over ons contact met het gezin zodat zij ons kunnen benaderen wanneer zij zich zorgen maken.

Voormekaar is de lokale toegang tot de uitvoering van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet.

Wanneer inwoners van onze gemeente een beroep doen op de Jeugdwet, Wet maatschappelijk ondersteuning of Participatiewet kunnen zij terecht bij Voormekaar. In het eerste contact wordt de vraag van de inwoner verhelderd en bepaald waar het vervolgcontact thuis hoort. Er wordt een warme overdracht geregeld naar de persoon of organisatie die het vervolgcontact heeft.

Inwoners komen daarmee dus nooit aan het verkeerde loket, zij worden altijd te woord gestaan en zo nodig op een goede manier doorverwezen. Hoe wij dit achter de schermen organiseren is onze verantwoordelijkheid, daar mag een inwoner niets van merken.

Met ingang van 1 januari 2021 werken wij met de Verordening Sociaal Domein, deze werkwijze geldt voor alle drie wetten.

Wanneer geïndiceerde zorg wordt geleverd aan onze inwoners in het kader van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet houdt Voormekaar de regie op de ingezette en in te zetten zorg

Onze betrokkenheid bij inwoners stopt niet op het moment dat er zorg wordt geleverd door een aanbieder.

Wanneer er een plan is gemaakt met de inwoner en er wordt gekozen voor inzet van zorg door een (gecontracteerde)aanbieder worden er gelijktijdig afspraken gemaakt met de aanbieder. Er worden afspraken gemaakt over waar de zorg toe moet leiden en ook over de intensiteit en duur van de zorg. Ook wordt vastgelegd hoe deze afspraken bewaakt en gemonitord worden.

Onze medewerkers voeren de bewaking en monitoring van de afspraken uit en sturen zo nodig bij. Zij doen dit in nauwe samenspraak met de inwoner. Onze medewerkers zijn positief-kritische en houden een stevige vinger aan de pols. Als de zorg niet leidt tot de gewenste resultaten wordt de inzet heroverwogen of beëindigd. Dan bekijken we ook of de inwoner weer zelfstandig verder kan, eventueel met inzet van het sociaal netwerk en/of algemene voorzieningen. Onze medewerkers bewaken en bevorderen op deze manier de effectieve doelmatigheid van de zorginzet en rapporteren hierover. Dit noemen wij actieve casusregie. Deze werkwijze geldt ook wanneer zorg door externe verwijzers is ingezet of wanneer sprake is van een Persoonsgebonden Budget.

Voormekaar werkt met multidisciplinaire teams, de verschillende kwaliteiten binnen de teams worden optimaal ingezet.

De teams van Voormekaar bestaan uit generalisten die elk een eigen specialisme hebben op het gebied van de Jeugdwet, de Wmo, de Participatiewet of Welzijn. Daarnaast zijn er binnen de teams aandachtfunctionarissen voor bijzondere onderwerpen zoals dementie, huiselijk geweld en kindermishandeling, vluchtelingen en statushouders.

Bij een melding van een inwoner wordt altijd meteen geprobeerd een medewerker van Voormekaar in te zetten met de kennis en kunde die het beste passen bij de vraag van de inwoner. Soms wordt er tijdens de gesprekken met de inwoner geconstateerd dat een andere collega de vraag van de inwoner beter kan behandelen, dan wordt er door de casusregisseur de benodigde specifieke expertise toegevoegd of wordt in overleg met de inwoner gewisseld van regisseur.

Voor de uitvoering van de Jeugdwet werken wij bij Voormekaar met SKJ (Stichting Kwaliteitsregister Jeugd) geregistreerde professionals. In het kader van deze registratie volgen deze professionals regelmatig scholing en doen zij mee aan supervisietrajecten.

Ook voor de andere medewerkers vinden wij kwaliteit van het allergrootste belang. Daarom geldt voor alle medewerkers van Voormekaar dat zij regelmatig scholing volgen. Voor al onze professionals is zelfreflecterend vermogen van belang, daarom doen al onze medewerkers mee aan supervisietrajecten.

Medewerkers van Voormekaar leren ook van elkaar, zij wisselen kennis en ervaring uit, geven en ontvangen feedback van elkaar en doen structureel aan

casusbespreking en intervisie. Zij worden daarin ondersteund door één van de coaches.

Voormekaar werkt samen met vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties binnen onze gemeente.

De welzijnsmedewerkers van Voormekaar werken samen met de dorpscontactpersonen van de gemeente en werken kern- en wijkgericht.

De welzijnsmedewerkers plannen, ontwikkelen en organiseren uiteenlopende activiteiten met inwoners en partners op basis van een breed scala aan interventies. De welzijnsmedewerkers bundelen signalen van inwoners en collega's van Voormekaar om op basis hiervan in samenwerking slimme oplossingen te verzinnen. De welzijnsmedewerkers richten zich daarbij op het versterken van de eigen kracht en initiatief van inwoners onderling en inwoners met instanties of partners.

De welzijnsmedewerkers van VMK hebben goed in beeld welke vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties aanwezig zijn in onze gemeente en waarmee samengewerkt kan worden rond vragen van inwoners. Ze sluiten ook aan bij het verenigingsleven in onze gemeente. Sportverenigingen spelen bijvoorbeeld een belangrijke rol als het gaat om preventie, het ontwikkelen van sociale vaardigheden en een netwerk. Zij delen hun informatie en kennis met hun collega's binnen Voormekaar.

De Berkellandwijzer is dé sociale kaart van algemene tot en met geïndiceerde zorg.

Ook werkt Voormekaar nauw samen met de gemeentelijke gebiedsteams.

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer	2409
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 september 2020
Agendapunt	14
Omschrijving	Bespreken in commissie / Raadsbrief over vaststelling Regionale Vrijetijdsagenda 2020-2030

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	3 september 2020

gemeente Berkelland

C: N. Hofkes
T: 0545-250 250
E: info@gemeenteberkelland.nl
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 19788
Onderwerp : Vaststelling Regionale Vrijetijdsagenda 2020-2030
Verzonden : 10 JUL 2020

Geachte leden van de raad,

Graag informeren wij u over het feit dat het college van burgemeester en wethouders op 7 juli 2020 de regionale Vrijetijdsagenda 2020-2030 met bijbehorende uitvoeringsagenda 2020-2023 heeft vastgesteld. Deze agenda is deze week tevens door de colleges van de gemeenten Aalten, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk vastgesteld.

Achterhoekse samenwerking toerisme en recreatie
De Achterhoekse gemeenten werken sinds 2006 samen op het gebied van toerisme en recreatie. De Vrijetijdsagenda 2016-2019 heeft de afgelopen periode gediend als basis voor de uitvoering en inzet van middelen. Dit heeft geresulteerd in gezamenlijk beleid, productontwikkeling, monitoring en kennisontwikkeling. Nu deze periode ten einde is gekomen, heeft het portefeuillehoudersoverleg vrijetijdseconomie, onder leiding van voorzitter Marijke van Haaren, opdracht gegeven tot het opstellen van een nieuwe vrijetijdsagenda. Met deze nieuwe Vrijetijdsagenda 2020-2030 ligt er een basis om de komende jaren het toeristisch product van onze regio verder te versterken.

Vrijetijdsagenda 2020 – 2030
In deze Vrijetijdsagenda 2020 – 2030 wordt de koers voor de komende tien jaar uitgezet, waarbij ingezet wordt op de volgende 5 speerpunten:

1. Aanbodontwikkeling; de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten
2. Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden
3. Werken aan onderscheidend profiel: Achterhoek zichtbaarder voor de nationale en internationale gast
4. Gastvrijheid in de regio bevorderen
5. Positie vrijetijdssector binnen de Achterhoek versterken, verbindingen met andere sectoren intensiveren.

Hiermee streven we naar:
- **Bijna 4,3 miljoen toeristische overnachtingen van binnen- en buitenlandse gasten in 2030;** met een focus op toeristen uit eigen land en de buurlanden Duitsland en België. Daarmee volgen we de landelijke prognoses. In 2019 werden ruim 3,3 miljoen toeristische overnachtingen doorgebracht in de Achterhoek.

- Stimulering van de lokale economie tot een economische betekenis van **ruim 412 miljoen euro**. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort. In 2019 was de economische betekenis ruim 308 miljoen.
- Een groei van de werkgelegenheid met **ruim 3000 extra banen** (fulltime, parttime en uitzendkracht) in 2030. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort. In 2019 leverde toerisme en recreatie 12.240 banen op.

Bestemmingsmanagement
Helaas kunnen we niet exact voorspellen hoe de toekomst van de vrijetijdssector in de Achterhoek eruit zal komen te zien. De landelijke prognoses illustreren een groei en op dit moment constateren we dat er nog voldoende ruimte is om meer toeristen en recreanten in de Achterhoek te ontvangen. Daarentegen willen we voorkomen dat de extra toeristenstroom ten koste gaat van de leefbaarheid of kwaliteit van onze omgeving. Daarom gaan we de doelstellingen de komende jaren nauw monitoren en sturen we bij zodra we merken dat een doel niet de gewenste gevolgen heeft.

Uitvoeringsagenda 2020-2030
Aan de agenda wordt een vierjaarlijkse uitvoeringsagenda met bijbehorende acties en middelen gekoppeld. Wij zijn ons ervan bewust dat de gevolgen van de coronacrisis voor de vrijetijdssector op dit moment fors zijn. Het is echter nog onduidelijk wat deze op de lange termijn zijn. Om tijdens en na de coronacrisis in te kunnen spelen op de wensen en behoeften van de sector, zijn de genoemde prioriteiten en accenten in de uitvoeringsagenda 2020-2023 niet in beton gegoten. Een aanjaagteam ziet toe op de prioritering van de projecten aan de hand van wensen en behoeften uit de sector.

Financiering van de vrijetijdsagenda
De gemeentelijke bijdrage van €0,80 per inwoner per jaar (meerjarig investeringsplan T&R) wordt de komende jaren gecontinueerd. Dit kan doordat een restantbedrag (à ca. €793.000) uit de vorige agenda overgeheveld is naar de nieuwe periode (besluit PoHo Ve 5 februari 2020). Dit restant bedrag is onder andere ontstaan door de lange voorbereidingstijd en pilot fasen van diverse projecten. Hierdoor liep de geldelijke besteding door in tijd. De gemeentelijke bijdrage is onderdeel van de meerjarenbegroting. Hierdoor is een separaat raadsbesluit niet nodig. Het hanteren van een vaste peildatum (01-01-2020) betreft voortzetting van de bestaande werkwijze.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.N.J. Broers.	drs. J.H.A. van Oostrum.

Kopie aan:
- Archief
- N. Hofkes

Vrijetijdsagenda Achterhoek

2020-2030

Vrijetijdsagenda Achterhoek

2020-2030

Colofon

Borculo, juni 2020

Opdrachtgever:
Portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie Achterhoek

Auteur:
mw. A. (Annemiek) Riefel, kennismakelaar Vrijetijdseconomie Achterhoek

Redactie:
Ambtelijk overleg Vrijetijdseconomie

Ontwerp en opmaak:
Leonie Nennie, Buro 28

Begeleidingscommissie:
mw. E. (Ellis) Koenders, gemeente Aalten
mw. B. (Bernou) Wagenaar, gemeente Oost-Gelre
dhr. M. (Marcel) Bourgondien, gemeente Doetinchem
dhr. M. (Manuel) Hezeman, Stichting Achterhoek Toerisme
mw. N. (Naomi) Höfkes, gemeente Berkelland

Voorwoord

Werk, studie, zorg voor anderen: om onze dagelijkse routine te doorbreken vinden we het heerlijk om ook tijd te spenderen aan sociale contacten, hobby's, sport en aan vakantie.

Op het moment van schrijven zitten we echter middenin de coronacrisis en zijn we gebonden aan huis. Deze bijzondere situatie doet ons meer dan ooit beseffen hoe fijn het is dat we zelf kunnen kiezen waar, wanneer en hoe we invulling geven aan onze waardevolle vrije tijd. Ik denk zelfs dat we op dit moment meer dan ooit uitkijken naar uitstapjes, weekenden weg en onze welverdiende vakantie.

In de Achterhoek verwelkomen we die toeristen en recreanten maar al te graag. Onze regio leent zich bij uitstek om jaarrond te genieten van al het moois dat we te bieden hebben. Het is fijn om te zien dat bezoekers enerzijds genieten van de rust, ruimte, stilte en donkerte van het coulisselandschap tijdens een wandel- of fietstocht. Anderzijds worden ook de bruisende en pittoreske dorpen en stadjes bezocht waar mensen op het terras genieten van een goed glas lokale wijn en een borrelplank met typisch Achterhoekse streekproducten na afloop van een museumbezoek. Voeg daar de oprechte gastvrijheid aan toe die in onze volksaard zit en elke keer weer verrast. Deze verschillende mogelijkheden die de Achterhoek biedt blijven niet onopgemerkt: er is steeds meer animo en interesse om lange of kortere tijd te verblijven in onze prachtige regio.

Om het Achterhoekse vrijetijdsaanbod te behouden en te versterken, werken we samen. Met lokale ondernemers, het onderwijs, lokale overheden en met ondersteuning van de provincie Gelderland. De Vrijetijdsagenda 2020-2030 met bijbehorende speerpunten die nu voor u ligt, is hiervoor het kompas. De speerpunten zijn in de uitvoeringsagenda vertaald naar concrete projecten waar we de komende jaren mee aan de slag gaan. De uitvoeringsagenda wordt iedere drie jaar herijkt. De gevolgen van de corona-crisis voor de recreatiesector zijn op dit moment nog onduidelijk. Om na de coronacrisis in te kunnen spelen op de wensen en behoeften van de vrijetijdssector, zijn de genoemde prioriteiten en accenten in de uitvoeringsagenda 2020-2023 niet in beton gegoten.

Met elkaar werken we de komende jaren verder aan een nog sterker toeristisch en recreatief aanbod. Daarmee blijft de Achterhoek een aantrekkelijke regio voor onze bezoekers én voor onze eigen inwoners. Onze vrijetijdssector zien we namelijk ook als een belangrijk middel om bij te dragen aan de instandhouding van lokale voorzieningen, een aantrekkelijk ondernemersklimaat en voldoende diverse banen. Dit allemaal binnen de prachtige omgeving waar we met zijn allen zo trots op zijn en waarin we gaan voor een goede balans tussen recreëren, werken en wonen.

Marijke van Haaren
Voorzitter regionaal portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie

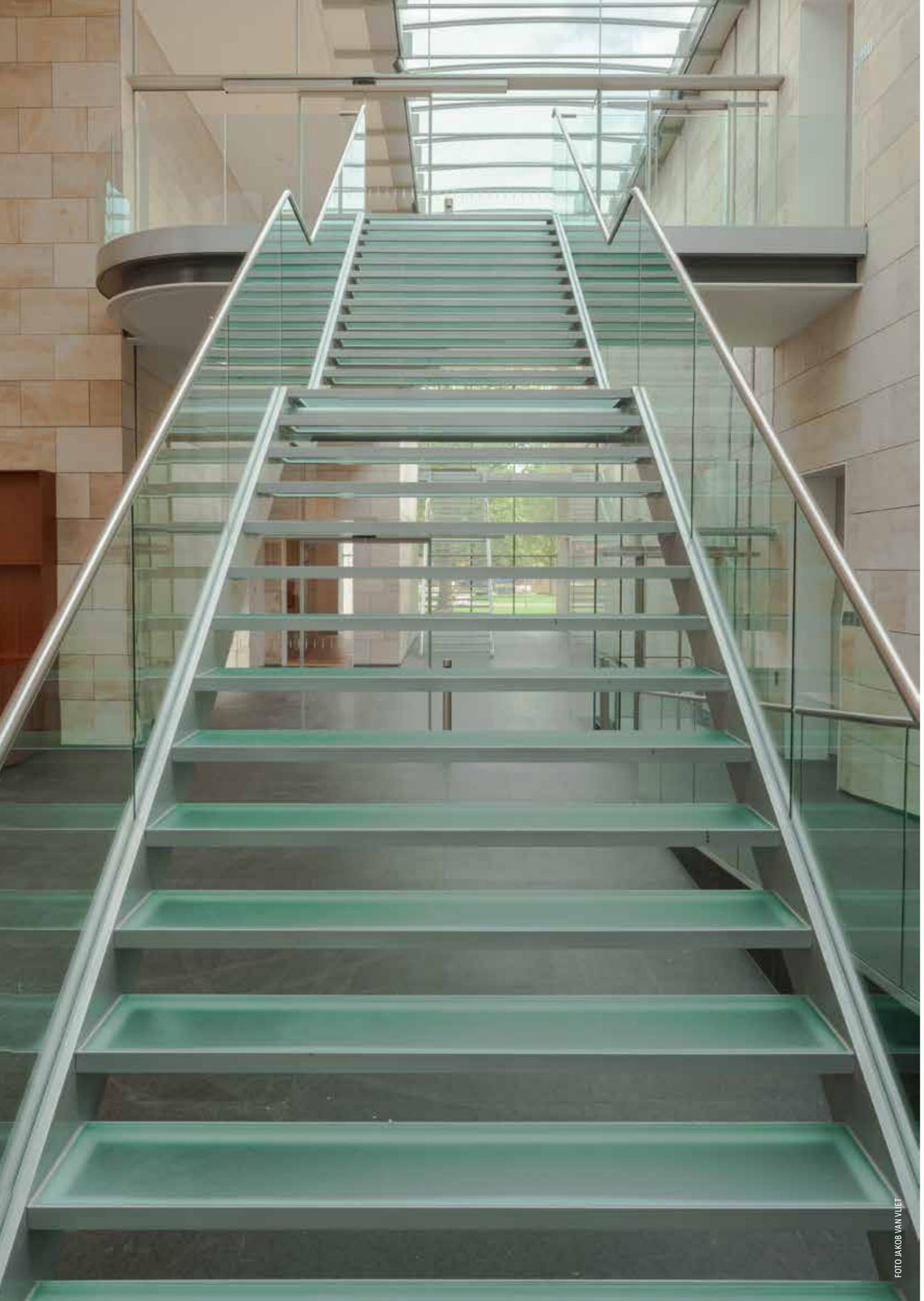

FOTO JAKOB VAN VLIET

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

Inhoudsopgave 7

Deel 1: Visie

1. Samenvatting; speerpunten Vrijetijdsagenda 2020-2030 9

2. Inleiding 11

3. Situatie analyse; een sector in ontwikkeling 13

3.1. Feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen 15

3.2. SWOT analyse 17

3.3. Toeristische levenscyclus van een bestemming 19

4. Ambitie, doelen en uitgangspunten 23

5. Strategie; waar zetten we op in? 27

Deel 2: Uitvoeringsagenda 2020-2023

Overzicht acties, planning, uren en budget 30

Bijlagen

Bijlage 1: Trends en ontwikkelingen 55

Bijlage 2: Lijst geïnterviewden 57

Bijlage 3: De leefstijlvinder 58

Bijlage 4: Confrontatiematrix 60

Deel 1: Visie

1

Samenvatting; speerpunten Vrijetijdsagenda 2020-2030

Als acht samenwerkende Achterhoekse gemeenten - Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk – hebben wij de ambitie om de vrijetijdssector in de Achterhoek verder te ontwikkelen. Daarmee leveren we een belangrijke bijdrage aan de Achterhoekse economie en maatschappelijke opgaven, zoals instandhouding van voorzieningen, werkgelegenheid creëren en jongeren aan de Achterhoek binden. Om dat te realiseren zetten we de komende jaren op de volgende speerpunten in:

Speerpunt 1: Aanbodontwikkeling; de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten

De Achterhoekse vrijetijdssector is in ontwikkeling en de afgelopen jaren gegroeid. Er liggen kansen om te werken aan het onderscheidend vermogen van de Achterhoek en het realiseren van meer publiekstrekkers. We zetten in op het vraaggericht ontwikkelen van het aanbod. Meer diversiteit en highlights met een regionale impact zijn binnen dit speerpunt de belangrijkste kenmerken.

Speerpunt 2: Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden en verbeteren

Uit recent onderzoek (najaar 2019) blijkt dat de verblijfsrecreatie sector in de Achterhoek tamelijk vitaal is. Om ook in de toekomst toeristen goed te ontvangen moeten we blijven investeren in aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod. We zetten in op het transformeren of revitaliseren van bedrijven aan de onderkant van de markt en het vitaal houden, door o.a. ruimte te bieden om verder te groeien, van bedrijven die voorop lopen.

Speerpunt 3: Werken aan een onderscheidend profiel

De Achterhoek is een sterk merk met een hoge naamsbekendheid. Om het onderscheidend vermogen ten opzichte van voor de toerist vergelijkbare regio's nog beter uit te dragen, zetten we in op het versterken van het Achterhoekse profiel voor de (inter)nationale gast.

Speerpunt 4: Gastvrijheid in de regio bevorderen

De Achterhoek staat bekend om haar unieke streekeigen kenmerken, zoals het noaberschap, de volksaard, de gastvrijheid, maar ook bescheidenheid. Om langer verblijf, spreiding en herhaalbezoek te stimuleren willen we gasten een unieke ervaring bieden. Daarom gaan we de gastvrijheid naar een hoger plan tillen, zowel qua hardware (goede informatiepunten) als software (gepersonaliseerde informatievoorziening).

Speerpunt 5: Positie vrijetijdssector versterken; verbindingen met andere sectoren intensiveren

De vrijetijdssector is minder goed in beeld door de regionale bestuursstructuur, waardoor directe toegang tot structurele financiële bijdrages ontbreekt. Een gemiste kans, want de vrijetijdssector staat niet op zichzelf, maar raakt ook andere thema's, zoals food, klimaat, biodiversiteit, cultuur en erfgoed, natuur en landbouw. Daarom zetten wij in op een brede samenwerking. Samen kunnen we de integrale vraagstukken in de Achterhoek oppakken, zoals de (fijnmazige) bereikbaarheid, vitaliteit van vakantieparken, het vinden van geschikt personeel en verschraling van ons landschap.

2
Inleiding

In het meest oostelijke deel van de provincie Gelderland vind je de Achterhoek. Karakteristiek voor de Achterhoek zijn de uitgestrekte weilanden met houtwallen, stuwen en houtsingels - het zogenaamde coulisselandschap. De natuur, pittoreske dorpjes, vele buitenrecreatie mogelijkheden, het historische decor rijk aan landgoederen en kastelen, sterk campingaanbod en oprechte gastvrijheid maken de regio een geliefde bestemming voor toeristen en recreanten uit binnen- en buitenland.

De Achterhoek is een groene regio, met naast een sterke vrijetijdssector, ruimte voor moderne technologische industrie. Een regio waar hard wordt gewerkt en we niet bang zijn om dingen anders aan te pakken. Hier staan we nog echt klaar voor elkaar. Een regio waar bezoekers komen om aan de dagelijkse routine te ontsnappen. En met de komst van de nieuwe N18 en plannen om de (fijnmazige) bereikbaarheid van de Achterhoek verder te optimaliseren zijn we beter bereikbaar dan ooit te voren.

Uitdagingen en kansen

Maar we staan als regio ook voor uitdagingen. Vergrijzing en ontgroening van de bevolking, bedreigd landschap als gevolg van klimaatverandering (o.a. droogte), veranderingen in de landbouw, technologische veranderingen en de opkomst van een nieuwe generatie die vraagt om flexibilisering en passende banen. 8RHK (Achterhoek) Ambassadeurs heeft uitgesproken in 2030 een bloeiende en innovatieve economie te willen zijn met een uitstekend werk-, leer- en woonklimaat [1]. Onze vrijetijdssector kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Daarom hebben we de ambitie om toerisme en recreatie verder te ontwikkelen in omvang, kwaliteit en veelzijdigheid en daarmee de leefbaarheid en regionale economie van de Achterhoek te vergroten.

Vertrekpunt

Sinds 2006 werken 8 Achterhoekse gemeenten - Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk - intensief samen aan toerisme en recreatie. In de periode 2016-2019 door middel van de Vrijetijdsagenda Achterhoek. De samenwerking heeft de afgelopen jaren o.a. geresulteerd in:

- Regionale marketing en promotie. De toeristische vermarkting van onze regio is sinds 2012 belegd bij Achterhoek Toerisme en geborgd middels thematische campagnes met een (boven)regionale en nationale uitstraling, bijvoorbeeld ‘Kamperen in de Achterhoek’ en ‘Wild eten in de Achterhoek’.
- De inzet van een kennismakelaar om innovatie in de sector te stimuleren, het kennisniveau van ondernemers te vergroten en ondernemerschap te faciliteren.
- Productinnovatie met cross overs uit topsectoren, waaronder de toepassing van sensortechnologie op kampeerbedrijven.
- Bevordering gastheerschap. De doorontwikkeling van de Achterhoekse VVV’s tot inspiratiepunten en gastvrijheidspunten.
- Goede infrastructuur. Onderzoek naar de kwaliteit van de fietspaden, doorontwikkeling van de routenetwerken en optimalisatie van de fijnmazige bereikbaarheid, middels SMAAS.
- Een gezamenlijk programma om aan te zetten tot kwaliteitsverbetering; het Kennisplein [2].
- Regionale monitoring van de effecten van toerisme en recreatie.

Er ligt een sterke basis om toerisme en recreatie verder te verstevigen de komende 10 jaar.

---

1 Bron: Achterhoek Visie 2030, Achterhoek Board, 2019.
2 Bron: https://zakelijk.achterhoek.nl/kennisplein

Wat hebben we geleerd van de afgelopen jaren?

De samenwerking heeft veel leerervaringen opgeleverd. De afgelopen periode is met name ingezet op kwaliteitsverbetering. Bij het samenstellen van de vorige Vrijetijdsagenda (2016-2019) zijn we uitgegaan van een actieve bijdrage van ondernemers en organisaties in het aandragen van initiatieven en investeringen in tijd en geld. Dit ging niet vanzelf en de inzet van een aanjager was nodig om ideeën op te halen en te realiseren. De financiële bijdrage van ondernemers bij de voorgaande Vrijetijdsagenda is beperkt gebleven. Ondernemers willen met name meewerken aan projecten waar ze direct voordeel uit kunnen halen. Daar moeten we rekening mee houden bij het uitvoeren van deze Vrijetijdsagenda. De inzet van één of meerdere aanjagers willen we de komende jaren continueren.

De projecten die zijn opgenomen in de voorgaande Vrijetijdsagenda zijn met name ingegeven door subsidie (on)mogelijkheden. De relatie tot de vrijetijdssector lag niet altijd voor de hand. Daardoor was het moeilijk om projecten van de grond te krijgen en werden ze soms onnodig complex om aansluiting te vinden bij een subsidiepot. Dat werkt niet goed. Daarom nemen we in deze Vrijetijdsagenda uitsluitend acties op die van onderop zijn ontstaan.

Bestuurders en ambtenaren komen op dit moment eens in de twee maanden bij elkaar om projecten af te stemmen en kennis te delen. Deze vergadercyclussen willen we continueren. Voldoende ambtelijke capaciteit is wezenlijk om tot uitvoering te komen. Stichting Achterhoek Toerisme en andere partijen kunnen ondersteunen bij de uitvoering, maar de verantwoordelijkheid voor het succes van deze Vrijetijdsagenda dragen we als aangesloten gemeenten gezamenlijk.

Vrijetijdsagenda 2020-2030

Nu is het tijd om de bestaande koers waar gewenst en haalbaar voort te zetten en verder uit te bouwen. En dat is nodig, want onze sector is in ontwikkeling. De uitdagingen, vraagstukken en thema's zijn veranderd. Landelijk is het inkomend toerisme de afgelopen jaren fors toegenomen en de komende jaren zet deze ontwikkeling naar verwachting voort. Tegelijkertijd groeit het binnenlands toerisme en worden steeds meer dagrecreatie activiteiten ondernomen. Dat biedt enerzijds kansen om de behaalde successen verder uit te bouwen, maar vraagt anderzijds meer dan ooit om een goede balans tussen economisch rendement en een prettige leefomgeving. Met aandacht voor behoud van onze natuur, identiteit, cultuur en erfgoed. Dat vraagt om een heldere visieen concrete strategie.

In voorliggend visiedocument hebben we de koers voor de komende 10 jaar uitgestippeld. Aanvullend hebben we een uitvoeringsagenda samengesteld met concrete acties voor de periode 2020-2023. We gaan tussentijds evalueren en bijschaven indien nodig. De uitvoeringsagenda gaan we om de 3 jaar actualiseren.

De Vrijetijdsagenda is tot stand gekomen in afstemming met de sector. We hebben 15 interviews afgenomen met stakeholders uit de sector en drie ondernemersbijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast hebben we een begeleidingsgroep met een vertegenwoordiging vanuit de gemeenten en Achterhoek Toerisme opgericht, waarmee regelmatig afstemming heeft plaatsgevonden. Tot slot zijn alle bestuurders en ambtenaren geconsulteerd tijdens meerdere overlegmomenten.

3

Situatie analyse; een sector in ontwikkeling

De vrijetijdssector staat volop in de aandacht. De sector is de afgelopen jaren gegroeid en de Achterhoek heeft hiervan geprofiteerd, door de regionale marketing en intensieve samenwerking tussen gemeenten. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de Achterhoekse vrijetijdssector aan de hand van feiten en cijfers en trends en ontwikkelingen. De inzichten zijn verkregen op basis van deskresearch en gesprekken met de sector.

In 2019 werden ruim 3,3 miljoen toeristische overnachtingen doorgebracht in de Achterhoek. Een groei van 23% ten opzichte van 2013 [3]. De totale werkgelegenheid bedroeg in in 2019 12.240 banen [4]. **Daarmee levert toerisme en recreatie meer banen op voor de Achterhoek dan de bouw- en landbouwsector [5].** Met bovenal veel werk voor praktisch opgeleide Achterhoekers. Bovendien vinden veel jongeren een eerste baan in deze sector, bijvoorbeeld in de horeca [6]. Een groep die we graag aan de Achterhoek willen binden. De herinnering aan die leuke eerste (bij)baan draagt daaraan bij.

Leefbaarheid in de regio

De komst van toeristen en recreanten geeft de lokale economie een impuls. Meer gasten in de horeca, bloeiende evenementen, een lokale bakker die zijn deuren open kan houden omdat ook toeristen tot de afzetmarkt behoren en meer bedrijven die indirecte diensten als schoonmaak, fietsenonderhoud, beveiliging of catering leveren.

Toerisme (bezoek inclusief verblijf, minimaal één nacht) en recreatie (dagtocht exclusief verblijf, +/- 70% door eigen inwoners [7]) stimuleert niet alleen de economie, maar verhoogt ook de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de Achterhoek. Denk aan de ongeveer 10.000 kilometer aan fiets-, wandel- mountainbike-, en ruiterroutes, zwembaden op vakantieparken waar kinderen uit de buurt zwemles volgen, evenementen en attracties. Zonder toeristen hadden onze eigen inwoners niet kunnen profiteren van zoveel aanbod. Concreet draagt toerisme aan de leefbaarheid van de Achterhoek bij door:

- **Voorzieningen in de Achterhoek:** meer attracties, culturele voorzieningen, horecagelegenheden, evenementen en minder leegstand. Bijvoorbeeld in het centrum van Winterswijk, waar onder andere de Duitse dagjesmensen die in het weekend Winterswijk bezoeken bijdragen aan het in stand houden van een omvangrijk winkelaanbod.
- **Reuring in de Achterhoek**: meer reuring, meer zichtbaarheid, meer drukte en een levendig straatbeeld. Bijvoorbeeld Vorden met zo'n 20 horecagelegenheden, die niet alleen kunnen draaien op de +/- 7.500 inwoners, maar profiteren van de aantrekkingskracht die Kastelendorp Vorden heeft op toeristen en recreanten.
- **Een aantrekkelijke regio:** een positief toeristisch en recreatief imago vergroot de aantrekkelijkheid van de streek voor nieuwe inwoners en investeerders. Daarmee levert de Achterhoekse vrijetijdssector een niet te onderschatten bijdrage aan het lokale vestigingsklimaat [8].

---

3 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020
4 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020
5 Bron: LISA, werkgelegenheidsenquête, 2019.
6 Bron: LISA, werkgelegenheidsenquête, 2019.
7 Bron: CVTO, NBTC-NIPO research, 2019.
8 Bron: Gert-Jan Hospers, 2019.

3.1. Feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen

Toerisme speelt een steeds grotere rol binnen de Nederlandse economie. **Zo is de toeristische sector de afgelopen tien jaar sneller gegroeid dan de Nederlandse economie als geheel.** De bestedingen van zowel dag- als verblijfsgasten bedragen jaarlijks tientallen miljarden euro's [9]. Door de coronacrisis is deze groei in 2020 abrupt gestaakt. De exacte gevolgen van de coronacrisis zijn op het moment van schrijven nog niet te overzien. Zie voor meer trends en ontwikkelingen bijlage 1.

Toename verblijfsrecreatie

De vrijetijdssector in Nederland is volop in ontwikkeling en sterk aan het groeien. Met name het inkomend toerisme neemt toe. In de afgelopen 10 jaar is het inkomend toerisme gegroeid met gemiddeld 5% per jaar. NBTC Holland Marketing verwacht een stijging van ongeveer 19 miljoen buitenlandse gasten nu naar +/- 29 miljoen in 2030 in Nederland. Een stijging van ongeveer 50%. Minder voorzichtige prognoses laten een nog sterkere groei zien [10].

In de Achterhoek neemt het aantal buitenlandse toeristen eveneens toe. Van een aandeel van 20% in 2017 naar 27% in 2019 op het totaal aantal toeristische overnachtingen [11]. Omgerekend bijna 900.000 overnachtingen. Als we de prognose van NBTC uit figuur 3.1 volgen (een gemiddelde groei van 5% per jaar) dan kan dit aantal groeien naar bijna 1,3 miljoen overnachtingen in 2030.

Figuur 3.1 Forecast inkomend toerisme in Nederland.

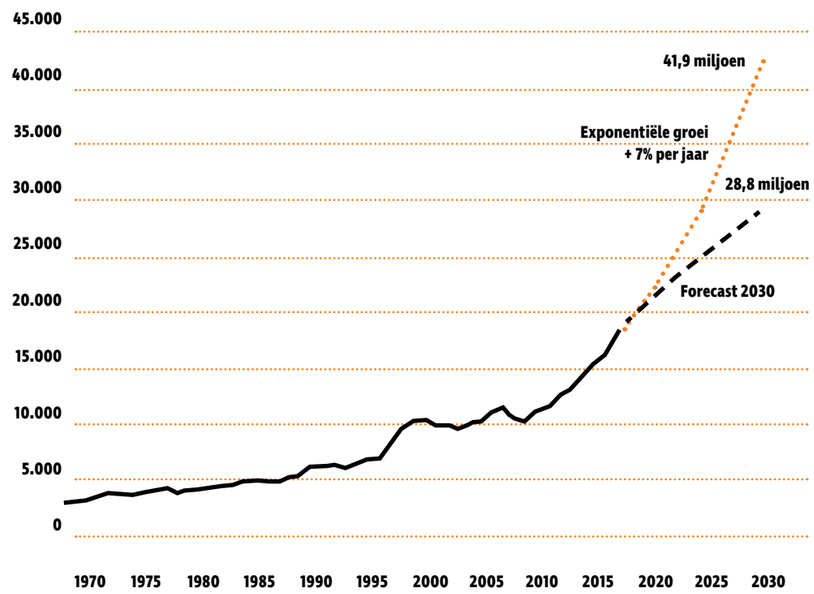

Bron: NBTC-NIPO research 2018

---

9 Bron: LISA, werkgelegenheidsenquête, 2019.
10 Bron: Perspectief 2030, NBTC Holland Marketing, 2018.
11 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020

Het binnenlands toerisme neemt eveneens toe, maar minder explosief. De afgelopen 10 jaar is het binnenlands toerisme gegroeid met gemiddeld 2% per jaar. De verwachting is dat in 2030 het binnenlands toerisme met ongeveer 22% is gegroeid; van 25,3 miljoen toeristen in 2018 naar 30,9 miljoen in 2030. De groei zit met name in een extra korte vakantie (+/- 2 nachten) in eigenland. Steeds meer Nederlanders kiezen voor ons eigen land als bestemming voor een derde of zelfs vierde vakantie [12].

Het totaal aantal toeristische overnachtingen van binnenlandse gasten in de Achterhoek is ruim 2,4 miljoen in 2019 [13]. Volgen we bovengenoemde prognose van NBTC (22% groei) dan kan dit oplopen naar bijna 3 miljoen in 2030.

Het is de vraag of we over voldoende geschikte verblijfsrecreatie capaciteit beschikken om deze verwachte groei op te vangen. Daar komen we later in deze visie en de uitvoeringsagenda op terug.

Dagtoerisme in de lift

Dagtoerisme en verblijfstoerisme groeien steeds meer naar elkaar toe. Het bekendste voorbeeld is de Efteling waar flink is geïnvesteerd in verblijf de afgelopen jaren. Andersom zijn er steeds meer vakantieparken die (meer) dagattracties aanbieden. In de Achterhoek zien we bijvoorbeeld dat grote campings investeren in hun centrumvoorzieningen, zoals een zwembad waarmee ook dagrecreanten worden aangetrokken. Daarnaast zien we ook steeds meer gemixte concepten, zoals (grote) winkelketens met een dagattractie of winkels met horeca.

In 2019 werden ruim 7 miljoen dagbezoeken ondernomen in de Achterhoek. Het aantal dagbezoeken is tussen 2013 en 2019 flink toegenomen; +25%. Met name het museumbezoek groeide in de afgelopen jaren fors [14]. De verwachting is dat deze groei zich verder voortzet.

Vitaliteit verblijfsrecreatie

De Achterhoek wordt gekenmerkt door relatief kleinschalig, karakteristiek verblijfsrecreatie aanbod, met daarnaast enkele grote spelers. Met name de kampeersector is sterk vertegenwoordigd in de Achterhoek, maar de toerist kan ook terecht in één van de vele hotels, bungalowparken, groepsaccommodaties, B&B's of andere vormen van verblijfsrecreatie. Over het algemeen zien we in de Achterhoek een verblijfsrecreatie markt met groeiende bezettingen, uitgezonderd de traditionele kampeersector inclusief minicampings. Dat geeft ook naar de toekomst toe ruimte om extra overnachtingen op te vangen.[15]

De landelijke trend van omzetting en transformatie (meer capaciteit in vakantiewoningen en verhuuraccommodaties) en afname van toeristische –en jaarkampeerplaatsen is de afgelopen jaren ook in de regio Achterhoek zichtbaar. Dit geeft het aanbod een kwaliteitsimpuls en draagt bij aan verlenging van het toeristisch seizoen [16].

---

12 Bron: Perspectief 2030, NBTC Holland Marketing, 2020.
13 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020
14 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020
15 Bron: Vitaliteitsonderzoek Verblijfsrecreatie Achterhoek, oktober 2020
16 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020

3.2. SWOT analyse

In onderstaande SWOT-analyse wordt een onderscheid gemaakt tussen een interne en externe analyse. De interne analyse betreft de sterktes en zwaktes. Dit zijn aspecten waar wij invloed op uit kunnen oefenen door toeristisch beleid. De externe analyse betreft de kansen en bedreigingen. Kansen en bedreigingen komen van buiten, de gemeenten kiezen in hun beleid hoe hiermee om te gaan. Hieronder vallen ook onderwerpen buiten de vrijetijdssector.

De SWOT analyse [17] is het resultaat van de informatie die we hebben opgehaald uit het bronnenonderzoek, bronnenonderzoek en de gesprekken met stakeholders.

Interne analyse

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
▶ **De naamsbekendheid van de Achterhoek is hoog.** De Achterhoek staat in de top 5 van meest bekende toeristische regio's in Nederland. ▶ **Kenmerkend karakteristiek landschap** met uitgestrekte houtwallen, stuwen en houtsingels, het zogenaamde coulissenlandschap. Aanwezigheid van twee Nationale Landschappen; Winterswijk en de Graafschap. ▶ **Diversiteit van de omgeving** met enkele grote kernen (Winterswijk, Doetinchem en Lochem), kernen met eeen karakteristiek landschap (bv. Bronckhorst, Groenlo en Bredevoort), kastelen en landgoederen, waterrecreatie en natuurbeleving. ▶ **Groei aanbod.** De vrijetijdssector is duidelijk in ontwikkeling en de afgelopen jaren (sterk) gegroeid o.a. door de toetreding van nieuwe voorzieningen met een nationale uitstraling, zoals Museum MORE en doorontwikkeling van bestaande voorzieningen. ▶ **Het grootste en één van de meest bekende festivals** van Nederland wordt elk jaar in de Achterhoek georganiseerd; Zwarte Cross. ▶ **Gunstige ligging** ten opzichte van Duitsland (extra afzetmarkt) en we hebben een rijk ommeland. Met o.a. de Sallandse Heuvelrug, Hanzesteden langs de IJssel en grote winkelsteden in de directe nabijheid. ▶ **Unieke streekeigen kenmerken,** zoals het noaberschap, de volksaard, de gastvrijheid, streekproducten, maar ook bescheidenheid. ▶ **Vitaliteit verblijfsrecreatie aanbod.** In het algemeen is het verblijfsrecreatie aanbod in de Achterhoek vitaal.	▶ **Kleinschaligheid.** Over het algemeen is de sector kleinschalig van aard met enkele grote spelers. Dat kan aantrekkelijk zijn voor bepaalde doelgroepen, maar brengt het risico van beperkte slagkracht met zich mee. ▶ **Traditionele kampeersector.** Bijna 80% van alle slaapplaatsen in de Achterhoek zijn te vinden op grote- en kleinschalige kampeerbedrijven. Veelal traditionele bedrijven met 'standaard' vaste of toeristische plaatsen en weinig verhuurmogelijkheden. Veel van deze bedrijven hebben een eenzijdig profiel en richten zich op soortgelijke doelgroepen. Het onderscheidend vermogen is te beperkt. ▶ **Eenzijdigheid verblijfsrecreatie aanbod.** In het algemeen is het verblijfsrecreatie aanbod tamelijk eenzijdig (gekeken naar de aantrekkelijkheid voor de leefstijlen). Vooral de harmoniezoekers en verbindingszoekers vinden aantrekkelijk aanbod, gevolgd door de rustzoekers. ▶ **Geen grote publiekstrekkers.** Alhoewel de sector in ontwikkeling is beschikt de Achterhoek niet over een grote variëteit aan publiekstrekkers met een grootschalige impact voor verschillende doelgroepen. ▶ **Beperkt onderscheidend profiel.** Hoe mooi de regio ook is, en hoeveel er ook te beleven is, het is een ingewikkelde opgave om het onderscheidend vermogen t.o.v. voor de toerist vergelijkbare regio's in Oost-Nederland goed uit te dragen. ▶ **Kwaliteit wandel- en fietspaden verschilt per gemeente.** Iedere gemeente is verantwoordelijk voor de eigen padenbeheer. In de praktijk pakt de ene gemeente dit anders op dan de andere, waardoor de consument kwaliteitsverschillen kan ervaren.

---

17 Zie voor de bronvermelding bijlage 3.

Externe analyse

KANSEN	BEDREIGINGEN
▶ **Vergrijzing.** Biedt kansen op verlenging van het seizoen en het inspringen op toeristen met een zorgvraag. ▶ **Lokalisering.** Consumenten zijn meer op zoek naar lokale initiatieven en producten, omdat het meer vertrouwen geeft; het authentieke karakter, de streekeigenheid en de sterke identiteit van de Achterhoek kan goed op deze trend inspelen. ▶ **Gezondere leefstijl**. De vele streekproducten en de verhalen daarachter past binnen de trend van meer 'pure' producten in het kader van een gezondere leefstijl. ▶ **Inkomend toerisme.** We zien een duidelijke groei in het inkomend toerisme in Nederland; daarnaast legt het NBTC steeds meer de focus op het 'achterland' van Amsterdam. Spreiding is de belangrijkste strategie van de Holland campagne. Dat biedt kansen voor de Achterhoek. ▶ **Zakelijke markt.** Het zakelijk toerisme (binnen- en buitenlands) is een groeimarkt en de afgelopen jaren ook in Gelderland toegenomen. Een interessante markt door het relatief hoge bestedingspatroon van de zakelijke gast. ▶ **Technologische revolutie.** De opkomst van sociale media, online zoeken en boeken draagt bij aan meer bekendheid en vindbaarheid en kan de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten door niet toegankelijke locaties, zoals kastelen en landgoederen te ontsluiten voor toeristen en recreanten middels augmented of virtual reality toepassingen. ▶ **Nederland overal aantrekkelijk.** Landelijk wordt via Perspectief2030 en de bijbehorende uitvoeringsagenda ingezet op andere bezoekers naar andere plekken in Nederland trekken, waar mogelijk op andere momenten. Daarvoor is het nodig om het huidige aanbod te verbeteren en nieuw aanbod te ontwikkelen en onbekende gebieden meer in de spotlight te plaatsen. De Achterhoek kan hierop inspelen. ▶ **Leefbaarheid.** Toeristisch- recreatieve voorzieningen, zoals fiets- en wandelpaden, cultureel aanbod en attracties, dragen in sterke mate bij aan een prettige woonomgeving en woongeluk.	▶ **Trends in de vrijetijdssector** volgen elkaar in snel tempo op en de Nederlandse consument wordt steeds veeleisender. ▶ **Beperkte verbinding regio Achterhoek.** De regio Achterhoek zet in haar Achterhoek Visie 2030 nadrukkelijk in op 'innovatie en groeien in kwaliteit'. De vrijetijdssector wordt niet specifiek in de visie benoemd. De vrijetijdssector is minder goed in beeld door de regionale bestuursstructuur, waardoor directe toegang tot structurele financiële bijdrages ontbreekt. ▶ De Achterhoek is (deels) een **krimpregio,** waar sprake is van vergrijzing en ontgroening. Hierdoor staat het voorzieningenniveau onder druk en kunnen veel banen niet tot nauwelijks worden ingevuld. ▶ **Leegstand**. In meerdere kleine kernen in de Achterhoek zijn slechts beperkt voorzieningen aanwezig, zoals een bakker of café en staan een hoop panden leeg. Dit maakt deze kernen minder aantrekkelijk voor toeristen en recreanten en doet afbreuk aan het imago van de Achterhoek. ▶ **Toenemende concurrentie** van andere gebieden. Door technologische ontwikkelingen, een groeiende economie en steeds meer bestemmingen die actief inzetten op toerisme en recreatie is het concurrentieveld de afgelopen jaren groter geworden. ▶ **Technologische revolutie.** De opkomst van sociale media, online zoeken en boeken vraagt om continu blijven investeren en vernieuwen van ondernemers en een hoog kennisniveau. ▶ De **fijnmazige bereikbaarheid** van de Achterhoek met het openbaar vervoer is beperkt en (nog) niet gekoppeld aan het toeristische bedrijfsleven. ▶ **Verschraling van het landschap**. Onder andere door intensieve landbouw, verdroging, klimaatverandering en stikstofproblematiek staat ons Achterhoekse coulisselandschap – en één van onze grootste USP's - steeds meer onder druk. ▶ **Eikenprocessierups.** De eikenprocessierups zorgt vanaf het voorjaar voor flink wat overlast, ook voor de vrijetijdssector. ▶ **Negatieve berichtgeving in de media over toerisme.** Sinds 1,5 jaar is er veel (landelijke) media aandacht voor de toerisme en recreatie sector. Dat is in het algemeen positief, ware het niet dat veel van de berichten een negatieve inslag hebben, zoals massatoerisme en 'probleemparken'. Het risico is dat er een te negatieve beeldvorming gaat ontstaan.

3.3. Toeristische levenscyclus van een bestemming

De vrijetijdssector is in ontwikkeling. De vraag is in welke mate we daar als bestemming van willen en kunnen profiteren. Inzicht in de toeristische levenscyclus van de Achterhoek is daarbij waardevol. De Tourism Area Life Cycle (TALC) van Richard Butler geeft inzicht in de interactie tussen toeristen en een bestemming. De toeristische levenscyclus bestaat uit vier fases, namelijk:

Fase 1: ontdekking en opkomst
Fase 2: ontwikkeling en groei
Fase 3: consolidatie en stagnatie
Fase 4: neergang

In bijlage 1 staan de verschillende fases kort omschreven. Het is van belang te beseffen dat iedere fase enige tijd in beslag neemt en dat niet iedere bestemming alle fasen (op dezelfde wijze) zal doorlopen.

Figuur 3.2: Tourism Area Life Cycle, Richard Butler.
Op de X-as staat de factor tijd, de Y-as staat voor het (toenemend) aantal bezoekers

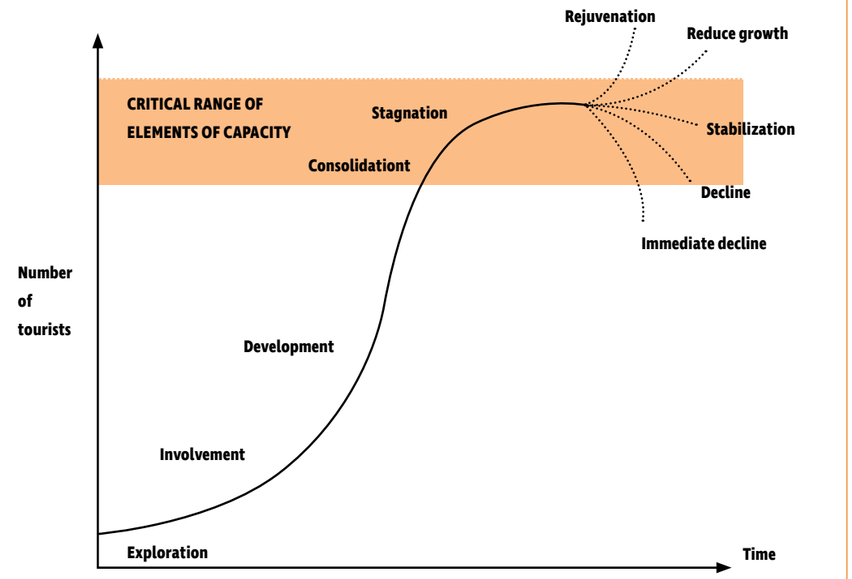

Balans tussen druk en draagkracht

Toerisme en recreatie kan economische groei tot stand brengen. Er is echter ook een keerzijde; overtoerisme. Soms wordt het toeristisch potentieel van een bestemming overbenut, zodat verhouding inwoners, toeristen en bedrijven uit balans raakt, zoals in het centrum van Amsterdam, Barcelona, Venetië of andere wereldsteden, maar ook in delen van Giethoorn en op de Kinderdijk. Daar dreigen 'toeristenbubbels' te ontstaan. Touringcars rijden af en aan, woningen worden opgekocht door investeerders en omgebouwd tot hotelkamers. Inwoners trekken weg en daarmee verdwijnt de 'ziel' uit een plaats [18]. De toeristische druk wordt te groot.
De impact van toeristische druk hangt samen met de draagkracht van een bestemming. Een natuurgebied heeft bijvoorbeeld een lagere draagkracht dan het centrum van een binnenstad [19].

Op basis van de gesprekken met stakeholders concluderen we dat de Achterhoek zich op dit moment aan het begin van fase 2 in de toeristische levenscyclus bevindt (zie ook bijlage 1). Er is ruimte om meer toeristen en recreanten te ontvangen, maar om de balans tussen economische groei en een prettige leefomgeving niet te verstoren, wordt goed gekeken waar groei wenselijk is.

Kortom; de vrijetijdssector is ontzettend belangrijk voor de Achterhoek. Daarom is het van belang dat we de komende jaren de sector vitaal houden, zodat élke Achterhoeker hiervan kan profiteren.

---

18 Bron: Perspectief 2030, NBTC Holland Marketing, 2019 en Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het, Raad voor de Leefomgeving, 2019
19 Bron: Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het, Raad voor de Leefomgeving, 2019

4

Ambitie, doelen en uitgangspunten

In voorgaand hoofdstuk hebben we gezien dat de vrijetijdssector ontzettend belangrijk is voor de Achterhoek en dat er ruimte is voor ontwikkeling. Daarom willen we de komende jaren blijven investeren in toerisme en recreatie. We hebben dan ook de ambitie om de vrijetijdssector op een gecontroleerde manier verder te laten groeien. Daarbij is een goede balans tussen het stimuleren van de economie en een prettige leefomgeving van essentieel belang.

In 2030 moet deze slimme groei resulteren in:

- **Bijna 4,3 miljoen toeristische overnachtingen van binnen- en buitenlandse gasten;** met een focus op toeristen uit eigen land en de buurlanden Duitsland en België. Daarmee volgen we de landelijke prognoses. In 2019 werden ruim 3,3 miljoen toeristische overnachtingen doorgebracht in de Achterhoek [20].
- Stimulering van de lokale economie tot een economische betekenis van **ruim 412 miljoen euro**. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort. In 2019 was de economische betekenis ruim 308 miljoen [21].
- Een groei van de werkgelegenheid met **ruim 3000 extra banen** (fulltime, parttime en uitzendkracht) in 2030. Daarmee zetten we de huidige trendontwikkeling voort. In 2019 leverde toerisme en recreatie 12.240 banen op [22].

Daarmee streven we naar:

- Een prettig leefbare woonomgeving voor alle Achterhoekers. Met vernieuwende en aantrekkelijke voorzieningen voor uiteenlopende doelgroepen.
- Meer veelzijdigheid en onderscheidend het gehele jaar door en niet alleen gedurende het hoogseizoen.
- Kwaliteitsverbetering en verdere professionalisering van het bestaande aanbod.
- Het vergroten van het aandeel vitale verblijfsrecreatie bedrijven in de Achterhoek.

Met deze Vrijetijdsagenda leveren we een belangrijke bijdrage aan het behalen van deze ambitie, maar niet uitsluitend. Ook de activiteiten van onder andere Stichting Achterhoek Toerisme, de lokale promotionele organisaties en alle individuele gemeenten dragen bij. Het samenspel van alle stakeholders resulteert uiteindelijk in een **slimme groei van de vrijetijdssector.**

Toelichting doelstellingen

Helaas kunnen we niet exact voorspellen hoe de toekomst van de vrijetijdssector in de Achterhoek eruit zal komen te zien. De landelijke prognoses illustreren een groei en op dit moment constateren we dat er nog voldoende ruimte is om meer toeristen en recreanten in de Achterhoek te ontvangen. Daarentegen willen we voorkomen dat de extra toeristenstroom ten koste gaat van de leefbaarheid of kwaliteit van onze omgeving. Daarom gaan we de doelstellingen de komende jaren nauw monitoren en sturen we bij zodra we merken dat een doel niet de gewenste gevolgen heeft.

---

20 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020. Doorrekening Achterhoek Toerisme
21 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2020. Doorrekening Achterhoek Toerisme.
22 Bron: Lisa werkgelegenheidsenquête, 2019. Doorrekening Achterhoek Toerisme.

Belangrijke uitgangspunten

Bij het ontwikkelen en realiseren van deze Vrijetijdsagenda staan zes uitgangspunten centraal, die cruciaal zijn voor het realiseren van onze ambitie en doelen, namelijk:

1. De Achterhoekse samenwerking koesteren en continueren

Groeien is elkaar successen gunnen en verder kijken dan één bedrijf, kern of gemeente. Als het in één gemeente regent dan druppelt het bij de anderen. De Achterhoek heeft niet één profiel of kenmerk, maar een uiteenlopend karakter. De gebieden, kernen en gemeenten hebben elkaar nodig. Het samenspel tussen het aanbod maakt de Achterhoek aantrekkelijk. We hebben niet de ambitie om binnen de Achterhoek uitsluitend enkele deelgebieden of plaatsen te ontwikkelen. Dat neemt niet weg dat de potentie per gebied kan verschillen. Van der Valk kiest bijvoorbeeld bewust voor Doetinchem als uitvalsbasis door de gunstige ligging aan de A18.

Naast deze Vrijetijdsagenda werkt elke gemeente aan een eigen visie of beleidskader. De gemeenten maken lokaal zelf de keuze voor aanvullende middelen, maar de basis moet zijn dat we de Achterhoekse samenwerking continueren. Valt dit raamwerk weg, dan valt het kaartenhuis in elkaar.

2. Voortborduren op wat er al is

We hebben de afgelopen jaren niet stilgezeten en al de nodige acties en ontwikkelingen in gang gezet, onder andere vanuit de voorgaande Vrijetijdsagenda. We gaan niet opnieuw beginnen, maar borduren voort op wat er al ligt. Daarom hebben we een aantal bestaande acties opnieuw opgenomen in de uitvoeringsagenda.

3. Rolverdeling

Een aantrekkelijke toeristische bestemming wordt gekenmerkt door een goede samenhang in het aanbod. Van een goede basis (bv. een aantrekkelijk landschap), goede voorzieningen (bv. wandelroutes), tot bijzondere highlights (bv. een museum met unieke collectie). Overheden en terreinbeherende organisaties dragen met name zorg voor de basis (o.a. het beheer en onderhoud van natuurgebieden) en basisvoorzieningen. Ondernemers en/of organisaties creëren de lagen die daarop liggen; de voorzieningen en highlights.

Om een aantrekkelijke samenhang te realiseren zijn meerdere partijen aan zet. Ieder vanuit zijn of haar eigen rol. Is één van de lagen niet goed op orde doordat één van de stakeholders zijn of haar rol verzaakt dan neemt de aantrekkelijkheid af. Deze Vrijetijdsagenda is een gemeentelijke agenda, maar we roepen alle stakeholders nadrukkelijk op om hun verantwoordelijk te nemen en samen slimme groei te realiseren.

4. Spreiden en verleiden

"Toerisme is een middel om grotere maatschappelijke vraagstukken op te lossen die bijdragen aan het algemeen en gedeeld belang (welzijn en welvaart) van Nederland." [23] Om dit belang te dienen zijn een aantal strategische prioriteiten benoemd, waaronder "Nederland overal aantrekkelijk"; het spreiden van bezoekers over Nederland. De toerist laat zich echter niet makkelijk spreiden. Met name de buitenlandse gast wil graag de iconische beelden van Nederland zien. De uitdaging is om meer trekkers te ontwikkelen, zodat de (buitenlandse) gast ook andere gebieden in Nederland gaat ontdekken en waarderen [24]. Daar zetten we actief op in.

23 Bron: Perspectief2030, NBTC Holland Marketing, 2018
24 Bron: Perspectief2030, NBTC Holland Marketing, 2018

5. Vraaggericht werken

Durf te kiezen, want dan word je gekozen. Met name in marketingcommunicatie is kiezen essentieel. En bewust zijn van wat je wel en niet bent is dan nodig om jezelf te profileren. En dat moet, want de Achterhoek heeft weliswaar een hoge naamsbekendheid, maar veel Nederlanders weten (nog) niet waar de regio voor staat [25]. We hebben niet de ambitie om alles voor iedereen te zijn. We willen vooral voor de gast die bij ons past voldoende aantrekkelijk aanbod bieden. Bij ontwikkelplannen, zoals de uitvoeringsaenda, kijken we daarom of het aansluit bij onze doelen en de doelgroepen die we willen bedienen, zie de uitvoeringsagenda.
Bijvoorbeeld; uit het vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie blijkt dat er onvoldoende verblijfsrecreatie aanbod is voor stijlzoekers, avontuurzoekers en plezierzoekers, zie figuur in relatie tot de vraag [26]. Vernieuwing van het aanbod specifiek gericht op deze doelgroepen wordt dan ook de focus.

Figuur 4.1: Model Leefstijlvinder, SAMR 2018

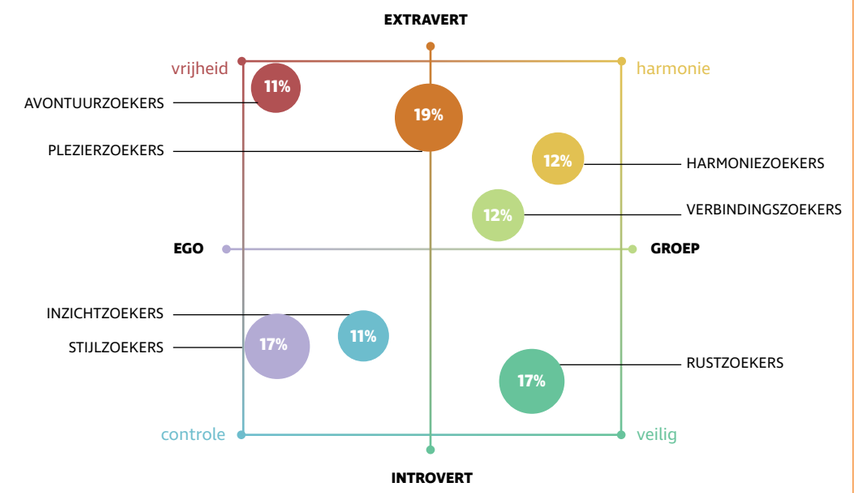

Zie bijlage 3 voor meer informatie over de Leefstijlvinder.

Buitenlandse gast
Steeds meer buitenlandse gasten ontdekken de Achterhoek en die groei zet naar verwachting door, zie hoofdstuk 3. Duitsland (marktaandeel van 67% op totaal aantal buitenlandse gasten in de Achterhoek) en België (marktaandeel 11%) [27] zijn daarbij de belangrijkste herkomstmarkten. Daarom willen we ons nadrukkelijker focussen op de gast uit onze buurlanden in marketingcommunicatie en productontwikkeling. Daar valt nog genoeg eruit halen winst te behalen, want veel ondernemers richten zich uitsluitend op de binnenlandse markt. Via het Kennisplein faciliteren we daar al in en dit gaan we continueren [28].

25 Bron: Steden, streken en merken onderzoek, Hendrik Beerda, 2017
26 Bron: Vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie, Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, 2019.
27 Bron: Economische effectmeting toerisme & recreatie Regio Achterhoek 2017, ZKA, 2018.
28 Zie https://zakelijk.achterhoek.nl/kennisplein.

6. Samenwerken

Naast de onderlinge samenwerking tussen de acht Achterhoekse gemeenten zoeken we ook actief de samenwerking op met de volgende partijen:

- **De sector.** Het bundelen van ondernemerskracht is noodzakelijk om de ambities te kunnen realiseren uit deze visie. De overheid kan faciliteren en stimuleren, maar ondernemers en organisaties zijn uiteindelijk aan zet en bepalen de ontwikkelingen in onze sector. Daarom gaan we samenwerken met ondernemers bij de uitvoering van de acties.
- **8RHK (Achterhoek) Ambassadeurs.** Daarbij proberen we o.a. de wisselwerking tussen sectoren, bijvoorbeeld toerisme en recreatie en de maakindustrie, food, sport en landbouw, te bevorderen. Hiertoe onderhouden we nauwe connecties met de thematafels.
- **Gelderse RBT's (Regionale Bureaus voor Toerisme).** Op het gebied van marketingcommunicatie DMO's (Destinatie Management Organisaties) en kennisontwikkeling zoeken we via Achterhoek Toerisme de samenwerking met de Gelderse RBT's, bijvoorbeeld bij de buitenlandse marktbewerking.
- **Provincie Gelderland**. De provincie focust steeds meer op toerisme en recreatie en heeft eind 2018 een nieuwe koersnotitie geschreven. We hebben de koersnotitie als input gebruikt voor deze Vrijetijdsagenda en trekken waar mogelijk samen op.
- **Grensoverschrijdend netwerk (o.a. Grenzhoppers, Stedendriehoek en EUREGIO).** Het Grenzhoppersnetwerk zet met name in op het versterken van de samenwerking tussen de Achterhoekse en Duitse grensgemeenten. Het netwerk bevordert met name samenwerking, kennisuitwisseling en kennisontwikkeling. Dat netwerk gaan we actiever benutten.
- **Terreinbeherende organisaties.** Het landschap is één van de 'unique selling points' van de Achterhoek. We werken samen met de terreinbeherende organisaties om dit landschap op een aantrekkelijke manier te ontsluiten zonder de balans tussen druk en draagkracht te verstoren.
- **Inwoners.** Onze eigen inwoners zijn naast de grootste groep recreanten in de Achterhoek ook een belangrijke stakeholder, omdat ze in meer of mindere mate geconfronteerd worden met toeristenstromen. Dit heeft positieve effecten, maar kan ook tot spanningen leiden. Daarom is het belangrijk om inwoners te betrekken bij de uitwerking van deze Vrijetijdsagenda.

5

Strategie; waar zetten we op in?

We hebben de ambitie om de vrijetijdssector tussen nu en 2030 verder te te ontwikkelen. Daarbij is een goede balans tussen het stimuleren van de economie en een prettige leefomgeving van essentieel belang. Maar waar moeten we op inzetten om onze ambitie te realiseren? Kortom wat wordt onze strategie?

Op basis van de SWOT analyse uit hoofdstuk 3 kunnen we concluderen dat de Achterhoek veel te bieden heeft. De naamsbekendheid van onze regio is hoog, de omgeving is veelzijdig en het aanbod is grotendeels vitaal (verblijfsrecreatie) en groeiende. Daar staat tegenover dat het aanbod in het algemeen redelijk uniform is, we slechts in beperkte mate beschikken over een onderscheidend profiel en de Achterhoek op dit moment over onvoldoende 'reasons to travel' beschikt. Er liggen kansen om te werken aan het onderscheidend vermogen van de Achterhoek en het realiseren van meer publiekstrekkers.

Confrontatiematrix

Om de strategie te bepalen hebben we een confrontatiematrix ingevuld. In de confrontatiematrix worden de sterke en zwakke punten uit de SWOT analyse afgezet tegen de kansen en bedreigingen met als doel een strategie te ontwikkelen. De drie tot vijf belangrijkste sterke en zwakke punten en drie tot vijf belangrijkste kansen en bedreigingen hebben we tegen elkaar afgezet. Daarbij hebben we onder andere de volgende vragen gesteld:

- Sterkten versus kansen: zijn we als regio in staat middels deze sterkte de kans te benutten?
- Zwakten versus bedreigingen: werkt deze zwakte onze regio tegen om een bedreiging af te weren?

Op basis van de uitkomsten kunnen vier soorten strategieën worden onderscheiden, namelijk groeien, verdedigen, verbeteren en terugtrekken.

Verbeterstrategie

Op basis van onze uitgangspunten, sterktes, zwakten, kansen en bedreigingen komt de verbeterstrategie primair naar voren om onze ambitie te realiseren. De verbeterstrategie is erop gefocust om onze zwakke punten te verbeteren om zo op de kansen in te kunnen spelen.

We hebben de strategie vertaald naar vijf speerpunten waaraan we gaan werken, namelijk:

- **Speerpunt 1:** Aanbodontwikkeling; de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten
- **Speerpunt 2:** Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden en verbeteren
- **Speerpunt 3:** Werken aan een onderscheidend profiel; de Achterhoek zichtbaarder maken voor de nationale- en internationale gast
- **Speerpunt 4:** Gastvrijheid in de regio bevorderen
- **Speerpunt 5:** Positie vrijetijdssector binnen de Achterhoek versterken, verbindingen met andere sectoren intensiveren.

In de uitvoeringsagenda (deel 2) hebben we de speerpunten uitgewerkt in concrete acties.

Deel 2: Uitvoeringsagenda

Uitvoeringsagenda 2020-2023

In deze uitvoeringsagenda hebben we de speerpunten uit de Vrijetijdsagenda 2020-2030 uitgewerkt in concrete acties. De uitvoeringsagenda heeft betrekking op de periode 2020-2023. Daarna wordt de uitvoeringsagenda geactualiseerd. De acties zijn voortgekomen uit gesprekken tussen overheid, ondernemers en organisaties en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt.

Financiering uitvoeringsagenda
De Vrijetijdsagenda wordt gefinancierd door de acht* samenwerkende gemeenten die ieder 0,80 cent per inwoner bijdragen. Vanuit de voorgaande Vrijetijdsagenda (2016-2019) is een restantbedrag beschikbaar dat wordt overgeheveld naar deze nieuwe agenda. Per project wordt gekeken of een cofinanciering benodigd is van de provincie, ondernemers en/of andere stakeholders.

Voor de periode 2020-2023 is de financiering van de Vrijetijdsagenda gedekt vanuit de bestaande afspraken tussen de gemeenten. Het is belangrijk om de komende jaren met elkaar – overheid, ondernemers en organisaties – in dialoog te blijven over de financiering van de uitvoeringsagenda. Enkele verblijfsrecreatie ondernemers – vertegenwoordigd door Hiswa-Recron – hebben expliciet aangegeven dat de Vrijetijdsagenda niet alleen door de verblijfsrecreatie mag worden gedragen. Deze oproep nemen we serieus. Daarom is het van belang dat de gehele sector bijdraagt aan de uitvoering van deze agenda. Daar zetten we actief op in.

** "Oorspronkelijk zou deze Vrijetijdsagenda met bijbehorende uitvoeringsagenda gefinancierd worden door negen deelnemende gemeenten. Omdat één gemeente besloten heeft de agenda niet vast te stellen en daarmee te stoppen met de regionale samenwerking, wordt onderstaande begroting tijdens het eerstvolgende portefeuillehoudersoverleg aangepast".*

Overzicht acties, planning, uren en budget

Voor we de speerpunten behandelen, geven we eerst een schematisch overzicht van de acties per speerpunt. De ureninzet heeft betrekking op de uren van de ambtenaar en/of kennismakelaar voor de periode 2020-2023.
De totale ureninzet bedraagt 5.950 uur en financiële middelen ongeveer 1.85 miljoen euro.

Speerpunt 1: Aanbodontwikkeling

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Onderzoek vitaliteit dagrecreatie en ontwikkelmogelijkheden	Eind 2020	Kennisplein	200	€ 50.000,-	Ja o.a. provincie
Stimuleren en ondersteunen beeld bepalende initiatieven	Eind 2020	Kennismakelaar	450	€ 150.000,-	Ja o.a. ondernemers
Stimuleren en ondersteunen verbeterin-gen routekwaliteit	Eind 2021	Routebureau	300	€ 150.000,-	Ja
Onbeperkt genieten in de Achterhoek	Eind 2020	Kennismakelaar	350	€ 75.000,-	Ja
Lobby ontsluiting (nieuwe) natuurge-bieden	2021	Gemeenten	100	€ 10.000,-	Nee
Food en de vrijetijdssector	2021	Achterhoek Toerisme	100	€ 15.000,-	Nee
Totaal			**1.500**	**€ 450.000,-**	**-**

Speerpunt 2: Vitaliteit verblijfsrecreatie

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Opstellen van gezamenlijke doelstel-lingen	2020	Gemeenten	300	-	Nee
Borging van bedrijfsmatige exploitatie	2021	Gemeenten	200	€ 15.000,-	Nee
Experimenteerruimte	2021	Gemeenten	250	€ 15.000,-	Nee
Inzet vitaliteitscoaches	2021	Gemeenten en kennismakelaar	450	€ 200.000,-	Ja o.a. de provincie
Totaal			**1.200**	**€ 230.000,-**	**-**

Speerpunt 3: Zichtbaarheid vergroten

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Internationale marktbewerking (Duitsland en Vlaanderen) versterken	2020	Achterhoek Toerisme	75	€ 150.000,-	Ja o.a. via Achterhoek Toerisme
Ondersteunen thematische campagnes	2020	Achterhoek Toerisme	75	€ 200.000,-	Ja o.a. via Achterhoek Toerisme
Totaal			**150**	**€ 350.000,-**	**-**

Speerpunt 4: Gastvrijheid bevorderen

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Informatievoorziening up to date	2022	Achterhoek Toerisme	250	€ 120.000,-	Ja o.a. via VVV's enz.
Ontsluiten locaties en verhalen d.m.v. digitale toepassingen	2021	Kennismakelaar	600	€ 50.000,-	Ja
Doorontwikkeling TOP's	2021	Routebureau	200	€ 100.000,-	Ja o.a. via provincie
Achterhoekse kaart voor jongeren ontwikkelen	2021	Routebureau	250	€ 30.000,-	Ja o.a. Feestfabriek
Inventarisatie onderwijs- en arbeids-markt	2020	Gemeenten	450	-	Nee
Totaal			**1.750**	**€ 300.000,-**	**-**

Speerpunt 5: Positie vrijetijdssector versterken

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Lobbycampagne zichtbaarheid toerisme en recreatie in regio	2020	Gemeenten en Achterhoek Toerisme	300	-	Nee
Stimuleren en ondersteunen cross sectorale initiatieven	Eind 2021	Kennismakelaar	600	€ 100.000,-	Ja o.a. via Achterhoek Ambassadeurs
SMAAS	2020	Routebureau	300	€ 15.000,-	Ja
Totaal			**1.200**	**€ 115.000,-**	**-**

Overkoepelend

Actie	Planning (start)	Coördinatie	Uren ambtelijk en/ of kennismakelaar (totaal tenzij anders vermeld)	Budget (totaal)	Cofinanciering gevraagd
Kennisplein	2020	Kennisplein	75	€ 100.000,-	Ja o.a. via Achterhoek Toerisme
Inzet kennismakelaar (overkoepelend)	2020	Gemeenten	75	€ 210.000,-	Ja, provincie
Onvoorzien*	-	Gemeenten	-	€102.000,-	
Totaal			**150**	**€ 412.000,-**	**-**

* De post onvoorzien is relatief hoog, omdat we ruimte willen houden voor eventuele corona gerelateerde acties, als vanuit de sector blijkt dat daar behoefte aan is.

Speerpunt 1:
Aanbodontwikkeling; de beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten

Hier gaan we aan werken
Om toeristen te verleiden naar de Achterhoek te komen hebben we voldoende aansprekende (slechtweer) voorzieningen en publiekstrekkers nodig. Voorzieningen dragen bij aan de zichtbaarheid en aantrekkingskracht van onze regio. Natuurlijk profiteren onze eigen inwoners daar ook van. Daarnaast moeten de basisvoorzieningen goed op orde zijn, zoals de kwaliteit van de route infrastructuren en omgeving (aantrekkelijkheid van steden en dorpen). We zien dat er nog ruimte is voor extra aanbod, mits met voldoende onderscheidend vermogen. Met meer van hetzelfde maken we niet het verschil. Dat hoeft geen grootschalig aanbod te zijn.

Als samenwerkende gemeenten kunnen we niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, maar wel ondernemerschap faciliteren en stimuleren. Met kennis, ruimte, financieringsmogelijkheden, ondersteuning in de vorm van een aanjager en flexibel beleid. Daarmee geven we ondernemers de ruimte en tools om in te spelen op veranderende consumententrends. Concreet betekent dit dat we vanuit de gemeentelijke samenwerking initiatieven gaan stimuleren die vallen binnen de kaders van deze Vrijetijdsagenda en aantrekkingskracht hebben op de door ons nader te benoemen doelgroepen. Daarbij gaat het om gemeente- en bedrijfsoverstijgende beeldbepalende initiatieven, maar ook lokale initiatieven waar de hele Achterhoek van kan profiteren. Dat kunnen initiatieven zijn van bestaande ondernemers of organisaties, maar we staan ook uitnodigend tegenover nieuwe toetreders op de markt. Om ontwikkelingen te stimuleren gaan we onderzoeken welke initiatieven van toegevoegde waarde zijn voor de Achterhoek. Dit speerpunt heeft specifiek betrekking op dagrecreatie, routes, evenementen en horeca. Verblijfsrecreatie nemen we mee onder speerpunt 2.

Concrete acties
We kunnen het speerpunt vertalen naar een aantal concrete acties waar wij samen met de sector aan gaan werken. De acties hebben we verwerkt in actiekaarten. Per actiekaart hebben we een globale planning opgenomen en een indicatie van een benodigd budget. De acties zijn in willekeurige volgorde weergegeven en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt. Daarbij is prioritering en fasering nodig.

Actie 1:

Onderzoek vitaliteit dagrecreatie, kansrijke ontwikkelmogelijkheden

We gaan onderzoeken hoe vitaal de dagrecreatie sector in de Achterhoek op dit moment is en waar ruimte is voor nieuwe- of een doorontwikkeling van bestaande initiatieven. Daarbij kijken we of de initiatieven passen bij de aard, die we eerst met elkaar moeten definiëren. We willen ook inzicht krijgen in de balans tussen toeristische druk en draagkracht van de Achterhoek en deelgebieden binnen de Achterhoek.

Resultaat: Inzicht in kansrijke ontwikkelmogelijkheden
Planning: 2020
Betrokken partijen: gemeenten, Achterhoek Toerisme, ondernemers en provincie Gelderland (cofinanciering)
Coördinatie: Kennisplein Achterhoek Toerisme
Ureninzet: 200 uur
Budget: € 50.000,- cofinanciering

Actie 2:

Stimuleren en ondersteunen beeldbepalende initiatieven

We gaan initiatieven stimuleren en ondersteunen die vallen binnen de kaders van deze Vrijetijdsagenda. Daarbij gaat het om gemeente- en bedrijfsoverstijgende beeldbepalende initiatieven, maar ook lokale initiatieven waar de hele Achterhoek van kan profiteren. Zogenoemde ‘reasons to travel’. Dat doen we door kennis en ondersteuning te bieden. De kennismakelaar jaagt dit proces aan en helpt om van een goed idee tot een concreet project te komen. Waar mogelijk wordt aangehaakt bij regionale, Europese en provinciale stimuleringsfondsen. Voorbeelden van mogelijke initiatieven zijn:

- het realiseren van een bezoekerscentrum voor Achterhoekse kastelen & landgoederen op Landgoed Slangenburg;
- het beter beleefbaar maken van de Steengroeve in Winterswijk en het DRU Industriepark;
- waterbeleving langs de Berkel, Oude-IJssel en A-Strang;
- het realiseren van een grootschalige dagattractie / elk-weer-voorziening in Oost-Gelre en Lochem;
- en het realiseren van de Silo Art Route Achterhoek.

Resultaat: Realisatie aantrekkelijk en beeldbepalend aanbod
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: Gemeenten, Provincie Gelderland, ondernemers en organisaties, Achterhoek Toerisme, kennismakelaar, Leader Achterhoek en Stichting Pak An
Coördinatie: Kennismakelaar
Ureninzet: 450 uur
Budget: € 150.000,- voor planontwikkeling, onderzoek, inspiratie en financiële ondersteuning (cofinanciering)

Actie 3:

Stimuleren en ondersteunen verbeteringen routekwaliteit

We gaan de paden- en route infrastructuren verbeteren door knelpunten in beeld te brengen en op te lossen.

Resultaat: Verbetering routestructuren
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: Routebureau Achterhoek Toerisme, gemeenten, terreinbeherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer enz.) en Provincie Gelderland
Coördinatie: Routebureau
Ureninzet: 300 uur
Budget: € 150.000,-

Actie 4:

Onbeperkt genieten in de Achterhoek

Meer dan 12% van de Nederlanders heeft een matige of ernstige beperking. Lichamelijk en/of verstandelijk. Net zoals ieder ander wil ook deze groep genieten van een zorgeloze vakantie of dagje uit in eigen land. Zij willen daarbij niet anders behandeld worden, maar hebben wel behoefte aan speciale voorzieningen, zoals een hoog-laag bed, invalidetoilet, een prikkelarm uitje of medische hulp. De verwachting is dat deze groep door vergrijzing in de toekomst verder toeneemt. We willen de Achterhoek profileren als een regio waar iedereen onbeperkt kan genieten van een vakantie of dagje uit.

Resultaat: Meer toegankelijke voorzieningen
Planning: 2020-2021
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, gemeenten, ondernemers, zorginstanties in en buiten de Achterhoek en Provincie Gelderland
Coördinatie: Kennismakelaar
Ureninzet: 350 uur
Budget: € 75.000,-

Actie 5:

Lobby ontsluiting (nieuwe) natuurgebieden

Op meerdere plekken in de Achterhoek worden agrarische gronden getransformeerd naar natuurgebied. Die gebieden worden slechts in beperkte mate ontsloten voor recreanten terwijl de potentiele aantrekkingskracht hoog is. Hetzelfde is van toepassing op een aantal bestaande natuurgebieden. Op dit moment zijn de gemeenten slechts beperkt betrokken bij de ontwikkeling van deze gebieden. Via lobbywerk gaan we proberen daar waar planontwikkeling aan de orde is het thema "ontsluiting voor recreatie" onder de aandacht te brengen.

Resultaat: Meer toegankelijke (nieuwe) natuurvoorzieningen
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: gemeenten, ondernemers, Waterschappen, terreinbeherende organisaties, inwoners en Provincie Gelderland
Coördinatie: Gemeenten
Ureninzet: 100 uur
Budget: € 10.000,- (onderzoek, bijeenkomsten of anderszins)

Actie 6:

Food en de vrijetijdssector

Food is een belangrijk thema voor de Achterhoek. De Achterhoek beschikt over een rijke variatie aan streekproducten- en producenten. Er liggen kansen om de Achterhoek sterker te positioneren als foodregio. Met een focus op kwalitatief hoogwaardige, regionale producten. We gaan onderzoeken hoe we deze kansen kunnen verzilveren en op welke manier food en de vrijetijdssector elkaar kunnen versterken. Daarbij kijken we naar concreet aanbod, zoals een Achterhoeks keurmerk of agrarische bedrijven die zich openstellen voor toeristen en recreanten. We werken hiervoor samen met het Achterhoekse food netwerk.

Resultaat: Inzicht in hoe food en de vrijetijdssector elkaar kunnen versterken
Planning: 2021
Betrokken partijen: gemeenten, ondernemers, Achterhoekse “food netwerk” (waaronder TrueFood, de Smaakacademie, Vereniging Streekproducenten Achterhoek etc.) en Achterhoek Toerisme
Coördinatie: Achterhoek Toerisme en kennismakelaar
Ureninzet: 100 uur
Budget: € 10.000,-

Speerpunt 2:
Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden

Hier gaan we aan werken
In 2019 hebben we laten onderzoeken hoe vitaal de verblijfsrecreatie in de Achterhoek is en welke kansrijke ontwikkelmogelijkheden er zijn. Uit dat onderzoek blijkt dat het goed gaat met de verblijfsrecreatie in de Achterhoek. Over het algemeen zien we een markt met groeiende bezettingen, uitgezonderd de "traditionele" kampeersector inclusief minicampings. Dat geeft ook naar de toekomst toe ruimte om extra overnachtingen op te vangen.

We hebben met de brancheorganisaties RHiswa-Recron en de provincie Gelderland uitgesproken dat we de komende jaren willen werken aan een vitale verblijfsrecreatie sector. We willen de bedrijven die achterblijven transformeren of revitaliseren en de bedrijven die voorlopen vitaal houden en ruimte geven om verder te groeien. We realiseren ons dat een integrale aanpak, breder dan vanuit de vrijetijdssector alleen, noodzakelijk zal zijn om alle uitdagingen het hoofd te bieden en kansen te grijpen. Daarom zoeken we bij de uitvoering van dit speerpunt de samenwerking met collega's van ruimtelijk ordening, wonen en handhaving.

Eerst doelen bepalen, daarna instrumenten inzetten.
Allereerst moeten we gezamenlijke doelstellingen met elkaar bepalen. Waar werken we naartoe? Op basis van de doelstellingen kunnen we bepalen welke instrumenten we gaan inzetten. Hieronder hebben we mogelijke instrumenten opgenomen. Deze instrumenten zijn genoemd tijdens drie ondernemersbijeenkomsten in september en oktober 2019. We nemen dit ter zijne tijd op in de dan geldende uitvoeringsagenda.

In 2025 willen we het vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie uit 2019 herhalen.

Concrete acties
We kunnen het speerpunt vertalen naar een aantal concrete acties waar wij samen met de sector aan gaan werken. De acties hebben we verwerkt in actiekaarten. Per actiekaart hebben we een globale planning opgenomen en een indicatie van een benodigd budget. De acties zijn in willekeurige volgorde weergegeven en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt. Daarbij is prioritering en fasering nodig.

Actie 1:

Opstellen van gezamenlijke doelstellingen

We hebben door het onderzoek een goed beeld gekregen van hoe de sector in de Achterhoek ervoor staat. Om te bepalen of we aan de juiste zaken werken, is het allereerst belangrijk om doelen te stellen: een stip aan de horizon waar alle gemeenten in gezamenlijkheid met elkaar aan gaan werken.

Uitgangspunten zouden hierbij moeten zijn:
- Het vergroten van het aandeel vitale bedrijven, vooral in de doorgroei van de groep middenmoters naar voorlopers;
- Het aandeel zorgenkindjes sterk te verminderen;
- Het aandeel achterblijvers tot 0% te reduceren. De belangrijkste opgave is daarbij dan tweeledig:
  - Het 'uit de markt nemen' van de groep achterblijvers door zorgvuldige transformatie naar een nieuwe functie;
  - Het voorkomen van het afglijden van 'zorgenkindjes' naar de groep achterblijvers.

Resultaat: Gezamenlijke doelstellingen
Planning: 2020
Betrokken partijen: Gemeenten (incl. afdelingen RO en handhaving), Provincie Gelderland en Achterhoek Toerisme
Coördinatie: Gemeenten en kennismakelaar
Ureninzet: 300 uur
Budget: -

Actie 2:

Borging van bedrijfsmatige exploitatien

Bij nieuwe ontwikkelingen of uitbreidingsplannen is het wenselijk om bedrijfsmatige exploitatie te borgen, zodat het risico op oneigenlijk gebruik verkleind wordt, en de kans op toeristisch perspectief op lange termijn vergroot. Deze borging kan worden opgenomen als gebruiksregel van een bestemmingsplan. We gaan allereerst kijken in hoeverre dit nu al is geborgd binnen de huidige bestemmingplan regelingen. Bij onvoldoende borging spreken we met elkaar af om deze borging op te nemen in de bestemmingsplan regelingen.

Resultaat: Wijziging in bestemmingsplan regeling
Planning: 2021
Betrokken partijen: Gemeenten
Coördinatie: Gemeenten
Ureninzet: 200 uur
Budget: € 15.000,- voor inkopen advies van een externe partij of anderszins

Actie 3:

Experimenteerruimte

Met experimenteerruimte in de verblijfsrecreatie is onder meer ervaring opgedaan in het Over-ijsselse Vechtdal. Met experimenteerruimte kan men flexibel bestemmen met oog op innovaties en tijdelijkheid. Bedrijven kunnen hierdoor makkelijker inspringen op de veranderende vraag van de gast, door concepten aan te bieden die net wat anders zijn dan in de reguliere bestemmings-plannen wordt voorzien. Denk aan het gemakkelijker realiseren van boomhutten. We gaan als samenwerkende gemeenten onderzoeken of we met elkaar kunnen afspreken om deze experimen-teerruimte mee te nemen in de bestemmingsplan regelingen.

Resultaat: Wijziging in bestemmingsplan regeling
Planning: 2021
Betrokken partijen: Gemeenten, ondernemers, in afstemming met de provincie Gelderland en inspiratie uit andere regio's / gemeenten
Coördinatie: Gemeenten
Ureninzet: 250 uur
Budget: € 15.000,- voor inkopen advies van een externe partij, inspiratiereis of anderszins

Actie 4:

Inzet vitaliteitscoaches

In veel regio's die bezig zijn met de vitaliteitsopgaven in de verblijfsrecreatie wordt gesproken over de '1-park-1-plan' gedachte. De regeling is ook beschikbaar voor de niet parken. Deze aanpak is vooral noodzakelijk voor de categorie 'zorgenkindjes'. Zonder interventies zullen deze bedrijven en parken naar verwachting afglijden naar de 'achterblijvers'. Daarom is het belangrijk om juist met deze bedrijven aan de slag te gaan. We gaan als samenwerkende gemeenten kijken op welke ma-nier we deze bedrijven het beste kunnen ondersteunen. Daarbij gaan we kijken of we een traject met 'vitaliteitscoaches' (in navolging van de agrarische coaches die in delen van de Achterhoek actief zijn) kunnen opzetten. Met de provincie willen we afstemmen of we gebruik kunnen maken van de kennis die het Expert Team op de Veluwe heeft opgedaan.

Resultaat: op maat gemaakt advies voor bedrijven die een steun in de rug kunnen gebruiken
Planning: 2022
Betrokken partijen: Gemeenten, provincie Gelderland, ondernemers en Vitale Vakantieparken Veluwe
Coördinatie: Gemeenten en kennismakelaar
Ureninzet: 450 uur
Budget: € 200.000,- voor de inzet van vitaliteitscoaches voor een periode van drie jaar inclusief een coördinator

Speerpunt 3:
De Achterhoek zichtbaarder maken voor de nationale- en internationale markt

Hier gaan we aan werken
De keuze voor een bestemming begint bij bekendheid. Voor de "eerste keer bezoeker" moet een spreekwoordelijk zaadje in het hoofd van de potentiele toerist of recreant worden geplant. De bestemming dient een beeld op te roepen. Dat beeld wil je met eigen ogen zien, er een foto van maken en die foto delen met de rest van de wereld ("instagrammable zijn"). Daarmee zet je een bestemming op de kaart. Het gaat om herkenbaarheid en (positieve) associaties. Publiekstrekkers zijn hierin erg belangrijk. Als je vraagt naar hét icoon van Parijs, dan zullen de meeste mensen zeggen: de Eiffeltoren. Andersom: zie je de Eiffeltoren, dan denk je direct aan Parijs.

De Achterhoek is een sterk merk, maar de zichtbaarheid van de Achterhoek kan worden verbeterd. Daarbij focussen we specifiek op de internationale markt. Voor de nationale markt zetten we in op thematische campagnes waarmee we uiteenlopende doelgroepen bedienen.

Concrete acties
We kunnen het speerpunt vertalen naar een aantal concrete acties waar wij samen met de sector aan gaan werken. De acties hebben we verwerkt in actiekaarten. Per actiekaart hebben we een globale planning opgenomen en een indicatie van een benodigd budget. De acties zijn in willekeurige volgorde weergegeven en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt. Daarbij is prioritering en fasering nodig.

Actie 1:

Internationale marktbewerking (Duitsland en Vlaanderen) versterken

Om meer (inter)nationale gasten naar de Achterhoek te trekken haken we aan bij de Gelderse Streken campagnes, NBTC Holland Marketing en EUREGIO en gaan we daaraan gekoppeld eigenstandige campagnes opzetten. Samen met NBTC Holland Marketing ontwikkelen we een profiel voor de Achterhoek gericht op de internationale gast. We richten ons specifiek op de dichtbij markten Duitsland en Vlaanderen.

Resultaat: Stevige internationale campagne
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, gemeenten, provincie Gelderland, NBTC Holland Marketing, RBT's Gelderland
Coördinatie: Achterhoek Toerisme
Ureninzet: bestaande uren
Budget: extra incidentele bijdrage voor internationale marktbewerking € 150.000,- voor een periode van 3 jaar, bovenop provinciale budget

Actie 2:

Ondersteunen thematische campagnes

Om de zichtbaarheid van de Achterhoek te vergroten voor de nationale markt zetten we naast algemene regiomarketing in op thematische campagnes. We stellen extra middelen ter beschikking aan Stichting Achterhoek Toerisme om bovenop de bestaande campagnes extra accenten te leggen waarmee meer zichtbaarheid en onderscheidend vermogen kan worden gerealiseerd.

Resultaat: stevigere nationale campagnes
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, ondernemers en gemeenten
Coördinatie: Achterhoek Toerisme
Ureninzet: bestaande uren
Budget: extra incidentele bijdrage voor thematische marktbewerking € 200.000,- voor een periode van 3 jaar

Speerpunt 4:
Gastvrijheid in de regio bevorderen

Hier gaan we aan werken
Om onze doelen te behalen is niet alleen de aantrekkelijkheid van het aanbod en profilering van belang, maar ook goed gastheerschap. Daarbij kan worden gedacht aan goede informatievoorziening, ondernemers die naar elkaar doorverwijzen, maar ook aan fysieke locaties waar toeristen en recreanten het verhaal van de Achterhoek kunnen beleven. Daarmee stimuleren we langer verblijf en herhaalbezoek, maar het geeft ons ook de mogelijkheid om bezoekersstromen beter te spreiden over periode, tijd en ruimte. We willen de gastvrijheid de komende jaren naar een hoger plan tillen, zowel qua hardware (goede informatiepunten) als software (gepersonaliseerde informatievoorziening).

Concrete acties
We kunnen het speerpunt vertalen naar een aantal concrete acties waar wij samen met de sector aan gaan werken. De acties hebben we verwerkt in actiekaarten. Per actiekaart hebben we een globale planning opgenomen en een indicatie van een benodigd budget. De acties zijn in willekeurige volgorde weergegeven en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt. Daarbij is prioritering en fasering nodig.

Actie 1:

Informatievoorziening up to date houden en uitbreiden

In 2018 zijn we gestart met de omvorming van de VVV kantoren naar gastvrijheids- en inspiratiepunten. De komende jaren willen we deze ontwikkeling voortzetten en zorgdragen dat de informatievoorziening up to date blijft, evenals het kennisniveau van de medewerkers en vrijwilligers. Daarbij zetten we het Kennisplein van Achterhoek Toerisme in. Daarnaast gaan we kijken of we ook bij ondernemers gastvrijheids- en inspiratiepunten kunnen ontwikkelen.

Resultaat: Aantrekkelijke gastvrijheids- en inspiratiepunten
Planning: 2022-2023
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, VVV's, lokale marketingorganisaties en gemeenten
Coördinatie: Achterhoek Toerisme
Ureninzet: 250 uur
Budget: € 120.000,- voor drie jaar

Actie 2:

Storytelling; ontsluiten locaties en verhalen d.m.v. digitale toepassingen

De beleefbaarheid van de Achterhoek kan worden vergroot door niet openbaar toegankelijke locaties, zoals monumenten of kastelen en verhalen, zoals over het industrieverleden of de 80-jarige Oorlog, te ontsluiten middels digitale toepassingen. We stellen cofinancieringsbudget beschikbaar voor projecten waar de hele Achterhoek van kan profiteren. De kennismakelaar kan ondersteunen bij het uitwerken van het idee tot een projectplan.

Resultaat: Beleefbaarheid Achterhoek vergroten
Planning: 2021
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, gemeenten, ondernemers, terreinbeherende organisaties, particulieren, overige organisaties, SmartIndustry bedrijven
Coördinatie: Kennismakelaar
Ureninzet: 600 uur
Budget: een cofinancieringsbijdrage van € 50.000,- voor drie jaar

Actie 3:

Doorontwikkeling TOP's

Een TOP staat voor Toeristisch Overstap Punt. Een "knooppunt" waar diverse bewegwijzerde en onbewegwijzerde routes samen komen. Er staan op dit moment 34 TOP's in de Achterhoek. Het TOP concept is echter toe aan een vernieuwingsslag. Tijdens sessies met eigenaren van de TOP's en onderzoek van Saxion Hogescholen is de conclusie getrokken dat de huidige TOP's niet meer aansluiten bij het gedrag van de hedendaagse consument. De informatie voorziening bij de TOP's is beperkt en het kaartmateriaal snel gedateerd. Bovendien is er geen gedetailleerde informatie bekend over de waardering en het gebruik van de TOP's. Via een pilotproject is één TOP in 2020 omgevormd tot een toeristische hotspot met informatievoorziening. Bij succes willen we +/- 8 andere locaties in de Achterhoek inrichten als hotspot.

Resultaat: aantrekkelijke route- en informatiepunten
Planning: 2021
Betrokken partijen: Routebureau Achterhoek Toerisme, ondernemers, terreinbeherende organisaties en gemeenten
Coördinatie: Routebureau
Ureninzet: 200 uur
Budget: € 100.000,-

Actie 4:

Achterhoekse kaart voor jongeren ontwikkelen

We willen meer mensen en specifiek jongeren enthousiasmeren om de Achterhoek te ontdekken. Daarom gaan we met de Feestfabriek aan de slag met een project voor jongeren; de Achterhoekse kaart. Daarbij richten we ons op toeristen en Achterhoekers. De Achterhoekse kaart is een middel om per fiets de gaafste plekken, mensen, gebruiken en verhalen te ontdekken. Coole cafés en hun stamgasten, natuur, historische plekken, ontmoetingsplekken, schimmige plekken, broodje aap verhalen, smokkelroutes, festivals en (fictieve) bedevaartsoorden. We stellen cofinancieringsbudget beschikbaar om dit project te realiseren.

Resultaat: Beleefbaarheid Achterhoek vergroten voor jongeren
Planning: 2021-2022
Betrokken partijen: Achterhoek Toerisme, gemeenten, Feestfabriek, eigen inwoners en ondernemers
Coördinatie: Routebureau
Ureninzet: 250 uur
Budget: € 30.000,-

Actie 5:

Inventarisatie onderwijs- en arbeidsmarkt

"Nederlandse horeca luidt noodklok: personeelstekort nog nooit zo groot geweest." In dit nieuwsbericht uit het Algemeen Dagblad van 26 augustus 2019 wordt het enorme tekort aan onder andere horeca personeel benadrukt. In de Achterhoek staat de arbeidsmarkt ook onder druk. Steeds meer bedrijven geven aan dat het moeilijk is om goed en gekwalificeerd personeel aan te trekken, zoals koks. Koninklijke Horeca Nederland voorziet dat dit tekort in de toekomst groter gaat worden.
Onze sector staat of valt met goed personeel. Daarom willen we dit vraagstuk samen met de thematafel onderwijs- en arbeidsmarkt oppakken. We hebben nog onvoldoende inzicht in de aard van het probleem, daarom gaan we allereerst het vraagstuk beter in beeld brengen. Vervolgens gaan we kijken welke initiatieven er al zijn op het gebied van onderwijs- en arbeidsmarkt in relatie tot de vrijetijdseconomie. Op basis van deze inventarisatie gaan we samen met de sector en de thematafel onderwijs- en arbeidsmarkt concrete acties benoemen.

Resultaat: voldoende gekwalificeerd personeel in de Achterhoek behouden
Planning: inventarisatie 2020, acties vanaf 2021
Betrokken partijen: gemeenten, thematafel onderwijs- en arbeidsmarkt, brancheorganisaties, ondernemers en organisaties
Coördinatie: Kennismakelaar
Ureninzet: 450 uur
Budget: nader te bepalen

Speerpunt 5:
Positie vrijetijdssector binnen de Achterhoek versterken, verbindingen met andere sectoren intensiveren

Hier gaan we aan werken
De vrijetijdssector is minder goed in beeld door de regionale bestuursstructuur, waardoor directe toegang tot structurele financiële bijdrages ontbreekt. Een gemiste kans, want de vrijetijdssector staat niet op zichzelf, maar raakt ook andere thema's, zoals food, klimaat, biodiversiteit, cultuur en erfgoed, natuur en landbouw. Daarom zetten wij in op een brede samenwerking. Samen kunnen we de integrale vraagstukken in de Achterhoek oppakken, zoals de (fijnmazige) bereikbaarheid, vitaliteit van vakantieparken, het vinden van geschikt personeel en verschraling van ons landschap. We gaan cross sectorale initiatieven stimuleren. We beginnen met de thema's food en natuur & landschap. Er liggen kansen om de Achterhoek sterker te positioneren als foodregio.

Concrete acties
We kunnen het speerpunt vertalen naar een aantal concrete acties waar wij samen met de sector aan gaan werken. De acties hebben we verwerkt in actiekaarten. Per actiekaart hebben we een globale planning opgenomen en een indicatie van een benodigd budget. De acties zijn in willekeurige volgorde weergegeven en dienen in een later stadium nader te worden uitgewerkt. Daarbij is prioritering en fasering nodig.

Actie 1:

Lobbycampagne zichtbaarheid toerisme en recreatie in regio

De vrijetijdssector is minder goed in beeld door de regionale bestuursstructuur, waardoor directe toegang tot structurele financiële bijdrages ontbreekt. We gaan een lobbycampagne ontwikkelen gericht op de regio, andere beleidsdomeinen en provincie om de impact van onze sector zichtbaar te maken.

Resultaat: zichtbaarheid toerisme en recreatie in de Achterhoek in de regio vergroten
Planning: 2020-2023
Betrokken partijen: gemeenten en Achterhoek Ambassadeurs
Coördinatie: Gemeenten
Ureninzet: 300 uur
Budget: -

Actie 2:

Stimuleren en ondersteunen cross sectorale initiatieven

We gaan cross sectorale initiatieven stimuleren en ondersteunen die vallen binnen de kaders van deze Vrijetijdsagenda. Daarbij gaat het écht om gemeente- en bedrijfsoverstijgende initiatieven waar de hele Achterhoek van profiteert. We ondersteunen door middel van tijd en kennis. Elk jaar zetten we één thema centraal, zoals food, landschap of water en organiseren we een thematische bijeenkomst met de belangrijkste stakeholders om cross-over projecten te definiëren.
De kennismakelaar jaagt dit proces aan en helpt ondernemers en organisaties om van een goed idee tot een concreet project te komen. Waar mogelijk wordt aangehaakt bij regionale, Europese en provinciale stimuleringsfondsen. Er kan worden gedacht aan initiatieven op het gebied van food, cultuur, natuur, erfgoed en sport.

Resultaat: Realisatie cross sectorale initiatieven
Planning: 2021-2023
Betrokken partijen: Gemeenten, ondernemers en organisaties, Achterhoek Toerisme en andere beleidsterreinen
Coördinatie: Kennismakelaar
Ureninzet: 600 uur
Budget: € 100.000,- voor planontwikkeling, onderzoek uitvoeren, kennis vergaren enzovoort

Actie 3:

SMAAS

De Achterhoek wordt gekenmerkt door een breed scala aan toeristische attracties. Vijf ondernemers zien een kans om de bereikbaarheid tussen de verschillende attracties in de Achterhoek te verbeteren. Hiermee willen ze het verblijf in de Achterhoek aantrekkelijker maken en van het vervoer door de Achterhoek een beleving maken. In een pilotfase gaan we testen of een flexibel vervoerssysteem in de Achterhoek haalbaar is en wordt gewaardeerd door toeristen, recreanten, eigen inwoners en zakelijke gasten. ARRIVA is projectleider van dit project. Vanuit de Vrijetijdsagenda zijn we intensief betrokken.

Resultaat: fijnmazige bereikbaarheid Achterhoek optimaliseren
Planning: 2020-2022
Betrokken partijen: ARRIVA, thematafel mobiliteit, gemeenten, ondernemers en organisaties en Achterhoek Toerisme
Coördinatie: Routebureau
Ureninzet: 300 uur
Budget: € 15.000,-

Overkoepelende acties

Het belang van kennis
Om ontwikkelingen in de sector mogelijk te maken is kennis benodigd. Kennis o.a. doelgroepen, trends, ontwikkelingen en gastheerschap. En kennis is nodig om bewustzijn te creëren. Om het werkveld in te laten zien dat investeringen in energie, tijd en geld nodig zijn om de toeristisch- recreatieve sector een impuls te geven.

Actie 1:

Inzet kennismakelaar

We blijven investeren in de inzet van een kennismakelaar. De kennismakelaar is een aanjager voor de sector. Hij/zij stimuleert, ondersteunt, initieert, faciliteert en fungeert als schakel tussen ondernemers en overheid. Deze Vrijetijdsagenda vormt de basis voor de werkzaamheden van de kennismakelaar. De kennismakelaar werkt nauw samen met het bedrijfsleven, de overheid, Achterhoek Toerisme en de provincie. Voorafgaand aan de aanstelling worden doelen bepaald waaraan de kennismakelaar gaat werken. Het is belangrijk dat de behaalde resultaten meetbaar zijn.

Resultaat: Het ontstaan en de slagingskans van nieuwe initiatieven wordt vergroot
Planning: Aanstelling vanaf begin 2020. In eerste instantie voor de periode 2020-2021. Betrokken partijen: Gemeenten, Provincie Gelderland, ondernemers en organisaties en Achterhoek Toerisme
Coördinatie: Gemeenten
Ureninzet: 75 uur
Budget: € 210.000,-

Actie 2:

Kennisplein en monitoring

Om de effecten van deze visie te meten en te weten of de doelen worden behaald is onderzoek noodzakelijk. We gaan de tweejaarlijks monitor van ZKA continueren en waar nodig aanvullend onderzoek uitvoeren.

De ontwikkelingen in de markt gaan snel en zijn soms lastig bij te houden. Daarom hebben we in 2018 het Kennisplein geïntroduceerd. Op dit interactieve platform vindt de sector op één plek alle informatie om gerichte keuzes te maken voor de toekomst. We blijven de komende jaren investeren in het Kennisplein.

Resultaat: Kwaliteitsverbetering
Planning: doorlopend
Betrokken partijen: Gemeenten, Provincie Gelderland, ondernemers en organisaties en Achterhoek Toerisme
Coördinatie: Stichting Achterhoek Toerisme
Ureninzet: 75 uur
Budget: € 100.000,-

Bijlagen

Bijlage 1

Trends en ontwikkelingen

Constant in beweging

De consument is vluchtig en trends volgen elkaar snel op. Dat wat vandaag in is, kan morgen weer uit zijn. We kunnen kiezen uit een steeds groter aanbod. Daardoor wordt de consument kritischer en 'beleving' steeds belangrijker. Gewoon is niet meer goed genoeg. Onderscheidend vermogen en deelbaarheid ('instagrammable') worden steeds belangrijker. Bovendien ligt door globalisering de wereld aan onze voeten en wordt het concurrentieveld steeds groter. Dat vraagt om zelfbewuste en toekomstgerichte ondernemers die constant blijven investeren in hun bedrijf. En een overheid die ruimte geeft om te ondernemen, te experimenteren en snel te schakelen. Hoewel de groep vooruitstrevende topbedrijven in de Achterhoek steeds breder wordt door nieuwe toetreders, investeringen en professionaliseringslagen, blijft een groot deel van de bedrijven trendvolgend. Bedrijven waarbij een toekomstvisie vaak ontbreekt. Daarbij zegt omvang niks over het innovatieve vermogen van een bedrijf.

Luxe en authenticiteit: betekenisvol

De toerist van morgen verwacht steeds meer luxe; een trend die al langere tijd speelt. Er ontstaat bij een bepaalde groep echter ook behoefte aan 'eenvoud', maar wel in een bijzondere of betekenisvolle accommodatie of locatie. Denk aan tiny houses - klein maar doorgaans wel met gebruik van nieuwe technieken - en duurzame trekkershutten op natuurkampeerterreinen - eenvoud van het terrein wordt gecombineerd met het comfort van de trekkershut. Wat deze gasten met elkaar delen is de behoefte aan (digitaal) gemak. Naar traditionele kampeerproducten zal naar verwachting steeds minder vraag zijn.

Toeristische levenscyclus van een bestemming

Tourism Area Life Cycle, Richard Butler. Op de X-as staat de factor tijd, de Y-as staat voor het (toenemend) aantal bezoekers.

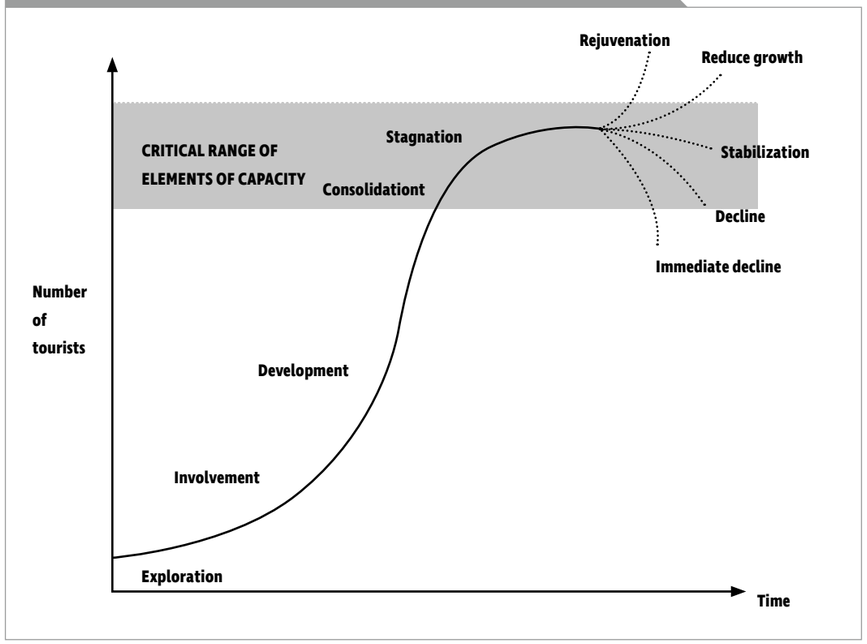

Fase 1: Ontdekking en opkomst
In de eerste fase ontdekken weinig tot enkele toeristen de bestemming. De toerist is op zoek naar het verhaal van de regio, een authentieke ervaring en contact met 'locals'. In deze fase is het belangrijk dat de bestemming (flink) in het toeristisch aanbod (dagrecreatie, horeca, verblijf etc.) en de bekendheid van het gebied investeert.

Fase 2: Ontwikkeling en groei
De tweede fase wordt gekenmerkt door eerst een lichte en daarna explosieve groei van de toeristische vraag. Meer bezoekers en verschillende typen bezoekers. Er komen niet alleen pioniers, maar ook mensen die op zoek zijn naar meer generiek vermaak. De omzet en werkgelegenheid in de toeristische industrie groeien sterk, er is een positieve kosten-baten balans, waarvan de lokale gemeenschap en economie profiteert. Het product wordt diverser evenals de marketing.

Fase 3: Consolidatie en stagnatie
Er is nog steeds sprake van groei en grote economische baten, maar omdat al zoveel toeristen komen neemt deze groei wel af. Met name het aantal verblijfstoeristen neemt af. Dit wordt gecompenseerd door een toename van het aantal dagtoeristen. Door de toename van het aantal dagjesmensen is er sprake van te veel toeristen. Het product en de marketing richten zich op een breed scala aan doelgroepen met een divers product. De ketens doen veelal hier hun intrede. De baten hebben niet meer vooral een lokaal effect, zoals in fase 1 en 2, waar ca. 70% van de inkomsten naar de lokale gemeenschap gaan. De balans tussen de toeristische druk en draagkracht van een bestemming komt in gevaar.

Fase 4: Neergang
Wanneer de vraag een piek bereikt lijkt te hebben, volgt er ten slotte, bij ongewijzigd beleid, een periode van neergang. Het massatoerisme krijgt de volgende kenmerken: de verhouding tussen bewoners en bezoekers is ingrijpend veranderd, de toerist leeft in een zogenaamde "toeristenbubbel", welke is afgesloten van de lokale gemeenschap. De negatieve impact van toerisme is sterk zichtbaar. Problematiek die op dit moment bijvoorbeeld in delen van Amsterdam en andere wereldsteden wordt ervaren. Door ingrijpen van de overheid kan de neergang voorkomen worden zoals de figuur ook laat zien in het rapport zelf.

Bijlage 2:

Lijst geïnterviewden

	Wie	Welke organisatie
1	Wilma Stortelder	Achterhoek Ambassadeurs
2	Pascal Kamperman	Achterhoek in beweging
3	Ivo Gelsing	Recron / HISWA
4	Gijs Jolink en Wout Kemkers	Feestfabriek
5	Marijke van Haaren	PoHo VE
6	Maurits Steverink	Diverse food gerelateerde projecten
7	Antoinet van Helvoirt	Waterschap
8	Toin de Ruiter	Divers o.a. oud VNO-NCW, SmartHub, PakAn en een heleboel andere besturen
9	Edwin Bomers	Marveld, verblijfsrecreatie
10	Jos Schaafsma en Ellen van Slagmaat	Museum More, dagrecreatie en musea
11	Jan Willem van der Straaten	KHN
12	Babine Scholten	Provincie Gelderland, contactpersoon Achterhoek
13	Udo Hassefras	Natuurmonumenten
14	Ben van der Valk	Van der Valk Doetinchem

Bijlage 3:

Leefstijlvinder vakantie en vrije tijd

In dit onderzoek maken we gebruik van de Leefstijlvinder, ontwikkeld door SAMR Marktvinders in opdracht van acht provincies. De leefstijlen geven inzicht in het gedrag, waarden en behoeften van recreanten en toeristen op basis van psychologische en sociologische kenmerken. De leefstijlsegmentatie onderscheidt zeven doelgroepen, ook wel leefstijlen genoemd, met allemaal een eigen vrijetijdsprofiel. Dit zijn de volgende zeven leefstijlen: Avontuur-, Plezier-, Harmonie-, Verbindings-, Rust-, Inzicht en Stijlzoekers. Deze Leefstijlvinder is het uitgangspunt voor de analyse van vraag en aanbod in dit onderzoek.

Leefstijen

Harmoniezoekers

Harmoniezoekers zijn hartelijke, gezellige mensen, met veel interesse in anderen. Ze omschrijven zichzelf als gemoedelijk, vrolijk en zachtaardig. In het leven hechten ze veel belang aan geborgenheid, gastvrijheid en vriendschap. Ze nemen de tijd voor het gezin, trekken er graag op uit met (of naar) familie, vrienden en kennissen, en vinden een goede relatie met buren en familie heel belangrijk. Het hoeft voor hen allemaal niet zo vreemd; doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg.

Verbindingszoekers

Verbindingszoekers zijn, bovenal, geïnteresseerd in anderen. Het zijn behulpzame, evenwichtige mensen die zichzelf omschrijven zichzelf als 'gewoon' en hartelijk. Voor Verbindingszoekers zijn gastvrijheid, sociale verbondenheid en 'doe maar gewoon' belangrijke waarden. Ze vinden het dan ook belangrijk om een goede relatie te onderhouden met buren en familie, met harmonie en gezelligheid. Er voor elkaar zijn, dat is toch hartstikke normaal?

Rustzoekers

Rustzoekers vinden zichzelf hele gewone mensen. Ze omschrijven zichzelf als kalm, behulpzaam, bedachtzaam en zachtaardig. Ze houden van rust en regelmaat, en voelen zich het meest op hun gemak in hun eigen, vertrouwde omgeving. Ze vinden het fijn als ze lekker hun eigen gang kunnen gaan, en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Ze houden ervan om op hun gemak thuis te zijn, een beetje te tuineren, te klussen en tv te kijken. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg.

Inzichtzoekers

Inzichtzoekers zijn bedachtzame, serieuze en intelligente mensen. Ook omschrijven zij zichzelf als evenwichtig en zakelijk. Ze vinden het niet erg om alleen te zijn, want dan kunnen ze mooi hun eigen gang gaan. De rust en ruimte om hen heen die ze daardoor verkrijgen vinden ze fijn. Belangrijke waarden voor Inzichtzoekers zijn rationaliteit, daadkracht, privacy/rust en 'doe maar gewoon'. Maar ook vrijheid om te doen wat ze willen is erg belangrijk voor ze. Als ze niet op pad gaan naar culturele activiteiten of natuur, dan vinden ze het ook heerlijk om rustig thuis te zijn, een beetje te klussen, TV te kijken en het nieuws te volgen. Ze houden van informatie; 'meten is weten'!

Stijlzoekers

Stijlzoekers zijn intelligent, zelfverzekerd en doelgericht. Ze hebben een sterk karakter, en omschrijven zichzelf ook wel als zakelijk, ondernemend en leidinggevend. Stijlzoekers zijn graag onder gelijkgestemden, die waarden als ambitie, uitdaging en daadkracht met hen delen. En die waarderen dat de Stijlzoekers zeggen waar het op staat, ook als anderen het daar misschien niet mee eens zijn. Stijlzoekers gaan ervoor in het leven: zowel in hun werk, als in hun vrije tijd worden ze graag geprikkeld, en zoeken ze de uitdaging op. Verveling is niet aan hen besteed. Liever besteden ze hun tijd aan sporten en feesten. Gáán!

Avontuurzoekers

Deze recreanten zijn creatief, avontuurlijk, eigenwijs en geïnteresseerd in anderen. Ook omschrijven ze zichzelf als intelligent en ondernemend. Ze vinden het lekker om hun eigen gang te gaan, en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Als ze met anderen optrekken, dan zijn dat het liefst creatieve en vernieuwende denkers, of mensen die weten wat ze willen. Ze hechten veel waarde aan vrijheid, uniek zijn en genieten van het leven.

Plezierzoekers

Plezierzoekers zijn spontaan, vrolijk en gezellig. Ook omschrijven ze zichzelf als avontuurlijk, impulsief en eigenwijs. Waarden die ze belangrijk vinden zijn uitdaging, uniek zijn en succes in het leven. Ze hebben het liefst veel mensen om zich heen, en trekken er dan ook graag op uit met familie, vrienden en kennissen. Ze houden van leuke dingen ondernemen: voor hen staat plezier hebben in het leven op nummer één. Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd!

Bijlage 4:

Confrontatiematrix

Kansen				
		1. Toename inkomend toerisme	**2.** Nederland overal aantrekkelijk	**3.** Lokalisering
Sterkte	**1.** Hoge naamsbekendheid	1	2	1
	2. Kenmerkend karakteristiek landschap	1	1	1
	3. Groei aanbod	1	1	0
Zwakte	**1.** Eenzijdigheid (verblijfsrecreatie aanbod)	2	2	0
	2. Geen grote publiekstrekkers	2	2	0
	3. Beperkte onderscheidend profiel	2	2	0

Bedreigingen				
		1. Beperkte verbinding regio Achterhoek	**2.** Toenemende concurrentie	**3.** Verschraling landschap
Sterkte	**1.** Hoge naamsbekendheid	0	1	-2
	2. Kenmerkend karakteristiek landschap	1	0	1
	3. Groei aanbod	1	1	0
Zwakte	**1.** Eenzijdigheid (verblijfsrecreatie aanbod)	0	2	0
	2. Geen grote publiekstrekkers	1	2	0
	3. Beperkte onderscheidend profiel	1	2	0

Confrontatiematrix
Om de strategie te bepalen hebben we een confrontatiematrix ingevuld. In de confrontatiematrix worden de sterke en zwakke punten uit de SWOT analyse afgezet tegen de kansen en bedreigingen met als doel een strategie te ontwikkelen. De drie tot vijf belangrijkste sterke en zwakke punten en drie tot vijf belangrijkste kansen en bedreigingen hebben we tegen elkaar afgezet. Daarbij hebben we onder andere de volgende vragen gesteld:

- Sterkten versus kansen: zijn we als regio in staat middels deze sterkte de kans te benutten?
- Zwakten versus bedreigingen: werkt deze zwakte onze regio tegen om een bedreiging af te weren?

Op basis van de uitkomsten kunnen vier soorten strategieën worden onderscheiden, namelijk groeien, verdedigen, verbeteren en terugtrekken.

	Sterkten	**Zwakten**
Kansen	**Groeien**	**Verbeteren**
Bedreigingen	**Verdedigen**	**Terugtrekken/veranderen**

Gemeente
Aalten

gemeente
Berkelland

gemeente Bronckhorst

gemeente
[gD]
Doetinchem

Gemeente
Lochem

gemeente
Oost Gelre

gemeente
Oude IJsselstreek

gemeente
Winterswijk

Kennis

Om de Achterhoekse vrijetijdssector sterker en toekomstbestendiger te maken is kennis van essentieel belang. Kennis over de gast en het werkveld, maar ook over de nut en noodzaak van productinnovatie, samenwerken en kwaliteitsverbetering binnen de sector.

Kennisplein

Om deze kennis te organiseren heeft de kennismakelaar een plan geschreven voor de realisatie van een Kennisplein. Inmiddels is het Kennisplein een vaste waarde geworden van Achterhoek Toerisme. Via dit interactieve platform worden (online) kennissessies aangeboden, e-learning modules, workshops en feiten en cijfers gedeeld met ondernemers en organisaties.

ACTIVITEITEN EN AANTAL DEELNEMERS:

Aantal deelnemers

Lancering Kennisplein maart 2019	Kennisprogramma Duitse markt	Kennisprogramma VVV's Duitse gast	Kennisprogramma doelgroepen	9 e-learning trainingen beschikbaar
200	21	39	12	174

Kennisprogramma social media	Online kennissessies; Instragram, tekst schrijven (8x)	Inspiratiedag VVV's / TIP's naar Aalten / Winterswijk	Inspiratiedag partners (ondernemers) naar Lochem / Zutphen	Tweedaagse inspiratiereis Karls Erlebnisdorf Duitsland
15	60	45	55	7

Vitaliteitsonderzoek

In 2019 hebben we vanuit de Vrijetijdsagenda onderzocht hoe vitaal de Achterhoekse verblijfsrecreatie sector is. Daarbij zijn ook de kansrijke doelgroepen in beeld gebracht. De resultaten zijn tijdens drie bijeenkomsten gedeeld met de sector ter inzicht en inspiratie. In het algemeen is de verblijfsrecreatie sector in de Achterhoek tamelijk vitaal. Om ook in de toekomst toeristen goed te ontvangen blijven we via de nieuwe Vrijetijdsagenda investeren in aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod.

Achterblijvers | Zorgenkindjes | Middenmotors | Voorlopers

Totaalscore bedrijven

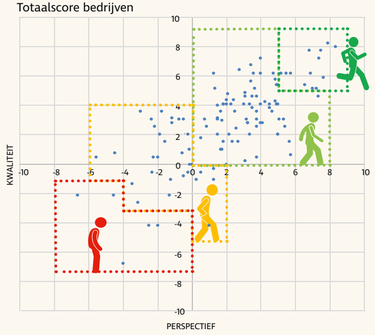

Gastheerschap

Eén van de speerpunten uit de Vrijetijdsagenda 2016-2019 is het bevorderen van gastheerschap. De gast is continu op zoek naar nieuwe belevingen en ervaringen. Ongeveer 85% van de bezoekers besluit pas op de bestemming zelf wat ze gaan doen.

In 2018 is door Achterhoek Toerisme vanuit de Vrijetijdsagenda een plan ontwikkeld om de VVV's om te vormen tot inspiratiepunten, gastvrijheidspunten en TIP's. In 2019 zijn de eerste VVV's gestart met de transitie van informatievoorziening naar inspiratiepunt. In februari 2020 is het eerste Gastvrijheidspunt in Ruurlo geopend. In 2020 worden drie grote inspiratiepunten gerealiseerd; Winterswijk (april), Ulft (mei) en Zutphen (juni).

Naar alle waarschijnlijkheid zal eind 2020 een inspiratiepunt in Groenlo haar deuren openen en er zijn gesprekken gaande over het realiseren van nieuwe gastvrijheids- en inspiratiepunten.

Feiten & cijfers

- In 2019 is een nieuwe Achterhoek database ontwikkeld vanuit de Vrijetijdsagenda
- De database kan als basis dienen voor toekomstige apps of initiatieven van derden
- De website www.achterhoek.nl is in de periode 2016-2019 door meer dan 500.000 mensen bekeken

Colofon

Van: regionaal overleg Vrijetijdseconomie gemeenten Achterhoek
Beeldmateriaal: Stichting Achterhoek Toerisme
Ontwerp en opmaak: Buro 28, Arnhem

Verantwoording Vrijetijdsagenda 2016-2019

Recreatie en Toerisme in de Achterhoek versterken door betere kwaliteit

JUNI 2020

De vrijetijdssector is ontzettend belangrijk voor de Achterhoek. Door toerisme en recreatie wordt de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de Achterhoek vergroot en onze lokale economie gestimuleerd.
Sinds 2006 werken de Achterhoekse gemeenten met Stichting Achterhoek Toerisme en ondernemers intensief samen aan een toekomstbestendige sector. Deze samenwerking is vastgelegd in een visie en uitvoeringsagenda: de Vrijetijdsagenda.

Vrijetijdsagenda 2016-2019

We hebben ingezet op het ontwikkelen van de vrijetijdssector door productinnovatie te stimuleren, meer zichtbaarheid te realiseren en het lokale gastheerschap te verbeteren. Alle gemeenten - Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen – hebben cofinanciering beschikbaar gesteld.

We hebben de resultaten van de afgelopen periode weergegeven aan de hand van de vier pijlers: productontwikkeling, kennis, gastheerschap en promotie & marketing.

Inzet kennismakelaar

**In 2016 is een kennismakelaar aangesteld voor twee dagen in de week. De kennismakelaar heeft samen met de gemeenten en Achterhoek Toerisme uitvoering gegeven aan de agenda, als spin in het web en aanjager van (nieuwe) initiatieven.
De kennismakelaar heeft zich met name bezig gehouden met productontwikkeling, netwerken en verbindingen realiseren tussen partijen en kennisontwikkeling en –deling.**

Feiten & cijfers

- In 2019 werden ruim 3,3 miljoen toeristische overnachtingen van binnen- en buitenlandse gasten doorgebracht in de Achterhoek. Een stijging van 15% t.o.v. 2015.
- Toerisme en recreatie leverde in 2019 12.240 banen op. Bijna 1.200 banen meer t.o.v. 2015.
- Veel jongeren vinden een eerste baan in onze sector, bijvoorbeeld in de horeca. Een groep die we graag aan de Achterhoek willen binden.
- De economische betekenis van de vrijetijdssector was ruim 308 miljoen euro in 2019.

Alle beoogde doelen uit de Vrijetijdsagenda – meer bezoekers, langer verblijf en meer bestedingen – zijn behaald.

Productontwikkeling

Eén van de pijlers van de Vrijetijdsagenda is productontwikkeling. Samen met de sector hebben we nieuwe initiatieven geïntroduceerd. Daarbij hebben we telkens gezocht naar de samenwerking met andere sectoren, zoals de maakindustrie. Met enkele concrete projecten als resultaat:

SMAAS (Smart Mobility As A Service)

Door het project worden toeristisch-recreatieve attracties in de Achterhoek beter aan elkaar verbonden met laagdrempelig vervoer. Een slimme deelfiets in combinatie met goede informatievoorziening.

Sensortechnologie op bedrijven

Vanuit het project is een eenvoudige en betaalbare sensor ontwikkeld die op een leiding kan worden geplaatst en de doorstroom van water, watertemperatuur en temperatuur van de omgeving meet. Door deze slimme toepassing wordt de werk- en kostendruk van ondernemers verlaagd. De pilot is afgerond, er wordt gekeken hoe het product breed kan worden weggezet.

Doorontwikkeling TOP's

Een TOP staat voor Toeristisch Overstap Punt. Een 'knooppunt' waar diverse routes samen komen. Vanuit de Vrijetijdsagenda transformeren we twee TOP locaties tot nieuwe hotspots. Bij succes gaan we de komende jaren de andere TOP's vernieuwen.

Daarnaast zijn we gestart met projecten die de komende periode nader worden uitgewerkt.

Regionale marketing en promotie

Vanuit de Vrijetijdsagenda zijn middelen beschikbaar gesteld om nieuwe themacampagnes op te zetten en een aantal bestaande campagnes duurzaam voort te zetten. Daardoor is het bereik enorm toegenomen en is de (inter)nationale zichtbaarheid van de Achterhoek vergroot.

Vanuit de Vrijetijdsagenda zijn de volgende activiteiten gefinancierd:

4 themacampagnes
- Kidsgeluk
- Hotels
- Karakteristiek
- Outdoor / MTB

Internationale markt bewerking:
- Persbewerking (persreizen en persberichten)
- Vertaling en optimalisatie achterhoekferien.de
- Vertaling en optimalisatie campagnewebsites
- Online mediacampagne
- Mediainkoop

Kidsgeluk:
- Promotiecampagne
- Realisatie displays
- Online mediacampagne
- Netwerkbijeenkomsten

VERVOLG REGIONALE MARKETING EN PROMOTIE

Outdoor campagne

Eén van de campagnes die dankzij de Vrijetijdsagenda is gerealiseerd is de outdoor campagne. Met deze campagne bundelen we aanbod en brengen we de kwaliteiten van onze regio op een nieuwe manier onder de aandacht. Hiermee ontstaat een nieuwe product-marktcombinatie, waarmee we nieuwe doelgroepen aanspreken waarvoor we als regio veel te bieden hebben. De volgende thema's staan hierbij centraal: mountainbiken, gravelbiken, trailrunnen en paardrijden.

MTB en outdoor:
- Bundelen aanbod
- Fotografie
- Promovideo's
- Website
- Inzet sociale media
- Mediadeals (o.a. MTB challenge)
- Mediacampagne online

Karakteristiek:
- Productontwikkeling (waaronder routeproducten en smaakkaart)
- Mediacampagne online
- Deelnemersbijeenkomsten

Hotels:
- Online marketingcampagne
- Netwerkbijeenkomsten

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer	2333
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 september 2020
Agendapunt	15
Omschrijving	Bespreken in commissie / Raadsbrief Resultaten 2019 Yunio jeugdgezondheidszorg

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	3 september 2020

gemeente Berkelland

C: *W.E. Rensink-Krukerink*
T: *0545-250 250*
E: *info@gemeenteberkelland.nl*
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 6519
Onderwerp : resultaten 2019 Yunio jeugdgezondheidszorg
Bijlage : resultaten 2019 in cijfers
Verzonden 04 JUNI 2020

Geachte leden van de raad,

In de raadsvergadering van 18 februari 2020 hebben wij u toegezegd u te informeren over de resultaten 2019 van Yunio jeugdgezondheidszorg. Yunio voert de jeugdgezondheidszorg uit voor de 0 tot 4 jarigen. Enkele weken geleden hebben wij van Yunio de verantwoording over het afgelopen jaar ontvangen. Daarom kunnen wij u nu op de hoogte brengen van het volgende.

Wettelijke verantwoordelijkheid
Op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg (JGZ). De JGZ is de publieke gezondheidszorg voor jeugd tussen 0 en 18 jaar. Doel van de JGZ is het bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen van 0-18 jaar, zowel individueel als op groepsniveau. De JGZ voert voor alle kinderen preventieve screeningen uit: lichamelijk, cognitief en psychosociaal. JGZ vervult zo een belangrijke rol in vroegsignalering van risico's, korte interventies en doorverwijzing. De uitvoering van de JGZ wordt al jaren gedaan door twee uitvoerende partijen, Yunio en de GGD. Yunio neemt de leeftijd 0-4 jaar voor haar rekening en de GGD richt zich op de 4-18 jarigen. Niet alleen bij de overdracht van kinddossiers, maar ook op inhoudelijke thema's werken zij samen aan een doorgaande lijn van jeugdgezondheidszorg. In deze brief gaan wij verder in op de activiteiten van Yunio.

Jaarlijkse subsidie
De gemeente Berkelland heeft, net als de overige Achterhoekse gemeenten en Lochem en Zutphen, een subsidieafspraak met Yunio om de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar jaarlijks uit te voeren. Over 2019 bedragen de kosten voor deze gemeente voor de uitvoering van het basispakket JGZ € 565.082. Voor het uitvoeren van het Rijksvaccinatieprogramma is € 43.214 ingezet. De kosten van het maatwerkproduct Home-Start komen neer op € 31.590. Daarnaast voert Yunio de pilot InHuis Steungezinnen uit, waarvan de kosten op jaarbasis € 13.700 bedragen.

Bereik van Yunio
Alle kinderen tussen 0 en 4 jaar en hun ouders krijgen een aanbod van vaccinatie, screening, informatie, advies en opvoed- en opgroeiondersteuning. Ruim 99% van alle kinderen wordt regelmatig gezien door de jeugdverpleegkundige en/of jeugdarts van Yunio. Dit is daarmee een belangrijke voorziening in het preventieve jeugdbeleid op het gebied van opgroeien, opvoeden, en vroegtijdig signaleren van ontwikkelingsachterstanden. De ontwikkeling van de kinderen wordt gemonitord. Waar nodig worden zij naar extra ondersteuning begeleid.

Het succes van het hoge bereik is te danken aan het werken volgens het protocol 'Non-bereik'. Volgens dit protocol legt de jeugdverpleegkundige heel actief contact met de gezinnen die niet of niet meer bij de JGZ komen. Zij probeert vooral het gezin weer in zorg te nemen of om afspraken te maken over welke zorg dit kind dan wel ontvangt. Het kind komt bijvoorbeeld wel bij een kinderarts. Voor kinderen die bij geen enkele andere instantie in zorg zijn, stuurt Yunio een bericht naar de huisarts met de melding dat het kind nergens in beeld is. In de bijlage ziet u in tabel 1 het overzicht van het bereik en non-bereik uitgewerkt.

Basispakket JGZ
In 2019 heeft Yunio 1308 kinderen in zorg gehad, waarvan 321 zuigelingen en 987 peuters. Alle kinderen krijgen het in het basispakket afgesproken aanbod via onder andere huisbezoek, consultatiebureau en spreekuur. De activiteiten binnen het basispakket zijn:

- mijn kinddossier: een online portaal met informatie voor ouders over de ontwikkeling van hun kind;
- uitvoering 22 weken-prik bij zwangeren;
- prenataal huisbezoek: voor (aanstaande) ouders die zich zorgen maken of problemen hebben tijdens de zwangerschap;
- coördinatie hielprikscreening en neonatale gehoorscreening;
- postnataal huisbezoek (2 weken na de geboorte), huisbezoek bij 18 maanden bij eerste kinderen van een gezin of huisbezoek op indicatie;
- het consultatiebureau, consultatiebureau op indicatie of telefonisch consult op indicatie;
- taalscreening, taalstimulering en toeleiding naar voorschoolse educatie;
- informatie en advies, telefonische bereikbaarheid 24/7, verpleegkundig spreekuur (inloop) en whatsapp-contact met jeugdverpleegkundige;
- kortdurende video hometraining (ondersteuning en normaliseren);
- samenwerking met andere organisaties t.b.v. afstemming zorg en toeleiding (o.a. kindercentra, GGD, integrale vroeghulp, sociaal wijkteam, deelname aan netwerken).

Screening taal- en ontwikkelingsachterstand
Een belangrijke basistaak is om de taalontwikkeling van kinderen te monitoren, taalstoornissen op te sporen, te adviseren en bij taalachterstanden zo nodig te verwijzen. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van het Van Wiechen Ontwikkelingsonderzoek: op alle onderzoeksmomenten wordt de ontwikkeling van de spraak-taal, sociaal gedrag, motoriek en communicatie beoordeeld. Doelgroepkinderen worden toe geleid naar de voorschoolse educatie bij kinderopvangorganisaties. In 2019 betrof het 80 doelgroepkinderen met taalachterstand.

Kortdurende videohometraining
Videobegeleiding is een methodiek die tot doel heeft door middel van filmbeelden van het contactmoment met hun kind, ouders te ondersteunen bij hun vragen over de opvoeding. Het geeft ouders zicht op en inzicht in de geslaagde contactmomenten tussen hen en hun kind. De jeugdverpleegkundige laat ouders zien hoe ze het geslaagde contact kunnen benutten bij de aanpak van hun kind. Het zelfvertrouwen van ouders wordt hierdoor versterkt en problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen worden voorkomen. In 2019 heeft Yunio dit instrument voor 86 gezinnen ingezet in haar gehele werkgebied.

Vaccineren
Het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) is een collectief preventieprogramma dat de overheid sinds 1957 aanbiedt. Het RVP beschermt kinderen tegen 12 ernstige infectieziekten en daarom komen deze ziekten bijna niet meer voor. Vaccineren blijft nodig om dat zo te houden. In Berkelland vaccineert Yunio kinderen van 0 - 4 jaar en de GGD de 4 - 18 jarigen. Yunio investeert daarbij extra in het verhogen van de vaccinatiegraad. Dat betekent het geven van voorlichting en extra tijd voor gesprekken, juist met ouders die twijfels hebben. Voor alle vaccinaties ligt de vaccinatiegraad in Berkelland hoger dan gemiddeld in Nederland. Samen met de GGD is er een infographic gemaakt over de vaccinatiegraad in elke gemeente. Via deze link https://www.ggdnog.nl/kind-en-opvoeden/vaccinaties/infographic-vaccinatiegraad-per-gemeente is deze in te zien.

Tijdig signaleren en hulp inschakelen
De JGZ kijkt naar het kind als geheel en betrekt hierbij de lichamelijke, psychische, sociale en cognitieve ontwikkeling. Zij signaleert bevorderende en bedreigende factoren in de opvoeding in gezin en omgeving. Indien nodig wordt hulp erbij gevraagd of doorverwezen. In Berkelland is in 2019 18,58% (aantal 243) doorverwezen naar bijvoorbeeld kinderarts, fysiotherapeut of logopedist. In tabel 2 van de bijlage ziet u dit uitgewerkt. Hoewel dit niet in de tabel staat opgenomen, heeft Yunio mondeling toegelicht dat hiervan bij 4,66% (aantal 61) sprake is van opvoedingproblematiek.
Het percentage aandachtdossiers in onze gemeente bedraagt 3,67% (aantal 48). Dit zijn dossiers van kinderen die extra opmerkzaamheid vragen tijdens de contactmomenten. Er zijn in zo'n soort dossier één of meerdere risicofactoren aanwezig. Dit kunnen zowel ouder-, kind- of gezinsfactoren zijn. Soms zijn de risico's nog niet altijd concreet te benoemen, maar dan gaat de professional af op het zogeheten "professionele onderbuikgevoel." Vaak blijkt dat dit gevoel later ook onderbouwd kan worden met daadwerkelijk geconstateerde risico's. Het percentage multiproblem dossiers is 0,31% (aantal 4). Yunio spreekt van een multiproblem dossier als er naast Yunio twee of meer hulpverleners in het gezin aanwezig zijn of als hulp geweigerd wordt. In deze gevallen vindt afstemming plaats met het team Voormekaar. In tabel 3 van de bijlage is hiervan een overzicht opgenomen.

Maatwerkproducten Home-Start en InHuis Steungezinnen
Naast de uitvoering van het basispakket JGZ en het RVP levert Yunio maatwerkproducten. Home-Start is een laagdrempelige manier van opvoedingondersteuning. Vrijwilligers bieden, na professionele training, ondersteuning en praktische hulp in een gezin. Home-Start draagt bij aan de zelfredzaamheid en het probleemoplossend vermogen van gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0 tot 7 jaar. Inmiddels is er ook Home-Start + voor gezinnen met jeugdigen in de leeftijd van 7 tot 15 jaar. De inzet door vrijwilligers moet voorkomen dat dagelijkse problemen uitgroeien tot complexe problemen, waarvoor jeugdzorg nodig is. Ook wordt Home-Start ingezet om de afbouw van jeugdzorg mogelijk te maken. Home-Start is het afgelopen jaar 20 keer (waarvan 3 keer voor Home-Start+) in Berkelland ingezet. Zie ook tabel 4 in de bijlage.

Binnen de pilot InHuis Steungezinnen verbindt een coördinator van Yunio overbelaste gezinnen aan steungezinnen. Eens per week of twee weken vangt het steungezin (vrijwilligers) een kind op uit het overbelaste vraaggezin. Dat geeft de ouders even wat ruimte voor zichzelf, terwijl het kind wat extra aandacht krijgt. Hiermee wordt de inzet van (meer) professionele hulpverlening voorkomen. In het pilotjaar 2019 waren er in Berkelland 11 vraaggezinnen in beeld en hebben zich 8 steungezinnen aangeboden. In 2019 zijn er 2 koppelingen tot stand gebracht.

Tot slot
In de afgelopen periode heeft ook Yunio haar werkwijze vanwege de maatregelen rond het coronavirus moeten aanpassen. Volgens landelijke afspraak gaat de JGZ door voor baby's en kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar en voor kinderen waar zorgen over zijn. Dit al dan niet in aangepaste vorm via telefonisch consult of beeldbellen. De consulten waarbij gevaccineerd wordt hebben een hoge prioriteit en worden gerekend tot niet-uitstelbare zorg. Die zijn in de afgelopen periode dan ook zoveel mogelijk door gegaan. Nu de maatregelen inmiddels weer wat versoepeld zijn, haalt Yunio een aantal uitgestelde contactmomenten in. De richtlijnen van het RIVM blijven daarbij leidend.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.N.J. Broers	drs. J.H.A. van Oostrum

Kopie aan: -Archief

Bijlage raadsbrief Yunio 2019 **Resultaten 2019 in cijfers**

Tabel 1

Bereik 2019

Gemeente	Zuigelingen	Peuters	Totaal in zorg	% bereik 2019	Aantal non-bereik	%non-bereik 2019
Aalten	237	684	921	99,67%	3	0,33%
Berkelland	321	987	1308	99,46%	7	0,54%
Bronckhorst	250	721	971	99,18%	8	0,82%
Doetinchem	529	1593	2122	99,15%	18	0,85%
Oost-Gelre	251	771	1022	99,80%	2	0,20%
Lochem	227	717	944	99,26%	7	0,74%
Montferland	312	869	1181	99,32%	8	0,68%
Oude Ijsselstreek	283	892	1175	98,98%	12	1,02%
Winterswijk	226	688	914	99,34%	6	0,66%
Zutphen	370	1143	1513	97,42%	39	2,58%
Totaal	3006	9065	12071	99,09%	110	0,91%

Tabel 2

Verwijzingen vanuit JGZ naar andere zorgverleners

	Aalten	Berkelland	Bronckhorst	Doetinchem	Oost-Gelre	Lochem	Montferland	Oude Ijsselstreek	Winterswijk	Zutphen
Huisarts	1,63%	1,07%	2,47%	1,60%	2,64%	3,07%	0,68%	2,98%	1,09%	1,26%
Kinderarts	1,30%	2,37%	1,34%	3,20%	1,37%	1,59%	1,86%	1,45%	2,08%	2,12%
Radioloog	5,32%	4,97%	5,12%	4,62%	4,60%	4,45%	3,30%	2,98%	4,05%	2,78%
Overige medisch specialisten	2,39%	2,91%	1,75%	2,45%	1,96%	4,13%	1,95%	2,21%	2,41%	2,18%
Kinderfysiotherapeut	7,82%	3,36%	6,69%	6,97%	6,56%	2,65%	6,44%	3,83%	5,91%	3,50%
Logopedist	2,71%	1,22%	2,88%	3,20%	2,25%	1,48%	2,37%	2,72%	1,53%	3,50%
MEE/Integrale Vroeghulp	0,33%	0,46%	0,41%	0,52%	0,78%	1,59%	0,51%	0,43%	0,33%	0,13%
Diëtist	0,76%	0,69%	0,41%	0,33%	0,49%	0,32%	0,42%	0,34%	0,66%	0,26%
Audiologisch centrum	0,54%	0,99%	0,62%	0,99%	0,29%	0,11%	0,93%	0,17%	0,44%	1,32%
Anders	0,54%	0,54%	0,82%	1,65%	1,17%	1,80%	0,42%	1,19%	0,98%	2,12%
Totaal aantal verwijzingen	23,34%	18,58%	22,53%	25,54%	22,11%	21,19%	18,88%	18,30%	19,47%	19,17%

Eén kind kan meerdere verwijzingen hebben.

Tabel 3

Aandachtdossiers en Multiproblem dossiers

Gemeente	Aandacht-dossiers	%	Multi	%	Aantal kinderen in zorg per 31 dec 2019*
Aalten	56	6,08	10	1,09	921
Berkelland	48	3,67	4	0,31	1308
Bronckhorst	50	5,15	8	0,82	971
Doetinchem	215	10,13	30	1,41	2122
Lochem	72	7,63	5	0,53	944
Montferland	73	6,18	44	3,73	1181
Oost-Gelre	72	7,05	6	0,59	1022
Oude Ijsselstreek	96	8,17	34	2,89	1175
Winterswijk	54	5,91	18	1,97	914
Zutphen	170	11,24	20	1,32	1513
Totaal	906	7,51	179	1,48	12071

Aandachtdossiers zijn dossiers van kinderen die extra opmerkzaamheid vragen tijdens contactmomenten.
Er zijn in zo'n soort dossier één of meerdere risicofactoren aanwezig. Dit kunnen zowel ouder-, kind- als gezinsfactoren zijn.

Er is sprake van een multiprobleem dossier als er naast Yunio twee of meer hulpverleners in het gezin aanwezig zijn of als hulp geweigerd wordt.

* Kinderen geboren van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2019

Tabel 4

Home-Start en Home-Start +

Gemeente	Totaal aantal trajecten 2019
Aalten	16
Berkelland	20
Bronckhorst	13
Doetinchem	35
Lochem	9
Montferland	15
Oost-Gelre	15
Oude Ijsselstreek	17
Winterswijk	21
Totaal	161